

Boguslaw Woloszanski

**RĂZBOIUL SECRET
AL LUI HITLER**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
WOLOSZANSKI BOGUSLAW

Războiul secret al lui Hitler / Boguslaw Woloszanski;
trad. Anca Irina Ionescu. - București: Orizonturi, 2015 ISBN
978-973-736-295-7

I. Ionescu, Anca Irina (trad.)

94(430) Hitler, A 929 Hitler, A

loperata: *Puiu Enache*
lorector: *Lucia Gruescu*
ehnoredactor: *Puiu*

TAJNA WOJNA HITLERA
by Boguslaw Woloszanski

©Copyright by Boguslaw Woloszanski, Warszawa 1997

Toate drepturile asupra ediției în limba română sunt rezervate
Editurii ORIZONTURI - București

Bdul Libertății nr. 4, bl. 117, et. 7, ap. 20

telefon: 021.3177679, 0744531333

e-mail: orizonturi@editura-orizonturi.ro

Boguslaw Woloszanski

**RĂZBOIUL SECRET AL LUI
HITLER**

Traducere de:
ANCA IRINA IONESCU

Editura ORIZONTURI

în colecția

SECRETELE ISTORIEI

au apărut:

» PROCESUL DE LA NURNBERG voi. 1
de Joey J Heydecker & Johannes Leeb

• PROCESUL DE LA NURNBERG voi. 2
de Joey J Heydecker & Johannes Leeb

vor apărea:

• RĂZBOIUL SECRET AL LUI STALIN
de Boguslaw Woloszanski

• RĂZBOIUL SECRET AL LUI CHURCHILL
de Boguslaw Woloszanski

• ȘOCUL TIRANILOR
de Boguslaw Woloszanski

Ultime apariții:

• ORGOLIILE KREMLINULUI. O istorie a
Imperiului rus de la 1552 până astăzi
de Helene Carrere D'Encausse

Agonia

A fost ceva de neînțeles în decizia lui Hitler de a arunca armata în luptă în Ardeni în ianuarie 1944. Când mașina de război a celui de-al Treilea Reich era pe cale să se destrame, el a mai reușit să adune peste un sfert de milion de soldați, zeci de mii de vehicule, 1.100 de tancuri, printre care cele mai moderne și mai mari, numite *Tigrii regali*, sute de mii de tone de muniție, combustibil, alimente și să le îndrepte spre războiul din vest, deși cea mai mare primejdie venea din est. Armata sovietică se opri pe Vistula, pentru a-și aduna forțele, la ordinul lui Stalin care aștepta până când nemții vor incendia Varșovia. Era evident că în orice moment vor porni de la capetele lor de pod de pe Vistula spre Berlin, având în fața lor numai o singură barieră: Oderul. Așadar, de ce în acest moment critic Hitler nu a întărit apărarea din est, ci a îndreptat forțe extraordinare spre Ardeni? Am putea compara această situație cu o misiune a echipei de pompieri care pompează apa din pivnița unei case în flăcări!

Ofensiva din Ardeni trebuia să rupă armatele americane din nord de cele britanice din sud și să facă posibil accesul spre portul Anvers, aflat la 160 km distanță; ocuparea portului ar fi tăiat aprovizionarea trupelor aliate. Dacă ar fi realizat acest lucru, Hitler ar fi putut spera să oprească înaintarea trupelor aliaților spre granița cu Reich-ul pentru 8-10 săptămâni. Și după aceea?

Ar fi distrus mașina de război anglo-americană în așa măsură încât ea să nu mai fie capabilă să-și continue marșul spre frontierele Reich-ului? Nu!

Ar fi schimbat în vreun fel situația strategică? Nu!

S-ar fi oprit armatele sovietice pe Vistula, renunțând la ofensiva împotriva Berlinului? Nu!

Așadar, ce sens a avut această mare operație din Ardeni? Firește, la toate întrebările se poate răspunde în modul cel mai ușor: Hitler pierduse contactul cu realitatea. Îi înlăturase deja din anturajul său pe cei mai valoroși comandanți și consilieri și, înconjurat acum de mediocrități și de lingușitori, nu mai reușea să conducă armata și statul. Acest răspuns este un paliativ universal, care poate explica orice situație din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, dar duce la crearea unei imagini total false a marilor evenimente ale istoriei. Cum putem să credem că Hitler era un

ebun care lua decizii în timpul crizelor de isterie sau furie? Îndrumat e un doctor șarlatan și de astrologi ridicoli? Pe ce bază? Căci a fost n politician deosebit de abil, de viclean și de eficient! A preluat puterea 1 Germania în 1933, când acest stat, ca și întreaga lume, era blocat i marea criză economică, fapt care generase sărăcie, șomaj, colapsul îdustriei. Hitler a fost acela care a scos Germania din criza economică, ar industria acestei țări s-a dezvoltat atât de mult și a devenit atât de luternică, încât a putut suporta orice cutremur economic. Dar a făcut ;hiar și ceva mult mai remarcabil: a unificat și a mobilizat societatea lentru acest efort uriaș.

Într-un ritm incredibil, a dezvoltat producția de arme, deși Tratatul de a Versailles și comisiile franceze care monitorizau respectarea lui au contracarat în mod eficient toate pregătirile în vederea lansării producției jermane de avioane și tancuri. A fost ajutat, ce-i drept, de atitudinea îngăduitoare a Marii Britanii, care a recunoscut că deciziile de la Versailles au fost prea dure pentru Germania și această țară trebuie văzută ca o aarieră care protejează Europa Occidentală de bolșevism, dar a fost jn ajutor nesemnificativ în crearea în decurs de câțiva ani a celei mai Duternice și mai moderne armate din lume!

Hitler a reușit să-i descopere pe cei mai talentați strategii și comandanți, care au elaborat „arma secretă” - doctrina războiului fulger - și le-a asigurat posibilitatea să acționeze. În același timp în care în Marea Britanie și în Franța teoreticienii care cereau crearea unei armate de tip nou, precum Sir Basil Liddell Hart sau Charles de Gaulle, băteau fără folos la ușile ministerelor de război, ale premierilor și ale comisiilor parlamentare și scriau cărți care atrăgeau adversitatea guvernanților împotriva autorilor lor.

În imediata vecinătate a Franței, Marii Britanii, Italiei, Uniunii Sovietice - mari puteri, dispunând fiecare din ele de un potențial economic și militar mai mare decât Germania și care îi urmăreau cu suspiciune orice mișcare - a reușit să încalce Tratatul de la Versailles, să reintroducă serviciul militar obligatoriu, să construiască o mare putere militară, care i-a permis să-și amenințe vecinii și să dicteze condițiile celui mai puternic. A obținut acordul marilor puteri occidentale pentru unirea cu Austria și pentru ocuparea unei părți din Cehoslovacia. A reușit să-i păcălească pe Neville Chamberlain, premierul Marii Britanii, pe Edouard Daladier, premierul Franței. A reușit să-i sperie pe Kurt von Schuschnigg, cancelarul Austriei și pe Emil Hâcha, președintele Cehoslovaciei. A reușit să încheie un pact cu dușmanul cel mai detestat - Iosif Stalin - și să profite de ajutorul și colaborarea lui în momentul cel mai dificil.

Și a sosit în sfârșit și anul 1939. Când comandanții germani au protestat față de începerea războiului, argumentând că forțele terestre și maritime nu sunt pregătite și prezentând viziunea intervenției marilor puteri democratice, Hitler a luat decizia să înceapă agresiunea împotriva Poloniei. Și a câștigat, în 1940, în pofida avertismentelor comandanților marinei militare, a ordonat să se înceapă invadarea Norvegiei și a învins această țară, ducându-și vasele chiar în coasta puternicei Royal Navy. În mai 1940, a îndreptat Wehrmacht-ul împotriva Belgiei, Olandei și Franței și a învins, deși în calea marșului lui se aflau puternicele fortărețe belgiene Eben Emael și Namur, fortificațiile invincibile ale liniei Maginot, deși armatele unite ale acestor țări, sprijinite de Corpul Expediționar Britanic, erau mai puternice decât armata lui. În 1941 a aruncat Wehrmacht-ul în lupta împotriva Uniunii Sovietice, apărută de gigantica Armată Roșie. Avea 3.500 de tancuri, în timp ce rușii puteau să arunce în luptă până la 22.000. Avea 3.000 de avioane, în timp ce rușii aveau 8.000. Dar cu toată această mare superioritate numerică a dușmanului, armata lui a alungat armata sovietică într-o jumătate de an pe tot marele front care se întindea de la Marea Baltică până la Marea Neagră. Rușii au reușit să oprească Wehrmacht-ul numai cu prețul unor sacrificii uriașe, al distrugerilor și al unui imens număr de victime.



Adolf Hitler în ianuarie 1923. De la scandalagiul de stradă la conducătorul unui mare popor

Așadar, pe ce bază putem să-l considerăm pe acest om un psihopat, în nebun care disprețuiește sfaturile și avertismentele unor strategii cu experiență?

În decembrie 1941, când armata germană se afla la periferia Moscovei, Hitler le-a telefonat comandanților pe care îi considera vinovați de înfrângere. Și avea dreptul să-o facă. Ei îl abătuseră de la atenția corectă de a duce armata spre Leningrad și spre Caucaz, nu pe a lovi Moscova. În decembrie 1941 le-a interzis comandanților să retragă armatele de lângă capitala Uniunii Sovietice, ordin care poate fi explicat ca o înfirmare a deciziei comandanților, o îngrijorare legată de motivația ei, limitarea manevrei, comandarea armatei de la o distanță de 1.000 km. Dar aceasta era singura decizie rațională pe care o putea lua în acel moment un comandant care dorea să-și protejeze armata de înfrângerea totală. Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi permis să fie retrase unitățile pe care le presa dușmanul? Soldații ar fi fugit spre vest, abandonând armamentul greu, fortificațiile și întreaga infrastructură indispensabilă pentru funcționarea armatei: aeroporturile, gările feroviare, punctele de încărcare-descărcare, depozitele de combustibil și piese de schimb. Există o multă prea mare probabilitate ca retragerea armatei din fața unui dușman care ataca să se transforme într-o fugă în panică, pe care nu ar mai fi putut să-o oprească nimeni.

A comis greșeli. A luat decizii proaste. Dar care conducător al marilor puteri nu a făcut greșeli și nu a luat decizii nefericite? Cât de aproape de o catastrofă totală s-a aflat Franklin D. Roosevelt când se încapățănase în august 1942 și insista că trebuie să trimită cinci divizii americane și britanice în Canalul Mânecii ca să ocupe țărmurile Franței? Câte greșeli cumplite, care au costat viețile a mii și zeci de mii de soldați, au făcut comandanții sovietici (Stalin, Budionni, Voroșilov), britanici (Montgomery, Harris), americani (Halsey, Lucas) japonezi (Yamamoto, Kurita)? Istoria sângeroasă a celui de-al Doilea Război Mondial este plină de greșelile politicianilor și ale comandanților militari, dar nimeni nu-i acuză că și-au pierdut mințile.

Imaginea lui Hitler ca nebun a fost creată de propaganda stalinistă, pentru a umfla meritele Armatei Roșii ca fiind cea care a eliberat Europa și Germania de un nebun care se înverșunase să nimicească nu numai milioane de evrei, populația țărilor învinse, dar și propriul popor. Poate că în ultimele săptămâni ale anului 1945, când cel de-al Treilea Reich se risipea în ruine, Hitler pierduse simțul realității. A fost așadar o manevră propagandistică foarte lesnicioasă să se transpună trăsăturile acestui Hitler, înfrânt, închis în buncăr, mișcându-se cu greu printre scaunele așezate la câțiva pași unul de altul pe coridoare, care

aștepta intervenția Providenței - asupra întregii perioade a guvernării lui. Era atunci o ruină de om, dar nu era dement. Nu era nebun. Chiar și în ultimele zile de la Berlin, în comportarea lui nu găsim nimic ce ar putea indica o boală mintală, demență. Poate că îl chinuia boala lui Parkinson - afirmațiile martorilor despre comportarea lui permit o astfel de concluzie - dar nu există dovezi directe în acest sens.

Dacă și-a păstrat limpezimea de gândire, atunci cum să ne explicăm că în decembrie 1944 a trimis o armată de un sfert de milion de oameni spre vest, în loc s-o trimită spre est? Cum se poate explica acest ordin, dacă nu printr-o nebunie sau, cel puțin, prin pierderea contactului cu realitatea.

Și totuși, în spatele deciziei de lansare a contraofensivei din Ardeni se ascunde un joc logic și abil. Este o consecință a războiului secret pe care Hitler îl începuse foarte devreme, încă din decembrie 1941, și l-a continuat consecvent până la sfârșit.

Misiunea neobișnuită a comandantului aviației

Herr *Generalfeldmareschall* - adjutantul, locotenent colonel Konrad, vizibil prin ferestrele mari ale ușii care despărțea salonul lui Hermann Goring¹ de coridorul mic, bătea în geam.

— Ce mai este? Feldmareschalul, îmbrăcat cu o tunică subțire de mătase care îi ajungea până la jumătatea coapselor, rezemat de cadrul ferestrei vagonului, privea luminile orașelului în care se oprise trenul statului său major. Era o seară târzie de sâmbătă 27 august 1939. Peste câteva zile trebuia să înceapă războiul cu Polonia, și Goring mergea

¹ **Hermann Goring** (1893-1946), mareșal al Reich-ului. As al aviației de vânătoare din Primul Război Mondial (a repurtat 22 de victorii în aer), în 1922 a intrat în partidul nazist NSDAP și a obținut postul de șef al pazei personale a lui Adolf Hitler. În 1923 a luat parte la puciul nereușit de la Miinchen, în timpul căruia a fost rănit de un glonț tras de poliție, în timp ce mășcăluia alături de Hitler în Odeonsplatz. Din mai 1928 a fost deputat în parlamentul german *Reichstag*, iar din 1932, președintele acestuia. Rolul de prim ordin pe care l-a jucat în edificarea puterii dictatoriale i-a asigurat multe privilegii și bunăvoința Fuhrer-ului, care privea cu îngăduință înclinația lui Goring pentru o viață somptuoasă, combinată cu incompetență și greșeli fundamentale în executarea obligațiilor. În aprilie 1933 a preluat funcția de premier al Prusiei, unde a înființat poliția secretă Gestapo și primele două lagăre de concentrare. Ministru al aviației din mai 1933 - a organizat aviația de război (*Luftwaffe*) și a devenit comandantul ei în 1935. În 1936 a primit funcția de împuternicit pentru realizarea planului pe patru ani, un an mai târziu conducerea concernului industrial de stat care îi purta numele. Perioada de vârf a carierei și a influenței sale a fost în anul 1940, când avioanele *Luftwaffe* au contribuit la victoriile din Europa ale armatei hitleriste; în iulie 1940 a primit un grad militar creat anume pentru el, acela de mareșal al Reich-ului (*Reichsmarschall*). Înfrângerea în bătălia pentru Anglia din 1940, lipsa sprijinului corespunzător din partea aviației în timp ce armata germană era înconjurată la Stalingrad în 1942 și înțetirea raidurilor aliaților împotriva Germaniei, cărora *Luftwaffe* nu reușea să le facă față, i-au slăbit poziția. La 20 aprilie 1945 s-a întâlnit pentru ultima dată cu Hitler în buncărul acestuia, iar trei zile mai târziu a anunțat că este gata să acționeze în calitate de succesor al lui Hitler, ceea ce acesta a considerat drept un act de trădare. I s-au retras toate distincțiile militare, a fost exclus din partid și arestat de SS. La 8 mai s-a predat americanilor. Prin sentința Tribunalului Internațional de la Nurnberg a fost condamnat la moarte pentru crimele enumerate în toate capetele de acuzare, dar la 15 noiembrie, cu două ore înainte de execuție, s-a sinucis înghițind o capsulă de otravă.

la Oranienburg, un orașel la nord de Berlin, unde se afla sediul principal al *Luftwaffe*. De acolo urma să conducă acțiunile unităților de aviație din subordinea lui.

— Domnul Dahlerus este la gară și cere o audiență_



Polonia în anul 1939

— De unde a mai apărut și ăsta? Dă-i drumul încoace! Goring s-a înviorat vizibil. S-a apropiat de ușă ca să-l privească la lumina lămpilor din gară pe oaspetele lui, care urca treptele vagonului și apoi, trecând pe lângă adjutantul din coridorul îngust, intra în salonul său.

— Bine ai venit, Dahlerus. Cum de ești aici? Goring a întins mâna să-l salute. Era vizibil încântat de această vizită.

— Astăzi după-amiază, adică imediat după întrevederea cu Lordul Halifax, am plecat de la Croydon - Dahlerus vorbea despre aeroportul din Londra. Seara eram la Berlin, unde am aflat că ați plecat cu trenul personal. Dar mi s-a dat o mașină că să pot să vă ajung din urmă, domnule mareșal, aici, la Friedrichswalde - cred că așa se numește localitatea aceasta. Pofțiți, am o scrisoare pentru dumneavoastră...

— Era și timpul. Ai citit presa? - Goring a arătat cu mâna spre ziarele de pe măsuta de sub fereastră. Titlurile mari se vedeau de departe: „Haos total în Polonia! Familiile germane fug!”, „Polonezii au tras împotriva a trei automobile germane de pasageri!” „Toată Polonia este cuprinsă de febra războiului. 1.500.000 de oameni au fost mobilizați!”, „Numeroase gospodării germane în flăcări!”

Dahlerus a dat din cap, dar n-a răspuns.

Goring a rupt plicul și a scos nerăbdător scrisoarea, ca un om care așteaptă vești importante. Dar i-a dat repede hârtia lui Dahlerus, care se așezase în fotoliu.

— Engleza mea nu este suficient de bună, a spus el. Te rog să mă ajuți.

Dahlerus a început să traducă scrisoarea de la Lordul Halifax¹, ministrul de externe britanic, care exprima dorința guvernului său de a găsi o rezolvare pașnică pentru situația tensionată din Europa, adică accepta să înceapă negocieri care ar fi trebuit să preîntâmpine izbucnirea războiului din Polonia. Goring a sărit de pe scaun. Era vizibil emoționat. Cu câteva zile mai înainte se pregătise să zboare la Londra. La 21 august îi transmisese prin intermediarii lui premierului Chamberlain² că este gata să vină în secret în Marea Britanie. Chamberlain fusese de acord ca la 23 august să aibă loc negocieri secrete și sugerase că locația cea mai bună ar fi fost domeniul de la Chequers. Goring ar fi trebuit să aterizeze

¹ **Lordul Halifax (Edward F. L. Wood)** (1881-1951), membru al Partidului Conservator britanic, în perioada 1926-1931 vicerege al Indiei. Din februarie 1938 a fost ministru de externe al Marii Britanii și a sprijinit cu înfocare politica premierului Neville Chamberlain. În mai 1940 era cel mai important candidat la funcția de premier al guvernului britanic, dar, conștient de lipsa de sprijin parlamentar, a refuzat să accepte această funcție. În decembrie 1940 a fost numit ambasador la Washington, gest prin care premierul Winston Churchill l-a îndepărtat din Londra. A deținut această funcție până în 1946.

² **Neville Arthur Chamberlain** (1869-1940), premier al guvernului britanic din partea Partidului Conservator din mai 1937. Convinși de puterea militară și economică a Reich-ului, a optat pentru o politică de concesi (*appeasement*), considerând că va reuși să preîntâmpine războiul pentru care Marea Britanie nu era pregătită. Pe de altă parte, era de părere că Hitler ar fi putut fi șansa de salvare a democrațiilor occidentale amenințate de puterea statului totalitar al lui Stalin. Dorința de a păstra pacea cu orice preț și teama de comunism au condus acțiunile lui Chamberlain în timpul negocierilor de la Munchen, în urma cărora el și premierul Franței Edouard Daladier s-au decis să semneze acordul prin care se atribuia Germaniei o parte din Cehoslovacia (așa- numita Sudetenland). Nu a reacționat la încălcarea acordului de la Munchen prin intrarea armatei germane în Praga la 15 martie 1939. De abia critica din ce în ce mai aspră a acțiunilor premierului din partea opoziției l-a făcut să înceapă acțiuni politice și militare care aveau drept scop pregătirea țării pentru apărarea împotriva Germaniei. Dar toate acțiunile pe care le-a întreprins, de pildă introducerea recrutării obligatorii în aprilie 1939, erau întârziate. Înțelegând probabil acest lucru, Chamberlain s-a străduit să îndrepte agresiunea germană spre est și să împiedice încheierea unei alianțe între Polonia și Germania. De aceea, la 31 martie 1939, a proclamat în parlament garantarea unilaterală a independenței Poloniei. La 25 august a fost încheiat tratatul polono-britanic de ajutor reciproc. La 3 septembrie, guvernul britanic a adresat un ultimatum în care se cerea încetarea agresiunii germane, iar după respingerea lui, a declarat război celui de-al Treilea Reich. La 10 mai 1940, în fața criticilor aspre din forumul parlamentar cu privire la modul de a acționa al guvernului în problema apărării Norvegiei și după scăderea majorității parlamentare a conservatorilor de la 250 la 81 de voturi, Chamberlain și-a dat demisia din funcția de premier, deși a rămas în componența guvernului noului premier Winston Churchill, ca Lord Președinte pentru Consiliu. Din motive de boală, a renunțat și la această funcție în octombrie 1940. A decedat de cancer la 9 noiembrie 1940.

pe aeroportul dezafectat de la Bovington și de acolo un automobil l-ar fi adus pe drumuri de țară la moșia premierului. Dar Hitler a renunțat în cele din urmă la planul de a-l trimite pe Goring în Marea Britanie, însă acesta nu se putuse împăca cu acest gând. Era atât de aproape de o soluție decisivă care i-ar fi adus laude deosebite. Era convins că în timpul unei întrevederi personale cu premierul ar fi putut să-l convingă să retragă garanțiile pentru Polonia, pentru ca Germania să aibă astfel mână liberă, fără a risca un conflict cu Marea Britanie. Scrisoarea de la Lordul Halifax arăta că politicienii britanici nu renunțaseră la această posibilitate și erau gata, în continuare, să-și atingă ținta: să ceară polonezilor să cedeze orașul Gdansk Germaniei, așa cum ceruseră cu un an mai înainte Cehoslovaciei să le cedeze regiunea Sudetă. Dacă Polonia nu ar fi fost de acord - și cu siguranță că așa ar fi fost - se puteau spăla pe mâini spunând lumii: „Prostia și miopia politicianilor lor a dus acest popor la pieire. Am făcut totul ca să-i apărăm. Numai ei singuri sunt de vină”.

Goring se plimba prin vagon, dând la o parte tunica de mătase pe care o îmbrăcase ca să se simtă mai confortabil, dar care acum îl stânjenea vizibil. Știa că lordul Halifax, autorul scrisorii, era un politician deosebit de precaut, care făcea totul pentru ca Marea Britanie să poată scăpa de obligațiile față de Polonia, mai ales în ultimele zile din august, când armata germană se apropia de granița Poloniei. A pus mâna pe butonul soneriei ca să-și cheme adjutantul.

— Vreau ca trenul să fie oprit la stația următoare. Acolo să mă aștepte o mașină.



*Hermann Goring și Erhard Milch
(la stânga)*



Adolf Hitler, Benito Mussolini, Hermann Goring - momentul celei mai importante decizii

S-a întors către Dahlerus:

— Ne întorcem la Berlin. Fuher-ul trebuie să fie informat despre această scrisoare - a spus el emoționat.

Îl cunoștea pe Birger Dahlerus, industriaș suedez cu diverse interese în Germania, începând din noiembrie 1934, când se adresase autorităților din această țară pentru a i se permite să se însoare cu o nemțoaică, în mai 1935, Goring i se adresase suedezului cu rugămintea de a-i face o favoare: voia să-l instaleze pe fiul său vitreg, Thomas von Kantzow¹, într-un post bun în Suedia, ceea ce firește că Dahlerus făcuse. În 1939, când spectrul războiului era tot mai amenințător, suedezul, care avea multe cunoștințe la Londra, făcea naveta între capitalele Germaniei și Marii Britanii. Uimitor era faptul că Hitler îi încredințase lui Goring misiunea de a negocia cu guvernul britanic. Îl ocolea în felul acesta pe Joachim von Ribbentrop, ministrul de externe, care, măcar prin faptul că petrecuse doi ani la Londra în calitate de ambasador, părea mai potrivit pentru acest rol. Cunoștea persoane influente, cunoștea obiceiurile și politica acestei țări ca nimeni altul. Dar Hitler își dădea seama probabil că politicianii britanici nu-l apreciau în mod deosebit pe acest neamț și se exprimau destul de ironic în legătură cu numeroasele gafe și gesturi neîndemânatic pe care le făcuse în timpul șederii sale la Londra. Nici

¹ Fiul primei sale soții, Karin von Kantzow, decedată în 1931.



„Diplomații dau întotdeauna răspunsuri proaste” - Adolf Hitler și Joachim von Ribbentrop (în centru) în timpul discuției cu ambasadorul Japoniei la recepția de anul nou în noua Cancelarie a Reich-ului

el însuși nu avea o părere prea bună despre capacitățile lui Ribbentrop și ale subordonaților lui. În prima zi de război, în timp ce intra în cabinet, îl văzuse pe ministrul de externe, care stătea pe coridor împreună cu doi consilieri. Se apropiase de ei, căutând un public pentru a-și exprima bucuria de care era cuprins.

— Progresele armatei noastre depășesc cele mai îndrăznețe visuri, a spus el emoționat la culme. Întreaga campanie se va încheia înainte ca diplomații occidentali să aibă timp să scrie notele de protest.

Ribbentrop a zâmbit silit, căci în exprimarea lui Hitler sesizase aversiunea acestuia față de diplomați, și nu numai față de cei din țările democratice. Iar Otto Abetz, ministrul pentru problemele franceze, s-a gândit să profite de ocazie pentru a se remarca prin cunoștințele lui și a atrage astfel atenția lui Hitler asupra persoanei sale. Dar nu se așteptase la surpriza neplăcută care urmasă.

— *Mein Fuhrer*, trebuie să fim pregătiți, căci este de așteptat ca și Franța să ne declare război.

Hitler s-a uitat la el uimit o clipă. Dintr-odată s-a întors spre Ribbentrop și a ridicat mâna în sus, ca într-un gest de disperare.

— Te rog să mă scutești de verdictele experților dumitale, a țipat el. Diplomații au cele mai mari salarii, dispun de cele mai moderne mijloace

de comunicare și întotdeauna dau răspunsuri aiurea. Au prevăzut războiul după ce am introdus serviciul militar obligatoriu, când armata noastră a intrat în Regiunea Renană, când am anexat Austria, în timpul crizei sudete și al ocupării Pragăi. Fie că uleiul din capetele lor este prea în-
cleiat din cauza dejunurilor de serviciu, încât nu sunt în stare să aibă o imagine mai bună a situației din țările în care locuiesc decât mine de aici, din Berlin, fie că politica mea nu le convine și falsifică informațiile din rapoarte, ca să ridice obstacole în calea mea. Trebuie să înțelegi, Ribbentrop, că în ultimă instanță m-am decis să acționez fără să consult opinia unor oameni care m-au indus în eroare de zeci de ori, sau chiar m-au înșelat. Și mă voi bizui pe propria evaluare a situației, care în toate cazurile s-a dovedit mai bună decât sfaturile acestor experți incompetenți.

S-a răsucit lăsându-i năucii pe diplomați și a dispărut în cabinetul lui. Iată de ce nu dorise să lase pe mâna lui Ribbentrop și a oamenilor lui o chestiune atât de importantă și de delicată, cum erau negocierile secrete dintre două guverne inamice.

Atunci de ce îl ținea pe Ribbentrop într-o funcție atât de importantă de șef de resort al afacerilor externe? Pentru că era loial față de oamenii care îi făcuseră cândva servicii importante și îi rămăseseră credincioși după aceea, iar Joachim von Ribbentrop făcea parte dintre aceștia. Îl cunoscuse pe Hitler în august 1932, când niște cunoștințe comune apelaseră la el ca să mijlocească o întrevedere cu Franz von Papen¹, cunoscut bine și de Hitler, care intenționa să preia puterea. Ce e drept, următoarele întrevederi aranjate de Ribbentrop nu au avut succes, dar el și-a continuat eforturile pentru a relua discuțiile, care ar fi putut să-i aducă lui Hitler poziția mult râvnită de șef al guvernului. La 10 ianuarie 1933, la vila lui Ribbentrop, așezată foarte pitoresc în cartierul berlinez Dahl, Hitler s-a întâlnit din nou cu Papen, însoțit de Goring, Heinrich Himmler, Ernst Rohm și Oscar, fiul președintelui Hindenburg. Până la 29 ianuarie și-a trimis în fiecare zi mașina pentru ca Papen să poată veni în cel mai mare secret la el acasă, unde venea și Hitler, al cărui automobil intra pe poarta din spate și rămânea apoi în garaj. La 30 ianuarie, când

¹ **Franz von Papen** (1879-1969), cancelar al Germaniei din 1932, a jucat un rol important în perioada decisivă 1931-1933, când, în calitate de colaborator de încredere al președintelui Paul von Hindenburg, făcuse foarte mult pentru Hitler, care lupta pentru a prelua puterea în Germania. Din 1933 a fost vicecancelar în primul guvern al lui Hitler. În 1934 a devenit ambasador la Viena. Din 1939 până în 1945 a fost ambasador la Ankara și, ca urmare a activității lui, Germania și Turcia au încheiat în 1941 un pact de prietenie, deși Turcia nu a colaborat pe plan militar cu Germania. Acuzat în fața Tribunalului Internațional Militar de la Niimberg de comiterea de crime împotriva păcii, a fost achitat.

Hitler a obținut funcția de cancelar, l-a făcut pe Ribbentrop consilierul lui pentru probleme internaționale. Acesta era singurul om devotat lui care fusese prin lume: frecventase școli în Franța și în Marea Britanie, vorbea fluent franceza și engleza, timp de patru ani fusese în Canada, ca negustor de vinuri călătorea adesea în țările vecine, așadar cunoștea viața și politica din Europa Occidentală mai bine decât alte persoane din anturajul Fuhrer-ului. La 4 februarie 1938 Hitler l-a numit ministru de externe și această dată explică multe: începea să-și subordoneze în totalitate autoritățile de stat și militare. În funcțiile cheie dorea să aibă oameni pe deplin devotați, nu neapărat cei mai buni și cei mai inteligenți. Aceștia trebuiau să-i îndeplinească cu fidelitate ordinele, nu să discute sau, ceea ce era și mai rău, să-și realizeze propria politică. Niciunul din ei nu trebuia să aibă impresia că monopolizase un domeniu al vieții de stat. Trebuiau să se simtă nesiguri și să se străduiască neconținut să obțină aprecierea și bunăvoința Conducătorului. Iar acesta manipula funcțiile în așa fel încât competențele lor să se suprapună, iar șefii să rivalizeze întotdeauna între ei. Așadar, în domeniul de acțiune al lui Ribbentrop urmau să intervină și alții.



„Berghof”, vila lui Hitler din Obersalzberg

Hitler își înțelegea admirabil epoca. În politica externă era o perioadă de protocoale secrete, anexate la acordurile publice internaționale, de vizite secrete efectuate de oameni de stat străini în toiul nopții și negocieri care se terminau spre dimineață. Era ca și când politicienii ar fi simțit instinctiv caracterul subversiv al activității lor și s-ar fi străduit s-o ascundă de lumina zilei, sosind seara târziu, ca și când întunericul ar fi putut să mascheze participarea lor la acest joc al trădărilor. Vila particulară a lui Hitler din Obersalzberg, așezată pe un versant abrupt de munte, de la care se desfășura o vedere splendidă spre Alpi, a devenit locul întâlnirilor politicienilor din multe țări ale lumii: cancelarul Kurt von Schuschnigg, ministrul Guido Schmidt, ministrul Jozef Beck, premierul Neville Chamberlain, Benito Mussolini au venit aici pentru ca în această atmosferă rurală să discute destinele țărilor și ale lumii. Și acesta nu era decât un fragment al jocului diplomaților din acele vremuri.

Hitler, mare adept al acțiunilor care nu se supuneau conveniențelor de niciun fel, a devenit un maestru al manipulării instrumentelor politicii secrete. În activitatea febrilă care avea să conducă la război, Ribbentrop își avea locul său de reprezentant oficial al Reich-ului. În spatele lui era o sferă de acțiune de care Hitler trebuia să se țină oficial departe, pentru a nu compromite imaginea de Conducător al națiunii, pe care și-o crease în ochii societății. Așadar, prefera să se folosească de reprezentanți neoficiali, care erau, în același timp, exponenți mai credibili ai puterii.

Hermann Goring era cum nu se poate mai potrivit pentru acest rol. Camarad credincios de război, fusese rănit grav pe când mășăluia alături de Hitler în Odeonsplatz din Munchen la 9 noiembrie 1923, creatorul poliției secrete politice, Gestapo, omul care dirija economia și comanda forțele aeriene ale celui de-al Treilea Reich, era considerat de guvernele străine drept reprezentantul lui Hitler, deși el nu pomenea nimic în acest sens. Iar lui Goring misiunea de a desfășura negocieri secrete și de a menține contactele de încredere cu guvernul britanic îi convenea de minune, căci îi gădila orgoliul. În țară, dobândise toate onorurile, dar îi lipsea recunoașterea pe plan internațional. Ascultându-l pe Dahlerus, putea crede că momentul încheierii păcii cu Marea Britanie era aproape. De aceea dedica foarte multă energie îndeplinirii acestei misiuni, deși nu îndrăznea să ia nicio decizie fără să-l informeze pe Hitler. Era numai mâna lui dreaptă și aceasta îi ajungea.

Dahlerus, la rândul lui, se străduia să profite de misiunea pe care i-o încredințase Goring în scopul menținerii păcii și avusese în acest sens și anumite realizări, de pildă organizarea în august 1939 a întâlnirii reprezentanților autorităților germane și britanice într-o localitate din sudul Danemarcei, Sonke Nissen Koog. Nu stătuse în puterile lui să împiedice

izbucnirea războiului, dar făcuse până în ultima clipă tot ce putuse, deși fusese avertizat că această activitate nu este bine văzută de multe persoane oficiale naziste și se pare că ministrul Joachim von Ribbentrop ordonase să „se strice motoarele” avionului cu care călătorea Dahlerus, ceea ce, din fericire, nu s-a întâmplat.

Nu era, firește, singurul intermediar pe care îl folosea Goring pentru contactul cu guvernul lui Neville Chamberlain. Din iunie 1939 o misiune asemănătoare avusese și economistul Helmut Wohlthat. A reușit chiar să pregătească un plan economic de colaborare între Germania și Marea Britanie, pe care îl discutasese cu cei mai apropiați consilieri ai lui Chamberlain. Robert Hudson, ministrul britanic al comerțului exterior, îi spusese că, în cazul în care se renunță la înarmare, nu numai Marea Britanie, dar și Statele Unite sunt gata să ofere ajutor, ba chiar să înapoieze Germaniei vechile ei colonii. Aceasta era chiar prea mult pentru adversarii unei înțelegeri cu Hitler, care au făcut în așa fel încât, în ziua de 23 iulie 1939, „*Daily Telegraph*” să publice o știre, după care guvernul Chamberlain ar fi oferit Germaniei un miliard de lire. Firește că informația era scoasă din burtă, dar ea a blocat efectiv activitatea lui Wohlthat și Hudson.

Automobilul lui Goring a ajuns la Berlin seara târziu, când Hitler, obosit de ziua întreagă de negocieri cu Italia, se dusese la culcare cu mult mai devreme decât de obicei. Feldmareșalul nu a putut renunța însă la ocazia de a-l informa pe Hitler despre posibilitatea unei înțelegeri cu Marea Britanie. L-a trimis pe Dahlerus la hotelul „Esplanada”, iar el s-a dus la Cancelaria Reich-ului, ca să-l trezească pe Fuhrer. După câteva zeci de minute, doi ofițeri SS au venit după Dahlerus, l-au găsit moțând într-un fotoliu în foaierea hotelului și l-au invitat în automobil. La 12.30 noaptea, a intrat în cabinetul mare din Cancelaria Reich-ului, în mijlocul căruia stătea Hitler în poziția lui preferată: cu picioarele desfăcute, cu brațele încrucișate la piept, cu capul sus, cu o atitudine de zeu antic.

Hitler l-a salutat foarte prietenește pe oaspete și i-a făcut semn să ia loc pe canapeaua de lângă perete. Și-a tras un fotoliu și s-a așezat vizavi. Goring s-a așezat pe cealaltă canapea. Spre uimirea lui Dahlerus, Hitler nu s-a interesat de scrisoarea Lordului Halifax. A început să povestească despre lupta lui pentru putere, despre realizările partidului nazist și despre ofertele prietenești ale guvernului britanic, care fuseseră atât de nechibzuit respinse. A durat vreo douăzeci de minute până când Dahlerus să reușească să bâlbâie că opinia negativă despre calitățile britanicilor nu este justificată.

— Am locuit acolo mulți ani și am muncit ca un lucrător de rând. Cunosc bine acest popor, a spus el.

— Serios? Hitler era uimit și foarte interesat. Ai lucrat ca simplu muncitor în Anglia? Te rog să-mi povestești despre asta.

Timp de o jumătate de oră a ascultat cu atenție explicațiile despre organizarea muncii în fabrică, despre obiceiurile muncitorilor, despre felul în care își petrec timpul liber. La un moment dat, l-a întrerupt pe Dahlerus și a schimbat subiectul, revenind la tema situației politice. A cerut ca Anglia să-și retragă garanțiile oferite Poloniei, iar în schimbul acestui gest el era gata să recunoască marele imperiu britanic.

— Aceasta este ultima mea ofertă generoasă pe care o fac Angliei!, a încheiat el deja vizibil emoționat. Wehrmacht-ul este o mare putere!

— Dușmanii Germaniei și-au întărit și ei puterile, a amintit timid Dahlerus.

Hitler nu a răspuns. Părea că reflectează la cuvintele oaspetelui, după care s-a ridicat din fotoliu și, privind drept în față, a început să vorbească cu o voce răgușită:

— Dacă va fi război, voi construi U-boot-uri, U-boot-uri, U-boot-uri...

Repetă întruna, ca un patefon al cărui ac sare mereu în același loc zgâriat de pe placă. Dintr-odată, a ridicat mâinile în aer și a început să țipe:

— Am să construiesc avioane, avioane, avioane și am să-i nimicesc pe dușmanii mei! Războiul nu mă va speria! Încercuirea Germaniei acum nu mai este posibilă. Oamenii mei mă admiră și vor urma cu toată încrederea! Dacă poporul german va suferi de lipsuri, n-au decât să vină chiar acum - eu voi fi primul care va suferi de foame și voi da un bun exemplu poporului meu. Suferințele mele vor fi pentru ei un îndemn spre eforturi supraomenești!

Dahlerus asculta uluit. La un moment dat, a aruncat o privire spre Goring și a văzut că și el era surprins.

— Dacă nu va mai fi unt, urla Hitler, eu voi fi primul care nu va mai mânca unt. Poporul meu german se va resemna loial și va face la fel. Dacă dușmanii vor rezista câțiva ani, eu și puterea mea asupra poporului german vom rezista cu un an mai mult. Și asta pentru că știu că sunt mai bun decât alții.

Dintr-odată a tăcut. A început să se plimbe prin cabinetul lui mare până s-a oprit lângă canapeaua pe care ședea Dahlerus.

— Dumneata, care îi cunoști așa de bine pe englezi, ai putea să spui care este motivul pentru care sunt mereu învins în încercările mele de a ajunge la o înțelegere cu ei?

Dahlerus a șovăit o clipă, apoi a spus că motivul este lipsa de încredere din partea guvernului britanic.

— Idioții!, a răcnit Hitler. Am mințit eu vreodată în viața mea?

Dahlerus nu a răspuns. În tot timpul întrevederii se străduise să nu stârnească mânia lui Hitler și să îndeplinească misiunea cu care venise în cabinetul lui mare: să afle care sunt condițiile a căror îndeplinire ar face posibilă evitarea războiului.

Hitler a explicat: alianța cu Marea Britanie, care trebuia să ajute Germania să dobândească portul Gdansk, coridorul până în Prusia Orientală și retrocedarea coloniilor. Apoi a ieșit din cabinet. Dar s-a întors peste câteva minute.

— Te rog să transmiți această informație guvernului britanic, i-a spus el lui Dahlerus. Audiența s-a încheiat.

Hitler se purta adesea în felul acesta cu oaspeții lui asupra cărora voia să producă o impresie deosebită. Pentru el, politica nu era numai un joc anevoios și plicticos al diplomaților care făceau schimb de note, misiuni și negociau tratate. Era un mare spectacol, cu el în rolul principal. Dădea reprezentațiile în fața a mii de spectatori pe stadioane, unde Albert Speer, arhitectul lui de curte, crea o scenografie deosebit de sugestivă, cu lumini, flăcări și marmură, iar Leni Riefenstahl, o talentată autoare de filme documentare, înregistra totul pe bandă de celuloid, pentru a zgudui mii de spectatori în cinematografele din Germania și din străinătate. Hitler era actor și la el în cabinet, unde se producea în fața oamenilor de stat străini. De aceea în 1938 îi trasase lui Speer sarcina de a proiecta clădirea Cancelariei Reich-ului, pentru ca holurile și sălile lui să facă o impresie cât mai puternică oaspeților din străinătate. De aceea îi primea în cabinetul mare, cu dimensiunile de 27 x 14,5 m și o înălțime de aproape 10 m. Era deosebit de încântat de biroul lui, cu blat de mozaic din furnir, reprezentând o sabie pe jumătate trasă din teacă.

— Bine, foarte bine, i-a spus lui Speer. Când vor vedea aceasta diplomații care vor sta vizavi de mine vor învăța să se teamă.

Uneori își ducea oaspeții la așa-numitul Cuib de Vultur - reședința de pe vârful Kehlstein din monumentalii Alpi Bavarezi, pentru ca, vorbind cu ei, aceștia să aibă impresia că zboară pe deasupra munților. Atunci stătea cu spatele spre balustradă, având drept fundal peisajul sălbatic și amenințător și își crea o imagine de stăpânitor al lumii, înălțat deasupra vâilor și a prăpastiilor, peste vârfurile ascuțite și luncile largi în care se vedeau căsuțele cu acoperișuri cafenii. Și aceasta făcea impresie asupra interlocutorilor lui.

Hitler putea să fie brutal și nemilos. A știut să-l înspăimânte pe cancelarul Austriei, Kurt von Schuschnigg, când a vrut să anexeze Austria în 1938, pe premierul Neville Chamberlain, când a complotat în același an ca să smulgă Cehoslovaciei regiunea Sudetă, sau în 1938 pe Emil Hâcha, președintele Cehoslovaciei, care, deși în timpul convorbirii în

cabinetul de la Berlin, a făcut un atac de cord, a semnat documentul prin care dădea țara sa sub protecția Reich-ului.

În acea noapte de august, avându-l în fața sa pe trimisul guvernului britanic, dorea să-i facă o impresie care să ajungă la Londra, și anume, că este foarte decis să dezlănțuie războiul, ceea ce ar fi trebuit să-l convingă pe premierul Chamberlain să accepte condițiile lui.

Ce dorea de fapt? Oare la sfârșitul lunii august 1939, când armata lui se așezase deja în pozițiile de atac împotriva Poloniei, chiar era gata să înceapă negocierile cu polonezii și cu englezii? Nu. I-a explicat acest lucru în dimineața de 19 august generalului Walter Brauchitsch, comandantul armatei terestre: propusese negocieri pe niște condiții inacceptabile pentru guvernul polonez, ceea ce ar fi putut conduce la o disensiune între Varșovia și Londra și apoi la retragerea sprijinului britanic pentru Polonia. Atunci Germania ar fi lovit, fără să se mai teamă de războiul cu Marea Britanie. Fusesse foarte aproape de realizarea acestui plan.

La ora 15.22, generalul Brauchitsch a ridicat receptorul telefonului care făcea legătura cu Statul Major și a transmis ordinul pe care îl primise de la Fiihrer: „Ziua Z” - atacul împotriva Poloniei: 1 septembrie 1939!

Cu o zi înainte de data critică, la 31 august, în jurul orei 13.00, Dahlerus, care nu contenea în eforturile lui de a opri mașina războiului, deși acesta se pusese deja în mișcare, a sosit la Goring. În timpul întrevederii lor, în cabinet a intrat adjutantul. S-a aplecat spre feldmareșal și i-a șoptit ceva la ureche, apoi i-a dat un dosar. Goring l-a deschis și a scos de acolo un plic roșu. Dahlerus știa ce înseamnă aceasta: o informație de cea mai mare importanță pentru stat. Goring a rupt sigiliul și în câteva clipe a parcurs cu privirile rândurile scrisorii.

— Știi ce este asta?, a întrebat el în cele din urmă. Și, fără să mai aștepte răspuns, a adăugat: Raportul serviciului nostru de cifru, care a descifrat o telegramă a guvernului polonez trimisă acum o oră sau două de la Varșovia la Berlin.

A îndoit hârtia în așa fel încât să nu se vadă nici antetul, nici informațiile de mai jos și i-a dat documentul lui Dahlerus. Guvernul polonez îi interzicea ambasadorului de la Berlin să înceapă negocieri cu autoritățile germane.

— Iată dovada cea mai clară că intențiile bune ale Fuhrer-ului au fost respinse de polonezi, a spus Goring, imediat ce Dahlerus a terminat de citit. Atestă reaua voință a polonezilor și justifică atitudinea Germaniei. Te rog să transmiți cât mai grabnic acest lucru ambasadorului britanic.

La 1 septembrie, armata germană a întâmpinat o rezistență puternică din partea armatei poloneze pe fiecare tronson de front! Pe uscat, pe mare și în aer, luptele de la frontieră se dezlănțuiseră cu o asemenea

forță, că premierul Marii Britanii, Chamberlain, nu putea să pretindă că nu s-a întâmplat nimic. Planul polonez al războiului cu Germania prevedea că acesta poate fi dus cu un ajutor activ din partea aliaților din Occident. De aceea a și întins frontul aproape pe toată lungimea graniței, pentru ca în fiecare loc în care tancurile germane vor intra pe teritoriul Poloniei, să se ajungă la lupte, punându-i astfel pe aliați într-o situație clară: în fața necesității de a-și îndeplini obligațiile asumate prin tratate și de a intra în război. La 3 septembrie, Marea Britanie și apoi, cam fără să vrea, și Franța au declarat război celui de-al Treilea Reich și au considerat că în felul acesta și-au îndeplinit obligațiile de aliați. Nu au putut face prea mult.

În ziua aceea, francezii aveau 30 de divizii de infanterie, dintre care 14 erau în Africa de Nord, iar 9 în sudul țării, păzind frontul Alpilor, pe unde ar fi putut ataca italienii. Efectivele lor au crescut rapid în urma mobilizării, dar era oricum prea puțin pentru a lovi în grupul de armate germane C, care îi mobilizase rapid pe rezerviști și la 10 septembrie dispunea de 42 de divizii.

Dar la 7 septembrie francezii au întreprins anumite acțiuni, aruncând în luptă nouă divizii, care au pătruns în teritoriul german pe o adâncime de 12 km. La 13 septembrie, generalul Georges, comandantul francez al Frontului de Nord-Est, a ordonat comandantului operațiunii, generalul Gaston Prâtelat, să oprească acțiunile agresive. Informațiile care soseau din Polonia arătau că nemții învinseseră și dintr-un moment în altul pot să-și transfere grosul forțelor de acolo pe frontul de vest. Aceasta însemna că sunt gata să trimită în luptă 100 de divizii, acolo unde francezii ar fi putut să opună pentru apărare numai 60. Luptele de pe frontul de vest au încetat. Francezii au pierdut 27 de soldați uciși, 22 de răniți și 27 de dispăruți, 9 avioane de vânătoare și 18 de recunoaștere. Curând aveau să plătească un preț mult mai greu pentru greșelile politice comise în ultimii ani.

Britanicii aveau încă și mai puține posibilități de acțiune. În septembrie, când Polonia era deja în flăcări, începuseră să trimită soldați pe continent, dar prima unitate a Corpului Expediționar Britanic a fost gata de luptă abia la 3 octombrie. Onoarea Marii Britanii părea să fie salvată de avioane RAF, care efectuau raiduri deasupra bazelor maritime germane și a vaselor lor, însă ministrul britanic al aviației Kingsley Wood nici nu voia să audă de operațiuni mai serioase. Auzind de propunerile de a se arunca bombe incendiare care să dea foc pădurilor, a strigat:

— Dumneavoastră vă dați seama că aceasta este o proprietate privată? Curând o să propuneți să bombardăm Essen!

Văzând pierderile grave produse în timpul raidurilor din Kiel și din Wilhelmshaven, avioanele britanice au încetat aceste atacuri și au început să arunce în Germania manifeste.

Adolf Hitler s-a întors la Berlin la 26 septembrie, după o călătorie de opt ore în Pomerania cu trenul lui de stat major, „America”. A fost neplăcut surprins de peronul pustiu, unde nimeni nu-l saluta pe învingător și de lipsa mulțimilor de pe străzi care să scandeze numele lui. S-a dus repede la Cancelaria Reich-ului, unde curând ședea la masa rotundă în mijlocul colaboratorilor săi cei mai apropiați, la o cină întârziată. La un moment dat s-a sculat fără un cuvânt și a intrat în cabinet. Acolo îl așteptau Goring și Dahlerus, cu care dorea să discute posibilitățile de împăcare cu guvernul britanic. Era ceva neobișnuit în această încercare, căci din 5 septembrie, Hitler se gândea la posibilitatea de a-și trimite armata spre Belgia și Franța imediat după încheierea campaniei din Polonia. Poate se gândea că îl va convinge pe Chamberlain să păstreze neutralitatea atunci când tancurile Wehrmacht-ului vor porni spre vest.

Luând cuvântul în Reichstag la 6 octombrie 1939, Hitler a spus:

— Am făcut nu puține eforturi pentru a ajunge la o înțelegere germano-engleză, ba chiar mai mult, la o prietenie germano-engleză (...) Cred chiar și astăzi că nu poate fi pace în Europa și în lume decât dacă Germania și Anglia vor ajunge la o înțelegere. De ce ar trebui să se poarte un război în vest? Pentru refacerea Poloniei? Polonia în granițele tratatului de la Versailles nu va mai exista niciodată.

Chamberlain a refuzat să poarte negocieri de vreun fel cu guvernul german. Considera că va reuși să-l învingă pe Hitler aplicând blocada economică, iar aceasta trebuia să devină principala armă a aliaților occidentali. Vasele puternicelor Royal Navy și Marine Naționale blocau livrările de materii prime pentru economia germană, care resimțea dureros luptele înverșunate și istovitoare din Polonia. Lipsa combustibilului, a materiilor prime pentru fabricile de armament ar fi trebuit, după aprecierea experților britanici, să îngenuncheze Germania până la sfârșitul anului 1940, cel mai târziu până în primul trimestru al anului 1941.

În 1939, Germania a importat 5.165.000 de tone țiței în principal din Statele Unite, Mexic, Venezuela, România, Iran și Irak. Livrările din Uniunea Sovietică reprezentau numai 5.000 de tone și nu contau, întreruperea comerțului cu Statele Unite și blocarea livrărilor de către vasele britanice au făcut ca importul german de țiței să scadă aproape de două ori: la 2.075.000 de tone. Era prea puțin pentru a propulsa industria armamentelor și marile armate înzestrate cu mii de tancuri, automobile și avioane. Ce însemnau 2.075.000 de tone pentru o țară care era în război, din moment ce Marea Britanie, care nu avea forțe

aeriane și terostre atât de numeroase și nici nu era angajată în acțiuni de luptă, importa în 1940 11.271.000 de tone țiței? Era clar că Germania va mări producția de benzină sintetică și chiar așa s-a și întâmplat: uzinele germane au dat economiei și armatei cu peste un milion de tone benzină sintetică mai mult decât cu un an mai înainte (de la 2.200.000 la 3.348.000 de tone). Se presupunea că Germania va mări importul din România și chiar așa a și fost (a crescut de la 848.000 de tone la 1.177.000 de tone). Dar aceasta nu compensa pierderile pe care le-a suferit economia germană ca urmare a întreruperii importului de țiței pe căile maritime. Britanicii considerau că blocada va afecta în mod similar și importul altor materii prime, indispensabile pentru funcționarea industriei de război: minereu de fier, metale colorate, cauciuc etc. Au greșit profund.

Când s-a încheiat campania din Polonia, Germania avea o nouă graniță cu URSS, pe unde treceau foarte ușor importurile de materii prime. Stalin oferea ceea ce dorea cel mai mult economia germană: țiței, minereu de fier și mangan, grâu... Tot! Hitler le-a dat în schimb rușilor ceea ce le trebuia: tehnologii moderne, mașini și fabrici complete, avioane și vapoare. Ce e drept, în timp ce rușii au acceptat bucuroși propunerile de a schimba materii prime pe arme și mașini, Fuhrer-ul a fost reticent când a venit vorba să se trimită în Uniunea Sovietică planurile blindatelor și distrugătoarelor, ale avioanelor și mitralierelor, dar acordul a fost încheiat și Stalin l-a respectat cu scrupulozitate, trimițând trenuri întregi cu marfă în Germania.

Aliații au înțeles repede cât de multe găuri are bariera lor economică și din ce motiv. La sfârșitul anului 1939, Consiliul Suprem de Război anglo-francez a luat decizia de a efectua raiduri deasupra câmpurilor petroliere sovietice. Forțele aeriene franceze au destinat acestui scop 5 divizii de bombardiere Martin *Maryland* (cumpărate din Statele Unite), care urmau să decoleze de pe un aeroport din nordul Siriei și să lovească ținte din Baku și Groznii, care au primit numele conspirative de „Berlioz”, „Cesar Franck” și „Debussy”. Britanicii au decis să arunce în acțiune patru divizioane de bombardiere Bristol *Blenheims* și un divizion de avioane Vickers Wellesley, care urmau să decoleze din Irak, de la baza din Mossul. Au început pregătirile.

La 30 martie 1940, de pe aeroportul Habbaniyah din Irak a decolat avionul civil Lockheed *14 Super Electra*, la bordul căruia erau aviatori din divizionul 224 al RAF, care dispunea de aceleași avioane Lockheed, dar în versiunea de război; toți pasagerii aveau haine civile și documente false pentru eventualitatea în care, după vreo avarie sau după prăbușirea avionului, ar fi căzut în mâinile sovieticilor. Au survolat regiunea

Baku pentru a face câteva sute de fotografii, care urmau să servească la alegerea țintelor și la pregătirea raidurilor. Misiunea s-a desfășurat fără evenimente și se părea că rușii nu dăduseră atenție avionului de pasageri. Dar la 5 aprilie, când Lockheed a apărut deasupra câmpurilor petroliere de la Batumi, artileria antiaeriană a deschis focul și pilotul, fără să mai aștepte să vină și avioanele sovietice, a întors avionul la bază. Fotografiile luate din avion, transmise la sediul principal al forțelor britanice din Cairo, au servit la elaborarea planurilor raidului împotriva sondelor și a rezervoarelor de țiței, care probabil ar fi trebuit să aibă loc la sfârșitul lui mai sau începutul lui iunie 1940. Agresiunea germană din Belgia și din Franța, care a început la 10 mai 1940, a zădărnicit aceste planuri și întreaga acțiune a avut un final nefericit. La 17 iunie, soldații unuia din detașamentele germane au găsit într-un tren de stat major confiscat un dosar pe care scria cu litere mari: „Tres secret”. Sub el era un text: „Attaque aerienne du Petrole de Caucase. Liaison effectuee au G.O.C. Aerien le avril 1940” al cărui conținut a fost imediat prezentat lumii de propaganda germană.

Pentru Hitler, misiunea cea mai importantă era câștigarea bunăvoinței președintelui Statelor Unite, Roosevelt, pentru ca acesta să fie de acord cu reluarea schimburilor comerciale și pentru ca America, la fel ca și înainte de război, să trimită cantități mari de materii prime pentru industria germană. Știa foarte bine că sistarea livrărilor pentru părțile aflate în luptă nu era profitabilă pentru producătorii americani, care, din acest motiv, pierdeau milioane de dolari.

Noua misiune a lui Hermann Goring

Era seara târziu în 14 septembrie 1939, când John L. Lewis, șeful centralei sindicale CIO și al puternicului sindicat United Mine Workers of America, a format numărul secretariatului președintelui Roosevelt. S-a prezentat și, deși a subliniat că telefonează într-o chestiune foarte importantă de stat, a fost nevoit să aștepte mult timp până să vină la telefon președintele. Era convins că Roosevelt îl lăsase intenționat să aștepte, ca să-l umilească. Se detestau din anul 1938, când, la alegerile pentru guvernatorul din statul Pennsylvania, președintele sprijinise alt candidat decât cel pe care și l-ar fi dorit Lewis. Telefonase așadar fără plăcere la președinție în acea seară de septembrie, dar își dădea seama că trebuie să lase la o parte orgoliul, când interesul o cere.

— Domnule președinte, vă telefonez cu o rugămintă, a spus el auzind în receptor vocea lui Roosevelt. Ați putea să-l primiți pe bunul meu prieten, domnul W. R. Davis, într-o chestiune care ar putea avea mare însemnătate pentru țară și pentru populație?

Roosevelt a fost de acord cam fără să vrea. Știa cine este William Rhodes Davis și avea mari rezerve în legătură cu activitatea lui. Dar nu putea să refuze, căci și-ar fi stricat relațiile cu șeful unui sindicat care număra 9 milioane de membri și 5 milioane de simpatizanți. Se apropiau alegerile prezidențiale și voturile acestor oameni puteau avea o importanță crucială pentru victoria lui Roosevelt. Însă a respins ferm propunerea ca întâlnirea să aibă loc în secret.

— Întâlnirea se va desfășura conform protocolului obișnuit. Să vină mâine. Vă rog să stabiliți ora cu secretarul meu, a răspuns el sec.

Carierea lui Davis era un exemplu tipic american. Se născuse în Montgomery, statul Alabama, în 1889 într-o familie destul de săracă, care îi asigurase însă o educație bună. N-a vrut să-și petreacă viața în orașul natal într-un post fără perspectivă, așadar, cum a devenit major a și plecat spre vest, pentru a căuta acolo noroc și bani. În Oklahoma fusese pompier, apoi mecanic, dar în 1913, numai el știa cum, reușise să-și întemeieze propria întreprindere care se ocupa cu extracția de țiței în Muskogee. În 25 de ani, întreprinderea lui, „Crusader Oii Company”, devenise o firmă mare, cu sonde de petrol în Texas, Louisiana și Mexic, cu

o rafinărie la Hamburg, un chei în portul Malmd din Suedia și mai multe firme de distribuție a produselor petroliere în țările scandinave. Palatele lui Davis se înălțau acum în Houston, Scarsdale și New York, iar el își conducea imperiul petrolier din biroul aflat la etajul 34 al Rockefeller Center din New York.

În anul 1936, căutând noi piețe de desfacere a țițeiului și a produselor petroliere, pusesese ochii pe Germania, care se lupta pe atunci cu o problemă foarte mare, și anume lipsa acestei materii prime pentru forțele armate aflate într-o dezvoltare rapidă. Mai ales marina de război, ale cărei vase consumau deosebit de mult țiței, se găsea într-o situație foarte dificilă. Comandantul *Kriegsmarine*, marele amiral Erich Raeder, îi trimitea rapoarte lui Hitler în care îi atrăgea atenția: „Comandamentul *Kriegsmarine* a epuizat absolut toate mijloacele de achiziționare a combustibilului pe mărci germane”, ceea ce însemna că trezoreria marinei militare este goală.

Davis, care aflase pe o cale secretă de aceste rapoarte, s-a dus imediat la Berlin și s-a oprit direct în cabinetul dr. Hjalmar Schacht¹, șeful *Reichsbank*, propunându-i să construiască în Germania, cu credite germane, o rafinărie, pe care o va aproviziona cu țiței de la câmpurile petroliere din Mexic, în schimbul livrării de mașini germane. Dar Schacht nu avea încredere în omul de afaceri american și a respins propunerea. Davis nu s-a dat bătut și a continuat să lupte pentru această afacere importantă. Nu era vorba numai de profiturile pe care spera să le realizeze în Germania. Încerca să recupereze cele 11 milioane de dolari pe care îi investise în câmpurile petroliere Pozor Rica și pe care le pierduse atunci când guvernul mexican naționalizase firmele petroliere străine. A ajuns chiar până la Fuhrer, căruia i-a plăcut ideea prelucrării țițeiului mexican într-o rafinărie germană. La începutul anului 1938, Hitler l-a invitat pe american în biroul său și l-a informat că a dat indicații Băncii Reich-ului să transfere sumele necesare.

Davis, având o situație atât de avantajoasă, creată de sprijinul lui Hitler, și-a pus în aplicare proiectul. L-a convins pe comandantul marinei

¹ **Hjalmar Schacht** (1877-1970), președintele Băncii Reich-ului (*Reichsbank*) în anii 1924-1930, era în același timp și consilierul financiar al lui Adolf Hitler. În 1933, după ce Hitler a preluat funcția de cancelar, a fost numit președinte al *Reichsbank*, iar în august 1934 și ministru al economiei; din 1935 a răspuns de militarizarea economiei germane. În noiembrie 1939 a fost silit să-și dea demisia, după ce ceruse scăderea cheltuielilor pentru înarmare și avertizase că economia germană nu va putea suporta povara unui război. În anii '40 a luat legătura cu opoziția împotriva lui Hitler, iar în 1944, după atentatul împotriva lui Hitler, a fost trimis într-un lagăr de concentrare. În 1946, judecat de Tribunalul Militar Internațional din Nürnberg, a fost declarat nevinovat de crimele formulate de tribunal.

militare că nu merită să cheltuiască 600.000 de lire sterline pentru achiziționarea țițeiului, ci că este mai bine să cumpere concesiunea de exploatare. Marele amiral Raeder îi scria lui Hermann Goring: „Intenționez să folosesc acești bani nu pentru achiziționarea de țiței, ci pentru a dobândi dreptul de exploatare a țițeiului pe teritoriul unui stat străin. La prețul actual al țițeiului, cu 600.000 de lire am putea cumpăra 150.000 de tone combustibil și ulei, ceea ce reprezintă o cantitate absolut insuficientă. Dar investirea acestor bani în obținerea unei concesiuni de exploatare, de pildă în Mexic, ar permite Germaniei, după părerea experților, să obțină aproximativ 75 de milioane de tone țiței”.

În acest plan minunat erau însă și câteva puncte slabe, de exemplu: obținerea acordului autorităților mexicane cu privire la vânzarea concesiunii pentru exploatarea țițeiului. Cum se putea proceda? Davis s-a hotărât să profite - firește contra unei participări importante la câștig - de influența și de puterea lui John Lewis, care a fost repede de acord să-l convingă pe Vincente Lombardo Toledano, șeful centralei sindicale mexicane, să-l ajute pe Davis să obțină concesiunea. Sindicalistul mexican a ajuns până la președintele Mexicului, Lázaro Cárdenas și l-a convins să-i acorde lui Davis toate permisele și aprobările. În septembrie 1938, primul petrolier cu 10.000 de tone de țiței a pornit de la Veracruz spre Hamburg. Pe parcursul următoarelor 11 luni, firma lui Davis a exportat în Germania 400.000 de tone de țiței în valoare de 8 milioane de dolari; rafinăria „Eurotank” le-a prelucrat lucrând în trei schimburi.

Acordul cu Germania prevedea ca datoriile să fie plătite prin livrări de mașini. Până în septembrie 1939, când Marea Britanie și Franța au blocat livrările pe mare pentru Germania, în contul lui Davis intraseră numai 3 milioane de dolari, reprezentând valoarea livrărilor germane, printre care erau și 17 avioane de pasageri Junkers, pentru liniile aeriene mexicane. Îndemânaticul american a pierdut, așadar, în această afacere suma uriașă de 5 milioane de dolari și trebuia să facă ceva pentru a recupera acești bani. S-a străduit să ocolească blocada, trimițând petrolierele în Suedia sau în Italia, de unde țițeiul ar fi trebuit să ajungă cu trenul în Germania. Dar a fost nevoit să renunțe curând la aceste manevre, căci britanicii nu s-au lăsat înșelați și au rechiziționat trei vase transportând 30.000 de tone țiței spre țările scandinave. Marile afaceri se împletesc cu politica, iar Davis știa perfect acest lucru. Probabil că din acest motiv, căutând alte căi de a dezvolta comerțul deosebit de profitabil cu țițeiul mexican în Germania, a ajuns până la președintele Roosevelt, deși proiectul cu care venise se abătea mult de la petrol.

La ora 11.45 a intrat în Cabinetul Oval, unde a observat cu oarecare surprindere că președintele nu este singur, ci împreună cu Adolf A. Berle

jr, asistentul secretarului de stat. Nu era semn bun. Davis știa că acest om nu-i este favorabil și este gata să-i strice planurile. Și nu se înșela. Înainte de această întrevedere, Berle căutase în datele FBI¹, care strângea informații despre Davis încă din 1928. E drept că nu a găsit dovezi care să-l lege de spionajul german, dar o astfel de posibilitate era evidentă și Berle l-a avertizat pe președinte în acest sens.

De cum s-a așezat la masa joasă, Davis a început să-și prezinte problema:

— De mai mulți ani fac afaceri cu Germania, a spus el. Cam de vreo șapte ani, a ținut să precizeze. Am stabilit contacte personale cu mareșalul Hermann Goring. Acum două sau trei zile am primit o telegramă de la Goring, care mă roagă să mă interesez dacă domnul președinte ar putea acționa ca mediator sau să ajute la alegerea unei țări neutre, care ar putea să joace un astfel de rol. Vorbea firește despre războiul din Europa. Germania vrea pace, a încheiat el.

— Firește, cu îndeplinirea anumitor condiții, a mai adăugat.

— Mi s-au făcut mai multe aluzii neoficiale să intervin în problemele europene, dar nu mă voi implica în astfel de chestiuni, atât timp cât nu primesc o cerere oficială din partea unui stat - a răspuns Roosevelt.

— Guvernul german mi s-a adresat, ca să mă întâlnesc cu reprezentantul său la o conferință secretă, care va avea loc la Roma în 26 septembrie, nu s-a lăsat Davis. Aș putea să vă prezint un raport după ce voi tatona situația?

— Firește, a răspuns Roosevelt. Mă interesează orice informație care aruncă lumină asupra situației.

În ziua următoare, pe Davis îl aștepta o surpriză neplăcută, când a cerut pașaport pentru el și pentru soția sa. Departamentul de Stat a refuzat să elibereze documentul solicitat doamnei Davis, deoarece în trecut comisese o infracțiune. Furios, Davis i-a telefonat lui Lewis, rugându-l să intervină pe lângă președinte. În mod surprinzător, Lewis a fost de acord și la ora 17.22 a sunat la Roosevelt. De astă dată nu a realizat nimic. Președintele, vizibil ofensat că președintele sindicatelor i se adresează

¹ FBI (*Federal Bureau of Investigation* - Biroul Federal de Investigații), instituție creată în SUA în 1908 cu scopul de a urmări crimele care pun în primejdie siguranța statului. De la 25 septembrie 1936, în conformitate cu directiva președintelui Franklin D. Roosevelt, FBI a început să se ocupe și de contraspijonaj, culegând informații pe tema „activității subversive”; a fost creată atunci o secție specială de spionaj (*General Intelligence Section*), fără a se informa despre aceasta nici opinia publică, nici Congresul. În perioada imediat premergătoare izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, FBI și-a concentrat activitatea pe supravegherea persoanelor de naționalitate germană și japoneză. Numărul lucrătorilor a crescut brusc de la 391 în 1933 la 3.000 în 1942 și 4.886 în 1944.

cu o asemenea rugămintă, l-a sfătuit să intervină la Departamentul de Stat și, cum a închis telefonul, a luat legătura cu Berle spunându-i ca, după ce îi va da telefon Lewis, să pregătească o notă în legătură cu această încercare de intervenție, ca s-o folosească atunci când se va ivi ocazia. Însă Lewis și-a dat seama că mersese prea departe și, simțind că este vorba de o capcană, nu a telefonat la Departamentul de Stat. Prietenul lui a plecat la Roma fără soție. A rămas puțin timp acolo, căci dr. Joachim Hertslet, funcționar în Ministerul de Externe, care lucrase câțiva ani la ambasada germană din Mexic, îl aștepta și i-a comunicat că Hermann Goring primise cu entuziasm vestea posibilei participări a președintelui Statelor Unite la tratativele de pace de la Berlin, pentru a discuta pe loc toate chestiunile. Pentru Davis apărea o dificultate, căci pașaportul lui îi permitea să călătorească în Italia, nu în Germania. Dar a decis să riște.

Câteva zile mai târziu ședea într-un fotoliu în fața lui Goring în marele lui cabinet gotic de la Ministerul Aviației. Tot ceea ce a spus, și a fost consemnat sânguincios de unul dintre cei de față în timpul convorbirii de o oră și jumătate, era o minciună, având drept scop să le demonstreze nemților că este un om care poate mult. A afirmat că președintele este gata să exercite presiuni asupra statelor occidentale pentru a începe negocieri de pace cu Germania. Este de acord ca Germania să păstreze portul Gdarisk și toate teritoriile pe care le primise Polonia în baza Tratatului de la Versailles, să se înapoieze Germaniei coloniile pierdute în 1918 și să i se acorde ajutor financiar, pentru ca economia germană să poată ajunge la același nivel cu marile puteri economice ale lumii.

Goring asculta cu o satisfacție pe care nici măcar nu se străduia s-o ascundă. Omul acesta, aflat pe cele mai înalte culmi ale puterii naziste, era atât de naiv, încât a crezut poveștile omului de afaceri american. A crezut că președintele Statelor Unite este atât de binevoitor față de Germania și în același timp reticent față de vechii lui aliați! La 3 octombrie, l-a împuternicit pe Davis să poarte negocieri de pace cu președintele Roosevelt, la care ar fi urmat să ia parte dr. Joachim Hertslet, trimisul personal al mareșalului; acesta va circula sub numele de Cari Clemens Bluecher, cetățean suedez. Pașaportul lui a fost falsificat de cei mai buni specialiști de la Serviciul de Securitate SS. Nimeni nu ar fi putut să descopere adevărata identitate a bărbatului mărunțel, blond, care călătorea împreună cu Davis. Marea misiune a lui Davis ar fi trebuit să servească și spionajului german, care se străduia să profite de această ocazie prielnică pentru a-și plasa spionii cât mai aproape de cea mai importantă sursă de informații: președintele Statelor Unite.



Franklin D. Roosevelt rostește o cuvântare în fața Congresului, în anul 1939

Drumul spre Statele Unite trecea prin Lisabona, unde amândoi urmau să se îmbarce la bordul vaporului „American Clipper”. În biroul liniilor Pan American, unde s-au dus să cumpere bilete, îi aștepta o surpriză neplăcută.

— Vă numiți Bluecher?, a întrebat ofițerul care completa biletele, ridicând pașaportul pe care i-l pusese în față însoțitorul lui Davis.

— Da, Cari Clemens Bluecher, a răspuns cu glas ferm Hertslet, deși fusese surprins neplăcut de modul în care funcționarul formulase întrebarea.

— Domnule Hertslet, acesta nu este pașaportul dumneavoastră, a zâmbit funcționarul. Ne-am întâlnit acum câteva luni. Îmi amintesc

foarte bine că atunci aveai în pașaport numele de Hertslet. Îmi amintesc bine?

— Vă înșelați!, s-a grăbit să-i vină în ajutor Davis, care stătea în spatele neamțului. Domnul Bluecher este lucrător în departamentul scandinav al firmei mele și călătorim împreună în Statele Unite. Vă asigur că pașaportul este autentic.

— Ei! Funcționarul părea amuzat de această situație. Dacă așa susțineți, trebuie să verificăm. Vă rog să luați loc și să așteptați, trebuie să telefonez la comisariatul de poliție. Cred că verificarea pașaportului nu va dura mult.

— Domnule, trebuie să vă explic ceva. Davis a schimbat brusc vocea și s-a aplecat peste birou. Aveți o memorie excelentă. Numele lucrătorului meu sună altfel, dar trebuie să știți că îndeplinim o misiune secretă în numele președintelui Statelor Unite. Condițiile sunt de așa natură, încât domnul Hertslet trebuie să călătorească sub alt nume.

— Vedeți, am avut dreptate.

— Putem să ne cumpărăm bilete? Davis părea mulțumit că îi venise o idee atât de simplă pentru a lămurii situația.

— Nu. Funcționarul a scuturat din cap și i-a înapoiat pașaportul.

Davis și Hertslet s-au retras într-o parte ca să se sfătuiască ce este de făcut mai departe. N-au observat un bărbat care se făcea că citește ziarul pe o bancă ceva mai departe. Se prefăcea că este ocupat, dar urmărea cu atenție întreaga situație. Era un agent al serviciilor secrete britanice, care pornise la acțiune din momentul în care se primise semnalul de la Washington. Acolo, Adolf A. Berle prevăzuse în mod corect că Davis nu se va opri la Roma, ci va pleca la Berlin. De aceea, îi spusese lui Sam E. Woods, atașatul comercial al ambasadei americane din Berlin, care lucra în acest post ca să-și acopere funcția pe care o deținea în cadrul spionajului american, să nu-l scape din ochi pe noul venit incomod din Statele Unite. Când înțelesese că Davis se pregătește de întoarcere, Woods își dăduse seama că trebuie să treacă prin Lisabona și a informat imediat în acest sens spionajul britanic, care avea o rețea foarte bine pusă la punct în capitala portugheză. Britanicii l-au remarcat imediat pe Hertslet, despre care știau că organizase în Mexic livrările de țiței pentru Germania. Informaseră ambasada americană din Lisabona că „pașaportul tânărului care călătorește împreună cu domnul Davis nu îi aparține”.

Davis s-a hotărât să intervină la ambasada americană, considerând că informația cu privire la misiunea secretă în numele președintelui Statelor Unite va face acolo o impresie mai puternică decât la casa de bilete din biroul companiei Pan American. Dar Samuel H. Wiley, consulul general american, a refuzat să-l ajute. Avea instrucțiuni clare de la Washington, de la Adolf A. Berle, cum să procedeze în această situație. Așadar, Davis a plecat singur și în ziua de 9 octombrie a coborât în portul New York. Iar acolo îl aștepta o surpriză încă și mai neplăcută. Reporterii aflați pe chei l-au întrebat cum s-a soldat călătoria la Berlin.

— Vă asigur că am fost cu afaceri numai la Roma timp de două săptămâni!, a încercat să se apere Davis.

— Ați negociat vânzarea de țiței mexican în Italia pentru ca de acolo să-l transportați în Germania, ocolind blocada economică?, a răsunat următoarea întrebare. Se vedea clar că ziaristii fuseseră informați foarte bine de cineva. Davis a înțeles că prelungirea acestei discuții nu-i va aduce nimic bun. Simțea că este înconjurat de o plasă, dar nu știa cine trage de sfori.

— E o prostie!, a strigat el supărat și s-a grăbit să se urce în mașină. Cariera lui de negociator luase sfârșit foarte repede. În ziua următoare, când a sunat la Casa Albă, a aflat că președintele nu are timp să se întâlnească cu el. S-a dus la Departamentul de Stat, unde Adolf A. Berle a citit politicos raportul, dar a afirmat că acesta conține mult erori.

— Și ce e povestea aceea cu pașaportul fals al omului care a venit cu dumneavoastră?, a întrebat el dintr-odată.

Poate că Davis a înțeles atunci că în fața lui era chiar autorul intrigii care îi complicase atât de mult viața. Și-a luat repede rămas bun, dar nu s-a dat bătut. A încercat să-l convingă pe Lewis să intervină la Departamentul de Stat. Dar și acesta s-a izbit de zidul construit de Berle, deși a început discuția foarte amenințător:

— Rezoluția pe care a adoptat-o CIO de a-l sprijini pe președinte - vorbea despre alegerile care urmau să aibă loc în 1940 - se poate schimba foarte ușor în favoarea altui candidat.

Imediat a adoptat însă un ton mai reconciliant.

— Domnul Davis a adus vești importante de la o înaltă oficialitate germană. A acționat exact în conformitate cu linia pe care a prezentat-o președintelui în timpul întrevederii din 15 septembrie. Dar președintele a devenit inabordabil. Oare aceasta înseamnă că nu-l mai interesează posibilitatea de a juca un rol important în interesul păcii?

Berle nu s-a lăsat intimidat.

— Guvernul Statelor Unite nu poate analiza o propunere de mediere dacă nu vine de la guverne și dacă nu este transmisă pe canalele diplomatice recunoscute, a răspuns el.

— Ați dori ca guvernul german să confirme oficial ceea ce a spus domnul Davis neoficial?

— Guvernul german are la Washington un reprezentant suficient de competent pentru a putea transmite astfel de informații.

Lewis s-a ridicat și, schițând un salut cu capul, a ieșit din cabinetul asistentului secretarului de stat. Auzise cât se poate de clar confirmarea faptului că președintele nu dorește să-l vadă pe Davis. Misiunea diplomatică a petrolistului se încheiase, deși acesta a continuat să creadă că va veni un moment când va putea reuși să-l convingă pe președintele Roosevelt și se va răzbuna pe nesuferitul ăsta de Berle, care îi stricase în așa hal ploile¹.

Hermann Goring, care se străduia să joace un rol important în politica europeană, mizase pe un om nepotrivit. Dar premierul Chamberlain lăsa mereu impresia că este gata pentru o înțelegere, iar nemții își dădeau seama că în spatele lui se află un grup mare de politicieni care gândesc la fel. Erau oameni cu influență. Fără îndoială, unul dintre ei era Lordul Halifax. Aliatul lui cel mai apropiat era Sir Horacy Wilson, consilierul premierului. Dar vremea premierului Chamberlain se apropia de sfârșit.

¹ Am descris intrigile lui Davis și Goring, care urmăreau să-l inducă în eroare pe președintele Franklin D. Roosevelt, în cartea *Acest veac nemilos. Partea a doua*.

Numai sânge, sudoare, lacrimi și trudă

La 9 mai 1944, Hitler și cei mai apropiați colaboratori ai săi au plecat cu automobilele de la Cancelaria Reich-ului la aeroport, unde au văzut de departe pe pistă avionul Fuhrer-ului, *Immelmann III*, denumit astfel în cinstea unui pilot german din Primul Război Mondial. Dar coloana de mașini a trecut pe lângă aeroport și a oprit de abia mai departe, în mica gară de cale ferată Finkenkrug, unde oamenii s-au urcat într-un tren special și au pornit spre nord. Puțini erau aceia care știau unde merg.

Oaspeții lui Hitler își dădeau seama că secretul este cerut de nevoia de maximă siguranță, ceea ce era de la sine înțeles după atentatul din noiembrie 1939 de la Burgerbräukeller din Munchen, unde explozia bombei fusese cât

pe-aici să secere viața Fuhrer-ului și îi ucisese pe mulți dintre vechii lui tovarăși de partid. Cei care cunoșteau ținta călătoriei, ca generalul Wilhelm Keitel, păstrau acest lucru pentru sine. Rămăneau așadar numai presupuneri. Întrucât trenul mergea spre nord, bănuiau că merg la Kiel, iar de acolo vor merge cu avionul la Oslo. Dar la Hanovra trenul s-a oprit, iar în vagonul Fuhrer-ului a urcat colonelul Diesing, șeful serviciului



Amplasamentul punctului de comandă
„Cuibul în stâncă“

meteorologic al Wehrmacht-ului. Aducea rapoartele meteorologice: la 10 mai 1940 va fi o vreme frumoasă și însorită. Vestea aceasta l-a bucurat atât de mult pe Hitler, încât i-a dăruit un ceas aducătorului ei. Abia atunci pasagerii trenului care pornise într-o direcție necunoscută au aflat că a doua zi de dimineață armata germană va porni împotriva Belgiei, Olandei și Franței și călătoria lor are legătură cu acest eveniment important.

La ora 4.25 au sosit la Euskirchen, o mică localitate situată la 50 km vest de Bonn. Hitler, proaspăt și odihnit, a coborât din vagon și s-a urcat într-un Mercedes blindat, care l-a dus la noul punct de comandă numit „*Felsennesf* - „Cuibul în stâncă”, situat în pădure, în apropiere de Munstereifel, la 45 km de frontiera belgiană. De aici urma să conducă operațiunile noului război, care ar fi trebuit să ducă armata lui până la țărmurile Canalului Mânecii.

Undeva, deasupra capetelor noilor sosiți, pluteau planoarele lansate de avioanele Junkers *Ju 53/m*, care decolaseră de pe aeroporturile de lângă Koln. În cabinele lor se aflau soldații care trebuiau să ocupe podurile de pe Meuse și să cucerească fortăreața belgiană Eben Emael, care păzea drumurile spre Belgia. De succesul acțiunii lor putea să depindă soarta războiului cu Belgia. Dacă nu reușeau să pună mâna pe poduri înainte ca armata belgiană să apuce să le arunce în aer și să ocupe puternica fortăreață, săpată la 25 m adâncime în stâncile de calcar de pe malul Canalului Albert, Armata a 6-a germană ar fi trebuit să se oprească acolo multe zile și să poarte lupte grele, iar în acest timp ar fi venit dinspre vest armatele franceze și britanice, ca să-i sprijine pe apărătorii belgieni.

Hitler era un aventurier și un mare norocos. A întreprins campanii neobișnuit de riscante și a câștigat.

Așa se întâmplase în 1935, când a ignorat Tratatul de la Versailles și a introdus serviciul militar obligatoriu, ceea ce însemna o înarmare intensă.

Așa fusese în 1936, când a ordonat armatei sale să intre în Regiunea Rinului, unde, în conformitate cu tratatele internaționale, nu puteau staționa soldați germani. Ar fi fost suficient ca Franța să declare starea de război a unităților de frontieră și diviziile germane s-ar fi întors repejor în cazărmi, iar Hitler, compromis, ar fi fost răsturnat de la putere sau ar fi trebuit probabil să-și dea demisia. Cum ar fi putut să îndemne poporul la austeritate și să-l ducă pe calea războiului, când prima acțiune s-ar fi terminat cu un fiasco!

Așa fusese și în 1938, când a decis să intre cu armata în Austria și s-o anexeze la cel de-al Treilea Reich. Și în același an, neținând seama

de puterea militară a Occidentului, a cerut alipirea la Reich a unei părți a Cehoslovaciei și a obținut acest lucru.

Și-a asumat un risc uriaș și în 1939, când a dat ordin să se intre în Polonia. Cei mai competenți comandanți ai Wehrmacht-ului susțineau că armata nu este încă pregătită de război și l-au avertizat că atacul armatelor engleze și franceze din vest îi va înfrânge pe nemți. Dar câștigase.

În 1940 trimisese armata în Norvegia la bordul unor vapoare care trecuseră pe sub nasul puternicei Royal Navy a britanicilor și loviseră un stat aflat la 800 km de Germania. Și învinsese. Acționase contrar sfaturilor comandanților cu experiență, efectuase o campanie neobișnuit de riscantă și câștigase. Cunoștea puterea armii secrete de care dispunea și știa că acțiunea neconvențională îi asigură avantajul față de inamic, ale cărui planuri și mișcări se bazau pe o strategie învechită, anchilozată, elaborată în urma experienței din Primul Război Mondial care, în confruntarea cu ideea lui, și-au pierdut valoarea.

Hitler lăsa impresia că îi „citește” perfect pe inamicii lui, pe șefii guvernelor marilor puteri occidentale și reușea să profite de slăbiciunile lor. Blufa, amenința, speria, reușea să-i oblige să accepte concesii și să cedeze, deși dispuneau de o putere mai mare. Hitler nu numai că se pricepea la politică, dar o și intuia. Și acționa instinctiv, adesea fără să țină seama de rezultatele analizelor, de evaluările expertizelor economice, politice și militare. Reușea să acționeze în mod neconvențional, uimindu-i pe generali și pe politicieni, care se mișcau greoi, în conformitate cu regulile artei militare și diplomatice. El fusese cel care născocise o modalitate de ocupare fulger a fortăreței belgiene Eben Emael, care ar fi putut să țină mult timp în loc armata germană. A ordonat să se monteze sirene pe cabinele bombardierelor *Ju 87*, al căror răget îi înspăimânta pe soldații inamici și crea panică în rândurile populației. A cerut ca tancurile germane să fie înzestrate cu tunuri cu țeavă lungă, care aveau o forță de foc mai mare și făceau față mai bine tancurilor blindate ale inamicului. Dar nu a reușit să-i înțeleagă pe britanici și să le citească gândurile. În ziua aceea, 10 mai 1940, în zori, când a coborât din automobil în curtea de la *Felsenest* s-au schimbat multe. Nu a apreciat corect dimensiunea acelei schimbări.

La 7 și 8 mai, în parlamentul britanic avusese loc o dezbatere cu privire la desfășurarea războiului din Norvegia. Britanicii se săturaseră deja de lașitatea premierului Chamberlain, simțind, pe drept cuvânt, că omul acesta este direct răspunzător de răul care se produsese pe continent și care în orice clipă putea ajunge țara lor. Nu reușise să-l preîntâmpine, ba chiar, prin șovăiala și prin concesii repetate, îl ajutase pe Hitler să-și pună la punct armata și să dobândească poziții avantajoase de

luptă în toată Europa. Nevrând să creadă că Hitler poate fi înfrânt, era mereu gata să-i facă pe plac. Nici chiar membrii propriului partid conservator nu-și mai făceau iluzii în privința lui, căci vedeau că aleseseră drept premier un politician șovăielnic, slab și prost. În timpul dezbaterilor parlamentare, la un moment dat s-a ridicat Leo Amery, deputat al partidului conservator.

— Ai rămas în funcție prea mult timp în care n-ai făcut nimic bun, a spus el adresându-se premierului cu aceleași cuvinte rostite cu 300 de ani în urmă de Oliver Cromwell în fața parlamentului. Pleacă, îți spun, și lasă-ne să acționăm fără tine. Pentru numele lui Dumnezeu, du-te odată!

Chamberlain, care pierduse până și sprijinul propriului partid, nu-și făcea iluzia că mai poate să rămână în funcție, dar s-a ținut tare până în ultimul moment. Nu voia să-i permită lui Winston Churchill să devină premier. Îl considera un politician prea agresiv, care fără îndoială nu s-ar fi purtat deloc cu mânuși față de Hitler. Chiar și în ziua de 10 mai, când de pe continent veneau informații despre înaintarea armatelor germane, Chamberlain a declarat guvernului său că este gata să rămână în funcția de premier și să conducă țara în război. Dar situația tot mai periculoasă pentru Marea Britanie impunea ștergerea liniilor de demarcație dintre partide și unirea tuturor foștelor politice: a partidului de guvernământ și a partidelor din opoziție. În orice moment, armata germană putea să ajungă pe țărmul Canalului Mânecii, la mai puțin de 40 km de țărmul britanic. Puteau să-și construiască acolo aeroporturi de pe care avioanele ar fi ajuns în câteva zeci de minute în spațiul aerian britanic, slab apărat de forțele rarefiate ale aviației de vânătoare RAF! Deputații Partidului Laburist au declarat: „Vom colabora numai cu un guvern nou”. Chamberlain nu mai avea nimic de spus. În aceeași zi s-a dus la palatul regal și și-a depus demisia. Regele George VI a fost de acord, deși cam fără să vrea, ca noul premier să fie Winston Churchill. În aceeași seară a trimis după el și la ora 18.00 i-a încredințat misiunea de a forma un nou guvern.

Adolf Hitler nu a înțeles această schimbare, A considerat în continuare că va avea în față un politician gata de compromisuri. Cu atât mai mari, cu Cât vor fi mai mari victoriile din Franța.

Corpul Expediționar Britanic¹, prost instruit și slab înarmat, lipsit de suficiente forțe blindate și de aviație, nu reprezenta o forță care să poată

¹ Corpul Expediționar Britanic (*British Expeditionary Force*), armata trimisă în 1939 pe continent cu scopul de a sprijini armatele aliate franceze și belgiene. Primele unități au sosit în Franța la 4 septembrie 1939 și au ocupat poziții de-a lungul frontierei belgiene. Inițial, număra 152.000 de soldați alcătuind două corpuri și forțele aeriene:

influența cursul luptelor din Belgia și Franța, unde armata germană se rostogolea ca o furtună spre Canalul Mânecii.

Miercuri, 15 mai, Winston Churchill a fost sculat din pat la ora 7.30 de un telefon de la Paris.

— Am fost înfrânți, a auzit el în receptor. Premierul francez Paul Reynaud¹ vorbea englezește cu accentul francez caracteristic, ceea ce conferea o nuanță ușor umoristică cuvintelor tragice. Uluit și adormit, Churchill nu răspundea.

— Ne-au bătut, a repetat Reynaud. Am pierdut lupta.

Churchill, care își revenea încet, a protestat. A început să-l convingă pe francez că în a cincea zi de război nu se poate stabili atât de categoric rezultatul luptelor.

— Am fost înfrânți, repeta Reynaud. Am pierdut această bătălie.

Premierul francez evaluase corect situația. La 20 mai, mai devreme decât prevăzuse planul de război german, tancurile Wehrmacht-ului ajunseseră la Noyelles, în apropiere de Abbeville. Aceasta însemna că în 10 zile străbătuseră 320 km. În niciunul din războaiele de până atunci nicio armată nu se deplasase cu asemenea repeziciune. Dacă Churchill era optimist în timpul convorbirii cu Reynaud, câteva zile mai târziu a fost nevoit să admită că situația era disperată.

La 19 mai 1940, generalul Gort², comandantul Corpului Expediționar Britanic, a telegrafiat din Franța, spunând că, din cauza evoluției

12 escadriile cu 9.392 de soldați. Punctele slabe ale BEF erau lipsa armelor blindate, gradul necorespunzător de instruire a soldaților, care proveneau în special din armata teritorială și lipsa forțelor aeriene. În mai 1940, BEF număra 394.265 de soldați, dintre care aproximativ 240.000 erau pe front.

În perioada 27 mai - 3 iunie, majoritatea soldaților BEF au fost evacuați de la Dunkerque. În al doilea val, au fost evacuați din regiunea Cherbourg 136.000 de soldați britanici și 20.000 de soldați polonezi care luptau alături de armata franceză, în timpul luptelor din Franța, BEF a pierdut 68.111 soldați uciși, dispăruți, răniți și luați prizonieri și 599 de soldați decedați ca urmare a bolilor și accidentelor. În Franța au rămas abandonate 64.000 de vehicule și 2.472 de tunuri.

¹ **Paul Reynaud** (1878-1966), premier al guvernului francez și ministru al afacerilor externe (de la 21 martie 1940). La 28 martie 1940 a semnat înțelegerea cu guvernul britanic care prevedea că niciun stat nu va încheia pace separată cu Germania. În luna următoare a sprijinit inițiativa britanică din Norvegia. La 20 mai 1940, devenind premier, a preluat și funcția de ministru al apărării. La 16 iunie a fost nevoit să demisioneze, deoarece majoritatea guvernului se pronunța pentru încetarea luptelor, în septembrie a fost arestat de guvernul de la Vichy și a compărut în fața tribunalului sub învinuirea de a fi târât Franța în război. Din noiembrie 1942 până la sfârșitul războiului a fost închis în lagărele germane de concentrare Mauthausen și Itter, de unde a fost eliberat de armata americană.

² **Lord Gort (John Vereker)** (1886-1946), mareșal britanic. La vârsta de 16 ani a



„Numai sânge, sudoare, trudă ș lacrimi...” Winston Churchill vorbește la bordul HMS „Exeter”

moștenit titlul de lord. Soldat neînfricat în timpul Primului Război Mondial, în 1937 a dobândit funcția de șef al Comandamentului General Imperial (CIGS), De la 3 septembrie 1939 a comandat Corpul Expediționar Britanic din Franța, sarcină de care nu s-a achitat mulțumitor, din cauza lipsei lui de experiență (până în 1939 comandase numai o brigadă). Principalul lui merit a fost crearea condițiilor și evacuarea corectă a armatei aliate la Dunkerque. La 1 iunie 1940 a transmis comanda gen. Harold Alexander și s-a întors în Anglia. În aprilie 1941 a fost numit comandat al garnizoanei din Gibraltar, iar în mai 1942, în Malta. Din 1944 a fost înalt comisar pentru Palestina și Transiordania.

nefavorabile a situației din nordul țării este necesar ca soldații lui să fie evacuați. Guvernul britanic a tergiversat răspunsul. La 21 mai, două divizii britanice și o brigadă de blindate dispunând de 74 de tancuri au lovit în regiunea Arras. Surpriza nemților a fost așa de mare, că, pierzând 400 de prizonieri, s-au retras câțiva kilometri spre sud. Comandantul Diviziei a 7-a blindate, generalul Erwin Rommel, era convins că are în fața lui cinci divizii engleze și franceze. Numai de aceea, după oprirea atacului britanic, nu a pornit împotriva lor cu divizia sa și cu divizia de blindate „SS-Totenkopf” și nu a decimat slabele unități aliate. Dar acesta a fost sfârșitul acțiunilor lor. Situația se înrăutățea cu fiecare oră.

În noaptea de 21 spre 22 mai, Churchill i-a ordonat amiralului Bertram Ramsay, comandantul regiunii maritime Dover, să pregătească evacuarea armatei engleze, care se concentrase în jurul orașului Dunkerque. Timpul presa. În orice clipă, operațiunea putea deveni imposibil de executat.

La 23 mai, corpul de blindate al generalului Heinz Guderian a ajuns la canalul Aa, la o distanță de aproximativ 20 km de pozițiile de apărare britanice. Pe aripa dreaptă, corpul de blindate al generalului Georg-Hans Reinhardt a ajuns la linia canalelor St Omer și Aire. Dunkerque - ultima cale de evacuare a armatelor britanice - se afla în bătaia unităților germane. Dar dintr-odată unitățile blindate germane, care ar fi putut strivi rezistența aliaților pe acest tronson de front, s-au oprit în loc.

De ce s-a întâmplat așa? Aceasta este una din tainele celui de-al Doilea Război Mondial. Ordinul de oprire a unităților de blindate a sosit la comandamentul armatei a 4-a la 24 mai 1940, ora 12.31, imediat după vizita lui Hitler la sediul principal al comandamentului Grupului de Armată A al generalului Gerd von Rundstedt din Charleville. Așadar, se poate presupune că inițiativa opririi blindatelor a pornit de la Hitler sau poate chiar de la Rundstedt, dar cu aprobarea lui Hitler. A fost oare o greșeală care a dat posibilitatea dușmanului să-și salveze câteva sute de mii de soldați, sau o decizie conștientă? L-a crezut pe Goring, care, auzind că soldații aliați sunt încercuiți lângă Dunkerque a exclamat:

— Aceasta este o misiune pentru *Luftwaffe*!

Iar generalului Erhard Milch, adjunctul său, inspector general, i-a spus:

— *Luftwaffe* îi va nimici pe britanici pe plaje. Am reușit să-l conving pe Fuhrer să oprească armata.

Neobișnuitul zbor al lui Rudolf Hess

În dimineața zilei de 11 mai 1941, în holul vilei lui Hitler Berghof din Obersalzburg, așteptau cei doi adjutanți ai lui Rudolf Hess, adjunctul Fuhrer-ului, care devenise șeful partidului nazist după ce Hitler preluase funcția de cancelar. Imediat după ora 10.00, invitați de unul dintre adjutanții lui Hitler, au intrat în cabinetul acestuia.

Karlheinz Pintsch s-a apropiat de biroul la care ședea Hitler și i-a dat un plic.

— *Mein Fuhrer*, aceasta este o scrisoare personală de la domnul ministru Hess!

Hitler a rupt sigiliul de ceară albastră, a sfâșiat plicul și s-a dus la fereastră, unde lumina soarelui îi permitea să citească textul fără să-și pună ochelarii, ceea ce evita în prezența subalternilor. După câteva secunde s-a făcut roșu la față.

„*Mein Fuhrer*, când veți primi această scrisoare, eu voi fi în Anglia. Vă puteți imagina că nu a fost ușor să iau această decizie, căci un bărbat de 40 de ani are alte legături cu viața decât unul de 20...”

Mai departe Hess scria că nu este condus de lașitate sau de slăbiciune, iar zborul lui nu trebuie considerat o fugă, căci executarea unei misiuni atât de riscante necesită mai mult curaj decât să rămână



Harta zonelor peste care s-a desfășurat zborul lui Rudolf Hess în Germania. Scopul ei este contactarea unor persoane

importante, pentru ca în interesul Angliei și al Germaniei să se ajungă la negocieri și la încheierea păcii.

și dacă, *Mein Fuhrer*, această misiune care, recunosc, are puține șanse de reușită, se va încheia cu o înfrângere și soarta se va întoarce împotriva mea, nu vor exista consecințe dăunătoare nici pentru tine, nici pentru Germania: oricând te vei putea descărca de răspundere, spunând că am înnebunit”.

— Cunoașteți conținutul acestei scrisori?, l-a întrebat Hitler pe Pintsch. Vorbea cu o voce înfundată, stăpânindu-și cu greu mânia.

Pintsch a ezitat o clipă și a privit spre cel de-al doilea adjutant care stătea la jumătate de pas în spatele lui. Nu bănuia, desigur, că de răspunsul la această întrebare va depinde viața lor.

— Da, *Mein Fuhrer!*, a răspuns în cele din urmă.

Și atunci s-a întâmplat ceva nemaipomenit. Hitler, care până atunci își înăbușise furia, nu s-a mai abținut și s-a repezit urlând spre ușă.

— Să fie arestați!, a răcnit el. Arestați și trimiși într-un lagăr de concentrare! Mi-au încălcat ordinul! Am ordonat să fie păzit! Să fie păzit!

Ofițerii SS i-au dus de acolo pe cei doi ofițeri năușiți și speriați, iar Hitler a rămas în ușa deschisă:

— Să vină Bormann! Unde este Bormann?, l-a strigat pe secretarul lui¹, care se străduia să fie întotdeauna în preajma Fuhrer-ului. Și



¹ **Martin Bormann** (1900-1945), membru al partidului nazist NSDAP, în care a intrat la 27 februarie 1927, după ce a fost eliberat din închisoare unde a ispășit o pedeapsă scurtă pentru participarea la un complot politic. Un an mai târziu a fost invitat la centrala NSDAP din Munchen, unde i-a fost încredințată casa de ajutor reciproc a membrilor SS care erau răniți în încăierările provocate frecvent de ei. Administrase atât de bine și abil finanțele încredințate lui, încât mărise averea partidului, pe atunci sărac, ceea ce a atras atenția șefilor asupra lui. Hotărâtoare pentru cariera lui în continuare a fost însă căsătoria cu Gerda Buch, adeptă fanatică a nazismului, fiica unui vechi tovarăș de partid al lui Hitler, Walter Buch. Din 1933 a deținut funcția de șef al cabinetului lui Rudolf Hess, adjunctul lui Hitler. În aprilie 1943, a preluat funcția de secretar al lui Hitler, având acces direct la el și i-a îndepărtat pe toți ceilalți care se străduiau să obțină bunăvoința lui, devenind ajutorul lui de neînlocuit. Participa la toate consfăturile și elabora în limbaj juridic deciziile lui Hitler, printre altele pe cele referitoare la asasinarea persoanelor bolnave psihic, exterminarea polonezilor, a evreilor și a altor naționalități.

La 1 mai 1945 seara, s-a strecurat afară din buncărul lui Hitler prin grădina Cancelariei Reich-ului împreună cu câțiva ofițeri. În continuare, soarta lui este învăluită în mister.

Într-adevăr, Bormann a apărut imediat, ca și când ar fi așteptat să fie chemat. A parcurs rapid scrisoarea pe care i-a înmânat-o Hitler și a rămas încremenit la câțiva pași de birou, neștiind ce să facă sau ce să spună.

— Să fie convocați Ribbentrop, Goring, Goebbels și Himmler. Acum, imediat!

Hitler se plimba cu pași mari prin cabinet, iar Bormann a apucat receptorul, ștergându-și transpirația care îi curgea pe grumazul gros, și a transmis ordinele.

— Este aici generalul Udet!¹, a raportat el încântat că își amintise de prezența șefului tehnic al Luftwaffe.

— Să vină! Hitler se liniștea treptat, deși se vedea că știrea cu privire la expediția adjunctului său în Anglia îl zdruncinase și îi stricase echilibrul pentru mult timp.

— Cine o să creadă că Hess nu a zburat în Anglia din ordinul meu, că totul nu este decât un joc perfid pe la spatele aliaților mei?, repeta întruna Hitler, învârtindu-se prin cabinet, până s-a prăbușit obosit în fotoliu.

În încăperea a intrat generalul Ernst Udet, purtând urmele vizibile ale grabei cu care parcursese cele câteva sute de metri de la hotelul „Platterhof, unde îl găsise convocarea lui Bormann.

— Adjunctul meu, Rudolf Hess, a plecat cu un avion Messerschmitt BF 110 în Anglia, a spus Hitler. Crezi că va putea ajunge până acolo? Trebuie să știi...

— *Mein Fuhrer*, nu știu ce condiții sunt deasupra Mării Nordului și cu ce versiune BF 110 a zburat Hess. Verific imediat.

Zece minute mai târziu, Udet a telefonat la cabinetul Fuhrer-ului, unde se adunaseră colaboratorii lui cei mai apropiați.

— Probabil că Hess nu va reuși să ajungă la țintă, cel puțin din motive de navigație, a raportat el. Vântul puternic îl va îndepărta de uscat și va ocoli Anglia.

— De s-ar îneca în Marea Nordului!, a exclamat Hitler. Ar pieri astfel fără urmă și am avea timp să găsim o explicație oarecare inofensivă

Tribunalul Militar Internațional de la Nurnberg l-a condamnat la moarte în contumacie, în 1972, cu ocazia unor lucrări de construcție la Berlin, s-a descoperit un schelet, care a fost identificat ca fiind al lui Martin Bormann.

¹ **Ernst Udet** (1896-1941), general german, as al aviației de vânătoare din Primul Război Mondial, în 1938 a devenit șeful Serviciului pentru înarmare a Aviației. Lipsit de capacități organizatorice și de cunoștințe tehnice, a condus prost cele 26 de unități subordonate lui. Erorile comise de el au fost una din cauzele crizei producției de avioane pentru Luftwaffe din anul 1941. Din 1941, Udet a început să-și piardă prerogativele în favoarea generalului Erich Milch, drept urmare a avut o cădere psihică și s-a sinucis.

A primit cu ușurare explicațiile lui Udet, dar nu putea să uite că adjunctul lui era un pilot excelent, iar zborul era cea mai mare pasiune a lui, căreia îi dedica fiecare zi liberă. În 1934 câștigase concursul aviatc de la Zugspitze. Așadar, nu o să accepte chiar foarte liniștit ideea că nu va reuși să ajungă cu bine în Marea Britanie.

Reacția lui Hitler la aflarea veștii că Hess plecase în Anglia, pare să arate fără echivoc că nu știa nimic despre planurile lui. Mărturiile martorilor prezenți în momentul în care Fuhrer-ul a citit scrisoarea sunt identice. Chiar și Albert Speer, arhitectul lui Hitler, care în acel moment aștepta afară în hol să fie primit, a mărturisit că a auzit de dincolo de ușa cabinetului „un răcnet de fiară sălbatică”. Putem să ne întrebăm dacă Hitler, căruia îi plăcea așa de mult să joace diverse roluri, nu făcuse și de astă dată o demonstrație foarte bine interpretată de presupusă furie și uimire. Dar nu avea nici cel mai mic motiv să facă acest lucru în prezența cercului lui intim de la Berghof. Nu există nicio dovadă că ar fi cunoscut planurile adjunctului său. Ce e drept, câteva persoane aflate în anturajul apropiat al lui Rudolf Hess au afirmat că zborul s-a efectuat cu încuviințarea lui Hitler. Așa susține soția lui Hess. Așa afirmă și Wilhelm F. Flicke, ofițer de legătură, autor al istoriei criptografiei germane. Dar niciuna dintre aceste persoane nu poate furniza dovezi solide și argumente convingătoare. Poate că numai li s-a părut că este așa.

Rudolf Hess era un tovarăș credincios al lui Hitler din primii ani ai luptei lui pentru putere. A intrat în partidul nazist în anul 1919, primind legitimația de membru cu numărul 19. În fiecare luni mergea la berăria în care Hitler rostea cuvântări înflăcărâte și îl privea cu admirație și adorare. La 21 noiembrie 1921, la berăria din Munchen în care s-a ajuns la o încăierare între naziști și membrii partidelor social-democrat și comunist, Hitler nu reușea să iasă din încăperea supraaglomerată, când dintr-odată, o halbă mare cu capac de metal a zburat spre el. Hess s-a aruncat în față, acoperindu-l pe liderul partidului său. Halba l-a nimerit în cap și, deși rana nu a fost gravă, cicatricea i-a rămas pentru totdeauna. După acest incident, Hess a organizat un grup de studenți care trebuiau să fie totdeauna alături de Hitler și să-l apere de agresiunea mulțimii, ceea ce se întâmpla des, căci în berării erau și adepții altor partide politice. Mai târziu, Hitler afirmase că felul în care acționase noua lui gardă de corp și eficacitatea ei îl inspiraseră ca să creeze *Sturmabteilung* (SA) - detașamentele de asalt, unități înarmate ale partidului nazist, care protejau adunările și manifestațiile și îi atacau pe adversarii politici.

După lovitură de stat nereușită din 1923, când Hitler a încercat pentru prima oară să pună mâna pe putere la Munchen, Hess, deși mai întâi a fugit în Austria, a revenit din proprie voință în Germania și s-a prezentat

în fața tribunalului, unde a fost condamnat la 18 luni de privare de libertate. A făcut acest lucru, deoarece dorea să fie împreună cu idolul său în închisoare. Acolo a devenit primul cititor, consilier și redactor al cărții *Mein Kampf*, pe care Hitler o scria cu mare trudă, bătând cu două degete la o mașină de scris Governor, pe care i-o pusese la dispoziție conducerea penitenciarului. A părăsit închisoarea la 1 ianuarie 1925, la zece zile după Hitler.

Astfel a început marea carieră a lui Rudolf Hess, care până în 1932 a fost secretarul personal al Fuhrer-ului. A stat loial alături de el, străduindu-se să-l sfătuiască și să-l ajute în acțiunile lui.

În ianuarie 1933, Hitler a preluat funcția de cancelar, iar la 21 aprilie Hess a primit funcția de adjunct al Fuhrer-ului (*Stellvertreter*), ceea ce îl situa pe locul întâi în partidul nazist. În decembrie același an, a primit în guvernul nazist funcția de ministru fără portofoliu. Noile funcții îl măguleau, dar nu știa absolut deloc cum să facă față sarcinilor care îi reveneau. În fundul sufletului, rămăsese un om corect, cu totul devotat cauzei nazismului și gata să-și slujească cu credință stăpânul, dar căruia îi repugna munca cu hârtiile și care nu știa absolut deloc să lupte pentru putere, influență și bani. Principiul pe care îl aplica Hitler față de colaboratorii săi - dezbină și stăpânește și răsplătește-i pe cei mai energici - l-a atins și pe Hess, care a simțit acest lucru foarte curând. A privit, așadar, cu multă amărăciune cum locul principal de lângă Fuhrer este ocupat de Hermann Goring, pe care îl ura din toată inima. Goring - numit succesorul lui Hitler, Goring - avansat după campania din Franța la gradul (creat anume pentru el) de mareșal al Reich-ului (*Reichsmarschall*)\ Goring - executantul politicii lui Hitler față de Marea Britanie, politică ce urma să decidă rezultatul războiului! Hess se simțea umilit, împins în umbră, pentru că, deși se afla în fruntea partidului nazist, luminile reflectoarelor erau îndreptate asupra altora. Dorea să amintească poporului că el, care făcuse atât de mult pentru cauza național-socialismului, merită o recunoaștere deosebită. Venise momentul să profite de o astfel de ocazie.

În septembrie 1940, Hitler a renunțat brusc la planurile de cucerire a Marii Britanii și de trimitere a armatei la țărmurile ei și a ordonat să se întoarcă armata spre est. Știa că Iosif Stalin, deocamdată aliatul lui, se pregătește pentru războiul cu Germania și își întărește pozițiile pas cu pas.

În august 1939, Uniunea Sovietică înghițise Lituania, Letonia și Estonia, ceea ce însemna întărirea politicii sovietice din zona Baltică. Dar acesta nu era lucrul cel mai important, căci Germania acceptase această schimbare, la fel ca și anexarea unei părți din Finlanda, ceea ce

s-a întâmplat în martie 1940. Era altă regiune din Europa în care Hitler era deosebit de sensibil și vulnerabil: România și câmpurile ei petroliere. La sfârșitul lunii iunie 1940, Veaceslav Molotov, comisarul sovietic pentru afaceri externe, l-a convocat pe ambasadorul României și i-a înmănat o notă prin care cerea să se predea Uniunii Sovietice, în termen de 48 de ore, Basarabia, ținut care făcuse parte mai de mult din imperiul țarist.

Guvernul român s-a adresat Berlinului cu o cerere de ajutor, dar Germania a răspuns românilor că ar face mai bine să accepte cererile sovietice. Tratatul sovieto-român prevedea cedarea către URSS nu numai a Basarabiei, ci și a Bucovinei, ceea ce însemna mutarea frontierei de pe râul Nistru pe râul Prut. Și este suficient să ne aruncăm ochii pe hartă ca să vedem că în felul acesta rușii se apropiau cu 200 de km de sondele și rafinăriile de la Ploiești. Bombardierele lor aveau nevoie numai de 30 de minute ca să atace obiectivele pe care Hitler le considera esențiale pentru economia germană.

Vizita lui Molotov la Berlin, în noiembrie 1940, l-a convins definitiv pe Hitler că nu mai trebuie să continue alianța cu Uniunea Sovietică. Ministrul sovietic a venit ca să împartă lumea între puterile victorioase: Germania, Uniunea Sovietică, Italia și Japonia, l-a prezentat revendicări teritoriale, pe care Hitler nu putea să le accepte.

— Stalin cere din ce în ce mai mult, le-a spus Hitler colaboratorilor săi. Este un șantajist cu sânge rece.

Dacă mai avea vreo îndoială în această privință, aceasta i-a fost spulberată în ziua de 26 noiembrie, când a primit lista revendicărilor teritoriale ale sovieticilor.

Hitler a procedat contrar tuturor principiilor pe care le respectase până atunci. A lăsat deschis frontul din vest și și-a dus armata în est. Așadar, s-a decis să lupte pe două fronturi, deși toate experiențele istorice demonstraseră că aceasta este o politică nesăbuită, care duce la înfrângere.

Oare Rudolf Hess știa de planul de război cu Uniunea Sovietică? Era cel mai de încredere colaborator al lui Hitler. Ar fi avut Hitler vreun motiv să-i ascundă faptul că intenționează să pornească la realizarea planului căruia îi dedicaseră amândoi în trecut atât de multe discuții și visuri? Era adjunctul Fuhrer-ului, practic, șeful NSDAP, iar războiul cu Uniunea Sovietică urma să fie nu numai o acțiune militară și economică, ci și ideologică. Hess trebuia să pregătească organizarea partidului în teritoriile cucerite și mobilizarea societății germane pentru marea expediție spre est. Hess trebuie să-și fi dat seama că este o întreprindere cu atât mai riscantă, cu cât în vest frontul rămâne deschis. Omul care ar fi reușit să încheie o pace cu Marea Britanie ar fi schimbat cursul istoriei. Și nu așa,

ca Goring, care stătea în palatul lui și trimitea agenți secreți. Chiar și zborul ca atare, în plină noapte, deasupra mării, aterizarea pe teritoriul inamicului! Era o faptă romantică și eroică! Dorea să ajungă la contele Hamilton, pe care se pare că-l cunoscuse în 1936, când acesta venise la Berlin, la olimpiadă. Acesta ar fi trebuit să-l pună în legătură pe Hess cu șeful guvernului britanic, să-i dea recomandări și să faciliteze negocierea condițiilor pentru încheierea păcii. Dacă s-ar fi întâmplat așa, Hess ar fi recâștigat poziția pierdută de lângă Fuhrer și ar fi dobândit admirația poporului german. Fuhrer-ul nu ar fi avut altă soluție decât să-l declare pe el, pe Hess, urmașul lui!

Dar ce politician s-ar fi decis să învingă atâtea pericole și să aterizeze în mijlocul unei țări inamice, fără a avea siguranța că misiunea lui se va încheia cu succes? Cineva l-a indus probabil în eroare pe Hess sau s-a întâmplat ceva ce nimeni nu putuse să prevadă...

Hess își pregătise misiunea cu participarea activă a profesorului Albrecht Haushofer, care, deși condamna ideologia nazistă, nu se exprimase pe față împotriva ei și nici nu emigrase din Germania. Cu siguranță conștiința faptului că în venele lui curge sânge parțial evreiesc îl făcea să se abțină de la orice fel de acțiuni care ar fi putut să-i atingă pe cei apropiați lui. Hess își amintea că tatăl lui Albrecht, profesorul Karl Haushofer, îl îngrijise și îl ajutase după puciul nereușit din 1923. Din acest motiv, când în Germania s-a instalat valul de antisemitism guvernamental, i-a dat lui Albrecht un document din care reieșea că este „arian de onoare”, ceea ce îi conferea o garanție absolută de siguranță. Treptat, Albrecht a devenit cel mai apropiat sfătuitor al adjunctului Fuhrer-ului și, profitând de protecția lui și-a întărit poziția printre autoritățile naziste, care uitaseră de originea lui neariană.

Și dintr-odată s-a întâmplat ceva ciudat. Omul acesta, care în 1933, deși condamna în particular nazismul, nu făcea acest lucru în public și primise chiar cu bucurie privilegiile și documentele care îi garantau siguranța, s-a decis să participe la o acțiune aproape sinucigașă, a cărei șansă de reușită era extrem de mică. La 31 august 1940, Albrecht împreună cu tatăl lui, s-au alăturat planului lui Hess de a încheia pace cu Marea Britanie. Trebuie totuși să-și fi pus întrebarea ce se va întâmpla cu ei dacă misiunea extrem de periculoasă a protectorului lor se va încheia cu moartea acestuia deasupra Mării Nordului sau dacă nu va găsi ascultare la britanici? Dacă accidentul de avion era o chestiune care ținea de destin, asupra căreia nu aveau niciun fel de putere, înseamnă că erau foarte siguri că, dacă va ajunge în Marea Britanie, Hess își va încheia misiunea cu succes. Numai în această situație ar fi putut accepta riscul extrem de mare reprezentat de un zbor pe timp de



Sfârșitul primei epoci: comisarul Veaceslav Molotov sosește la Berlin la 12 noiembrie 1940. De la stânga la dreapta: W. Keitel, J. von Ribbentrop, V. Molotov

noapte deasupra mării. La cine ajunseseră cei doi Haushofer în Marea Britanie? Ce garanție de succes obținuseră pentru misiunea lui Hess? Pe ce bază aveau atât de mare încredere în Hamilton, care mai târziu a negat că îi cunoaște? Oare stabiliseră contacte cu adversarii lui Churchill care doreau să-l răstoarne de la putere pentru a încheia pace, sau îl menționaseră pe Hamilton numai ca să inducă în eroare contraspionajul britanic? Sună fantezist, dar cum altfel să explicăm secretul deosebit în care a fost învăluită această neobișnuită expediție?

La 10 mai 1940, Rudolf Hess a luat masa la Alfred Rosenberg, un vechi tovarăș de partid, și după aceea, la 14.20 s-a întors acasă, în Harthausenstrasse 48, în cartierul liniștit Harlaching din Munchen. Acolo și-a pus uniforma albastră de aviație, și-a luat rămas bun de la soție și s-a dus la aeroportul din Augsburg, unde mergea des, ca să piloteze un avion special pregătit pentru el, un bimotor de vânătoare Messerschmitt Bf 100.

A ajuns la aeroport la ora 16.00. Totul se desfășura conform planului, deși lipsa combinezonului de piele cu guler de blană l-a enervat pe Hess. A luat așadar, combinezonul lui Helmuth Kaden, al cărui nume era înscris pe eticheta interioară a gulerului. Un mic fleac. S-ar fi putut crede că unul dintre piloți se înșelase și luase combinezonul adjunctului

lui Hitler din greșeală, dar dulapurile din vestiar nu erau accesibile tuturor, pe lângă aceasta, costumul de aviator al lui Hess avea, la fel ca și celelalte, o etichetă vizibilă. Dar atunci nu a mai fost timp să se verifice ce s-a întâmplat cu combinezonul și de ce dispăruse. Iar acesta este începutul unei întregi serii de evenimente inexplicabile de la aeroportul din Augsburg. Cu atât mai mult cu cât combinezonul lui Rudolf Hess nu a mai fost găsit niciodată.

Chiar înainte de decolare s-a constatat că unul dintre motoare nu vrea să pornească, dar după ce a mai fost reglat a pornit. În fotografia pe care a făcut-o Karlheinz Pintsch se vede un grup de oameni pe aripă, lângă cabina în care stă probabil Hess cu ochelarii pe frunte. Pe botul avionului se vede scris numărul „3526”. Avionul care a ajuns în Scoția avea numărul „3869”! Acest lucru se poate explica numai în două feluri: fie că Pintsch a făcut această fotografie mai devreme, cu ocazia altui zbor de antrenament, dar nu avem motive să-i respingem mărturia, fie avionul care a decolat de la Augsburg la 10 mai 1940 a fost altul decât cel care a ajuns în Scoția.

După ora 17.00, Karlheinz Pintsch a făcut o ultimă fotografie de adio avionului aflat pe pista de decolare. Sub aripile lui nu se văd rezervoarele suplimentare! Nu existau! Totuși nu putem fi siguri că Pintsch a apăsât pe declanșatorul aparatului de fotografiat în ziua de 10 mai și nu în altă zi, la un alt zbor al lui Hess sau în fața altui avion.

Rudolf Hess trebuie să fi știut că distanța de la Augsburg până la ținta călătoriei lui în linie dreaptă este de aproximativ 1.300 km. Teoretic, ar fi putut ajunge acolo și fără rezervoare suplimentare dacă ar fi zburat cu viteza economică, căci independența de zbor a avionului era 1.400 km. Dar nu ar fi avut nicio rezervă pentru o situație de urgență sau pentru un vânt potrivnic, pentru o abatere de la cursul inițial sau pentru a fugi de un avion de vânătoare inamic. În acest caz, nu ar fi avut nicio șansă să mai ajungă la țintă. Atunci când lua startul pentru expediția vieții sale, Hess, aviator cu experiență, care cunoștea bine avionul, trebuia să fi avut în vedere astfel de eventualități și să aibă grijă să instaleze un rezervor suplimentar. Dacă Pintsch a spus adevărul și într-adevăr a făcut această fotografie înainte de startul lui Hess, aceasta ar însemna că șeful lui se îndrepta spre altă locație din Europa, așezată mai aproape de Augsburg și nu a mai ajuns niciodată acolo.

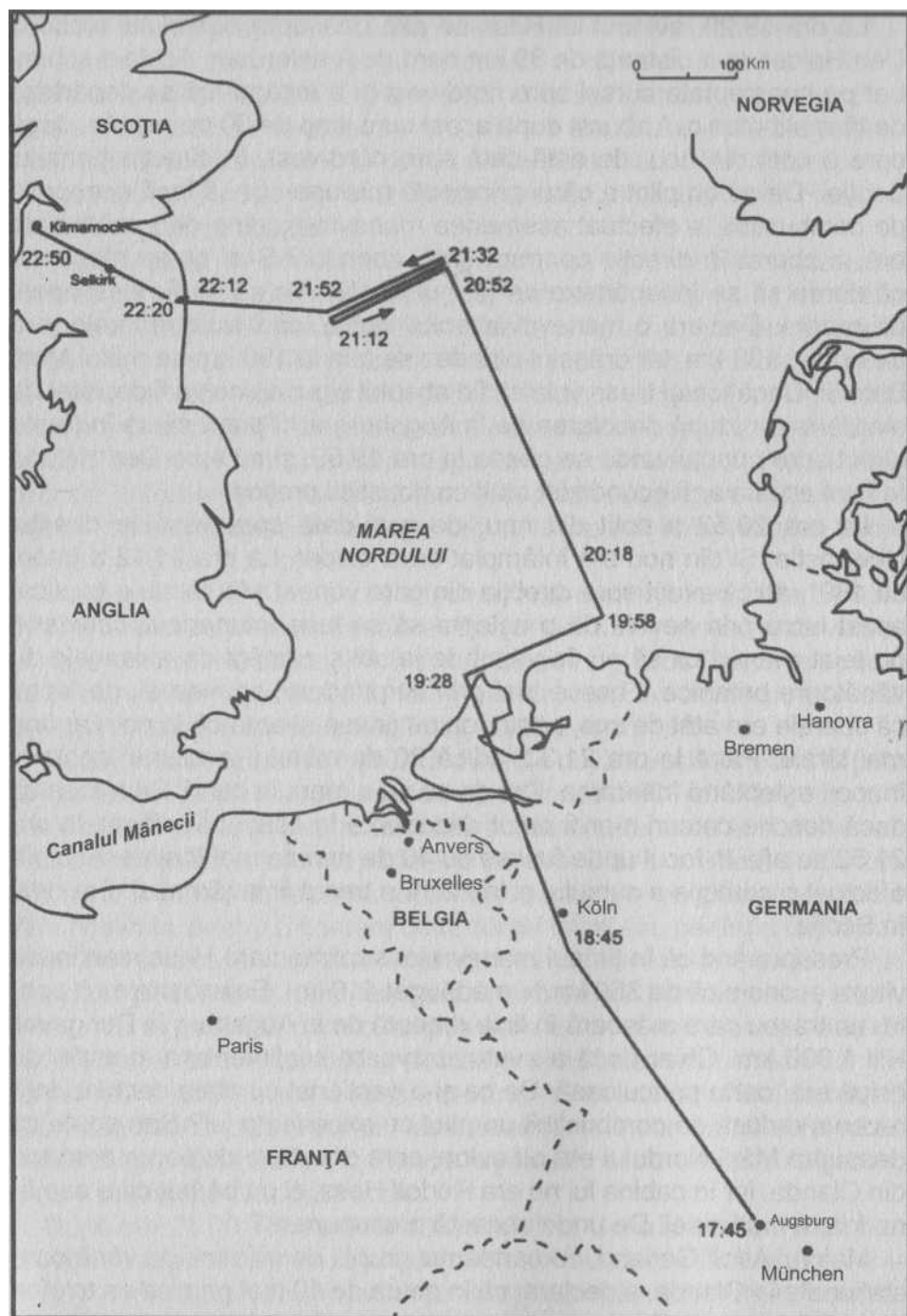
După ora 21.00, Pintsch s-a dus la telefon. Cui a telefonat? A afirmat că, așa cum primise instrucțiuni de la Hess, telefonase la ministerul aviației, pentru ca să-i dea semnal de navigație radio, care ușura orientarea. La ministerul aviației nimeni nu a confirmat că Pintsch ar fi telefonat în acea seară. Atunci cui i-a telefonat? Lui Goring?

La ora 19.28, avionul lui Hess se afla deasupra orașelului olandez Den Helder, la o distanță de 80 km nord de Amsterdam. Acolo a schimbat pe neașteptate cursul spre nord-vest și a început să se depărteze de țărmul britanic. A zburat după acest curs timp de 30 de minute, după care a cotit din nou, de astă-dată spre nord-vest, în direcția țărmului Scoției. De ce un pilot a cărui principală misiune era să facă economie de combustibil, a efectuat asemenea manevre și, timp de jumătate de oră, a zburat în direcție contrară țintei zborului? S-ar putea răspunde că dorea să se îndepărteze de țărmul Angliei, ca să nu fie descoperit de radare. Dar era o manevră absolut inutilă, căci raza radarelor era de numai 130 km, iar orașelul olandez se afla la 190 km de malul Marii Britanii. Dacă totuși Hess voia să fie absolut sigur că nu va fi depistat de stațiile radar, după decolarea de la Augsburg ar fi putut să se îndrepte direct spre punctul unde se găsea la ora 19.58, și nu spre Den Helder. În felul acesta ar fi economisit mult combustibil prețios.

La ora 20.52 a cotit din nou, de astă-dată spre vest, în direcția Newcastle. Și din nou s-a întâmplat ceva ciudat. La ora 21.12 a întors cu 180°, adică exact spre direcția din care venea! Mai târziu a explicat acest lucru prin nevoia de a aștepta să se lase întunericul, care ar fi protejat avionul ca să nu fie văzut de la sol și urmărit de avioanele de vânătoare britanice. Fusesse luat prin surprindere, spunea el, de faptul că soarele era atât de sus, pentru că nu ținuse seama că în nord apune mai târziu. Până la ora 21.32, adică 20 de minute, a zburat încolo și înapoi, așteptând înserarea. Dar de ce nu a mers în cerc? Se temea că dacă descrie cercuri s-ar fi putut dezorienta în spațiu. În sfârșit, la ora 21.52 se afla în locul unde fusese cu 40 de minute mai înainte. Acolo a efectuat o corecție a cursului și la 22.12 a trecut linia țărmului. Era deja în Scoția.

Presupunând că în timpul manevrelor suplimentare Hess menținuse viteza economică de 350 km/h, a adăugat 410 km. Este foarte mult pentru un traseu care măsoară în linie dreaptă de la Augsburg la Dungavell Hill 1.300 km. Chiar dacă a avut rezervoare suplimentare, o astfel de risipă era foarte periculoasă. De ce și-a gestionat cu atâta nechibzuință rezerva redusă de combustibil un pilot cu experiența lui? Sau poate că deasupra Mării Nordului era alt avion, care decolase de pe un aeroport din Olanda, iar în cabina lui nu era Rudolf Hess, ci un bărbat care semăna foarte mult cu el! De unde această presupunere?

Maiorul Adolf Garland, comandantul grupei de avioane de vânătoare staționate în Olanda, a declarat că în seara de 10 mai primise un telefon de la Goring, care, foarte enervat, ordonase să se ridice de la sol toate avioanele.



Harta zborului lui Rudolf Hess, reconstituită pe baza declarațiilor sale

— Herr Reischsmarschall, nu s-a raportat nicio survolare de către avioanele inamicului, s-a mirat Galland.

— Survolare?! Ce înțelegeți prin „survolare”? a urlat în receptor Goring. Trebuie să opriți un avion care a decolat. Adjunctul Fuhrer-ului a înnebunit și zboară spre Anglia într-un *BF 110*! Să fie doborât!

Ce s-a întâmplat mai târziu? Gallan trebuia să execute ordinul, dar nu trimis în căutarea misteriosului *BF 110* toate avioanele de vânătoare, căci de pe aeroporturile din Olanda au decolat câte unu-două din fiecare escadrilă. S-au întors, după cum afirmă comandantul lor, fără să fi găsit ținta. Oare Galland a mințit atunci când a relatat după război această convorbire cu comandantul Luftwaffe? Și de ce ar fi făcut asta? De unde putea să știe Goring că Hess mergea spre Marea Britanie? A doua zi, când s-a prezentat în cabinetul lui Hitler, părea foarte uimit de vestea că Hess zburase în Anglia.

Evenimentele ulterioare sunt la fel de misterioase. Hess a sărit cu parașuta. De ce s-a decis să-și asume un asemenea risc, cum este saltul pe timp de noapte pe un teren necunoscut și nu a aterizat pe aeroportul particular al prințului Hamilton?

A declarat mai târziu că avusese probleme foarte mari cu părăsirea cabinei, pentru că uitase să întrebe mai înainte cum se sare dintr-un avion de acest tip. Este puțin probabil ca Hess, pilot cu experiență, care efectuase nenumărate zboruri cu Messerschmitt Bf 110, să nu fi fost informat ce trebuie să facă pilotul în caz de avarie.

Cum să explicăm această misiune incredibilă?

Se poate presupune că avioanele trimise de pe aeroporturile olandeze la ordinul lui Goring îl ajunseseră pe Hess și îi doborâseră, iar în Anglia ajunsese dublura lui, pregătită din timp. Acesta, pentru a explica diferența de timp între sosirea lui în Scoția și momentul în care ar fi trebuit să decoleze de la Augsburg avionul lui Hess, a spus că deasupra Olandei cotise spre nord ca să ocolească radarele, iar după aceea, în apropierea țărmului Scoției, a zburat înapoi ca să aștepte înserarea. Nu a putut să aterizeze pe aeroportul lordului Hamilton, deoarece numai Hess știa unde se află, iar dublura lui nu a reușit să găsească pe întuneric pista de aterizare sau poate că nu cunoștea semnalul. Pilota pentru prima dată un astfel de avion și de aceea nu știa cum să iasă din cabină, ceea ce declarase neatent în timp ce era prizonier la englezi.

Dar de unde apăruse dublura adjunctului lui Hitler? Răspunsul este simplu. În acest joc erau inițiați Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich. Pentru el, complotul de amatori al celor doi Haushofer și Hess nu era un secret. Nu doreau ca Hess să ajungă în Anglia și să se întoarcă de acolo cu gloria celui care a reușit să încheie pacea. Nu puteau să-l pârască pe

vechiul lor camarad lui Hitler, căci dovezile de care dispuneau erau slabe, iar Hess s-ar fi explicat fără greutate, spunând că, la fel ca Goring, sondase disponibilitatea englezilor de a încheia pace. Și, în plus, nu putem exclude ipoteza că acționa în acest domeniu cu știința lui Hitler, acceptând strădaniile lui de a găsi o posibilitate de încheiere a păcii. Așadar, nu-l puteau împiedica să zboare, dar și-au pus în minte să-l distrugă. L-au atras în complotul lor pe adjutantul lui Hess, Karlheinz Pintsch, ceea ce nu fusese prea greu. Prin șantaj sau amenințări îl făcuseră să accepte să-i ajute. Ce trebuia să facă? Să subtilizeze documentul de identitate al lui Hess și să schimbe combinezoanele. Dacă Hess ar fi decolat de la Augsburg în combinezonul său și, de exemplu, cu legitimația de partid în buzunar, nu ar fi putut să introducă o dublură fără aceste obiecte. Pintsch a primit ordin să transmită la ce oră a decolat Hess.

În continuare, pentru desfășurarea intrigii sale, Himmler trebuia să obțină ajutorul lui Goring, indispensabil pentru organizarea celei mai importante părți a spectacolului: doborârea lui Hess și trimiterea altui avion *Bf 110* cu dublura pregătită din timp.

Folosirea unor oameni care semănau foarte bine cu conducătorii și politicienii cunoscuți era o practică destul de frecventă a serviciilor de informații și avea întotdeauna mult succes. De exemplu, mulți ani mai târziu, în 1944, serviciile secrete britanice l-au pus pe locotenentul Myerick Edward Clifton James, contabil militar și actor în viața civilă, care semăna neobișnuit de bine cu feldmareșalul Bernard L. Montgomery, să viziteze în locul lui unitățile britanice din Gibraltar și din Africa de Nord. Nemții au avut astfel impresia că, din moment ce mareșalul inspectează armatele staționate în sud, aliații vor ataca din sudul Franței. În 1944, dublura generalului Eisenhower a plecat la Paris, unde s-au răspândit zvonuri că unitățile de comando ale lui Skorzeny îl caută pe comandantul armatelor aliate. În 1945, germanii au folosit o dublură a lui Hitler, pe Gustav Weller, ale cărui rămășițe au fost găsite în curtea Cancelariei Reich-ului.

Goring a fost imediat de acord să participe la planul propus de Himmler. Până în acel moment, el fusese cel care menținea legătura și contactele cu englezii și acțiunile lui Hess îl nelinișteau. Hess voia să-i ia locul și, din moment ce se hotărâse să întreprindă o expediție atât de nebunească, probabil că era sigur de succes, a dedus Goring. În ziua critică, 1 mai 1941, aștepta în cabinetul său de la Ministerul Aviației telefonul lui Karlheinz Pintsch ca să-l informeze că Hess decolase. În acel moment, i-a telefonat generalului Galland și a ordonat ca avionul lui Hess să fie doborât.



Heinrich Himmler (stânga) și cel mai apropiat colaborator al lui, Reinhard Heydrich

Această teorie aparent fantezistă își găsește confirmarea în evenimentele care au urmat.

În anii 1945 și 1946, în timpul procesului de la Tribunalul Militar Internațional din Nürnberg, omul s-a așezat pe banca acuzaților ca Rudolf Hess și a refuzat să facă orice declarații, susținând că și-a pierdut memoria și că suferă de o boală mintală deși, după părerea psihologilor, era numai o simulare. Condamnat la închisoare pe viață, a fost singurul pe care autoritățile aliate nu s-au decis să-l grațieze, deși alți criminali condamnați pe viață sau pe ani lungi au fost eliberați.

Timp de 28 de ani nu a vrut să-și întâlnească familia. Lăsa impresia că omul care se dădea drept Hess se temea să nu fie demascată înainte ca timpul să șteargă din memoria oamenilor figura lui.

În 1987 s-a sinucis în închisoarea Spandau. Pe trupul lui nu s-au găsit urmele rănilor pe care le primise Hess în timpul Primului Război Mondial și a căror înlăturare era imposibilă. Rezultatele autopsiei nu au fost publicate. Fiul lui Hess a spus că, după preluarea rămășițelor din spital, va efectua o a doua autopsie, care va elucida anumite nedumeriri. Dar nu a îndeplinit această promisiune din cauza unui atac de inimă și nu se știe dacă o nouă autopsie va fi efectuată vreodată.

În vremea aceea, în mai 1941, s-a mai întâmplat ceva important. Hermann Goring, care era atât de încântat să negocieze cu Marea Britanie, a renunțat la negocieri. Era legată această atitudine de zborul lui Hess sau de pregătirile Germaniei pentru războiul cu Uniunea Sovietică? Probabil că nu. Hermann Goring, care comanda aviația germană, era direct răspunzător de pierderile pe care le suferise populația britanică în timpul bătăliei pentru Anglia și de raidurile ulterioare. Bombele germane au căzut pe obiective civile, au ucis oameni nevinovați, au dărâmat monumentele din Londra, au făcut una cu pământul Coventry. Niciunul din politicienii britanici nu ar fi dorit să negocieze cu el. Goring a fost nevoit să renunțe la această misiune, pe care o îndeplinise până atunci cu multă înflăcărare. A preluat-o un alt colaborator apropiat al lui Hitler, șeful trupelor SS, Heinrich Himmler.

Arma secretă a lui Adolf Hitler

Aerul din sufrageria buncărului Wolfschanze mirosea a igrasie, așa cum se întâmplă atunci când betonul este îngropat în pământ. Frigul umed din această încăpere era cu atât mai supărător, cu cât fusese amenajată în grabă și betonul nu apucase să se usuce de tot. Ferestrele mici situate sus, sub tavan, acoperite la exterior de o plasă de sârmă verde, nu lăsau să pătrundă prea multă lumină, așadar în interior luminau becurile cu abajururi albastre, simple. Din când în când, când unul din generatoare se defecta, becurile se stingeau și se aprindeau des, ceea ce era foarte obositor pentru ochi.

Construcția complexului de buncăre din pădurea de lângă Kștrzyn a început în vara anului 1940, pentru ca de acolo Hitler să poată comanda armata care va pătrunde adânc în teritoriul Uniunii Sovietice. Echipetele de constructori au trebuit să-și ascundă cu foarte multă grijă activitatea de avioanele de pasageri sovietice, care treceau pe deasupra lor mergând spre Berlin. Germanii afirmău oficial că în pădurile din Mazuria construiesc o uzină chimică: Chemische Werke „Askania”, iar rușii păreau să le dea crezare.

Adolf Hitler a sosit pentru prima dată în pădurea Kștrzyn la 24 iunie 1941, la 48 de ore după începerea războiului cu Uniunea Sovietică și, imediat cum a coborât de pe treptele vagonului trenului său „America” în



Amplasamentul complexului de buncăre de lângă Ketrzyn

gara mică dintre pomii înfrunziți și s-a uitat de jur împrejur, a botezat locul Wolfschanze - Vizuina Lupului.

În sufrageria buncărului nr. 1 venea numai la prânz și la cină; micul dejun, compus din mere rase și lapte, îl lua în camera sa. În timpul meselor, ședea împreună cu adjutanții și cu generalii la o masă lungă de douăzeci de persoane, instalată în mijlocul încăperii. Se așeza întotdeauna vizavi de harta mare a Uniunii Sovietice, care fusese atârnată în sufragerie din ordinul lui. Punea adesea lingura deoparte și examina în tăcere harta câteva clipe. În aceste momente, rumoarea vocilor înceta. Interlocutori așteptau ca îngândurarea conducătorului să treacă și să înceapă să le comenteze situația curentă. De regulă, vorbea despre marea primejdie pe care o reprezintă pentru istoria Europei bolșevismul și despre misiunea poporului german, care va salva civilizația, nimicind acest monstru.

În iunie 1941, Wehrmacht-ul a pornit împotriva unui adversar mai puternic: Armata Roșie. Armatele germane din prima linie aveau 120 de divizii, dintre care 17 de blindate și 12 motorizate. Pe lângă acestea, la luptă au pornit și 50 de divizii din Ungaria, România, Slovacia, Italia și Finlanda și una din Spania, peste 3.000 de tancuri și 2.770 de avioane, câteva zeci de mii de tancuri (din cele 22.000 de tancuri de care dispunea în total Armata Roșie), 3.000 de avioane din cele aproximativ 8.000 ale Forțelor Aeriene Militare). Ce e drept, cea mai mare parte a acestui echipament militar era învechită, înceată în deplasare, cu blindajul slab, nu se ridica la înălțimea tancurilor și a aviației germane, dar rușii aveau și 967 de tancuri foarte moderne *T-34*, recunoscute drept cele mai bune la vremea respectivă, precum și 508 tancuri *KW-1*, la fel de înspăimântătoare. Depășeau sub toate aspectele cele mai bune tancuri germane, *PZKpfw IV*, din care armata germană a trimis în luptă numai 439. Forțele aeriene sovietice aveau în zonele de vest aproximativ 3.000 de avioane, între care 1.500 de avioane moderne de vânătoare și de asalt. Se părea așadar, că David pornise împotriva lui Goliat. Dar într-o jumătate de an, armata germană a făcut praf și pulbere armata sovietică și a alungat-o spre est într-un ritm nemaicunoscut în războaiele de până atunci.

În august și în septembrie, în timpul victoriilor sale cele mai strălucite, Hitler nu numai că le prezenta interlocutorilor săi situația de pe front, dar se și lăuda cu victoriile. Adesea vorbea despre viitor, plănuiind cum va utiliza teritoriile cucerite de la est; acolo se găsea tot ce era necesar pentru economia Marelui Reich.

La 16 septembrie 1941, la „Vizuina Lupului” a sosit Franz von Papen, care își câștigase simpatia Fuhrer-lui datorită ajutorului pe care i-l dăduse acest politician în anul 1932 în perioada decisivă a luptei pentru putere. Din 1930, Papen îndeplinea funcția de ambasador la Ankara,

dar cu ocazia flectării veniri în Germania se străduia să-i facă o vizită lui Hitler, ceea ce acesta accepta cu indulgență, găsind întotdeauna timp pentru o întrevedere. În timpul întâlnirii din septembrie, Papen s-a arătat interesat de intențiile Fuhrer-ului referitoare la Uniunea Sovietică, lucru important pentru relațiile lui cu guvernul turc.

— Am multe noutăți excelente pentru dumneata, a spus Hitler, în timp ce se plimbau pe aleile sinuoase dintre copacii înalți.

Imediat ce vremea îi permitea îi plăcea să iasă din buncăr, deși în această zonă plină de lacuri și bălți țânțarii erau o adevărată pacoste și atacau cu atâta furie orice parte dezgolită a corpului, că mulți locuitori ai Vizuinei Lupului purtau plase cu care își protejau mâinile și gâtul.

— Ieri tancurile lui Kieist și Guderian au închis în încercuire patru armate rusești. Am început asediul Leningradului. Am ordonat ca orașul să fie complet blocat, iar Luftwaffe a început raidurile aeriene zilnice. Vreau să evit luptele de stradă, care ar putea face multe victime. Leningradul va fi forțat să capituleze din cauza foamei. Am să aștept. Câteva săptămâni în plus nu mai contează. Am nevoie de tancuri pentru ofensiva împotriva Moscovei.

— Mein Fuhrer, nu va mai dura mult! Într-o lună, cel mult două, Stalin va preda toate orașele!

Papen, de obicei rece și reținut, se molipsise vizibil de optimismul lui Hitler.

— După ce Wehrmacht-ul va ocupa o anumită parte din teritoriul Rusiei, se va putea încheia o înțelegere cu Stalin, a răspuns Hitler.

— *Mein Fuhrer*, dictatorul bolșevic va regreta că, acum un an, în noiembrie, a respins propunerea dumneavoastră de a participa la marea victorie.

Papen avea în vedere vizita lui Veaceslav Molotov la Berlin din 12 noiembrie 1940, când venise să discute împărțirea lumii între cele patru mari puteri învingătoare: Germania, Uniunea Sovietică, Italia și Japonia. Hitler propusese atunci ca expansiunea sovietică să se îndrepte spre sud, spre Golful Persic, ceea ce Stalin respinsese, considerând că pentru Uniunea Sovietică cele mai importante sunt cuceririle din Europa.

— Da, aceea a fost ultima șansă de asigurare a coexistenței pașnice dintre Germania și Rusia.

Hitler era vizibil încântat de observația lui Papen. Îi plăcea să stea de vorbă cu el, căci nu-și dădea seama, probabil, că bătrânul diplomat îi servește temele despre care știe că abia așteaptă să vorbească.

— Dacă nu-l dă jos poporul, vorbea el mai departe despre Stalin, trebuie să-și dea oricum seama că la vârsta de 66¹ de ani nu poți să-ți

¹ Hitler se înșela. În momentul când se desfășura această convorbire, Stalin (născ. 1879) avea 62 de ani.

Începi opera vieții de la zero. Așadar, va trebui să salveze ce se mai poate. Se va retrage în adâncul Asiei, iar noi ne vom apăra de hoarda lui asiatică cu un zid de oțel și de beton. Bolșevismul care va vegeta în tăiga siberiana, lipsit de industrie, nu va mai amenința niciodată Europa.

La Hitler ajungeau informații cu privire la ofertele rusești de începere a negocierilor de pace. Ministrul de externe Joachim von Ribbentrop îl informa despre semnalele din partea URSS, care exprimau disponibilitatea de a negocia. Probabil că primul care a transmis o astfel de știre a fost Friedrich Werner, conte de Schulenburg, ambasadorul german de la Moscova, care a aflat de dorința autorităților sovietice de a începe negocierile de pace în ziua în care părăsise orașul ca urmare a declarării războiului, adică în 22 iunie. La jumătatea lui iulie a venit la Berlin un semnal de la Ivan Stamenov, ambasadorul Bulgariei la Moscova, căruia i se adresase cu o astfel de propunere Pavel Sudoplatov, înalt funcționar din NKVD, acționând din ordinul șefului NKVD, Lavrenti Beria. Nu este exclus ca negocierile trimișilor Moscovei și ai Berlinului să fi început la Sofia.¹ La Stockholm, Aleksandra Mihailovna Kollontai, ambasadoarea sovietică, în timpul întrevederii cu Edgar Clauss, agent al Abwehr-ului a amintit de posibilitatea negocierilor de pace cu Germania. Clauss a ajuns la concluzia că, în fața înfrângerii inevitabile a Uniunii Sovietice, doamna ambasador se gândește în primul rând la salvarea propriei piei și i-a informat în legătură cu aceasta pe șeful Abwehr-ului, amiralul Wilhelm Canaris. Acesta i-a transmis știrea ministrului de externe Joachim von Ribbentrop, care, l-a rândul lui, i-a comunicat-o lui Hitler:

— Ambasadoarea sovietică de la Stockholm, doamna Kollontai, intenționează s-o rupă cu guvernul sovietic și să vină în Germania, scria Ribbentrop.

— O vom primi cu mare plăcere, a răspuns Hitler. Nu-l interesa începerea negocierilor de pace până când Armata Roșie nu va fi zdrobită, iar Stalin nu va avea încotro și va trebui să accepte condițiile dictate de învingători.

— Sigur că nu-l vom lăsa liniștit în fortăreața lui asiatică... a zâmbit von Papen. Dar ce uriașă piață de desfacere va fi aceasta pentru industria noastră!

¹ Desfășurarea în continuare a negocierilor nu este cunoscută. În 1953, când Lavrenti Beria a fost judecat, a fost acuzat de organizarea unui complot având drept scop răsturnarea lui Stalin și a guvernului de la putere prin stabilirea de contacte cu agenții lui Hitler și prin disponibilitatea sa de a încheia pace separat în schimbul cedării unor teritorii. La 26 august, Beria a recunoscut în fața tribunalului că acționase așa din ordinul lui Stalin și cu știința lui Veaceslav Molotov, comisar pentru afaceri externe, iar scopul acestor acțiuni era să-i inducă în eroare pe nemți în privința posibilității de continuare a apărării de către Uniunea Sovietică.

— O, da! Noua Rusie de dincolo de Urali va fi India noastră. Hitler a preluat din nou cu entuziasm tema sugerată de Papan. Va fi o piață de desfacere mai bine situată decât India Britanică.

În următoarele câteva zile de pe front au venit știri și mai îmbucurătoare. În seara zilei de 19 septembrie, armatele germane au ocupat Kievul. În zona Lahvița, Grupul 2 blindate al generalului Heinz Guderian și Grupul 1 blindate al generalului Ewald von Kleist au închis în încercuire patru armate sovietice: până la 25 septembrie au pierit sau au ajuns în prizonierat 655.000 de soldați, cărora Stalin nu le permisesese să se retragă. La 6 octombrie, în încercuirea germană se aflau două armate sovietice, care au fost silit să capituleze și au pierdut 106.000 de prizonieri. La 8 octombrie, germanii au ocupat Orelul. La 20 octombrie au ajuns la Mojaisk - 60 de kilometri de Moscova. Se părea că Moscova va fi ocupată curând de armatele Grupului Centru, comandate de feldmareșalul Fedor von Bock: un milion de soldați, dispunând de 1.700 de tancuri, 19.500 de tunuri, sprijiniți de 950 de avioane ale flotei a 2-a aeriene au pornit ca să înfrângă rezistența trupelor sovietice și să încercuiască Moscova de la sud și de la nord.

Înfruntarea a început la 2 octombrie 1941, dar după succesul inițial, ofensiva germană s-a oprit pe linia Ostașkov, Volokolamsk, Naro-Fominsk, Aleksin, Tuia. Unul din motivele insuccesului germanilor au fost ploile torențiale, care au transformat drumurile de țară în torente de noroi, îngreunând deplasarea armatei, aprovizionarea unităților înaintate, paralizând chiar și aviația, căci avioanele nu puteau decola în bălțile de noroi. Lipsa mijloacelor de transport, care a făcut necazuri Wehrmacht-ului chiar de la începutul campaniei, a devenit cumplită. În 1941, armata germană avea vehicule capabile să transporte 510.000 de tone de încărcătură. Industria germană furniza camioane cu o capacitate totală de încărcare de 134.000 de tone, iar din țările învinse fuseseră confiscate vehicule cu o capacitate totală de 30.000 de tone. Drept urmare, Wehrmacht-ul, care avea nevoie de 750.000 de tone, și Armata Roșie, care avea nevoie de 50.000 de tone, dispuneau în total de o capacitate de încărcare de 689.000 de tone. Aceasta însemna că, până și în perioada cea mai bună, nu era posibil să se transporte mai mult de 100.000 de tone încărcătură. Când pâraiele au făcut imposibilă utilizarea mașinilor, lipsa de materiale a atins chiar 56%. Dar ce era mai rău abia urma să vină, atunci când pământul a fost încătușat de primele geruri.

Nemții, după ce au efectuat regrouparea, la 16 noiembrie au reluat atacul. Unsprezece zile mai târziu, Grupul 3 blindate a ajuns la canalul Moscova-Volga la 60 km nord de capitala Uniunii Sovietice, una din

diviziile grupului 4 blindate a fost oprită la o distanță de numai 20 km de periferia Moscovei. Gerul se întetăea cu fiecare zi, întărind drumurile și aeroporturile. La sfârșitul lui noiembrie, termometrele arătau ziua -30° și noaptea -40° C. Vehiculele și tancurile, pentru care nu se pregătiseră uleiuri de iarnă, lichid de răcire și unsori rezistente la ger, erau paralizate. Uleiul solidificat făcea imposibilă funcționarea motoarelor, ale căror blocuri se spărgeau la cea mai mică atingere, șenilele tancurilor înghețau și se lipeau de roți, după care trebuia să se facă foc sub ele ca motorul să poată fi pus în funcțiune și să fie urnite din loc. Soldații nu aveau îmbrăcăminte și încălțăminte de iarnă și pentru că nu-și imaginaseră cât de cumplită poate să fie iarna rusească, nu aveau adăposturi corespunzătoare care să-i ferească de ger. Forțele armate germane, care, în luptele sângeroase dintre 10 octombrie și 16 decembrie înregistraseră 55.000 de morți, 100.000 de răniți, pierduseră 777 de tancuri, 297 de tunuri și mortiere, erau epuizate. Aprovizionarea se făcea, de asemenea, foarte greu, din cauza paraliziei aproape totale a transportului feroviar. Locomotivele germane, produse pentru o climă cu totul diferită, cu o mulțime de țevi subțiri în interiorul cazanelor, nu rezistau la iarna rusească. Gerul le distrugea instalațiile delicate, sute de trenuri rămâneau imobilizate multe zile. În perioada de vârf a gerului, 70% din locomotive nu au putut fi utilizate. Vagoanele cu muniție, camioanele și vehiculele grele înțepeneau pe marginea drumurilor, acoperite de un strat gros de zăpadă.

În acest timp, armata sovietică primea întăriri, căci spionajul informase că japonezii nu vor lovi în Orientul îndepărtat, ceea ce le-a dat posibilitatea să retragă de acolo 15 divizii și să le trimită spre Moscova. Soseau eșaloane de soldați obișnuiți cu cele mai dificile condiții de război, căci luptaseră de două ori, în 1938 și în 1939 cu armata japoneză. La 7 noiembrie, cu ocazia aniversării revoluției, detașamentele siberiene au mărsăluit în fața lui Stalin în Piața Roșie, s-au urcat în camioane și au plecat pe front. Rușii se pregăteau pentru o operație de amploare, ceea ce nemții nu au sesizat.

În același timp, feldmareșalul Fedorvon Bock¹, comandantul Grupului de armată „Centru”, care urma să lovească Moscova, a sosit cu un tren

¹ **Fedorvon Bock** (1880-1945), feldmareșal german. În perioada interbelică, alături de Hans von Seeckt, a luat parte activă în organizarea forțelor armate germane. În 1935 a preluat conducerea unuia din cele trei grupuri de armate. În 1939, în perioada agresiunii germane împotriva Poloniei, a comandat Grupul de Armate „Nord”. În timpul războiului din vestul Europei, a comandat Grupul de Armată „B”. În iulie 1940 a primit gradul de feldmareșal. În iunie 1941 a comandat Grupul de Armate „Centru”, care a atacat din centrul Poloniei spre Moscova. Acuzat de Hitler pentru insuccesul acțiunilor Grupului său de Armată, în decembrie 1941 a fost eliberat din funcție, dar

special la Istm, la aproximativ 60 kilometri vest de Moscova, unde s-a urcat într-un tanc, ca să ajungă cât mai aproape de periferie. În felul acesta a ajuns până la punctul de observație al artileriei, de unde a văzut cu luneta turnurile Moscovei. S-a întors la această poziție în 12 decembrie. Temperatura scăzuse la -45°C . Cum să-i conducă pe soldați la atac în asemenea condiții? Comandamentul trupelor terestre din Berlin nu înțelegea ce înseamnă un astfel de ger, când oțelul devine friabil ca sticla.

După întoarcerea la sediul său, a primit un telefon de la Berlin, de la mareșalul von Braunitsch¹, comandantul forțelor terestre, refăcut după un atac de inimă, pe care îl avusese la începutul lui noiembrie.

— Fuhrer-ul este convins că rușii sunt la limita prăbușirii definitive, a auzit el. Se așteaptă la o angajare deplină din partea dumatile, feldmareșale von Bock, pentru ca această prăbușire să devină o realitate.

— Comandamentul forțelor terestre evaluează incorect situația, a răspuns Bock. Am raportat de zeci de ori zilele trecute că Grupul de armate nu are forțe pentru a merge până la soluția finală. Până nu primim aprovizionarea corespunzătoare, nu pot să-mi asum răspunderea pentru rezultat.

— Ești răspunzător pentru rezultatul operațiunii.

— Am respins responsabilitatea când v-am informat despre situația critică creată aici. De mai multe săptămâni cerem uniforme de iarnă și aprovizionare. În momentul de față, aici temperatura este de -45°C . Soldații germani sunt îmbrăcați numai cu mantale de câmp și luptă cu un inamic pregătit corespunzător pentru astfel de geruri.

— Dar a fost deja trimisă aprovizionarea de iarnă!

— Vă asigur, domnule feldmareșal von Braunitsch, că nu am primit nimic. Starea livrărilor este foarte proastă de la începutul lui octombrie. Ne vom considera fericiți dacă va sosi ceea ce este absolut necesar pentru efectuarea operațiunilor: muniție, combustibil, alimente. Faptul

la 17 ianuarie 1942 a preluat comanda Grupului de Armate „Sud”. A pierdut-o în iulie 1942 și nu s-a mai întors în serviciul activ. A murit în mai 1945, când automobilul lui a fost mitraliat de un avion britanic.

¹ **Walter von Braunitsch** (1881-1948), feldmareșal german. După venirea lui Hitler la putere în 1933, i-a oferit sprijin deplin și nu a fost niciodată în stare să se împotrivească concepțiilor și ordinelor lui. În 1938, a preluat funcția de comandant șef al forțelor terestre și a condus campaniile din Polonia, Danemarca, Norvegia și din alte părți ale Europei Occidentale. În iulie 1940, a fost avansat la gradul de feldmareșal. La 19 decembrie 1941, a fost acuzat de Hitler de insuccesul de la Moscova și a fost înlăturat din funcție. Până la sfârșitul războiului nu a mai revenit în serviciul activ. A murit în închisoare în 1948, înainte de începerea procesului în care urma să fie judecat pentru crime de război.

că nu au ajuns echipamentele de iarnă este dovada cea mai clară că la comandamentul superior nu se cunoaște situația reală de aici.

— Livrarea echipamentelor de iarnă pentru Grupul de Armată „Centru” se efectuează de la începutul lui octombrie. Nu am la îndemână statisticile, dar Wagner s-a ocupat de această chestiune.

— Statisticile arată că obiectele necesare pentru aprovizionarea de iarnă a Grupului meu de Armată au rămas blocate în depozite, departe de front. Așa trebuie să fie, dacă într-adevăr aceste livrări au pornit. Repet, domnule feldmareșal von Braunitsch, s-au făcut multe greșeli în evaluarea situației. Comandamentul forțelor terestre și Fuhrer-ul însuși nu-și dau seama de gravitatea situației... Braunitsch, mai sunteți la telefon? Alo? S-a întrerupt legătura? Braunitsch, mă auziți?

— Ce spui, Bock?

— Am spus că la comandamentul superior nu se evaluează corect situația. Vă rog să-l informați pe Fuhrer că Grupul de Armate „Centru” nu este în stare să realizeze misiunile care i s-au trasat. Nu avem forțele corespunzătoare. Mă auziți, domnule feldmareșal Braunitsch?

Feldmareșalul Fedor von Bock a auzit țăcănitul receptorului pus în furcă. În aceeași după-amiază a aflat că din Flota a 2-a aeriană cu care coopera fuseseră retrase două formații mari, care urmau să fie trimise în Africa de Nord. În ziua următoare i-a trimis o telegramă feldmareșalului Braunitsch:

„Opinia Conducerii Superioare a Armatei Terestre, că dușmanul este în pragul prăbușirii, așa cum arată evenimentele din ultimele zile, este un vis. La porțile Moscovei, inamicul are superioritate numerică (...). Chiar dacă s-ar întâmpla ceva puțin probabil și unitățile mele ar intra în oraș, este puțin probabil că ar reuși să-l păstreze!”

Evaluările spionajului german arătau exact invers. Prizonierii recunoșteau că Armata Roșie este în pragul prăbușirii, rezervele se epuizaseră, iar în tranșeele din jurul capitalei luptă ultimele batalioane scoase din rezervă. Ascultarea radioului nu raporta o activitate mai crescută a stațiilor de radio rusești, ceea ce era întotdeauna un semn indubitabil al unui atac iminent. Numai piloții Luftwaffe raportau intensificarea activității coloanelor de ostași sovietici, dar rapoartele lor au fost ignorate.

La 5 decembrie, la ora 3 dimineața, aripa stângă a Frontului Kalinin a început acțiunile agresive, iar în ziua următoare au pornit la atac toate unitățile acestui front, precum și ale Frontului de Vest și în curând au produs o spărtură adâncă în gruparea germanilor.

Ziua de Anul Nou din 1941, la „Vizuină Lupului” a fost foarte geroasă. Un vânt puternic dinspre răsărit adusese nămeți uriași de zăpadă sub ferestrele clădirilor. Gardienii în mantale groase îmblănite, cu gulerile

ridicate, se adăposteau sub acoperișurile gheretelor lor, dar acest lucru nu-i ajuta prea mult, căci gerul pătrunzător se insinua prin fiecare crăpătură a hainelor lor groase. Numai în interiorul buncărelor domnea aceeași umezeală stătută, pe care micile sobe cu petrol instalate suplimentar pe coridoare nu reușeau s-o alunge. În acea zi, revenea deosebit de des în discuțiile locuitorilor buncărului tema luptelor de lângă Moscova. Poate pentru că știau că Fuhrer-ul petrece ore întregi la telefon, discutând cu comandanții unităților de pe front, care cereau permisiunea să se retragă pe o linie mai favorabilă pentru apărare, cu câteva zeci de kilometri mai la vest. Poate pentru că gerul pătrunzător le aducea în minte situația soldaților din câmpiile rusești, lipsiți de haine groase, străduindu-se să-și sape în pământul tare ca stânca niște gropi care să-i apere de gloanțe.

Abia spre seară atmosfera s-a mai îmbunătățit, dar nu spontan, ci mai degrabă din nevoia de a ascunde de Fuhrer adevăratele sentimente de melancolie și depresie pe care le produceau veștile de pe front.

Cina s-a servit târziu, și, imediat după masă, Hitler s-a instalat comod în fotoliu și a adormit cu capul în piept. Zgomotul a încetat, oamenii au ieșit în vârful picioarelor pe coridor, și se plimbau nervoși, așteptând să se trezească Fuhrer-ul ca să-i facă urările de Anul Nou. A ieșit din sufragerie abia la ora 23.30, trezit de adjutant, care l-a informat că telefonează de pe front feldmareșalul Hans Gunther von Kluge¹, care, după demisia generalului Fedor von Bock, preluase în decembrie comanda Grupului de Armată „Centru”, care lupta lângă Moscova. Pe parcursul zilei, telefonase de mai multe ori la „Vizuina Lupului”, străduindu-se să

¹ **Gunther von Kluge** (1882-1944), feldmareșal german. Adversar al nazismului, în timpul pregătirii pentru ocuparea Cehoslovaciei s-a hotărât să acționeze în scopul răsturnării lui Hitler, dar eșuarea planurilor de atentat l-a convins să-l slujească în continuare cu credință. În septembrie 1939 și mai târziu, în timpul ofensivei din vest, a comandat Armata a 4-a. Ca recunoaștere a meritelor sale, în iulie 1940 a primit gradul de feldmareșal. În 1941, armata lui a jucat un rol esențial în luptele împotriva Uniunii Sovietice, unde, în componența Grupului de Armate „Centru”, a ajuns până la Moscova. A preluat comanda acestui grup în decembrie același an, după demisia generalului Fedor von Bock. În octombrie 1942 a primit de la Hitler un premiu în valoare 250.000 de mărci germane pentru merite deosebite în timpul războiului, în martie 1943, s-a împotrivit planurilor atentatorilor, care doreau să-l împuște pe Hitler în timpul vizitei la sediul Grupului de Armată „Centru”. Rănit într-un accident de automobil în octombrie 1943, a revenit în serviciul activ la 30 iunie 1944, pentru a prelua funcția de comandant principal al armatelor germane din Franța. De la 15 august 1944 s-a străduit să stabilească un contact cu comandamentul armatelor aliate în problema întreruperii luptelor din vest. În aceeași zi, contraspiionajul german a descifrat o telegramă a aliaților în care figura numele lui. Din acest motiv, Hitler l-a scos din funcție la 17 august și i-a ordonat să se întoarcă imediat în Germania. Kluge, temându-se de consecințe, s-a sinucis la 18 august cu otravă.

obțină permisiunea pentru retragerea unităților sale cu 150 km spre vest. În timpul ultimei convorbiri, Hitler se încercase timp de două ore să-l convingă pe feldmareșal că nu putea fi de acord cu așa ceva. S-a întors în sufragerie de abia la ora 2.30, părând să nu observe enervarea care domnea acolo, abia mascată de zâmbetele artificiale și de urările de Anul Nou.

— Să sperăm că anul 1942 va fi pentru mine la fel de reușit ca 1941, a spus Hitler, când a primit urările și s-a așezat în capul mesei. Problemele s-ar putea să continue. Până în momentul de față, evenimentele s-au desfășurat în așa fel, încât au apărut mai întâi momentele grele, care prevestesc schimbări cu adevărat importante.

Oare credea cu adevărat că înfrângerea din fața Moscovei reprezintă numai „un moment greu”, care va trece ca un vis urât? Nu vedea că Stalin îi smulsese din mână „arma miraculoasă”, căreia îi datora toate victoriile de până atunci? Doctrina războiului fulger.

Nu Hitler o inventase. Ea luase naștere în birourile teoreticienilor militari britanici, dar strategii germani i-au văzut imediat avantajele. În anii '20, când în Marea Britanie, Basil Liddell Hart și Leslie Hoare-Belisha băteau zadarnic la ușile Ministerului de Război ca să găsească înțelegeri și sprijin pentru ideile lor referitoare la alcătuirea unei Forțe Britanice Mecanizate Experimentale (*British Experimental Mechanized Force*), în poligoanele germane, generalul Hans von Seeckt, comandamentul Reichswehr-ului, dezvoltă tactica atacurilor rapide de încercuire și, neavând posibilitatea de a instrui echipele de tanchiști în Germania, căci acest lucru era interzis prin Tratatul de la Versailles, trimisese tanchiștii să se școlească în Uniunea Sovietică. Această concepție a fost continuată în totalitate de creatorul diviziilor germane blindate, generalul Heinz Guderian¹, care a adunat în jurul său un grup de tineri ofițeri, printre alții

¹ **Heinz Guderian** (1888-1954), general german. După Primul Război Mondial a rămas în armată și a lucrat la Ministerul Reichswehr-ului. Îl interesau pe atunci lucrările generalului austriac Eimannsberger pe tema posibilității executării unor operațiuni independente de blindate. În 1933, după preluarea puterii de către Adolf Hitler, cariera lui a avansat rapid: în 1934 a ocupat funcția de șef al statului major al comandamentului armatelor motorizate. În 1938 a devenit comandantul armatelor rapide. În septembrie 1939, în timpul luptelor din Polonia, a comandat Corpul XIX și a putut să-și verifice pe câmpul de luptă corectitudinea teoriilor sale. În 1940 a sprijinit planul generalului Erich von Manstein, care prevedea atacarea Europei de Vest prin Ardeni, considerat un teren neprielnic pentru acțiunile blindatelor. În mai același an, Corpul XIX a jucat un rol însemnat în luptele din Franța. În 1941, în cursul agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, Guderian a comandat Grupul 2 blindate (ulterior Armata a 2-a blindate), care a jucat un rol esențial în străpungerea frontului sovietic și în operațiunile de la Biatystok, Minsk și Kiev. La 25 decembrie 1941, ca urmare a

pe Witter Wilhelrn I homa și Walther von Reichenau. Hitler aprecia ideile lor și a pus în aplicare modul de executare a acțiunilor de luptă bazate pe lovituri rapide ale unităților de blindate, care dispuneau de propriile unități de infanterie, genști și artilerie, înconjurând rapid armata inamică, hărțuită în același timp de bombardiere, care le paralizau manevrele și le îngreunau aprovizionarea. Pe parcursul a patru ani, din 1935 până în 1939, industria germană, pregătită anterior în secret pentru aceasta, a înzestrat armata germană cu arma războiului fulger: un număr foarte mare de tancuri, care, deși erau slab înarmate și blindate, aveau o mare putere de atac, și cu bombardiere capabile să atace din zbor și să nime-rească foarte bine țintele. Avioanele atacau coloanele de armate care mărșăluiau pe drumuri și orașele deschise, pentru a crea panică și a-i obliga pe locuitori să se evacueze. Când mulțimile de refugiați se revăr-sau pe drumuri și șosele, avioanele de vânătoare și de bombardament le masacrau cu foc de mitralieră, pentru a închide cu cadavrele lor, cu resturi de căruțe cu cai și automobile distruse șoselele, întârziind astfel înaintarea coloanelor în marș. Bombele cădeau pe nodurile de cale ferată și pe poduri, îngreunând aprovizionarea cu muniție și alimente pentru unitățile de pe front. Acesta era marele fundal al scenei de luptă, pe care se mișcau repede coloanele blindate și motorizate, luând-o îna-intea dușmanului care abia apuca să se pregătească de luptă. Așa au căzut Polonia, apoi Norvegia, Belgia, Olanda și Franța.

Dar doctrina războiului fulger a fost un secret pentru guvernele altor state numai până în momentul în care Wehrmacht-ul a început să o apli-ce pe câmpurile de luptă. Franța, care dispunea de o industrie mare și modernă, de rezerve uriașe de materii prime, ar fi putut să înceapă rapid producția de arme necesare pentru acțiunile militare în spiritul principiilor războiului fulger. Aceasta ar fi vrut generalul Charles de Gaulle¹, care

înfrângerii de la Moscova, a fost demis de Hitler. În 1943 a revenit în serviciul activ, a preluat funcția de inspector general al armatelor de blindate. În obligația lui intra organizarea și instruirea armatelor de blindate. După atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944 (despre care a știut, dar la care nu a participat) a devenit membru al tribunalului de onoare, care a decis eliberarea din serviciul militar a ofițerilor implicați în complot, ceea ce făcea posibilă trimiterea lor în judecată. În 1944 a fost numit șef al statului major general al armatelor terestre (îndeplinea pe atunci două funcții: de inspector general și de șef de stat major). La 28 martie 1945, Hitler l-a demis pentru a doua oară din toate funcțiile militare, deoarece se opunea concepțiilor lui militare.

¹ **Charles de Gaulle** (1890-1970), bărbat de stat francez, general. Absolvent al școlii de ofițeri de la Saint-Cyr, în timpul Primului Război Mondial s-a evidențiat printr-un curaj deosebit și a fost rănit de două ori. După război a studiat la Școala Superioară de Război din Paris. În 1924 a scris prima sa carte, *Discordia în rândurile dușmanului* (*La Discorde chez l'ennemi*), în care a reanalizat cauzele înfrângerii Germaniei în



Întrunire la buncărul lui Hitler în „Vizuina Lupului”. De la stânga, în rândul din față: W. Keitel, W. von Brauchitsch, A. Hitler, F. Halder

Primul Război Mondial. În următoarea sa carte, publicată în 1934, *Pentru o armată de profesioniști (Vers l'Armée de métier)*, afirma că Franța trebuie să dispună de o mică armată de profesioniști cu o puternică armă blindată.

S-a opus concepției dominante de la vremea respectivă în Franța a construirii liniei Maginot. Dar părerile lui nu au găsit înțelegere la cele mai înalte autorități politice și militare. În ziua izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial era comandantul unităților de blindate din Armata a 5-a. În ianuarie 1940, a trimis unui număr de 80 de reprezentanți ai guvernului și partidelor politice memorandumul intitulat *Nașterea forței mecanice (L'Avenement de la force mécanique)*, în care a prezentat rezultatele analizei desfășurării acțiunilor militare din Polonia. La 11 mai 1940, a preluat comanda diviziei a 4-a blindate în curs de formare și câteva zile mai târziu a fost numit (temporar) general de brigadă. Divizia lui s-a evidențiat prin atacul împotriva avangărzii Corpului XIX al generalului Heinz Guderian.

La 5 iunie 1940, invitat de premierul Paul Reynaud să facă parte din guvern în funcția de subsecretar de stat pentru apărare, nu a putut să facă prea mult în fața atitudinii generale de înfrângere. La 17 iunie 1940, după ce mareșalul Philippe Petain a preluat funcția de premier, a plecat la bordul unui avion RAF în Marea Britanie, pentru ca în seara zilei următoare să transmită prin radio BBC un apel pentru continuarea războiului. Poziția lui De Gaulle s-a întărit considerabil când a început să alcătuiască forțele militare ale Franței Libere și a stabilit contactul cu mișcarea de Rezistență organizată în țară (la jumătatea lunii august 1940, armata Francezilor Liberi număra 140 de ofițeri și 2.000 de soldați). A fost tratat defavorabil de guvernul american, care l-a propus în funcția de șef al guvernului francez pe generalul Henri Giraud. În iunie 1943, a luat naștere în Alger Comitetul Francez pentru Eliberare Națională (CFLN), în care De Gaulle era copreședinte. Un an mai târziu, după transformarea Comitetului în Guvern Provizoriu al Republicii Franceze, a preluat conducerea lui și a coordonat

încă de la jumătate .inilor '30 cerea introducerea altei ordini și structuri în armata franceză. În 1939, a studiat foarte atent modul de acțiune al Wehrmacht-ului în campania din Polonia. Și-a expus concluziile în broșura *Nașterea forței mecanice* (*L'Avenement de la force mecanique*), pe care a multiplicat-o în 80 de exemplare și a trimis-o comandanților și politicienilor francezi, dar nu le-a trezit interesul.

Hitler se temea că statele occidentale vor introduce rapid și ele această metodă eficientă și de aceea dorea să lovească Occidentul imediat după înfrângerea Poloniei, ca să nu le dea francezilor timp să aplice această doctrină și nici să anihileze forța acestei arme germane, de exemplu, prin creșterea producției de tunuri antitanc și antiaeriene, care ar fi diminuat eficacitatea armatelor germane de blindate și aeriene. Nu a transpus în faptă imediat intenția sa de a lovi Occidentul, căci vremea nepotrivită de toamnă l-a făcut să amâne ordinul de declanșare a războiului. Dar Franța nu a profitat de acest timp care mai rămânea până la începerea războiului în mai 1940.

Oprirea războiului fulger în fața Moscovei a marcat o înfrângere totală! Germania nu putuse să nimicească Armata Roșie și nici s-o lipsească de mijloacele de a-și reface forțele, căci rușii au reușit să-și mute principalele întreprinderi industriale în afara razei acțiunilor militare într-un timp incredibil de scurt și să reia apoi producția de război. Într-un interval de cinci luni, din iulie până în noiembrie 1941, au evacuat 1.523 de întreprinderi industriale, dintre care 1.360 de uzine mari; din acestea 667 au fost instalate în Urali, 322, în Siberia, 308, în Kazahstan și Asia Centrală. Muncitorii sovietici, atât de puțin productivi în timp de pace, au reușit să dea randamente incredibile și să lucreze cu dăruire peste normă la construcția noilor întreprinderi, la instalarea mașinilor și punerea lor în funcțiune. O turnătorie care în timp de pace era construită în cel puțin doi ani, în timp de război apărea în 28 de zile. Uzinele de avioane Cicalov, mutate de la Moscova la Tașkent, au produs primele avioane după 40 de zile! Se întâmpla ca muncitorii să lucreze în hale în care erau numai pardoseala și stâlpii de beton care urmau să susțină acoperișul.

Wehrmacht-ul nu a putut să distrugă aceste fabrici, căci avea numai arme adaptate pentru războiul fulger. Bombardierele, construite cu

conlucrarea mișcării de rezistență cu unitățile militare regulate și cu armatele aliaților, care luptau în Franța. În 1945 a fost ales de Adunarea Constituantă șef al Guvernului Provizoriu, dar a demisionat din această funcție în ianuarie 1946. În 1958, a revenit în viața politică activă, inițial ca premier, iar de la 8 ianuarie 1958 ca președinte al Franței. A renunțat la această funcție la 28 aprilie 1969, ca urmare a unui referendum nefavorabil lui pe tema reorganizării administrației și a Senatului.



Colonelul Charles de Gaulle în timpul inspecției batalionului său de blindate de către generalul Maurice Gamelin

gândul la atacurile împotriva inamicului pe front sau în afara lui, aveau o rază mică de acțiune și transportau o cantitate mică de bombe, pentru a putea efectua raiduri deasupra unor obiective esențiale, uzine, baraje și uzine electrice situate departe, în spatele frontului. Bătălia pentru Anglia din anul 1940 îi demonstrase cât se poate de clar lui Hitler că Luftwaffe nu este capabilă să distrugă industria inamicului și nici măcar să execute raiduri teroriste deasupra orașelor, astfel încât pierderile în rândurile populației civile să oblige guvernul să formuleze propuneri de încheiere a păcii.

În schimb, din Murea Britanie zburau tot mai des și în număr tot mai mare împotriva Germaniei bombardierele grele, înzestrate cu tot ce trebuie pentru a purta război cu industria și cu orașele. În 1940, avioanele RAF au efectuat 20.805 raiduri, aruncând asupra orașelor germane și a instalațiilor industriale 13.033 de tone de bombe. În 1941 - 30.608 raiduri și 31.704 tone de bombe. Și acesta era de abia începutul.

Declarația de război a Germaniei către Statele Unite de la 11 decembrie 1941 a însemnat că puterea economică a acestora, care acordaseră până acum Marii Britanii un ajutor destul de simbolic, va pune la dispoziția aliaților potențialul nelimitat al industriei lor și curând, în urma tancurilor și a avioanelor, va trimite în Europa și milioane de soldați.

Acest stat, zdruncinat în 1941 din sentimentul plăcut de siguranță, pe care i-l oferea poziția sa geografică pe un continent apărat de dușmani de obstacolul de netrecut al celor două oceane, realizase un miracol militar, deși economia sa se afla într-o situație nu tocmai bună după criza de la începutul anilor '30. Sondele de petrol din Texas și din California își măreau în fiecare zi extracția de petrol, ceea ce, odată cu raționalizarea consumului de benzină pentru consumatorii privați, a permis satisfacerea nu numai a nevoilor mașinii de război americane, ci și aprovizionarea aliaților. Numărul persoanelor ocupate în industrie a crescut de la 4,7 milioane în mai 1940 la 10,7 milioane în decembrie 1943. Milioane de familii din micile orașele și localități rurale din sud s-au mutat în marile centre industriale din Los Angeles, San Francisco, Chicago, Detroit, Pittsburgh, unde înflorea uzinele care produceau pentru armată. Guvernul, reticent în timpul crizei economice când era vorba să dezvolte programe de perfecționare profesională, a început să aloce cote importante pentru cei care doreau să-și ridice nivelul de calificare sau să lucreze într-o profesie nouă, necesară industriei de armament. Uzinele de armament, care în 1940 aveau 22.000 de angajați, trei ani mai târziu ofereau de lucru unui număr de 486.000 de oameni, și aceasta în două sau trei schimburi. În același timp, specialiștii își pierdeau nopțile gândindu-se cum să organizeze mai bine producția, pentru a folosi la maximum noua forță de muncă. Drept urmare, în 1945, șantierele navale americane aveau nevoie pentru construirea unui vas cu 2/3 muncitori-ore mai puțin decât în 1940. Uzinele de autovehicule au oprit producția de automobile personale și au început să construiască avioane, motoare pentru tancuri și tancuri. Guvernul a finanțat cu multă generozitate construirea de fabrici pentru marile concerne, de exemplu Willow Run pentru Ford. Situate la 48 km vest de Detroit, au luat naștere într-un timp record: excavatoarele au intrat pe șantier în martie 1941, iar în decembrie același an aici se finisa primul bombardier *B-24 Liberator*.

Pe parcursul primelor 43 de luni, aceste uzine de avioane, cele mai mari din lume, au produs 8.685 de avioane, adică un avion la fiecare 103 minute.

Marea putere militară a luat naștere aproape de pe o lună pe alta. În decembrie 1941, forțele armate ale Statelor Unite numărau 1.657.157 de persoane. Un an mai târziu, erau deja 5.398.888. Marina militară, care la jumătatea anului 1941 avea 1.899 de unități de toate tipurile, un an mai târziu dispunea deja de 5.612 unități, doi ani mai târziu, de 18.493 de unități. Aliații, având rezerve atât de uriașe de oameni și de materiale, nu puteau să piardă acest război.

Oare Hitler își dădea seama de acest lucru? Este imposibil. La 11 decembrie 1941, a declarat război Statelor Unite, condus numai de considerente politice, căci dorea să ajute Japonia, cel mai prețios aliat al său în jocul strategic. Înfrângerea americanilor de la Pearl Harbor¹, considerată din perspectivă europeană, părea foarte periculoasă. Permitea să se creadă că flota americană din Pacific fusese anihilată, ceea ce oferea forțelor japoneze libertate totală de acțiune. Aceasta însemna că americanii, deși declaraseră ajutor pentru Marea Britanie și Uniunea Sovietică, vor trebui să-și concentreze toate forțele în Pacific - zonă mai importantă pentru interesele lor economice - decât în Europa. Hitler știa cu siguranță că la 29 septembrie 1941, sosiseră la Moscova William Averell Harriman din Statele Unite și Anthony Eden din Marea Britanie,

¹ Pearl Harbor, bază maritimă din Hawaii, în Pacific, în care staționau 70 de vase de război, a fost cu totul pe neașteptate ținta unui atac japonez cu avioane și submarine, în ziua de 7 decembrie 1941. Deși spionajul american descifrase o telegramă japoneză care permitea să se prevadă data atacului, baza nu a fost protejată. Primul val al atacului a fost efectuat cu 183 de avioane (51 de bombardiere de atac, 40 de avioane torpilă, 43 de avioane de vânătoare), care au decolat de pe portavioane aflate la o distanță de 250 de mile de Hawaii și au început atacul între 7.56 și 7.59 (nu s-a păstrat înregistrarea exactă a orei atacului). Raidul a durat până la 8.25; după o pauză de 15 minute, a început al doilea atac. Avioanele japoneze s-au retras la 9.45, iar comandantul atacului, amiralul Chuichi Nagumo, auzind relatările entuziaste ale piloților care se întorceau de la Pearl Harbor și temându-se de un contraatac american, a renunțat la al treilea val. În baza americană au murit 2.403 soldați, 1.178 au fost răniți, dintre cele 8 nave americane - două (*Arizona* și *Oklahoma*) au fost distruse, alte 6 au suferit avarii grave (au revenit în serviciul activ în 1942, respectiv, 1943), au fost distruse 164 de avioane, 128, avariate. Japonezii au pierdut 29 de avioane și 6 submarine, 128 au fost avariate. Atacul de la Pearl Harbor nu și-a îndeplinit misiunea, căci nu a reușit să scufunde unitățile cele mai valoroase: portavioanele *Lexington* și *Enterprise* (trimise mai devreme afară din bază), nici să distrugă instalațiile portuare și rezervele de combustibil reprezentând un milion de tone. Ca urmare a atacului, președintele Franklin D. Roosevelt a luat cuvântul în fața Congresului și a cerut să se declare război Japoniei, ceea ce s-a întâmplat la 8 decembrie.

pentru a confirm; i sprijinul militar al țărilor lor. Atunci s-a stabilit că până în mai anul următor, Uniunea Sovietică va primi 1.800 de avioane, 2.250 de tancuri, 1.200 de tunuri blindate, 500 de jeepuri, 85.000 de camioane și automobile, praf de pușcă, chimicale, oțel. Știa că primul convoi plecase deja de la baza maritimă Scapa Flow din Marea Britanie la 21 august 1941. Dar nu a acordat suficientă atenție acestui lucru, astfel că încă multe luni după aceea, Kriegsmarine nu a atacat vasele care navigau de-a lungul țărmurilor Norvegiei spre Murmansk. Hitler considera că americanii nu vor reuși să-și pună în funcțiune mașina de război până în momentul când armata lui va învinge Uniunea Sovietică, iar atunci Germania, dispunând de uriașele bogății ale Rusiei și Ucrainei, de milioane de sclavi, mânați cu bastonul la muncă în mine, în uzine și pe câmp, îi va putea înfrunta pe americani, angajați în luptele grele din Pacific. Dar înfrângerea de lângă Moscova i-a stricat lui Hitler toate socotelile.

Și s-a întâmplat ceva încă și mai rău, de care Hitler se temea cel mai tare: războiul pe două fronturi. Armatele lui, epuizate după luptele sângeroase din Uniunea Sovietică, trebuiau să fie gata pentru a respinge invaziile din Franța și din Norvegia, unde se aștepta că vor ataca aliații occidentali, dar erau angajate în luptele din Africa de Nord și din Balcani.

Stalin căpăta speranțe. Chiar atunci, la sfârșitul lunii decembrie 1941, plănuia împărțirea Germaniei ca urmare a războiului victorios! Plănuia înființarea Comitetului Național German (ceea ce s-a și întâmplat la puțin timp după victoria de la Stalingrad, când a luat naștere Comitetul „Germania Liberă”), care ar fi reprezentat veriga de legătură a guvernului comunist în zona de ocupație sovietică a Germaniei!¹

Hitler nu avea decât o soluție: să-l oblige pe Stalin să-i facă propunerea de pace. Era foarte probabil că Armata Roșie, lovindu-se de rezistența înverșunată a unităților germane, se va consuma curând, epuizându-și forțele slabe pe care abia le refăcuse după cumplitele înfrângeri din vara și toamna anului 1941 și nu va fi în stare să se opună noii ofensive germane din primăvara anului 1942. Acesta era gândul lui Hitler când discuta cu colaboratorii săi în noaptea de Anul Nou, în mohorâta sufragerie a buncărului „Vizuină Lupului”.

Trebuie să-și fi pus următoarea întrebare: ce câștigase în timpul războiului de o jumătate de an în est, care înghițișe atât de mulți soldați germani și echipament de luptă? Nimic! Armatele lui parcurseseră un petic

¹ Acest fapt este dovedit de documentele desecretizate de Rusia în 1993, publicate în „*International History Project from Russian Archives*”, nr. 3, p. 76-77, și articolul R. C. Raada, *Stalin Plans His Post-War Germany*, în „*Journal of Contemporary History*”, voi. 28 (1993), p. 52-73.

de pământ, iar victoria era încă mai departe decât atunci când începuse acest marș sângeros. Hans Hausamann, șeful serviciului semioficial de spionaj elvețian, a fost autorul celei mai reușite și simple evaluări a situației în care se găsea Hitler:

„Germania nu a câștigat nimic în sens politico-militar și nu va câștiga nimic altceva decât spațiu, spațiu și iar spațiu. Un spațiu care macină forțele, în care vor pieri armatele germane și care nu aduce niciun folos. Iar, pe de altă parte, se intensifică raidurile anglo-saxone împotriva orașelor germane, fără vreo speranță să slăbească; în vest, al doilea front; în Africa, nicio posibilitatea de a i se acorda lui Rommel ajutorul aerian și sprijinul terestru de care are nevoie pentru a-i alunga pe englezi din țările mediteraneene; în sud, un partener imoral (adică Italia - BW); în toate țările europene oameni nemulțumiți, a căror menținere în ascultare angajează forțe importante. Pentru conducătorii Reich-ului situația este disperată! Nu pot să facă nimic mai mult, decât să lupte până la moarte. Dacă în vest se deschide al doilea front peste câteva săptămâni, atunci înfrângerea va veni mai repede; dacă al doilea front nu va apărea, va veni mai târziu. Și totul din cauza rușilor, care au reușit să-și pună exact în aplicare planul strategic: să sacrifice teritoriul și să lase rezervele pentru anul 1943, poate chiar 1944 - așa cum spun ei cu un calm stoic - pentru ofensiva strategică sovietică”.

Probabil că Hitler era conștient de acest lucru. După trecerea iernii s-a schimbat fundamental. Părul i-a încărunțit și a început să se rărească, a devenit mai închis în sine, nu mai avea încredere nici în colaboratorii cei mai apropiați. Ei fuseseră aceia care îl convinseseră să atace Moscova, deși el nu voise să dea acest ordin din convingerea că ocuparea orașului nu are mare importanță. Și avusese dreptate. În acest timp, când nu se opunea suficient de ferm continuării ofensivei în nord și la sudul Uniunii Sovietice, la Moscova, mareșalul Semion Timoșenko¹ a luat

¹ **Semion Timoșenko** (1895-1970), mareșal sovietic. În septembrie 1939 a comandat Frontul Ucrainean care a lovit Polonia. În a doua etapă a războiului sovieto-finlandez, în 1940, a comandat armata sovietică. Din mai 1940 a devenit comisar al poporului pentru apărare al URSS și a fost avansat la gradul de mareșal. În iunie 1941, după agresiunea germană, în virtutea funcției sale de comisar pentru apărare, a devenit comandantul șef titular al armatei. La 10 iulie, din ordinul lui Stalin, a plecat pe front în calitate de comandant la Frontului de Vest. Unitățile conduse de el n-au putut opri înaintarea celor 55 de divizii germane; împinse spre est, unitățile lui au pierdut aproximativ 400.000 de soldați și 4.000 de tancuri. Din septembrie 1941, Timoșenko a preluat comanda Direcției Sud-Vest și curând după aceea a Frontului Sud-Vest. În aprilie 1942, în timpul ofensivei în direcția Harkovului, care ar fi trebuit să oprească ofensiva germană, a pierdut 250.000 de soldați. Din iulie 1942 a comandat Frontul de la Stalingrad, mai târziu Frontul Nord-Vest. Lipsa de succese a armatelor sale a

cuvântul la ședința Consiliului Suprem de Apărare a Moscovei și a spus: „Dacă nemții vor ocupa Moscova, vom considera aceasta firește drept o mare nenorocire, dar faptul ca atare nu va reuși în niciun caz să ne zădărnicească planul strategic (...). Nu contează decât țigetele”.

După înfrângerea de la Moscova, Hitler a demis mulți comandanți, pe care i-a învinuit de insucces și l-a îndepărtat pe feldmareșalul Walter von Braunitsch din funcția de comandat suprem al forțelor terestre. De aici înainte urma să comande el personal armata și s-o conducă acolo unde ar fi trebuit să fie deja în 1941: la câmpurile petroliere din Caucaz. Considera că până la sfârșitul anului 1942 armata lui va executa această misiune, pentru a putea încheia cu onoare războiul și a se întoarce la locul de unde pornise...

făcut să fie folosit ca reprezentant al Statului Major al Comandamentului General la comanda Fronturilor 2 și 4 ucrainean.

Stalingrad - actul I

Oprește-i! Comandantul cu șuba groasă aruncată pe umeri stătea în ușa barăcii. Deținuții, înotând cu greu prin zăpada înaltă care acoperise în timpul nopții lagărul din Milusinska Oblast, s-au oprit.

— Kaminski! Ivan Kaminski! - a strigat comandantul. Un pas înainte! În coloana de oameni zgribuliți de frig s-a produs agitație, dar nimeni nu a ieșit în față.

— Kaminski! Gardianul a început să examineze rândurile, ca să-l găsească pe deținutul al cărui nume fusese strigat de comandant. Dar nu era ușor să-i recunoască chipul printre cele câteva zeci de capete înfășurate în cârpe și ziare care ieșeau de sub căciulile cu urechi. Gerul atinsese - 35° C, așadar deținuții se protejau cum puteau de degerături.



Zona de operațiuni Stalingrad

Până nu de mult, la aceste temperaturi li se permitea să rămână în barăci, unde se strângeau în jurul sobelor de fontă încinse până la roșu, dar care dădeau căldură numai până la câțiva metri distanță, căci mai departe sufla vântul prin găurile din pereții de scânduri. După izbucnirea războiului, comandantul dăduse ordin să se meargă la muncă chiar și

când temperatura va scădea sub -40°C, iar când nemții ajunseseră lângă Moscova, le permisesse să rămână în barăci numai atunci când gerul atingea -50°C. Acceptau acest lucru cu apatia pe care o generează

gerul și lipsa oricărei speranțe că ceva ar putea să modifice soarta unui deținut pierdut în pustietățile înghețate ale Siberiei. Așadar, ieșeau în fiecare zi la muncă în pădure, unde tăiau copaci, pe care îi încărcau apoi în vagoane trase de cai și le duceau la centrala electrică alimentată cu lemne. Primii deținuți care sosiseră în acest lagăr de pe fluviul Enisei povesteau că drumul până la locul de muncă le lua câteva minute, căci copacii creșteau chiar lângă gardul de sârmă ghimpată al lagărului. După patru ani, zona defrișată din jur se întindea pe o rază de câțiva kilometri și nenumăratele buturugi rămase arătau cât de mult lemn consumă centrala electrică.

Ivan Kaminski era unul dintre cei mai vechi deținuți. Sosise în lagăr la sfârșitul anului 1937, iar faptul că supraviețuise până acum se datora relației cu comandantul. Nu vorbeau niciodată despre asta, dar ceilalți deținuți observaseră că uneori primea pachete de la familie. Era trimis la locuri de muncă mai ușoare, de exemplu să mâne caii care trăgeau vagoanele cu lemne. Când ajungea la uzina electrică, putea să stea acolo la căldură. Uneori primea câte o supă sau resturile de la cantina muncitorilor. Datorită acestor condiții supraviețuise mai mult. Fusese arestat în iunie 1937, când lucra la reprezentanța comercială sovietică din Paris. Firește, aceasta era numai acoperirea pentru adevărata lui funcție de lucrător al serviciului de informații din cadrul spionajului militar GRU. Se considera un bun lucrător al informațiilor, dar dintr-odată primise ordin de la Moscova să revină acasă. Nu se așteptase la nimic rău. Credea că este vorba de un curs de pregătire pentru o nouă activitate sau o avansare ca recunoaștere a muncii lui intense și încununată de multe succese. Mai auzise de astfel de cazuri. De ce ar fi trebuit să se teamă? Era comunist, un bolșevic devotat. Dar când coborâse la gara din Moscova fusese mirat că nu este întâmpinat de mama și de tatăl lui. Un bărbat tânăr, care îl aștepta pe peron, i-a explicat în grabă:

— Tovarășe, nu avem timp de sentimentalisme. Mergem la centrală. Suntem așteptați.

Toată viața învățase să fie disciplinat și să nu pună întrebări. Se urcase așadar în mașina din fața gării și abia când au ajuns în Piața Roșie și au cotit spre închisoarea Lubeanka a înțeles că viața lui va lua un cu totul alt curs.

La început vorbiseră amabil cu el. Voiau să știe totul despre mareșalul Tuhacevski¹. L-au întrebat pe cine contactase Tuhacevski în timpul

¹ **Mihail Tuhacevski** (1893-1937), mareșal sovietic. Descendent al unei familii nobile, ofițer în armata țaristă, a intrat în Armata Roșie în 1918. În anii războiului civil a comandat armatele Frontului de răsărit și Armata a 5-a în luptele cu A. Kolceak. În 1920 a condus armatele bolșevice împotriva Varșoviei, unde a fost înfrânt. În

vizitei la Paris. Nu știa nimic, deci nu a răspuns. A explicat numai că este vorba de o neînțelegere, căci îl văzuse pe mareșal o singură dată, în timpul recepției oficiale de la ambasadă. Nu l-au crezut. L-au spânzurat de mâini și l-au bătut cu bastonul de cauciuc. Când și-a pierdut cunoștința, l-au udat cu apă rece ca gheața. Și așa au ținut-o toată ziua. De la ora 7.00 când a început interogatoriul până seara. Apoi a doua zi, a treia...

A patra zi a recunoscut. Se făcuse deja noapte când ofițerul anchetator i-a spus să se așeze pe pardoseala de ciment cu fața în sus și a luat în mână un baston lung. Apoi i-a spus:

— Am să-l apăs pe gâtul tău. O să vedem în cât timp te sufoci. Poți să și crăpi, oricum nu ne mai ești de niciun folos. Fiul tău ne-a spus tot.

A recunoscut. A dat chiar și numele persoanelor din ambasada de la Paris, spunând că pregătiseră și trimiseseră materiale pentru mareșal. Nu era nevoie să inventeze ce fel de materiale. Anchetatorul îi oferea chiar el răspunsurile. De exemplu:

— Ai trimis lista lucrătorilor ambasadei germane din Paris? Era acolo și numele generalului Falkhorst?

Apoi l-au lăsat în pace. L-au mutat în altă celulă. A înțeles că interogatoriul se încheiase, dar nu știa ce va fi mai departe. Dar într-o noapte a fost chemat din celulă și dus în biroul comandantului închisorii. Acolo a aflat că, în calitate de dușman al poporului și al partidului, fusese condamnat la 20 de ani de detenție în lagăr. În aceeași noapte fusese dus la gară și plecase departe, în Siberia.

— Da, ticălosule! Gardianul îl găsisese și a ridicat bastonul ca să-l scoată din rând.

— Nu mișca! Comandantul s-a întors. Vino la mine, Kaminski. Restul la muncă!

Coloana s-a pus în mișcare apatică spre poartă, unde un grup de deținuți dădea zăpada cu lopeți mari de lemn.

Kaminski rămăsese în fața ușii comandamentului. A stat o clipă șovăind, nedecis și luat prin surprindere de situație. Nu-l împungea nimeni cu bastonul, nu-l băteau cu frânghia. A pornit nesigur spre ușă. Nu putea prevedea ce îl așteaptă acolo, iar viața în lagăr îl învățase că era cel mai

anii 1925-1928 a fost șeful Statului Major. În 1931 a ocupat funcția de adjunct al comisarului poporului pentru apărare. În 1935 a fost promovat la gradul de mareșal (unul din primii cinci ofițeri cu acest rang în Armata Roșie). A fost unul dintre principalii creatori ai Armatei Roșii, a dezvoltat armatele de blindate și de rachete. În mai 1937 a fost arestat și după un proces cu ușile închise a fost executat în iunie același an, sub acuzația de complot și trădare în favoarea Germaniei. Procesul lui Tuhacevski și al altor șapte ofițeri superiori i-a dat lui Stalin posibilitatea de a începe epurarea forțelor armate. În 1988, Tuhacevski a fost reabilitat post-mortem.

bine să treci neobservat de gardieni. Cu atât mai multă neliniște primise invitația comandantului de a intra în birou. A intrat cu căciula în mână, privind temător într-o parte și în alta. Comandantul, un cekist înalt și vânjos, cu chipul întunecat, stătea în fața sobei și își freca mâinile.

— A sosit o telegramă de la regiune, a spus el fără să se întoarcă cu fața spre Kaminski. Se cunoșteau de ani buni. În 1918 serviseră în aceeași unitate a Armatei Roșii. Comandantul nu recunoscuse niciodată acest lucru. Se temea că relația cu un condamnat ar fi putut fi folosită împotriva lui, dar îl mai ajuta din când în când. S-a primit ordin să fii trimis înapoi. Ai să primești la cancelarie documentul respectiv și biletul. Strânge-ți lucrurile. Într-o jumătate de oră vine sania.

S-a aplecat peste sobă, ca și când ar fi uitat de prezența deținutului. Nici chiar în acel moment nu voia să lase să se vadă că se cunosc de atâția ani, deși erau singuri în încăpere. Kaminski s-a mișcat nehotărât.

— Mulțumesc, cetățene comandant. Vă rog să-mi permiteți să plec.

Văzând că celălalt a înclinat din cap, a ieșit și s-a dus la secretariat, unde a luat niște documente. Nu s-a uitat la ele. A străbătut stupefiat coridorul, neînțelegând ce se întâmplase și de ce este trimis la Moscova. Se obișnuise cu gândul că își va petrece toți anii condamnării în pustiul siberian și își concentra toate eforturile asupra supraviețuirii. În acest lagăr moartea venea fie pe furiș și îl lua pe nefericitul care își pierduse forțele și adormea sub un copac, fie cu zarvă și zgomot, atunci când deținutul își pierdea mințile, fugea în pădure și cădea la jumătatea drumului, nimerit de glonț, sau cu beregata sfâșiată de câinele lup eliberat din lesă de gardian. Învățase să găsească bucurie în momentul când, după apelul de seară, se întindea pe prici și își trăgea pătura ponosită deasupra capului. Se ruga și nu voia să știe ceilalți. Libertatea venise la fel de neauzită și neașteptată ca și moartea, care îi luase din lagăr atâția tovarăși de suferință.

— Cetățeanul pasager Kaminski să se prezinte la tovarășul șef de stație. Repet...

Asculta anunțul care răsună din difuzoarele gării pe peronul din Moscova, unde ajunsese după șapte zile de călătorie. O clipă rămăsese pe loc dezorientat, fără să înțeleagă că este vorba despre el. Abia când unui dintre călători l-a îmbrâncit, și-a venit în fire și a pornit înainte să caute biroul șefului de stație. A trecut de ușă și în lumina ferestrei a descoperit un chip cunoscut. Pavel Sudoplatov se uita la el cu o privire indiferentă, ca de sticlă, așa cum te uiți la cineva care se află întâmplător în câmpul tău vizual. În cele din urmă și-a dus mâinile la spate și a pornit în pas măsurat până la perete și înapoi.

— Sunt eu, Pavel, a șoptit încet Kaminski. Și-a scos căciula și a început s-o frământa în mâini. Sudoplatov s-a oprit brusc și a ridicat capul. A privit cu uimire la silueta pipernicită a prietenului. În sfârșit, fără să spună niciun cuvânt, s-a apropiat de el și l-a îmbrățișat.

— Ei, ce să zic, te-ai cam schimbat. Timpul nu iartă. Hai să mergem la mine. Emma ne așteaptă cu masa.

Se străduia să-și ascundă stânjeneala și emoția la vederea prietenului pe care anii în lagăr îl făcuseră de nerecunoscut.

— Ești persoană importantă în NKVD, a spus Kaminski. Tu m-ai scos din lagăr.

— Și pe tine și pe mulți alții. Sudoplatov i-a luat geanta și au pornit spre ieșire.

— Avem nevoie de profesioniști, a spus el când s-au urcat în mașina parcată în fața gării. Din iulie 1941 sunt șeful Biroului pentru Operațiuni Speciale. Adjunctul meu este Etington, îl cunoști. E lipsă de oameni cu experiență. M-am dus la Beria și i-am propus să elibereze din închisori și din lagăre cam 140 de foști lucrători ai spionajului și contraspionajului. A fost de acord și i-a ordonat lui Kobulov să semneze actele voastre de eliberare. Și uite, așa ai ajuns aici...

Au urcat la etajul întâi al unui bloc de pe strada Gorki. Sudoplatov a deschis ușa și l-a lăsat mai întâi pe Kaminski. Emma, soția lui Sudoplatov, deși aștepta vizita vechiului prieten și îi pregătise camera de oaspeți, nu l-a recunoscut.

— Nu-ți face probleme din cauza asta, a consolat-o el, când femeia a izbucnit în plâns văzându-l. M-am schimbat, Emma, dar sunt în viață. Nici nu știi ce înseamnă asta.

— Vanea, trebuie să știi ceva...

Sudoplatov se simțea stânjenit, văzând cum îl salută pe vechiul lui prieten din spionaj soția lui, care lucra în poliția secretă din 1921.

— La etajul de deasupra locuiește Merkulov¹. Uneori trece pe la noi, să discutăm chestiuni importante. Nu ne anunță niciodată dinainte.

¹ **Vsevolod Merkulov** (1900-1953), general sovietic. În anii 1918-1920 a studiat împreună cu Lavrenti Beria la Politehnica din Baku și această cunoștință a avut o influență hotărâtoare asupra carierei lui în continuare. În 1920 a început să lucreze la Ceka /GPU din Baku. În 1921 a intrat probabil în secretariatul personal al lui Stalin. Ulterior a fost șeful secției de transport industrial din Comitetul Central al Partidul Comunist Gruzin. La 7 decembrie 1938 a preluat funcția de prim adjunct al comisarului NKVD. A fost principalul organizator al torturării ofițerilor polonezi în 1940, iar la 3 februarie 1941 a ajuns în fruntea NKGB. De la 14 aprilie 1943, după separarea organelor de securitate, a condus din nou NKGB până la 18 octombrie 1946. În anii 1946-1950 a fost șeful comisiei de repatriere din Polonia și Germania, în octombrie 1950, a preluat funcția de ministru al controlului de stat. La 18 decembrie

Dacă vine, îți fac somn, du-te în dormitor. Ar fi o situație foarte jenantă dacă v-ați întâlni...

Kaminski a dat din cap. Era liber, dar nu era egal cu ceilalți cetățeni. I se dăduse drumul, dar nu fusese disculpat, nu fusese reabilitat, condamnarea nu-i fusese revocată. Era în continuare trădător al poporului, acuzat de complot împotriva lui Stalin și a Partidului. Își dădea seama că atotputernicul NKVD îi dăduse drumul la fel de ușor cum îl torturase și îl închisese pentru douăzeci de ani în lagăr. Poate că dacă va îndeplini misiunea, o să vină din nou după el și o să-l ducă în Siberia. Simțea că nu ar mai suporta așa ceva și își jura în sinea lui că, dacă va auzi zgomot la ușă, va sări pe geam sau se va arunca asupra lor, ca să-l împuște.

— Nu-ți face probleme din cauza asta, Pavel, a spus el. Oricum este mai bine decât în careul de apel din lagărul Milusinska Oblast.

Nu a locuit prea mult la Sudoplatov. După două săptămâni, gazda l-a dus în biroul lui și i-a prezentat misiunea. Kaminski a aflat că trebuie să ajungă la Jitomir și să organizeze o rețea de spionaj. Prinsese puteri. Obrajii căzuți se împliniseră, pielea de pe față, pământie și uscată după șederea în lagăr, își pierduse aspectul bolnăvicios, dar petele lăsate de degeraturi rămăseseră. Își lăsase mustăți. Și-a cumpărat un costum în care semăna cu un negustor francez.

— Nemții își adună forțele, i-a explicat într-o dimineață de februarie Sudoplatov. Se oprișe în fața hărții Uniunii Sovietice care atârna pe perețe și sub care erau pachete cu documente, urme ale evacuării recente a serviciilor secrete la Kuibîșev, din noiembrie 1941, când nemții se apropiaseră de Moscova. Geniștii instalaseră atunci încărcături explozive în pivnițele clădirilor NKVD. Deținuții pe care nu apucaseră să-i împuște pe loc, fuseseră urcați în camioane și mutați la închisoarea din Kuibîșev, orașul care urma să fie noua capitală a Uniunii Sovietice.

— Misiunea ta este clară. Măine seară pleci la Jitomir.

— Dar cum am să ajung acolo? Este departe în spatele frontului...

Kaminski era neliniștit la gândul că i se spune să sară cu parașuta.

— Ai să zbori cu un „kukuruznik”¹. Nu este comod, dare sigur. Trebuie să aterizați pe drum. Noaptea, nemții nu au șanse să descopere avionul.

1953 a fost judecat de un tribunal special și condamnat la moarte.

¹ Kukuruznik, denumirea populară a avionului biplan *PO-2* (inițial numit *U-2*), construit de Nikolai Polikarpov în 1926. Era unul din puținele avioane din istoria aviației produse într-o formă neschimbată timp de peste 25 de ani. A fost lansat în aer la 7 ianuarie 1928, dar curând constructorul a elaborat o versiune mai bună, cu un motor cu puterea de 100 CP (ulterior, puterea motorului a fost mărită până la 145 CP). Inițial, *U-2* a fost folosit numai ca avion civil și de școală; după izbucnirea războiului germano-sovietic a fost folosit pentru instruirea piloților, pentru misiuni de recunoaștere, de comunicare. S-au elaborat și câteva versiuni de luptă, și deși construcția era învechită și viteza

Ai să aterizezi pe luncile de la periferia nordică. Semnalul de la sol este litera „M”, cu alfabetul morse cu lanterna. După aterizare, litera „P”. Vor fi acolo tovarășii din „Baricada Roșie”. Comandantul are pseudonimul „Motor”. Aceasta este fotografia lui - Sudoplatov a scos din sertarul biroului fotografia unui tânăr de 17-18 ani. Parola este „Centrala”, răspunsul, „Orașul”. Veți lua cu voi materiale explozive. Veți petrece probabil prima noapte la ei. După aceea o să te ducă în oraș și o să-ți dea adresele locuințelor sigure. Vei organiza rețeaua. Ne interesează în primul rând transporturile militare care trec prin oraș. La început vei folosi stația radio a unității „Baricada Roșie”. După aceea o să-ți trimitem un radiotelegrafist. Ai întrebări?

Kaminski a negat din cap.

— Mă bucur să fiu din nou la lucru, a spus el fără convingere. Sudoplatov l-a privit bănuitor.

— Am semnat pe ordinul tău de eliberare, a spus el oarecum amenințător.

Mințea. Nu era atât de nesăbuit să semneze actul de eliberare al unui „dușman al poporului”. Știa că poate va veni momentul când un astfel de document ar putea deveni principala dovadă împotriva lui. Așadar, îl strecurase șefului său. Dar dacă Ivan Kaminski l-ar fi înșelat, dacă nu și-ar fi îndeplinit misiunea sau ar fi trădat, atunci faptul că Sudoplatov fusese acela care propusese eliberarea lui din lagăr ar fi fost iarăși folosit împotriva lui.

În seara următoare, Kaminski, îmbrăcat într-un combinezon călduros de piele a decolat de la un mic aeroport de câmp de la periferia Moscovei. În baraca de pe margine, unde se pregătise de decolare, întâlnise un vechi cunoscut, despre care nu se mai auzise nimic din 1937, Dmitri Medvedev. Și el fusese arestat și acuzat pentru că fratele lui luase legătura cu opoziția troțkistă. Kaminski a privit pe sub sprâncene la vechiul lui cunoscut, prefăcându-se că atunci îl vede pentru prima dată. Foștii deținuți din lagăre nu aveau voie să-și manifeste sentimentele și prietenii. Erau periculoase pentru ei. Și Kaminski nu a mai aflat nicio dată ce se întâmplase cu Medvedev care, aruncat la Briansk, avusese mai mult noroc decât el.

Drumul se desfășurase fără surprize prea mari, deși, la un moment dat, au fost reparații de la sol și un grup de soldați a deschis focul

mică, au fost utilizate pe tot frontul. Până în 1954 au fost construite aproximativ 40.000 de avioane U-2, denumite după moartea constructorului în 1944 - PO-2. Date tehnice: motor M-11D cu puterea de 145 CP, anvergura 11,4 m, lungimea 8,1 m, greutatea maximă la decolare 1.030 kg, viteza max. 150 km/h, independența de zbor 630 km.

împotriva lor. Dat pilotul a coborât mai jos, chiar deasupra coroanelor copacilor și au ajuns curând în siguranță. Prima noapte și-a petrecut-o într-o colibă de partizani, la câțiva kilometri de oraș. Ziua următoare s-a dus la un preot, care lucrase înainte de război pentru NKVD. Era mulțumit de acest contact, căci se gândea că, prin intermediul lui, va ajunge mai repede la cei care ar putea să-i furnizeze informații importante despre mișcările trupelor germane și despre transporturile care se îndreptau spre est.

De fapt, totul a decurs cu bine. Preotul, anunțat din timp de partizani, trebuia să-l aștepte la coada pentru pâine din fața brutăriei, nu departe de biserică. Atunci când s-au întâlnit, i-a arătat lui Kaminski o adresă unde putea să rămână în siguranță câteva zile. A pornit într-acolo cu sentimentul ciudat că lucrurile nu merg așa cum trebuie. Ce e drept, nu găsea nimic suspect în purtarea preotului, dar firea lui de spion îl avertiza...

A intrat pe poarta unei clădiri mari a unui bloc de piatră cu pereții crăpați. S-a dus la scara laterală și a început să urce treptele de lemn spre etajul trei. Duhnea a săpun de rufe, cu care cineva frecase treptele de lemn, a varză murată și a pivniță. Ce îl neliniștea? S-a oprit între etaje, respirând greu. Tăcerea! În clădirea aceea de trei etaje domnea o tăcere absolută. A privit în jos, căutând o cale de scăpare. Nu exista. Dacă s-ar fi întors brusc, i-ar fi alarmat pe gestapoviștii ascunși fără îndoială în spatele ușilor apartamentelor de la parter, pe lângă care trecuse și ar fi pus mâna pe el înainte să apuce să iasă pe ușă. Rămânea numai ieșirea de pe acoperiș. Conta pe faptul că cei care pregătiseră capcana făcuseră o greșeală, neprevăzând cât de repede se va orienta într-o situație primejdioasă șitiu-i tăiaseră calea de scăpare de pe acoperiș. Nu-i rămânea altceva de făcut decât să ajungă la etajul trei, de acolo pe acoperiș și apoi să fugă mai departe pe acoperișurile caselor. S-a liniștit și a continuat să urce scările abrupte. La etajul trei a căutat apartamentul 14. Din acest moment totul depindea dacă va reuși să acționeze suficient de repede. A trecut de ușa apartamentului și s-a îndreptat spre coridorul întunecat, la capătul căruia, așa cum se aștepta, trebuia să fie ieșirea spre pod și acoperiș. Era în continuare liniște. Încă nu-și dăduseră seama că încearcă să fugă. A ajuns la ușa care dădea spre pod. A apăsat clanța, dar ușa n-a cedat. A simți mai jos o scoabă, de care atârna un lacăt masiv.

— Ce o fi de păzit aici!, și-a spus în sinea lui furios, despre omul care pusese lacătul. Ușa s-a zgâlțâit, prin scândurile rare se vedea lumină. A împins cu umărul. Nu putea decât să speră că va reuși să o scoată din tâțâni. A auzit în spatele lui cum se deschide ușa de la apartamentul

14. A lovit mai tare, dar lacătul nu ceda. Era prea slab ca să forțeze încuietoarea. S-a răsucit. În lumina coridorului a deslușit câteva siluete. Erau gestapoviști. A scos pistolul de la brâu și a tras spre ei fără să mai aștepte. S-au răspândit prin colțurile coridorului. N-au strigat. Nu au chemat întăriri. Nu au tras. Aînțeles că ei puseseră lacătul, ca să-i taie calea de scăpare. Probabil că verificaseră dacă încuietoarea este suficient de rezistentă. S-a dat înapoi și s-a așezat pe vine lângă ușă. Trecuse o dată în viață prin infernul sălii de tortură. A doua oară nu va supraviețui. A vârât țeava pistolului în gură și a apăsas pe trăgaci...

Din 140 de NKVD-iști cu experiență care fuseseră eliberați din lagăre ca să fie aruncați în spatele frontului au supraviețuit foarte puțini. Dmitri Medvedev, pe care Kaminski îl văzuse la aeroport, avusese noroc. S-a întors la Moscova după îndeplinirea misiunii și primise Ordinul Steagul Roșu. Partidul îl iertase...

La începutul anului 1942, situația de pe front părea să indice că Germania nu va reuși să facă față puterii sovietice renăscute. Armata Roșie își refăcea forțele în mod miraculos după cumplitele înfrângeri din vara și toamna anului 1941, efectivele ei, care la începutul anului 1942 se ridicau la 2,3 milioane soldați, în mai același an trecuseră de 5 milioane și au crescut în continuare, în pofida marilor pierderi suferite în luptele cu nemții. Participarea producției uzinelor de armament din zona Uralilor a crescut de la 18,5% în iunie 1941, la 76% în iunie 1942. Producția industrială, care scăzuse dramatic în cea de-a doua jumătate a anului 1941, odată cu noul an a început să crească rapid. Cel mai important lucru era că industria sovietică, profitând de experiența frontului, a început producția de masă a armelor moderne.

Era totuși prea devreme ca Armata Roșie să poată înfrânge Wehrmacht-ul, care își trăgea forțele și își făcea aprovizionarea aproape din toată Europa. De aceea, după marele efort din iarnă, armata sovietică a început să sufere din nou înfrângeri. În timpul luptelor din martie din Crimeea¹, în 3 zile au pierdut 130 de tancuri și, deși au continuat

¹ Crimeea, peninsula din sudul Ucrainei, în partea de nord a Mării Negre, cu o mare importanță strategică pentru întreaga zonă. Germania a început atacul împotriva Crimeei la 19 octombrie 1941, când unitățile armatei a 11-a au lovit în regiunea Perikop liniile sovietice care blocau drumul spre Crimeea, după 10 zile le-au străpuns și au continuat ofensiva spre Kerci, la est și spre Sevastopol la sud-vest. La 11 noiembrie, după izolarea grosului forțelor, nemții au început asediul Sevastopolului. La 26 decembrie, vasele sovietice au lansat un desant în zona Kerci și până la sfârșitul lunii au transferat acolo forțele principale a două armate, ceea ce l-a silit pe gen. Erich von Manstein să întrerupă temporar atacul împotriva Sevastopolului și să trimită două divizii în ajutorul grupării de la Kerci. Abia în mai 1942 nemții au reușit să zdrobească unitățile Armatei Roșii din peninsula Kerci și să concentreze lângă Sevastopol zece

războiului, nu au putut să respingă diviziile germane care, întărite, au cucerit în mai Sevastopolul și au pus stăpânire pe întreaga peninsulă, în acea lună nemții au reușit o mare victorie și lângă Harkov, luând 214.000 de prizonieri, capturând 1.200 de tancuri și 2.000 de tunuri cu pierderea a 20.000 de soldați din propriile rânduri.

La 5 aprilie 1942, Hitler a semnat directiva nr. 41 care stabilea că Leningradul și Moscova nu mai sunt ținte principale ale acțiunilor militare germane și efortul principal trebuie să se concentreze pe dobândirea surselor de țiței ale sovieticilor. Fără îndoială că realizarea acestui plan avea o importanță crucială pentru economia de război germană. La jumătatea anului 1942, armatele germane care luptau pe frontul de răsărit numărau 5.388.000 de soldați, 3.164 de tancuri și tunuri blindate, 2.815 avioane de luptă și 51.164 de tunuri și mortiere. Pentru soldați trebuia să se producă și să se livreze în fiecare zi 16.972 de tone alimente. Pentru umplerea rezervoarelor tancurilor și a tunurilor era necesară transportarea în fiecare zi a aproximativ 1,5 milioane de litri benzină, iar această cantitate permitea vehiculelor germane să parcurgă numai 200 km. Pentru a ușura și a grăbi livrarea combustibilului au fost construite platforme speciale pentru automobile care ajungeau pe liniile laterale din gări până la vagoanele cisternă, iar acestea, trase de camioane, ajungeau apoi la locurile unde se pompa din ele combustibilul direct în rezervoarele tunurilor sau avioanelor. Dar dificultatea cea mai mare o prezentau liniile extrem de lungi de comunicație care legau Wehrmacht-ul de spatele frontului din Polonia și partea de vest a Uniunii Sovietice, unde acționau partizanii. Aproape toate unitățile aflate în spatele frontului erau supuse atacurilor Statului Major al Mișcării de Partizani. Nu există date sigure cu privire la efectivele și consecințele luptelor detașamentelor de partizani. Partidul comunist era interesat să umfle cifrele, pentru a demonstra unitatea popoarelor Uniunii Sovietice și sprijinul pentru Moscova. Pe ruși îi ajuta, în același timp, clima și terenul. În sud, unde mășăluiau armatele germane, se întindeau câmpuri nesfârșite de floarea soarelui și porumb, deosebit de periculoase pentru infanteria și tancurile germane, care puteau nimeri direct în țeava tunurilor sovietice, care nu se vedeau din cauza lor. Hotărârea sinucigașă cu care luptau soldații sovietici găsea aici cele mai bune condiții: cu câteva grenade se puteau strecura sub roțile vehiculelor blindate germane și le puteau distruge.

divizii. După o pregătire de artilerie Gare a durat 5 zile, la 7 iunie 1942 a început atacul împotriva orașului și după trei săptămâni rezistența sovietică a fost înfrântă: la 9 iulie armatele germane au ocupat Sevastopolul. întreaga peninsulă a Crimeei se afla în mâinile germanilor.

În timpul verii, arșița ajungea la 50°C. Furtunile de nisip, căldura, incendiile din stepă, drumurile de pământ în care coloanele de vehicule dispăreau în norii de praf ridicați de șenile și roți, lipsa apei - toate acestea reprezentau o problemă uriașă pentru armata germană. Și ce era mai rău urma să vină iarna, când temperatura scădea sub -40°C. Dar în vara anului 1942 se părea că situația de pe marele front, care tăia Uniunea Sovietică în două, nord și sud, nu le dădea nemților motive de neliniște.

SS-Standartenfuhrer Walter Schellenberg¹ s-a ridicat din fotoliul din fundul cvadrimotorului „Condor”, adaptat la rolul de avion curier al Reichsfuhrer-ului. Vibrațiile neplăcute ale cabinei și zgomotul motoarelor au devenit foarte supărătoare la câteva minute după decolarea de la aeroportul din Varșovia, iar în fața lor mai erau încă multe ore de zbor. Schellenberg și-a îndreptat umerii și, apucându-se de brațele fotoliului, s-a dus cu pas nesigur în cabina pilotului, de unde vedea mai bine pământul. Zburau spre Jitomir, în Ucraina, unde îl chemase șeful lui, Heinrich Himmler.

— Nici nu-ți vine să crezi că armata noastră a ajuns așa de departe. Rudi Boetz, pilotul, și-a scos căștile și s-a întors spre Schellenberg.

Zburau la o înălțime de aproximativ 3.000 de metri și se vedeau clar urmele lăsate de război pe pământ. Sate fantomă, care arătau ca niște cârpe cafenii întinse pe pământ și deasupra cărora se mai vedeau numai coșurile sobelor, apărând pe neașteptate pe câmpia verde. Adesea, alături de ele se întindeau suprafețe mari de câmpii arse, presărate cu

¹ **Walter Schellenberg** (1910-1952), SS-Brigadenfuhrer. Șeful spionajului din Sicherheitsdienst (SD) - serviciul de siguranță al SS, membru al partidului nazist NSDAP din 1933. În 1935 a început să lucreze la conducerea centrală SD din Berlin, unde s-a ocupat de problemele contraspionajului. Din momentul înființării Biroului Central de Siguranță al Reich-ului (RSHA), în 1939, a devenit șeful secției de contraspionaj (Amst IVE) în Secția IV (Gestapo). La 9 octombrie 1939 s-a evidențiat prin capturarea a doi agenți britanici din orașul olandez Venlo, ceea ce i-a crescut prestigiul și a fost recompensat cu Crucea de Fier înmănată chiar de Fuhrer, precum și cu promovarea la gradul de Standartenfuhrer SS. Curând a primit de la ministrul afacerilor externe Joachim von Ribbentrop misiunea de a-l îndepărta din Lisabona pe ducele de Windsor, simpatizant al lui Hitler, fostul rege Edward VIII. Schellenberg nu a îndeplinit această misiune. La 21 iunie 1941 a preluat conducerea spionajului extern (Biroul VI RSHA), pe care le-a reorganizat repede. După lichidarea Abwehr-ului, la sfârșitul lunii iulie 1944, la Biroul VI a fost adăugat și Amt Mii, care se ocupa de spionajul militar și diversiuni. Pe lângă conducerea vechii secții III a Abwehr-ului (contraspionajul), și a nou înființatei secții de spionaj Fremde Heere Ost, aceasta însemna că lui Schellenberg îi era subordonat tot spionajul. Predat aliaților, a fost martor la procesul de la Niimberg. În ianuarie 1948, tribunalul militar american l-a condamnat la 6 ani închisoare. A fost eliberat în 1951.

pete gălbui, făcute do nisipul stârnit de explozii. Se vedeau epave de tancuri și automobile, rămășițe ale luptelor înverșunate. Brusc aceste imagini au rămas în urmă, cedând locul câmpiei monotone.

— Zburăm cu o viteză de 280 km pe oră și ei s-au mișcat cu 230 km pe zi! Boetz se referea la armata germană. Când privești din avion, îți dai seama ce au realizat soldații noștri.

Pentru un locuitor al Europei Occidentale, care atunci când zboară cu avionul deasupra ei vede în fiecare clipă jos sate, drumuri, poduri, căi ferate, acest pustiu ucrainean era de necuprins. Avionul părea că atârna între albastrul cerului și infinitul pământului.

Armata germană, care se îndrepta spre Caucaz, avea în stânga Stalingradul. Inițial, Hitler n-a ținut seama de importanța acestui oraș. Directiva din 5 aprilie vorbea numai de „o încercare de ocupare a orașului sau de supunere a acestuia unor tiruri severe de artilerie”, cu scopul de a nu lăsa armatei sovietice posibilitatea de a folosi Stalingradul ca sprijin pentru operațiile sale. Abia la 18 iulie, Fuhrer-ul s-a decis să arunce armata împotriva orașului și să-l ocupe.

Era un centru industrial foarte important. Fabrica de tractoare de acolo a devenit în anul 1941 și în prima jumătate a anului 1942 cea mai mare producătoare de tancuri T-34, principalele vehicule de luptă ale unităților blindate sovietice; pe tot parcursul războiului, acolo s-au produs 3.000 de tancuri de acest tip. Pe lângă aceasta, se produceau și vase fluviale. Uzina „Krasnîi Okteabr” producea plăci de blindaj, cabine și turele pentru tancuri. Fabrica „Barrikadî” producea armament pentru tancuri și muniție. Pe lângă aceasta, Stalingradul prezenta o uriașă importanță ca nod de comunicație. După evaluările germanilor, în acest oraș, veneau în fiecare an 10 milioane de tone de țiței din Caucaz.

După criza din iarnă, Hitler a început să privească mai optimist spre viitor. Aprovizionarea s-a îmbunătățit, ca urmare a preluării funcției de ministru al înzestrării armatei de către Albert Speer¹, talentat arhitect

¹ **Albert Speer** (1905-1981), arhitect, membru al partidului nazist NSDAP din 1931, a câștigat sprijinul și încrederea lui Hitler pentru proiectele obiectivelor oficiale de stat (de exemplu, stadionul din Numburg, unde aveau loc congresele partidului nazist) și ale marilor evenimente propagandistice de masă, ceea ce a fost decisiv pentru cariera sa. Din 1942 a fost șeful Organizației Todt (după moartea creatorului ei) și ministru al înarmării și al industriei de război, precum și împuternicit general pentru înarmare în cadrul Planului de Patru Ani. Datorită calităților excepționale de organizator, a contribuit la creșterea rapidă a industriei de armament, de exemplu fabricarea de vehicule blindate a crescut de la 5.200 în 1941 la 27.300 în 1944. În mai 1945 a fost arestat de soldații britanici la Flensburg, a fost judecat de Tribunalul Militar Internațional de la Numburg și a fost condamnat la 20 de ani închisoare.

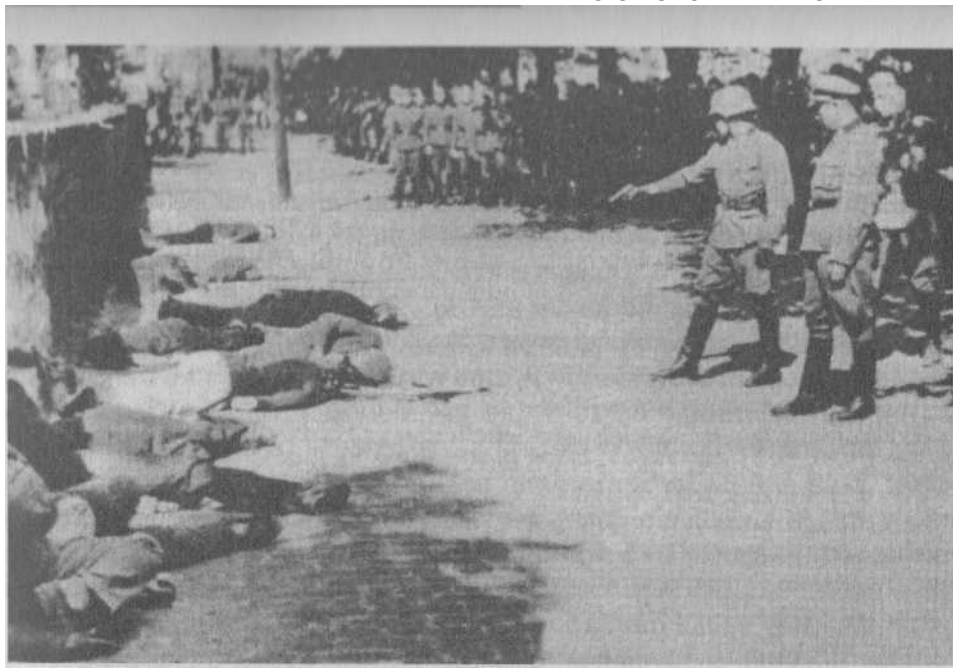
și organizator genial al producției de armament, care, sub conducerea lui, în câteva luni, din februarie până în iulie 1942, a crescut cu peste jumătate.

La 22 iulie două grupări germane ale armatei a 6-a comandate de generalul Friedrich Paulus¹ au lovit încercând să străpungă apărarea sovietică la cotul Donului și să ocupe în marș Stalingradul. Rușii au opus o rezistență disperată, cu toate acestea, nemții au ocupat orașul Nijni Cerask și amenințau Stalingradul dinspre sud-vest.

Comandamentul german s-a decis să întărească presiunea asupra orașului și la 30 iulie a pornit la atac de la sud cu armata a 4-a blindată a generalului Hermann Hoth². În momentul primirii ordinului, tancurile se aflau la o distanță de 150 km vest și angajarea în luptă a durat ceva timp, ceea ce a dat posibilitate Armatei Roșii să organizeze apărarea pe tronsonul amenințat. La 5 august, coloanele germane de blindate au fost oprite de armata sovietică.

¹ **Friedrich Paulus** (1890-1957), feldmareșal german. Șeful Statului Major al Corpului XVI din 1938 și al Grupului 4 de armată (Gruppenkommando) din 1939, în cursul agresiunii împotriva Poloniei a fost șeful de stat major al Armatei a 10-a. În mai 1940 a devenit prim adjunct al șefului de stat major al forțelor terestre; în această funcție a lucrat la planul de război împotriva Uniunii Sovietice („Barbarossa”) operând schimbări în prima sa versiune elaborată de gen. E. Marcks. Din ianuarie 1942 a comandat Armata a 6-a, care a raportat victorii în lupta pentru Harkov din martie 1942. În august 1942 armata lui a fost trimisă în luptele pentru Stalingrad, unde a ajuns în încercuirea forțelor sovietice. În ajunul capitulării, la 30 ianuarie 1941, a fost numit feldmareșal, ceea ce, contrar intențiilor lui Hitler, nu l-a împiedicat pe Paulus să se predea sovieticilor. În prizonierat, la 20 iulie 1944, sub presiuni, a intrat în Uniunea Ofițerilor Germani (Bund Deutsche Offiziere), creată cu un an mai devreme, în 1946, a depus mărturie ca martor al acuzării la Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg. Eliberat din prizonierat în 1953, a fost de acord să se stabilească la Dresda, în Republica Democrată Germană.

² **Hermann Hoth** (1885-1971), general german. În 1939, în timpul luptelor din Polonia, a comandat Corpul XV, apoi din nou Corpul XV blindate. La sfârșitul anului 1940 a preluat comanda Corpului XXXIX, apoi din nou a Corpului XV blindate. La sfârșitul anului 1940 a preluat comanda grupului 3 blindate, transformat apoi în Armata a 3-a, pe care a condus-o în prima parte a războiului împotriva URSS. Din octombrie 1941 până în iunie 1942, în calitate de comandant al Armatei a 4-a blindate, a participat la marșul împotriva Stalingradului și din 22 noiembrie, în cadrul Grupului de armată „Don”, a comandat atacul al cărui scop era deblocarea Armatei a 6-a a generalului von Paulus; această operație s-a încheiat cu un eșec. În iulie 1943, Armata a 4-a, cu toate pierderile grele, a participat la lupta de la Kursk. Din noiembrie acel an, Hoth a rămas la dispoziția forțelor terestre. A fost recunoscut vinovat de crime de război la Tribunalul Militar de la Nürnberg și condamnat la 15 ani de închisoare; a fost grațiat în 1954.



Soldații Wehrmacht-ului îi împușcă pe răniți într-o execuție de stradă

La 23 august, generalul Paulus a reînnoit atacul, lovind la nord de Stalingrad. Unitățile lui au forțat Donul în raionul Vertaci și au ajuns la Volga. Soarta Stalingradului părea pecetluită.

— La ce oră ajungem? Schellenberg se plictisise să privească pustiurile ucrainene fără sfârșit și s-a decis să se întoarcă la locul lui.

— Peste trei ore, mai aveți timp să beți o cafea.

Boetz s-a întors și s-a concentrat pe manete. Schellenberg a pornit pe intervalul îngust dintre fotolii la locul lui din cabină. Decisese să tragă un pui de somn înainte să ajungă la Jitomir, unde Himmler își organizase cartierul general. În acest scop, fusese rechiziționată clădirea școlii militare din apropierea orașului. În câteva zile, fuseseră instalate acolo aparate de radio și telegraf, cu ajutorul cărora Reichsführer-ul putea să intre în legătură cu toate centrele din Europa. S-a construit rapid și o șosea betonată până la pădurea din Vinnița, unde se afla noul cartier general al lui Adolf Hitler „Wehrwolf”. În automobilul cu blindaj puternic, Himmler se ducea acolo la conferințele cu Fuhrer-ul și ca să prezinte dările de seamă referitoare la desfășurarea pregătirilor pentru realizarea marii misiuni: „General Plan Ost” - planul de exploatare a teritoriile slave cucerite.

Îl elaborase și primise acordul lui Hitler la jumătatea anului 1941. Acest plan prevedea strămutarea din teritoriile cucerite ale Poloniei și

Uniunii Sovietice în Siberia a unui număr de aproximativ 31 de milioane de oameni, ale căror locuri urmau să fie luate de coloniști din Germania. Aceștia ar fi fost sluiți de aproximativ 14 milioane de localnici, păstrați în viață numai în acest scop. Firește, operația transmutării și lichidării populației ar fi trebuit să dureze cam 20-30 de ani, iar Hitler cerea ca „uriașul teritoriu să fie pacificat cât mai repede. Acest lucru se poate obține cel mai bine prin împușcarea oricui ne aruncă chiar numai o privire strâmbă”. Trebuiau lichidate cât mai repede toate încercările de împotrivire, populația trebuia să fie terorizată și obligată să muncească pentru armata germană; Wehrmacht-ul, care se deplasase cu sute de kilometri la est, nu mai trebuia să se bazeze pe aprovizionarea din Germania și din Gubernia Generală, ci trebuia să-și procure cele necesare pe loc, chiar dacă aceasta însemna înfometarea populației locale. Himmler a făcut apel la cumplitele unități *Einsatzgruppen*¹, care mergeau în urma armatei. Au acționat în Polonia, în anul 1939, unde de la 1 septembrie au efectuat arestări în rândul persoanelor aflate pe listele de proscripție alcătuite încă înainte de război, au rechiziționat obiecte și alimente.

Dar acestea erau numai repetițiile pentru marea acțiune pe care *Einsatzgruppen* trebuia să o realizeze pe teritoriul Uniunii Sovietice ocupat de Wehrmacht. Pentru nevoile lor a fost creat centrul de instruire din Pretsch pe Elba, unde, sub conducerea lui Bruno Streckenbach, SS-Brigadenfuhrer, comandatul primei *Einsatzgruppe* din septembrie 1939, 120 de SS-iști le transmiteau membrilor noilor unități experiența proprie: cum să organizeze transportul victimelor după execuție, cum să prevină izbucnirea panicii între condamnați și cum să le ia viața, pentru a nu avea probleme cu răniții, care ar fi trebuit omorâți după aceea, ceea ce însemna probleme suplimentare și ar fi întârziat executarea acțiunii.¹

¹ **Einsatzgruppen** - grupe operative ale poliției siguranței (Sipo) și ale serviciului de siguranță (SD), înființate în iulie 1939 pe baza deciziei șefului Biroului Central al Securității Reich-ului, comandate de Reinhard Heydrich. În septembrie 1939, în Polonia acționau 6 astfel de grupe, atașate la armata Wehrmacht-ului. Dispunea de liste de proscripție pregătite în prealabil (Sonderfandugsbuch Polne), în care era 61.000 de nume. Misiunea lor era lichidarea persoanelor aflate pe listele de proscripție, asigurarea materialelor polițienești pentru spioni, organizarea rețelei de informatori etc. Au fost reintroduse în acțiune în perioada agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, unde a fost trimisă *Einsatzgruppe* 4 („A”, „B”, „C” și „D”), cu un număr de 12.000 de soldați. Numărul exact al victimelor lor nu este cunoscut. Până la sfârșitul anului 1941, pe teritoriul Uniunii Sovietice au fost uciși aproximativ 500.000 de cetățeni ai acestui stat. La 23 martie 1943, dr. Korherr, consilierul lui H. Himmler, l-a informat pe șeful său că în Rusia fuseseră lichidați 633.000 de evrei. Se apreciază că pe tot parcursul războiului *Einsatzgruppen* au ucis aproximativ două milioane de oameni. În 1948, în timpul procesului de la Nürnberg (așa-numitul proces nr. 9) au răspuns 22 comandanți de grupe și subgrupe, dintre care 14 au fost condamnați la moarte.

La 22 iunie 1941, coi proaspăt instruiți au pornit la acțiune, deplasându-se în urma unităților Wehrmacht-ului și profitând de ajutorul acestora. La 10 octombrie, generalul Walther von Reichenau¹, comandantul Armatei a 6-a, a dat un ordin pe care Hitler l-a descris drept „admirabil”.

„În est soldatul nu este numai luptător, în înțelesul artei războiului, ci și purtătorul ideii naționale implacabile și răzbunătorul tuturor bestialităților săvârșite împotriva germanilor și a fraților lor rasiali. De aceea, soldatul trebuie să dea dovadă de deplină înțelegere a nevoii de aplicare a unei pedepse severe, dar justificate, suboamenilor evrei. Un scop suplimentar este înăbușirea în germene a rezistenței din spatele frontului, care, așa cum dovedește experiența, a fost întotdeauna opera evreilor”.

În felul acesta, Wehrmacht-ul și SS și-au unit forțele în teroarea cea mai sângeroasă, pe care a cunoscut-o omenirea de când există civilizația ei.

— Maistrul meu și cu mine ne apropiam de râpă, a relatat în fața tribunalului de la Nurnberg, șeful unei firme germane din Ucraina care s-a aflat la locul lichidării a 5.000 de evrei la Dubno. Oamenii care coborau din camioane, bărbați, femei și copii, trebuiau să se dezbrace la ordinul SS-istului care mergea cu un bici în mână. Trebuiau să-și depună hainele într-un loc indicat anume, separat încălțăminte, hainele, lenjeria. Am văzut grămezi de ghete, 800-1.000 de perechi, mormane de haine și de lenjerie¹². Oamenii se dezbrăcau fără să strige, fără să plângă, se strângeau în familii, se sărutau, își luau rămas bun și așteptau semnalul altui SS-ist, care stătea în apropierea râpei, tot cu un bici în mână. În cele 15 minute cât am stat în apropiere, nu am auzit strigăte de îndurare. O femeie în vârstă, cu părul alb, ținea în brațe un copil de un an, îi cânta și îl mângâia. Copilul gângurea fericit. Tatăl ținea de mână un băiat de zece ani și îi vorbea încet; băiatul se străduia să-și stăpânească lacrimile. Tatăl îi arăta cu mâna spre cer și încerca să-i explice ceva. În acel moment, SS-istul care stătea la marginea râpei i-a strigat ceva tovarășului lui. Acesta a numărat douăzeci de persoane și le-a spus să meargă

¹ **Walther von Reichenau** (1884-1942), feldmareșal german. După venirea lui Hitler la putere în 1933, s-a pronunțat în favoarea nazismului și a fost considerat unul dintre generalii preferați ai Fuhrer-ului. A avansat la gradul de general în septembrie 1939, iar în iulie 1940, ca recunoaștere a meritelor din campaniile din Polonia și din Franța, a primit gradul de feldmareșal. În 1941 a comandat Armata a 6-a, care inițial a raportat succese în luptele din Ucraina, inclusiv în cucerirea Harkovului. La 1 decembrie a fost numit comandant al Grupului de Armate Sud, dar nu a reușit să mențină frontul. A murit la 17 ianuarie 1942, în timpul unui zbor spre Germania, ca urmare a unui atac cerebral.

² Hainele erau strânse pentru coloniștii germani care urmau să sosească curând în aceste teritorii.

pe valul de nisip. Îmi amintesc bine o fată zveltă, cu părui negru, care, trecând pe lângă mine a arătat cu degetul spre ea însăși și a spus: „Am douăzeci de ani”. M-am dus pe mormanul de nisip de la marginea râpei și am văzut cumplitul mormânt. Trupurile erau așezate unul peste altul, se vedeau numai capetele. Aproape toate cadavrele aveau pe umeri sânge care le curgea din cap. Unii se mai mișcau. Ridicau mâinile și capul, ca să arate că sunt încă în viață. Râpa era plină două treimi. Am apreciat că trebuie să fi fost vreo 1.000 de oameni. M-am uitat la soldatul care trăgea. Era SS-ist. ședea pe marginea râpei și bălăbănea din picioare. Ținea pe genunchi un pistol automat și fuma o țigară.

Oamenii, absolut goi, coborau în râpă călcând peste capetele și trupurile răniților și se așezau în locurile indicate de SS-ist. Apoi se întindeau pe jos. Unii vorbeau încet cu răniții lângă care se nimerise să se întindă. Am auzit o serie de împușcături. Am privit în râpă și am văzut trupurile care tremurau sau zăceau nemișcate. Sângele le curgea din capete. Următoarea grupă se apropia încet. Au coborât în râpă și s-au întins peste trupurile victimelor”.

În iulie 1941, Graebe a ajuns la Rovno, unde se desfășura execuția a 5.0 de evrei din ghetou¹.

„Am văzut un copil de un an, care zăcea cu capul crăpat la colțul unei case. Sângele și creierii erau împrăștiați pe zid și pe pământul din jurul copilului, îmbrăcat numai într-o cămașuță. Comandantul unității, SS-Sturmabfuhrer Putz, se plimba urmărind coloana de 80-100 de evrei. Avea în mână un bici gros”.

În fața lui Heinrich Himmler, satisfăcut de desfășurarea „purificării” teritoriilor ocupate, apărea o nouă problemă. S-a întâmplat la Minsk, unde a sosit ca să asiste la execuțiile efectuate de o unitate Einsatzgruppe. Una dintre femei, care mai era încă în viață când se acoperea cu pământ mormântul comun, striga și scurma pământul. Himmler nu a rezistat în fața acestei priveliști. A pălit, și-a acoperit fața cu batista și s-a retras într-o parte. Mai târziu i-a părut rău de acest moment de slăbiciune și și-a reproșat: „M-am purtat ca un intelectual”.

În fața lui se afla SS-Obergruppenfuhrer Erich von dem Bach-Zelewski². L-a cuprins pe Himmler care se clătina pe picioare și i-a spus:

¹ Până în 1944, nemții au ucis la Rovno 100.000 de locuitori ai orașului, dintre care 28.0 de evrei.

² **Erich von dem Bach-Zelewski** (1899-1972), SS-Obergruppenfuhrer, în anii 1934-1941 a fost comandantul SS din Prusia Orientală, apoi comandant suprem al SS și al poliției din Silezia și din Sudeți. Din noiembrie 1939 a îndeplinit și funcția de împuternicit pentru consolidarea limbii germane. În anii 1941-1942 a fost comandant superior SS și al poliției din zona centrală a frontului de est. Din 1942 a condus operațiunile împotriva partizanilor pe teritoriile estice. De la 5 august 1944 a comandat

— Vă rog să vă uitați în ochii acestor bărbați, a arătat el spre SS-iștii care efectuau execuțiile, cât sunt de șocați. Oamenii ăștia sunt terminați pe viață! Ce urmași formăm noi aici? Nevrotici sau deviați psihic!

Himmler a ținut minte această observație. Soldații care sparg capetele copiilor, care trag în femeile goale, care

aruncă pământ peste oameni încă în viață s-ar putea să fie o amenințare în viitor pentru societatea germană. După întoarcerea de la război ar putea deveni criminali, perversi, dăunători poporului. După întoarcerea la Berlin l-a chemat la el pe Becker, inginer de încredere, căruia i-a ordonat să studieze posibilitatea mecanizării lichidării evreilor. Dr. Becker a prezentat curând proiectul: un camion special cu o cutie în interior în care se va introduce țeava de eșapament.

— După ce se ridică levierul acesta - dr. Becker arăta pe schiță locul în care șoferul trebuia să închidă o clapă, pentru a îndrepta gazele din țeava de eșapament spre interiorul camionului - moartea vine repede și oamenii adorm liniștiți.

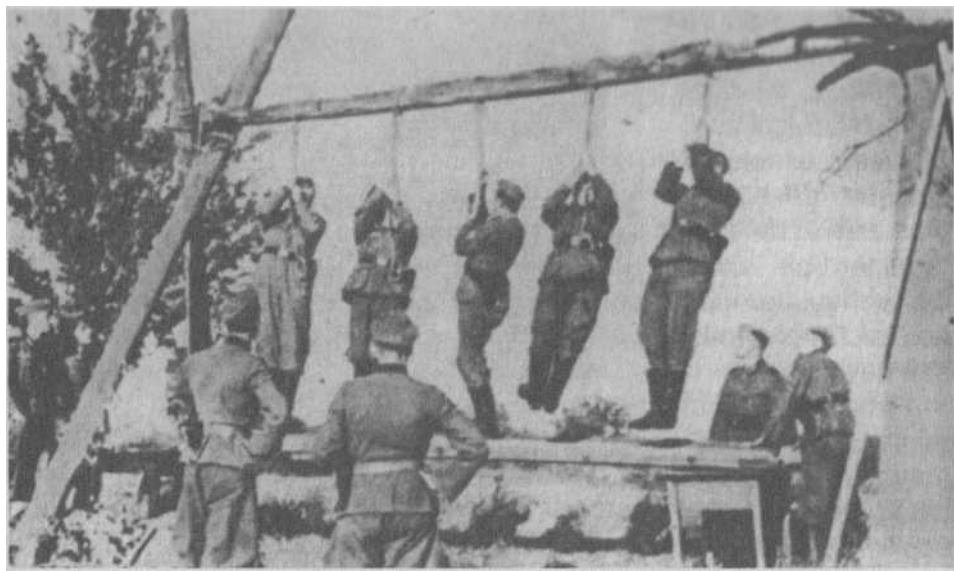
După calculele lui, într-un astfel de camion puteau fi încărcate 20-25 de persoane și ucise în decurs de 15 minute, în drum spre mormântul comun.

În curând, produse și utilizate în masă, camioanele morții au început să cutureiere drumurile Ucrainei, străbătând traseele dintre locurile de adunare a evreilor și mormintele comune din apropierea orașelor. Ideea dr. Becker a fost verificată în practică: oamenii mureau repede, fără zarvă și fără temerea că tragedia sângeroasă a victimelor mănate la execuțiile în masă poate avea urmări neplăcute asupra psihicului soldaților SS. Ce-i drept, șoferii care, după ce ajungeau la groapa comună



în râpa morții

armata care a înăbușit insurecția din Varșovia. În 1962, tribunalul l-a condamnat la închisoare pe viață pentru crimele comise în anii '30.



Soldații germani încearcă rezistența ștreangurilor

trebuiau să descarce cabina ucigașă mobilă, se plâneau că este o ocupație înspăimântătoare.

Dar Heinrich Himmler nu era mulțumit de ritmul lichidării evreilor. Considera că lagărele sunt un instrument mai eficient de realizare a politicii de purificare a teritoriilor ocupate de armata germană și își punea mari speranțe în Auschwitz, un lagăr nu prea mare, pentru care dăduse ordinul să înceapă construcția la 17 aprilie 1940, iar din 14 iunie veniseră primele transporturi de deținuți polonezi. L-a chemat la Berlin pe comandantul lagărului, Rudolf Hoss¹:

— Auschwitz pare să fie locul ideal pentru realizarea scopului la care ne gândim, a spus el, și anume „soluția finală a problemei evreiești”, așa cum se numea în limbajul autorităților germane programul de exterminare a poporului evreu. Este relativ izolat și ușor de ascuns. Vei afla alte amănunte de la Sturmbahnführer Eichmann² din RSHA, care te va

¹ **Rudolf Franz Hoss** (1900-1947), condamnat pentru asasinarea unui profesor comunist, a stat în închisoare în anii 1923-1928. Din 1934 a servit în echipa SS din lagărul de concentrare de la Dachau. În 1940 a fost numit comandant al lagărului de la Auschwitz, a lărgit capacitatea lagărului și a perfecționat sistemul de ucidere a deținuților. A fost condamnat la moarte de un tribunal polonez și la 2.04.1947 a fost spânzurat pe teritoriul lagărului de la Auschwitz.

² **Adolf Eichmann** (1906-1962), membru al SS din 1932. Din ianuarie până în octombrie 1934 a servit în lagărul de concentrare de la Dachau. Ulterior a fost chemat la biroul central SD din Berlin, unde s-a ocupat de problematica evreiască în calitate

contacta curând Vom avea nevoie de planurile unei anumite instalații. Te rog să mi le transmiți cât mai curând.

În timp acestei convorbiri, Hitler nu a menționat despre ce instalație este vorba. Dar a făcut acest lucru Eichmann, care a venit curând acasă la Hoss, la Auschwitz.

— Așteptăm un transport numeros de persoane. Împușcarea lor ar fi dificilă din punct de vedere tehnic. Strigătele femeilor și ale copiilor i-ar tulbura pe SS-iști și ar putea provoca multe neplăceri.

Noua metodă de asasinare urma să fie gazarea oamenilor în încăperi special amenajate în acest scop. Curând la Auschwitz au sosit și doi specialiști de la filiala din Hamburg a concernului I. G. Farbenindustrie, care producea un insecticid foarte puternic, „Zyklon B”. De acum înainte acesta urma să servească lichidării oamenilor. În septembrie 1941, s-a efectuat prima probă pe 250 de pacienți ai spitalului. În curând au fost uciși 650 de prizonieri sovietici.

Heinrich Himmler era încântat că ideea lui de accelerare a procesului de „purificare” a teritoriilor ocupate trecuse examenul. În octombrie 1941, s-a construit Auschwitz II, numit și Birkenau, de la denumirea satului din apropiere, Brzezinka, care în curând avea să devină cel mai mare lagăr al morții din lume cu *Badenstalten* (băi, cum se numeau camerele de gazare), *Leichenkeller* utilizate pentru depozitarea cadavrelor celor uciși, și *Einäschenrungsofen* - crematorii. Himmler a dat ordin ca să se construiască și în celelalte lagăre camere de gazare, căci acestea erau cel mai eficient mijloc de lichidare a populației. Specialiștii în folosirea gazului au plecat la lagărele din Chelm, apoi la Sobibor, Maidanek, Treblinka, pentru a instrui echipele de deservire...

Schellenberg, care într-o zi fierbinte de august a venit la Jitomir, a așteptat în zadar posibilitatea de a vorbi cu Reichsführer-ul, căci acesta, ocupat toată ziua cu munca, nu reușise să găsească o clipă de timp liber pentru noul sosit de la Berlin. Dar, cum era întotdeauna politicos cu oaspeții lui, l-a invitat la cină. La masă erau câteva persoane, căci Himmler dorea să întrețină o atmosferă de familie la sediul lui. Din același motiv, îi invita adesea pe oaspeți și în apartamentul lui privat, unde îi ruga

de șef al *Abteilung Juden*. După intrarea armatei germane în Viena, în martie 1938, a fost delegat acolo, pentru a supraveghea arestarea și lichidarea evreilor. Un an mai târziu a îndeplinit o misiune asemănătoare la Praga. După conferința pe tema „soluției finale a problemei evreiești” din ianuarie 1941 de la Wannsee, a preluat monitorizarea aplicării acesteia în calitate de împuternicit al lui H. Himmler. În 1946 a fugit dintr-un lagăr american și după mulți ani în care s-a ascuns în Orientul Apropiat, s-a stabilit în Argentina în 1958. A fost arestat de serviciile secrete israeliene la 11 mai 1960, iar 9 zile mai târziu a fost transferat în secret în Israel, unde a fost judecat. La 15 decembrie 1961 a fost condamnat la moarte.

să vină în costume civile. În societatea numeroasă caro so adunase în acea seară la masa Reichsfuhrer-ului, Schellenberg nu a putut să-i spună nimic din ceea ce îl interesa, ci numai să-i transmită cele mai recente informații și bârfe de la Berlin. În dimineața următoare, a venit la cabinetul lui Himmler. I-a pus în tăcere pe masă dosarul care cuprindea cele mai recente rapoarte ale spionajului și s-a retras un pas, așteptând ca șeful să se rupă de hârtiile pe care le examina cu pedanteria lui caracteristică.

— Ești ciudat de serios. Nu te simți bine? Himmler a pus documentul la o parte și a ridicat privirile. Privea cercetător din spatele ochelarilor rotunzi.

— Dimpotrivă, Reichsfuhrer, a negat Schellenberg cu atâta energie, că trezea mari suspiciuni cu privire la buna lui dispoziție. Masajul de astăzi al dr. Kersten m-a ajutat enorm, a spus el, referindu-se la maseurul personal al lui Himmler, deosebit de priceput să alunge stresul, durerea de cap și să lea redea pacienților încrederea în sine, ceea ce îi câștigase mult respect.

— Știu bine că sunteți foarte ocupat, a continuat el, dar cea mai importantă parte a raportului meu nu se găsește în dosar, căci acesta este aproape gol, ci în capul meu. Dar nu voi începe până nu voi fi sigur că aveți suficient timp ca să mă ascultați până la capăt.

— E ceva neplăcut? Ceva personal? Himmler era neliniștit că Schellenberg îi aducea poate vești de la Berlin despre intrigile îndreptate împotriva lui.

— Nici vorbă de așa ceva, Reuchsfuhrer! Voiam să vă prezint o chestiune care va necesita luarea unei decizii serioase și dificile.

În acel moment s-a auzit o bătaie în ușă și în cabinet a intrat SS-Standartenfuhrer Rudolf Brandt, secretarul, iar Schellenberg a tăcut imediat.

— Vrei să iei prânzul cu mine și cu adjutanții mei? Himmler a dat la o parte documentele aduse de secretar, căci își dădea seama că va trebui să le dedice mai mult timp. Iar după aceea, te rog să vii la mine la ora 4. Am să anulez vizita la Vinnița.

Punctual, Schellenberg s-a prezentat la ora 4.00 la cabinet. Himmler s-a ridicat de la birou, ceea ce era un comportament neobișnuit la el față de subordonați, i-a indicat cu un gest un fotoliu, s-a așezat și el în celălalt și și-a aprins un trabuc.

— Te rog să începi. Era bine dispus, căci prânzul fusese foarte gustos și era curios să afle noutatea despre care îi pomenise încă de dimineață șeful spionajului. Acesta a început cu relatarea unui eveniment amuzant și plin de învățăminte, care se întâmplase pe când era stagiar

la tribunalul din DOssoldorf, unde șeful lui, explicându-i o anumită incertitudine judiciară, îi spusese că trebuie să aibă întotdeauna în buzunar o soluție alternativă.

— Pot să vă pun aceeași întrebare?, și-a încheiat Schellenberg anecdota. În care dintre sertarele biroului țineți soluția alternativă de încheiere a acestui război?

S-a lăsat o tăcere grea. Himmler privea la el surprins, neștiind cum trebuie să se comporte față de o întrebare atât de impertinentă. Dintr-odată a izbucnit:

— Ai înnebunit, Schellenberg? Vrei să-ți dau cinci săptămâni de concediu? Cum îndrăznești să-mi vorbești în acest fel?, a răcnit el.

Schellenberg a așteptat să-i treacă criza de furie, a spus calm:

— Reischsfuhrer, știam că o să reacționezi în acest fel, deși mă gândisem că va fi mult mai rău. Am vrut însă să vă atrag atenția că până și Bismarck¹, chiar și în apogeul puterii sale, avea întotdeauna și o soluție alternativă. Astăzi Germania se află în apogeul puterii. Astăzi încă mai putem pune condiții, iar forța noastră face din noi parteneri redutabili pentru dușmanii noștri.

De ce se decisesese să-i spună toate acestea lui Himmler? Fără îndoială că se pregătise îndelung pentru această convorbire, gândise cu mare grijă fiecare cuvânt care, dacă ar fi fost folosit în mod greșit, ar fi putut să-i aducă moartea.

Când putuse afla Schellenberg, șeful spionajului SS, că Himmler intenționează să negocieze cu aliații occidentali? Fără îndoială, cu ocazia afacerii Hess, în care rolul principal fusese jucat de profesorul Albrecht Haushofer. Firește că fusese imediat arestat. Schellenberg, care cu siguranță că încă nu se orienta bine în toată intriga, a pregătit un raport pentru Hitler, în care afirma că „Hess se afla de multă vreme sub influența serviciilor secrete britanice și a colaboratorilor germani ai acestora, care au jucat un rol important în formarea convingerii lui de a zbura în Scoția”. Îl indicase în mod univoc pe profesorul Haushofer ca unul dintre acești „colaboratori”. Și s-a întâmplat ceva curios. Haushofer nu a suferit în închisoare, căci Himmler le-a ordonat tortionarilor Gestapo-ului să se poarte blând cu el. Era cu atât mai de mirare, că un om care nu făcuse nimic, adjutantul lui Hess, Karlheinz Pintsch, deși nu putuse să

¹ **Otto von Bismarck** (1815-1898), premier și ministru de externe al Prusiei, s-a străduit să unească toată Germania sub hegemonia acesteia. Ca urmare a luptelor victorioase cu Danemarca (1864), Austria (1866) și Franța (1870-1871), a realizat unificarea Germaniei și a devenit primul cancelar al acesteia. În anii 1884-1885, a dobândit primele colonii pentru Germania (printre altele, Camerun). Dificultățile interne și externe l-au silit să renunțe la funcția de cancelar în 1890.

împiedice fuga șefului său, la ordinul lui Hitler fusese trimis într-un lagăr de concentrare, după aceea pe frontul de răsărit, unde fusese prins de ruși și supus unor torturi cumplite pentru a scoate din el adevărul cu privire la motivele reale ale acțiunii lui Rudolf Hess. După două luni de închisoare, profesorul Haushofer a fost pus în libertate, ba chiar a început să lucreze la Universitatea din Berlin. Aceasta însemna că protectorul lui de până acum - Rudolf Hess - fusese înlocuit de altul, la fel de puternic: Heinrich Himmler.

Schellenberg, cercetând toată problema, trebuie să-și fi dat seama ce intenții are șeful SS, din moment ce îl cruța și îl proteja pe un om atât de nesigur și suspect pentru autoritățile naziste cum era profesorul Haushofer. Și examinase la fel de atent și activitatea lui Cari Langbehn, consilierul pe probleme juridice al lui Himmler, care întreținea legături strânse cu opoziția antinazistă.

Erau oare acestea dovezi indirecte că Heinrich Himmler complota împotriva lui Hitler? Răspunsul putea să fie unul singur: exclus! Schellenberg știa prea bine cât de legat este Himmler de Hitler. Reichsführer-ul SS ajunsese la cele mai înalte funcții numai datorită loialității și serviciilor uriașe pe care le făcuse Führer-ului. De la jumătatea anilor '20 îl apăraseră, îi neteziseră drumul spre putere, îl ajutasă să-și îndepărteze concurenții în Noaptea Cuțitelor Lungi¹, ținuse în mână întregul aparat polițienesc și SS care protejau nazismul. Niciodată nu scăpase de teama naivă de Hitler, pe care îl numea „cea mai mare minte a timpurilor noastre”. Deasupra fotoliului din cabinetul său atârnase o fotografie care îi reprezenta cufundați într-o convorbire confidențială. Când primea un telefon de la Führer, sărea în poziție de drept și lovea din călcâie. O dată, dr. Kersten ridicase receptorul și, auzind că este Hitler, i l-a dat lui Himmler care spusese mai târziu:

— Herr Kersten, știi cu cine ai vorbit? Ai auzit vocea lui Hitler! Ce fericire pe dumneata! Te rog să-i scrii despre aceasta într-o scrisoarea soției dumitale și s-o expediezi imediat! Cât de fericită va fi când va auzi că ai avut o asemenea ocazie!

Chiar și atunci când Reich-ul începuse să se destrame, Armata Roșie era la porțile Berlinului și iar cele mai mari orașe germane erau niște mormane de moloz, Himmler vorbea despre lupta comună cu Hitler:

¹ **Noaptea Cuțitelor Lungi** - denumirea dată evenimentelor din noaptea de 30 iunie 1934, când unități ale SS subordonate lui Heinrich Himmler i-au ucis pe adversarii politici ai lui Adolf Hitler (printre alții pe Ernst Rohm, șeful SA, care rivaliza cu Hitler pentru putere).



Oamenii în care Hitler putea avea încredere: la stânga, H. Himmler,

— Au fost zile de glorie. Viața noastră, a membrilor Mișcării, era me-reu în primejdie, dar nu ne temeam, pentru că ne conducea și ne unea Adolf Hitler. Au fost anii cei mai frumoși ai vieții noastre.

Era atât de dependent de Hitler, încât reacționa isteric la orice manifestări de indispoziție sau nemulțumire din partea lui. Auzind că cineva nu este de acord cu planurile lui, începea să-l doară stomacul. Și tocmai el să comploteze împotriva vieții Conducătorului? Dar ce altceva putea fi „planul alternativ de încheiere a războiului”, dacă nu înlăturarea Fuhrer-ului? În acest caz, Himmler ar fi trebuit să se pregătească de preluarea puterii în Germania. Ce-i drept, dispunea de o putere - trupele SS și Waffen-SS - capabilă să stăpânească situația din țară, dar numai teoretic. Majoritatea unităților Waffen-SS subordonate lui erau pe front, sub comanda Wehrmacht-ului și trebuia să țină cont de faptul că Wehrmacht-ul nu va sprijini o lovitură de stat realizată de SS. Dacă se pregătea să preia puterea, Himmler trebuia să-și găsească aliați în conducerea superioară a Wehrmacht-ului și în autoritățile statale - în guvern și printre gauleiter-i.

Mai mult: ce sens ar fi avut să-i dezvăluie lui Schellenberg un secret atât de mare cum era trădarea Fuhrer-ului? De ce ar fi făcut asta? Schellenberg i-ar fi putut fi de folos în realizarea „soluției alternative”, adică în stabilirea și desfășurarea unor negocieri de pace cu aliații occidentali? În niciun caz! Ba dimpotrivă: ar fi putut să dăuneze foarte mult unor astfel de planuri. Britanicii își aminteau perfect incidentul „Venlo”. La 9 noiembrie 1939, Schellenberg, care se apropiase de un membru al opoziției antihitleriste și stabilise legătură cu doi agenți britanici, îi atrăsese într-o capcană în orașelul olandez Venlo și îi dusese în Germania. Această afacere, care rănise profund mândria britanicilor, aproape că provocase demisia lui Stewart Menzies, șeful spionajului, care abia preluase această funcție. În iulie 1940, Schellenberg îe-a făcut din nou o figură britanicilor. De astă-dată la Lisabona, unde sosise ca să-l conducă pe ducele de Windsor, fostul rege Edward al VIII-lea, care își manifesta simpatia pentru nazism și despre care Hitler considera că, după capitularea sau înfrângerea Marii Britanii, ar trebui să se întoarcă pe tron și să convoace un guvern pronazist. Spionajul britanic de astă-dată nu s-a mai lăsat păcălit și agenții MI-6 i-au zădărnicit executarea planului de a-l răpi. Așadar, îl cunoșteau foarte bine pe Schellenberg.

La câteva luni după astfel de acțiuni putea el oare să încerce să reia contactele cu britanicii, considerând că vor avea încredere în sinceritatea intențiilor lui? Putea să presupună că Menzies va fi din nou de acord să aibă convorbiri secrete și să-și trimită oamenii? Ar fi fost,

firește, absurd Sohllnuberg arseze toate punțile în urma lui. În orice caz, pentru următorii câțiva ani.

Dar din moment cu se hotărâse să vină la șeful său și să-i adreseze o întrebare atât de impertinentă, înseamnă că era sigur că nu este vorba de nicio mare taină a Reichsfuhrer-ului SS, a cărei dezvăluire ar fi putut să se încheie cu moartea lui în fața plutonului de execuție, ci de o însărcinare în numele Fuhrer-ului. Toate împrejurările arată că, atunci când elaborase planul „soluției alternative de încheiere a războiului”, acționase din ordinul lui Hitler! Deși poate să pară ciudat că Fuhrer-ul îl alesese pentru o astfel de misiune pe omul care răspundea de genocid pe teritoriul multor țări europene. Care dintre politicienii lumii libere ar fi fost dispus să înceapă negocieri cu Himmler? Să-i dea mâna? Să încheie un acord sub care să se vadă semnătura „Reichsfuhrer SS Heinrich Himmler”? Și totuși! Ar fi vrut! În politică este importantă realitatea, și nu sentimentele și considerentele de ordin moral. Dacă astfel de negocieri ar fi început, fără îndoială că Himmler ar fi fost cel mai valoros partener dintre toți membrii autorităților naziste din Germania! Nu pentru că el conducea forțele sumbre SS. Dar pentru că avea în mână milioane de existențe umane și decidea soarta acestora. Viața a două milioane și jumătate de evrei era o valută forte, cu care naziștii puteau plăti guvernele Statelor Unite și Marii Britanii pentru încheierea păcii.

Schellenberg înțelegea acest lucru. Dar pe el îl interesa ceva mai mult, atunci când se decisese să intre în jocul pe care urma să-l înceapă Himmler. Era un om ambițios. Foarte ambițios. Nu s-ar fi mulțumit cu un statut de asistent, de consilier în realizarea planului de încheiere a păcii cu Occidentul. Știa că poate obține mult mai mult: funcția de cancelar al celui de-al Patrulea Reich, care ar fi luat naștere după căderea celui de-al Treilea Reich al lui Adolf Hitler. Era un gând realist. Primul pas pe drumul lung spre putere era să și-l subordoneze pe șeful SS, ceea ce nu era chiar așa de dificil, cum ar fi putut să pară. Himmler, având mare grijă de imaginea lui de cavaler teuton, își conducea cu o mână de fier temuta lui „gardă neagră” și realiza neabătut idealurile nazismului, dar era, în esență, un om slab și șovăielnic, care își căuta puterea și inspirația în magie și ocultism. Își luase drept model și ideal pe regele Henric I, care trăise în anii 875-936 și învinsese triburile slave dintre Elba și Oder. În fiecare an, la comemorarea morții lui, Himmler îngenunchea la mormântul lui din catedrala Quedlinburg, pentru ca atunci când bate miezul nopții să poată lua contact cu el. Afirma că regele vine în vis la el și îi dă sfaturi. Când se adresa colaboratorilor săi, obișnuia să-și motiveze deciziile în felul următor:

— Într-o asemenea situație, regele Henric ar fi procedat în felul următor... Ajunsesse așa de departe, că se considera reîncarnarea lui. Un astfel de om era fără îndoială ușor de manipulat. Cu atât mai mult cu cât starea sănătății lui nu era cea mai bună. Avea adesea dureri cumplite în abdomen, probabil din cauza unui cancer la intestine sau la rect. Singurul care reușea să-i mai potolească durerile era mase- rul Felix Kersten, cunoscut datorită calităților lui printre cei mai bogați germani încă din anii '30. Himmler se decisese să recurgă la serviciile lui pentru prima dată în decembrie 1938 și de atunci devenise total dependent de acest om, care nu-l vindeca, dar îi aducea ușurare. Se lăsa așadar pe mâinile lui cu încrederea bolnavului care caută salvare în fața durerii violente și copleșitoare, care dura multe ore la rând. Avea încredere în maseurul lui, îi făcea confidențe, îi povestea despre nopțile petrecute cu regele Henric, despre planurile de reconstrucție a castelului, despre imperiul SS pe care îl edifica. Era condiționat de Kersten. Încântat de calitățile lui excepționale, îi făcea plăcere să-și trimită la el oaspeții speciali, pentru a-i ajuta să cunoască influența binefăcătoare a mâinilor maseurului. În felul acesta îl cunoscuse și Schellenberg pe Kersten, care îl interesa de mai mult timp. Nu însă ca maseur și leucitor, ci ca om care avea o înrăurire atât de puternică asupra lui Himmler. Îi câștigase încrederea și aflase că Kersten ura nazismul și plănuiește să-l asasineze pe Hitler. Făcuse chiar câte ceva în acest sens, stabilise un contact cu spionajul britanic prin intermediul unei frumoase chinezoaice, „Doamna Kou”. Era vorba probabil de doamna Wellington Koo, soția lui Wi Kiu-jin Wellington Koo, ambasadorul chinez de la Paris în anii 1936-1941, iar din 1941, la Londra. Kersten îi mai dezvăluise și că are legătură cu Abram Hewitt, un agent american care acționa la Stockholm. Din momentul în care mărturisise acest lucru era în mâinile lui Schellenberg, care, cu ajutorul lui, putea să-l influențeze pe Himmler. Mai târziu, a mai găsit încă un instrument puternic de a acționa asupra șefului său: pe astrologul Wulff. Himmler nutrea o venerație religioasă față de astrologie, dovadă fiind cabinetul și observatorul astrologie din castelul său. Asculta cu atenție previziunile lui Wulff, profund convins de adevărul lor, îi cerea sfatul înainte de a lua decizii importante. Nu știa, firește, că Schellenberg era cel care corecta și ajusta previziunile în așa fel, încât Himmler să acționeze în conformitate cu planurile lui.

În noaptea aceea de la Jitomir, Schellenberg și-a început jocul în care Himmler urma să fie doar un mic pion. Au discutat îndelung, desenând noua viziune a Europei, care ar fi trebuit să ia naștere după încheierea războiului. Reflectau și la tactica acțiunii.

— Atât timp cât Ribbentrop nu încetează să fie consilierul Fuhrer-ului, nu se poate face nimic, a spus la un moment dat Himmler. S-a ridicat din spatele biroului și a început să măsoare camera în lung și în lat, indispus de acest gând. De ce spusese acest lucru? Oare se temea că ministrul de externe ar putea să-i zădărnicească planurile? Acest lucru era posibil într-un singur caz: dacă Fuhrer-ul, în conformitate cu principiului de a întreține rivalitatea dintre cei mai apropiați colaboratori ai lui, i-ar fi ordonat și lui Ribbentrop să înceapă negocieri cu marile puteri occidentale și atunci el ar fi devenit un concurent periculos, care ar fi avut mari șanse să câștige întrecerea. Aliații puteau să vadă în el un partener la fel de demn de încredere ca și Himmler, dar cu mâinile nepătate de sânge.

— Ribbentrop va trebui înlăturat, a spus Schellenberg. Imediat însă și-a spus că mersese prea departe, făcând o afirmație atât de categorică și a încercat s-o dea pe glumă. Este tot timpul împotriva mareșalului Reich-ului - vorbea despre Hermann Goring. Și pentru că își dorește așa de mult să devină duce de Burgundia, să-l facem pe Ribbentrop duce de Brabant.

Himmler a zâmbit.

— Și ce trebuie să fac, de fapt?, a întrebat. Am o oarecare influență asupra lui Hitler. Aș putea să-l conving să renunțe la serviciile lui Ribbentrop, dacă aș fi sigur de sprijinul lui Bormann. Dar Bormann nu trebuie să afle în niciun caz despre intențiile noastre. Ne-ar zădărnici planul sau l-ar schimba în așa fel, încât ar deveni un compromis cu Stalin, iar cu așa ceva nu putem fi de acord.

Ultima frază rostită de Himmler era mărturisirea cea mai evidentă că acționa din ordinul lui Hitler. Căci ce influență ar fi putut avea asupra negocierilor secrete cu aliații Martin Bormann, secretarul personal al Fuhrer-ului? În ce fel ar fi putut să modifice planurile complotiștilor? Dacă ar fi aflat despre negocierile secrete, i-ar fi denunțat pe participanții lor și i-ar fi condamnat la moarte prin intermediul unui tribunal, așa cum s-ar fi întâmplat fără îndoială în cazul unor oameni acuzați de trădarea țării și a Fuhrer-ului. Situația ar fi arătat altfel, dacă ar fi fost inclus în negocieri desfășurate cu acceptul Fuhrer-ului. Atunci, sugerându-i conducătorului opinii, evaluări și proiecte, ar fi putut decide cursul acestora și și-ar fi arogat toate meritele pentru pacea cu Occidentul.

— Ai putea începe acest joc imediat, dar în așa fel încât dușmanii noștri să nu vadă aici o manifestare a slăbiciunii noastre? Himmler își răsucea nervos inelul în formă de șarpe de pe degetul mic, ceea ce era întotdeauna la el semn de mare concentrare.

— Vă asigur că așa va fi.

— Bine. Dar de unde știi că nu se va întoarce totul împotriva noastră ca un bumerang? Ce se va întâmpla dacă aceasta va contribui la întărirea puterilor occidentale în dorința lor de a se uni cu Răsăritul?

— Dimpotrivă. Dacă negocierile încep în mod corespunzător, o astfel de posibilitate va fi evitată.

Au mai discutat încă mult timp pe tema metodelor de acțiune, a modului de stabilire a contactului cu Occidentul și a formei noii Europe, care avea să ia naștere după încheierea păcii.

— Sunt extrem de satisfăcut de acest schimb de opinii cu dumneata, a spus în cele din urmă Himmler. Planurile dumitale se bucură de tot sprijinul meu, dar cu o rezervă. Dacă faci vreo greșală în activitatea de pregătire, mă despart imediat de dumneata!

Se lumina de ziuă când Schellenberg ieșea din cabinetul lui Himmler. În dimineața aceea nu mai avea nimic de făcut, numai să aștepte avionul care să-l ducă la Berlin. S-a decis să doarmă ceva mai mult. Era epuizat, dar mulțumit de rezultatul misiunii sale. Era cu un pas mai aproape de atingerea scopului vieții sale. Nu putea să piardă în acest joc mareț. Chiar dacă negocierile nu ar fi reușit și aliații ar fi câștigat, cu siguranță că l-ar fi tratat ca pe un opozant, un om care dorise să pună capăt acestui război cumplit, iar aceasta ar influența atitudinea lor față de ei.

Dar când s-a trezit, a aflat că Rudi Boetz, pilotul avionului cu care venise la Jitomir, nu mai trăiește. În noaptea precedentă, se dusese în satul din apropiere, unde îl prinseseră partizanii și îl torturaseră îngrozitor. Drept represalii, detașamentul SS dăduse foc satului și ucisese toată populația, fără să cruțe femeile și copiii.

Drumurile spre Caucaz

Fasciștii au ajuns departe. Lavrenti Beria¹, șeful NKVD, batea cu pumnul în harta desfășurată pe masa mare de stejar din mijlocul cabinetului său, deasupra căreia se aplecau și participanții la consfătuire.

— Da, departe, viperele, și trebuie să facem tot ce putem ca să întârziem marșul lor spre sud. Nu trebuie să ascundem faptul că a venit momentul decisiv al acestui război.

Pe hartă, linia care marca situația armatei germane în august 1942 se îndrepta mult spre sudul Uniunii Sovietice.

— Partizanii acționează cu foarte mult devotament. Beria s-a apropiat de birou și a scos un dosar cu documente, lată datele referitoare la perioada aprilie-iulie anul acesta din zona Grupului german de armată „Centru”. Tovarășii partizani au distrus 190 de locomotive, 716 vagoane și au deteriorat liniile ferate pe o lungime totală de 13 kilometri. Acum câteva zile, Hitler a dat o directivă în care a afirmat că partizanii „pot reprezenta o amenințare serioasă pentru aprovizionarea frontului și pentru exploatarea economică a țării”. Aceasta demonstrează eficacitatea acțiunilor detașamentelor noastre. De aceea, tovarăși, cred că pe frontul de sud trebuie să intensificăm lupta de partizani.

¹ **Lavrenti Beria** (1899-1953), funcționar al aparatului polițienesc sovietic mulți ani la rând, în 1938 a primit funcția de comisar pentru afacerile interne (NKVD). Prima lui misiune a fost să refacă ordinea în țară după haosul provocat de marile epurări din anii 1937-1938. Resortul condus de el a organizat exterminarea în masă a populației civile (cetățeni sovietici și polonezi) și a prizonierilor de război de la Katyn; din ordinul lui, din 1939 s-a organizat deportarea populației poloneze din teritoriile ocupate de armata sovietică în virtutea tratatului Ribbentrop-Molotov și s-a efectuat strămutarea obligatorie a tătarilor din Crimeea, a cecenilor și a altor minorități naționale, în timpul cărora au murit sute de mii de oameni. La 30 iulie 1941 a intrat în componența Comitetului de Stat al Apărării. În 1945 a fost numit mareșal al Uniunii Sovietice. După moartea lui Stalin, s-a străduit să pună mână pe putere; s-a pronunțat ca adept al reformelor economice (printre altele, a oprit câteva investiții mari, absolut nerentabile), pentru liberalizarea vieții în URSS, a cerut amnistierea pentru 90% din deținuți, autonomia republicilor sovietice, ceea ce a reprezentat principalul motiv al organizării unui complot împotriva lui de către reprezentanții de frunte ai puterii: Nikita Hrușciov și Gheorghi Malenkov. La 26 iunie 1953, a fost arestat în timpul ședinței Prezidiului Comitetului Central, probabil judecat și condamnat la moarte ca „dușman al partidului și al poporului”.



Harta zonei Caucaz

— Ne putem bizui pe sprijinul populației locale?, a întrebat Gheorghi Malenkov¹.

— Am semnale că cecenii sunt gata să colaboreze cu nemții, pe care îi consideră eliberatori. Alte naționalități îl sprijină pe Stalin, dar organizarea rezistenței cere timp, tovarăși.

Beria vorbea repede, ca să nu fie întrebat de ce conducerea mișcării de partizani aflată în subordinea lui nu pregătise din timp

structurile ilegale din acele teritorii.

— Se formează detașamente alcătuite din soldați din formațiuni răzlețe, dar încă nu execută acțiuni pe scară largă deoarece sunt împrăștiate,

¹ **Gheorghi Malenkov** (1902-1988), politician sovietic. Membru al partidului comunist din 1920. Din 1934 a fost șeful secției cadre a CC al PCUS (b). În anii 1937-1948 a participat activ la organizarea „marii epurări” din partid și din armată. În 1938 a sprijinit candidatura lui Lavrenti Beria la funcția de comisar al NKVD. Din 1939 a fost membru și secretar al CC. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a supravegheat producția de avioane. După război, din cauza conflictului cu Jdanov, a fost eliberat din funcția de secretar al CC și trimis în Kazahstan. În februarie 1949, după întoarcerea din exilul politic, împreună cu Beria, dorind să scape de cei mai apropiați colaboratori ai răposatului Jdanov (printre alții, vicepremierul Nikolai Voznesenski și Aleksei Kuznețov, secretar al CC pentru securitate), a inițiat așa-numita afacere Leningrad, în care au fost condamnate la moarte 6 persoane și au fost trimiși în închisoare 200 de înalți funcționari de partid. Considerat urmașul lui Stalin, după moartea acestuia din martie 1953 a preluat funcțiile de secretar general al PCUS (din care a demisionat curând) și de premier. În iunie același an, l-a sprijinit pe Hrușciov în lupta lui cu Beria pentru putere. În 1955 a fost degradat din funcția de ministru al energiei. Doi ani mai târziu, pentru participarea la un complot nereușit împotriva lui Hrușciov a fost înlăturat din Prezidiul CC al PCUS și numit director al unei centrale electrice. În 1961, sub acuzația de participare la crimele staliniste, a fost exclus din partid.

nu au arme și mntoriilo explozive, l-am invitat la consfătuire pe tovarășii Vsevolod Merkulov și Pavel Sudoplatov, care din 1941 conduce Biroul de Operațiuni Speciale. Volodea, vorbește mai întâi tu, s-a întors el către Merkulov.

— Am elaborat planul pentru o operațiune specială.

Merkulov, îndesat, cu trăsături aspre și înfățișare tipică de mujic rus, și-a sprijinit de masă mâinile uriașe ca două franzele și a început să vorbească pe un ton egal, ca și când ar fi vorbit despre creșterea porcilor.

— Regiunea ne este foarte prielnică, căci fasciștii își vor pierde elanul în condiții de munte și vor fi mai vulnerabili la un atac. Am considerat că este bine să... ar fi bine să aruncăm în acțiune un detașament special, care ar putea ataca pe neașteptate și...

— Mai avem un astfel de detașament? Malenkov se uita la el bănuitor.

Știa că unitățile speciale NKVD suferiseră pierderi foarte mari în luptele cu nemții și de aceea fuseseră numite detașamente de unică folosință.

— Se ocupă deja de alcătuirea lor tovarășul Sudoplatov, care are multă experiență. Dacă ținem seama de faptul că războiul se va desfășura în trecătorile înalte din munți, poate chiar pe vârfuri de munte, vom arunca în luptă soldații recrutați de la cluburile moscovite de alpinism. Sau antrenat în Caucaz și cunosc bine terenul, oameni buni. Și sper să se bucure de sprijinul muntenilor.

— Bună idee. Malenkov era mulțumit. Îi voi transmite tovarășului Stalin. Când veți fi gata?

— Peste 24 de ore. Sudoplatov s-a încordat. Trebuie să mai adaugă că, la rugămintea generalului Rokossowski, am trimis deja câteva detașamente speciale cu misiuni de sabotaj în spatele inamicului, mai ales pentru distrugerea liniilor de comunicație.

Vorbea despre o unitate pe care o crease în iulie 1941. Pe atunci, Comitetul Central acceptase propunerea lui de a alcătui o brigadă motorizată pentru misiuni speciale, formată din 20.000 de bărbați și femei, dintre care 2.000 de străini. Au fost aleși cei mai buni sportivi și agenți ai NKVD. Dar nu a pomenit nimic de cei 140 de funcționari NKVD cu cea mai mare experiență, eliberați din închisori și din lagăre¹.

— Este gata de acțiune grupul special de acțiuni de sabotaj condus de adjunctul meu, tovarășul Mihail Orlov. Sunt luptători cu experiență, a spus mai departe Sudoplatov.

¹ În jurnalul său, Sudoplatov a afirmat că în luptele din spatele frontului inamicului fuseseră trimise 212 detașamente NKVD, având 7.316 soldați, 3.500 de civili instruiți pentru lupta de partizani și 300 de parașutiști; în urma acțiunilor lor, muriseră 137.000 de soldați germani, 87 de funcționari superiori și 2.045 de agenți, colaboraționiști și polițiști.

[illegible]

au mai ținut nrmole un timp în mână, apoi și le-au aruncat. Știa ce înseamnă. Prinseseră câțiva dintre băieții lui, îi duseseră în pădure și îi împușcaseră.

El, comandantul, supraviețuise. Singurul din tot detașamentul. Detașamentul lui...

✱

— Domnule profesor, nu credeți că toate hotelurile sunt la fel?
Pavel Sudoplatov l-a luat protector de umeri pe profesorul Konstantin

Gamsahurdia¹. Același miros, aceleași coridoare...

Străbăteau coridorul larg al hotelului „Inturist” din Tbilisi, mergând spre un apartament de la etajul al doilea, unde aveau loc întotdeauna întâlnirile și convorbirile care trebuiau înregistrate cu ajutorul microfoanelor ascunse în așa fel încât interlocutorii să nu le vadă.

— Nu știu, a ridicat din umeri profesorul. Nu merg prin hoteluri.

Era vizibil enervat. E drept că făcuse NKVD-ului câteva servicii neprețuite, dar la mijlocul anilor '20 fusese de câteva ori în închisorile poliției secrete, acuzat că spune bancuri antisovietice și are legături cu „separatiștii naționaliști care intenționează să rupă Gruzia din marea familie a popoarelor Uniunii Sovietice”, ceea ce era adevărat. Îl amenințau cele mai severe consecințe și, pentru a scăpa de exilul în Siberia, se hotărâse să colaboreze cu NKVD, dar nu-și schimbase orientarea. Chiar înainte de izbucnirea războiului, șeful secției locale al NKVD îi atrăsese atenția că este cazul să se abțină de la exprimarea părerii că prosperitatea Gruziei depinde de colaborarea cu Germania. Era o mare favoare din partea poliției secrete, care, în astfel de cazuri, îl pune pe suspect la perete sau îl trimitea în fundul Siberiei. Se pare că profesorul se bucura de această bunăvoință datorită cunoștinței cu Lavrenti Beria.

— Partidul are o misiune importantă pentru dumneavoastră, domnule profesor, a început Sudoplatov pe un ton confidențial, imediat ce s-au așezat masa rotundă de sub lustra mare, cu abajurul coborât, pentru ca microfoanele instalate pe el să înregistreze bine sunetul, chiar dacă fereastra ar fi deschisă sau de afară ar pătrunde zgomotul străzii. Vizavi de profesor s-a așezat Sadijah, unul dintre cei mai experimentați agenți ai NKVD.

— Este o misiune dificilă, ținând cont de condițiile în care o veți executa...

— Încă nu am fost de acord, a remarcat sec Gamsahurdia.

— ... Din păcate, ne temem că fasciștii pot să se strecoare în oraș și va trebui să continuăm lupta și după retragerea armatelor noastre, a

¹ **Konstantin Gamsahurdia** (1891-1975), scriitor gruzin, tatăl lui Zviad Gamsahurdia (1939-1994), primul președinte ale Gruziei independente (din 1991), răsturnat de la putere în 1992, care a pierit în condiții neelucidate.

spus mai departe Sudoplatov, neluând în seamă cuvintele profesorului. Partidu vă încredințează misiunea de a crea o rețea de spionaj și sabotaj, care va duce lupta cu naziștii.

— Eu știu să scriu cărți, a ridicat din umeri Gamsahurdia. Nu știu să împuşc şi să arunc poduri în aer...

— ... Dar veţi primi misiunea pe care v-o trasează partidul. Bine, bine. Sudoplatov s-a instalat mai comod pe scaun. Se temea de un refuz,

în faţa căruia ar fi fost neputincios, dată fiind vârsta profesorului şi legătura lui cu Beria. Veţi menţine legătura permanent cu tovarăşul Sadijah, care are multă experienţă.

Sadijah nu rostise până atunci niciun cuvânt. Acum a ridicat capul şi a început să-l examineze pe profesor atât de intens, încât acesta a lăsat privirile în jos.

— Nu uitaţi că pe umerii dumneavoastră se va sprijini toată greutatea organizării luptei cu ocupantul, dacă într-adevăr oraşul va fi ocupat, a vorbit mai departe Sudoplatov. Minţea.

Temându-se de un refuz din partea lui Gamsahurdia, îi ordonase lui Gheorghe Mahavarian, cunoscut scriitor din Tbilisi, să organizeze reţeaua de spionaj. Îi transferase sume importante de bani, ruble şi dolari, precum şi aur şi argint pentru finanţarea activităţii de partizani.

— Acum mergeţi în parc să discutaţi chestiunile organizatorice legate de alcătuirea reţelei.

Sudoplatov s-a ridicat şi i-a întins mâna lui Gamsahurdia.

— Ascultaţi-l cu atenţie pe tovarăşul Sadijah, tovarăşe profesor, căci are multă experienţă şi de aceasta poate să depindă viaţa dumneavoastră şi a familiei dumneavoastră. Fasciştii sunt nemiloşi.

A mai rămas un timp în apartament, căci convorbirea cu Gamsahurdia fusese mai scurtă decât se aşteptase şi până la întâlnirea cu următorul agent mai era puţin timp. Avea toate motivele să fie mulţumit. Detaşamentul de munt organizat de el se descurcase bine şi întârziase înaintarea nemţilor. Datorită acestui lucru, grupurile diversioniste aduse de la Moscova reuşiseră să distrug instalaţiile care îi interesau atât de mult pe nemţi. Cea mai mare realizare fusese aruncarea în aer a sondelor petroliere de la Mozdok, chiar înainte de sosirea unităţilor germane. Vor mai trece multe luni până să reuşească să stingă incendiile şi să reconstruiască instalaţiile necesare pentru extragerea şi prelucrarea ţiţeiului.

Pierderile erau uriaşe. Băieţii de la cluburile de alpinism nu aveau nici o şansă să se angajeze într-un război pe picior de egalitate cu soldaţii diviziilor

Un alt front

La 10 aprilie 1942, la ora 10.30 fix, șeful statului major al forțelor terestre americane, generalul George Marshall¹, și Harry Hopkins², consilierul președintelui Statelor Unite ale Americii, au intrat în sala de conferințe de la etajul întâi. În fundul încăperii, sub tabloul uriaș care înfățișa expediția lui Kitschen împotriva lui Mehdi, se afla gazda întrevederii, șeful Statului Major Imperial, generalul Alan Brooke³.

¹ **George Catlett Marshall** (1880-1959), comandant militar și politician american. Din 1938, adjunct, iar de la 1 septembrie șef al Statului Major General. A acționat în vederea reconstrucției forțelor militare americane (reputând un succes remarcabil, căci efectivele au crescut de la 1,8 milioane de oameni în 1941, la 8,25 de milioane în 1945), a modernizării armamentului și a stabilirii unei colaborări strânse cu Marea Britanie, deși dorința lui de a efectua cât mai curând o invazie pe continent a dus la confruntări serioase cu guvernul lui Winston Churchill. În 1942 a intrat în componența Comitetului Statului Major Inter-arme; s-a pronunțat pentru acordarea priorității acțiunilor armatelor americane în Europa. A luat parte la toate conferințele importante ale statelor aliate. În noiembrie 1945, la cererea sa, a ieșit la pensie. În anii 1947- 1949 a fost secretar de stat. A elaborat planul de ajutorare economică a statelor Europei Occidentale (care poartă numele), pentru care a primit în 1953 Premiul Nobel pentru Pace.

² **Harry Lloyd Hopkins** (1890-1946) cel mai apropiat și mai de încredere consilier al președintelui Statelor Unite Franklin D. Roosevelt. În martie 1941, președintele i-a încredințat sarcina de a asigura livrarea materialelor de război în baza legii Lend- Lease a Congresului SUA. Din acest motiv, a fost de multe ori la Londra și la Moscova, unde a discutat cu Winston Churchill, și, respectiv, cu dictatorul sovietic Iosif Stalin pe tema ajutorului american. Era cunoscut pentru simpatiile lui față de Uniunea Sovietică și de Stalin, ceea ce fără îndoială a avut o influență esențială asupra politicii SUA față de Uniunea Sovietică. În august 1941, a demisionat din funcție, rămânând asistent și consilier al președintelui pentru probleme internaționale. După intrarea SUA în război a preluat funcția de președinte al Secției de Distribuție a Muniției, ulterior a fost membru al Consiliului de Război al Pacificului și al Biroului pentru Producția de Război. După moartea lui Roosevelt, a acționat în favoarea menținerii bunelor relații cu URSS.

³ **Alan Brooke** (1883-1963), ofițer britanic, unul dintre cei mai interesați strategii ai celui de-al Doilea Război Mondial. În 1940, în calitate de comandant al Corpului II al Forțelor Expediționare Britanice din Franța, a condus apărarea orașului Dunkerque. Chemat la Londra înainte de evacuarea forțelor britanice din Franța, curând a preluat funcția de comandant al armatei care apăra metropola. În 1941 a primit funcția de șef al Statului Major General Imperial, iar în martie 1942 a devenit președintele Comitetului Șefilor de Stat Major. A fost unul dintre cei mai apropiați consilieri ai

— Bună ziua, domnule general. A întins mâna spre Marshall. Acesta a privit întrebător la Brooke. Întotdeauna era luat prin surprindere de înfățișarea modestă a celui mai glorios soldat britanic.

— Mă bucur să vă întâlnesc, domnule general. A strâns mâna lui Brooke.

— Sper că ați călătorit bine, fără complicații. Brooke continua schimbul obligatoriu de amabilități. Londra vă întâmpină cu o vreme frumoasă. În acest anotimp este întotdeauna așa.

Membrii celor două delegații au luat loc la masa lungă de mahon. Au început negocierile pe tema planului de război în Europa. Marshall venise ca să primească asigurări de la britanici că îm-

preună cu americanii vor pregăti invazia pe continent. Planul pe care îl elaborase fusese prezentat la 1 aprilie președintelui Roosevelt și prevedea că la 15 septembrie 1942, șase divizii (dintre care cinci americane: trei de infanterie și două de blindate) aflate la bordul vaselor britanice vor porni la atac pe țărmurile Franței. Trebuiau să le vină în ajutor 5.800 de avioane (dintre care 2.500 britanice). După abordarea țărmului, soldații unităților de desant vor crea capete de pod puternic apărate. Curând urmau să le vină în ajutor 12 divizii trimise din Anglia. Și cu aceasta s-ar fi încheiat prima etapă a operației de eliberare a Europei, care a primit numele secret de „Sledghammer”. În lunile următoare, forțele din Franța ar fi trebuit să crească într-un ritm de 100.000 de soldați săptămânal. Când efectivele armatelor

premierului Winston Churchill. A fost, în același timp, un politician abil, care se descurca admirabil cu conducătorii americani. Dar nu a reușit să se înțeleagă cu generalul George Marshall, pentru care simțea o antipatie (reciprocă). În 1940 a primit titlul nobiliar, în 1944, gradul de feldmareșal, în martie 1945, titlul de Baron Alanbroke de Brookenburgh, mai târziu de viconte.





**Generalul G.
Marshall (stânga)
și H. Hopkins
înainte de
începerea
convorbirilor pe
tema
celui de-al doilea
front**

a
l
i
a
t
e

v
o
r

a
t
i
n
g
e

Royal Marines. În anii '30, în Fort Cilmberland activa un centru de dezvoltare instruire, care avea trei tipuri foarte nereușite de vase de desant. Exercițiile se desfășurau în zona Slapton Sands, iar în 1938 s-au încheiat cu un fiasco total, dar guvernul britanic nu și-a făcut probleme din cauza insuccesului. În 1939, Corpul Expediționar Britanic a fost transferat în porturile franceze și se părea că armata de amfibii nu va fi necesară. Abia înfrângerea Franței în iunie 1940 și evacuarea de la Dunkerque i-au obligat pe britanici să revină la ideea creării unor vehicule și la instruirea unor armate capabile să efectueze o invazie de pe mare pe continent. Amiralitatea a comandat șantierelor navale britanice 178, celor americane 136 de unități de desant, care să facă posibil transferul soldaților din vase mari pe țărm, dar la jumătatea anului 1942 erau prea puțini

Nu se putea conta nici pe americani. Brooke, care cunoștea perfect punctele slabe ale armatei britanice, nu credea că aliații, care abia cu câteva luni în urmă se treziseră din visul fericit al păcii, ar fi putut să opună o armată de invazie puternică, bine instruită și echipată. Cunoștea raportul reprezentantului militar britanic de la Washington, generalul John Dill, care scria „Această țară (Statele Unite - BW) este cel mai bine pregătită pentru pace, dacă vă puteți închipui (...) în momentul de față această țară nu are - repet: nu are - nici cea mai mică idee ce înseamnă războiul. Probabil că în viitor vor face lucruri mari, dar (...) în momentul de față întreaga lor organizație a forțelor militare datează din vremea lui George Washington”.

Dill nu amintea de moralul forțelor armate, care după înfrângerea suferită din Pacific scăzuse simțitor. Era greu de imaginat că în atmosfera sumbră de după Pearl Harbor și pierderea Filipinelor, sutele de mii de tineri vor porni cu plăcere, cu încredere în victorie spre Europa. Vor porni? Cum? Apelul Atlanticului mișunau de submarine germane. Era perioada celor mai mari succese ale lor. U-boot-urile trimiseseră la fund 1.160 de vase aliate și neutre. Britanicii și americanii își întăreau apărarea, dar nu se puteau aștepta că într-o jumătate de an vor îndepărta primejdia care o reprezentau pentru convoaiele lor submarine germane. Acestea puteau să blocheze cu succes concentrarea în Marea Britanie a armatelor și materialelor indispensabile pentru realizarea invaziei.

Dar chiar și dacă aliații ar fi reușit, cu prețul unor pierderi enorme, să transfere în Marea Britanie soldații și echipamentul pentru invazie, cum să treacă după aceea pe țărmul francez? Pe multe tronsoane, acesta era apărât de buncăre și de tunurile din Valul Atlanticului. Dar nu acestea erau cele mai amenințătoare. La jumătatea anului 1942, Luftwaffe avea 4.942 de avioane de luptă, dintre care 69% era gata de

luptă. Aproapo jumătate din ele staționau pe frontul de est, iar restul, în Germania, I uropa Occidentală și în zona Mării Mediterane. Britanicii puteau arunca în luptă puternica marină de război, dar trimiterea vaselor prin Canalul Mânecii împotriva aviației germane ar fi fost o acțiune foarte riscantă. Cu câteva luni mai devreme, în zona Kunatan din Malaya, se convinseseră în mod dureros ce puțin contează chiar și cele mai puternice vase în fața bombardierelor. La 10 decembrie 1941, două nave blindate, *Prince of Wales* și *Repulse*, au fost atacate de bombardierele japoneze care au aruncat în total 10 de torpile. *Repulse* s-a scufundat la ora 12.33, la 11 minute după ce a fost lovită de prima torpilă (în total a fost lovit de 5 torpile), ducând la fund 513 persoane. Destrugătoarele au salvat 796 de membri ai echipajului. *Prince of Wales*, lovit de 6 torpile, s-a scufundat la ora 13.20 cu 325 de marinari la bord. Japonezii au pierdut patru avioane.

„Căpitanul care atacă bateriile de pe țărm este nebun”, spunea marele amiral Nelson și urmașii lui britanici țineau minte perfect aceste cuvinte. Nu era suficient să se trimită în luptă cele mai puternice unități de desant, căci întotdeauna inamicul care se apăra de pe țărm avea avantaj față de ei. Invazia trebuia precedată de o pregătire îndelungată: activitatea serviciilor secrete, care ar fi indus Germania în eroare în legătură cu locul invaziei, raiduri deasupra fabricilor germane cu scopul de a neutraliza industria de armament și de a distruge Luftwaffe, atacuri pe țărmurile Mării Mediterane, pentru a-i obliga pe nemici să-și disperseze forțele.

Dar americanii nu voiau să asculte aceste argumente. Considerau că forțele diviziilor aliate va fi atât de mare, încât nemicii vor trebui să se retragă.

Generalul Marshall a cerut, și președintele Roosevelt l-a sprijinit „din toată inima”, ca forțele anglo-americane să pornească un atac frontal în Franța. Brooke scria în jurnalul său: „în lumina situației actuale, planul invaziei din septembrie 1942 este pur și simplu fantezist”. Totuși nu putea să le spună americanilor „nu”.

Marea Britanie depindea foarte mult de generozitatea rudei bogate de peste Ocean. Livrările din Statele Unite aveau o importanță fundamentală pentru economia britanică și pentru potențialul ei defensiv.

Creditele și transportul materialelor în cadrul actului Land-Lease salvaser Marea Britanie în perioada cea mai grea pentru ea - în anul 1941, iar după aceea dobândiseră o importanță din ce în ce mai mare. De pildă, în 1941, fiecare al treilea glonț tras de soldații britanici provenea dintr-o uzină americană. În 1942, Armata a 8-a britanică din Egipt aștepta cu nerăbdare transportul de tancuri americane *M3 Grant*, care,

Generalul D. Eisenhower (stânga) și generalul H. Giraud în 1942

deși nu le egalau pe cele germane, le depășeau pe cele britanice. În curând, jumătate din toate tancurile diviziilor britanice de blindate provenea din Statele Unite. Royal Navy avea nevoie de vasele și de șantierele navale americane pentru a-și construi și a-și repara acolo unitățile ei. Aviația maritimă era în întregime dependentă de livrările de avioane de vânătoare și bombardiere *Corsair* și a avioanele de recunoaștere *Cățălină*. Royal Air Force aștepta cu nerăbdare livrarea admirabilelor avioane de transport *Dakota*, a bombardierelor ușoare, a avioanelor de asalt și de vânătoare. Ambele state se uniseră în marele efort de război și fiecare dintre generalii britanici înțelegea că această unire nu poate fi pusă în primejdie de interesul țării lor.

Brooke nu putea să spună „nu”. Nu putea nici să fie de acord cu o acțiune care, după părerea lui, era o nebunie. Se părea că situația era fără ieșire, totuși Brooke și Churchill, cunoscând firea britanicilor, au elaborat un plan care le permitea să evite disputa și, în orice caz, să îndepărteze în timp luarea deciziilor finale în legătură cu invazia pe continentul european. Brooke voia să obțină amânarea invadării Franței... prin debarcarea în Franța, dar nu a unei mase de armate de invazie, așa cum doreau autorii americani ai planului „Sledgehammer”, ci cu un detașament relativ mic, care să efectueze misiuni de recunoaștere.

Astfel s-a încheiat conferința din clădirea Ministerului de Război. Printr-o totală neînțelegere! Generalul Marshall a ieșit din sală absolut

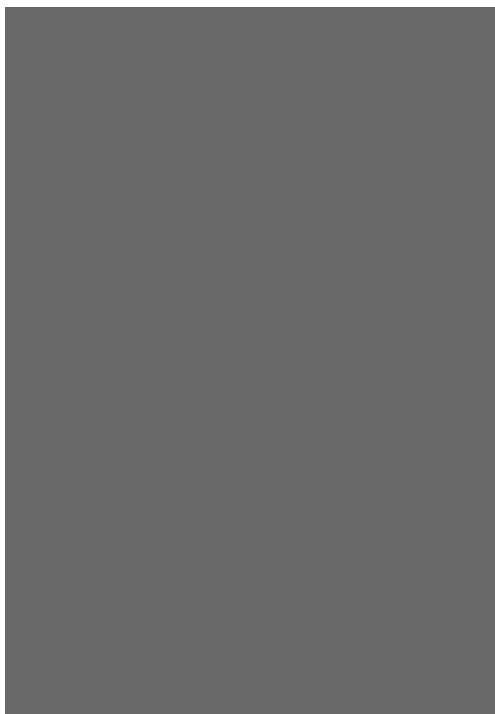
sigur că îi convin-; cise pe; ilitați să fie de acord cu invazia în nordul Franței. Și-a întărit această convingere în timpul întâlnirii cu premierul Churchill din 14 aprilie și după aceea s-a întors în Statele Unite, unde l-a informat imediat pe președinte despre rezultatele pozitive ale convorbirilor de la Londra.

La Londra, strategii britanici, sub conducerea generalului Montgomery, au început să planifice acțiunea prin care câteva mii de soldați trebuiau să debarce pe țărmul Franței, în zona portului Dieppe. Presupuneau că la această operațiune de dimensiuni reduse vor lua parte două brigăzi din Divizia a 2-a canadiană, sprijinite de un mic detașament de comando britanic și 28 de tancuri noi, *Churchill*. De pe mare urmau să fie sprijiniți de 200 de vase, printre care cele mai mari unități erau distrugătoare, iar din aer, de 200 de avioane ale RAF. Puțin. Ce puteau face două brigăzi și 28 de tancuri pe țărmul francez, unde nemții puteau aduce în 6 ore o divizie de blindate alcătuită din aproximativ 300 de tancuri.

Planul presupunea că soldații aliați vor distruge instalațiile din micul port, vor prinde câțiva nemți, poate vor reuși să pună mâna pe o mașină de cifrat „Enigma”, se vor împrăștia prin împrejurimi pentru a observa

cum este organizată apărarea țărmului și, după o zi, două, se vor întoarce în Anglia.

Între timp, la Washington, generalul Marshall trasa principalele direcții ale mării operațiuni „Bolero” - transferarea în Marea Britanie a soldaților și a echipamentului necesar pentru debarcarea cu succes pe țărmul Franței. Președintele Roosevelt l-a înștiințat imediat pe Stalin că aliații occidentali plănuiesc deschiderea celui de-al doilea front în septembrie 1942. În iunie, la Londra a sosit generalul Eisenhower, care, în calitate de comandant suprem al teatrului de acțiune european al armatei SUA - ETOUSA - urma să supravezeze pregătirile pentru ma-



rea operațiune de invadare

George Marshall

„Sledgehammer”. Britanicii i-au făcut o primire rece. Nu le făcea o impresie deosebită ofițerul a cărui experiență de luptă era zero. Cea mai mare unitate care o comandase vreodată era un regiment de tancuri, care nu trăsesese niciun proiectil tot timpul războiului, iar cunoștințele lui referitoare la problemele europene se limitau la ceea ce citise în timp ce strângea material pentru o carte despre monumentele militare americane din Europa. Dar el nu și-a făcut probleme din cauză că era privit de sus și ținut la distanță de ofițerii britanici. considera niște ciudați care exagerează problemele secretelor de război și ale operațiunilor speciale. Dar era și ceva care îi unea: și Eisenhower considera că ideea efectuării invaziei în 1942 este prematură, iar apărarea germană în Franța era prea puternică.

Era o seară târzie de mai. Premierul Winston Churchill a coborât în adăpostul de sub clădirea masivă a Ministerului de Externe. Coridorul îngust, puternic luminat, cu uși de metal îi aducea întotdeauna în minte cele mai dificile momente din anul 1940, când deasupra Londrei curgeau bombe germane și nimeni nu știa dacă englezii vor reuși să stăvilească această ploaie. În 1942, raidurile erau mai rare, dar lui Churchill îi plăcea să petreacă timpul în buncărul subteran. Liniștea deplină și atmosfera acestor încăperi creau condiții prielnice pentru concentrare, favorizând jocul de război, căruia i se dăruia cu pasiune.

A deschis ușa de culoare cafeniu închis și a intrat în cămăruța lui, unde se afla o canapea verde. Și-a scos sacoul. L-a pus pe cuierul de lângă ușă și s-a îndreptat către biroul mare, deasupra cărui atârna o hartă uriașă a Europei. În ușă s-a auzit o bătaie.

— Generalul Brooke, Sir.

Tânărul soldat aștepta să primească încuviințarea ca să-l introducă pe oaspete.

— Da, da, să intre.

Churchill a ridicat capacul cutiei de lemn, în care își ținea trabucurile. A luat unul. I-a tăiat vârful în ghilotina de alamă și l-a aprins. Curând încăperea s-a umplut de rotocoale de fum, ceea ce îi aminteau premierului că își promisese să nu fumeze în această cămăruță mică, unde ventilația nu funcționa prea bine. Dar nu reușise niciodată să-și țină această promisiune.

— la loc.

Churchill a arătat spre un fotoliu din fața biroului și s-a așezat și el pe celălalt.

— Cunoști ultimele noutăți de la Washington?

— Vă gândiți la planul generalului Marshall?



Comisarul V. Molotov (al doilea din stânga), ministrul A. Eden și W. Churchill, Londra, 26 mai 1942

— Da. Marshall crede că rușii nu vor opri ofensiva germană. Churchill s-a întors spre hartă și a început să caute din priviri locul

atacului german.

— Adevărul este că au ajuns cam departe... a adăugat el după o clipă.

— După estimările noastre, Armata Roșie a pierdut în mai și iunie anul acesta aproximativ 250.000 de soldați, dar în același timp numărul lor s-a dublat față de sfârșitul anului 1941, când rușii aveau sub arme aproximativ 2,5 milioane de soldați. Crește foarte rapid producția de armament, căci uzinele evacuate dincolo de Urali și-au reluat deja activitatea normală. Firește, înaintarea armatelor germane poate să neliniștească, dar cu cât se vor afunda mai adânc în Rusia, cu atât mai grea va fi situația lor logistică. Detașamentele de partizani care acționează în spatele frontului numără în prezent aproximativ 250.000 de oameni, conduși de la Kremlin. Liniile de comunicare germane se lungesc mereu, iar diviziile sunt împrăștiate pe un front uriaș, cu o lungime de 2.500 de mile (4.023 km). Domnule premier, nu sunt de acord cu opinia generalului Marshall că rușii sunt amenințați de o înfrângere iminentă, și-a încheiat Brooke pledoaria.

— Într-un cuvânt, consideri că invazia trupelor noastre pe continent, care i-ar obliga pe nemți să-și transfere o parte din trupele de pe frontul de vest, nu este necesară...

— Sunt de părere că deschiderea prematură a frontului de vest nu se poate termina decât cu un abator îngrozitor, a spus el apăsător, care va reduce la minimum șansele noastre de victorie.

— Roosevelt insistă...

— Fără îndoială, sub influența lui Marshall - în tonul cu care rostise Brooke numele adversarului său se simțea clar antipatia - sau a lui Hopkins. Probabil că în felul acesta luăm de pe frontul de est anumite forțe ale Luftwaffe. Dar, în același timp, situația din Africa de Nord îl va convinge pe Roosevelt să accepte planul nostru de executare a invaziei în acea zonă.

Era planul pe care îl prefera Churchill. Invazia armatelor anglo-americe pe țărmul Africii de Nord ar fi permis realizarea mai multor scopuri dintr-o singură mișcare: în primul rând, oferea șansa de a zdrobi armatele germane care amenințau Cairo, permitea Marii Britanii să-și consolideze pozițiile pe malul Mării Mediterane, prin care treceau cele mai importante linii de comunicație între Marea Britanie și coloniile din Orientul Mijlociu și îndepărtat, asigura o bază de unde se putea porni spre Europa - mai întâi spre Italia, apoi spre Balcani și de acolo să se înceapă marșul victorios spre Berlin.

Prin intermediul agenților săi, admirabil plasați la cele mai înalte nivele ale autorităților britanice și ale serviciilor secrete, Stalin era bine informat despre planurile și atmosfera din guvernul britanic. Pe el nu-l interesa succesul armatelor aliate din Franța. Era suficient ca aliații să înceapă să se pregătească, căci aceasta l-ar fi obligat pe Hitler să ia multe divizii de pe frontul de est și să le trimită în vest, să apere țărmurile Franței. Dacă ar fi început luptele, atunci și mai multe divizii germane ar fi trebuit mutate în vest, ceea ce ar fi dat Armatei Roșii posibilitatea să-și tragă sufletul. Și-a întetit așadar presiunile asupra lui Roosevelt, pentru ca acesta să-l convingă pe Churchill să realizeze invazia cât mai repede. Aceasta a fost misiunea cu care a plecat de la Moscova comisarul poporului pentru afaceri externe Veaceslav Molotov. Prima lui oprire a fost la Londra, unde avionul particular al lui Molotov - *Pe-8* - a aterizat în după-amiaza zilei de 20 mai 1942. Churchill nu s-a străduit nici măcar să-și ascundă dezacordul față de deschiderea celui de-al doilea front în Europa Occidentală.

— Facem pregătiri pentru debarcarea pe continent în august sau în septembrie 1942 - aceste cuvinte ale lui Churchill nu erau decât o simplă declarație și nu aveau nicio importanță. Așa cum am explicat deja, elementul principal care limitează amploarea invaziei este lipsa de vase special amenajate pentru desant. Se înțelege că nu ar fi în avantajul rușilor și nici al aliaților să execute o invazie cu orice preț, dacă aceasta



s-ar încheia cu o catastrofă, dând dușmanului posibilitatea să se laude cu înfrângerea noastră. Nu putem prevedea acum când situația va deveni favorabilă unei astfel de operații. Din acest motiv, nu putem face niciun fel de promisiuni în această chestiune - a rostit această frază mai apăsător. Dar dacă va fi posibil și justificat, nu vom șovăi să ne punem în aplicare planurile.

Molotov conta pe faptul că Roosevelt îl va convinge pe ursuzul lui aliat de la Londra să lovească pe continent. În timpul convorbirii cu președintele la Casa Albă, unde a ajuns la 30 mai, a spus:

—Dacă amânați decizia debarcării, va trebui în cele din urmă să suportați toată povara războiului, iar atunci când Hitler va deveni stăpânul necontestat al continentului, anul viitor va fi fără îndoială mult mai rău decât acum pentru realizarea invaziei.

Molotov știa ce argumente să folosească. Spionajul sovietic îl informase că președintele se temea foarte tare de înfrângerea sovieticilor.

Roosevelt i-a adresat generalului Marshall întrebarea dacă pregătirile pentru invazie sunt avansate și în ce măsură, ca să-l poată asigura pe Stalin că lucrul acesta se va întâmpla cât de curând.

—Da, a răspuns Marshall. Nu s-a schimbat nimic de la

Nu numai Staiin a luat în serios această declarație. Și Hitler se temea foarte tare de atacul armatelor anglo-americane. În directiva din 9 iulie a scris:

„Ca urmare a victoriilor noastre, obținute foarte ușor, Anglia s-ar putea să fie silită să efectueze imediat o invazie în scopul deschiderii unui al doilea front, căci altfel riscă să piardă Rusia ca aliat politic și militar. Din acest punct de vedere este foarte probabil să aibă loc cât de curând

0 invazie inamică pe malul Canalului Mânecii, în zona dintre Dieppe și Le Havre, în Normandia, căci aceste teritorii se află în raza de acțiune a avioanelor vânătoare și a celor mai multe vase militare de invazie...”

Churchill știa că nu-l poate lăsa pe Roosevelt sub impresia discuției avute cu Molotov. L-a trimis imediat la Washington pe Lord Louis Mountbatten, pentru a elucida poziția britanică. Raportul pe care l-a trimis emisarul britanic arăta că președintele se afla sub puternica influență a lui Marshall și a ministrului de război Henry Stimson, convinși de necesitatea invaziei. Așadar, trebuia contracarați cât mai curând această concepție. La 17 iunie, Churchill și generalul Brooke au plecat în Statele Unite. Premierul britanic nu avea intenția să poarte discuții, căci nu avea niciun atu pentru o soluție de compromis. A pregătit un memorandum în această cheie: „Suntem convinși că anul acesta nu trebuie să se ajungă la o mare acțiune de invazie pe țărmul francez (...) Dar ce altceva putem face? Ne putem permite să rămânem pasivi pe teatrul atlantic de război pe tot parcursul anului 1942? Nu ar trebui să pregătim în cadrul structurii «Bolero» operațiunile prin care am câștiga superioritatea și, în felul acesta, direct sau indirect, am prelua o parte din povara războiului care apăsă asupra Rusiei? Trebuie să studiem operațiunea din Africa franceză de nord-vest”.

Întâlnirea de la Casa Albă a început în ziua de 21 iunie, la ora 16.30. La masa ovală din sala de conferințe au luat loc, de o parte, președintele Roosevelt, generalul Marshall și Harry Hopkins. De partea cealaltă, s-au așezat Churchill, Brooke și generalul John Dill. Formulele politicoase de salut s-au încheiat și în acel moment în sală a intrat unul dintre secretari, l-a dat președintelui o foaie de hârtie. Roosevelt a parcurs-o cu privirea fără un cuvânt și i-a dat-o lui Churchill. Acesta a privit textul mult timp. Era clar că toată construcția sofisticată a negocierilor pe care dorea să le poarte se prăbușise într-o clipă. Pe foaia de hârtie era notată o singură informație: „Tobrukul¹ a fost cucerit”. Era o victorie importantă a

¹ Tobruk, oraș-port în Libia de est, la o distanță de 150 km de Egipt. La 21 ianuarie 1941 orașul a fost ocupat de divizia a 6-a australiană de infanterie, devenind o bază de operații britanică. La 1 aprilie armatele germano-italiene au început asediul, în august, în apărarea fortăreței a fost adusă pe mare do la Alexandria Brigada

armatelor germano-italiene, care crea pericolul ca în viitorul apropiat armatele Axei să pătrundă în Egipt. Într-o asemenea situație, planificarea invaziei pe frontul francez din Africa de Nord-Vest nu era realistă. Pe lângă aceasta, Churchill a primit foarte dureros faptul că aflase despre înfrângerea trupelor sale de la americani, și nu din propriile surse. Nu prea mai avea ce spune, pentru a-și justifica lipsa dorinței de a lansa un plan de invadare a țărmului francez. Nu putea decât să prezinte viziunea unei înfrângeri totale, a „fluviului de sânge” în care se va transforma Canalul Mânecii și să-i amintească președintelui că acest război, spre deosebire de Primul Război Mondial, nu trebuia să fie un schimb ucigaș de lovituri între două armate mari, ci un joc bine gândit al forțelor maritime și aeriene. Nu l-a convins. Acordul în chestiunile militare pe care l-au încheiat atunci Roosevelt și Churchill suna așa: „Operațiunile din Franța sau din Olanda din anul 1942 ar putea, dacă s-ar solda cu un succes, să ducă la atingerea unor scopuri politice și strategice mai importante decât operațiunile efectuate pe oricare alt teatru de război. Planurile și pregătirile pentru aceste operațiuni vor fi executate cu cât mai multă rapiditate posibil, cu energie și ingeniozitate. Trebuie să se depună cele mai hotărâte eforturi pentru a alunga primejdiile vizibile și dificultățile. Dacă se va elabora un plan înțelept, nu ar trebui să șovăim în fața executării lui. **Dacă, pe de altă parte, verificarea amănunțită va arăta că, cu toate eforturile, succesul este puțin probabil, trebuie să fim gata să adoptăm o soluție alternativă** (sublinierea noastră - B. W.)

Această ultimă fază era deosebit de importantă. Îi dădea lui Churchill posibilitatea să se retragă din marea operațiune de invazie, cu condiția să demonstreze cu succesul este „puțin probabil”. Se gândea de mult să trimită pe țărmul francez un desant „de încercare” și, în același timp, își dădea seama că se poate de bine de riscurile unei asemenea întreprinderi. Riscuri care ar fi putut să crească, dacă nemții ar fi fost informați despre posibilitatea unui desant și ar fi fost gata să-l respingă.

Pregătirile pentru o asemenea operațiune erau în toi. Era suficient, așadar, să se trimită neîntârziat câteva mii de soldați pe țărmul francez. Cel mai bine ar fi ca între ei să se afle americani - presa americană adora să descrie cum au pierit cetățenii acestei țări -, iar după aceea să numere cadavrele și răniții.

polonă Autonomă de Trăgători Carpați. În noiembrie 1941, a luat parte la lupta din regiunea Sidi Rezegh, încercând să facă joncțiunea cu Corpul XXX britanic. După trei săptămâni de lupte crâncene, Tobrukul a fost deblocat la 10 decembrie de Armata a 8-a britanică. La 21 iunie 1942, fortăreața s-a predat în fața armatelor germano-italiene, la 13 noiembrie armatele Axei, după înfrângerea de la El Alamein s-au retras din fortăreață.

Să mai îndrăznească atunci Roosevelt să insiste să HO trimită în Franța câteva sute de mii de soldați!

Simplu și eficient? Nu! Era un plan prostesc. Dacă Churchill ar fi jucat această carte, ar fi pierdut totul: opoziția l-ar fi acuzat că i-a trimis la moarte pe soldații britanici ca să-l convingă pe Roosevelt despre nere- alismul invaziei, ar fi pierdut încrederea lui Roosevelt, fapt de care ar fi profitat imediat Stalin și ar fi pierdut locul meritoriu în istorie. La 8 iulie 1942, Churchill a ordonat să se întrerupă pregătirile pentru operațiunile raid deasupra țărmlui francez. Și i-a trimis în același timp o telegramă lui Roosevelt:

„Niciun comandat cu simț de răspundere al forțelor britanice terestre, maritime și aeriene nu este pregătit să recomande ca operațiunea Sledgehammer, să fie realizată în anul 1942. (...) Șefii de stat major raportează: sunt puține șanse să se creeze condițiile în care Sledgehammer să fie o întreprindere rezonabilă.”

Washingtonul a reacționat furibund. Președintele l-a informat pe Churchill că îi trimite la Londra pe reprezentanții săi: generalul Marshall, Harry Hopkins și amiralul Ernest J. King. Informația despre sosirea delegației era însoțită de o telegramă, care nu lăsa niciun fel de îndoială în privința deciziei americanilor. Președintele scria să toate evenimentele impun guvernului Statelor Unite să-și schimbe strategia de până acum și să concentreze forțele americane în Pacific oferind Marii Britanii puțin sprijin. Churchill simțea că se află într-o situație fără ieșire. După aprecierea lui, realizarea invaziei în 1942 era o nebunie. După încercarea nereușită de pe țărmlul Franței, Roosevelt va fi fără îndoială obligat să renunțe la funcția de președinte. În Statele Unite ar avea câștig de cauză adepții angajării forțelor țării în luptele din Pacific. America și-ar retrage sprijinul pentru Marea Britanie, iar fără acesta războiul din Europa nu putea fi câștigat. Efectul ar fi fost același dacă nu ar fi fost de acord cu invazia; jignit și atins în punctul său sensibil, președintele amenința că America se va ocupa cu războiul din Pacific și va lăsa de izbeliște Europa.

Delegația americană trebuia să sosească la Londra la 18 iulie, pentru a discuta o dată pentru totdeauna problema invaziei. Churchill înțelegea că nu mai poate da înapoi. S-a hotărât să-l înfrunte pe Roosevelt. Era convins că va un rău mai mic decât să-și dea acordul pentru invazie. Se gândea că președintele, auzind un „nu” hotărât din partea lui, va trebui să cedeze, căci nu avea altă soluție: fără acordul lui Churchill nu putea realiza o invazie de amploare a armatelor americane în Franța. De aceea, a dat în același timp și ordin să se reia raidurile deasupra țărmlui francez. Roosevelt, supărat de refuzul aliatului său, trebuie să se

convingă ce s n ntâmpla cu armata care ar efectua o astfel de invazie. Și era clar că supărarea îi va trece când va afla că mulți soldați au murit în timpul asaltului împotriva orașului Dieppe de pe țărmul francez.

La 18 iulie, pe aeroportul Prestwick din Scoția a aterizat avionul la bordul căruia au sosit generalul George Marshall, amiralul Emst J. King și Harry Hopkins. S-au urcat imediat într-un tren special, care urma să-i ducă la moșia premierului din Chequers, în apropierea Londrei. Acolo îi aștepta Churchill. Dar americanii nu au fost de acord și au cerut ca următoarea oprire să fie Londra. Era un afront pentru Churchill, dar delegația americană nu era dispusă la amabilități și complimente pentru guvernul britanic.

Prima întâlnire în sala de conferințe a sediului guvernului din Downing Street 10 a avut loc la 10 iulie. Delegației americane i s-au alăturat generalul Eisenhower și comandanții forțelor terestre, navale și aeriene. Din primele cuvinte rostite s-a văzut că cele două părți nu puteau ajunge la un compromis. Americanii erau decizi să realizeze cât mai curând invazia din Franța. Britanicii nu s-au lăsat emoționați. După părerea lor, încercarea de ocupare a țărmului francez s-ar fi sfârșit cu o înfrângere. Cele două zile de negocieri nu au adus nicio rezolvare.

La 22 iulie, atmosfera din sala de conferință era copleșitoare. Americanii s-au așezat la locurile lor vizibil iritați. Marshall a scris ceva pe o bucatică de hârtie și i-a dat-o lui Hopkins. „Mă simt al naibii de deprimat”, a citit acesta. S-a uitat la Marshall și a dat aprobator din cap, ca și când ar fi vrut să spună: „Dar cine se simte bine în această încăpere?”.

— Domnule premier, s-a întors el către Churchill, vă rog să luăm o pauză. Înainte de a lua decizia finală, delegația noastră trebuie să ia legătura cu președintele Roosevelt.

Churchill a fost de acord. Hopkins a ieșit repede din sală și s-a îndreptat spre camera de comunicații. S-a întors peste câteva zeci de minute. A discutat o clipă despre ceva cu ceilalți membri ai delegației americane, iar când a sosit Churchill, i-a transmis imediat textul telegramei lui Roosevelt:

„Comandanții forțelor armate americane trebuie să înceapă pregătirile pentru o operațiune alternativă împotriva Germaniei, care va permite o angajare ofensivă a armatelor americane în anul 1942”.

Churchill a zâmbit. Pe chipul lui se citea o mare, nedisimulată ușurare. Criza fusese depășită. Președintele Statelor Unite fusese de acord cu amânarea invaziei de pe continentul european și cu începerea pregătirilor pentru un atac în Africa de Nord. Acceptase, așadar, argumentele pe care i le

La 19 august 1942, în zori, 4.961 de soldați canadieni și 55 de tancuri, 1.975 de soldați britanici (infanteria marină) și 50 de soldați americani au început desantul pe plaja stâncoasă de la Dieppe. Trebuiau să distrugă bateriile de pe țărm, să ocupe portul, să arunce în aer instalațiile portuare și să facă o recunoaștere a forțelor inamicului. Lipsiți de suficient sprijin de artilerie de pe vase (distrugătoarele dispuneau numai de tunuri de calibrul 120 mm, ale căror proiectile erau prea mici pentru a străpunge fortificațiile germane) și din partea aviației, nu aveau șanse prea mari de succes. Au dat greș și tancurile, dintre care 28 au debarcat pe plajă, dar numai 3 au ajuns pe bulevardul de pe faleză, unde au fost distruse de focul antitanc al nemților. După 6 ore de luptă, a fost nevoie ca unitățile care reușiseră să ajungă pe mal să fie evacuate. La ora 10.22, vasele au început să adune de pe plajă soldații care se retrăgeau. Din cei 6.018 soldați aliați au pierit sau au ajuns în prizonierat 4.350 (3.363 de soldați canadieni, 247 de englezi și americani, 550 de marinari din Royal Navy și 190 de piloți RAF). Armata de invazie a pierdut 33 de unități de desant, 33 de tancuri și 106 avioane. Pierderile germanilor s-au ridicat la 600 de morți și răniți și 48 de avioane. Insuccesul acțiunii a dovedit că deschiderea celui de-al doilea front fără o pregătire îndelungată nu este posibilă. Statele aliate nu dispuneau de echipamentul necesar pentru realizarea invaziei: vase amfibie care să-i aducă pe soldați până la mal și după aceea să aprovizioneze unitățile, tancuri plutitoare etc.

Stalin a reacționat foarte violent la vestea că aliații occidentali au renunțat la planul de invadare a Franței și de deschidere a celui de-al doilea front în 1942. Era convins că aliații îl păcăliseră. Roosevelt și Churchill se făcuseră numai că vor să-l ajute. Creaseră o iluzie a iminenței unui al doilea front și de rupere în două a forțelor germane, ca să mențină rezistența Armatei Roșii și să n-o lase să capituleze în fața forței copleșitoare a Wehrmacht-ului! Voiau să aștepte până când armatele sovietică și germane se vor epuiza reciproc pentru ca după aceea să-și poată impune condițiile în fața ambelor state. Stalin era convins că acesta este adevărul. Avea și o dovadă: la 10 mai 1941, adjunctul Fuhrer-ului, Rudolf Hess, zburase cu avionul în Marea Britanie. „De ce a făcut aceasta?”, i-a întrebat Stalin pe colaboratorii săi. Tot el răspundea: „Ca să negocieze personal condițiile de încheiere a păcii între cel deal Treilea Reich și marile puteri anglo-saxone”. Pentru ca să ascundă de Stalin adevăratul scop al călătoriei lui Hess, propaganda germană răspândise povestea despre boala lui mintală și așa-zisa fugă. Britanicii, cel puțin, păstrasera măcar atâta decență că nu comentaseră în niciun fel această escapadă. Dar asta nu schimba realitatea că îl înșelaseră!



Winston Churchill se aștepta la o astfel de reacție din partea lui Stalin și se temea de ea. De aceea a și plecat la Moscova, pentru a-i explica personal suspiciosului gruzin că amânarea invaziei pe continent nu însemna schimbarea politicii aliaților față de Germania. Dar Stalin nu s-a lăsat convins. A doua zi după întâlnirea de la Kremlin, lui Churchill i-a fost înmănat un memorandum elaborat sub dictarea lui Stalin:

„Ca urmare a schimbului de opinii de la Moscova, din 12 august, am stabilit că domnul Churchill, premierul guvernului britanic, consideră imposibilă deschiderea celui de-al doilea front în Europa în anul 1942.

Trebuie să amintim că decizia deschiderii celui de-al doilea front în Europa în anul 1942 a fost luată în timpul vizitei lui Molotov la Londra și și-a găsit expresia în comunicatul comun anglo-sovietic dat publicității la 12 iunie. Trebuie să amintim, de asemenea, că deschiderea celui de-al doilea front în Europa a fost planificată pentru a rupe o parte din armata germană de pe frontul de est, pentru a se crea în Occident centrul principal de rezistență împotriva fasciștilor germani și pentru a ameliora în felul acesta situația armatei sovietice pe frontul sovieto-german în anul 1942.

Nu mai este nevoie să spunem că în planificarea operațiunilor de vară și de toamnă comandamentul superior sovietic a contat pe deschiderea celui de-al doilea front în Europa în anul 1942. Se înțelege că refuzul guvernului britanic de a crea al doilea front în Europa în 1942

W. Churchill la Kremlin. Alături de el A. Harriman - ambasadorul SUA, I. Stalin și V. Molotov

va reprezenta o lovitură morală pentru opinia publică sovietică, care spera că cel de-al doilea front va fi deschis, iar aceasta va complica situația Armatei Roșii pe front, prejudiciind planurile comandamentului suprem sovietic. Nu comentez faptul că dificultățile pe care le-a întâmpinat Armata Roșie ca urmare a refuzului deschiderii celui de-al doilea front în 1942 provoacă pierderi pentru poziția militară a Marii Britanii și a celorlalți aliați.

Eu și tovarășii mei credem că anul 1942 oferă cele mai prielnice condiții pentru crearea celui de-al doilea front în Europa, căci aproape toate armatele germane (...) sunt angajate pe frontul de est și numai forțe neînsemnate, cel mai prost echipate, au fost lăsate în Europa. Este greu de spus dacă anul 1943 va aduce condiții la fel de prielnice ca anul 1942 pentru deschiderea celui de-al doilea front. Din acest motiv, considerăm că este posibilă și necesară deschiderea celui de-al doilea front în Europa în anul 1942”.

Era o amenințare deschisă la adresa aliaților. „Nu se știe ce se va întâmpla dacă nu deschideți cel de-al doilea front în 1942!”. Stalin nu se aștepta ca amenințarea să aibă efect. Căuta febril o altă soluție pe care s-o aplice dacă presupunerile lui cele mai rele ar deveni realitate: dacă britanicii și americanii vor semna pacea cu nemții. Fără un al doilea front în Europa Occidentală, care să atragă o mare parte din armatele germane de pe frontul de est, după încetarea bombardării uzinelor germane de către avioanele americane și britanice, după întreruperea livrărilor de materiale și echipamente de război pentru Uniunea Sovietică, Armata Sovietică, deși își întărise forțele, nu va putea să învingă puterea militară germană, care se va rostogoli în întregime spre est. Ce putea face Stalin în această situație, convins fiind că cele mai negre coșmaruri ale lui ar putea să se adevărească? Să le ordone soldaților să lupte cu aceeași abnegație sinucigașă care îi oprise pe nemți în fața Moscovei, pentru ca fiecare drum, fiecare intersecție, fiecare sătuc ocupat de năvălitor să aibă coste jertfe mari; pentru ca Hitler să înțeleagă că ajungerea în Urali îl va costa milioane de victime și să se teamă că societatea germană nu-i va ierta acest lucru.

La 28 iulie 1942, Stalin a dat ordinul de luptă nr. 227. Un ordin de luptă înfricoșător:

„Avem nevoie de ordine și disciplină în companiile, batalioanele, regimentele, unitățile blindate și diviziile aeriene. Aceasta este cea mai mare slăbiciune a noastră. Dacă vrem să ne apărăm și să ne salvăm țara, trebuie să introducem o disciplină mai severă și ordinea în armată. Lașii și cei ce seamănă panica vor fi împușcați pe loc. Fiecare comandant,

soldat și ofițer politic trebuie să se supună unei discipline de fier. Niciun pas înapoi”.

„Niciun pas înapoi” însemna moartea pentru mii de soldați sovietici, care nu aveau voie să se retragă, să se regrupeze, să iasă de sub focul mortierelor germane ca să-și salveze viața. Nu aveau voie să se predea. Trebuiau să reziste și să piară. Dar pierderile nemților vor fi mai mari decât ale sovieticilor și aceasta era prima condiție a succesului planului lui Stalin, care mai încercase o dată să-l transpună în viață, în anul 1941, când nemții mergeau înainte ca o vijelie și exista pericolul real să ocupe Moscova înainte de căderea iernii.

La jumătatea anului 1942, Edgar Clauss, care păstra contactul cu doamna ambasador Kollontai, raporta de la Stockholm: „Garantiez că, dacă nemții sunt de acord cu frontierele din 1939, putem încheia pace cu rușii într-o săptămână”.

Aflase aceasta curând de la ambasadorul finlandez, care discutasese cu doamna ambasador Kollontai la Stockholm și auzise de la ea că Stalin se gândește la posibilitatea de a încheia cu Finlanda o pace care prevedea întoarcerea la frontierele din 1939 dintre cele două state. Condiția unei astfel de înțelegeri ar fi fost reglementarea relațiilor sovieto-germane. Diplomații japonezi transmiteau semnale despre disponibilitatea lui Stalin de a începe convorbiri de pace. Situația armatei lui din zona Stalingrad se înrăutățea pe zi ce trecea.

La 12 septembrie, Armata a 4-a blindată și-a adunat forțele și a lovit din nord spre sud cu o asemenea putere, încât a zdrobit apărarea sovietică și, câteva ore mai târziu, soldații germani au pătruns pe străzile de la periferia Stalingradului.

În aceeași zi, la sediul lui Hitler din Vinnița, a avut loc o consfătuire, la care Hitler l-a convocat pe comandantul Grupului de armată „B”, generalul Maximilian von Weichs, și pe comandantul Armatei a 6-a, generalul Friedrich Paulus, cerându-le să învingă cât mai repede orașul. Considera că sovieticii și-au aruncat în luptă ultimele forțe. Nu se înșela.

Rușii desemnaseră pentru apărarea Stalingradului Armata 62 a generalului Vasili Ciuikov, compusă din 6 divizii, adică aproximativ 50.000 de oameni, și armata încă și mai slabă a generalului M. Șumilov, alcătuită din... două divizii! Curând avea să se constate că efectivele unităților sovietice nu permiteau să se prevadă rezultatul evoluției situației. Într-o zi, soldații sovietici, ca și când și-ar fi pierdut orice speranță de rezistență, cedau cuprinși de panică, lăsau străzile întregi în părăsire, dar în ziua următoare erau în stare să opună o rezistență disperată și să se arunce în atac cu atâta înverșunare, încât unitățile germane, luate prin surprindere, când tocmai se pregăteau să sărbătorească victoria, se

retrăgeau, lăsând pe câmpul de luptă echipamente și sute de cadavre. Soldații sovietici din acele armate slabe nu puteau decât să lupte și să piară. Știau prea bine ce înseamnă prizonieratul la nemți. Știau că după ce se vor preda vor fi tratați mai rău ca animalele și, înghesuiți în spatele gardurilor de sârmă ghimpată ale lagărelor improvizate, vor trebui să aștepte să moară de foame și de frig. Înapoi nu puteau da. Le interzicea ordinul lui Stalin, căci în spatele lor stăteau armatele NKVD, printre care se distingea divizia 10 comandată de colonelul Saraiev. După cum scriau istorici sovietici oficiali ai celui de-al Doilea Război Mondial: „Aceste divizii păzeau vitejește spatele armatei”. Asta însemna moartea pentru orice soldat sau chiar și pentru unități întregi, dacă încercau să se retragă de pe pozițiile dobândite. NKVD nu-i ierta nici pe răniți.

Nemții erau deja pe străzile Stalingradului când s-a întâmplat ceva ce nu puteau înțelege. Victoria împotriva armatei slabe le aluneca printre degete.

În jurnalul de război al Armatei 62 a generalului Vasili Ciuikov la data de 14 septembrie 1942 sunt consemnate următoarele:

„Ora 7.30: inamicul a ajuns pe strada Academiei.

7.40: 1 batalion al Brigăzii 38 motorizate a fost rupt de forțele principale.

7.50: au izbucnit lupte în zona colinei Matveiev Kurgan și a străzilor care duc la gară.

8.40: gara este în mâinile inamicului.

8.40: gara este în mâinile noastre.

9.40: gara este ocupată din nou de inamic.

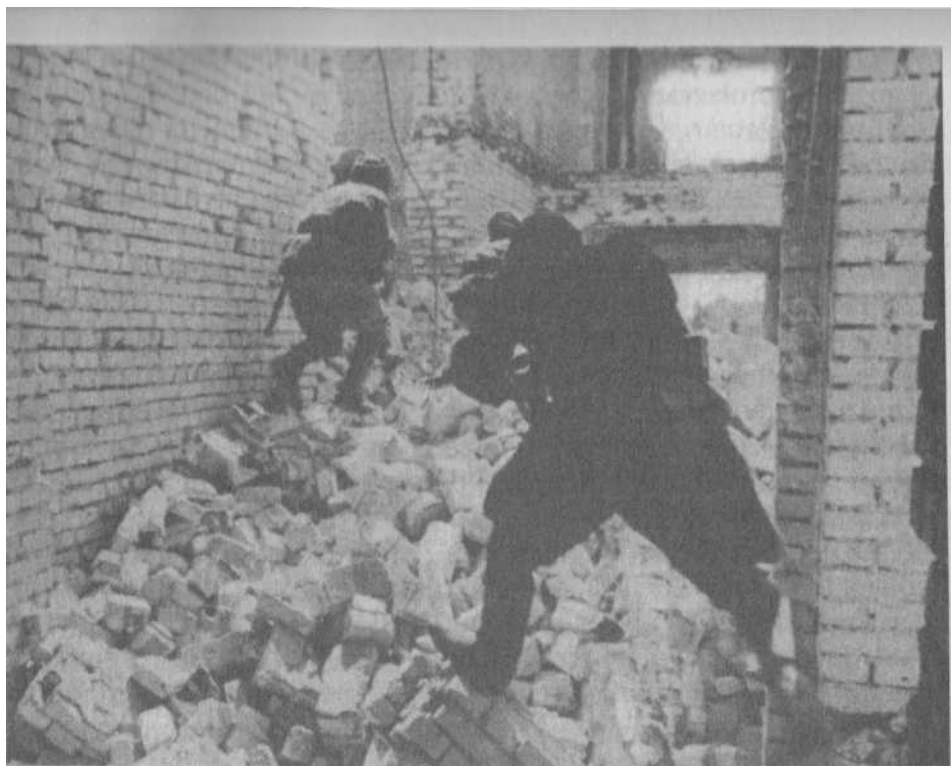
10.40: inamicul a ajuns în str. Pușkin, la 500 m de statul major al armatei.

11.00: două regimente de infanterie, sprijinite de 30 tancuri, înaintează spre „Institutul Tehnic”.

Generalul Wolfram von Richthoffen, comandantul flotei a 4-a aeriene, scria:

„22 septembrie. Înaintarea armatei noastre este dramatic de lentă. Armata a 6-a nu-și va îndeplini niciodată misiunea în ritmul acesta. Am fost atrași în lupte nesfârșite pentru fiecare pivniță, pentru fiecare bucățică de teren”.

Nu a mai adăugat că avioanele lui contribuiau la încetinirea marșului soldaților care cucereau Stalingradul. În fiecare zi, bombardierele efectuau aproximativ 3.000 de zboruri deasupra orașului. Bombele lor săpau gropi



Fortărețele Stalingradului

pentru apărători. Așteptau ca tancurile să treacă anevoie prin grămezile de moloz și ruine și să se apropie la 5-10 m, apoi le distrugau cu grenade sau cu arcebuze, care se dovedeau niște arme foarte eficace în aceste condiții. O recoltă cumplită culegeau trăgătorii de elită ascunși perfect și care îi vânau pe ofițeri, pe șoferii transportoarelor blindate sau ai tancurilor, atunci când se opreau o clipă și ridicau trapa ca să mai ia aer sau să privească în jur.

În oraș, unitățile blindate își pierdeau avântul, forța de atac și viteza. Un tanc care înainta încet printre casele înalte, își expunea părțile cele mai slabe ale blindajului. La tancurile *PzKpfw III Ausf J*, unul din cele mai numeroase tancuri produse în vremea respectivă, echipajul era protejat de o placă de 5 cm grosime, dar numai în locurile cele mai expuse exploziilor: în fața turelei și a cabinei. Constructorii, a căror principală preocupare era scăderea greutateii vehiculului de luptă, căci de aceasta depindeau viteza, manevrabilitatea, uzura mecanismelor și consumul de carburant, micșoraseră la minimumul necesar blindajul în locurile în care nu puteau ajunge proiectilele trase de tunurile antitanc ale inamicului: în partea superioară a turelei și a cabinei. Acolo placa avea 10

mm (turela) sau 17 mm (cabina) grosime, prea puțin pentru a proteja echipajul de proiectilele archebuzelor antitanc *PTRD*¹ și de grenade.

După ce plecau avioanele și artileria înceta să tragă, iar tancurile intrau pe străzile orașului, din subsoluri ieșeau apărătorii sovietici. Aveau locuri cu cele mai bune poziții de tragere. Se cățărau pe casele incendiate, își săpau adăposturi provizorii în moloz ca să se apere de proiectile și așteptau acolo perfect ascunși, invizibili pentru infanteria care înainta în urma tancurilor. Acestea mergeau încet, croindu-și anevoie drum prin străzile pline de ruine și în moloz. Traseul lor era obligatoriu: nu se puteau deplasa decât prin locurile unde nu zăceau stâlpi de lumină doborâți și grămezi de cărămizi. De aceea, comandanții sovietici prevedeau fără dificultate direcțiile de atac și organizau o apărare a cărei străpungere îi costa pe germani multe victime. Când în cele din urmă reușeau să ajungă la casele atacate, nu mai găseau decât locuri de tragere părăsite. Echipetele de la punctele de rezistență, care cunoșteau bine terenul, se deplasau rapid prin curțile interioare, printre ruine, prin trecerile subterane și canale dintr-un loc în altul. Generalul Ciuikov a început să formeze centre de rezistență, iar între ele acționau grupurile de asalt, care atacau imediat obiectivele cucerite de dușman, înainte ca acesta să aibă timp să-și consolideze pozițiile și să se pregătească de apărare. De aceea, casele din Stalingrad treceau când în mâinile unora, când ale celorlalți de mai multe ori pe parcursul aceleiași zile. De fiecare dată cădeau alte victime dintre atacatori și apărători.

Între 13 și 16 septembrie, nemții au pierdut 6.000 de oameni, 170 de tancuri și 200 de avioane. Generalul Franz Halder consemna:

„Se simte tot mai mult epuizarea treptată a armatelor atacatoare”.

La 14 octombrie, nemții au lansat marea ofensivă, crezând că vor cuceri orașul. Nu au reușit.

Consemnările din jurnalul de război al Armatei 62 la data de 14 octombrie ne prezintă o imagine a luptelor: ¹

¹ *PTRD vz.41*, armă sovietică antitanc construită de Degtarev în 1932 pe baza unei mortiere mai vechi calibru 12,7 mm. În proiectile se afla o mare cantitate de material incendiar, care exploda în momentul impactului cu blindajul, ceea ce îi indica trăgătorului locul unde nimerise. Din 1941, s-au folosit proiectile cu pivot de wolfram, cu o forță de distrugere mult mai mare. În același timp, s-a produs varianta *PTRS vz. 41*, de construcție Simonov, cu încărcător cu 5 proiectile, dar modelul anterior era mai ușor de produs și de utilizat, ceea ce a făcut ca varianta Degtarev să fie principalul tip de armă de acest fel în Armata Roșie până la sfârșitul războiului. Date tactico-tehnice: calibru 14,5 mm, greutatea armei 17,3 kg, viteză inițială a proiectilului 2.000 m/s, proiectilul străpungea un blindaj cu grosimea de 25 mm, nimerind ținta de la o distanță de 500 m sub un unghi de 90°

„Ora 8.00 Inamicul «atacă cu infanteria și cu tancurile. Lupta se desfășoară pe tot frontul.

9.30: atac inamic la fabrica de tractoare respins. 10 tancuri incendiate în curtea fabricii.

10.00: tancurile și infanteria au zdrobit regimentul 109 din divizia 37 (gen. Joludev).

11.30: flancul stâng al regimentului 524 infanterie din divizia 95 distrus. Aprox. 50 tancuri se îndreaptă spre poziția regimentului.

11.50: inamicul a ocupat stadionul de lângă fabrica de tractoare. Unitățile noastre izolate pe stadion încearcă să-i învingă.

12.00: comandantul regimentului 117, Andreev, ucis.

12.20: știre radio de la o unitate a regimentului 416 dintr-un complex de case: „Înconjurați; avem apă și muniție; pierim dar nu ne predăm”.

12.30 Stukas-urile atacă statul major al gen. Joludev. Generalul, în- tr-un adăpost prăbușit fără comunicare. Am stabilit legătura cu unitățile diviziei.

13.10: două adăposturi ale statului major s-au dărâmat. Unul din ofițeri prins cu picioarele în ruine; nu-l puteam elibera.

15.25: detașamentul de apărare a statului major angajat în luptă.

16.35: lt. col. Ustinov, comandantul regimentului de infanterie, cere să se îndrepte foc de artilerie spre statul lui major, a fost înconjurat de infanteria inamică cu mitraliere”.

Luptele crâncene și sângeroase au încetat la sfârșitul lui octombrie, când ambele părți, atacatorii și apărătorii, erau la capătul puterilor.

Un ofițer german din Diviza 14 blindate nota în jurnalul de bord al diviziei:

„A fost o luptă cumplită și epuizantă la suprafața și în subsolurile ruinelor, în pivnițele și canalele acestui oraș mare. Om cu om, erau împotriva eroului. Tancurile noastre se cățărau pe grămezile uriașe de moloz, zăngănind din șenile, se strecurau prin atelierele dărâmate, deschideau foc având ținta chiar în fața turelei în străzile înguste blocate de zidurile caselor dărâmate sau în curțile fabricilor. Câțiva dintre coloșii noștri blindați au fost sfărtecați sau au zburat în aer nimerind pe mine”.

Stalingradul nu a fost cucerit, dar asta încă nu însemna nimic. Însă în septembrie, comandamentul sovietic a decis să profite de situația din jurul

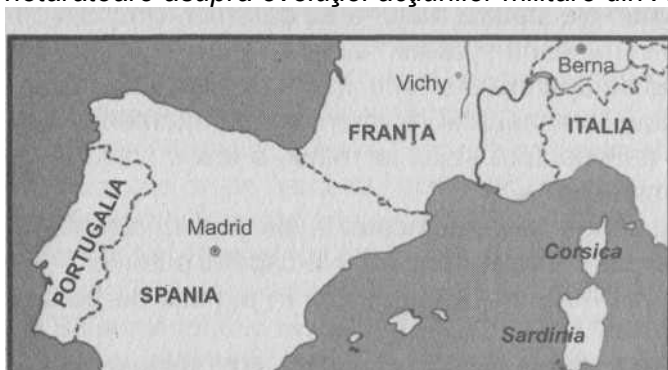
Lovitura din Africa

La începutul după-amiezii de 7 noiembrie 1942, în „Vizuina Lupului”, Adolf Hitler s-a urcat în trenul lui special ca să se ducă la Munchen, unde se întâlnea în fiecare an cu vechii tovarăși de partid care, în 1923, merseseră alături de el în Odeonsplatz pentru a ocupa clădirile guvernamentale și a prelua puterea, mai întâi în Bavaria, apoi în toată Germania.

Călătoria până la Munchen nu a fost plăcută. Hitler era neliniștit din cauza situației incerte din Africa de Nord. La 3 noiembrie, feldmareșalul Erwin Rommel raportase că trebuie să-și retragă unitățile de lângă El Alamein¹, ceea ce făcuse imediat, fără să mai aștepte aprobarea lui Hitler, pe care, așa cum presupunea corect, nu ar fi primit-o. Apoi au

sosit informații că în apropiere de Gibraltar fusese observat un mare convoi al aliaților. Hitler a crezut inițial că vasele soseau cu aprovizionare pentru Malta, principala bază a flotei britanice și a avioanelor care atacau flota italiană din Mediterana. Cu o zi înainte de a

¹ El Alamein - în apropierea acestei așezări, la aproximativ 80 km vest de Alexandria din Egipt, în zilele de 23 octombrie - 5 noiembrie 1942 a avut loc o luptă între armatele germano-italiene și aliați (Armata a 8-a), în care armatele Axei au fost înfrânte. După sursele germane, armata germano-italiană avea 108.000 de soldați și a pierdut 7.800 de morți și răniți, aproximativ 50.000 de oameni au fost luați prizonieri. Pe câmpul de bătaie au rămas 1.000 tunuri și 540 de tancuri. Pierderile britanice s-au ridicat la 13.500 de morți și răniți, 500 de tancuri distruse și avariate, 100 de tunuri. Lupta aceasta a avut o influență hotărâtoare asupra evoluției acțiunilor militare din Africa de Nord.



pleca de la „Vizuina Lupului” sosise știrea că la bordul vaselor convoiului au fost observate echipamente de desant. Atunci încotro se îndreptau? Unde vor lovi? Părerile erau împărțite. Comandamentul Kriegsmarine susținea că ținta atacului va fi Libia, unde armata de invazie ar fi putut să lovească în spatele armatei lui Rommel, care pleca de la El Alamein și să o zdrobească. Comandamentul Luftwaffe era de părere că ținta desantului va fi Algeria, iar Hitler înclina spre Tripoli și Beghazi.

La ora 19.00, Fuhrer-ul a trecut în vagonul de stat major, unde generalii lui așteptau deja cu cele mai proaspete vești pe tema situației din Marea Mediterană.

— Armata dușmanului se deplasează spre est și, după toate probabilitățile, se îndreaptă spre strâmtorile siciliene, a spus generalul Alfred Jodl. Așteptăm confirmarea din partea Kriegsmarine.

Hitler a lăsat capul în jos și s-a apropiat de masa pe care era întinsă harta. S-a aplecat deasupra ei și a tăcut mult timp. Voia să spere că armata franceză, credincioasă guvernului de la Vichy, va opune o rezistență dâră unităților de desant, dar, fără îndoială, își dădea seama că nu poate conta prea mult pe asta. Rămânea întrebarea ce va fi mai departe. Era suficient să te uiți la hartă, ca să te convingi că debarcarea în Africa de Nord va fi preludiul marii operațiuni a invadării Siciliei sau a Franței de sud.

— Kriegsmarine confirmă direcția de deplasare a inamicului. După părerea italienilor, este în joc invadarea Algeriei - Jodl transmitea cele mai proaspete noutăți de pe frontul mediteranean.

Hitler nu a comentat și a ieșit din vagon fără un cuvânt. Își păstra calmul, deși toți ofițerii reuiniți acolo își dădeau seama că era furios la culme, atât pe Abwehr, cât și pe SD, care nu-l informaseră despre pregătirile aliaților de a invada Africa.

Pe Marea Mediterană, vasele aliaților erau împărțite în două grupe: Grupul Operativ Central (Central Task Force) și Grupul Operativ Răsăritean (Eastern Task Force). În aceeași timp, în Atlantic se apropiau de plajele din Maroc vasele celei de-a treia grupe - de vest (Western Task Force). La 8 noiembrie, cu o mică diferență orară - Eastern și Central Task Force la ora 1.00, Western la 4.00 - au început operațiunea de debarcare în Maroc și în Algeria.

În acel moment, trenul lui Hitler se opri într-o gară mică din Turingia, unde au auzit la știrile de la radio BBC: armatele aliate au debarcat la Alger, Oran și Casablanca.

Ministrul afacerilor externe Joachim von Ribbentrop a plecat imediat de la Berlin spre Bamberg, pentru a ajunge la trenul lui Hitler și a discuta cu el cât mai curând noua situație creată. Nu ar fi îndrăznit să

întreprindă niciun fel de demersuri diplomatice fără a primi în prealabil acceptul conducătorului...

— *Mein Fuhrer*, situația statelor Axei din zona Mării Mediterane a devenit dificilă, a început el cu maniera lui obișnuită de a prezenta drept descoperiri proprii lucruri general cunoscute. De astă-dată, Hitler nu a dat atenție acestei trăsături enervante a ministrului său. - Dar se poate ieși din ea, dacă vom ușura situația pe alte teatre de luptă.

Aceasta însemna necesitatea de a transfera forțe însemnate din Uniunea Sovietică în zona Mării Mediterane. Hitler se gândea la posibilitatea de a transfera forțe suplimentare în Tunisia, dar nici nu-i trecuse prin minte ca această operațiune să se desfășoare pe seama frontului sovietic.

— Vă rog să-mi permiteți să încep să-l sondez pe Stalin, prin intermediul doamnei ambasador de la Stockholm, doamna Kollontai, dacă nu ar fi dispus să înceapă convorbiri de pace cu noi - a spus în continuare Ribbentrop, fără să observe că, ascultându-l, Hitler se schimbase la față. Chiar dacă ar trebui să sacrificăm cuceririle noastre teritoriale din est!

Hitler, cu fața umflată de furie, a sărit din loc.

— Nu putem discuta decât despre Africa de Nord!, a urlat el. Despre nimic altceva! Într-un moment de slăbiciune nu este voie să sondezi inamicul care se pregătește de atac - a adăugat el deja calm.

Ribbentrop, speriat de izbucnirea lui Hitler, a tăcut și nu a mai încercat nici măcar să-și susțină opinia. Se temea întotdeauna și era cuprins de panică în fața schimbărilor bruște de dispoziție ale lui Hitler. Încruntarea sprâncenelor Fuhrer-ului, expresia de nemulțumire sau fie chiar și numai lipsa aprobării îi provocau crampe de stomac și o migrenă care dura apoi câteva ore în șir. Nu este deci de mirare că nu a îndrăznit să spună tot ceea ce intenționase să adauge ca să-și susțină propunerea de începere a convorbirilor cu Stalin. Știa că rușii de câteva luni căutau o posibilitate de a antama convorbiri de pace. Primise această informație de la Peter Kleist, lucrător în ministerul lui, expert în problemele orientale, care, la sfârșitul lui septembrie 1942, fusese la Stockholm și stabilise contactul cu Edgar Clauss, agent al Abwehr-ului. Acesta îl informase că la 7 iulie 1942 doamna ambasador Kollontai și Andrei Aleksandrov, rezidentul spionajului sovietic, îi făcuseră propunerea de a discuta pe tema întoarcerii la frontierele din 1939 între Uniunea Sovietică și Germania, în septembrie, Clauss se întâlnise încă o dată cu doamna Kollontai însoțită de astă-dată de consilierul Vladimir Semionov. Și din nou fusese adus în discuție posibilitatea începerii unor convorbiri de pace. Era clar că atât doamna ambasador, cât și funcționarii care o însoțeau acționează conform instrucțiunilor primite de la Moscova și chiar de la cel mai

//

înalt nivel Nu n inul < lin funcționării reprezentanței diplomatice nu ar fi îndrăznici măcar să se gândească la asemenea demersuri, fără un ordin de la Kremlin!

După aprecierea lui Ribbentrop, situația devenise mai avantajoasă după invadarea Africii de Nord de către trupele anglo-americane. Stalin putea vedea aici dovada clară a trădării aliaților, care întreprinseseră o operațiune atât de departe de frontul de răsărit, încât nu ar fi putut să-l determine nicidecum pe Hitler să-și retragă o parte din armata din Uniunea Sovietică, influențând astfel desfășurarea războiului din est. Pentru Stalin, debarcarea în Africa mai avea o semnificație: demonstra că următoarea acțiune a aliaților se va desfășura în zona Mării Mediterane (invadarea Siciliei, apoi a Peninsulei Apenine și poate a Balcanilor), ceea ce va angaja forțele aliaților Germaniei: în primul rând ale Italiei, apoi ale Ungariei, României și Bulgariei, unde Wehrmacht-ul își va concentra acțiunile cel puțin un timp. Lui Stalin, care fără îndoială că analizase și evaluase noua situație, nu-i mai rămânea decât să caute o modalitate de a pune capăt acestor eforturi uriașe, înainte ca armata sa să-și secă-tuiască definitiv forțele în focul acestui război.

Tocmai de aceea, Ribbentrop considera că trebuie să se profite de starea de slăbiciune a dictatorului sovietic și de pierderea speranței lui într-un ajutor rapid din partea aliaților occidentali. Ar fi fost o șansă de schimbare a destinului războiului, care se desfășura într-un mod din ce în ce mai dezavantajos pentru Germania. Se contura încet spectrul totalei înfrângeri!

Dar Hitler era de altă părere. Încercarea de a-i prezenta lui Stalin propuneri de negocieri în timpul ofensivei germane din Caucaz și când aliații occidentali porniseră și ei la ofensivă și le luaseră nemților și italienilor de sub nas țărml Africii ar fi fost o dovadă de slăbire a rolului conducător al Germaniei și i-ar fi slăbit pozițiile în marea târguială. Pe lângă aceasta, Hitler nu voia să negocieze cu Stalin, căci aceasta ar fi însemnat anihilarea tuturor sacrificiilor făcute până acum: 370.000 de soldați morți, un uriaș efort economic și militar, precum și nimicirea visului care îi însuflețea toate acțiunile: crearea în răsărit a unui spaț vital pentru noul și mărețul popor german. El avea alt plan, pe care încerca de să-l realizeze Heinrich Himmler: încheierea păcii cu Marea Britanie și cu Statele Unite. Aceasta i-ar fi permis să încheie războiul pe două fronturi și să arunce toate forțele militare ale Germaniei în est. Dar îi lipseau în continuare argumentele cu care să convingă statele occidentale să accepte propunerea lui. Succesele armatelor britanice și americane în Africa îi înrăutățeau și mai mult poziția. Trebuia să-i oprească pe aliați în Africa și să le provoace cât mai multe pierderi. Dar posibilitățile lui

erau limitate. În invadarea Africii de Nord, aliații occidentali folosiseră

65.0 de soldați. De partea lor trecuseră și câteva zeci de mii de soldați francezi. Transportul maritim le aducea noi divizii și asigura aprovizionarea. Hitler putea opri armatele britanice și americane, dar numai pentru un timp limitat.

La 28 noiembrie a sosit la „Vizuina Lupului” Erwin Rommel¹, „eroul din Africa”. Timp de un an și jumătate, își condusese armata spre Egipt, raportând multe victorii strălucite, până când fusese învins la El Alamein. Neștiind că britanicii sunt gata să declanșeze ofensiva, a plecat în Europa. După înfrângerea în luptă, era convins că Africa este pierdută pentru Germania. După întoarcerea în Europa scria:

„Scopul nostru în Tunisia este să câștigăm cât mai mult timp posibil, pentru a evacua cât mai mulți dintre soldații cu experiență, care pot fi folosiți în luptele din Europa. Știm din experiență că nu există speranța să asigurăm aprovizionarea și echiparea armatei în Tunisia, ceea ce înseamnă că vom fi nevoiți să micșorăm numărul de soldați pentru a forma unități mai mici, dar mai bine înarmate și echipate. Dacă aliații vor declanșa o ofensivă care ar duce la rezolvarea finală, ar trebui să scurtăm frontul pas cu pas și să evacuăm cât mai mulți soldați cu avioanele, cu vapoarele și cu vasele de război. (...) Când armatele anglo-americeane vor termina cucerirea Tunisiei, nu vor mai găsi nimic acolo decât prizonieri. În felul acesta vor fi lipsiți de fructele victoriei, așa cum am fost și noi la Dunkerque”.

¹ **Erwin Rommel** (1891-1944), feldmareșal german. În 1937 a atras atenția lui Hitler după publicarea lucrării sale *Infanteria atacă* și a primit funcția de comandant al detașamentului pentru protecția personală a Fuhrer-ului și a sediului lui principal. Și-a câștigat renumele în mai 1940, când Diviza a 7-a pe care o comanda a raportat succese fulger în campania din Franța. În ianuarie 1941 a preluat comanda corpului expediționar special Afrika Korps, trimis de Hitler în Africa de Nord în ajutorul armatei italiene: a comandat succesiv corpul, grupul și armata de blindate, armata germano-italiană de blindate, care au raportat succese importante împotriva armatelor aliate. Nu a reușit să obțină aprovizionarea necesară cu arme, materiale și muniție pentru armatele sale, ceea ce a reprezentat cauza principală (pe lângă descifrarea de către serviciile de spionaj britanice a telegramelor codificate cu mașina „Enigma”) a înfrângerii de la El Alamein din 1942. În februarie și martie 1943 a comandat armatele germano-italiene din Tunisia care se apărau împotriva invaziei aliaților. Înainte de capitularea armatelor Axei în mai 1943, a părăsit Tunisia, apoi a comandat armata germană din nordul Italiei. Din decembrie 1943, pe frontul de vest, a fost comandantul Grupului de armate „B”, pe care s-a sprijinit greutatea luptei cu desantul din Normandia, începând din iunie 1944. Probabil că în această perioadă a luat legătura cu complotiștii care plănuiau răsturnarea lui Hitler de la putere. A fost rănit în timpul unui atac al avioanelor de vânătoare aliate și s-a întors în Germania, unde emisarii lui Hitler l-au obligat să se sinucidă după ce s-au descoperit legăturile lui cu opoziția.



Erwin Rommel în deșert, martie 1941

Așadar Rommel, comandant cu experiență, care din februarie 1941 comandase armatele germane și italiene în luptele sângeroase din deșert, nu vedea nicio posibilitate de continuare a războiului. Și dorea să-l convingă și pe Hitler de acest lucru.

— Nu avem cum să ne menținem acolo, a spus el la un moment dat, relatând situația din Africa de Nord. Trebuie să începem evacuarea pentru a salva cât mai mulți germani!

Considera că Hitler nu poate ignora argumentele lui. În această chestiune era comandantul cel mai competent. Cine putea evalua mai bine decât el situația din Africa, forța armatelor germane și italiene și posibilitățile aliaților? Pentru Hitler și ofițerii lui de stat major, Africa era ținutul din cărți poștale ilustrate și din relatările călătorilor britanici. Dar Hitler nu avea nicidecum intenția să accepte sfaturile feldmareșalului. Nu putea face acest lucru, deși își dădea probabil seama că nu va câștiga războiul din Africa dacă nu transferă acolo o bună parte din trupele angajate pe frontul de est.

— Ceea ce propui dumneata sună la fel ca sfaturile generalilor mei din 1941. Voiau să-mi retrag armata la frontiera Germaniei. Dar nu i-am ascultat și a ieșit pe-a mea! Nu te voi asculta nici pe dumneata!

— *Mein Fuhrer!* Rommel nu avea intenția să renunțe așa de ușor. Soldații mei se retrag la 1.500 km de El Alamein. În deșert, distanța aceasta este cumplită...

I-a vorbit despre condițiile în care luptă și trăiesc mii de soldați germani în deșertul încins.

— Nu avem combustibil, arme și muniție. 15.000 de soldați au numai 5.000 de arme și așteptăm zadarnic aprovizionarea de la italieni...

— Pentru că și-au aruncat armele!, a strigat Hitler și s-a întors furios spre fereastră, concentrându-și parcă toată atenția asupra ei.

Rommel, la fel de iritat, a salutat și a ieșit din sala de conferințe, unde se desfășurase convorbirea.

Cinci zile mai târziu la „Vizuina Lupului” a sosit generalul Hans-Jurgen von Arnim și i s-a comunicat că trebuie să preia comanda noii Armate a 5-a blindate din Tunisia, formată la ordinul lui Hitler. Forța ei de atac, care ar fi trebuit să străpungă apărarea aliaților, era batalionul 501 „Tigr”¹ de tancuri grele de tip nou. Era o armă excelentă, căreia nu-i făceau față nici tancurile americane *Grant* și *Shermann* și nici cele britanice, *Churchill*, cu atât mai puțin învechitele tancuri franceze *R-35*. Blindajul gros al tancului german era absolut impenetrabil pentru proiectilele lansate din tunurile antitanc învechite, chiar dacă erau de calibru mare. A fost o experiență cumplită pentru bateria căpitanului Prevot, care, la 19 ianuarie 1943 a întâmpinat șarjele tancurilor germane. Soldații au deschis foc de la o distanță de 50 m, siguri că obuzele din tunurile lor calibru 75 mm vor prefăce în țandări tancurile germane. Primul proiectil a alunecat pe turela *Tigrului*. Următoarele au ricoșat sau au explodat pe blindaj, fără să producă nici cea mai mică avarie echipajului. Când francezii se pregăteau să tragă pentru a noua oară, *Tigrul* a răspuns cu foc din tunul lui calibru 88 mm. Proiectilul a explodat chiar în spatele tunului sergentului Personneau, omorând tot echipajul și rănindu-l grav pe căpitanul Prevot.

¹ *Tigru (PzKpfw VI Tiger)*, tanc greu german produs din iulie 1942. Pe atunci era cel mai puternic tanc din lume, înarmat cu un tun calibru 88 mm cu mare putere de foc, protejat de un blindaj gros, care asigura locurile cele mai importante împotriva proiectilelor artileriei antitanc. Cu toate calitățile lor, prima testare pe câmpul de luptă s-a încheiat cu un fiasco: în august 1942, au fost trimise în prea mare grabă primele patru tancuri de acest fel plutonului I din Panzerabteilung 50 și au fost aruncate în luptă pe un teren împădurit și mlăștinos de lângă Leningrad, unde au fost distruse de focul tunurilor sovietice antitanc. Producția a continuat până în august 1944: au fost construite în total 1.354 de tancuri de acest tip.

Date tactico-tehnice: echipaj 5 persoane, motor Maybach HL 210 P45 cu puterea de 600 CP, greutatea 56.9 t, blindaj 25-100 mm, armament un tun Kw36 L/56 cal. 88 mm, două mitraliere MG 34 calibru 7,92 mm, viteză 40 km/h, rază de acțiune 140 km.

Văzând că tancurile și tunurile franceze antitanc nu reprezintă o amenințare pentru tancurile lor, nemții și-au îndreptat atacul împotriva liniilor de apărare a acestor armate, raportând la început victorii. Aviația germană era stăpână pe spațiul aerian, nepermițând aliaților zboruri de recunoaștere pentru a localiza *Tigrii*. Totuși acest avantaj nu se putea păstra mult timp. Batalionul de tancuri grele nu însemna prea mult. Aliații italieni au produs dezamăgire, căci după numeroasele înfrângeri din Africa își pierduseră pofta de a mai lupta. Vapoarele și avioanele aliate preluaseră controlul asupra zonei Mării Mediterane, ceea ce convoaiele italiene au resimțit în modul cel mai dureros. Până în martie 1943 marina acestei țări a pierdut 568 din 901 vase. Pierderile se prezentau încă și mai rău în tonaj de unități scufundate: din 3.885.000 t ajunseseră pe fundul mării 2.134.000 t. Pierderile au crescut dramatic în primele luni ale anului 1943. În ianuarie și februarie, vasele care au plecat din porturile italiene pentru aprovizionarea armatelor germane și italiene aveau la bord 132.986 t materiale, au ajuns în porturile din Tunisia numai 77.984 t. Generalul von Arnim trebuia să-i dea dreptate feldmareșalului Rommel: decizia luată de Hitler să păstreze Tunisia cu orice preț era o greșeală din punct de vedere militar. Oare Adolf Hitler chiar credea că cei 47.000 de soldați din noua Armată a 5-a, care dispunea de o singură divizie de blindate, puteau să respingă din Africa de Nord-Vest soldații armatelor britanice și americane, care veneau în flux continuu pe acest continent, la fel ca și aprovizionarea pentru ei? Se bazuia oare pe faptul că italienii îi vor ușura situația? Pe ce bază? Trimiseseră acolo

17.000 de soldați cu moralul la pământ, care își manifestau pe față dorința ca să nu lupte. Hermann Goring, care, împreună cu Rommel, fusese la Roma ca să-i convingă pe aliații italieni să acorde cât mai curând ajutor armatelor germane din Tunisia, se întorsese cu vești nu foarte îmbucurătoare: Mussolini era deprimat și considera că Hitler trebuie să încheie războiul din est, pentru a arunca toate forțele spre Marea Mediterană. Curând după aceea a sosit la „Vizuină Lupului” contele Galeazzo Ciano, ministrul de externe al Italiei, să întrebe dacă Fuhrer-ul nu dorește să încheie pace cu rușii. Hitler nu se îndoaie, că nu numai Africa este pierdută. La 9 noiembrie a dat ordin ca unitățile germane din Franța să se concentreze de-a lungul liniei de demarcație care separa partea ocupată a teritoriului francez de zona liberă. La 10 noiembrie seara a ordonat ca armata germană să pătrundă în zona neocupată. În felul acesta dorea să-i împiedice pe aliați să execute un desant în sudul Franței, care ar fi putut să se comporte exact la fel ca soldații ei din Tunisia: să treacă de partea aliaților și să pornească la luptă împotriva nemților. Privea cu același pesimism și spre Italia. În așa măsură, încât

a ordonat spionajului să monitorizeze foarte atent acțiunile autorităților italiene, iar feldmareșalului Albert Kesselring să adune cât mai multe hărți ale Peninsulei Apenine. La începutul lunii decembrie 1942, Hitler avea în vedere eventualitatea introducerii armatei sale în Italia.

Încerca să cârpească această gaură mare care începea să se contureze în sudul Europei. Din punct de vedere militar, făcea o greșeală. Din punct de vedere politic - nu avea altă soluție, decât să le arate aliaților că forțele lui sunt considerabile, astfel încât poate duce război fără nicio dificultate în orice zonă aplicându-le lovituri dureroase. Aceasta era filozofia acțiunilor lui: să lovească pentru a-i menține inamicului din vest speranța unei victorii strategice în război. Măcar una, cum ar fi ocuparea câmpurilor petroliere din Caucaz. Aceasta i-ar fi obligat pe aliați să privească în alt fel propunerile lui de încheiere a păcii. Era convins că va reuși...

Un Gestapo neobișnuit de blând

Jean Gilbert, un bărbat înalt și zvelt, a urcat la etajul al doilea al unui bloc de pe Rue de Rivoli 13 din Paris și a apăsător pe butonul soneriei de sub tăblița de alamă pe care scria „Dr. Maleplate. Dentist”. O clipă mai târziu, ușa s-a deschis și în cadrul ei a apărut un bărbat în halat alb.

— Am programare pentru astăzi, a spus Gilbert, scoțându-și pălăria udă de ploaie. Medicul a făcut semn fără un cuvânt spre sala de așteptare și a luat-o înaintea spre un pupitru înalt, unde se afla registrul în care asistenta lui nota programările.

— Asistenta mea s-a îmbolnăvit și trebuie să mă descurc singur. A zâmbit slab și s-a uitat în registru. Domnul Jean Gilbert, 27 noiembrie, ora două. E în ordine. Vă rog să vă scoateți pardesiul și să luați loc pe scaun.

S-a dus în cabinetul care se vedea prin ușa deschisă, în timp ce Gilbert își atârna pardesiul și își ștergea fruntea cu batista. A privit în jur în sala de așteptare. Mișcare specifică pentru spionul care amușină o capcană. Dar nimic nu i-a trezit suspiciunile. S-a așezat comod în scaunul dentistului, încercând să-și relaxeze



musculatura și și-a rezemat capul de tetieră. Gilbert, de regulă vigilant și bănuitor, nu a observat că medicul este emoționat, ceea ce se vedea destul de bine în timp ce își pregătea instrumentele.

— Ei, cum e, se îmbunătățește situația? Ați auzit la radio... a spus la un moment dat Gilbert, vrând să rupă tăcerea care însoțea pregătirea pentru intervenție. Se referea la faptul că sovieticii încercuiseră armata germană la Stalingrad. Dentistul a făcut o mișcare bruscă și i-a băgat în gură o bucată de vată. A spus ceva. Pacientul nu a dat atenție zgomotului metalic care venea de dincolo de ușile cabinetului. În acel moment, ușa s-a deschis larg de perete și în încăpere au intrat doi gestapoviști cu pistoalele în mână.

— Calm, domnilor! Gilbert nu dădea niciun semn de emoție, deși fața i se acoperise cu o paloare cadaverică. Nu sunt înarmat.

Nemții i-au răsucit mâinile la spate și i-au pus cătușe.

— Bravo! Faină treabă!

Gilbert continua să se poarte cu foarte mult aplomb, deși știa ce îl așteaptă. Cu siguranță că se pregătise din timp pentru o astfel de eventualitate. Se contopise cu primejdia și știa ce înseamnă când aude: „Ești arestat!”. Se hotărâse dinainte să nu opună nicio rezistență și va fi imediat de acord să colaboreze, ceea ce Gestapoul ar trebui să accepte cu mare bucurie, căci era un om deosebit de important pentru ei.

Numele lui adevărat era Leopold Trepper. Se născuse la 23 februarie 1904 într-o familie de evrei din Nowy Târg. Nevoia îl silise să emigreze în Palestina, dar nici acolo nu avusese parte de bunăstare. Exploatat de proprietarul unei plantații, înțelesese că trebuie să lupte pentru egalitatea socială și intrase în Partidul Comunist din Palestina. Fusese arestat pentru activitate subversivă și deportat în Franța în 1930, iar la Marsilia fusese contactat de rețeaua de spionaj sovietică. Începuse să lucreze pentru sovietici, dar nu prea mult timp. Poliția franceză dăduse de urma organizației și, în 1933, Trepper fusese nevoit să fugă la Berlin de unde, cu ajutorul ambasadei sovietice, ajunsese la Moscova. Curând ajunsese tot acolo și soția lui cu fiul lor minor.

Trepper era un om prețios pentru spionajul sovietic: comunist îndârjit, câștigase deja primele experiențe în activitatea de spionaj, știa franceză și germană și cunoștea terenul. În 1936 fusese trimis la Paris pentru a stabili cine îi denunțase trei ani mai înainte pe tovarășii lui din organizația comunistă. Rezultatele urmăririi efectuate cu foarte multă abilitate atrăseseră asupra lui atenția spionajului militar, care, în 1937, îl trimisese din nou la Paris, de această dată cu misiunea de a organiza o rețea de spionaj, care să cuprindă mai multe state din Europa Occidentală. S-a pregătit timp de un an pentru noua misiune și în primăvara anului 1938,

Înarmat cu un pașaport de om de afaceri canadian, a plecat în Belgia pe o rută ocolitoare, prin Finlanda și Suedia. În valiză avea 10.000 dolari canadieni, o sumă foarte mare pe vremea aceea, ceea ce îi dădea posibilitatea să-și organizeze o firmă care să-i servească drept acoperire pentru activitatea de spionaj. Din 1939, când firma se consolidase, a stabilit relații importante cu clienți de vază, iar centrala de la Moscova a început să-i trimită personal calificat: radiotelegrafiști, experți în cifru și spioni bine școliți, printre care și Viktor Sokolov-Gurevici, care a sosit cu un pașaport de cetățean din Uruguay. Rețeaua, care se sprijinea în special pe contactele din mediile comuniste, a crescut și a recrutat noi membri din Belgia și din Olanda. Dar stațiile ei radio tăceau. Nu era cazul să-și trădeze prematur prezența în fața stațiilor germane de ascultare și a contraspionajului. Ca un grăunte de nisip care așteaptă o picătură de apă, organizația lui Trepper aștepta momentul în care Germania se va îndrepta împotriva Uniunii Sovietice. Între timp, rețeaua se consolida: recruta informatori, curieri, organiza trasee de transfer al materialelor secrete, ascunzători și „cutii poștale” confidentiale. În august 1940, după înfrângerea Franței, Trepper a sosit la Paris, pentru a înființa o organizație care ar fi trebuit să funcționeze sub acoperirea firmei legale „Simex”. A dobândit curând influență și și-a făcut cunoștințe în cercurile importante care aveau acces la informații secrete. Oamenii lui penetrau în locurile de unde puteau afla planurile de război ale Wehrmacht-ului și care este atmosfera în Germania: în clinicile unde veneau la tratament înalții funcționari ai administrației franceze și ai autorităților de ocupație, ba chiar și în secretariatul ambasadorului german Otto Abetz, unde lucra Anna Margaret Hoffmann-Schiltz, care fusese recrutată în rețea. Zeci de informatori mărunți aduceau informații culese de la ofițerii și soldații beți din cârciumile și bordelurile Parisului: despre mișcările armatelor, despre armamente, despre moralul soldaților, despre armele noi și despre ordinele cele mai recente. Curierii rețelei duceau rapoartele la reprezentanțele diplomatice și comerciale sovietice din teritoriul neocupat. Aceste informații fragmentare, puse cap la cap în centrala de la Moscova, dădeau informații neobișnuit de complete despre forța inamicului, despre planurile și mișcările unităților lui. În felul acesta, spionajul sovietic a recepționat primul samhal de alarmă. Informațiile obținute la sfârșitul anului 1940 din Franța, din Belgia și Olanda arătau că nemții încetaseră pregătirile pentru invadarea Angliei, își retrăseseră armata din porturile de la Canalul Mânecii și începuseră să o transfere în Polonia. Era un semn incontestabil că se pregătesc să înceapă războiul împotriva Uniunii Sovietice. În februarie 1941, Trepper obținuse planul agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, care ar fi trebuit să înceapă la 15 mai.

Sursa



22 iunie 1941 - soldații germani trec Prutul, în vest, „Orchestra Roșie” își începuse transmisiile din care provenea această informație, Harro Schulze-Boysen, ofițer al Luftwa și antinazist înfocat, oferise întotdeauna numai știri demne de încredere. Trepper plecase la Vichy ca să transmită această informație atașatului militar sovietic, generalul Susloparov. Ulterior, din cauza angajării trupelor sale în Balcani, Hitler amânase data invaziei pentru 22 iunie. Cu o zi mai înainte, Trepper era din nou la Vichy ca să-l informeze pe Susloparov că nemții vor loa a doua zi.

— Greșești total, i s-a spus. Tocmai mă întorc de la o întâlnire cu atașatul militar al Japoniei, care a sosit de la Berlin. M-a asigurat că Germania nu este pregătită de război. Putem se ne bazăm pe ce spune el.

Oare Susloparov să fi fost chiar atât de prost încât să respingă chiar și posibilitatea de a verifica o informație atât de importantă transmisă de un agent de încredere? Nu. Se temea. Știa că Moscova va reacționa foarte violent la informația cu privire la pregătirea Germaniei de război. Stalin ordonase să fie muștrați diplomații și spionii care avertizau că va fi război. Așa se întâmplase cu vicepreședintele uzinelor Skoda, care lucra pentru spionajul militar sovietic care în aprilie 1941 transmisea

la Moscova informația că în timpul unei întâlniri cu Hermann Gbring aflate că trebuie să întârzie livrările de arme către Uniunea Sovietică, deoarece la mijlocul lui iunie va izbucni războiul. Când raportul ajunsese pe masa lui, Stalin scrisese pe margine: „Provocare a englezilor. Să se stabilească cine se ascunde sub această provocare și să fie pedepsit”. La Berlin a sosit un agent GRU în calitate de corespondent al agenției de presă TASS, pentru a-l lichida pe informatorul trădător.¹ Stalin știa că semnalele despre intențiile germanilor de a începe războiul care veneau din toate direcțiile erau adevărate. Dar ce putea face? Armata Roșie încă nu era pregătită de luptă, căci în timpul marii epurări din 1937-1938 ordonase să fie uciși cei mai experimentați comandanți, temându-se să nu comploteze împotriva lui. În 1941 nu putea decât să încerce să câștige timp. Fiecare lună de întârziere a agresiunii germane îi dădea mai multe șanse să-și îmbunătățească starea cadrelor de comandă ale uriașei armate. În 1941, Stalin făcuse exact același lucru ca și premierul Marii Britanii, Neville Chamberlain, în 1938 și 1939: dusese o politică de concesi, de împăciuitorism. A mers până acolo, încât la sfârșitul lui mai 1941 a început o nouă epurare în forțele armate. De astă-dată au fost trimiși în închisoare comandanții forțelor aeriene. Acesta trebuia să fie un semnal pentru Hitler că nu se pregătește de război. Zadarnic.

Imediat după 22 iunie, când Wehrmacht-ul a pornit la atac, emițătoarele rețelelor din Bruxelles, Amsterdam și Berlin și-au intensificat activitatea, trimițând torente de informații la Moscova. La 26 iunie, stația germană de ascultare de la Cranz, în Prusia Orientală, a înregistrat prima telegramă cifrată transmisă de la Bruxelles. După tiparul ei, Abwehr²-ul și-a dat seama că este vorba de o rețea nouă, care folosește

¹ Nu se știe cum s-a încheiat misiunea lui.

² **Abwehr** - spionajul și contraspionajul german militar, organizat după încheierea Primului Război Mondial (Tratatul de la Versailles interzicea Germaniei să posede un astfel de serviciu). În ianuarie 1921, luase ființă *Abwehrgruppe* și pe lângă șapte comandamente de regiune au început să funcționeze organizații de teren. În ianuarie 1935, funcția de șef al *Abwehr*-ului a fost obținută de comandorul Wilhelm Canaris, care în anii următori a creat o foarte puternică organizație de informații și contrainformații, cu 30.000 de salariați permanenți (fără a pune la socoteală spionii, informatorii și confidenții). Centrala organizației, *AmtAusland/Abwehrse* afla la Berlin, în componența ei intrau cinci secții. Pe lângă Secția Centrală (*Abteilung Z*, condusă de gen. Hans Oster, din 1943 de col. Jakobsen), care era statul major al lui Canaris, cea mai importantă era Secția I (*Abteilung I* - condusă de gen. Hans Piekenbrock, din 1943 de col. Hansen), care coordona rețeaua de spionaj din afara Reich-ului. De contraspionaj se ocupa Secția II (condusă de maiorul Bamler, din 1939 de col. Egbert von Bentivegni). În cadrul *Abwehr*-ului a luat naștere o opoziție puternică împotriva lui Hitler; Canaris și gen. Hans Oster transmiteau spionajului britanic informații despre pregătirile pentru

un cifru până acum necunoscut. Curând stațiile de ascultare au furnizat dovezile existenței multor altor stații radio care foloseau același cifru. Nemții au început marea vânătoare fără efect a stațiilor de emisie, căci primele puncte dădeau contraspionajului posibilitatea de a-l localiza pe inamic și de a-i smulge secretele. Vânătoarea stațiilor de emisie pare ușoară. Stațiile de radio cu rază lungă de acțiune descoperă orașele din care emit stațiile radio și pe baza acestor date, în apropierea lor apar automobilele goniometrice. Camuflate drept camioane sau platforme, ambulante sau mașini ale poștei, aceste mașini se învârt prin oraș și numai niște mici antene care ies de pe acoperișul lor le trădează adevărata identitate. Când stațiile radio intră în emisie, antenele se orientează în așa fel, încât semnalul să fie cât mai clar. În felul acesta indică direcția din care vin undele radio. Operatorul fiecărui vehicul îl informează pe comandantul grupei. Acesta, știind pe ce stradă se găsesc vehiculele goniometrice, trasează o rețea peste harta orașului pe care se vede poziția mașinii. Punctul în care se întretaie două sau mai multe linii indică sursa semnalului radio.

Dar radiotelegraștii știu foarte bine că semnalul lor este recepționat nu numai de centrala de spionaj, ci și de stațiile de radiolocație ale inamicului. Cunosc mecanismul de ascultare și de căutare cu vehicule goniometrice. Și știu să-și ia măsuri de siguranță. În jurul casei unde se află stația radio patrulează santinele, care urmăresc vehiculele suspecte din stradă și sunt gata să dea alarma imediat ce le zăresc, pentru ca stația radio să înceteze emisia, ceea ce firește face imposibilă stabilirea locului de unde s-a transmis. Radiotelegraștii lucrează la intervale neregulate. Alternează o perioadă de activitate foarte intensă cu perioade de tăcere care pot dura și câteva zile. Schimbă frecvențele de emisie și folosesc zeci de alte trucuri care păcălesc serviciile goniometrice aflate în urmărirea lor. Dar în această luptă în eter este foarte ușor să comiți greșeli din cauza grabei, a neglijenței sau a ordinului de a se transmite prea multe informații deosebit de importante. Atât de importante și de ample, încât transmiterea lor durează mult timp și se depășește limita de risc. Așa s-a întâmplat și la sfârșitul anului 1941. Nemții se apropiau de Moscova. Stațiile de radio „Orchestra Roșie” aveau deosebit de multe materii de transmis. Fiecare informație conta, căci era

război, au zădărnicit multe din planurile lui Hitler, l-au indus în eroare în problema capitulării Italiei și sabotau acțiunile de spionaj împotriva Marii Britanii. Spre sfârșitul războiului, după ce s-a descoperit opoziția antihitleristă din sânul *Abwehr-ul*, la 12 februarie 1944 Hitler a transferat serviciul de spionaj Reichsführer-ului SS și la 19 februarie l-a eliberat pe Canaris din funcție. Majoritatea aparatului *Abwehr-ul* a fost preluată în Biroul Principal de Securitate al Reich-ului (RSHA).

vorba despre forța inamicului. Fiecare raport despre intențiile, planurile lui, despre direcțiile de atac, transporturi și aprovizionare, despre atmosfera în rândul soldaților putea avea influență asupra rezultatului bătăliei decisive. Radiotelegraștii rețelei de la Bruxelles lucrau prea mult și transmiteau telegrame prea des. Din 26 iunie până la începutul lui decembrie au trimis peste 1.000 de telegrame. Serviciul de ascultare radio al Abwehr-ului, care timp de jumătate de an nu reușise să dea de urma emițătoarelor și știa numai că transmite din Bruxelles, la începutul lui decembrie a început să strângă lațul, căci semnalele foarte frecvente în eter conduceau mașinile goniometrice tot mai aproape de țintă. S-a stabilit că unul din cei trei radiotelegraști din Bruxelles transmite din cartierul Etterbeek. Era un teren dificil pentru urmăritori: străduțe înguste, case lipite una de alta, pivnițe puține, circulație rară. Apariția mașinilor goniometrice patrulând pe străzile acestea nu putea să nu atragă atenția și să-i sperie de radiotelegraști. Dar Abwehr-ul avea instalații care încăpeau într-o valijoară, iar semnalul putea fi ascultat de operator cu ajutorul unei căști pe urechi. Datorită acestor dispozitive, la 10 decembrie nemții au reușit să restrângă cercul căutărilor la Rue des Atrebaties. Două zile mai târziu au reușit să identifice trei case în care trebuia să lucreze radiotelegrafistul, care nu știa că urmăritorii lui sunt deja atât de aproape. Au pornit la acțiune pe 14 decembrie la ora 2.00 noaptea. Douăzeci și cinci de soldați cu ciorapi trași peste ghețe au năvălit în casele identificate ca ascunzători ale spionilor. Într-una din ele au prins un bărbat care a declarat că se numește Carlos Alamo și este cetățean al Uruguayului. Firește că nu l-a crezut nimeni. Nu l-au torturat. Nu era nevoie. Împreună cu el fusese arestată și iubita lui, Rita Arnould, care le-a spus funcționarilor Abwehr-ului tot ce știa despre funcționarea rețelei. Se temea de interogatoriu sau poate că se săturase de viața în ascunzătoare și în tensiunea permanentă a fricii de moarte. A spus că sunt doi oameni care îi conduc pe toți spionii: „Șeful cel Mare” și adjunctul lui, „Șeful cel Mic”. Le-a dat chiar și adresa aproximativă la care locuia Șeful cel Mic. Funcționarii Abwehr-ului au localizat repede locuința, dar în apartamentul mare și frumos nu au mai găsit pe nimeni: Șeful cel Mic reușise să se facă nevăzut chiar înainte de sosirea lor. Le-a scăpat printre degete și Șeful cel Mare - Leopold Trepper. Neștiind nimic de acțiunea din timpul nopții, venise acasă spre dimineață în locuința păzită de poliție. Văzându-l pe bărbatul străin care îi deschisese ușa, nu și pierduse cumpătul și întrebuse dacă nu știe când se deschide service-ul auto de vizavi. S-a purtat cât se poate de firesc, iar polițistul s-a lăsat păcălit. Mai înainte veniseră acasă alți doi bărbați care, după ce fuseseră verificați, se dovedise că sunt niște cetățeni oarecare, care

nu aveau nimic cu activitatea de spionaj. Firește, aceasta slăbise întrucâtva vigilența polițiștilor față de Trepper. Totuși l-au reținut, însă Șeful cel Mare nu s-a pierdut cu firea - avea toate documentele în ordine. A început să devină agresiv și a cerut să fie verificat la secția de personal din Abwehr. Unul dintre polițiști a telefonat acolo și a primit ordin categoric să-l elibereze pe cel reținut. Trepper a reușit să-și asigure un alibi foarte bun chiar și în cadrul contraspionajului german. A plecat din locuința de pe Rue des Atrebatés și s-a făcut nevăzut. Mai târziu însă spionajul german i-a luat urma și nu l-a mai scăpat din ochi.

Numărul de telegrame interceptate arăta că organizația pe care, a doua zi după ce îl prinsese pe radiotelegrafistul din Rue des Atrebatés, Abwehr-ul a numit-o „Orchestra Roșie”, dispunea de multe emițătoare, care transmiteau foarte mult material, așadar trebuie să aibă o rețea de informatori foarte întinsă. Dar lucrătorilor din Abwehr nu le-a fost dat să culeagă roadele victoriei. La începutul lui ianuarie 1942, Hitler a luat decizia ca urmărirea spionilor din organizația „Orchestra Roșie” să fie preluată de Gestapo¹. Oare nu avea încredere în Abwehr? SS- Hauptsturmführer Karl Giering, căruia i s-a încredințat misiunea de a descoperi întreaga rețea, nu avea încredere în metodele intelectuale ale Abwehr-ului. Era convins că orice om care știe un secret îl va dezvălui atunci când durerea devine de nesuportat. Și-a amenajat un birou la Bruxelles și a început să-i interogheze intens pe oamenii prinși în raidul din decembrie sau imediat după aceea, ca urmare a trădării Ritei Arnould. Torturile durau zile întregi, dar oamenii au rezistat. Nu au trădat nimic care să pună Gestapo-ul pe urmele Șefului cel Mare. În iunie 1942, au fost transferați în camera de tortură SS de la Breendok. În această fortăreață datând din 1906 Gestapo-ul amenajase o închisoare și săli de tortură pentru deținuții cei mai recalcitranți, care erau supuși

¹ **Gestapo** (*Geheime Staatspolizei*), poliția germană secretă de stat, a fost creată în 1933 în Prusia, de premierul acelei țări, Hermann Goring, care în 1934 i-a transferat-o șefului SS, Heinrich Himmler. Din 1936 acestei instituții i-a fost subordonată poliția politică din mai multe landuri ale Germaniei, curând apoi s-au unit cu poliția politică (*Gestapo*) și cu poliția penală (*Kriminalpolizei* - *Kripo*) într-o singură organizație: Poliția Siguranței (*Sicherheitspolizei* - *Sipo*), iar conducerea ei a revenit lui Reinhard Heydrich. Din 1939, Gestapo-ul a reprezentat Secția IV Biroului Central al Securității Reich-ului (RSHA), care a luat naștere prin unirea *Sicherheitspolizei* - *Sipo* cu *Sicherheitsdienst* (*SD*) - serviciul de siguranță al SS. În 1934 Gestapo-ul (*Sipo*) avea 45.000 de salariați permanenți, aproximativ 60.000 de agenți și 100.000 de informatori. Șeful direct al Secției VI era SS-Gruppenführer Heinrich Muller, care a dispărut spre sfârșitul războiului, ștergându-și toate urmele. Gestapo a fost răspunzător de acțiunile bestiale împotriva populației civile. În 1946, Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg a declarat Gestapo-ul organizație criminală.

unor torturi medievale cu o singură limită: ca interogatul să nu moară sau să-și piardă mințile.

Oamenii tăceau. Dar Abwehr-ul a avut succes. L-a găsit la Bruxelles pe Abraham Reichmann, falsificatorul de documente care lucra pentru „Orchestra Roșie”. Inițial a fost lăsat în libertate sub monitorizare permanentă, în speranța că îi va conduce la alți membri ai rețelei. Și chiar așa s-a întâmplat. Pas cu pas nemții au început să-i prindă în capcană pe membrii „Orchestra Roșii”. Torturați sau de teama torturilor, dezvăluiau alte urme. La 12 noiembrie 1942, Șeful cel Mic a fost arestat la Marsilia, unde reușise să se ascundă după ce scăpase din raidul de la Bruxelles. A fost adus la Berlin și s-a hotărât imediat să colaboreze cu Gestapo-ul. Datorită dezvăluirilor lui, nemții au descoperit întregul mecanism de funcționare al „Orchestra roșii”, ascunzătorile, locurile de contact și firmele fictive. În felul acesta au ajuns la Alfred Corbin, șeful firmei „Simex”, înființată de Trepper. Corbin nu știa unde este Șeful cel Mare și torturile nu ar fi scos nimic de la el. Dar soția lui și-a amintit că Trepper se plângea de dureri de dinți și îi dăduse adresa unui dentist foarte bun - doctorul Maleplate. În cabinetul lui, în spatele ușii, s-au ascuns doi gestapoviști și Trepper căzuse în capcana lor.

Nu a opus rezistență. Cu aceeași ușurință cu care se predase în mâinile Gestapo-ului fusese de acord să colaboreze cu nemții. La câteva minute după arestare, în timp ce ședea în automobil între cei doi gestapoviști, a spus:

— Știu că jocul s-a sfârșit. Sunt gata să colaborez cu voi.

Această declarație i-a șocat pe gestapoviști. Timp de un an și jumătate îi urmăriseră cu înverșunare pe membrii „Orchestra Roșii”. Cei prinși refuzau să mărturisească chiar și în pivnițele sumbre ale fortăreței Breendok, unde li se strângeau capetele cu menghina, li se smulgeau unghiile, erau bătuți la tălpi cu vergi metalice, erau înecați treptat, nu erau lăsați să doarmă. Oamenii aceștia care se transformaseră în niște zdrențe însângerate, cu oasele rupte, știind că nu există nicio forță pe lume care să-i scape din acele camere de tortură și că peste câteva zile, dacă nu mor de durere sau de epuizare, vor fi spânzurați sau decapitați cu securea, continuau să tacă. Trepper nici măcar nu încercase să opună rezistență. Este aproape incredibil în cazul unui om atât de devotat cauzei ca el, care își consacrase toată viața comunismului. În Uniunea Sovietică își lăsase fiul, pentru care trădarea tatălui, despre care Moscova ar fi aflat mai devreme sau mai târziu, ar fi însemnat piei- rea. Firește, s-ar putea răspunde că pentru un om aflat față în față cu perspectiva torturilor cumplite sau a chiar a morții, nici ideologia, nici familia nu înseamnă nimic. Dar ceea ce s-a întâmplat mai târziu ne

permite să credem că Trepper, din momentul în care gesfiipoviștii i-au pus pistolul la tâmplă și i-au încătușat mâinile, a început realizarea unui scenariu pregătit și aprobat în prealabil de Moscova: să colaboreze cu nemții, să trădeze câțiva tovarăși neînsemnați de luptă, pentru a nu-i trăda pe cei mai importanți.

Nu numai că a indicat unde se află membrii rețelei sale, care avuseseră până atunci noroc să nu fie descoperiți, dar a și înlesnit prinderea lor. Acesta a fost cazul cu Hillel Katz, căruia Trepper i-a telefonat și i-a dat întâlnire într-un loc indicat de Gestapo. Apoi, stând în celulă în fața lui, i-a spus:

— Gata, jocul s-a sfârșit, Katz. Trebuie să colaborez cu acești domni.

Katz nu și-a ascultat șeful. A refuzat să colaboreze cu Gestapo-ul. Nu a vrut să-și trădeze tovarășii, l-au smuls unghiile. A tăcut până la moarte.

Trepper a trădat câteva zeci de persoane din vechea lui rețea, l-a denunțat chiar și pe nemții care, insuficient de precauți, erau informatori fără voie ai „Orchestrai Roșii”. A spus unde locuiesc, i-a identificat, a ajutat la arestarea lor. Datorită ajutorului lui, Gestapo-ul a reușit să lichideze întreaga rețea „Orchestrai Roșii” până la sfârșitul anului 1942.

La sfârșitul lunii februarie 1943, Trepper a fost instalat într-o casă de la periferia Parisului, unde putea să uite că este deținut. Condițiile bune de trai, asistența medicală și liniștea îi permiteau să se simtă ca la sanatoriu, unde se putea trata de inimă. Putea să le mai fie de folos nemților pentru a continua jocul radio cu centrala de spionaj de la Moscova, care își dăduse firește seama că mulți agenți căzuseră, dar nu reușise să evalueze distrugerile din rețeaua lui Trepper. Folosirea radiotelegrafistilor prinși pentru a menține contactul cu centrala este un procedeu la fel de vechi ca și folosirea stațiilor radio de către spioni. Cu ajutorul lor, contraspionajul poate strânge multe informații prețioase despre locul unde se află alți spioni, despre agenții de contact, despre introducerea unor agenți noi, despre chestiunile care interesează în mod deosebit centrala etc. Condiția este să-l faci pe cel care deservește stația radio să colaboreze, căci el nu poate fi înlocuit de nimeni. Fiecare radiotelegrafist își are propriul stil de transmitere care, la fel ca amprente digitale, nu poate fi imitat. Dar procedeuul are succes numai atunci când radiotelegrafistul trece de partea dușmanului și este dispus să ia parte la acest joc. În caz contrar, are zeci de posibilități să informeze centrala că a fost forțat să colaboreze: poate introduce un semnal de alarmă în așa fel încât cei care îl supraveghează la lucru nu-și vor da seama de aceasta. Colaborând atât de binevoitor cu Gestapo-ul, Șeful cel Mare trebuia să ajute la realizarea acestui joc, în așa fel încât centrala să nu-și

dea seama că Informațiile de la Bruxelles și de la Paris sunt controlate de Gestapo.

Și atunci s-a întâmplat ceva foarte ciudat. Trepper a convins Gestapoul că trebuie să viziteze diverse locații din Paris, unde fusese văzut înainte de arestare. În caz contrar, agenții NKVD vor înțelege că i s-a întâmplat ceva rău, vor avertiza centrala din Moscova și se va alege praful de tot jocul radio. I s-a permis să meargă pe la vechile locuri împreună cu un gestapovist, Willi Berg, un SS-ist nătâng și lipsit de scrupule, cu gândirea unui măcelar care îi chinuiește pe deținuți pentru propria plăcere. Omul acesta, după ce își pierduse cele trei fiice și soția, închisă într-o casă de nebuni, bea în neștire ca să uite de propria nefericire. Și tocmai omul acesta, orbit sau pe jumătate adormit de băutură, trebuia să-l păzească pe unul dintre cei mai redutabili oameni din Europa: să-l ducă la Paris, să-i dea voie să se plimbe pe străduțele aglomerate în timp ce el îl urmărea de la câțiva metri, să-i permită să intre în locuri unde el nu se putea duce fără să atragă atenția asupra lui: la croitor, la medic... Trebuia să se întâmple ceea ce s-a întâmplat și nu putem răspunde la întrebarea de ce a fost Gestapo-ul atât de credul decât într-un singur mod: cineva voia ca Trepper să evadeze!

Luni 13 august 1943, în drum spre Paris, s-au oprit la o farmacie în care Trepper a intrat să cumpere ceva de durere de cap și de stomac pentru Willi Berg, care suferea de o mahmureală cumplită. Minutele treceau și Trepper nu se mai întorcea. Gestapovistul și-a dat seama prea târziu. După zece minute de așteptare intrase în farmacie, unde omul lui nu mai era. Fugise pe ușa din spate. Nu putea fi întâmplător faptul că în spatele farmaciei se afla gara St. Lazare. La câteva secunde după ce plecase din farmacie, Trepper putea să se amestece în mulțime, făcându-se nevăzut pentru Berg, chiar dacă acesta s-ar fi orientat mai repede și ar fi început să-l caute. Câteva minute mai târziu s-a urcat într-un tren. A ajuns la periferia Parisului și acolo a luat un autobuz. Gestapo-ul a pierdut urma celui mai important prizonier și nu l-a mai găsit niciodată. Cine îi înlesnise lui Trepper evadarea? Cine fusese de acord ca el să facă excursii prin Paris? Din ordinul cui fusese numit pentru paza acestui conspirator, deosebit de inteligent, un singur gestapovist, care seara era beat, iar dimineața se trata de o mahmureală atât de cumplită, că abia putea deschide ochii? Era limpede că, mai devreme sau mai târziu, experimentatul agent Trepper îl va păcăli pe nătărăul de neamț pe jumătate adormit și se va pierde în mulțime. Urmele, chiar dacă nu foarte clar, duc foarte sus, chiar foarte, foarte sus. La Martin Bormann! Secretarul personal al lui Adolf Hitler, mâna lui dreaptă.

Cum așa, el, care lucra în Cancelaria Reich-ului de la Berlin sau îl urma neobosit pe șeful lui oriunde se ducea acesta, ce putea avea comun cu problema unei rețele sovietice de spionaj? Și totuși, Martin Bormann se implicase foarte rapid în „jocul radio” cu Moscova, organizat de Gestapo cu ajutorul radiotelegrafiștilor din „Orchestra Roșie” pe care îi prinsese. Îl interesă atât de mult chestiunea, încât scria el însuși textul telegramelor care erau trimise, chipurile, pentru a induce în eroare spionajul sovietic. De la început, Bormann controlase desfășurarea întregii acțiuni. Ulterior, profitase de ajutorul omului în mână cărui se adunau toate firele operațiunii legate de rețeaua sovietică - Heinz Panwitz¹. Acest gestapovist considera că tortura este metoda cel mai puțin eficientă pentru obținerea de informații și că aceasta nu trebuie folosită decât în ultimă instanță. Era de părere că trădarea și înșelătoria pot aduce foloase importante în urmărirea și găsirea dușmanilor și pentru că reușiseră succese în arestarea membrilor „Orchestrai Roșii”, șefii îi permisese să-și aplice metodele. Contactele dintre Bormann și Panwitz nu puteau trece neobservate de contraspionajul german. Fără îndoială că primele semnale veniseră de la Reinhard Gehlen², care din aprilie 1942 conducea *Fremde Heere Ost*, o unitate de spionaj a

¹ **Heinz Panwitz** (nasc. 1911), pe numele lui adevărat Heinz Paulson, SS- Hauptsturmführer, lucrător al Gestapoului, în 1941 a atras atenția lui Reinhard Heydrich, care l-a luat în calitate de colaborator, atunci când preluase funcția de protector al Cehiei și Moraviei. După atentatul împotriva lui Heydrich din mai 1942, a condus ancheta și a comandat după aceea atacul împotriva bisericii Sf. Boromeu, unde se ascunseseră atentatorii. În primăvara anului 1943, a preluat dosarul „Orchestra Roșie” și a reușit multe succese în urmărirea membrilor organizației, în august 1944 s-a mutat de la Paris în Germania, unde în mai 1945 a fost prins de soldații francezi și predat autorităților sovietice. Condamnat pentru crime de război la 25 ani închisoare, și-a ispășit pedeapsa în lagărul de muncă de la Vorkuta, din Siberia. Eliberat în 1948 s-a întors în RFG, unde a lucrat ca director de bancă la Ludwigsburg.

² **Reinhard Gehlen** (1902-1979), general german. Ofițer de comunicații în timpul campaniei franceze, din 1941 a servit pe frontul de est. În aprilie 1942, în grad de locotenent colonel, a preluat conducerea secției Statului Major General al trupelor terestre *Fremde Heere Ost* - spionajul militar. În decembrie 1944, a fost avansat la gradul de general. Biroul lui a adunat multe materiale prețioase referitoare la forța Armatei Roșii. Rapoartele lui realiste au fost considerate de Hitler drept defetism, ceea ce a dus la demisia lui la 9 aprilie 1945. La 22 mai același an, s-a predat în mâinile armatei americane. Spionajul american a apreciat cunoștințele lui pe tema Uniunii Sovietice și materialele pe care le ascunsese în 50 de butoaie de tablă și, drept urmare, în iulie 1946 s-a întors în zona de ocupație americană a Germaniei, unde a înființat o organizație de spionaj cu numele „Gehlen Organisation”, cu sediul la sud de München. În 1956 a devenit șeful BND, spionajul RFG, pe care l-a condus până în 1968.

Statului Major General german și reușise să-și creeze o rețea foarte activă de informatori. În timp de pace, în statul lui Stalin acest lucru era imposibil. Poliția secretă NKVD acționa prea eficient și prea nemilos ca să se poată organiza o rețea de spionaj. Și, în afară de aceasta, ce i-ar fi putut îndemna pe cetățenii URSS să colaboreze cu spionajul extern? Banii și foloasele materiale nu aveau nicio valoare. Situația s-a schimbat însă radical în momentul în care armata germană a ajuns la Moscova, iar prăbușirea statului pentru mulți oameni putea fi o chestiune de săptămâni.

De acest lucru a profitat și Abwehr-ul, care a reușit să-și localizeze spionul în apropiere de Stalingrad. Acesta era „Max”. Nici până astăzi nu se cunoaște identitatea lui. Se presupune că era unul dintre medicii lui Stalin sau un român care

lucra la centrala telefonică de la Kremlin, ceea ce îi dădea posibilitatea să asculte convorbirile sau poate un ziarist japonez. Acesta avea acces la cele mai mari secrete ale statului. La 16 iunie raporta: „Conferință militară la Moscova. Prezenți, printre alții, Șapoșnikov, Molotov, Voroșilov și atașatii militari englez, american, chinez. Încheiată în noaptea de 13.07. Șapoșnikov s-a pronunțat pentru retragerea până la Volga, pentru ca nemții să fie siliți să-și petreacă iarna pe Volga. Atacurile vor fi lansate în două locuri, la nord de Orei și la nord de Voronej; vor lua parte avioane și blindate. Ca manevră de diversiune se va organiza o acțiune în apropiere de Kalinin”.

Patru luni mai târziu, „Max” transmitea un raport de la conferința ținută de Stalin:

„La 4 noiembrie consiliu de război la Moscova sub conducerea lui Stalin. Prezenți: 12 mareșali și generali. În timpul consfăturii s-au stabilit următoarele principii: a) executarea cu mare atenție a tuturor operațiunilor, pentru a se evita pierderile exagerate; b) pierderile de teren nu sunt importante (...) f) să se realizeze toate ofensivele planificate, dacă se poate, înainte de 15 noiembrie, din cauza vremii. În special din Groznîi, în raionul Voronej, Rjev la sud de lacurile Ilmen și Leningrad. Detașamentele pentru front vor fi trimise din rezerve”.

Oare de la această sursă proveneau semnalele care arătau că Bormann Panwitz se străduiesc să stabilească un contact cu rușii? Nu se poate stabili cu siguranță. Mai întâi Gehlen, apoi șeful Abwehr-ului, amiralul Wilhelm Canaris, au hănuit că secretarul personal al lui Hitler



are legături cu rușii. Bormann reușise să devină de neînlocuit pentru Fuhrer. Bărbatul acesta scund, îndesat, cu fața rotundă și gât de taur avea talentul extraordinar de a-și face apariția exact atunci când era nevoie de el. Era întotdeauna gata să fie de folos cu memoria lui infailibilă și capacitatea rară de a prezenta în mod lapidar cele mai complexe chestiuni. Hitler îl aprecia pentru asta. Și pentru energia nesecată, pentru voința și optimismul cu care secretarul lui știa să-l relaxeze în momentele cele mai stresante și să-i îmbunătățească dispoziția în clipele cele mai mohorâte. Se lăsa repede influențat de el, fapt de care Bormann știa să profite cu mare abilitate. El decidea cine va fi primit, cum va fi prezentată chestiunea și care va fi atitudinea Fuhrer-ului. Dar nu-și folosise niciodată posibilitățile pentru a acorda cuiva ajutor. Rămăsese un omuleț primitiv, periculos datorită puterii pe care o câștigase.

Canaris și Gehlen își dădeau foarte bine seama că trebuie să aibă dovezi de fier pentru a-l acuza de trădare pe omul care era umbra Fuhrer-ului. Altfel i-ar fi nimic

imediat. Cu siguranță că obținuseră astfel de dovezi, din moment ce Canaris îi raportase

mai simplu ora intriga. Când intrase în cabinetul Fuhrer-ului trebuie să fi avut dovezi atât de irefutabile, încât să-l convingă pe Hitler măcar să aprobe declanșarea cercetării, pentru a se clarifica presupusele învinuiri. Poate că Martin Bormann, omul în care Hitler avea cea mai mare încredere, fusese însărcinat, pe lângă Himmler și Ribbentrop, să se ocupe de viitorul Germaniei. Declarațiile lui Paul Leverkühn, prietenul lui Canaris și rezident al Abwehr-ului la Istanbul („Canaris era extrem de neliniștit de situația de după descoperirea „Orchestrai Roșii” [...] Era convins că firele acestei organizații duc foarte sus, până la sediul lui Hitler și la adjunctul lui, Martin Bormann), ale lui Richard Gehlen („Bormann și oamenii lui lucrau pentru ruși”), ale lui Walter Schellenberg („Bormann a fost unul dintre cei care au început să se orienteze treptat spre răsărit”), ale lui Allen Dulles („După părerea mea [...] există o rivalitate între Bormann și Himmler, iar Bormann este mai angajat decât Himmler în posibilitatea de reorientare a politici naziste spre Uniunea Sovietică”) nu lasă nicio îndoială cu privire la faptul că secretarul lui Hitler a luat parte activă în jocul cel mai secret al celui de-al Doilea Război Mondial, deși până astăzi nu s-a știut prea mult pe această temă.

Stalingrad

Încercând să rezolve pe cale strategică luptele cu Germania, care durau de peste un an, Stalin a mizat totul pe o singură carte.

În septembrie 1942, la Stalingrad au sosit emisarii Statului Major. După întoarcerea la Moscova, au prezentat un raport amănunțit cu privire la situația din oraș, a forțelor germane și a posibilității de contraatac. Comandamentul sovietic a elaborat planul „Uranus”, un proiect de ofensivă amplă, pe un front cu lungimea de 400 km.

În zona Stalingradului au început să sosească echipamentele. Tot ceea ce reușise să producă industria sovietică, după ce fusese transferată în zona de siguranță și ce putuseră să trimită aliații. 140.000 de

vagoane și 27.000 de camioane în care au venit soldați, combustibil și muniție. Paisprezece armate sovietice, grupate în trei fronturi cu 1.100.000 de soldați dispuneau de 17.000 de tunuri și mortiere, 1.500 de tancuri, 100.000 de lansatoare de rachete, 1.276 de avioane. Era un efort uriaș pentru o țară distrusă de război, epuizată de lupte sângeroase de peste un an de zile, timp în care pieriseră cei mai experimentați soldați și ofițeri. Nemții le puteau opune ceva peste 1.000.000 de soldați, 10.000 de tunuri și 675

Zona de operațiuni
Stalingrad *de tancuri.*

Planul sovietic prevedea atacul în aripa Armatei a 6-a germane, apărată de două armate române, de la care nu se aștepta o rezistență prea mare. Generalul Friedrich von Paulus se aștepta ca Armata Roșie să lanseze o ofensivă decisivă și se străduia să întărească apărarea în zona amenințată, dar avea posibilități reduse de manevră. Ordinul lui Hitler interzicea retragerea armatei de lângă Stalingrad pe poziții mai prielnice pentru apărare, iar Paulus nu îndrăznește să acționeze contrar ordinelor de la Berlin.

Stalin se grăbea. Trebuia să îngroape cât mai curând speranțele lui Hitler de a cucerii orașul, ceea ce era foarte grav pentru situația armatei germane care continua ofensiva în sud și să-l oblige la negocierea păcii, înainte să facă aliații lucrul acesta.

În ziua de 19 noiembrie la ora 7.30, Armata Roșie a declanșat lângă Stalingrad operațiunea „Uranus”. Mii de tunuri și lansatoare de rachete „Katiușa” au început să tragă împotriva pozițiilor armatei a 3-a române, în primele câteva zeci de minute, atacul de artilerie a produs pierderi importante, a întrerupt legăturile telefonice, ceea ce a provocat haos în rândurile românilor. De la nord, se rostogolea tăvălugul uriaș al blindatelor Frontului de Sud-Vest și ale Frontului Donului. Românii s-au luptat vitejește, dar erau vizibil depășiți de puterea sovieticilor, așa că nu puteau rezista prea mult. Singura lor speranță era intrarea în acțiune a Corpului XLVIII blindate al generalului Ferdinand Heim, dar acesta își pierduse armata. Avea sub comanda lui Divizia 22 blindate, total epuizată de luptele pentru Stalingrad, Divizia I blindate a românilor, care se rătăcise pe undeva și nu mai avea legătură cu comandantul ei, iar Divizia a 14-a fusese scoasă de sub comanda lui. Corpul de blindate rămăsese în grija românilor, care nu reușeau să iasă din încercuirea rușilor și ale căror forțe scădeau rapid. După trei zile de luptă, apărarea armatei a 3-a a fost străpunsă și soldații au început să fugă care încotro, cuprinși de panică. În ziua următoare, rușii au lovit din sudul orașului, îndreptând atacul spre Armata a 4-a germană de blindate, care își menținea anevoie pozițiile și spre Armata a 4-a română, ale cărei divizii nu rezistaseră forței atacului și cedaseră terenul fugind în panică. La 23 noiembrie, cleștele sovietic a început să se închidă în jurul armatei a 6-a germane și a unei părți a armatei a 4-a blindate. În același timp, Hitler decidea soarta armatei încercuite și dădea următorul ordin:

„Armata a 6-a va ocupa poziția de arici și va aștepta ajutor din exterior”.

Aceasta însemna că, din acel moment, generalul Paulus nu mai putea conta decât pe o salvare din exterior, căci nu mai avea nicio posibilitate de manevră. A încercat să schimbe situația care amenința cu înfometarea armatei sale. În seara de 23 noiembrie i-a telegrafiat lui Hitler:

„Dușmanul nu a închis încă încercuirea la vest și la sud-vest, dar acest lucru se va întâmpla curând. Rezervele noastre de muniție și combustibil sunt epuizate. Este necesar să ne retragem toate diviziile de lângă Stalingrad”.

Răspunsul a sosit în noaptea de 23 spre 24 noiembrie:

„Führer-ul nu este de acord cu retragerea armatei.”

Curând, 278.000 de soldați germani din Armata a 6-a și o parte din Armata a 4-a blindate s-au aflat în încercuirea care se întindea pe o suprafață cu lungimea de 60 km și lățimea de 40 km. Cât timp puteau rezista fără aprovizionare?

Armata a 6-a consuma în fiecare zi aproximativ 400 t. muniție, combustibil și alimente, care erau aduse cu 17-18 trenuri de marfă. Cantitatea minimă era de 300 t. și, cum Armata Roșie blocase aprovizionarea pe cale ferată și pe șosea, aceste cantități trebuiau aduse de avioane. Aceasta însemna că în fiecare zi pe cele 7 aeroporturi din zona armatei a 6-a trebuiau să aterizeze aproximativ 300 de avioane. Era imposibil? Exemplul de la Demiansk arăta că există șansa ca forțele încercuite să reziste până la sosirea salvării din afară. La 8 februarie 1942, Armata a 11-a sovietică încercuise Corpul II german. Cele cinci divizii foarte rarefiate ale acestei formațiuni cu un număr 96.000 de soldați opuseră o rezistență disperată și respinseseră atacurile unui dușman mai puternic, chiar și atunci când rușii aruncaseră în centru două brigăzi de parașutiști. Acest lucru fusese posibil datorită aprovizionării continue din aer cu arme, muniție și alimente. În fiecare zi, pe aeroporturile Corpului de armată încercuit aterizau 100-150 de avioane de transport, care au adus în total 65.000 de tone materiale de aprovizionare și au evacuat 34.500 de răniți și bolnavi. La Stalingrad, în încercuirea rușilor se aflau de trei ori mai mulți soldați decât la Demiansk. Livrările trebuiau să fie mai mari. Dar Hermann Goring era bine intenționat. Putea să trimită în ajutorul celor încercuiți 300 de transportoare trimotoare Junkers *Ju 52/3m*. Fiecare din ele putea aduce pe aeroporturile armatei a 6-a apro- ¹

¹ Junkers *Ju 52/3m*, avion de bombardament și de transport, al cărui prototip ca avion de transport cu un singur motor a fost lansat în aer în mai 1932 și curând a fost înzestrat cu 3 motoare. O curiozitate a construcției era utilizarea de tablă ondulată pentru a acoperi cabina și aripile, ceea ce mărea suprafața portantă. În anii '30, *Ju 52/3m* a fost folosit pe scară largă ca avion de pasageri, cu o capacitate de 15-17 pasageri. Performanțele lui excelente au atras atenția Luftwaffe, care în 1935 a cumpărat primele avioane *3mg3e*, capabile să transporte 1.500 kg bombe, înarmate cu două mitraliere *MG 15*. Un an mai târziu, 450 de avioane de acest tip au fost înmise Legiunii Condor, care lupta în Spania. În septembrie 1939, *Ju 52/3m* au fost folosiți la bombardarea Varșoviei, deși ca bombardiere erau deja învechite. Au fost în schimb utilizați cu succes pentru misiuni de transport, pentru lansarea desantului

ximativ 3 tone de încărcătură și la întoarcere puteau evacua câte 13 răniți. Se părea deci că, la fel ca la Demiansk, aviația îi va ajuta pe cei încercuți să aștepte salvarea din exterior. Dar condițiile s-au înrăutățit rapid. Zilele erau din ce în ce mai scurte și doar un singur aeroport era pregătit pentru primirea avioanelor pe timp de noapte. Vremea de toamnă târzie - ceață, plafon de nori jos - nu permitea efectuarea unor zboruri regulate și frecvente.

Încă de la sfârșitul lui noiembrie temperatura scăzuse sub -35°C. Au început să cadă cantități mari de zăpadă. Gerul limita eficacitatea aviației germane și numărul de avioane care puteau fi puse în mișcare și pregătite de zbor scădea. Aceasta însemna că, pentru a asigura o aprovizionare regulată celor aflați în încercuire, nemții ar fi trebuit să aibă pe frontul de est 1.000 de avioane de transport *Ju 52/3m*, în timp ce Luftwaffe avea în total 750 de astfel de avioane, răspândite pe alte aeroporturi din Africa și din Europa. Drept urmare, armata încercuită a lui Paulus primea în fiecare zi 90 de tone de materiale de aprovizionare în loc de cele 300 absolut indispensabile!

Rezervele se duceau văzând cu ochii. De la 8 decembrie au fost limitate rațiile pentru soldați. În fiecare zi aceștia primeau 200 g pâine, 120 g carne de porc sau 200 g carne de cal, 50 g brânză sau 75 g salam, 30 g unt, margarina sau untură, 3 porții de alcool, 3 țigări, un trabuc sau 25 g tutun. Era mult dacă vom compara aceste cantități cu ceea ce mâncau oamenii în țările ocupate. Mai mult decât primeau soldații sovietici și un adevărat vis pentru locuitorii Leningradului, care primeau în fiecare zi 125-250 g pâine de ovăz sau de celuloză. Dar magazinele germane se goleau rapid. Forța armatei lui Paulus se epuiza pe zi ce trece și era clar că în câteva săptămâni, armata înfometată nu va mai putea respinge atacul sovietic decisiv.

Hitler mai putea încă spera că va reuși să străpungă încercuirea și să salveze Armata a 6-a. Aceasta a fost misiunea pe care a încredințat-o unuia dintre cei mai remarcabili comandanți, feldmareșalul Erich von Manstein^{1 1}, care elaborase planul de agresiune împotriva Belgiei și

de parașutiști, pentru explodarea minelor magnetice marine. În timpul războiului, Luftwaffe a folosit în total peste 3.500 de astfel de avioane, supranumite „*Tante Ju*” (Tanti Ju). Date tactico-tehnice (*Ju 52/3m*)\ 3 motoare BMW 132T-2 cu puterea de 830 CP fiecare, anvergura 29,25 m., lungimea 18,9 m, greutatea max. la decolare 11.030 kg, capacitate 18 pasageri sau 13 răniți pe târghi + un sanitar sau 3.000 kg, viteză max. 286 km/h, independența de zbor 1.300 km.

¹ **Erich von Manstein** (1887-1973), feldmareșal german. Militar din 1906, a luptat în Primul Război Mondial, după încheierea acestuia a rămas în Reichswehr. În cursul agresiunii germane împotriva Poloniei din septembrie 1939 a fost șef de stat

a Franței din 1940 și apoi se evidențiasă prin victoriile fulger împotriva Uniunii Sovietice, când trupele comandate de el străbătuseră toată Ucraina ca să cucerească Crimeea și Sevastopolul. Manstein trebuia să conducă în luptă la Stalingrad Grupul de Armată „Don” și se părea că este o forță suficientă pentru a rupe cleștele sovietic. Dar aici cel mai important lucru era denumirea, în spatele căreia nu se ascundea nimic. Manstein avea sub comanda lui 5 divizii de blindate, 4 divizii de infanterie și 3 divizii de câmp ale Luftwaffe, precum și unități românești, dar acestea erau epuizate. Manstein nu se putea bizui decât pe vreme, care să facă imposibile acțiunile aviației sovietice, pe puterea Diviziei a 6-a blindate, adusă din Franța la 27 noiembrie, care avea 160 de tancuri *PzKpfw IV*, un batalion de 30 de tancuri grele *Tiger*, 42 de tunuri și 22 de camioane grele, precum și pe slăbiciunea diviziilor sovietice, care sângeraseră și ele din greu în lupte.

Ofensiva germană care ar fi trebuit să străpungă încercuirea sovietică din jurul Armatei a 6-a a fost lansată la 12 decembrie. La sud, Divizia a 6-a blindată a mers ca un berbec înainte, zdrobind apărarea sovietică, în două zile, a distrus 41 de tancuri sovietice și a înaintat 50 km. Nu o mai despărțeau de liniile de apărare ale generalului Paulus decât 48 km. Era atât de aproape... Hitler a decis să întărească atacul și la 15 decembrie a ordonat să fie aruncat în luptă Divizia 17 blindate, care se afla în spatele armatei italiene, dar aceasta avea numai 30 de tancuri gata de luptă.

major al Grupului de armate „Sud”, apoi șef de stat major al Grupului de armate „A”, desfășurând în Germania de vest. I-a atras atenția lui Hitler în februarie 1940, când a prezentat planul de atacare a Franței prin Ardeni. În timpul luptelor din Franța a comandat Corpul XXXVIII, care în cadrul Grupului 4 blindate a trecut primul Sequana. În 1941, în cursul agresiunii împotriva Uniunii Sovietice, a comandat Corpul LVI blindate, care s-a evidențiat prin înaintarea rapidă, străbătând de la 22 la 26 iunie 329 km. În 1941 a primit comanda Armatei a 11-a, care a ocupat Crimeea, ceea ce i-a adus lui Manstein avansarea la gradul de feldmareșal. Din august 1942 a comandat Armata a 11-a care a atacat Leningradul. În noiembrie același an, a preluat comanda noului grup de armată „Don”, care în decembrie 1942 au încercat fără succes să rupă blocada din jurul armatei a 6-a, încercuite la Stalingrad. În februarie 1943 s-a aflat la comanda Grupului de armate „Sud”, care a ocupat Harkovul, iar în martie 1943 a ocupat Belgorodul. În iulie același an, acest grup de armate a suferit o înfrângere într-un moment decisiv al eforturilor de pe frontul de est în lupta de la Kursk. În 1944 a căzut în dizgrația lui Hitler și în martie același an a ieșit la pensie. După război a fost închis și în 1949 a fost condamnat de un tribunal britanic la 18 ani închisoare pentru crimele săvârșite de unitățile subordonate lui pe teritoriul URSS. A fost eliberat în 1952.

În nord, două divizii ale grupului de blindate operative (*Armeegruppe*) „Hollidt” duceau lupte grele protejate de flancul de nord al Grupului de Armată „Don”.

Și dintr-odată s-a întâmplat lucrul de care se temea Manstein cel mai tare la care nu voise să se gândească nicio clipă Hitler. La 16 decembrie, rușii au lovit în zona slabei Armate a 8-a italiene cu trei armate. După o apărare disperată de trei zile, italienii au început să fugă în dezordine, lăsând în front spărtură uriașă, pe care nemții nu au mai putut s-o astupe. Armata sovietică respins pe nemți în două localități, Tașinska și Morozovska, unde se aflau aeroporturile de pe care decolau avioanele cu aprovizionarea pentru Armata 6-a. Următoarele aeroporturi se aflau la 120 km mai la vest. Traseul pe care trebuiau să-l parcurgă camioanele de transport de lungise considerabil; în același timp, a scăzut numărul zborurilor și cantitatea materialelor transportate. Generalul Paulus cerea livrarea a cel puțin 1.800 de tone alimente și 4.000 de tone de combustibil, pentru ca măcar o parte din unitățile lui să poată încerca să iasă din încercuire și să stabilească legătura cu diviziile care veneau dinspre sud. La 18 decembrie avioanele au adus 270 de tone, ceea ce era de trei ori mai mult decât transporturile zilnice de până atunci, dar era absolut insuficient pentru mișcările armatei. Mai rămânea o singură posibilitate: întreaga Armată 6-a să pornească de la Stalingrad și să încerce să străpungă linia sovietică din încercuire. Se putea presupune că o lovitură puternică din două părți împotriva inelului - atât din interior, cât și din exterior - îl va rupe. Dar un astfel de ordin fi însemnat că Armata a 6-a, pornind la luptă, ar fi trebuit să lase în urma ei 10.000 de răniți, care ar fi căzut în mâinile sovieticilor și a căror soartă ar fi fost pecetluită. Decizia îi aparținea lui Hitler, care își dădea seama că armata lui Paulus angajează la Stalingrad 70 de divizii și brigăzi sovietice care, eliberate din lupta de la periferiile orașului, ar fi izolat armata germană din sudul Uniunii Sovietice.

— Armata a 6-a trebuie să se mențină pe poziții, chiar dacă nu reușesc să lichideze încercuirea până în primăvară, a spus Hitler. Rostise sentința pentru toată armata.

La 24 decembrie, rațiile de alimente ale soldaților au fost din nou raționalizate. La prânz primeau acum orez sau bucățele de carne de cal. La cină: 200 g pâine, două chiftele din carne de cal, 20 g unt și cafea. Câteodată primeau 115 g pâine și 30 g zahăr. Se știa că aceasta nu va dura mult, în curând rațiile vor fi micșorate din nou.

Într-o seară, generalul Paulus nu a mai rezistat și a început să se confeseze unui tânăr maior din flota a 4-a aeriană, care fusese transferat la statul lui major:

— Oamenii cad din picioare de epuizare. De patru zile nu au mâncat nimic. Ce pot să spun eu, în calitate de comandant al armatei, când un soldat vine la mine și îmi spune: „Domnule comandant, vă rog să-mi dați o bucățică de pâine”. Măncăm ultimii cai. V-ați fi imaginat vreodată soldații noștri cum se aruncă asupra calului căzut, îi taie capul și mănâncă creierul crud? Cum putem să luptăm, din moment ce soldații noștri nu au uniforme de iarnă? Unde este omul acela care a promis că vom fi aprovizionați pe calea aerului?

De la 10 ianuarie 1943, soldații Armatei a 6-a primeau zilnic 75 g pâine, 200 g carne de cal cu oase, 12 g grăsime, 12 g zahăr, o țigară. Pentru toți era limpede că aceste rații nu vor putea fi menținute mult timp și, peste câteva săptămâni, oameni vor

începe să sufere cumplit de foame.

La 8 ianuarie au sosit negociatorii din partea comandamentului sovietic.

— Garantăm viața și siguranța soldaților care vor înceta lupta și întoarcere în libertate în Germania, după încheierea războiului. Soldații Wehrmacht-ului care se vor preda, își vor păstra uniforme, distincțiile și obiectele de preț. Voi primi rații normale de hrană, răniții, bolnavii și victimele gerului vor primi îngrijiri medicale”.

Generalul Friedrich Paulus nu a răspuns. Trebuia să reziste pe poziții. Dar cât timp?

La 10 ianuarie ora 8.05, 7.000 de tunuri sovietice și mortiere au deschis foc masiv împotriva pozițiilor Armatei a 6-a. După 55 de minute au lovit ambele armate.

La 22 ianuarie, ora 16.00 Paulus i-a telegrafiat lui Hitler:

„Nu mai există nicio șansă să rezistăm presiunii rușilor. Nu putem primi muniție de pe fronturile învecinate. Nu mai avem alimente. Peste 12.000 de răniți rămân fără îngrijire. Ce ordin să le dau soldaților care nu au muniție și se află sub focul masiv al artileriei, tancurilor și infanteriei?”

Hitler n-a răspuns. La 30 ianuarie l-a numit pe Paulus feldmareșal.

devenit în felul acesta erou și exemplul lui i-ar fi înflăcărat pe ceilalți! Din 1871 niciun feldmareșal german nu se predase în mâinile dușmanului!

La 31 ianuarie, feldmareșalul Paulus a renunțat la unitățile grupului din sud. Dar a refuzat să dea ordinul de capitulare unităților care se apărau la nord, afirmând că, în calitate de prizonier, nu are acest drept.

La 2 februarie, rezistența celorlalte unități germane a fost înfrântă.

La Stalingrad au pierit 147.200 de germani și soldați ai armatelor aliate, 91.000 au fost luați prizonieri, printre care 24 de generali. Din această masă de soldați, foarte puțini s-au mai întors după război acasă. Rușii au pus mâna pe 6.000 de tunuri și 60.000 de vehicule motorizate. Armata Sovietică a preluat inițiativa strategică.

Dacă până atunci Hitler mai putea să spere, în adâncul sufletului, că armata sa va reuși să iasă din impas, să repurteze o victorie strategică și să-i convingă pe aliați să negocieze, după înfrângerea de la Stalingrad aceste speranțe s-au risipit ca un castel din cărți de joc.

Victoria de la Stalingrad a insuflat curaj soldaților Armatei Roșii și le-a dat un nou avânt. Lozinca „Marele război pentru apărarea patriei” unea acum popoarele Uniunii Sovietice. Chiar și pe cele care, precum ucrainenii, lituanienii, letonii, cecenii vedeau în acest război o șansă de a-și câștiga independența. Bestialitățile trupelor SS și ale Wehrmacht-ului le împinseseră din nou în brațele Moscovei.

Veștile de la Don au făcut înconjurul Europei, dând speranțe oamenilor din țările ocupate. Pentru prima dată în acest război nemții suferiseră o înfrângere de asemenea proporții. Nu erau „invincibili”. Mișcarea de rezistență a început să crească.

Hitler pierduse acest război...

începutul sfârșitului...

Correspondenții cărora soldații vânjoși ai MP le dăduseră voie să intre în grădina vilei din Casablanca făcuseră un cerc strâns în jurul președintelui Roosevelt și al premierului Churchill, care ședeau în două fotolii puse pe iarbă în spatele lor se aflau comandanții forțelor aliate. Roosevelt, îmbrăcat într-un costum de culoare deschisă, se foia nerăbdător pe fotoliu, încercând să-și găsească o poziție cât mai comodă. Se vedea că nu se simte chiar foarte bine. Boala care îi cuprindea încet tot organismul se făcea simțită uneori foarte brutal. A pus hârtiile pe genunchi și a așteptat ca toți să ia loc. Câțiva corespondenți s-au așezat direct pe iarbă, la picioarelor celor doi bărbați de stat, ca să nu le ia vederea celor din spatele lor.

Era duminică, 24 ianuarie 1943. Conferința șefilor celor două mari puteri, care începuse la 14 ianuarie, se apropia de sfârșit. Putea să mire absența celui de-al treilea aliat al frontului antihitlerist - Iosif Stalin, dar lipsa lui părea justificată, căci toți știau ce lupte grele se duc în zona Stalingradului și înțelegeau că, în astfel de momente, dictatorul nu voia



Churchill și Roosevelt la Casablanca

să fie departe de Kremlin și să-și bată capul cu alte probleme decât conducerea armatei care urma să decidă soarta războiului. Churchill era chiar mulțumit. Încă la începutul lunii decembrie anul trecut, discutase cu Roosevelt problema invitării lui Stalin. Considera că nu trebuie să fie de față în timpul discuției referitoare la acțiunile anglo-americane. Roosevelt era de altă părere, căci el considera că întâlnirea de la Casablanca trebuie să fie o consfătuire a comandanților supremi ai țărilor aliate. Disputa fusese rezolvată chiar de Stalin care, la 6 decembrie, refuzase să vină din cauza situației de la Stalingrad.

Churchill răsuflase ușurat. Stalin l-ar fi deranjat. Premierul guvernului britanic dorea să obțină acordul aliatului american pentru acțiunile din zona Mării Mediterane, absolut esențială pentru Imperiul Britanic. Pe aici treceau căile de comunicație cu India și Orientul Apropiat, fără de care puterea acestui imperiu nu ar mai fi existat. Marea Britanie trebuia să-și extindă controlul asupra Africii de Nord, să păstreze Ciprul și Malta și să aibă aliați în guvernele Italiei și Greciei, dacă dorea să rămână o mare putere. În caz contrar, calea de transport pe mare a nenumăratelor bogății din colonii, care asigurau prosperitatea economiei britanice, ar fi putut rămâne blocată. Nu era chiar atât de simplu să obțină acordul americanilor pentru sprijinirea acestui plan. Este adevărat că, mai devreme cu o jumătate de an, Churchill reușise să-l convingă pe președintele Roosevelt să renunțe la planul de a invada Franța, prevăzut pentru septembrie 1942, dar ideea nu fusese dată uitării.

În timpul discuțiilor de la Casablanca, generalul George Marshall a revenit la planul invaziei din Franța și nu prea s-a lăsat convins de argumentele britanicilor, care se încăpățâneau să afirme că acțiunea este prematură. Considera că americanii trebuie să se comporte ca niște șerifi - să fie apărători ai celor oprimați: să intre în saloon și să-i omoare pe răufăcători cu câțva focuri bine țintite din pistoalele lor Colt, cu alte cuvinte, să debarce pe țărmul Franței și să-i alunge pe nemți.

Strategii britanici au adus noi argumente: rețeaua excelentă de căi ferate care străbate Europa de-a curmezișul, de la est la vest, le va permite nemților să transfere în 12-14 zile șapte divizii de pe frontul de est în Franța și armata aliată de invazie ar da piept curând cu diviziile de blindate, în fața cărora nu va reuși să se apere, căci într-un răstimp atât de scurt nu vor putea să aducă echipamentele necesare din Marea Britanie în Franța. În schimb, rețeaua de căi ferate și șosele care străbate Europa de la nord la sud este mult mai slabă, în plus lanțurile muntoase limitează și ele mobilitatea. În timp ce în Franța ar sosi șapte divizii, în sudul Europei ar ajunge de-abia una. Pe lângă aceasta, țărmul foarte întins al Peninsulelor Balcanică și Apenină îi va obliga pe nemți să-și

BOQU9LAW WotOâtANtKI

disperseze armata. Drept urmare, unitățile aliate de desant vor întâmpina o rezistență mult mai mică pe țărmul de nord al Mării Mediterane, decât în nord Franței. Așadar, nu este cazul să năvălească în saloon cu un Colt în mână, pentru a pieri acolo vitejește, ci să atragă dușmanul afară de acolo și să-l oblige să lupte în condiții mai puțin avantajoase pentru el. Această posibilitate era oferită, de pildă, de o invazie în Sicilia, apoi în Peninsula Apenină. Italienii ar capitula repede, ceea ce i-ar obliga pe nemți să introducă în țară trupe de ocupație. Nemții ar fi trebuit, de asemenea, să-și trimită diviziile în țările păzite până atunci de armata italiană: Albania și Grecia. În același timp, din aer trebuiau distruse uzinele și orașele, trebuiau alungate U-boot-urile din Atlantic iar în primăvara anului 1944 să se realizeze și debarcarea în Franța.

Interesele imperiale ale Marii Britanii erau cât se poate de vizibile în acest plan, dar strategii americani nu puteau să nege faptul că era logic, în cele din urmă, la 18 ianuarie, americanii și britanicii au ajuns la un compromis, pe care două zile mai târziu, l-au acceptat și președintele, și premierul. În această dimineață de duminică urmau să-i informeze pe corespondenții de presă cu privire la rezultatele conferinței.

Primul a vorbit Roosevelt, ridicând hârtiile pe care le avea pe genunchi. În timp ce vorbea, își arunca adesea ochii pe ele. Churchill, care poza pentru fotografii cu capul descoperit, și-a pus pălăria, ca să se apere de soare. Nu cunoștea textul pe care îl citea președintele:

„Unii dintre voi, britanicii, cunoașteți vechea anecdotă: am avut un general pe nume U.S. Grant. Numele lui întreg era Ulisses Simpson Grant¹, dar pe timpul tinereții mele și a premierului (Churchill - B.W.), i se spunea Unconditional Surrender Grant (Grant Capitulare Necondiționată). Eliminarea forțelor armate ale Germaniei, Japoniei și Italiei înseamnă capitularea necondiționată a Germaniei, Japoniei și Italiei (...) Actuala conferință s-ar putea numi Conferința capitulării necondiționate”.

Churchill păstra un chip de piatră. Nu lăsa să se vadă că aceste cuvinte îl emoționaseră. „Capitularea necondiționată” însemna că nu se va negocia cu Germania în niciun fel o încercare de încheiere onorabilă a războiului, ci se va avea în vedere numai capitularea, după care pe teritoriul Germaniei vor pătrunde trupele de ocupație. În această situație, orice acțiune a opoziției interne germane, care urmărea să-l îndepărteze pe Hitler și să înceapă negocierile de pace și o încheiere onorabilă a războiului își pierdea sensul.

¹ **Ulisses Simpson Grant** (1822-1885), general american, comandant suprem al armatei Uniunii în timpul Războiului de Secesiune (1861-1865), a silit armatele Confederației Sudului, de sub comanda generalului Robert Edward Lee, să capituleze, în 1869 a ocupat funcția de președinte pe care a deținut-o până în 1877.

De ce folosise președintele Roosevelt această exprimare? Cu ce scop? Mai târziu, explicase destul de stângaci:

— Avusesem atât de multe probleme cu cei doi generali francezi - se referea la Charles de Gaulle și la Henri Giraud, care în urma intervenției lui se împăcaseră la Casablanca - încât m-am gândit că situația este la fel de grea ca stabilirea unei întâlniri între Grant și Lee (la Appomatox în aprilie 1865, când generalul Robert F. Lee s-a predat împreună cu armata sa, ceea ce a pus capăt Războiului de Secesiune - BW) și dintr-odată ne-am trezit că trebuie să participăm la o conferință de presă pentru care nici eu, nici Winston nu ne pregătiserăm. Atunci mi-am amintit că lui Grant i se spunea Capitulare Necondiționată Grant, iar următorul lucru de care îmi amintesc este că am rostit și eu aceste cuvinte.

Șocantă declarație: președintele unei mari puteri rostește ce-i vine la gură, fără să se gândească ce consecințe vor avea cuvintele lui? Nu-și dă oare seama că aceste cuvinte pot fi decisive pentru cursul războiului, al politicii germane și pentru viața și moartea a mii și mii de oameni? Hitler și ministrul propagandei Joseph Goebbels au profitat curând de declarația președintelui din 30 ianuarie și au proclamat „războiul total”, ceea ce însemna mobilizarea generală a întregii societăți, care trebuia să ducă războiul până la sfârșit, pentru a scăpa de înrobire, de ocupație și de supunerea țării în fața hoardelor asiatice.

Premierul Churchill și-a dat perfect seama cât de mult rău pot face declarațiile necugetate ale președintelui Roosevelt. Dar ce putea face?

Mai târziu scria:

„Trebuie să recunosc că, la conferința de presă din 24 ianuarie, când l-am auzit pe președinte spunând că trebuie să-i silim pe dușmanii noștri la o „capitulare necondiționată” am fost destul de șocat (...) în cuvântul pe care l-am rostit după președinte l-am sprijinit și am confirmat tot ce a spus. Orice divergență de păreri sau chiar și numai menționarea vreunei probleme într-o astfel de împrejurare și într-un asemenea moment ar fi putut fi dăunătoare, ba chiar de-a dreptul primejdioasă pentru efortul nostru de război”.

De aceea Churchill, chiar dacă era într-adevăr șocat, nu putea să protesteze față de declarația nefericită a președintelui. Ba și mai rău, cuvintele „capitulare necondiționată” nu se refereau numai la Germania. Președintele menționase dintr-o răsuflare și Italia, și Japonia, ceea ce se potrivea și mai puțin cu planurile lui Churchill, care se gândea la invadarea Italiei. Spionajul îl informase că armata acestei țări, după foarte multe pierderi pe care le suferise pe frontul de est și în Africa de Nord, după bombardarea orașelor italiene de către aviația aliată, nu mai are

chef de luptă. Conte Galeazzo Ciano, ministrul de externe al Italiei, venise în 18 decembrie la „Vizuina Lupului” ca să-l convingă pe Hitler că este necesar să se încheie pace cu Stalin și să-și concentreze toate eforturile spre Occident. În această situație, Churchill avea toate motivele să presupună că italienii, la vederea soldaților aliați care vor coborî de pe vasele de desant, vor schimba frontul și din dușmani vor deveni aliați ai armatelor anglo-americane. Dar impunerea capitulării necondiționate arfi anulat argumentele celor care doreau să rupă alianța de până atunci cu Germania.

De ce folosisе Roosevelt această exprimare? Este foarte puțin probabil că scăpase și nu-și dăduse exact seama de greutatea cuvintelor pe care le rostește. În timp ce ținea cuvântarea, avea în mână o hârtie la care se uita mereu. Nu se știe dacă acolo era notată expresia „capitulare necondiționată”, dar se poate presupune că președintele nu-i acorda o, semnificație deosebită. Pentru el, „capitulare necondiționată” era același lucru cu „victorie”. Pentru el era limpede că, din momentul în care Statele Unite intraseră în război, soarta acestuia fusese pecetluită. Nu se putea încheia altfel decât cu capitularea dușmanilor principali. Așa demonstra istoria recentă. Fusese altceva în 1918 la Compiègne, când delegația germană semnase documentul de încetare a luptelor și nu de capitulare. Ca urmare a erorilor pe care învingătorii le comiseseră după Primul, Război Mondial, militarismul german a putut să renască rapid într-o formă mai agresivă și mai inumană. Lucrul acesta nu avea voie să se repete. Toți politicienii înțelegeau perfect. Așadar, Roosevelt nu spusese nimic nou, pe lângă aceasta era vorba și de slăbiciunea lui pentru Stalin, care continua să aștepte deschiderea celui de-al doilea front din Franța. Din moment ce dictatorul sovietic avea să afle că aliații nu intenționează să lovească în 1943, putea să creadă că vor întreprinde acțiuni numai de fațadă, la marginea teatrului de război, ca să nu-și piardă soldații și să-l convingă pe Hitler să încheie pace și să se retragă din război, fără să-și mai bată capul cu aliatul lor din est. Cuvintele pe care le-a rostit Roosevelt la Casablanca erau adresate lui Stalin, pentru a-i da asigurări că aliații occidentali nu se gândesc o pace separată cu Hitler.

Totuși expresia „capitulare condiționată” care îl neliniștise pe Churchill a dispărut brusc, ca și când nici n-ar fi existat. Nu există în comunicatul oficial de publicității după încheierea conferinței. Nu există nici în scrisoarea pe care Roosevelt și Churchill i-au trimis-o lui Stalin și care a ajuns la Moscova la 27 ianuarie 1943, adică la trei zile după încheierea conferinței de la Casablanca.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

„Vrem să v;’t informăm imediat despre intențiile noastre. Suntem convingși c operațiunile noastre, împreună cu puternica dv. ofensivă, pot să îngenuncheze Germania în 1943. Trebuie să depunem toate eforturile pentru a atinge acest scop”.

Declarația președintelui Roosevelt avea numai o importanță propagandistică pentru italieni și pentru nemți.

Ofițerul de legătură elvețian

— A venit cineva la dumneavoastră. Proprietăreasa a deschis larg ușa și i-a dat drumul înăuntru unui bărbat atât de înalt, încât a fost nevoit să se aplece puțin, ca să nu se lovească de pragul de sus. Hans Bernd Gisevius¹, lucrător al consulatului german de la Berna, avea 2,10 m înăl-

țime. Capul mic, cu o expresie de copil, contrasta cu silueta lui uriașă.

Allen Dulles² s-a ridicat de pe fotoliu și a pornit în întâmpinarea oaspetelui cu mâna întinsă. Dar imediat după ce i-a strâns mâna, a făcut un pas înapoi. Era mic de statură și silueta neamțului avea un efect depresiv asupra lui, așa că prefera să stea ceva mai departe, l-a arătat cu mâna un fotoliu din fața căminului, în timp ce proprietăreasa închidea ușa.

Închinase de curând o casă în strada Herrengasse 23 din Berna. Venise în Elveția după o călătorie lungă și primejdioasă, pe care o începuse la 2 noiembrie 1942, când plecase de la Washington. Din cauza vremii nefavorabile, avionul cu care zbura se oprise curând în Azore și fiecare zi putea avea pentru el o importanță vitală, ceea ce înțelegea

¹ **Hans Bernd Gisevius** (1904—1974), din 1933 funcționar al poliției secrete Gestapo, în 1939 a trecut la spionajul armatei (Abwehr), din 1940 până în 1944 a fost viceconsulul Germaniei la Zurich (Elveția).

² **Allen Dulles** (1893-1969), jurist american. În noiembrie 1942 a devenit șeful secției elvețiene a organizației americane de spionaj cu numele de Biroul pentru Servicii Strategice (Office of Strategic Services, OSS). Misiunea lui principală era stabilirea de contacte cu membrii opoziției antihitleriste din Germania. A purtat negocieri cu trimișii Reichsführer-ului SS Heinrich Himmler în problema condițiilor de încheiere a păcii. A participat și la operațiunea „Răsăritul”, în urma căreia comandantul SS din Italia, SS-Obergruppenführer Karl Wolff, a semnat capitularea la sfârșitul lui aprilie 1945. Din 1948 a fost membru al comitetului de monitorizare a spionajului american. Din 1953 a devenit șeful Agenției Centrale de Spionaj (CIA), pe care a condus-o până în 1961, când, după eșecul invaziei din Cuba, organizată de CIA, și-a dat demisia.



perfect. Știa că armatele aliate sunt gata pentru marea operațiune de invadare a Africii de Nord-Vest, care ar fi trebuit să înceapă pe 8 noiembrie. Pentru Dulles era clar că reacția nemților va fi să intre în partea încă neocupată a Franței, prin care trecea traseul călătoriei lui. Spera totuși că, deși întârziase, va reuși să se strecoare înainte ca armata germană să întărească paza și să închidă frontierele.

Ajunsesese fără alte necazuri până la Lisabona, de unde zburase la Barcelona, iar la 8 noiembrie se urcase în trenul spre Franța. Dar când ajunsese la frontieră aflate că după miezul nopții armata engleză și americană începuseră operațiunea de invadare a Africii.

Așa cum prevăzuse, temându-se ca aliații să nu folosească nordul Africii ca bază pentru a-și lansa invazia în sudul Franței, la 14 noiembrie nemții intraseră în Zona Liberă și porniseră spre porturile din sud.

Dulles a reușit să ajungă până la frontiera cu Elveția, unde se părea că norocul care îl însoțise în timpul călătoriei prin Europa se terminase. Dimineața trenul s-a oprit la stația de frontieră și acolo, jandarmii francezi și germani le-au spus tuturor călătorilor să coboare și să intre în sala de așteptare a gării, le-au luat documentele și i-au pus să aștepte până le verifică identitatea. Nu-i rămăsese decât să spera că nemții vor respecta pașaportul lui diplomatic, dar, întrucât din decembrie 1941 Germania și SUA erau în stare de război, speranțele de a pleca de acolo erau destul de slabe. Trecuse de amiază, când de el s-a apropiat un jandarm francez.

— Documentele sunt în ordine. Puteți pleca.

I-a dat pașaportul și s-a înclinat în așa fel încât să nu audă nimeni ce spune:

— Fugi! Colaborarea noastră cu nemții e numai de suprafață.

Francezul s-a răsucit și s-a îndreptat spre ușă. Dulles l-a ajuns din

urmă.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Nemții sunt în pauză de masă, drumul e liber. Francezul a arătat spre vagon.

La sosirea în Elveția îl aștepta o surpriză neplăcută. Presa informase că venise în calitate de trimis special al președintelui Roosevelt, cu scopul de a rezolva niște chestiuni secrete. A trimis imediat explicații la ziare, afirmând că este diplomat, asistent al ambasadorului american, dar firește că nu l-a crezut nimeni și nici chiar el nu credea că are vreun rost să se justifice. Nu se știe sigur dacă această deconspirare nu a fost pusă la cale chiar de Dulles, căci n-

alertă, dar ar fi aflat oricum foarte curând despre activitatea lui. Dulles nu considera că aceasta este o amenințare. De fapt, venise în Elveția și ca să stabilească legături cu șefii serviciilor secrete germane și presupunea că niciunul dintre ei nu va da ordin ca americanul să fie lichidat, într-o lume în care războiul tăia canalele oficiale de înțelegere între guvernele statelor aflate în luptă, ofițerii de legătură de felul lui Dulles puteau fi foarte utili. Așadar, nu putea să-l amenințe nimic rău. Cel puțin un timp...

La câteva zile după sosire s-a întâlnit la ambasada americană cu Gero von Gaevernitz, de origine neamț, care prin sora lui se înrudea prin alianță cu influența familie Stinnes. Datorită acestui fapt era primit în înaltele cercuri ale aristocrației germane și știa foarte multe despre opoziția antihitleristă. Înainte de izbucnirea războiului se stabilise în Elveția, unde dobândise curând cetățenia americană. Era clar, așadar, că venea des la Ambasada Statelor Unite și devenise un mijlocitor important. El fusese acela care îl informase că organizația secretă germană „Orchestra Neagră” încearcă să stabilească un contact cu spionajul american și îl numise pe viceconsulul Gisevius drept omul care reprezintă opoziția.

Dulles și Gisevius se întâlniseră pentru prima dată pe treptele Consiliului Mondial al Bisericii din Ziirich, într-o seară târzie de ianuarie din 1943. Dulles privise amuzat la conspiratorul din fața lui, pe care îl puteai fila foarte ușor pe stradă, căci se ridica mult deasupra capetelor celorlalți trecători, ca un stâlp de telegraf într-un șuvoi de mașini. Și-a dat seama că este exclus să se întâlnească în locuri publice, căci ar fi atras imediat atenția asupra lor și i-a propus neamțului să vină în timpul nopții la biroul lui din Herrenstrasse. Dar acesta era un loc încă și mai periculos, fapt de care Gisevius avea să se convingă curând.

— Opoziția germană este suficient de puternică pentru a-l răsturna pe Hitler și pentru a prelua puterea, a spus el în timp ce se așeza vizavi de Dulles. Dar știți foarte bine că trăim vremuri în care politica unui stat depinde de politica altor state, așa cum ați putut să vă convingeți deja în 1938.

Gisevius vorbea despre încercarea de lovitură de stat și de răsturnare a lui Hitler din 1938. Atunci „Orchestra Neagră” își trimisese emisarul, pe Ewald von Kleist-Schmenzin, la Londra, unde se întâlnise cu politicienii pe lângă care încercase să obțină sprijinul guvernului britanic pentru planurile lor, ceea ce, după părerea complotiștilor, era o condiție indispensabilă a realizării lor.

— Consider că de atunci opoziția și-a schimbat părerea cu privire la forma statului care ar urma să ia naștere după răsturnarea lui Hitler de la putere, a răspuns Dulles.

Știa că Gisevius arunca vina pentru insuccesul complotului din 1938 asupra premierului Chamberlain, care nu se hotărâse să acționeze împotriva lui Hitler. Dar motivul principal al neacordării sprijinului era cerința complotiștilor de a se reveni la frontierele europene din anul 1914, ceea ce firește că guvernul britanic nu putea să accepte.

— Germania reprezintă o mare putere, a spus Gisevius, ca și când nu ar fi sesizat ironia din cuvintele lui Dulles, deși noi, adversarii lui Hitler, știm că în urma ei pășește pierzania poporului nostru. Pentru ca Germania să trăiască, Hitler trebuie să moară. Pentru noi chestiunea esențială este ce se va întâmpla cu Germania când nu va mai fi Hitler.

— Vreți garanții că după răsturnarea lui Hitler vom începe negocieri cu noi guvern?

— Până să se întâmple acest lucru, dorim să dobândim garanții că armatele aliate nu vor profita de haosul temporar în care fără îndoială se va cufunda Germania, pentru a ne ocupa țara.

— Aceasta înseamnă că cereți garanții nu numai din partea aliaților occidentali, ci și a Uniunii Sovietice...

— Miza este foarte mare. În momentul de față, Wehrmacht-ul este o forță uriașă. Dar noi, adversarii lui Hitler, știm că ea va fi zdrobită în doi sau trei ani. Până atunci, Europa va fi în flăcări. Va fi un număr imens de victime. Știți foarte bine că statele occidentale se tem în egală măsură de nazism ca și de comunism. Ce se va întâmpla cu Europa, dacă va fi ocupată de armatele lui Stalin?

— Ajungem într-un viitor prea îndepărtat. Și foarte nesigur.

Dulles s-a ridicat ca să încheie discuția. Raționamentul prezentat de Gisevius îi convenea foarte mult, căci avea și el aceeași părere. Considera că intrarea Statelor Unite în război pecetluise soarta acestuia, căci oferea aliaților un potențial economic și militar uriaș. Era un potențial absolut intact și pe care dușmanii nu puteau să-l distrugă. În timp ce rușii pierduseră mii de uzine în teritoriile ocupate de nemți, iar pe altele fuseseră nevoiți să le mute în Urali, în timp ce pe fabricile britanice cădea o ploaie de bombe, iar vasele cu materii prime se duceau la fund, scufundate de submarinele germane, Statele Unite, care aveau în interiorul frontierelor lor toate materiile prime, puteau să-și dezvolte în liniște producția de război.

Gisevius plecase noaptea târziu și fusese de acord să-l țină la curent pe Dulles în legătură cu chestiunile care ar fi putut avea o însemnătate deosebită pentru colaborarea lor în continuare. Aceasta era dilema cu care se luptau reprezentanții opoziției: cum să-l răstoarne pe Hitler de la putere fără a trăda Germania? Gisevius a afirmat mai târziu că tocmai din acest motiv rupsesse contactele cu britanicii, care îl tratau ca pe o

sursă de informații și nu doreau altceva de la el, respingând orice încercare de a antama convorbiri de pace.

Când și-a pus pardesiul, Dulles a încercat să i-l țină, dar a renunțat imediat, căci oricum nu ar fi ajuns la umerii uriașului. Niciunul dintre ei nu a observat că ușa de la capătul coridorului era ușor crăpată și de acolo îi privea bucătăreasa. Era nemțoaică și, deși gazda și oaspetele lui vorbeau englezește, simțise clar accentul german al lui Gisevius. Dar nu știa dacă este german sau elvețian. Înțelesese numai că urmează să se vadă din nou într-o noapte târziu. Aînchis ușa fără zgomot. Bucătăreasa lui Dulles era informatoarea spionajului german.

— Ce părere ai despre el?

Dulles s-a întors în încăperea unde stătea asistenta lui. Aceasta ascultase tot timpul convorbirea din încăperea alăturată.

— Britanicii nu au încredere în el, a spus ea, fără să răspundă la întrebarea șefului.

— Ei nu au încredere în nicio persoană care nu bea ceai la ora cinci, a ridicat Dulles din umeri. Și cu atât mai puțin în reprezentanții opoziției germane care s-au lăsat duși ca vițelii la abator.

Se referea la cei doi agenți britanici de la Venlo.

— În orice caz, a continuat el, vizibil obosit de convorbirea foarte lungă cu Gisevius, care îi ceruse multă concentrare, secția din Londra a OSS să contacteze MI-6¹ și să sondeze discret ce opinie au despre oaspetele nostru. Pentru astăzi ajunge.

S-a uitat la ceas. Era aproape ora trei noaptea.

Proceda ca un pescar care stătea pe malul apei și arunca în apă grăunțe de grâu, ca să atragă cât mai mulți pești. Firește, era multă plevușcă, iar el voia să prindă un pește mare. Oamenii ca Gisevius erau numai plevușcă. Reprezentanții grupului orgolios al adversarilor nazismului care încă visau că sunt Germania mare în frontierele de la 1914. Cei de teapa lui erau folositori ca sursă de informații, căci fiecare dintre ei, străduindu-se să fie cât mai convingător, atrăgea atenția asupra pericolelor sau transmitea informații prețioase despre activitatea spionajului german sau a Wehrmacht-ului. Așadar, Dulles nu putea să-i disprețuiască. Dar aștepta în continuare un contact din partea celor care dețineau

¹ MI-6 - spionajul britanic, subordonat Ministerului Afacerilor Externe (*Foreign Office*), din 1921 cunoscut sub numele oficial de *Secret Intelligence Service* (Serviciul Secret de Informații). În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, șeful spionajului a fost Stewart Menzies, căruia, pe lângă secțiile care se ocupau de culegerea de informații de spionaj și contraspiionaj, îi era

puterea în Germania și o țineau cu o mână de fier. Și nici nu bănuia cât de aproape sunt tentaculele lor. În camera de alături!

În februarie, Gisevius sosise ca de obicei noaptea târziu. Abia intrase în cabinetul lui Dulles, că ușa de la camera de serviciu s-a și întredeschis. Bucătăreasa a ascultat un timp zgomotele care veneau din alte părți ale locuinței. Domnea o liniște deplină, căci la ora aceea în casa de pe Herrengasse 23 toată lumea dormea, cu excepția stăpânului casei și a musafirului său. A străbătut în vârful degetelor coridorul și a căutat în buzunarii paltonului. Nu a găsit decât o batistă, câteva monezi și niște chei. Niciun act de identitate, iar ea dorea foarte mult să știe cine este uriașul care vine în vizită atât de târziu. Nici în buzunarele interioare ale paltonului nu a găsit nimic care să-i permită să stabilească identitatea oaspetelui. A dat să se retragă în camera ei, dar o rază de lumină cădea exact pe pălăria care stătea cu gura în sus pe policioara de lângă cuier. Inițialele de argint au strălucit o clipă. „H.B.G.” a citit ea. A închis repede ușa, căci i s-a părut că auzise scârțâitul scării. În ziua următoare s-a dus în apartamentul de la mansardă, unde s-a întâlnit cu un lucrător al ambasadei germane. Ca de obicei, acesta i-a dat instrucțiuni la ce anume să fie atentă în locuința angajatorului ei, iar ea l-a informat despre îndeplinirea misiunilor de până atunci. În cursul acelei întâlniri a scos cu mândrie o hârtiuță împăturită de mai multe ori, vârată între deget și verighetă. Scrisese pe ea inițialele.

— Este probabil neamț. Ce e drept, au vorbit englezește, dar am auzit clar că are accent nemțesc. Are peste doi metri înălțime și o față caraghioasă, ca de copil.

— Și vine des? Bărbatul care ședea în fața ei părea mulțumit de descoperirea bucătăresei.

— Depinde, dar întotdeauna foarte târziu și stă mult...

— O oră, două?

— Uneori și mai mult.

— Ați făcut un serviciu deosebit țării noastre. Poate reușiți să mai aflați ceva și în acest caz vă rugăm să telefonați la acest număr și am să vă dau adresa la care ne întâlnim.

A încuviințat din cap și s-a uitat la numărul scris pe hârtie, ca să-l țină minte, apoi i-a dat hârtiuță înapoi.

Agentul SD care lucra la ambasada germană și-a dat imediat seama după inițiale că trebuie să fie vorba de Hans Bernd Gisevius.

La Londra, șeful secției OSS, căruia Dulles îi trimisese o telegramă în care îl ruga să verifice credibilitatea lui Gisevius, s-a dus la omul considerat cel mai competent în această chestiune: colonelul Claude Edward Majoribanks Dansey, creatorul organizației secrete „Z” a spionajului

britanic. Nu putea nimeri mai rău. Dansey, susținător al ideii începerii negocierilor cu opoziția germană înainte de izbucnirea războiului, trimisese în 1939 doi agenți în Olanda și era indirect răspunzător pentru incidentul de la Venlo. Vina lui era cu atât mai mare cu cât îi numise pentru această misiune maiorul Richard Stevens și pe căpitanul Sigismund Payne Best, doi dintre cei mai buni lucrători ai spionajului, care știau foarte multe despre rețelele de spioni din Olanda și din Germania. Arestarea lor de SD însemna deconspirarea și pierderea acestor rețele, ceea ce a avut drept rezultat slăbirea considerabilă a spionajului britanic într-o perioadă critică pentru Europa. Dansey se menținuse în post, deși șeful lui, Stewart Menzies, fusese cât pe-aici să-și piardă funcția de șef al spionajului, dar din acel moment privise orice încercare de contact din partea complotiștilor germani drept o provocare a serviciilor de securitate Sicherheitsdienst.

„Britanicii sunt de părere că trebuie să întrerupi întâlnirile cu 512 (codul lui Gisevius - B.W.), căci nu este considerat de încredere” - suna răspunsul securității OSS de la Londra pe care l-a primit Dulles. Dar nu i-a dat atenție. S-a condus după părerea lui Gaevernitz, în care avea o încredere nelimitată, iar acesta, în rândul lui, avea încredere în conaționalul său. Chiar dacă a avut anumite îndoieli după ce a citit telegrama de la Londra, le-a înlăturat definitiv după întâlnirea cu Gisevius, în timpul căreia acesta l-a avertizat că criptologii de la Forschungsamt¹ spărseseră cifrurile folosite de Departamentul de Stat al Americii și Foreign Office în comunicațiile cu birourile de pe teritoriul Elveției. Nu ar fi putut face acest lucru, dacă ar fi fost un agent infiltrat de SD. În spionaj este valabil principiul cântăririi câștigurilor și a pierderilor. Multe acțiuni cer sacrificii, adesea foarte mari, atunci când miza este mare. Spionajul le acceptă. Se trimit la moarte prietenii și se condamnă la nimicire propriii soldați atunci când câștigul obținut în urma unei astfel de operațiuni poate depăși pierderile. Dulles cunoștea perfect acest principiu, căci îl aplicase de nenumărate ori. Din aceea, ascultând informațiile lui Gisevius conform cărora criptologii germani spărseseră cifrurile americane, și-a dat seama că descoperise, în sfârșit, dovada sincerității acestui om. Nemții ar fi avut mult prea mult de pierdut dacă ar fi dezvăluit aliaților că pot să le citească corespondența cifrată numai pentru ca să-și infiltreze un agent. Totuși o astfel de eventualitate nu poate fi niciodată exclusă cu toată certitudinea.

¹ *Forschungsamt*, agenție guvernamentală germană înființată din ordinul lui Hermann Goring în 1933 cu scopul de a asculta convorbirile telefonice, de a intercepta corespondența radio și de a sparge cifrurile.

De ce nu l-a arestat Gestapo-ul pe Gisevius, din moment ce avea o dovă atât de clară a trădării lui? Mulți ani mai târziu, în 1973, CIA afirma într-un raport referitor la activitatea organizației „Orchestra Neagră”:

„Există anumite indicii, conform cărora, cu toată încrederea pe care i-o arătau lui Gisevius, Hans Oster, Cari Gordeler și alți complotiști din grupul 20 iulie¹, putea să fie și agent al Biroului Principal al Siguranței Reich-ului. Interogatoriul câtorva ofițeri de spionaj germani conțineau comentarii referitoare la faptul că Emst Kaltenbrunner, șeful Biroului Principal al Siguranței Reich-ului și om de încredere al lui Schellenberg, primise rapoarte de la Gisevius până în aprilie 1945. Documentele arată că existau legături între Gisevius și Heydrich precum și între Gisevius și Schellenberg”.

Sunt învinuiri foarte neclare. Nu demonstrează nimic. Gisevius a lucrat la Gestapo în anii '30. Nu este de mirare așadar că îi cunoștea și îi contacta pe Heydrich, Kaltenbrunner sau Schellenberg. Poate că mai târziu le trimitea și rapoarte, dar aceasta putea face parte din activitatea lui conspirativă, antinazistă sau desfășurată la indicația lui Dulles.

Cum să explicăm altfel faptul că Gestapo-ul se făcea că nu vede activitatea lui Gisevius, deși avea din ce în ce mai multe date că acest om întreține legături cu dușmanul? Răspunsul este foarte simplu. Gestapoul și SS știau aproape tot despre grupările germane de opoziție, cu excepția unei părți a grupului de ofițeri reuniți în jurul colonelului Claus von Stauffenberg, cel care pus bomba în „Vizuina Lupului”. Acesta este un vechi principiu al poliției politice: să știe cât mai mult despre dușman, să-i pândească mișcările și să-l țină sub control, dar să-i permită să acționeze până la un anumit moment. Nu trebuie lichidați prea devreme, căci ar fi dezavantajos. Poliția, cunoscând locurile întâlnirilor, metodele de acțiune, contactele, poate să-și infiltreze ușor oamenii săi, să-i convingă pe cei mai slabi activiști ai rezistenței să trădeze și să le dirijeze acțiunile. De câte ori în istoria acestei lumii eroii nu au fost decapitați în jocul serviciilor secrete! Își riscau viața cu convingerea că înfăptuiesc lucruri mărețe, în realitate, executau fără să știe un plan elaborat de cei pe care îi urau și pe care voiau să-i răstoarne de la putere.

Șefii serviciilor de siguranță știau că trebuie să vină momentul în care puterea va cere sânge. Va da ordinul: „Nimiciți-i pe opozanți” și va aștepta nerăbdătoare să i se raporteze succesele: arestări și sentințe. Pentru ca să se întâmple așa, polițiștii trebuiau să știe unde să lovească și pe cine să arunce în închisoare. Nu puteau să înceapă să-i caute pe complotiști abia atunci când primeau ordinul, căci puterea și-ar

¹ Este vorba despre complotiștii care au pregătit atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944.

fi pierdut răbdarea și i-ar fi pedepsit pentru incapacitate. Dacă acțiunea de depistare a organizațiilor subversive s-ar fi prelungit și nu s-ar fi văzut succesele, autoritățile l-ar fi dat afară pe șeful serviciului de siguranță, considerându-l incapabil. Așadar, pentru funcționarii poliției politice secrete, arestarea unui om suspectat de activitate subversivă pentru a fi adus în fața tribunalului era o pierdere de timp fără rost. În lumina nemiloasă a politicii, complotiștii și polițiștii acționează adesea mână în mână, iar granița dintre acțiunile lor se estompează foarte ușor, astfel încât uneori nu se poate spune cine ce misiune îndeplinește.

La locuința lui Allen Dulles din Berna veneau aproape în același timp membrii opoziției care visau să-l de jos pe Hitler și reprezentanții SS, a căror misiune era consolidarea puterii Fuhrer-ului.

La 15 ianuarie 1943, la ușa casei din Herrengasse 23 au bătut doi bărbați. S-au prezentat ca Paul și Bauer. Dulles, care putea să se îndoiască cu privire la identitatea lui Bauer, în realitate lucrător al SD, știa în mod sigur cine este Paul, căci era un personaj foarte cunoscut în cercurile cele mai înalte din Europa.

Prințul Max-Egon Hohenlohe-Langenburg, născut în 1897, firește, în- tr-o familie excelentă, care dăduse Europei numeroși mareșali, generali, cardinali și cancelari, după Primul Război Mondial plecase în Spania, unde se însurase cu marchiza de Belvis de las Navas și se stabilise acolo permanent. În 1938 a devenit adept al naziștilor, dar motivul simpatiei lui neașteptate nu erau convingerile politice, ci dorința de a-și păstra uriașa proprietate pe care o avea în vestul Cehoslovaciei. În septembrie 1938, când Hitler a câștigat la Munchen acordul pentru alipirea la Reich a acelei părți din Cehoslovacia, adică a regiunii Sudete, prințul sprijinise această acțiune. Dincolo de considerentele legate direct de proprietatea funciară, era și dorința lui de a juca un rol în istorie, așa cum făcuseră în trecut membrii familiei lui. În septembrie 1939 îi prezentase mareșalului Goring un memorandum, în care atrăgea atenția că invadarea Poloniei este o eroare care decurgea din convingerea lui Hitler că Marea Britanie și Franța nu se vor grăbi să sară în ajutorul aliatului lor. Dar se întâmplase altfel, așadar acum trebuie să înceapă negocierile de pace, a căror bază trebuie se fie „recâștigarea încrederii, garanțiile respectării acordurilor internaționale, dezarmarea sub controlul comun și probabil retragerea din Cehoslovacia și reconstrucția acestei țări ca stat neutru.”

Hitler respinsese proiectul prințului, dar acesta, nemulțumit, cutreierase Europa, folosindu-și contactele și relațiile de care dispunea, precum și numele de familie, străduindu-se să devină un „emisar al păcii”. Dar propunerile, proiectele de soluții politice pe care le prezentase demnitarilor naziști nu

1942 s-a întâlnit cu Walter Schellenberg, care ajunsese la concluzia că diplomatul frustrat poate să-i fie de foarte mare folos. L-a convins să colaboreze cu SD, unde a primit ca agent numărul 144/7957 și l-a convins pe Himmler că merită să i se permită prințului să acționeze în calitate de mediator în convorbirile de pace cu aliații.

După întrevvedereea avută cu Dulles, prințul raporta:

„Mr. Bull (pseudonimul lui Dulles folosit în SD - BW) nu pare să acorde mare importanță problemei cehilor; pe de altă parte, este în favoarea măririi suprafeței Poloniei spre est și a menținerii unei Românie puternice și a Ungariei ca un fel de *cordon sanitaire* împotriva bolșevismului și a panslavismului. (...) Consideră Germania Mare, confederată după planurile americane și rămânând în alianță cu confederația statelor dunărene, ca fiind cea mai bună garanție a unei reconstrucții ordonate a Europei Centrale și de Răsărit”.

Totul părea foarte optimist. Prințul a informat că a câștigat încrederea și sprijinul lui Dulles, care a indicat drept loc al următoarelor contacte ambasada din Madrid, unde trebuia să se prezinte la consilierul Butterworth. Semnale promițătoare veneau și din alte țări ale Europei. La 10 iunie 1943, rezidentul S raporta de la Budapesta:

„Statele Unite sunt gata să încheie o înțelegere cu Reich-ul”.

Dar curând această cale s-a dovedit a fi o stradă înfundată. Declarația despre „capitularea necondiționată” și atitudinea lui Roosevelt față de Uniunea Sovietică, pe de o parte, refuzul lui Churchill de a negocia în secret cu Germania, pe de altă parte, au pecetluit încercările de stabilire a unui contact prin intermediul lui Dulles. Himmler și-a dat seama că este momentul să prezinte argumente mai serioase, care să-i oblige pe americani să discute despre încheierea războiului din Occident.

Polițiști și complotiști

Era dimineață devreme, când șeful Gestapo-ului, Heinrich Muller¹, a intrat în secretariatul cabinetului său. Bărbatul care ședea pe scaunul de la biroul secretarei a sărit în picioare și a luat poziția de drepti.

— Dumneata ești, Roder! Muller l-a cuprins pe după umeri. Fie că ești foarte matinal, fie că ai vești bune pentru mine.

- Și una, și alta, Gruppenfuhrer.

Roder era vizibil încântat de primirea cordială. Au intrat amândoi în cabinet care, în lumina slabă a dimineții de februarie, părea și mai mohorât ca de obicei.

— Lasă-mă să ghicesc.

Muller s-a rezemat cu mâinile de birou.

— Schmidhuber a început să vorbească. Și oferă informații deosebit de interesante despre Canaris și prietenii lui.

— Așa este.

Roder a zâmbit și fața lui a început să semene cu un bot de șobolan. În octombrie 1942, Hermann Goring îi recomandase personal să înceapă urmărirea în problema „Orchestrai Roșii” ceea ce Roder făcuse cu o scrupulozitate ieșită din comun, iar necruțarea cu care acuzase pe cei prinși îi câștigaseră o

¹ *Heinrich Muller (1900-?) SS-Gruppenfuhrer, lucrător al poliției criminale bavareze, în 1933 a început să activeze în Sicherheitsdienst, deși nu a putut să intre în NSDAP, deoarece i s-a reproșat că înainte de 1933 acționase împotriva naziștilor. Din 1939 a devenit șeful Gestapo-ului (Secția IV din Biroul Principal al Securității Reich-ului - RSHA). S-a evidențiat prin atrocități deosebite împotriva adversarilor politici și a evreilor. La sfârșitul războiului a dispărut, ștergându-și toate urmele.*



recunoaștere deosebită a meritelor. Din acest motiv, în ianuarie sau la începutul lui februarie 1943, primise ordin să clarifice suspiciunile legate de amiralul Canaris, de șeful lui de stat major, Hans Oster, și de alți funcționari superiori ai spionajului militar - Abwehr.

Întreaga problemă începuse în toamna anului 1942, când biroul Gestapo din Munchen dăduse absolut întâmplător de urmele unei afaceri cu valută. La fosta frontieră cu Cehoslovacia a fost reținut un bărbat pe nume David, care avea asupra lui 400 de dolari. Acesta a afirmat că adusese acești bani din ordinul unui ofițer al spionajului militar și trebuia să-i predea unui destinatar din Praga în scopul finanțării unei înțelegeri cu evreii. Cercetările ulterioare au arătat că în afacere sunt implicați doi oameni din Abwehr: căpitanul Ickart și un industriaș, fostul consul Wilhelm Schmidhuber. Interogați, aceștia au recunoscut că trimiteau bani peste graniță, dar susțineau că este vorba de activitatea Abwehr-ului. Muller nu s-a lăsat păcălit. Bănuia de mult că, sub acoperirea misiunilor de spionaj, Abwehr-ul îi protejează pe evrei și le înlesnește fuga peste graniță. În 1941, maiorul Walter Schulze-Bernett, rezidentul Abwehr-ului la Amsterdam, la ordinul centralei, înlesnise plecarea a 500 de evrei, care datorită ajutorului lui ajunseseră în Africa de Sud. În 1942, amiralul Wilhelm Canaris îl informase de-a dreptul pe Muller că în cadrul „Operațiunii Șapte” va trimite în Elveția șapte evrei, care urmează să adune de acolo materiale informative. Din informațiile de care dispunea Muller reieșea că aceștia erau juriști evrei căutați de Gestapo și nu erau câtuși de puțin potriviți pentru munca de spionaj. A dat ordin să fie arestați, înainte ca Abwehr-ul să înceapă „Operațiunea Șapte”. Dar Canaris nu avea de gând să se dea bătut și s-a decis să prevină arestarea acestor oameni. S-a dus la Himmler.

— Herr Reichsführer, cum pot să conduc Abwehr-ul, dacă oamenii dumitale îmi arestează agenții!, a protestat el.

Câteva zeci de minute mai târziu, când s-a întors în biroul lui din clădirea Abwehr-ului, l-a chemat pe șeful de stat major, colonelul Hans Oster:

— Învață-i repede să folosească un cifru, căci i-am spus lui Himmler că sunt agenții noștri.

Intervenția a avut efect și Muller, neavând nicio dovadă, a trebuit să retragă ordinul de arestare a „agenților” Abwehr-ului. Dar când Ickart și Schmidhuber căzuseră în mâinile lui, a simțit că are ocazia irepetabilă să-l înfunde pe Canaris.

— S-a ținut tare?, l-a întrebat Muller pe Roder, în timp ce străbăteau coridorul lung care ducea la sala de interogatoriu din Gestapo-ul berlinez.

— Nu a fost nevoie - Roder avea în vedere folosirea torturii împotriva lui Schmidhuber. La început a crezut că amiralul Canaris îl va elibera imediat, dar când a văzut că nu se întâmplă așa, a început să vorbească.

Au intrat într-o mică încăpere cu pereții vopsiți în cenușiu. Secretarul care ședea la o măsuță sub fereastra cu gratii a sărit de pe scaun când i-a văzut intrând, la fel ca și SS-istul, care fuma o țigară la birou. Numai Schmidhuber n-a ridicat capul. Dormea.

— Domnule Schmidhuber, aici nu e hotel, a strigat Muller și l-a zgâlțâit de umăr.

S-a așezat alături pe scaunul de lângă SS-ist și a îndreptat jetul de lumină al lămpii spre fața celui interogată. Acesta a clipit repede.

— N-am dormit toată noaptea, a spus el, vrând parcă să se dezvinovățească.

— Așa cum îți imaginezi probabil, asta nu este lucrul cel mai rău care te poate aștepta aici. Deocamdată ne-am purtat blând cu dumneata și sper că apreciezi asta. Apreciezi sau nu?, a răcnit Muller. S-a aplecat brusc peste birou. Nu a așteptat răspunsul.

— Pot să-l rog pe Unterscharfurer să înceapă să se poarte altfel cu dumneata. A arătat spre SS-istul care stătea alături. Îi place foarte mult să producă durere. Cu cât o să urlî mai tare, cu atât o să simtă o plăcere mai mare. Așa este, Unterscharfurer?

SS-istul nu a reacționat, dar era suficientă expresia de pe chipul lui, încruntat și buhăit, ochii fără culoare mijii ușor și cu mâinile ca două lopeți.

— Credeai că te scoate Canaris de aici?, a întrebat Muller. Te înșeli, domnule Schmidhuber. Nu a mișcat nici măcar un deget, iar dumneata vrei să protejezi, să-l acoperi, să suferi pentru el. Nu merită. Dr. Roder mi-a spus că ți-a venit mintea la cap și o să colaborezi cu noi...

— Da! Schmidhuber a încuviințat atât de repede din cap, de parcă ar fi vrut să-l convingă pe Muller să prezenta Unterscharfurer-ului în acea încăpere este absolut inutilă. Vă spun tot.

Muller s-a dat la o parte, cedându-i locul lui Roder. Secretarul a pus hârtia în mașina de scris și a bătut data.

— De la cine ai primit dolarii?, a început Roder interogatoriul.

— De la Hans Dohnanyi¹.

— Amiralul Canaris știa despre asta?

¹ **Hans Dohnanyi** (1902-1945), înalt funcționar din Abwehr, antinazist, a luat parte activă în pregătirea loviturii de stat. A fost arestat în aprilie 1943, apoi eliberat, arestat din nou, a evitat

- Cred că da.
- Căruia scop erau destinați acei bani?
- Finanțării operațiunilor de spionaj din străinătate, dar și pentru a-i ajuta pe evrei să fugă din Germania.

Interogatoriul a mai durat câteva ore bune. Schmidhuber, temându-se de torturi și supărat pe Canaris că nu l-a scos din necaz, a spus tot ce știa despre activitatea Abwehrului: despre scoaterea clandestină a evreilor din țară și încercările de începere a unor negocieri secrete cu aliații prin intermediul Vaticanului. Fiecare din aceste mărturii îl acuza foarte grav pe Canaris.

În seara aceea; amiralul s-a întors la locuința sa aflată într-un cartier de la marginea Berlinului destul de târziu. Și-a lăsat mașina în fața garajului și s-a îndreptat spre intrare, când a remarcat o siluetă ascunsă după un copac.

— Eu sunt, domnule amiral, a auzit el o voce vorbind în șoaptă, dar foarte clar.

Încă nesigur, s-a îndreptat spre el și l-a recunoscut pe bărbatul care ieșise din spatele copacului. Era SS-Gruppenfuhrer Arthur Nebe. Amiralul a zâmbit, căci toată situația se potrivea de minune cu prietenul lui, care, deși deținea o funcție importantă, nu încetase să aibă comportament de polițist. Nu venea niciodată cu mașina de serviciu la o întâlnire cu membrii opoziției. Își lăsa mașina proprie la câteva străzi distanță de



Consfătuire la H. Himmler. De la stânga la dreapta: G. Huber, A. Nebe, H. Himmler, R. Hedrich, H. Muller

locul întâlnirii și făcea o plimbare lungă ca să vadă dacă nu este urmărit și dacă în casa unde urma să aibă loc întâlnirea este totul în ordine. Evita cu grijă orice contact cu conspiratorii care îl cunoșteau personal. Era un om cu o personalitate deosebit de complicată și Canaris, deși îl cunoștea de mulți ani, nu știa ce să creadă despre el. Din 1921 lucra la poliția criminală din Prusia. În 1931 intrase în NSDAP și în același an începuse să lucreze în poliția secretă Gestapo din Berlin. Din 1936, când avea deja gradul de *Sturmbannfuhrer*, era adjunctul șefului poliției criminale. Trei ani mai târziu, când se crease Biroul Principal de Securitate a Reich-ului (RSHA) preluase aici conducerea Secției I care trebuia să combată infracționalitatea generală, dar mai ales legată de Gestapo și de lupta împotriva adversarilor nazismului, deși unul dintre aceștia era însuși Nebe. Izbucnirea războiului cu Uniunea Sovietică îl convinsese să ia o decizie care era în contradicție încă și mai mare cu activitatea lui antinazistă. Ca urmare a propriei cereri, în iulie 1941 preluase comanda trupelor *Einsatzgruppe*, care acționau în Bielorusia și în Rusia. Acolo a stat, ce e drept, foarte puțin timp, numai până în martie 1942, dar nimic nu a putut spăla sângele care cursese atunci pe mâinile lui. În iunie 1942, după atentatul împotriva lui Reinhard Heydrich de la Praga, a condus acțiunea împotriva atentatorilor. În toată această perioadă a rămas în contact cu complotiștii care puneau la cale răsturnarea lui Hitler de la putere. Împrejurările în care a pierit în 1944 par o încununare a acestei vieți duble. După atentatul împotriva lui Hitler convins în mod eronat că Gestapo-ul îi luase urma, a fugit din Berlin și s-a ascuns. A fost denunțat de iubita lui geloasă și executat în noiembrie 1944.

— Cum ai ajuns aici? Canaris era puțin mirat că Nebe reușise să păcălească gardianul de la poartă.

— Nu trebuie să fim văzuți împreună, de aceea am decis să vin aici și să vă aștept, a spus Nebe, când Canaris s-a oprit lângă el în locul cel mai întunecos al grădinii. Schmidhuber a început să mărturisească...

— Întotdeauna l-am considerat un nemernic, a mormăit Canaris. Nebe s-a uitat neliniștit în jur, verificând dacă nu i-a descoperit cineva prezența în fața casei lui Canaris.

— Te rog să lichidezi toate urmele, căci Gestapo-ul poate să treacă la atac. Dându-și seama că întrevederea durase prea mult, i-a strâns mâna în tăcere în semn de rămas bun și a dispărut în întuneric atât de repede, că amiralul s-a întrebat o clipă dacă acea convorbire avusese loc cu adevărat. Avertismentul era important și Canaris își dădea seama de acest lucru. Informația că Schmidhuber începuse să facă mărturisiri însemna că Gestapo-ul ar putea afla multe despre acțiunile complotiștilor,

fiecare din ele fiind suficientă pentru a-l trimite în fața tribunalului și a primi o sentință de condamnare la moarte pentru trădare. Și totuși, șeful Abwehr-ului a privit cu ușurință acest avertisment. Poate știa că Gestapo-ul nu va îndrăzni să intre în clădirea Abwehr-ului și să facă o percheziție ca să găsească dovezile trădării. Poate conta pe sprijinul feldmareșalului Wilhelm Keitel, colaborator apropiat al lui Hitler, care înfrânase de mai multe ori pornirile agresive ale SS împotriva Abwehr-ului. Dar de astă dată se înșela.

La 5 aprilie 1943, în cabinetul lui Canaris au intrat Manfred Roder și comisarul Sonderegger. Cu siguranță că în momentul în care și-au prezentat documentele de identitate, Canaris a înțeles că nu-și apreciasе adversarii la justa lor valoare. Nu putea protesta față de intrarea SS pe terenul Abwehr-ului, căci Roder nu era angajat al SS și acționa pe baza deciziei tribunalului militar, iar SS-istul Sonderegger era numai observator.

— Iată mandatul de arestare a lui Hans von Dohnanyi.
Roder a pus pe birou o adresă cu ștampila tribunalului militar.

— Iar aici este mandatul de percheziție pentru cabinetul lui.

Canaris l-a chemat pe generalul Hans Oster. l-a ordonat să se ducă

în cabinetul lui Dohnanyi și să asiste la arestare și la percheziție. Știa că nu mai poate schimba nimic, dar considera că prezența lui Oster va îngreuna percheziția. Se bizuia, de asemenea, pe prezența de spirit a celui mai apropiat colaborator al său.

Dohnanyi, palid și transpirat, stătea la perete și îi privea pe cei doi funcționari care îi răscoleau biblioteca. Încă nu ajunseseră la birou, iar acolo se aflau documente care aveau pentru el și cu siguranță pentru mulți alții o importanță vitală. Oster a simțit neliniștea și l-a privit întrebător în ochi pe Dohnanyi. Acesta a mijit ușor din pleoape și a arătat din priviri spre un dosar din pe birou. Oster a întors capul și a făcut un pas spre fereastră, ca și când ar fi vrut să vadă ceva pe stradă. Apoi s-a dat înapoi. Conta pe faptul că oamenii ocupați cu percheziția nu vor observa că datorită acestei manevre ajunsese mai aproape de Dohnanyi. Dar se înșelase. Sonderegger văzuse cu coada ochiului mișcarea lui Oster, deși încă nu-și dăduse seama despre ce este vorba. Instinctul de polițist îi mobilizase toată vigilența, deși nu a lăsat să se vadă că fusese atent la comportamentul lui Oster.

— Hârtiile acelea, a șoptit Dohnanyi, străduindu-se să nu miște din buze. Privirile lui arătau spre filele de deasupra teancului înalt. Erau însemnări referitoare la agenții evrei din Elveția, notițe pe tema contactelor trimișilor Abwehr-ului cu aliații la Roma și la Stockholm.

— Vă rog să deschideți seiful, s-a întors Sonderegger către Dohnanyi. Roder era ocupat cu examinarea cărților din bibliotecă. Oster s-a gândit că este singura ocazie când poate să îndepărteze hârtiile compromițătoare. S-a apropiat încet, foarte încet de birou. A luat câteva file fără să foșnească și le-a făcut să alunece ușor pe tăblia mesei, apoi le-a ascuns sub sacou.

— Stop! Sonderegger, care examina hârtiile din seif, s-a îndreptat brusc. Se lăsaseră păcăliți, căci doar se prefăcea că percheziționează seiful, în realitate se aplecase și îi observa pe sub umăr pe Dohnanyi și pe Oster.

— Vă rog să-mi dați ceea ce ați luat de pe birou!
Oster a scuturat din cap.

— Cum îndrăznești!, a strigat el. Nu am luat nimic.
În acel moment în încăpere a intrat Canaris.

— Domnule amiral, s-a întors Roder către el, generalul Oster a luat niște documente de pe birou. Cer să-i ordonați domnului general să înapoieze acele hârtii.

Amiralul a dat din cap și Oster, resemnat, a scos de sub sacou hârtiile pe care se străduise atât de nefericit să le ascundă.

Roder le-a întins pe birou și a început să citească. După aceea s-a îndreptat încet de spate și a zămbit. A privit triumfător la Canaris. Gestapoul raportase o mare victorie. Se părea că zilele șefilor Abwehr-lui sunt numărate în celulele Gestapo-ului au ajuns cei mai activi membri ai opoziției: Dohnanyi și Joseph Muller, care începuse negocieri la Vatican încă din 1939 cu reprezentanții guvernului britanic. Hans Gerd Gisevius a primit ordin să se prezinte neîntârziat la Berlin. Marea construcție a opoziției, al cărei fundament erau șefii spionajului militar, se clătina și se părea că se va prăbuși dintr-un moment în altul. Dar... nu s-a întâmplat nimic. În august 1943, oamenii împotriva cărora Gestapo-ul strânsese dovezi incontestabile de vinovăție - Schmidhuber, Dohnanyi, Muller - erau deja în libertate, primind numai mustrări pentru încălcarea regulamentelor. Dr. Manfred Roder a primit ordin să înceteze urmărirea în cazurile Abwehr-ului.

Ce eveniment fusese atât de important, încât Himmler, care se străduia de mult să preia în subordinea sa spionajul militar, dintr-odată, când avea dovezi irefutabile ale vinovăției șefilor Abwehr-ului, oprise atacul? Oare se temea de amiralul Canaris, care îi cunoștea secretele murdare și ar fi putut să-l dea de gol ca să-și asigure imunitatea? Circulau zvonuri că amiralul deținea dovezi ca în venele lui Heinrich Himmler curge sânge evreiesc, dar acest lucru este la fel de puțin probabil ca și în cazul lui

Adolf Hitler'. Avea Himmler pe conștiință fapte criminale? Dacă era așa, asta în niciun caz nu l-ar fi compromis pe șeful SS, căci un foarte mare număr de înalți demnitari naziști, precum Martin Bormann, comiseseră crime, care fuseseră considerate o revoltă împotriva „ordinii juridice nedrepte a Republicii de la Weimar” și nu l-ar fi compromis nicicum în ochii lui Hitler. Iar denunțarea lor în fața opiniei publice era absolut imposibilă în statul totalitar. Firește că Himmler nu era un exemplu de probitate, așa cum se străduiau să-l prezinte oficialitățile, spunând că achitase notele de plată pentru că pusese la dispoziția părinților să automobilul de serviciu. Îmbogățirea într-un mod pentru care alți cetățeni erau trimiși în lagărele de concentrare era un fenomen atât de răspândit printre înalții demnitari naziști și pe deplin acceptat de Hitler, încât astfel de reproșuri nu ar fi fost de natură să-i slăbească poziția lui Himmler. Canaris nu a dat niciodată la iveală materiale compromițătoare referitoare la șeful SS. Așadar, nu există decât o singură explicație pentru motivul care l-a făcut pe Himmler să-i trateze cu atâta îngăduință pe Canaris și colaboratorii lui apropiați: erau indispensabili în jocul pe care îl făcea din ordinul lui Hitler cu aliații.

Aruncarea în închisoare și uciderea tuturor membrilor opoziției ar fi dus la ruperea tuturor contactelor cu britanicii și cu americanii, de care Himmler intenționa să profite. Datorită contactelor lor secrete stabilite încă din 1938, adversarii din opoziție cunoșteau mai bine mediile politice de la Londra și Washington, decât novicii de la SS. Nu era cazul să se piardă cunoștințele și aranjamentele lor, ci să se profite de ele. Pe lângă aceasta, Himmler își dădea desigur seama că uciderea unor oameni considerați de Occident drept democrați va face ca opinia publică din acele țări să fie împotriva lor, dar el dorea să-i atragă pe aliați la negocieri, lăsând să se înțeleagă că, după îndepărtarea lui Hitler, în Germania va lua naștere un guvern democratic, aliat cu puterile occidentale, și vor lupta împreună împotriva bolșevismului. Firește că o garanție a atitudinii prietenești a noilor autorități față de puterile democratice va fi numirea în multe funcții ministeriale a adversarilor din opoziție, pe care Occidentul îi cunoștea și în care avea încredere. Arestarea și condamnarea lui Canaris și a colaboratorilor lui nu-i era deloc la îndemână lui Himmler. Așadar, trebuia să se facă că nu vede activitatea complotiștilor și să considere că este și acesta unul din costurile salvării Reich-ului de nenorocirea bolșevică.¹

¹ **Maria Anna Schickelgruber** (1795-1842), bunica lui Adolf Hitler, susținea că tatăl fiului ei Alois (1837-1903) era un evreu bogat din Graz, pe nume Frankerberger sau Frankenreither; nu sunt dovezi în acest sens, așadar nu se poate exclude ideea că minșise pentru a primi pensie alimentară.

La 26 august 1943, în secretariatul lui Himmler din clădire; i Ministerului Afacerilor Interne au intrat doi bărbați. SS-Obergruppenfuhrer Karl Wolff¹, care era la ghișeu, s-a întors.

— Domnule Langbehn, vă rog să rămâneți aici cu mine, a spus el, fără să-l salute pe noii veniți. Domnule Popitz, vă rog să mergeți în cabinetul Reichsfiihrer-ului.

A deschis larg una din ușile de stejar masiv și i-a dat drumul oaspetelui să meargă înainte. I l-a prezentat lui Himmler și s-a retras în salonașul de lângă secretariat.

Johannes Popitz^{1 2}, omul care în 1938, la îndemnul lui Hans Oster, luase legătura cu complotiștii, a intrat în locul cel mai detestat și s-a oprit în fața omului cel mai detestat. Polițistul și complotistul stăteau față în față pentru a se așeza și a începe o discuție concretă și liniștită.

Este greu de spus de ce s-a decis Himmler să-l invite la discuție tocmai pe Popitz. Poate știa că printre numeroasele grupări de opoziție omul acesta considera că șeful noului guvern care ar fi trebuit să ia naștere după îndepărtarea lui Hitler trebuie să fie Reichsfurer-ul SS, căci numai el putea garanta menținerea ordinii în țară.

— Războiul nu poate fi câștigat și dumneavoastră știți prea bine acest lucru, a spus Popitz, privindu-l pe Himmler drept în ochi. Acesta a lăsat capul în jos, pentru ca interlocutorul să nu-i poată vedea expresia.

— Trebuie să-l înlăturăm pe Hitler și să căutăm o personalitate puternică, a continuat Popitz. Nu a menționat numele lui Himmler, dar nici nu era nevoie. Noul conducător va trebui să-și ia angajamentul că încheie pace cu Occidentul. Fac apel la simțul dumneavoastră de angajament, la misiunea...

¹ **Karl Wolff** (1906-1984), general german, în anii 1936-1943 șeful statului major al lui Himmler. Din septembrie 1943, a fost comandantul șef al SS și al Poliției, precum și șef al Biroului Militar din Italia. Convins de inevitabilitatea înfrângerii, a antamat discuții cu Allen Dulles referitoare la predarea armatei germane din Italia (ceea ce a avut loc la 2 mai 1945). Datorită acestui fapt, după război a fost exonerat de răspundere în fața Tribunalului Militar de la Nurnberg. În 1964 a fost condamnat la 15 ani închisoare pentru că a dat ordinul să fie executați 100 de evrei și să fie trimise în lagăre aproximativ 300.000 de persoane. Datorită stării de sănătate a fost eliberat în 1969.

² **Johannes Popitz** (1884-1945), ministrul finanțelor în guvernul Prusiei, din 1938 a luat legătura cu opoziția antihitleristă, devenind un membru cât se poate de activ ai acesteia. La 10 noiembrie 1938, în semn de protest față de ocuparea regiunii Sudete, și-a dat demisia, dar aceasta nu i-a fost acceptată. A fost arestat după atentatul împotriva lui Hitler din 20 iulie 1944 și a fost condamnat la moarte; sentința a fost executată la 2 februarie 1945.

În continuare, Himmler nu lăsa să se vadă ce impresie îi fac aceste cuvinte, dar Popitz nici nu se aștepta la așa ceva. Înțelegea că fusese invitat în cabinetul șefului SS pentru că acesta dorea să știe care este opțiunea politică a opoziției. A vorbit mai departe cu convingerea că aceasta este poate singura ocazie de a-l atrage de partea lui pe șeful SS, a cărui forță era considerabilă. Cu siguranță nu bănuia să Himmler acționează așa din ordinul lui Hitler, așa cum au demonstrat evenimentele ulterioare.

— Oamenii se întreabă oare ce intenții are Himmler? Vrea cumva să dezlănțuie o campanie de teroare, vrea cu adevărat să facă ordine? Dacă dorește ordine, calm și simț de răspundere, statul trebuie să se bazeze pe fundamente sănătoase. Reich-ul nu va putea fi salvat dacă Hitler va continua să se afle la locul său. Condiția fundamentală este plecarea Fuhrer-ului. Poate fi scos la pensie ca președinte de onoare.

Pe fața lui Himmler nu se clintea niciun mușchi. Părea să asculte cu atenția încordată și să cântărească fiecare cuvânt. De remarcat faptul că în cursul acestei întrevederi el, unul, vorbise foarte puțin, ca și când ar fi dorit numai să strângă informații pentru ca după aceea să le transmită șefului. Și chiar așa a și fost. Imediat după întâlnire, Himmler s-a dus la Hitler și i-a relatat discuția. Cu siguranță tot din ordinul lui l-a invitat din nou pe Popitz la cabinetul lui în 26 august. Aceasta a fost ultima întâlnire între polițist și complotist. Oare Hitler începuse să se teamă că aceste contacte ar putea slăbi coeziunea serviciilor de securitate?

Kursk

Hitler a împins la o parte farfuria și și-a luat șervetul de pe genunchi, l-a mototolit și l-a pus alături. Feldmareșalul Erhard Milch¹ a făcut la fel, deși pe farfuria lui mai rămăseseră multe legume. În timpul cinei la care îl invitasese Fuhrer-ul în această seară de februarie 1943, trebuise să răspundă la multe întrebări și nu apucase să mănânce tot.

Majordomul a deschis larg ușa care dădea spre un mic salon, unde pe masă se aflau deja ceainicul cu ceai, cănile și fursecurile.

— Domnule feldmareșal, nu știu dacă îți place să bei seara ceai cu rom?, întrebat Hitler, dar, fără să mai aștepte răspunsul, a adăugat: reglează admirabil digestia și induce un somn liniștit.

S-au așezat în fotoliile adânci, tapițate cu brocart înflorat.

— Mein Fuhrer, ați auzit ultimul banc despre Reichsmarschal Goring și ministrul Goebbels?, a întrebat dintr-odată Milch.

Mâna chelnerului care turna ceaiul a început să tremure așa de tare, că s-a auzit zăngănitul capacului de la ceainic. Nu auzise niciodată pe cineva să povestească în apartamentul Fuhrer-ului bancuri despre cei mai înalți demnitari.

— Nu, spune! Hitler, vizibil relaxat, părea interesat de anecdotă.

¹ **Erhard Milch** (1892-1972), membru al NSDAP din 1933, s-a dezis de tatăl său evreu, obligându-l pe mama sa să jure că nu este fiul acestuia. Datorită calităților sale organizatorice, experienței bogate (pilot în Primul Război Mondial, lucrător al liniilor aeriene din 1926) și prieteniei cu Hermann Goring a primit în 1933 funcția de secretar de stat în Ministerul Aviației. În scurt timp a dezvoltat considerabil industria aviatică, fapt ce i-a adus avansarea la gradul de general. În 1935 a fost numit inspector general al Luftwaffe. Dar ca urmare a înrăutățirii relației cu Goring, a pierdut posibilitatea de a conduce industria aviatică. Din mai 1940 a comandat flota a 5-a aeriană și a reputat succese mari în Norvegia, pentru care în august același an a obținut titlul de feldmareșal. În vara anului 1941 s-a întors în funcția de șef al înarmării aviației, când s-a constatat că producția de avioane este în pragul colapsului. A reușit să mărească rapid producția (în 20 de luni - de 2,7 ori), deși nu a mai putut să corecteze toate erorile comise de predecesorii săi. În iunie 1944, deoarece producția de avioane a fost preluată de Albert Speer, ministrul înarmării, și-a dat demisia. Ca urmare a conflictului cu comandantul Luftwaffe, Hermann Goring a fost demis din funcția de secretar de stat, rămânând însă în continuare inspector general al Luftwaffe. În ianuarie 1945 a revenit la funcția de secretar de stat și șef al înarmării aviației. În 1947, un tribunal britanic l-a condamnat la închisoare pe viață; a fost eliberat în 1955.

— Goring și Goebbels ajung în cer în fața Sf. Petru. „Pentru că ai mințit, trebuie să alergi până la norișorul acela și înapoi”, i-a spus Sf. Petru lui Goring și a arătat spre un nor îndepărtat, apoi s-a uitat în jur. „Dar unde e schiopul?”, a întrebat el, nevăzându-l pe Goebbels. „Când a auzit ce pedeapsă a primit pentru minciună Goring, s-a dus pe pământ să-și ia motocicletă”, i-a explicat îngerul de serviciu.

— Ha, ha, ha, a izbucnit Hitler într-un râs atât de spontan, încât nici Milch nu s-a putut abține să zâmbească.

— *Mein Fuhrer*, am adus o listă lungă de observații în speranța că nu-mi veți lua în nume de rău sinceritatea, a spus el în cele din urmă, când Fuhrer-ul s-a potolit din râs.

— Te ascult. Hitler i-a făcut semn majordomului să-i dea un notes și un creion.

— În primul rând, aș dori să vă atrag atenția că este necesar să renunțăm la planul de ofensivă în zona Kursk, a început Milch să vorbească repede, ca și când ar fi vrut să apuce să spună cât mai multe cuvinte, temându-se că dispoziția sufletească a Fuhrer-ului se va schimba și nu va mai putea să termine. Wehrmacht-ul este slab, livrările de aprovizionare, insuficiente, liniile de aprovizionare ar trebui scurtate...

— Nu este nevoie să-mi explici. Hitler își nota ceva. Te rog să continui.

— Ar trebui să nu mai aveți consfătuiri zilnice cu statul major și să numiți un nou șef al Statului Major General, de pildă pe Manstein, și să-i dați controlul asupra întregului front și nu numai asupra unui mic fragment. Și totul să fie sub comanda dumneavoastră. Dumneavoastră ați rămâne comandantul suprem, iar el ar fi asistentul dumneavoastră.

Hitler nu spunea nimic, și-a mai făcut însă încă un semn în notes.

Milch și-a prezentat observațiile timp de o oră, lăsând-o la sfârșit pe cea mai importantă.

— *Mein Fuhrer*, Stalin-gradul a provocat cea mai mare criză pentru Wehrmacht și pentru Reich, a spus el pe un ton solemn.



Își dădea seama că ceea ce avea să spună poate avea consecințe dramatice pentru el. Trebuie să acționați ferm și decis pentru a scoate Germania din război. Vă asigur că sunt mulți care sunt de acord cu mine - se referea la comandanții superiori din Wehrmacht și SS. Încă mai este timp. Trebuie să acționați imediat. Vă rog să procedați fără ceremonii de prisos, dar mai ales, fără întârziere!

Transpirația îi făcea broboane pe frunte. S-a întrerupt o clipă. A scos batistă din buzunar. Hitler tăcea.

— Vă rog să mă iertați că aceste douăzeci de observații ale mele poate v-au neliniștit, a spus cu glasul sugrumat Milch.

— Douăzeci și patru, nu douăzeci, a spus Hitler, aruncând o privire pe notes. Nu părea furios. S-a ridicat din fotoliu și i-a întins mâna lui Milch.

— Îți mulțumesc că mi-ai prezentat aceste lucruri. Nimeni altcineva nu mi-a înfățișat până acum o imagine atât de clară.

S-a ridicat și a ieșit pe ușa care ducea spre zona oficială a Cancelariei Reich-ului.

S-ar putea crede că nu întâmplător Milch își începuse expunerea cu observațiile despre Kursk pentru a încheia cu începerea negocierilor de pace. Își dădea seama în mod sigur că o înfrângere la Kursk poate anula orice șansă de negociere a unor condiții corespunzătoare de pace. Hitler era de altă părere.

La est, linia frontului străbătea 1.600 km de la Leningrad până la Rostov, la Marea de Azov. La sud de Moscova, frontul făcea o burtă, formând așa-numita protuberanță Kursk. Această situație se crease în februarie 1943, când armatele celor trei fronturi sovietice îi respinseseră pe nemții din raionul Kursk, acest oraș fiind un important nod de comunicații. Recăștigarea lui le-ar fi permis nemților să-și îmbunătățească transportul de-a lungul frontului și să ușureze aprovizionarea armatei, transferurile de trupe etc. Rușii doreau să păstreze Kurskul cu orice preț și această hotărâre îi făcea să nu cedeze, indiferent câte victime va înghiți apărarea, așadar dacă loveau acolo, ar fi putut distruge grosul Armatei Roșii. Acesta era planul german: să lovească dinspre nord, dinspre orașul Orei, și dinspre sud, dinspre Harkov. În felul acesta ar fi putut să încercuiască trei fronturi, care numărau aproximativ 1,5 milioane soldați, mii de tancuri, avioane, tunuri. Armata Roșie nu ar fi făcut față unei asemenea pierderi. Și-ar fi pierdut forța, pe care și-o construise cu atâta trudă, iar Germania ar fi preluat inițiativa strategică, Kurskul putea fi momentul de cotitură în acest război și, deși Wehrmacht-ul nu mai avea forțe ca să învingă Uniunea Sovietică, cucerirea Kurskului l-ar fi obligat fără îndoială pe Stalin să înceapă negocierile de pace.

La 18 februarie 1943, Hitler a sosit la sediul principal al Grupului de Armate

ținut o cuvântare în fața ofițerilor, în care a spus: „Rezultatul unei bătălii decisive depinde de voi. La o mie de kilometri de granița Reich-ului se hotărăște soarta viitorului Germaniei. Tot mai multe și mai multe divizii se îndreaptă spre frontul de răsărit. O armă neobișnuită, necunoscută până acum vine la voi”.

Conta foarte mult pe puterea acestei arme. Considera că Armata Roșie nu va putea să facă față tancurilor tip *Parither* și mai ales *Tiger*.

Producția de tancuri *Panther*^{1 2} începuse în ianuarie 1943 și primele exemplare au fost gata pentru a fi livrate pe front o lună mai târziu. Hitler văzuse aceste tancuri pe poligon și era convins că se vor descurca cu ușurință în fața înfricoșătoarelor *T-34* ale sovieticilor, care până atunci domniseră pe câmpul de luptă.

Erau vehicule blindate excelente, care dezvoltau o viteză mare și erau foarte ușor manevrabile, ceea ce se obținuse datorită unui mecanism care făcea posibilă mișcarea șenilelor în direcții diferite; se puteau roti pe loc. Plăci groase de blindaj înclinat apărau echipajul și proiectilele cu wolfram trase de tunurile cu țeavă lungă calibru 75 mm străpungeau cu ușurință blindajul tancurilor sovietice.

Dar asta nu era totul. Armata germană urma să primească o armă încă și mai puternică: tancurile grele *TigeP*, cărora nu li se putea opune

¹ *Pzkpfw V Panther* a fost construit în 1942 în uzinele MAN. Producția de serie a fost inaugurată în ianuarie 1943, primele exemplare au fost gata de livrare pe front o lună mai târziu; după ce au fost produse primele 20 de exemplare cu motoare de puterea 650 CP, au fost utilizate motoare de 700 CP, ceea ce a îmbunătățit performanțele tancului. Ca urmare a altor modificări, a apărut versiunea D. În mai 1943, primele tancuri au ajuns la Panzerabteilungen 51 și 52, la 5 iulie au fost aruncate în luptă la Kursk, dar o parte din ele s-au stricat înainte să ajungă pe câmpul de bătălie. Multe altele au fost retrase, pentru a li se repara sistemele de răcire defectuoase, transmisia și suspensia. Până la sfârșitul războiului au fost produse 4.818 bucăți în versiunile D, A, G, folosite atât pe frontul de est, cât și pe cel de vest, unde au depășit prin viteză, forță de foc și blindaj toate tancurile aliate. Date tactico-tehnice (*Panther G*): echipaj 5 persoane, motor Maybach HL 230 P 30 cu puterea de 700 CP, greutatea 45,5 t, blindaj 40-80 mm, armament: un tun calibru 75 mm, două mitraliere MG 34, calibru 7,92, viteza 46 km/h, raza de acțiune 200 km.

² *Pzkpfw VI Tiger I*. Producția lor a fost inaugurată în iulie 1942 și se prevedea ca până la ofensiva din mai 1943 să se construiască 285 de vehicule de luptă. Era pe atunci cel mai puternic tanc din lume, înarmat cu un tun calibru 88 mm, cu o forță de foc mare, protejat de un blindaj gros, care asigura punctele cele mai sensibile împotriva artileriei antitanc. Producția a continuat până în august 1944 și au fost construite în total 1.354 de bucăți. Date tactico-tehnice: echipaj 5 persoane, motor Maybach HL 210 P45 cu puterea de 600 CP, greutatea 56,91, blindaj 25-100 mm, armament: un tun KwK36 L/56 calibru 88 mm, două mitraliere MG 34 calibru 7,92 mm, viteza 40 km/h, raza de acțiune 140 km.

niciun vehicul de luptă sovietic. Blindajul gros de 10 cm, care proteja locurile cele mai vulnerabile ale tancului, îl făcea aproape imun la exploziile proiectilelor, iar tunul lui calibru 88 mm, cel mai bun tun din lume, putea să distrugă orice tanc sovietic pe o distanță de aproximativ 1.200 m. Acestea ar fi trebuit să se apropie la 500-600 m pentru ca loviturile lor să aibă efect. Cele câteva sute de metri erau decisive pentru rezultatul duelului.

Hitler își dădea seama că la Kursk vor fi prea puține tancuri de tip *Panther* și *Tiger* pentru a juca un rol decisiv, dar se bizuia pe efectul psihologic distructiv pe care îl va avea asupra soldaților sovietici apariția unor noi tancuri grele, rezistente la exploziile proiectilelor lor. Acestea ar fi putut sparge frontul dacă ar fi dat un atac masiv într-un anumit loc. Dar se înșela. Noile tancuri minunate nu erau gata de luptă.

Primele *Panther* aveau multe defecte: sisteme proaste de răcire, transmisii și suspensia nu permiteau practic folosirea lor în luptă. Cele 230 de tancuri *Panther* care au sosit la Kursk nu au jucat niciun rol. De abia tancurile în versiunile mai târzii A și G au pus pe fugă tancurile sovietice *T-34*.

Și mai greu au debutat pe câmpul de luptă tancurile tip *Tiger*. Prima testare a utilizării lor în luptă s-a încheiat cu un fiasco: 4 tancuri au fost trimise în luptă pe terenul împădurit și mlăștinos din jurul Leningradului și au fost distruse de focul tunurilor antitanc sovietice. Curând au ieșit la iveală defecțiunile noilor vehicule de luptă: motorul și cutia de viteze necesitau o întreținere foarte atentă și se stricau frecvent, schimbarea șenilelor - cele mai late erau destinate terenurilor neregulate, iar cele mai înguste, parcurgerii drumurilor amenajate - cerea un efort mare și lua mult timp (deoarece trebuiau demontate roțile interioare), astfel că echipajul nu folosea această posibilitate. *Tiger*, care mai târziu au dobândit renumele de cele mai bune tancuri din lume, în momentul bătăliei de la Kursk încă nu erau gata de luptă.

Și ceea ce era încă și mai rău pentru nemți, rușii fuseseră avertizați din timp de posibilitatea apariției acestei arme noi. Încă din primăvara anului 1942, spionajul raportase că nemții au început producția de tancuri grele. Atunci, Comitetul pentru Apărare al URSS a ordonat constructorilor de la uzinele „Kirov” din Celeabinsk să construiască prototipul în 25 zile. Termenul, deși era foarte scurt, a fost respectat. Și așa a luat naștere tunul autopropulsat *SU-152* cu o mortieră puternică de calibru 152 mm.

La 19 ianuarie 1943, rușii au reușit să captureze lângă Leningrad un *Tiger* neavariat. L-au dus imediat pe un poligon de lângă Moscova și l-au testat, constatând că proiectilele tancului *T-34* nu-i pot străpunge

blindajul, dar proiectilele mortierelor *Su-52* se descurcă admirabil cu blindajul german.

În primăvara anului 1943, ambele părți au început pregătiri de o uriașă amploare. Nemții au trimis în zona planificată pentru luptă armatele a 9-a și a 12-a, precum și armata a 4-a blindate și grupul operativ „Kempf. În total, 900.000 de soldați, 10.000 de tunuri și mortiere, 2.700 de tancuri și 2.050 de avioane. Conform planului, la 5 iulie ora 5.30 trebuia să înceapă o pregătire de artilerie de două ore, după care vor lovi forțele principale. Comandanții germani au îndreptat forța principală spre apărarea sovietică și au început să o străpungă. S-au decis să arunce în luptă toate forțele și nu au lăsat nicio rezervă. Nu au apreciat corect forța și pregătirea rușilor pentru apărare - și era o greșeală care se repeta.

Comandamentul sovietic observa cu atenție mișcările armatelor germane și a decis să nu dea Kurskul, a pregătit un sistem gigantic de apărare. În zona arcului de la Kursk au construit 8 centuri și linii de apărare pe o adâncime de 300 km. Lungimea totală a tranșeelelor și șanțurilor era de 10.000 km. Acestea reprezentau un sprijin foarte bun pentru cei 1.336.000 de soldați, 19.100 de tunuri și mortiere, 3.444 de tancuri și 2.172 de avioane. Forțele sovietice depășeau cu mult forțele germane. Comandanții trebuiau să rezolve problema amplasării acestor trupe. O eroare în aprecierea intențiilor dușmanului, dispersarea forțelor, concentrarea lor în afara zonelor principale de atac ar fi dat nemților posibilitatea de a decide victoria.

Comandantul Frontului Central, generalul Konstanty Rokossowski, a apreciat că din cei 360 km pe care îi acoperea armata sa, cel mai sensibil este tronsonul de 35 km din zona orașului Ponîri. Și a îndreptat acolo 80% din tancuri, 70% din artilerie și 60% din efectivele de soldați.

Generalul Nikolai Vatutin, comandantul Frontului Voronej, a ajuns la concluzia că din centura de 244 km lungime pe care trebuiau s-o apere cei 626.000 de soldați din subordinea lui, nemții își vor îndrepta atacul spre un tronson de 164 km și acolo și-a concentrat 90% din tunuri, 83% din soldați și 86% din artilerie. Și-a lăsat în rezervă puternica grupare a Frontului de Stepă generalului Ivan Konev, a cărui armată urma să sprijine în luptă unitățile slăbite după primul val. Și după cum s-a văzut, au jucat un rol uriaș.

La sfârșitul lui iunie, masele imense de oameni și echipamente de ambele părți ale frontului care se întindea pe sute de kilometri în zona orașelor Orei, Kursk și Harkov erau gata de luptă. Pentru armata sovietică, aflată în apărare, întrebarea cea mai importantă era când va avea loc atacul. Elementul surpriză în lupta iminentă dintre mii de tancuri și avioane putea avea o importanță

ampluare ale armatei sale, Stalin știa că rezultatul următoarei încheștări era foarte nesigur.

În același timp, pe aeroportul Tempelhof din Berlin, din avionul companiei Lufthansa cobora un bărbat scund, în jur de patruzeci de ani, cu un costum gri și o servietă mică în mână. A căutat din priviri pe cineva la intrarea în clădirea aeroportului și, preocupat să-l găsească, nu a dat atenție Mercedesului negru care stătea nu departe de avion și nici celor doi bărbați în scurte de piele, care trezeau mirarea într-o zi atât de însorită și de caldă.

A coborât repede cele câteva trepte ale scării avionului și, în momentul în care a pus piciorul pe pavajul de beton, cei doi bărbați l-au apucat de subțiori atât de repede, încât nici nu-și putea da seama când se apropiaseră de el.

— Domnule Kleist, a spus unul din bărbați și și-a desfăcut scurta de piele ca să-i arate legitimația de Gestapo, vă rog să mergeți cu noi.

Apăsarea puternică a mâinilor lor pe brațele lui nu-i lăsa nicio alegere. Fără să mai pună niciun fel de întrebări a pornit spre Mercedesul negru.

— Domnilor, spuneți-mi unde mergem?, a întrebat după ce s-a așezat pe banchetă, între cei doi gestapoviști. Aceștia nu au răspuns și au întors capul, dându-i de înțeles că nu trebuie să vorbească.

Peter Kleist, funcționar al Ministerului de Externe și agent al Abwehr-ului, care se întorcea de la Stockholm, nu s-a neliniștit. Cunoștea nuanțele procedurilor Gestapo-ului și își dădea seama din comportamentul celor doi bărbați că îl tratează cu respect. Deocamdată nu existau motive de îngrijorare. Convingerea i s-a întărit atunci când au ajuns în Prinz-Albrecht Strasse, unde la nr. 8 se afla sediul Brioului Principal al Securității Reich-ului.

— Domnule Kleist, vă rog să mergeți sus, a spus unul dintre gestapoviști, imediat ce au intrat în clădire.

„Încă și mai bine”, și-a spus Kleist. „Sunt politicoși și mă duc la un șef mare. Interesant la care?”

Câteva minute mai târziu au intrat în cabinetul lui Ernst Kaltenbrunner¹. Acesta nici măcar nu a ridicat privirile de la hârtiile de pe biroul lui atunci

¹ **Ernst Kaltenbrunner** (1903-1946), SS-Obergruppenfuhrer, de profesie jurist, din 1930 membru al partidului nazist austriac, din 1935, comandantul trupelor SS din Austria. Înainte de ocuparea Austriei de către Germania, a avut funcția de secretar de stat al securității în cabinetul lui Seyss-Inquart, după Anschluss a îndeplinit funcții de conducere SS pe teritoriul Austriei (Ostmark). La 30 ianuarie 1943, a preluat funcția de șef al Biroului Principal al Securității Reich-ului (RSHA). În 1946 a fost condamnat de Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg la pedeapsa cu moartea și executat.



Heinrich Himmler (stânga) și Ernst Kaltenbrunner (dreapta) în timpul unei inspecții la lagărul din Mauthausen

când SS-istul l-a introdus pe Kleist. Ședea posomorât, aplecat peste hârtii, cu țigara de care nu se despărțea niciodată în mână. Fuma atât de mult, încât degetele și unghiile de la mâna dreaptă se îngălbeniseră. Câteva minute mai târziu s-a ridicat în picioare, expunându-și cu ostentație întreaga siluetă greoaie, dăltuită din trăsături rudimentare. Avea chipul pătrat străbătut de o cicatrice de pe urma unui duel din tinerețe, ceea ce îi dădea o expresie extrem de neplăcută.

— Cum așa, domnule Kleist? S-a apropiat și s-a oprit la o jumătate de pas în fața lui, astfel că Kleist era silit să stea cu capul în sus. Kaltenbrunner avea peste 2 m înălțime. Gura îi mirosea a acru și printre buzele subțiri i se vedeau dinții cariați, pe care nicotină lăsase dungi maronii. Te-ai dus la Stockholm ca să te întâlnești cu porcul acela de evreu, cu Clauss?

— Vă asigur, domnule, nu am știut că Edgar Clauss este evreu. Iar contactul cu el este important pentru cauza noastră național-socialistă și pentru Germania, a răspuns calm Kleist.

Vorbea despre Edgar Clauss, un industriaș originar din Europa răsăriteană care se stabilise în Suedia înainte de război și a cărui soție era rusoaică. Vorbea fluent nemțește și rusește și se spunea că îi cunoaște personal pe Troțki și pe Stalin. La Stockholm întreținea legături strânse și avea contacte frecvente cu ambasada sovietică.

— Mi-a telefonat în seara zilei de 18 iunie, adică ieri și mi-a propus să ne întâlnim. M-am dus și am avut o convorbire lungă cu el. După cum vedeți, astăzi sunt la Berlin și am sosit nu ca să fiu arestat, ci ca să

raportez ce mi-a transmis Clauss. Consider că este vorba de informații de cea mai mare importanță, a spus el apăsător. Vă cer să-mi permiteți să iau legătura cu superiorul meu, domnul ministru Ribbentrop.

Kaltenbrunner a mormăit ceva și s-a întors la birou. Era vizibil surprins de sinceritatea lui Kleist.

— Te rog să iei loc și să-mi povestești ce ai vorbit.

— A spus că a avut convorbiri lungi la ambasada sovietică. A afirmat textual: „Rușii sunt decise să nu lupte nicio zi, niciun minut - așa a spus, niciun minut - pentru interesele britanicilor și ale americanilor”. Consideră că Hitler, orbit de ideologie, s-a lăsat antrenat în război ca urmare a intrigilor marilor puteri capitaliste. Deși speră că Armata Roșie va rezista în fața atacurilor Wehrmacht-ului, se tem că pierderile pe care le vor suferi le vor slăbi foarte mult pozițiile după victoria finală, când se va ajunge la confruntarea cu marile puteri occidentale.

Kaltenbrunner, care făcuse semn ca în camera alăturată să se dea drumul la magnetofonul al cărui microfon era ascuns în vaza de pe masă, asculta cu un interes tot mai mare relatarea lui Kleist.

— Rușii nu au încredere în britanici și în americani, căci aceștia nu și-au definit poziția față de scopurile războiului și de frontierele postbelice și nici nu au promis nimic concret în legătură cu cel de-al doilea front din Europa. Debarcarea anglo-americană din Africa pare mai mult o asigurare a flancului propriu împotriva Uniunii Sovietice, decât o încercare de a dăuna cu ceva statelor Axei. Din acest motiv, Stalin nu acordă mare greutate promisiunilor lui Roosevelt și Churchill. Pe de altă parte, teritoriile întinse ale Uniunii Sovietice care se află în mâinile nemților ar putea fi o temă de negociere, iar un acord concret este posibil chiar imediat. Stalin cere doar două lucruri: garanția menținerii păcii și ajutorul economic.

— Și dumneata crezi ce a spus Clauss?, a întrebat Kaltenbrunner.

— După întâlnirea cu el m-am gândit multe ore la credibilitatea informațiilor pe care mi le-a transmis. În cele din urmă, am conchis că provin chiar de la ruși, dar nu este exclus să fie totuși numai un truc.

— Bine, poți pleca de aici. Kaltenbrunner s-a ridicat în picioare. Dar nu poți părăsi locuința.

Kleist a zâmbit. Arestul al domiciliu nu era lucrul cel mai rău care i se putea întâmpla la RSHA. Își dădea seama că nu este vorba de o pedeapsă, ci de izolare.

— Dar trebuie să mă duc la aeroport. Mi-am lăsat acolo bagajele...

Kaltenbrunner nu a răspuns, prefăcându-se că se ocupă de hârtiile

pe care le examina atunci când sosise Kleist.

Nu se poate răspunde la întrebarea dacă Emst Kaltenbrunner acționa în înțelegere cu Himmler și, știind că acesta este în rivalitate cu Ribbentrop, se străduia să-l împiedice pe Kleist să-i raporteze ministrului informațiile despre evenimentele de la Stockholm, sau dacă șeful RSHA, împreună cu Bormann, dorea să le-o ia înainte și lui Himmler, și lui Ribbentrop. Sau acționau cu toții pentru Hitler și rivalizau numai pentru a-și câștiga merite în ochii lui? Sau își aveau propria politică, străduindu-se să-și salveze propria piele și să-și asigure un trai îndestulat după pierderea războiului? Fără îndoială, Himmler și Ribbentrop i-au rămas credincioși lui Hitler aproape până la capăt, deși niciunu dintre ei nu mai credea în victorie.

Într-o zi, Ribbentrop s-a dus la plimbare prin pădurea de la „Vizuina Lupului”. Era însoțit de Fritz Hesse, expert în probleme britanice din Ministerul de Externe.

— Singurul lucru pe care îl putem spera este ca unul din adversarii noștri să-și dea seama că ar fi o nebulie să ne dea pe mâna rușilor, a spus Ribbentrop. Sper că britanicii vor înțelege lucrul acesta.

Ochii i s-au umplut de lacrimi, dar le-a șters repede cu dosul palmei. Era vizibil tulburat de viziunea viitorului care se contura în fața Germaniei.

— Trebuie să existe o modalitate să li se explice britanicilor și americanilor absurditatea războiului pe care îl duc împotriva noastră, a afirmat el în timpul plimbării. Oare înțeleg ei că înfrângerea Germaniei nu ar face decât să-l ajute pe Stalin să strice echilibrul de forțe din Europa? Potențialul militar sovietic este deja mai mare decât al Occidentului. Putem să facem ceva pentru ca britanicii și americanii să înțeleagă că victoria sovieticilor contravine intereselor lor?

Hesse, care petrecuse mulți ani în Anglia ca diplomat, a dat din cap.

— Aliații occidentali nu se tem de victoria sovieticilor. Ei nu au avut cu rușii experiențele pe care le-am avut noi.

Ribbentrop, la fel ca și alți membri ai autorităților germane, conta pe victoria de la Kursk. Aceasta putea să schimbe radical situația pe front și să creeze pentru Germania o ocazie admirabilă pentru negociere, atât cu rușii, cât și cu englezii și americanii, care ar fi trebuit să-și schimbe politica, dacă ar fi văzut cât de mult a suferit aliatul lor din răsărit și cât de dispus este să ajungă la o înțelegere cu nemții. Dar înainte să se ajungă la această luptă decisivă, Wehrmacht-ul pierduse un atu extrem de important: elementul surpriză, care ar fi putut avea valoarea unei victorii.

Rușii au aflat de data atacului de la Kursk. Cum s-a putut întâmpla așa ceva? În conformitate cu versiunea sovietică, se aflase de la doi soldați germani, prinși de cercetașii Armatei a 13-a. Dar este puțin probabil

ca niște soldați de rând să fi știut data lansării operațiunii „Citadela” și principalele direcții de atac. Mai probabilă pare ipoteza conform căreia britanicii să fi aflat primii de planurile nemților - căci ei citeau toate telegramele codificate cu mașina „Enigma” - și să-i fi informat apoi pe ruși.

Printre numeroasele telegrame germane descifrate la centrul de criptologie din Bletchley Park, în care se scria despre pregătirea operațiunii „Citadela”, una a avut o importanță deosebită. La 25 aprilie 1943, criptologii englezi au descifrat o telegramă a feldmareșalului Erich von Manstein, comandantul Grupului de Armate „Sud”, în care scria despre însemnătatea bătăliei de la Kursk pentru secătuirea forțelor armatei sovietice. Manstein dădea datele și direcțiile de atac.

Stewart Menzies, șeful spionajului britanic, a șovăit dacă să transmită sau nu această informație rușilor. Era amenințată astfel prezența secretă a centrului de criptologie din Bletchley Park și se crea pericolul ca nemții, ca urmare a scurgerilor de informații de la comandamentul rus, să afle că britanicii pot să citească cifrurile. Pe lângă aceasta, Menzies, care era anticomunist, era convins că dacă li se acordă rușilor prea mult ajutor, aceștia vor stăpâni Europa în viitorul apropiat. Și nu se înșela. Dar Churchill era de altă părere și i-a ordonat lui Menzies să transmită comandamentului sovietic avertismentul cu privire la ofensiva de la Kursk.

În ziua de 5 iulie la ora 1.20, așadar cu două ore înainte de atacul german planificat, 2.460 de tunuri sovietice au deschis foc în direcția liniilor germane. De pe aeroporturi s-au ridicat 132 de avioane de asalt și 285 de vânătoare, care au lovit punctele de tragere și aeroporturile inamicului. Acest atac neașteptat a dezorganizat pregătirile germane, a întârziat cu două ore asaltul și a frânat forța.

La ora 5.30, la nordul arcului de la Kursk, pe un front cu o lungime de aproximativ 40 km, s-au pus în mișcare 500 de tancuri ale Armatei a 9-a.

În partea de sud a arcului au lovit încă și mai multe tancuri ale diviziilor de blindate, sprijinite de diviziile de infanterie, diviziile de motorizate și un batalion de tancuri grele. A început cea mai mare bătălie de tancuri din istoria lumii...

Rușii, deși erau bine pregătiți pentru apărare, au cedat. La nord, armata germană s-a lovit de liniile lor de apărare pe o lungime de 6 - 8 km.

În sud, unde luptau diviziile de blindate SS „Das Reich”, „Totenkopf” și „Adolf Hitler”, nemții au reușit un succes încă și mai mare. După două zile de lupte au străpuns prima linie de tranșee și prin breșa efectuată au înaintat pe o adâncime de 10-18 km în interiorul sistemului sovietic de apărare. La 10 - 11 iulie au cotit spre Prohorovka, cu intenția de a

ajunge la Kursk pe o rută ocolitoare. Doreau să lărgască prin orice mijloc breșa îngustă prin care trecea armata lor. Rușii au decis să nu le permită. Au introdus în luptă rezervele din Frontul de Stepă. Armata a 5-a a gărzii blindate, care staționa la 300 km de câmpul de luptă, a pornit în ajutorul unităților slăbite. Fiecare oră conta...

Între timp, la 11 iulie, în nord, la o distanță de aproximativ 60 km de teatrul principal de luptă, rușii au început ofensiva. În apropierea orașului Orei se afla Armata a 2-a germană de blindate. Lovind-o, rușii n-au mai lăsat-o să participe la luptă. La început, nemții n-au luat în serios acțiunea sovieticilor. Dar o zi mai târziu s-au convins că este vorba de un atac puternic, efectuat de câteva armate. Și în acel loc forțele nemților s-au frânt. Acesta a fost momentul de cotitură al bătăliei.

Dinspre sud se apropiau de câmpul de luptă tancurile Armatei a 5-a a gărzii. Traseul trecea pe câmp, pe drumuri de țară și pe teren denivelat, unde norii de praf se insinuuau prin toate crăpăturile blindajului vehiculelor. Echipajelor nu li s-a acordat timp de odihnă. Întreruperile în marș erau strict limitate pentru efectuarea reparațiilor și umplerea rezervoarelor.

În trei zile, tancurile au parcurs 300 km și din marș au pornit direct la luptă. N-a mai fost timp pentru înlăturarea defectăunilor, pentru repararea multor mașini, pentru completarea rezervelor.

La 12 iulie, ora 8.30, dimineața a început lupta de la Prohorovka. Tancurile Armatei a 5-a Blindate de gardă și soldații Armatei a 5-a de gardă i-au lovit pe nemți. Se desfășura cea mai mare luptă de blindate din lume, la care participau 1.200 de tancuri sovietice și germane. Lupta a durat 18 ore. Generalul Pavel Rotmistrov a notat: „Până sera târziu s-a auzit pe câmpul de luptă hurele motoarelor, scrâșnetul șenilelor, pocnetele proiectilelor. Sute de tancuri și tunuri autopropulsate erau în flăcări. Cerul nu se mai vedea de praf și de fum.”

În acea zi, nemții au pierdut lângă Prohorovka 400 de tancuri. În acea zi, a fost zădărnicit atacul german împotriva Kurskului. Cumpăna victoriei s-a înclinat în partea sovieticilor, dar până la victoria finală mai era încă mult. În această luptă dintre mașini, un rol deosebit l-a jucat aprovizionarea.

În rezervorul tancului T-34 erau 830 l de ulei. Consumul era de 230 de litri la 100 km. Pe teren dificil, pe nisip, în timpul luptei, când șoferul făcea manevre cu motoarele în plină forță, consumul de combustibil era mai mare. În interiorul acestui tanc trebuiau încărcate aproximativ 100 de proiectile în tun și aproximativ 3.000 în mitraliere. În zona Kursk, armata sovietică avea 3.444 de tancuri. Printre ele erau și tancurile grele

KW, tunurile grele autopropulsate *SU-152*, care consumau în teren 800 ulei la 100 km. Erau și tancurile ușoare *T-70*, mai economice. Această nașă de blindate avea nevoie în fiecare zi de mii de tone de combustibil, Droiectile, cartușe, piese de schimb, pentru a putea continua lupta. În impui luptei, rușii a adus la Kursk peste 140.000 de vagoane cu apro- /izitionare pentru armată. Probabil că de tot atât au avut nevoie și nemții, iar pentru ei aprovizionarea e o mare problemă, căci armata sovietică avea la Kursk un aliat de nădejde: detașamentele de partizani. Fiecare acțiune a acestora slăbea dureros forța armatei germane.

Spre sfârșitul lunii aprilie 1943, în spatele dușmanului acționau 1.019 detașamente de partizani, coordonate în cea mai mare parte de la ni- /el central, de la Moscova. Acolo fusese elaborat planul care prevedea jalarizare a 26 de mari noduri de comunicații din spatele Grupului de lrmată „Sud”, pentru ca diviziile de la Kursk să nu mai aibă muniție și jenzină.

Din aprilie până în iunie 1943, partizanii au aruncat în aer 1.700 de ransporturi feroviare, dintre care peste 80% pe liniile din sud, așadar ;ele care duceau spre Kursk. Traficul pe magistrala principală Kovel- Zarnî-Kiev a fost întrerupt de șase ori. Numai în iulie, partizanii au înfctuat 1.200 de acte de diversiune pe liniile ferate. Comandantul detașamentelor de protecție al Grupului de Armate „Centru”, generalul Schenckendorff, a raportat la 9 mai comandantului Grupului de Armate :ă 59 de batalioane de pază nu sunt suficiente pentru o luptă eficientă ;u partizanii. Acesta a fost un alt aspect al războiului din spatele tronului: angaja forțe destul de însemnate, materiale și mijloace, pe care Bermania nu le putea trimite pe front.

De la mijlocul lunii iulie, punctul principal al luptelor s-a mutat spre Iord, în raionul Orei. Acolo, luptele sângeroase care au durat zeci de



Frontul Voronejlovește...

zile la rând, au epuizat armata germană, care nu avea suficiente rezerve ca și acopere lipsurile. Se retrăgeau. De la sfârșitul lui iulie până la sfârșitul lui august, au cedat armatei sovietice 100 km. Presiunea rușilor era din ce în ce mai puternică. Comandantul Grupului de Armate „Centru” scria: „Statul Major își dă seama că intenția anterioară de a da dușmanului cât mai multe lovituri timpul retragerii armatelor noastre nu mai este realizabilă, din cauza capacității scăzute de luptă și a epuizării armatei”.

La 5 august, armata sovietică a eliberat orașul Orei. În aceeași zi, seara, Moscova s-au tras salve de tun în cinstea victoriei. De atunci a apărut tradiția sărbătoririi învingătorilor prin salve de tun.

La 11 august, armata sovietică a ajuns în apropiere de Harkov, de unde nemții retrăseseră mai înainte 5 divizii de blindate, pentru a bloca înaintarea armatelor Frontului Sud-Vest și a Frontului Sud în direcția Donului. Sarcina Fronturilor Voronej și de Stepă, care se apropiau de Harkov, a fost mult ușurată, dar s-a încins o bătălie sângeroasă, căci nemții lăseseră în apărarea orașului 18 divizii, dintre care 4 de blindate: aceasta însemna peste 300.000 soldați sprijiniți de 600 de tancuri.

La 5 august armatele Frontului de Stepă s-au apropiat de Belgorod și până seara au eliberat orașul. La 23 august au eliberat orașul Harkov. Seara, la Moscova, din nou tunurile au tras 20 de salve în cinstea învingătorilor.

Câteva zile mai devreme, la locuința din Berlin a lui Peter Kleist a venit un soldat care i-a înmănat locatarului uimit un plic cu antetul Ministerului de Externe. Soldatul nu avea intenția să plece și continua să stea în cadrul ușii. Kleist a rupt plicul și a citit biletul scurt. Ministrul Joachim von Ribbentrop îi transmitea să se prezinte imediat din ordinul lui Hitler la „Vizuina Lupului”.

— Mașina așteaptă jos, i-a explicat soldatul, după ce Kleist a terminat de citit. Vă duc la aeroport.

— Numai să-mi strâng câteva lucruri. Kleist nu știa cât timp va dura șederea lui la sediul lui Hitler din Prusia Orientală. De ce îl chemase Ribbentrop atât de brusc? Să fie vreo legătură cu convorbirea avută la Stockholm, care se încheiase pentru el cu două săptămâni de arest la domiciliu?

În după-amiaza zilei de 16 august târziu s-a prezentat în camera lui Ribbentrop de la vila lui din pădurea Kștrzyn.

— Te-am chemat aici, deoarece doresc să aud povestea aceea absurdă care s-a petrecut acolo, în nord. Mă refer la întâlnirea dumitale cu evreul acea de la Stockholm, a spus el pe un ton oficial, dar l-a luat în același timp pe Kleist

dat de înțeles că acolo vor putea discuta în liniște, fără să se teamă că vor fi ascultați.

— Te rog să-mi povestești totul, a repetat el după ce s-au așezat pe fotoliul de nule sub copertina care îi proteja de soarele fierbinte de august.

Totuși pe Ribbentrop nu-l interesa numai relatarea convorbirii de la Stockholm. Timp de câteva ore au analizat tot ceea ce spusese Clauss, încercând să descopere care era intenția angajatorilor acestuia de la Kremlin și în ce măsură chiar erau înclinați să încheie pace.

Înainte de ora 8.00 seara, Ribbentrop s-a ridicat de pe fotoliu. Se apropia momentul consfăturii de seară de la Hitler, și Kleist nu se îndoaia că șeful lui intenționează să-i prezinte Fuhrer-ului o informare suplimentară legată de această convorbire.

— Camera de oaspeți este pregătită pentru dumneata. Te rog să te odihnești, iar mâine, înainte să pleci la Berlin, să treci pe la mine.

Întâlnirea din ziua următoare a fost foarte scurtă. Ribbentrop părea extrem de istovit, iar Kleist a trebuit să aștepte câteva zeci de minute pe terasă, până a fost introdus în cabinet.

— Te rog să te întorci la Stockholm și să menții legătura cu Clauss. Dacă Kremlinul prezintă o ofertă, te rog să informezi de îndată Berlinul.

— Domnule ministru, am fost pedepsit cu arest la domiciliu. Mi-e teamă că de astă-dată pedeapsa ar putea fi și mai aspră.

Kleist nu era mulțumit.

— Este ordinul lui Hitler, l-a repezit Ribbentrop, după ce a stat puțin pe gânduri dacă să dezvăluie sau nu această informație esențială.

Kleist a ridicat mâna executând salutul hitlerist și a ieșit repede din vila lui Ribbentrop.

Au trecut trei săptămâni până când, la începutul lui septembrie, a reușit să se întâlnească cu Clauss, care îl evita în mod vizibil.

— Pe mine mă îmbolnăvește să facă politică oameni care nu știu ce vor, a început el discuția la o măsuță dintr-o cafenea din Orașul Vechi. Domnule Kleist, am așteptat în zadar un semnal de la dumneavoastră nouă zile după ce ați plecat.

— Nu am putut să mă întorc la Stockholm, a ridicat Kleist din umeri. Trebuie să înțelegi că în chestiuni atât de delicate, precum cele cu care lucrăm noi, apar situații neprevăzute. Vă rog să nu vedeți aici o lipsă de respect sau de recunoaștere a eforturilor dumneavoastră.

— Am așteptat un semnal de la Berlin. Clauss nu se lăsa convins. Măcar informația că Berlinul nu mai are de gând să se ocupe de această chestiune.

— Domnule Clauss, vă repet: nu întotdeauna lucrurile se desfășoară așa cum ne-am dori. Kleist s-a aplecat peste masă. Timp de două săptămâni am fost în arest la domiciliu, nu am avut nicio posibilitatea să vă trimit o scrisoare sau să vă contactez telefonic. Acum vă asigur că eforturile dumneavoastră nu vor fi în zadar.

Clauss l-a privit pe sub sprâncene.

— Aș dori să vă rog, a continuat Kleist, să transmiteți expresia celui mai profund respect din partea mea doamnei Kollontai. Numai atât. Doamna va înțelege că merită să răspundă. Am câștigat - dumneavoastră și cu mine. M-a înțeles bine?

Reticența reală sau prefăcută pe care o manifestase Clauss la începutul întâlnirii din cafenea de la Stockholm, părea să cedeze locul speranței într-o afacere bună.

— Bine, am să vă telefonez dacă reușesc să fac ceva. S-a ridicat și a pus pe masă câteva monede pentru cafeaua pe care o băuse așteptându-l pe Kleist.

A telefonat curând, dar din tonul pe care l-a informat cu privire la necesitatea de a se întâlni, nu reieșea nimic bun.

— Domnule Kleist, am ratat o ocazie irepetabilă, a spus el, în timp ce se plimbau prin parc. Atunci trebuia să negociem, nu acum, când rușii au reușit o victorie atât de importantă la Kursk. Sunteți un om inteligent și știți că Germania nu se va mai ridica. A pierdut enorm în această



La Kursk, Germania a pierdut 20.000 de prizonieri

bătălie. Și mai este și Italia. Înfrângerea din Italia. Domnule Kleist, ce mai putem face?

A lăsat fraza în suspensie, pentru a da și mai multă greutate cuvintelor.

— Rușii, stimulați de victorie, spun că nici nu poate fi vorba de negocieri atât timp cât nemții nu dau un semnal că iau treaba în serios, de pildă, dându-l afară din funcție pe Rosenberg sau Ribbentrop...

Kleist s-a crispat. Nu avea nimic împotriva înlăturării lui Alfred Rosenberg, ministrul pentru problemele din teritoriile ocupate în est, dar cum putea să-i transmită superiorului lui, Ribbentrop, că rușii cer demisia lui?

— Nemții nu înțeleg nimic din procesul de negociere, a continuat Clauss. Pentru a negocia este nevoie de răbdare și de cunoașterea partenerului. Hitler nu este în stare de asta.

Kleist n-a reacționat.

— În momentul de față, situația nu este chiar așa de rea, așa cum v-am spus și la ultima noastră întâlnire. Rușii pun condiții, ceea ce înseamnă că doresc să negocieze. Să vedem cât de mult.

S-a ridicat și și-a luat repede rămas bun.

Kleist a mai rămas câteva minute, încercând să ghicească ce îl speriasse așa de tare pe interlocutorul lui.

Patru zile mai târziu, Clauss a apărut din nou. Vizibil emoționat, i-a cerut să se întâlnească imediat.

— Comisarul adjunct pentru afaceri externe, Dekanozov, fostul ambasador de la Berlin, va sosi în această săptămână la Stockholm, ca să se întâlnească personal cu dumneavoastră!, a spus el și pe obrazul lui au apărut pete roșii, ceea ce dovedea că este într-o stare deosebită de surescitare, căci tenul lui e întotdeauna pământiu.

— Dar Germania trebuie să îndeplinească condiția de care vorbeam: să demită pe Rosenberg sau pe Ribbentrop, cel mai bine pe amândoi.

Kleist a desfăcut brațele neputincios, dar Clauss nu i-a dat atenție.

— Ei, ce spuneți acum?, a întrebat el entuziasmat că reușise să obțină atât de mult. Am făcut în așa fel, încât epava să plutească din nou! Acum Hitler nu trebuie să facă altceva decât să iasă pe punte și să ridice pânzele, pentru ca toate dilemele să dispară! Dar va vrea să facă acest lucru?

La 10 septembrie, Kleist i-a relatat lui Ribbentrop la Berlin toată discuția, observând cum se schimbă la față ministrul, care devenea tot mai roșu de furie pe măsură ce auzea pretențiile rușilor. Dar și-a păstrat calmul și a rostit o singură remarcă: se îndoia că cineva ca Dekanozov ar putea fi un partener de

Moscova a anunțat că Dekanozov a fost numit ambasador la Sofia, ceea ce părea să contrazică informațiile transmise de Clauss.

— Am avut dreptate că este ceva dubios în această propunere sovietică. Înainte să apucăm să răspundem îl numesc pe emisarul lor ambasador la Sofia.

Ribbentrop privea triumfător.

— Nu este nimic de mirare aici.

Kleist, care cunoștea mai bine metodele de acțiune ale diplomației sovietice, se străduia să-l scoată din eroare pe ministrul său.

— Rușii îl indică mai întâi pe Dekanozov drept omul care ar trebui să poartă discuțiile și, informând că îl trimit la Sofia, sugerează că sunt gata să înceapă negocierile pe teren neutru. Ar trebui să anunțăm că Friedrich von Schulenburg a fost numit ambasadorul nostru la Sofia - vorbea despre fostul ambasador german de la Moscova.

Ribbentrop a dat din cap neconvins.

— Hitler nu va fi de acord să-l numească pe Schulenburg ambasador la Sofia.

Kleist a tăcut o clipă. Se gândea oare cât este de prost omul care conduce politica externă a Reich-ului?

— Stalin nu are intenția să-l trimită pe Dekanozov la Sofia, a spus el într-un târziu. Ambele informații: prima, că negocierile vor fi conduse de Dekanozov și a doua, că a devenit ambasador în Bulgaria sunt numai semnale pentru noi, pe care numai noi putem să le înțelegem și nimeni altcineva din lume și trebuie să confirmăm că am înțeles mesajul.

— Plec chiar acum la „Vizuina Lupului”. Ribbentrop înțelesese în sfârșit ceea ce îi explicase cu atâta răbdare Kleist. Te rog să rămâi acasă, căci s-ar putea să fie nevoie de dumneata în orice clipă.

S-a întors la Berlin noaptea târziu și a sunat imediat la Kleist, chemându-l la cabinetul lui de la Ministerul Afacerilor Externe.

— Te rog să iei legătura cât mai grabnic cu Clauss și să-i spui că trebuie să vină la Berlin câtva timp, l-a instruit el. Fuhrer-ul dorește să sondeze cât de departe sunt dispuși rușii să meargă.

Dar în ziua următoare Kleist a primit alte instrucțiuni: să întrerupă orice legături cu rușii. Știrile care veneau din Italia explicau schimbarea această bruscă a deciziei. Germania pierduse nu numai la Kursk, ci și în Peninsula Apenină.

Duce, sunteți liber!

Avionul de pasageri *Ju 52/3m* a coborât, a descris un cerc mare pe deasupra copacilor în mijlocul cărora strălucea suprafața lacului. Unicul pasager de la bordul acestui avion, SS-Hauptsturmführer Otto Skorzeny, s-a apropiat de hubloul pătrat, ca să vadă mai bine aeroportul mic, care apăruse dintr-odată dintre copaci. Era la sfârșitul călătoriei de trei ore de la Berlin la „Vizuina Lupului”. Invitația îi parvenise pe neașteptate la amiaza zilei de 26 iulie, când Skorzeny lua în liniște prânzul cu un prieten la restaurantul hotelului „Eden”. Presimțise ceva, căci telefonase la unitatea pe care o comanda, unde secretara îi comunicase pe un ton emoționat, aproape țipând în telefon:

— Au trimis după dumneavoastră de la Sediul Central. Avionul vă așteaptă pe aeroportul Tempelhof la ora 17.00.

— Radi să se ducă la mine în cameră, să-mi ia vestonul și să-l aducă la aeroport. Să nu uite nimic. Se știe despre ce este vorba?

— Nu, nu știm nimic. Radi s-a ocupat deja de toate. N-a uitat nimic. Skorzeny se întreba care putea fi motivul convocării atât de urgente

la Hitler, dar nu-i venea în minte niciun răspuns logic. Abia la aeroport adjunct lui l-a informat că în Italia avusese loc o schimbare de guvern. Dar ce legătură avea aceasta cu chemarea lui la „Vizuina Lupului”?

— Dumneavoastră sunteți Hauptsturmführer Skorzeny? Sergentul care stătea la scara avionului i-a luat valiza din mână și i-a arătat mașina. Trebuie să vă duc imediat la Sediul.

Au trecut pe lângă clădirea de beton și au cotit pe un drum îngust, pavat cu piatră, care se afunda imediat în pădurea deasă. Coroanele mari ale copacilor îl acopereau ca o rețea deasă, făcându-l invizibil din avion, chiar dacă acesta zbura la numai câteva sute de metri deasupra.

Câteva minute mai târziu au ajuns la primul post de control, unde drumul era blocat de o barieră solidă de lemn. Șoferul a coborât și s-a apropiat de ghereta din scânduri groase, negeluite, iar Skorzeny, care trebuia să coboare el din mașină, a putut să examineze instalațiile de siguranță. Într-o parte, acolo unde terenul cobora spre lac, se afla un buncăr îngropat în pământ, din care se vedea țeava unei mitraliere. Mai încolo, gardurile și, fără îndoială, un câmp minat împiedicau ocolirea postului de control. Câțiva pași mai departe, dincolo de barieră, era un transportor blindat cu mitraliera îndreptată spre drum și mai multe capre

de lemn înfășurate în sârmă ghimpată, cu ajutorul cărora se putea improviza o baricadă.

Skorzeny s-a semnat în registrul pe care i l-a întins unul dintre gardieni și s-a întors la mașină.

Mai departe, drumul îngust mergea prin pădurea de mesteceni, trecând peste o linie de cale ferată și ducea la o altă barieră, care a apărut pe neașteptate de după cotitură. SS-istul a examinat cu atenție permisul și livretul militar al lui Skorzeny. Fără a spune un cuvânt, s-a dat înapoi câțiva pași, a intrat în gheretă și a dat un telefon. A revenit peste câteva clipe.

— Cine v-a chemat?, a întrebat el pe neașteptate.

— Nu știu. Skorzeny a ridicat din umeri. Soldatul s-a întors în gheretă. Se vede că se lămurise cine îl invitase, căci a devenit imediat mai amabil și i-a înapoiat documentele.

— Sunteți așteptat în ceainărie, a spus el și a făcut semn către soldatul de la barieră s-o ridice.

Se făcuse deja întuneric când mașina s-a apropiat de pavilionul de lemn cu două aripi numit Ceainărie. Skorzeny a intrat într-o anticameră mobilată cu o canapea și fotolii confortabile, în care ședeau mai mulți ofițeri. Fără îndoială că îl așteptau, căci, după o scurtă ceremonie de

prezentare, unul dintre ei a dispărut pe ușă, dar s-a întors foarte repede și a spus:

— Vă conduc la Fuhrer. Veți fi prezentat și va trebui să vă relatați cariera, dar pe scurt. S-ar putea ca Fuhrer-ul să vă adreseze întrebări. Pe aici, vă rog.

A arătat spre ușa care dădea în curte.

Au străbătut cele câteva zeci de metri care îi despărțeau de clădirea următoare. Acolo au așteptat câteva minute în anticame-

condus într-o încăpere mare, cu dimensiunile de 6 x 9 m. În mijloc era o masă mare din lemn masiv, acoperită cu hârti, iar sub fereastră, vizavi de ferestrele acoperite cu storuri într-o singură culoare, lângă cămin o măsuță rotundă și cinci fotolii confortabile. Hitler a intrat imediat ce s-au așezat în semicerc.

Unul dintre adjutanții care îl însoțeau pe Fuhrer i-a prezentat pe oaspeți, care au prezentat pe scurt informații despre cariera lor militară.

— Cine dintre dumneavoastră cunoaște Italia?, a întrebat Hitler după încheierea prezentărilor.

— Am fost acolo de două ori, dar nu mai departe de Neapole, *Mein Fuhrer* a spus Skorzeny, singurul care a lăsat cuvântul.

— Și ce părere ai dumneata despre Italia? Hitler s-a întors spre ofițerul ca stătea cel mai aproape.

Și-au prezentat unul după altul opiniile cu șovăieli și ezitări, căci nu știau care este adevărata întrebare.

— Eu sunt austriac, Mein Fuhrer, a răspuns scurt Skorzeny, când i-a venit rândul, ceea ce însemna „ce austriac nu poate să fie furios pe italieni pentru ce le-au luat Tirolul de Sud, cel mai frumos ținut din lume”.

— Ceilalți domni pot pleca. Domnule Hauptsturmfuhrer Skorzeny, doresc să rămâneți.

Hitler îi pronunțase numele corect¹. A așteptat până au plecat ceilalți apoi, plimbându-se între masa cea mare și cămin, a început să vorbească:

— Am o misiune foarte importantă pentru dumneata. Mussolini, prietenul și camaradul nostru loial de arme, a fost trădat ieri de rege și arestat de conaționalii săi. Nu pot și nu-l voi lăsa de izbeliște pe cel mai mare fiu al poporului italian. Pentru mine, Il Duce este întruchiparea vechii măreții a Romei antice! Italia sub noul guvern ne va părăsi. Nu am încredere decât în aliatul și prietenul meu drag. Trebuie să-l salvăm rapid, căci în caz contrar va preda aliaților. Îți încredințez o misiune a cărei îndeplinire are o mare însemnătate pentru desfășurarea războiului în continuare. Trebuie să faci totul pentru a îndeplini ordinul. Dacă reușești, vei fi avansat imediat!

Skorzeny, profund emoționat de prima lui întâlnire cu Hitler, asculta cuvintele acestuia ca vrăjit, gata să pornească imediat la luptă pentru libertatea lui Mussolini.

La 25 iulie, Marele Consiliu Fascist ajunsese la concluzia că Il Duce nu mai poate conduce statul, căci acțiunile lui sunt deplorabile. Armatele italiene suferiseră pierderi uriașe pe front.



RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Hitler și Skorzeny în „Vizuina Lupului”

De la 10 iunie 1940, când Italia intrase în război cu 75 de divizii, pierduse în Africa 27 de divizii și aceasta era numai o parte din pierderile uriașe din Uniunea Sovietică, unde Il Duce trimisese în decembrie corpul expediționar care trebuia să se alăture „cruciadei împotriva bolșevismului”. Transformat mai târziu în Armata a 8-a, acesta fusese decimat de ruși. Din cei 229.000 de soldați și ofițeri au murit sau au dispărut 84.839, peste 29.000 au fost răniți. Pierderile de echipament militar au fost încă și mai mari: armata italiană a pierdut 82% din vehiculele blindate, 90% din tunurile antitanc și toate tancurile. Flota de război în cele 35 de luni de luptă a pierdut 35.000 de marinari, un crucișător blindat, cinci cuirassate grele și șapte ușoare, 74 de distrugătoare și 85 de submarine. Flota comercială care aprovizionea unitățile italiene din nordul Africii a suferit pierderi atât de mari în Marea Mediterană, că ministrul marinei se temea că în curând nu va mai avea ce să trimită pe mare. Cupa amărăciunii fusese umplută de bombardierile americane care distrugeau orașele italiene.

Comandanții supremi ai armatei și mulți miniștri din guvernul lui Mussolini considerau că războiul este deja pierdut și nu trebuie să se permită ca el să continue în Peninsula Apenină, ceea ce punea în primejdie țara și monumentele atât de frumoase ale istoriei sale.



BOGUSŁAW WOŁOSZANSKI

Hitler și Mussolini, aliați până la capăt

Regele Victor Emanuel al III-lea, presat din toate părțile să se des-cotorosească de Mussolini, ezita să ia hotărârea finală. Se temea de haosul care ar fi putut cuprinde Italia după plecarea Duceului. Se temea și de reacția Germaniei, care, apărând Sicilia împotriva aliaților, își consolidase poziția în Italia și se temea și de divizia de blindate „M”, care staționa la 50 km de Roma. Dar conferința care a avut loc la 19 iulie la Feltre, un orașel din apropiere de Veneția, l-a determinat să ia decizia. La acea consfătuire, alături de rege participaseră Mussolini, Hitler și șefii de stat major ai armatei germane și italiene. Hitler deschisese discuția:

— Trebuie să întăriți apărarea, să folosiți toate mijloacele pentru a-i opri pe aliați, să mobilizați societatea. Germania vă va ajuta.

Dar nu a reușit să definească ce însemna acest ajutor pe care Reich- ul ar putea să-l acorde aliatului său aflat la pământ. Mussolini nu protestase, nu arătase starea deplorabilă în care se afla armata italiană și nu a precizat de ce ajutor concret are nevoie. Mai târziu, după ce s-a despărțit cordial de Hitler la aeroportul din Treviso, a spus:

— Nu era nevoie să i se spună așa ceva lui Hitler - adică să se precizeze de ce ajutor era nevoie - deoarece de astă-dată a promis solemn să ne lăsați tot ce ne trebuie. Firește, s-a întors el către generalul Vittorio Ambrosio¹, comenzile noastre trebuie să fie rezonabile, nu astronomice.

Câteva minute mai târziu, generalul Ambrosio, urcându-se în automobil alături de colegul lui, a izbucnit:

— A înnebunit! Ascultă ce-ți spun, și-a pierdut mințile!

Sâmbătă 24 iulie la ora 17.00, în Palazzo Venezia, a început ședința Marelui Consiliu Fascist, care nu se mai întrunise de mulți ani. Mussolini a bagatelizat toate avertismentele. În cuvântarea lui de două ore, a aruncat vina pentru insuccesele războiului pe Badoglio, pe Statul Major General și i-a lăuda pe nemți. Dar nu a realizat mare lucru. Cei 19 membri ai Marelui Consiliu Fascist erau decși să scape de Mussolini, ale cărui guverne provocaseră atâtea nenorocire în Italia și amenințau să distrugă de tot țara. La ora trei dimineața, au decis cu șapte voturi împotriva ca Mussolini să fie eliberat din funcție. Dar Mussolini nu s-a lăsat intimidat, considerând că Marele Consiliu este un organ deliberativ și nu are dreptul să ia astfel de decizii. A cerut audiență la regele Victor

¹ **Vittorio Ambrosio** (1879-1958), general italian, comandantul armatei de ocupație din Iugoslavia, în 1942 a obținut funcția de șef de stat major al forțelor terestre. Din februarie 1943 a fost Comandant Suprem. La 9 septembrie 1943 a fugit din Roma în fața armatei germane. Numit ministru de război în guvernul Badoglio, a rămas comandant suprem. În noiembrie 1943, eliberat din ambele funcții, a preluat funcția de inspector general al armatei italiene.

Emanuel al III-lea. Dar acesta a luat decizia pe care o amânase atât timp. La ora 17.00, când Il Duce a venit la Villa Savoia, ca reacție la părerea lui că Marele Consiliu Fascist nu are dreptul să ia decizia despre eliberarea lui Mussolini din funcție, a răspuns:

— Nu sunt de acord cu dumneata, căci Marele Consiliul este un organ al statului, creat de el și ratificat de ambele Camere ale parlamentului italian, așadar, orice act al Consiliului este obligatoriu.

— În acest caz, după părerea Majestății Voastre trebuie să demisionez?, întrebat Mussolini cu un efort vizibil.

— Da, primesc fără alte comentarii demisia dumată din funcția de șef al guvernului.

După aceste cuvinte, Mussolini s-a înclinat, ca și când ar fi primit un pumn în plex și a îngânat:

— Atunci acesta este sfârșitul.

Când a ieșit pe ușă a fost arestat.

Hitler putea să se aștepte la aceasta, căci încă din aprilie 1943, Wilhelm Hoettl, rezidentul SD, raportase de la Berlin că opoziția împotriva lui Mussolini este în creștere. La 19 iulie, Himmler primise un raport de la serviciile de spionaj, din care reieșea că va avea loc cât de curând

o lovitură de stat, încheiată cu arestarea Ducei și crearea unui nou guvern sub conducerea mareșalului Pietro Badoglio¹. Hitler a bagatelizat aceste avertismente.

Chiar și atunci când i se raportase că la Roma, după mai mulți ani, se întrunise din nou Marele Consiliu Fascist, spusese:

— Ce mare lucru poate să facă această întâlnire! O să se termine numai vorbe goale.

Iar după aceea ambasadorul german de la Berlin transmisese vestea năucitoare că Il Duce fusese arestat. Hitler convocase consfătuirea celor mai apropiați colaboratori ai săi.

¹ **Pietro Badoglio** (1871-1956), ofițer italian, după preluarea puterii de către fasciști în Italia (1922), nu a acceptat ideologia lor, dar nu a refuzat să sprijine guvernul fascist și a acceptat cu plăcere numirea în funcții de răspundere (între altele, din 1926 a fost șeful Statului Major, din 1928, guvernatorul Libiei). În anii 1935-1936 a comandat forțele italiene din războiul cu Etiopia. În 1937 a preluat din nou funcția de șef al Statului Major. A fost împotriva intrării Italiei în război. A demisionat din funcție de șef al Statului Major în decembrie 1940 și doi ani mai târziu a încetat activitatea împotriva lui Mussolini. La 25 iulie 1943 a fost numit de regele Victor Emanuel al III-lea șef al guvernului, când Marele Consiliu Fascist a decis să-l elibereze pe Mussolini din această funcție. La 3 septembrie 1943, în numele lui, gen. Castellano a semnat la Cassibile un armistițiu secret cu aliații. A condus, de asemenea, alte negocieri de pace, încheiate cu semnarea actului capitulării necondiționate a Italiei și declarării războiului împotriva Germaniei. La 9 iunie 1944, după ocuparea Romei de către aliați, a demisionat din funcția de premier.

— Fără îndoială că, în perfidia lor, vor declara că ne rămân loiali, dar este trădare. Nu vor fi loiali. Oricum acela, cum îl cheamă - se referea la mareșalul Badoglio - a spus că războiul va continua, dar asta nu înseamnă nimic. Trebuie să vorbească așa. Vom face și noi același joc: totul trebuie să fie gata pentru a lovi fulgerător în toată clica și pentru a-i răsturna de la putere! Mâine dimineață voi trimite pe cineva să transmită comandantului Diviziei a 3-a ordinul de a intra în Roma, de a-l aresta pe rege, întreaga bandă de trădători, pe moștenitorul tronului, dar mai ales pe Badoglio și banda lui. Veți vedea, vor plesni ca un balon umflat și în două sau trei zile situația va fi alta!

Două ore mai târziu, în timpul consfătuirii de la miezul nopții, Hitler a dat următoarele instrucțiuni:

— Roma trebuie să fie ocupată! Nimeni nu are voie să părăsească Roma și acolo va intra Divizia a 3-a blindate de grenadieri.

Walter Hewel, reprezentantul ministrului afacerilor externe la sediul lui Hitler, a întrebat dacă Vaticanul a fost înconjurat și dacă porțile statului Vatican au fost blocate.

— Asta nu are importanță, a răspuns Hitler. Credeți că mă tem de Vatican? Acolo se ascunde tot corpul diplomatic. Nu le dau drumul. Dacă sunt acolo cu toții o să scoatem o grămadă de porci de acolo. Se referea la evreii cărora Vaticanul le acordase protecție. După aceea o să ne cerem scuze. Putem face foarte ușor acest lucru. E război.

În situațiile de criză știa să acționeze neobișnuit de repede, decis și brutal. Nu existau niciun fel de piedici morale sau juridice care să-l facă să renunțe la atingerea scopului. De aceea o luase întotdeauna înaintea adversarilor săi. Era mai eficace decât ei și datorită acestei trăsături de caracter câștigase de nenumărate ori. Și de astă-dată era convins că va reuși să rezolve criza italiană, ba chiar să tragă unele foloase de pe urma ei.

Frontul italian era singurul unde putea să-i lovească dureros pe aliați și să-l oblige să se retragă din război sau, în orice caz, să înceapă negocierile. Dar trebuiau îndeplinite câteva condiții. În primul rând, să ducă acolo armata germană, care să poată opune o rezistență puternică aliaților. Trebuia să-l elibereze pe Mussolini și să-i redea puterea, pentru ca fasciștii să-l urmeze, căci aceștia sprijineau apărarea germană, păzeau liniile de comunicație, construiau întăririle. Și pe lângă acesta dorea să profite de faptul că pe teritoriul Italiei se găsea un ostatic de mare valoare: papa Pius al XII-lea¹. Și nu întâmplător amintise în timpul consfătuirii

¹ **Pius al XII-lea, Eugenio Pacelli** (1876-1958), papă din 1939, a făcut eforturi pentru a evita războiul, apoi pentru încheierea lui cât mai grabnică; a intermediat negocierile secrete dintre guvernul britanic și opoziția germană fără prea mari rezultate. În timpul

BOGUSLAW WOŁOSZANSKI

nocturne de planul de ocupare a Vaticanului. Nu era o amenințare în vânt, căci avea într-adevăr intenția să facă acest lucru. Haosul care va fi provocat de arestarea lui Mussolini, discuțiile noului guvern cu aliații, eventuala invazie a armatelor aliate în Peninsula Apenină și luptele care s-ar încinge cu această ocazie, toate acestea creau condiții ideale pentru arestarea papei și preluarea comorilor Vaticanului, sub pretextul protejării lor de acțiunile militare și de dezordinea din Roma.

Hitler a pornit imediat la realizarea primului punct din planul său: eliberarea lui Mussolini. Ce e drept, spionajul nu știa unde este deținut Il Duce, dar Hitler nu-și făcea probleme din acest motiv. În Italia acționau cel puțin 10.000 de agenți germani și era clar că descoperirea locului de detenție al lui Mussolini era o chestiune de câteva zile.

— Iar acum, partea cea mai importantă, s-a întors Hitler către Skorzeny. Este deosebit de important ca întreaga chestiune să rămână absolut secretă. În afară de dumneata, nu mai știu despre această acțiune decât cinci persoane. Vei fi delegat la Luftwaffe, la ordinele generalului Student^{*1}. Nu ai voie să discuți cu nimeni altcineva și vei primi informații detaliate de la el. Trebuie să discuți tot cu generalul Student toate pregătirile de ordin militar, ca să fii gata în situația în care italienii lui Badoglio ne părăsesc. Nu putem pierde Roma.

A mai subliniat încă o dată nevoia de a păstra secretul absolut asupra misiunii și și-a luat rămas bun de la Skorzeny, urându-i noroc în acțiunea deosebit de periculoasă.

Apoi a urmat întâlnirea cu generalul Kurt Student, un ofițer jovial, ale cărui calități și curaj erau deja legendare în Wehrmacht. Skorzeny și-a dat seama rapid că marea acțiune îi scapă printre degete, iar comandantul parașutiștilor intenționează s-o execute numai cu ajutorul oamenilor

războiului, politica lui precaută față de Germania și necondamnarea genocidului au provocat multe proteste (printre altele, ale guvernului polonez în exil), deși a condamnat public uciderea oamenilor din motive de etnie și a consimțit ca Vaticanul să acorde azil unui număr de aproximativ 5.000 de evrei.

¹ **Kurt Student** (1890-1978), general german, pilot de vânătoare din Primul Război Mondial. În 1918 a comandat Divizia a 3-a aeriană, apoi Divizia a 7-a (prima divizie de trăgători parașutiști). Unitățile comandate de el au luptat în mai 1940 în Belgia și în Olanda, raportând mari succese (el însuși a rănit grav la genunchi la 14 mai 1940 la Rotterdam). În mai 1941 a comandat unitățile Corpului XI aerian (care cuprindea Divizia a 7-a aeriană și Divizia a 5-a vânători de munte), care au efectuat invazia în Creta. În 1943, armatele acestui Corp au luptat în Sicilia și în Italia. În 1944, a comandat Armata I de parașutiști din Olanda. La începutul anului 1945 a preluat comanda Grupului de Armate „H”, care lupta pe frontul de vest. La 28 aprilie a fost numit comandant al Grupului de Armate

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

lui, rezervându-i SS-istului rolul de bodyguard al lui Mussolini după ce acesta va fi eliberat. Nu a protestat, dar seara târziu i-a telefonat adjunctului său de la Berlin.

— Am ordin să plec mâine de dimineață, a spus el în legătură cu călătoria la Roma, care trebuia să înceapă la 27 iulie, ora 8.00. Nu pot să spun mai mult. Trebuie să mă gândesc bine și te sun mai târziu. Tot ce pot să-ți spun este că în noaptea aceasta nu veți dormi liniștiți. Pregătește transportul, în cazul în care ar trebui să ne luăm echipamentul. Alege 50 de oameni dintre cei mai buni și toți să fie italieni. Transmite-mi ce ofițeri intenționezi să ieși, iar eu am să-ți spun pe cine să alegi. Cerem echipament tropical. Va trebui să sărim cu parașutele și avem nevoie de rații mari. Totul trebuie să fie gata până la ora 5.00 dimineața.

Skorzeny voia să-l pună pe generalul Student în fața unui fapt împlinit, fiind convins că acesta nu va îndrăzni să se pună cu un SS-ist care îndeplinea ordinul Führer-ului. În felul acesta, în cazul în care acțiunea avea succes, meritele ar fi revenit nu numai parașutiștilor din Luftwaffe, ci și SS-iștilor lui Skorzeny, ceea ce nu era pe placul lui Student. Dar insuccesul l-ar fi apăsător în măsură mai mare pe Skorzeny, așadar Student, deși cam fără să vrea, a acceptat participarea oamenilor lui, care la 28 iulie au sosit cu două transportoare Messerschmitt Me 323 la aeroportul din Practica di Mare, la sud-vest de Roma. Dar nimeni nu știa unde îl țineau italienii pe Mussolini. Trebuiau să aștepte să primească informații de spionaj.

Târziu, în noaptea de 29 iulie, în adăpostul guvernamental de la Londra, premierul Churchill, analizând cu atenție semnele de pe harta mare care indica mișcările armatelor aliate din Sicilia, s-a uitat la secretarul său, care îi făcea semn prin ușa întredeschisă. A stins trabucul într-una din nenumăratele scrumiere de pe masa lungă din Sala Hărților (Map Room), la care stăteau telefoniștii, și a pornit încet spre coridorul principal. După câțiva pași, a luat-o la stânga și a intrat într-o încăpere mică, despărțită de coridor printr-o ușă masivă de metal cu canaturi duble. S-a așezat la măsuta îngustă acoperită cu postav verde și a ridicat receptorul. Secretarul a închis cu grijă ușa în urma lui. Premierul a așteptat o clipă să i se facă legătura.

— Bună seara, domnule președinte, a spus el, auzind în receptor vocea lui Roosevelt.

Din aprilie 1939, premierul guvernului britanic putea să vorbească la telefon o linie specială cu președintele Statelor Unite, fără a se teme că este ascultat. Churchill și Roosevelt apreciau în mod deosebit acest mijloc de comunicare, că datorită lui puteau să discute „la cald”

BOGUSLAW WOŁOSZANSKI

cele mai importante probleme. Specialiștii de la firma „Bell telephone Systems” îi asiguraseră că este cel mai sigur sistem de comunicare și nu există nicio posibilitate de a fi ascultat. Cuvintele președintelui rostite la microfonul unui telefon obișnuit alergau pe cablu până la instalația numită „A-3” aflată într-o încăpăre de subsolul Casei Albe, unde erau deformate în așa fel încât nimeni care s-ar fi conectat la linia telefonică nu ar fi putut înțelege ceva. De aici, semnalul codificat era transmis la centrala de comunicații internaționale a firmei de telecomunicații A.T.&T. și de acolo îndreptat spre stația de emisie. În Marea Britanie, semnalele de la stația radio de recepție ajungeau în încăperile de la subsolul magazinului universal Selfridge din Londra, unde mașina „A-3” le decodifica și le transmitea printr-un cablu special într-o cămaruță din adăpostul guvernamental de sub clădirea Ministerului de Externe. Același traseu era parcurs de cuvintele premierului Churchill când îi răspundea lui Roosevelt și în felul acesta conducătorii celor două mari puteri discutau pe față și sincer de cele mai importante probleme, fiind siguri că nu-i ascultă nimeni.

În noaptea aceea de 29 iulie 1943, convorbirea lor se referea la situația din Italia, de unde veneau semnale care arătau că noul guvern este gata să se retragă din război.

- Nu vrem să propunem niciun fel de condiții de încetare a ostilităților, până când nu vin ei la noi, a spus Churchill.
- Aveți dreptate, a fost de acord Roosevelt.
- Putem să mai așteptăm o zi sau două.
- De acord, a repetat președintele.

Churchill a vorbit în continuare despre măsurile pe care le luase ca să împiedice transferul a 60.000 de prizonieri britanici din lagărele italiene în „țara hunilor”, cum numea el Germania. A spus că intenționează să se adreseze în această chestiune direct regelui Italiei. Și Roosevelt stabilise legătura cu regele Victor Emanuel în problema prizonierilor americani.

În aceeași zi, la Berlin, în jurul orei 10.00, adjutantul i-a pus pe biroul generalului Alfred Jodl, șeful Statului Major al Comandamentului Central al Wehrmacht-ului, un plic lăcuit. Majuscula „U” informa că este o trimitere de la Ministerul Poștei și cuprinde convorbirea descifrată care avusese loc între Marea Britanie și Statele Unite.

Jodl a scos din plic o foaie de hârtie cu antetul mare al vulturului german și inscripția „Deutsche Reichspost”, căci de interceptarea semnalelor radio și de descifrarea convorbirilor se ocupa poșta germană:

„La ora 1.00 (ora Europei Centrale, 29 iulie), a fost interceptată convorbirea telefonică dintre premierul Churchill și președintele Statelor

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Unite, Roosevelt, referitoare la declarația pe care o va rosti în fața italienilor generalul Eisenhower și la armistițiul cu Italia”.

Celelalte câteva pagini conțineau stenograma convorbirii nocturne dintre cei doi șefi de stat, din care reieșea în mod clar că italienii poartă negocieri secrete cu aliații în problema încetării ostilităților. Jodl a dat ordin să se pregătească cât mai repede o mașină și a plecat imediat la Cancelaria Reich-ului, unde la ora 11.00 înmănat stenograma lui Hitler.

Cum se face că instalația „A-3”, care, după părerea specialiștilor, asigura confidențialitatea absolută a convorbirilor, nu-și îndeplinise misiunea?

În octombrie 1939, Simon Emil Koedel, un agent german care acționa la New York, citise în „The New York Times” un articol pe care îl trimisese imediat în Germania, la spionajul tehnic al Abwehr-ului de la Bremen. După câteva zile, articolul intitulat „Roosevelt este sigur că discuțiile lui, datorită sistemului de prelucrare radio, îi va induce în eroare pe spioni”, fusese citit de Niko Bensman, șeful spionajului. Articolul cuprindea informații detaliate despre montarea la Casa Albă a unei instalații secrete și despre prima convorbire, pe care o realizase președintele la 1 septembrie 1939 cu ajutorul acestui telefon cu ambasadorul american de la Paris, William C. Bullitt, de la care aflate despre agresiunea germană din Polonia.

Bensmann se dusese cu această informație la comandorul Carls, șeful comitetului care se ocupa de problema ascultării convorbirilor telefonice internaționale. Comitetul avea deja anumite realizări, căci reușise să elaboreze o metodă de ascultare a convorbirilor transmise prin cablul oceanic, la care se conectase o instalație de interceptare a impulsurilor. Membrii comitetului au discutat și de problema descifrării convorbirilor președintelui Roosevelt trebuie să se ocupe centrul de cercetări din cadrul Deutsche Reichspost. Acolo, în vara anului 1941, inginerul Vetterlein se pusese pe treabă și la 1 martie 1942 prezentase directorului o instalație care transpunea semnalul ininteligibil „A-3” în vorbire omenească. Foarte curând, în apropiere de Eindhoven, în Olanda ocupată, nemții au construit o antenă mare, care recepta semnale radio și apoi aparatul lui Vetterlein le descifra instantaneu. În plus, reușise să modifice frecvența la câteva secunde după ce instalația anglo-americană efectua schimbarea, astfel că numai câteva părți mici din text scăpau neascultate. Stenogramele convorbirilor dintre Roosevelt și Churchill erau expediate de la Eindhoven cu ajutorul unui telex special, „G-Schreiber”, care codifica textul trimiterii. La câteva ore după ce Roosevelt pune telefonul în furcă, pe biroul lui Heinrich Himmler din

BOOUSLAW WOŁOSZANSKI

Berlin apărea înregistrarea exactă a convorbirii, iar șeful SS decidea cui să trimită copii.

Hitler, care îl primise imediat pe generalul Jodl, știind că acesta venise cu un document de importanță deosebită, nu a fost, firește, surprins de informațiile cu privire la activitatea mareșalului Badoglio, dar confirmarea atât de evidentă a planurilor noului guvern italian l-a făcut să acționeze imediat.

În seara aceleiași zile, feldmareșalul Erwin Rommel, care debarcase la Salon în Grecia, unde în calitate de comandant nou numit inspecta armatele germană și italiană staționate acolo, a primit ordin să se prezinte fără întârziere la Comandamentul Suprem de la Berlin. Aici a aflat că trebuie să preia comanda operațiunii de ocupare a Italiei, care purta numele secret de „Alarich”. În următoarele câteva zile, două corpuri numărând 8 divizii au venit din sudul Franței la granița cu Italia. Împreună cu cele care staționau deja acolo, nemții aveau 18 divizii gata să ocupe această țară.

În felul acesta, pentru realizarea planului lui Hitler mai trebuiau întrunite două condiții: găsirea și eliberarea lui Mussolini și ocuparea Vaticanului.

La 12 august, doi generali italieni, Castellano și Montenari, au plecat de la Roma la Lisabona ca să se vadă cu generalul american William Bedell Smith, șeful statului major al comandamentului armatelor aliate, pentru a afla care sunt condițiile stabilite la Washington și la Londra în vederea încetării ostilităților. Două săptămâni mai târziu s-au întors la Roma aducând cu ei un emițător radio și un cifru special, cu ajutorul cărora trebuiau să ia legătura cu comandamentul armatelor aliate. Era un cifru elaborat numai pentru ei, astfel că nu exista nimeni care nemții să-l poată descifra. Dar timpul trecea în defavoarea italienilor. Nemții își pregăteau în liniște unitățile pentru a le ocupa țara.

La 3 septembrie 1943, imediat după ora 17.00, în localitatea Cassibile de pe malul mării, reprezentanții aliaților și ai autorităților italiene au semnat armistițiul. Generalul Dwight Eisenhower, comandantul armatelor aliate, care pe perioada ceremoniei stătuse într-o parte, s-a apropiat de generalul Castellano. A întins mâna și a spus:

— Din acest moment vă voi privi ca pe un coleg cu care voi coopera.

Ambele părți știau că reacția Germaniei va fi foarte violentă, de aceea au decis să țină documentul secret deocamdată, până când armatele aliate vor ajunge în Peninsula Apenină. Semnarea armistițiului a fost anunțată abia cinci zile mai târziu, la 8 septembrie.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Hitler l-a invitat la „Vizuina Lupului” pe prietenul lui cel mai apropiat, Joseph Goebbels. Acesta era vizibil marcat de informațiile venite din Italia.

— N-ar trebui să facem ceva cu Stalin?, a întrebat Goebbels.

— Nu acum, a răspuns Hitler. Ar fi mai ușor să ne înțelegem cu britanicii. La un moment dat ar putea să se trezească la realitate.

Cu siguranță se gândea la „surprizele” pe care le pregătea: la intenția de a-l elibera pe Mussolini, de a ocupa Italia și de a-l răpi pe papă.

— Stalin este mai ușor de abordat, a insistat Goebbels. Este un politician mai pragmatic. Churchill este un aventurier cu care nu se poate discuta rezonabil. Mai devreme sau mai târziu, vom fi în fața problemei de a trece de partea unui dușman sau a altuia. Germania nu a avut niciodată noroc în războiul pe două fronturi. Nici în acest caz nu vom rezista mult.

Hitler nu s-a lăsat convins, deși era de acord cu evaluarea situației pe care o prezenta Goebbels. Considera totuși că trebuie să-și dobândească o poziție mai puternică în negocierile cu aliații, pentru ca aceștia să-i accepte condițiile.

— La 13 august 1932, am prezentat cerințele și am pierdut, a spus dintr-odată Goebbels.

Îi amintea Fuhrer-ului de negocierile pe care, după succesul în alegeri al partidului nazist, le purtase cu președintele Hindenburg în august 1932. Cerea pentru el funcția de cancelar și respingea hotărât propunerea de adjunct al șefului guvernului. Pierduse, căci pe atunci președintele nu fusese de acord să pună în fruntea guvernului un nazist scandalagiu. Dar nu pentru mult timp. Poate tocmai aceea argumentele lui Goebbels din timpul discuției de acum de la „Vizuina Lupului” nu-l convinseseră. Aceasta rezulta nu numai din experiența lui politică, dar mai ales din caracterul lui Hitler. Fără îndoială avusese parte de prea multe umiliri în viață, mai ales atunci când hoinărea flămând și necunoscut prin Munchen, pentru ca mai târziu, ca șef al unui stat puternic, să \$ mai poată accesa alte înjosiri. Hitler se conducea după instinct, după fler, după cele mai firești porci în jocul rece al politicii. Acolo unde diplomații occidentali se îndreptau spre un anumit scop recurgând la metode cunoscute în politică de sute de ani, el, comportându-se într-un mod absolut neconvențional, câștigase ani la rând în fața lor. Aplica întotdeauna două principii fundamentale: cealaltă parte trebuie să vadă avantajele în începerea negocierilor și în spatele lor trebuie să se afla forța. Era convins că încheierea înțelegerii aliaților occidentali cu Germania va fi foarte avantajoasă pentru ei. Cândva, îi spusese lui Martin Bormann despre Statele Unite și despre Uniunea Sovietică:

BOQUSLAW WOLOSZANSKI

— Experiența istorică va obliga aceste state să-și încerce forțele în domenii militar, sau al economiei și ideologiei. Aceleași motive vor face în mod inevitabil ambele state să devină dușmanii Europei. Și este la fel de limpede că ambele state, mai devreme sau mai târziu, vor considera drept recomandabil să caute sprijinul poporului german. Afirm cu toată convingerea că Germania trebuie să evite cu orice preț situația de pion al oricăreia dintre părți.

Aștepta așadar crearea unor împrejurări favorabile pentru începere unor negocieri în care să nu fie degradați ia rolul de pion. Italia îi oferea o astfel de șansă. Iar aceasta devenea tot mai reală.

În noaptea aceea, tancurile diviziilor lui de blindate au bubuit pe drumurile Italiei. Veneau tot mai des informații că Mussolini fusese văzut pe insula Ponza mai târziu în Santa Maddalena din Sardinia. Ce e drept, informațiile ajungeau cu întârziere și soldații lui Student și Skorzeny nu reușeau să se pregătească și să lovească până când soldații care îl păzeau pe Mussolini îl duceau în altă parte, urma devenea din ce în ce mai vizibilă. Până când, la începutul lui septembrie, stațiile germane de ascultare radio au descoperit o activitate mai intensă a stațiilor radio italiene din zona masivului Gran Sasso, ceea ce ar fi putut însemna că dictatorul răsturnat de la putere era ținut acolo. Fără îndoială că nemții obținuse informații suplimentare care confirmau bănuiala că închisoarea ducelui este hotărâtă „Campo Imperatore”, construit în 1938 pe un vârf de munte. Locul fusese admirabil, căci acolo ducea un singur drum: o linie de cale ferată care era, firește, foarte ușor de blocat. În afară de aceasta, nemții știau foarte puțin despre acest loc, dar reușiseră să găsească un turist care își petrecuse într-o iarnă concediul acolo, la hotel „Campo Imperiale”. Dar nu-și mai amintea mare lucru și o soluție ar fi fost zbor de recunoaștere. Însă aceasta ar fi putut să-i alerteze pe paznicii lui Mussolini. S-a luat altă decizie: bombardierul Heinkel *He 111*¹, dotat cu un aparat fotografic automat va zbura peste Gran Sasso

¹ **Heinkel HE 111**, avion de bombardament construit în cea de-a doua jumătate a anilor '30 pentru necesități civile și militare (primul prototip lansat la aer la 24 februarie 1935), în timpul testărilor a dezvoltat o viteză mai mare decât majoritatea avioanelor de vânătoare de până atunci. Avionul în versiunea militară *He 111B-1*, achiziționat de Luftwaffe în a doua jumătate a anului 1936, dezvoltat la viteză maximă de 340 km/h și putea să transporte o încărcătură de 1.500 kg bombe pe o distanță de 900 km. Testările în lupte s-au efectuat în timpul războiului civil din Spania și au demonstrat că este un avion destul de rapid (350 km/h cu încărcătură de 750 kg bombe) și destul de puternic înarmat cu mitraliere MG 15 calibru 7,9 mm) pentru a zbura fără escortă de avioane de vânătoare. Versiunile următoare (cea mai frecvent produsă a fost *He 111H* - 5.000 de bucăți) au fost dezvoltate, capacitatea de transport de bombe a fost mărită, la fel armamentul și viteza, și au fost larg folosiți timpuriu

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

la o înălțime de peste 5.000 m, astfel încât nu va fi identificat de italieni, iar obiectivele lui puternice vor face fotografiile destul de clare pentru a recunoaște toate obiectivele de pe vârful muntelui.

La 8 septembrie, Skorzeny și adjunctul lui, Karl Radi, au decolat într-un zbor care s-a dovedit apoi destul de dramatic. Cu treizeci de kilometri înainte de țintă descoperit că aparatul de fotografiat nu funcționează, probabil din cauza temperaturii scăzute, la care nu era adaptat. Așadar, nu le rămânea altceva decât să facă fotografiile cu alt aparat printr-un orificiu, după ce au deschis un mic hublou în pardoseala cabinei. Dar niciunul din ei nu era pregătit pentru frigul de la acea înălțime. Aveau pe ei vestoanele de vară, în cabina avionului temperatura era în jur de zero grade, iar vântul înghețat care pătrundea prin deschizătura din pardoseală făcea să fie foarte dificil să țină aparatul cu degetele amorțite de frig. Cu toate acestea, au reușit să facă vreo câteva zeci de fotografii în timpul celor două survolări ale vârfului Gran Sasso. Skorzeny a examinat muntele cu mult scepticism. Pereții abrupti erau extrem de greu de forțat. Membrii comandoului au trebuit să se cațare ore în șir și ar fi fost văzuți cu ușurință pe stâncile golașe. Coborârea în apropierea hotelului cu ajutorul parașutelor, chiar dacă s-ar fi făcut de la cea mai mică înălțime posibilă, 60 m, era absolut imposibilă, căci terenul pe care ar fi putut ateriza parașutiștii era prea mic. La un moment dat, privind prin obiectivul aparatului, Skorzeny a zărit o mică luncă în pantă blândă pe partea stâncoasă a râpei. Era unicul loc unde ar fi putut ateriza planoarele.

În acea zi, pe Skorzeny și Radi îi mai aștepta și altă surpriză. Pe când se întorceau, au zărit o formație de avioane aliate care plecau după ce le bombardaseră aeroporturile, dar piloții, spre norocul lui Skorzeny, nu zăriseră avionul izolat *He 111*. S-a constatat și că pagubele pe care le provocaseră erau neînsemnate și nu îi deranjau în pregătirea operațiunii care urma să aibă loc în ziua de 12 septembrie la ora 14.00.

În zorii zilei, de la baza Practica di Mare, au pornit spre Gran Sasso camioanele cu soldați sub comanda maiorului Mors. Misiunea acestora

celui de-al Doilea Război Mondial nu numai ca bombardiere. *He 111H-23* au fost adaptate pentru transportul parașutiștilor, în timp ce alte avioane transportau rachete autopropulsate *Hs293* și bombazatoare *V-1*. Construcția cea mai originală a fost *He 111Z Zwilling*, folosit la ridicarea uriașelor planoare Messerschmitt *Me 321*, care a luat naștere prin unirea a două cabine *H6* printr-o placă centrală cu lungimea de 6,15 m și avea și un al cincilea motor.

Date tactico-tehnice (*He 111H-16*): 2 motoare cu puterea de 1.350 CP fiecare, anvergura 22,6 m, lungimea 16,4 m, greutatea maximă la decolare 14.000 kg, viteza max. 435 km/h, raza de acțiune 1.950 km, armament: o mitralieră automată *MG 131* calibru 13 mm, o carabină automată dublă *M 81* calibru 7,9 mm, un tun *MG 55* calibru 20 mm, bombă până la 2.000 kg.

BOGUSI AW WOLOSZANSKI

era să pună stăpânire pe gara de cale ferată din vale și să ajungă în vârf, unde, caz de nevoie, să acorde sprijin comandoului, care urma să aterizeze cu parașutele în micuța poiană și să le asigure calea de întoarcere. La ora 13.00, planoarele au decolat în trei grupuri, sub comanda locotenentului von Berlepsch. Parașutiștii generalului Kurt Student zburau cu planoarele din grupul unu și trei, SS-iștii lui Skorzeny, în planorul doi. Se presupune că generalul luase această decizie pentru ca soldații lui să aterizeze primii și, până să reușească SS-iștii să iasă din planoare, să atace deja hotelul și să-l elibereze pe Mussolini. Dar nu se gândise că și de astă dată Skorzeny îl va păcăli.

Căpitanul Langguth, pilotul avionului *Ju 52/3m*, care remorca primul planor, observa neliniștit muntele care se înălța la o înălțime de 1.300 m nu departe de aeroport. Avionul lui se înălța prea încet și exista pericolul să nu atingă altitudinea de zbor suficientă înainte să se apropie de peretele muntelui. A decis așadar să zboare în cerc, până va ajunge la altitudinea necesară. Trebuia să păstreze tăcerea absolută radio, dar era absolut convins că și celelalte avioane vor face aceeași manevră ca și el. Dintr-odată a observat cu uimire că avioanele și planoarele celeilalte grupe, în care era echipa de comando a lui Skorzeny, nu îi urmaseră exemplul, ci porniseră pe drumul cel mai scurt spre munte. În felul acesta, Skorzeny a ajuns în frunte, deși risca să nu treacă peste vârf.

Când a ajuns la câteva zeci de metri deasupra luncii de pe vârful Gran Sasso, Skorzeny și-a dat seama că suprafața acesteia era mult mai rea decât presupusese, iar panta mult mai abruptă. Dar nu mai aveau ce face.

— Aterizare de urgență!, i-a strigat el pilotului, locotenent Meyer-Wehner. Că mai aproape de hotel!

Pilotul n-a stat pe gânduri. A înclinat avionul spre aripa dreaptă și coborând rapid s-a apropiat de luncă; de la acea înălțime, aceasta semăna cu o policioară de stâncă. Chiar înainte de a atinge pământul a dat drumul parașutelor care trebuiau să susțină planorul. Zguduitura puternică i-a aruncat într-o parte. A urmat un zgomot asurzitor de crengi rupte și de scrâșnete. Au avut impresia că se vor sfărâma în mii de bucăți. Planorul s-a mișcat înainte câteva secunde, țopăind pe denivelările terenului, apoi s-a înclinat pe o aripă și a murit. Membrii comandoului care își acoperiseră capetele cu brațele, protejându-se împotriva loviturilor, au sărit de pe băncile de lemn din mijlocul cabinei și au țâșnit afară pe ambele uși. S-au lipit de pământ cu armele în poziție de tragere, ca să acopere aterizarea celorlalți planoare, dar din clădire nu s-au auzit

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

împuşcături. Radiotelegrafistul a raportat că maiorul Mors informase că oamenii ocupaseră gara şi se îndreaptă spre vârful muntelui.

În continuare este greu de descris desfăşurarea misiunii, căci relatările rămase sunt contradictorii. Probabil că membrii comandoului lui Skorzeny, fără să-i mai aştepte pe paraşutiştii lui Student, au pornit spre hotel strigându-le carabinierilor italieni uluiţi *Mani in alto!* Aceştia au amuţit şi au rămas în faţa intrării cu armele îndreptate în jos, neştiind dacă trebuie să tragă sau să facă ce li se spusese şi să se ridice mâinile deasupra capetelor. Nemţii le-au luat armele, le-au spus să se întindă pe jos şi i-au rostogolit cu lovituri de picior în hol, unde l-au văzut pe radiotelegrafist, care bătea cu degetele tremurând în clape. Unul dintre nemţi a dat cu piciorul în scaunul de sub el şi l-a răsturnat la pământ, Skorzeny a distrus staţia cu câteva focuri de armă. Au înţeles curând că se află într-o încăpăre de unde nu pot ajunge la etajele superioare ale hotelului. Au pornit în fugă pe scări. Au ieşit pe uşă. În poiană aterizau următoarele planoare. Pilotul unuia dintre ele aterizase prea violent şi avionul se sfărâmasese, dar nimeni nu păţise nimic.

Skorzeny a văzut că intrarea în hotel se află după colţul clădirii şi au luat-o cu toţii la fugă în acea direcţie. Dar aleseseră un drum greşit. Poteca s-a terminat brusc şi nu era nicio uşă. În faţa lor se înălţa zidul unei terase cu o înălţime de 2, - 3 m. Unul dintre soldaţi s-a aplecat puţin şi s-a sprijinit cu mâinile de zid. Skorzeny, cel mai înalt dintre toţi, şi-a aruncat arma peste umăr, a sărit pe umerii soldatului şi s-a apucat cu mâinile de balustradă. S-a ridicat în mâini şi şi-a trecut un picior peste balustradă. Timp de câteva secunde a rămas aşa, absolut fără apărare, până când a reuşit să sară pe terasă şi să-şi ia arma de pe umăr. Din fericire, italienii erau prea uluiţi ca să-şi organizeze apărarea. Nu s-a arătat niciun în uşa larg deschisă. Era linişte şi numai din spatele atacatorilor se auzeau comenzile adresate paraşutiştilor.

Skorzeny a examinat rapid faţada clădirii. La etajul întâi, în dreptul ferestrei deschise, a zărit silueta cunoscută a lui Mussolini, care, parcă ignorând pericolul, privea cu interes acţiunile comandoului german.

— La o parte de la fereastră!, a strigat Skorzeny, temându-se că Il Duce ar putea fi lovit de un glonţ în timpul schimbului de focuri.

Pe terasă au ajuns şi alţi câţiva membri ai comandoului şi au pornit împreună spre uşă, dar în acel moment a apărut acolo un grup mare de soldaţi italieni, care fugeau în panică din clădire. După câteva împuşcături în aer, s-au răspândit, iar Skorzeny în fruntea câtorva soldaţi a început să urce scara spre etajul de sus. După ce au străbătut coridorul plin de ofiţeri şi soldaţi italieni, Skorzeny a găsit încăperea în care era ţinut Mussolini.

— Duce, m-a trimis Fuhrer-ul! Sunteți liber!, a strigat el.

Se spune că Il Duce l-ar fi îmbrățișat și ar fi spus:

— Știam eu că prietenul meu Adolf Hitler nu mă va părăsi la greu!

Situația era sub control. Indiferent de aversiunea și disprețul față de

soldatii italieni din relatarea lui Skorzeny, adevărul este că niciunul din ei nu a recurs la armă și singurii care au fost răniți au fost soldații germani din planorul zdrobit.

Rămânea de realizat întoarcerea, care ar fi putut fi mai dificilă decât atacul, că nemții nu știau dacă italienii de la „Campo Imperatore” sau soldații care apărau gara din vale nu reușiseră să cheme ajutoare. Skorzeny elaborase câteva variante de întoarcere. Prima prevedea ca soldații să coboare în vale cu Mussolini pe cale ferată eliberată de soldații maiorului Mors și să meargă la aeroportul din Aquila din Abruzzi din apropiere, care va fi ocupat din timp și menținut până în momentul în care vor decola de acolo trei avioane *He 111*, dintre care unul l-ar fi luat pe ducele soldații, iar celelalte ar fi făcut cercuri în aer, acoperind decolarea și ținând armata italiană la distanță. Dar nu reușiseră să stabilească legătura radio cu unitatea care trebuia să ocupe aeroportul. În această situație, trebuiau să renunțe la acest plan.

A doua variantă prevedea ca de pe câmpul de lângă gara din vale să decoleze un mic avion Fieseler *Storch*¹, în care se va urca Mussolini. Era varianta cea mai puțin riscantă, dar vorbind la telefon cu soldații din gară, Skorzeny aflase că avionul care aterizase acolo se avariase. Mai rămânea așadar a treia variantă.

Deasupra hotelului se rotea un al doilea avion Fieseler *Storch*, pilotat de căpitanul Gerlach, considerat un pilot de excepție. Dar misiunea pe care urma să o execute era de-a dreptul nebunească. Lunca mică de lângă hotel era ocupată de epavele planelor. Ce e drept, o parte din ele fuseseră înlăturate cu ajutorul soldaților italieni, dar mai rămânea problema decolării. Terenul cobora brusc, iar pista de decolare era foarte scurtă. Cu toate acestea, Gerlach era convins că va reuși. S-a mirat însă când în cabina micului avion, pe lângă ducele s-a înghesuit și uriașul

¹ *Storch Fi 156*, Fieseler - avion german polivalent, lansat la aer în 1936, adaptat pentru decolări și aterizări pe teren accidentat. A fost folosit pe tot parcursul războiului pe toate fronturile pentru misiuni de observare, comunicare, legături, misiuni speciale și transport de răniți. Au fost construite în total 2.549 avioane de acest tip, dintre care multe la uzinele franceze Moranne-Saulnier din Puteaux și la uzinele cehe Mraz (în timpul ocupației germane).

Date tactico-tehnice (*Fi 156C-3*): motor Argus As 10C cu puterea de 240 CP, anvergura 14,25 m, lungimea 9,9, greutatea la decolare 1326 kg, viteza max. 175 km/h, independența de zbor 380-960 km, armament: o mitralieră *MG 15* calibru. 7,92 mm.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Skorzeny. Cele o sută de kilograme în plus erau, în condițiile date, o greutate imensă pentru avioneta micuță și măreau riscul să nu se poată ridica în aer înai de capătul luncii. Dar Skorzeny nu avea intenția să renunțe la zborul împreună Mussolini. În jurnalul său, își comentează decizia riscantă în felul următor:

„Am cântărit cu atenție fiecare aspect al acestei probleme și îmi dădeam perfect de bine seama de marea răspundere pe care o reprezenta faptul că mă adăugam și eu celorlalți doi (Mussolini și pilotul - BW). Dar cum aș fi putut explica faptul că îl lăsasem pe Il Duce să zboare singur cu Gerlach? Dacă s-ar fi întâmplat o nenorocire, nu mi-arfi rămas altceva de făcut decât să-mi trag un glonț cu propriul revolver. Adolf Hitler nu m-arfi iertat niciodată pentru un astfel de deznodământ al misiunii. Dacă nu exista altă posibilitate de a-l transporta pe Il Duce la Roma, era mai bine să împart primejdia cu el, chiar dacă prezența mea mărea. Dacă s-ar fi întâmplat ceva, ne aștepta aceeași soartă”.

În realitate, era vorba despre faptul că nu voia să scape din mână premiul pentru succesul misiunii de la Gran Sasso. Skorzeny, care fără îndoială că nu a jucat un rol așa de important cum își aroga, știa că dacă se va prezenta în fața Hitler alături de Il Duce și va spune: „Iată, acesta este meritul meu, eu l-am eliberat”, nimeni nu va mai îndrăzni să cerceteze cât adevăr este în ceea ce spune el. În primul impuls de bucurie, Hitler îl va recompensa, iar după aceea nimeni nu va mai avea curaj să pună sub semnul întrebării această decizie. Istoria va ține minte pentru totdeauna numele lui. Așadar, a mizat totul pe o carte: va zbura împreună cu Il Duce, iar ce va fi după aceea, nu mai contează. Nimeni nu va îndrăzni să protesteze, căci fără îndoială că Skorzeny se va prevala de ordinul personal al lui Hitler, care îi spusese să aibă grijă de securitatea celui eliberat.

Așa că au intrat în cabina strâmtă: Skorzeny în spate, Mussolini chiar în spatele pilotului. Era el însuși pilot și înțelegea cât se poate de bine ce riscantă este această operațiune.

Motorul urla din toate puterile apoi, după câteva zeci de secunde soldații care țineau de aripi i-au dat drumul. Pilotul dorise să folosească efectul de catapultă, dar nu l-a ajutat cine știe ce. Avionul a început să înainteze anevoie pe lunca înclinată și se apropia repede de prăpastie. Prea repede. Nu căpătase suficientă viteză ca să se poată ridica în aer! Pista de decolare s-a terminat și avionul a început să cadă vertiginos, când o rafală binecuvântată de vânt l-a ridicat. Dar nu pentru mult timp. După o clipă a căzut câțiva metri și roata stângă s-a izbit de stâncă. Botul s-a aplecat în față și părea o pasăre lovită într-o aripă, gata să se prăbușească în prăpastie. Nimeni nu știe prin ce minune au reușit

BOQUSLAW WOTOSZANSKI

să se înalțe din nou, iar de astă-dată un curent de aer mai puternic i-a ridicat suficient, astfel că zona periculoasă formată de stâncile de la Gran Sasso a rămas în urmă. Zburând la o înălțime de 30 m, au ajuns la aeroportul Practica di Mare, unde au mai trăit încă un moment de groază, căci au ajuns la sol cu trenul de aterizare avariat. Din nou Gerlach a făcut minuni, dovedindu-și măiestria și a pus avionul pe pistă în așa fel, încât acesta a rezistat impactului cu betonul. Acolo îi aștepta deja un avion *He 111*, care i-a luat imediat pe Il Duce și pe Skorzeny și i-a dus la Viena, de unde, după o scurtă odihnă, urmau să zboare la „Vizuina Lupului”.

Următorul punct al planului lui Hitler fusese realizat în conformitate cu intențiile sale. Nu este așadar de mirare că abia intrase Skorzeny în hotelul din Viena, undă urmau să petreacă noaptea înainte de călătoria la Rastenburg, că a și primit un telefon de la Himmler, care îl felicita. După aceea a sosit comandantul garnizoanelor locale ca să anunțe că acționează în numele Fuhrer-ului și i-a atârnat la gât Ordinul Crucea de Fier, în rang de cavaler. Și apoi a telefonat și Hitler în persoană.

— Ai realizat o misiune militară care va rămâne înscrisă în istorie. Mi l-ai dat înapoi pe prietenul meu Mussolini. Te-am distins cu Crucea de Cavaler și te promovez la gradul de *Sturmbannfuhrer*¹.

Se părea că Hitler începe să recâștige controlul asupra situației din Italia, care îi alunecase așa de ușor printre degete și va putea să le dea acolo aliaților o lovitură serioasă. Armata lui pusese stăpânire pe capitală, pe principalele orașe și pe puncte strategice ale țării. Mussolini trebuia să-i conducă la luptă pe susținătorii săi, care erau încă destul de mulți la număr. Terenul foarte muntos și liniile de apărare foarte puternice care traversau peninsula făceau ca drumul forțelor aliate spre nord să fie foarte anevoios și sângeros. Iar Hitler intenționa să uimească guvernele Statelor Unite și Marii Britanii cu o acțiune ce-i drept controversată și condamnată de orice stat civilizat, dar Germania nazistă nu ținea seama de nimic dorea să-l arunce în închisoare pe Sfântul Părinte. Într-un anumit sens, Hitler a fost un precursor al terorismului din anii '60 și '70, când au început să fie răpiți politicieni, generali, industriași pentru a zgudui opinia publică și a obliga guvernele la concesii. Același gând îl însuflețea atunci când plănuia răpirea unui ostatic atât de important.

Pentru realizarea acestei misiuni l-a ales pe *Obergruppenfuhrer* Karl Wolff. L-a convocat la „Vizuina Lupului” în ziua de 12 septembrie 1943. A spus atunci²:

¹ Waffen-SS echivalentul gradului de maior.

² Citez cuvintele lui Hitler, după relatarea lui Wolff, care le-a rostit într-un interviu acordat publicației *Neue Bildzeitung* din aprilie 1974.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER



Tun antierian german în fața Vaticanului

— Am altă misiune specială pentru dumneata, Wolff, pe care, prin prisma implicațiilor internaționale, nu pot să ți-o încredințez decât numai și numai dumitale. Nu ai voie să vorbești despre această misiune cu nimeni altcineva în afară de mine. Singura excepție este Himmler, cu care am discutat deja.

Fuhrer-ul avea toate motivele să aibă încredere în Wolff. Acest înalt ofițer SS era șeful Statului Major al Reichsfuhrer-ului SS, atât de apropiat de Himmler, în îi scria scrisori personale semnate „Wolffchen” adică „lupșorul”. Într-una din ele care o pregătise pentru eventualitatea că va avea o moarte violentă, scria: „Pro de această ocazie ca să-ți mulțumesc pentru prietenia ta și pentru inspirația pe care mi-ai dat-o, pentru tot ceea ce reprezinți pentru mine. Pentru personalitatea ta, atât de importantă nu numai pentru mine, ci pentru întregul SS...” și în același stil era toată scrisoarea. Hitler avea încredere în el și considera că nu există ofițer mai bun, căruia să-i poată încredința o misiune atât de delicată și de importantă cum era ocuparea Vaticanului, cu atât mai mult cu cât, la începutul lui septembrie Wolff se afla la Roma în calitate de consilier pe lângă Consiliul Național pe care convocase Hitler în Italia. Sub comanda lui ar fi intrat toate unitățile SS de pe întreg teritoriul țării.

— Doresc să ocupi cu unitățile dumitale Vaticanul cât mai repede cu putință să asiguri arhivele Vaticanului și comorile lui de artă, precum și curia papală, a spus Hitler. Să-l aduci pe papă în nord, ca să nu cadă în mâinile aliaților și să rămână sub influența lor politică. Vreau să-l aduc în

BOQUSLAW WOLOSZANSKI

papă în Germania, dacă se poate sau, în funcție de evoluția politică și militară a situației, în Lichtenstein, care este neutru. Cât de repede poți îndeplini această misiune?

Șocat, Wolff a băiguit că îi trebuie 4-6 săptămâni, ca să elaboreze un plan de acțiune. Hitler a fost de acord, dar a spus că dorește să fie informat amănunțit din două în două săptămâni cu privire la progresul acțiunii.

Cu un an mai înainte, poate că Wolff ar fi acceptat această misiune fără scrupule. Dar era un ofițer mult prea inteligent ca să nu-și dea seama că războiul este pierdut, iar îndeplinirea ordinului lui Hitler în acele condiții ar fi putut să-i aducă o pedeapsă foarte mare după încetarea războiului. Frânarea și tergiversarea unei astfel de acțiuni era o șansă de a-și câștiga „iertarea păcatelor” pentru crimele pe care le comisese în trecut. Nu a îndrăznit totuși să protesteze așa cum stabilise cu Hitler, după două săptămâni i-a înfățișat planul: două mii de soldați SS urmau să pătrundă în Vatican, de unde papa și cardinalii ar fi fost luați imediat cu mașini blindate și duși în Lichtenstein. În același timp, experții germani vor începe să împacheteze comorile de artă păstrate în trezoreriile și depozitele Vaticanului, precum și cele 500.000 de tipărituri vechi și documente din arhive. Hitler a acceptat planul și aștepta cu nerăbdare când va începe Wolff realizarea lui, dar își pierduse deja controlul asupra subordonaților lui, care, simțind că sfârșitul este aproape, începuseră să iasă de sub influența lui. Garda neagră a lui Hitler, formațiunea cea mai fanatică - s-a prăbușit. Ofițerii superiori, cu toată slugărnicia criminală cu care îndeplineau cele mai barbare ordine ale lui Hitler și Himmler, priveau foarte critic la politica superiorilor lor. Ani de zile nu schițaseră nicio mișcare de protest, dar vremurile acelea se duseseră odată cu marile victorii

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Garda rebelă

SS¹, formațiunea creată în anii '20 ca să-l protejeze pe Hitler de adversarii politici și să-i netezească drumul spre putere, părea că va rămâne neclintită alături de conducătorul ei. „Onoarea mea este credința” - această lozincă a devenit călăuză fiecărui SS-ist, cu excepția celor mai înalți conducători și funcționari, care, slujind I cu credință pe Fuhrer, urmăreau cu nelișiște evoluția evenimentelor.

Prima fisură în coeziunea SS a apărut încă din 1939, când în aprilie Hitler a ordonat să se trimită armata la Praga: aceasta însemna ca în interiorul frontierei Germaniei să se găsească primul stat negerman.

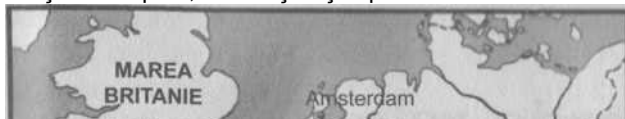
— Hohn, prietene, j-a spus Oberfuhrer Werner Best lui Reinhard Hohn, SS-Standartenfuhrer, în timpul unei plimbări în Berlin, prin Tiergarten, acesta este sfârșitul. Odată cu intrarea în Praga, național-socialismul s-a transformat în imperialism.

¹ SS (*Schutzstaffeln* - Ștafetele de protecție) - unități formate în 1923 sub denumirea de *Stabswach* (protecția conducerii) ca unități de pază ale partidului nazist. Dizolvate după puciul nereușit de la Munchen din 9 noiembrie 1923, au reapărut odată cu reluarea activității de către NSDAP în 1925, primind denumirea de SS. Din 1929, sub conducerea lui Hșinrich Himmler, au început să se dezvol rapid. Drept recompensă pentru participarea decisivă la înfrângerea opoziției interne din NSDAP ziua de 30 iunie 1934 (așa-numitul puci al lui Rohm), la 20 iulie 1934 au dobândit statutul de celulă independentă a partidului. În fruntea SS stătea Reichsfuhrer H. Himmler, care conducea organizația cu ajutorul a 12 birouri (în 1939). Formația mamă era *Allgemeine SS*, organizată după principiul teritorial; fiecare membru SS făcea parte din organizația de la domiciliu, unde făcea toate instructajele. Au fost introduse apoi și unități încazarmate SS. În 1936 s-au creat unitățile militarizate *SS-Verfügungstruppe* (din care în 1940 au luat naștere *Waffen-SS*) și unități care reprezentau rezerva lagărelor de concentrare (*SS-Totenkopfverbände*). În a doua jumătate a anilor '30, SS și-a extins influența politică, fapt ce și-a găsit expresie în ocuparea funcțiilor cheie din forțele de siguranță de către H. Himmler și R. Heydrich, iar în 1936, prin unirea întregii poliții cu SS și numirea lui H. Himmler în funcția de șef al SS și al Poliției Germane. A urmat apoi o creștere economică însemnată a SS, care a creat Direcția Centrală Economico-Administrativă; aceasta coordona numeroase întreprinderi, iar din 1942 supraveghea lagărele de concentrare și folosirea forței de muncă a deținuților. Până la sfârșitul războiului, SS a devenit cea mai puternică organizație în statul totalitar, dispunând de o uriașă forță militară, controla întregul aparat de securitate și (prin membrii care ocupau înalte funcții) administrația statului. Tribunalul Militar Internațional de la Niirnberg a declarat SS organizație criminală.

Această opinie exprimă prima firește temerile și îndoielile intelectualilor care intrau în SS nu numai ca să-și asigure o carieră, ci și din considerente ideologice, căci această formațiune le oferea chintesența național-socialismului. Îndoielile lor cu privire la metodele lui Hitler de a traduce în viață ideile nu puteau să nu aibă influență asupra loialității SS.

Dar divergențe mai importante au apărut mai târziu, când pe frontul de est unitățile *Waffen-SS*¹ au început să sufere pierderi însemnate, iar *Wehrmacht*-ul a început să se retragă sub loviturile puternice ale Armatei Roșii. Ofițerii superiori SS, adepți nemiloși ai ideologiei naziste, au înțeles că în actualele condiții modificate și ideologia trebuie reformată, căci altfel va aduce prejudicii Germaniei. Cuceririle au făcut ca în interiorul frontierelor Reich-ului să se găsească milioane de noi supuși, pe care nazismul îi considera sub-oameni, condamnați la exterminare sau cărora li se dădea în cel mai bun caz șansa să-i slujească pe noii stăpâni, care urmau să se stabilească în țara lor. Fanaticii din SS, care

¹ **Waffen-SS**, unități militare SS formate din unitățile existente încă din 1926 și încazarmate, la dispoziția *Verfügungstruppen*-SS. Prima formațiune SS-VT a fost un regiment de infanterie „*Leibstandarte SS Adolf Hitler*”. În iulie 1940, au fost unite formațiunile de luptă în *Waffen-SS*, care cuprindeau unitățile de front SS și rezervele din lagărele de concentrare. Acestea erau subordonate unei Direcții separate a Conducerii SS (*SS-Führungshauptamt*), deși practic erau subordonate comandamentului *Wehrmacht*-ului. În iunie 1941, existau 6 divizii (*LSSAH*, *Das Reich*, *Wiking*, *Totenkopf*, *SS-Polizeidivision*, *Nord*) și brigăzi, ale căror efective depășeau 220.000 de soldați. Mai târziu, din cauza pierderilor mari, a fost introdusă recrutarea obligatorie. În formațiunile SS serveau și cetățeni din statele aliate ale Germaniei, *volksdeutsche* și voluntari din țările ocupate. În perioada de vârf, *Waffen-SS* număra 900.000 de soldați, dar până la sfârșitul războiului, din cauza pierderilor, numărul acesta a scăzut la aproximativ 580.000. Soldații și comandanții acestei formațiuni s-au remarcat printr-o bestialitate ieșită din comun și prin atrocitățile comise împotriva populației din țările ocupate, a soldaților și a prizonierilor.



RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

realizau cu atâta conștiinciozitate planul pregătirii teritoriilor cucerite pentru coloniștii germani și ucideau cu cea mai mare brutalitate sute de mii de „sub-oameni”, s-au văzut dintr-odată obligați să-i privească altfel. „Dobitoacele rusești” cum erau caracterizați cetățenii Uniunii Sovietice, rezistau celor mai crunte atacuri ale armatelor hitleriste, construiau și produceau arme la fel de bune, uneori chiar mai bune decât ale germanilor, treceau în ofensivă și dădeau lovituri extrem de dureroase unităților SS. Oare aceste pierderi nu ar fi trebuit completate prin recrutări din teritoriile cucerite? Căci din diverse motive, precum ura împotriva bolșevismului, dorința de a-și salva viața sau de a-și proteja familia de moartea prin înfometare sau din motivul mai prozaic al dorinței c[^]e a face carieră, sute de mii, dacă nu chiar milioane de oameni aflați sub stăpânirea germană erau gata să servească în armata Germaniei. Hitler și Himmler nu erau în niciun caz de acord cu așa ceva și cereau reprezentanților lor din teritoriile ocupate să folosească teroarea oarbă, în această situație, chiar și cei mai devotați și nemiloși SS-iști au început să saboteze ordinele primite de la Berlin și să-și aplice propria politică.

Reinhard Heydrich¹, cofondatorul Gestapo-ului și al SD, șeful Direcției Principale a Securității Reich-ului, cel mai lipsit de scrupule executant al politicii de exterminare a populației evreiești, a preluat în aprilie 1941 funcția de adjunct al protectorului Cehiei și Moraviei și a dezlănțuit un val de teroare în această țară. Curând însă și-a dat seama că societatea eră prea înspăimântată și nevoia de a mări producția industrială, deosebit de importantă pentru aprovizionarea armatei germane care lupta în est, impune îmblânzirea regimului. A mărit rațiile de alimente pentru 200.000 de muncitori industriali cehi, a ordonat să se distribuie 200.000 de perechi de ghete muncitorilor din fabricile de armament și a

¹ **Reinhard Heydrich** (1904-1942), SS-Obergruppenfuhrer, eliberat din marina militară în 1931 în urma unei sentințe a Tribunalului de onoare, deoarece a refuzat să se însoare cu femeia pe care o sedusese. A câștigat recunoașterea șefului SS, Heinrich Himmler și, la recomandarea lui, a creat serviciul secret *Sicherheitsdienst* (SD), care l-a ajutat să se lanseze rapid în carieră. În 1934 se afla în fruntea Gestapoului din Berlin. Din 1936 i-a fost subordonată Poliția Siguranței (*Sicherheitspolizei* *Sipo*) și SD, iar din 1939, Biroul Principal de Securitate al Reich-ului (RSHA). L-a ajutat pe Adolf Hitler să-și subordoneze conducerea Wehrmacht-ului, urzind intrigi contra comandanților superiori, care erau împotriva Fuhrer-ului. În august 1939 a elaborat planul de provocări la stația radio Gliwice care a devenit pretextul pentru agresiunea germană în Polonia. La 20 ianuarie 1942 a condus conferința de la Wannsee, al cărei scop era elaborarea celor mai eficiente metode de exterminare a poporului evreu. În martie 1942 a preluat funcția de adjunct al protectorului Cehiei și Moraviei. La 2 mai 1942 a fost rănit în atentatul organizat împotriva lui de un grup de comando cehoslovac parașutat din Marea Britanie. A murit la 4 iunie, într-un spital din Praga, ca urmare a rănilor. Moartea lui a declanșat teroarea în masă în protectorat.

BOGUSLAW WOTOSZANSKI

rechiziționat hotelurile cele mai luxoase pentru a le transforma în case de odihnă pentru cehii care munceau sârguincios pentru armata germană. Politica lui a început să dea rezultate: producția de armament a crescut, ceea ce el i-a raportat cu mare mândrie lui Hitler.

În Danemarca, SS-istul cu cel mai mare grad de acolo, dr. Werner Best, s-a opus terorii nemiloase, demonstrând că aceasta va genera o mișcare de rezistență. Obergruppenfuhrer Gottlob Berger a propus semnarea unui acord de pace cu Norvegia, ceea ce ar fi contribuit la atragerea unor voluntari norvegieni în formațiunile SS. Propuneri asemănătoare au avansat Obergruppenfuhrer Friedrich Jacklen, care a cerut să se recunoască o suveranitate limitată pentru Letonia, ceea ce, după părerea lui, ar fi ajutat ca populația acestei țări să fie folosită mai bine în lupta împotriva bolșevismului. Proiecte identice în legătură cu Rusia și Ucraina au prezentat și alți comandanți SS, dar Hitler și Himmler, din considerențe ideologice, au refuzat net. Ei împărțeau oamenii foarte simplu: în lumea aceasta, sub-umanii, care erau pentru ei slavii, nu aveau dreptul să pășească la război umăr la umăr cu soldații germani. Pe lângă aceasta, se temeau că orice formă de autonomie în teritoriile ocupate va favoriza apariția în acele țări a naționalismului, care, îndemnat la luptă inițial împotriva Rusiei și a bolșevismului, se va întoarce repede împotriva Germaniei. Chiar și atunci când pierderile masive din Waffen-SS l-au obligat pe Himmler să-și dea acordul, în primăvara anului 1943, pentru recrutarea voluntarilor negermani și crearea unei divizii ucrainene SS, a interzis mod categoric ca aceasta să se numească, fie și neoficial, „Ucraina”. La 14 iulie scria: „în legătură cu divizia galițiană, interzic utilizarea denumirii *Divizia ucraineană* sau menționarea naționalității ucrainene”.

Nemulțumirea ofițerilor superiori din SS față de politica șefilor lor își avea originea în convingerea că, închistați în ideologie, nu-și dau seama de amploarea pericolului și duc țara spre catastrofă. SS-iștii revoltați au început să alcătuiască grupuri neoficiale în care să caute o rezolvare proprie pentru această problemă. Ofițerii grupați în jurul lui Arthur Nebe, care avea legături din 1938 cu opoziția din sânul Wehrmacht-ului și al Abwehr-ului, nu vedeau altă soluție decât asasinarea lui Hitler. Un al doilea grup, alcătuit din comandanții Waffen-SS, printre care se găseau chiar și cei mai de încredere ofițeri ai lui Hitler, precum Joseph „Sepp” Dietrich¹, considerau că este suficient ca Hitler să fie înlăturat

¹ **Joseph „Sepp” Dietrich** (1892-1966). SS-Oberstgruppenführer și general Waffen-SS. L-a ajutat pe Himmler să creeze SS. Membru al partidului nazist din 1928. În 1938 a organizat paza statului major de la Berlin, din care a luat naștere garda personală a lui Adolf Hitler: „Leistungsträger SS Adolf Hitler”.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

W

*1



Vase aliate de invazie îndreptându-se spre plaja din Normandia

așa-numitului puci al lui Rohm din iunie 1934. Din 1939 a comandat regimentul de infanterie „LSSAH”; aceste formațiuni au comis multe crime împotriva populației civile și a prizonierilor sovietici în Europa Occidentală în 1940 și în Balcani în 1941, apoi pe frontul de est. J. Dietrich a comandat Corpul I blindate „LSSAH”, apoi Armata a 5-a blindate, iar din septembrie 1944, Armata a 6-a blindate SS, care a participat la luptele din Ardeni, apoi din Ungaria și din Austria. În 1945 s-a predat americanilor. A fost condamnat la închisoare pe viață în 1946 și eliberat în 1955. A fost adus din nord

BOGUSLAW WOLOSZANSKI

de la putere și să se încheie pace cu puterile occidentale. Funcționarii grupați în jurul lui Walter Schellenberg erau gata să meargă chiar mai departe: să-l dea pe Hitler pe mâinile aliaților, dacă aceasta ar fi putut duce la încheierea păcii cu Occidentul. Cei mai mulți dintre funcționarii nemulțumiți din SS, precum Best, Otto Ohlendorf, Jacklen, considerau că sunt necesare reforme, dar erau împotriva unei loviturii de stat. Și mai rămânea încă un grup foarte numeros alcătuit din oameni precum Emst Kaltenbrunner sau Heinrich Muller, care stăteau în continuare neclintii alături de Fuhrer și erau gata să nimicească în cel mai brutal mod orice manifestare de opoziție sau abatere de la linia oficială.

Pe toți îi unea un singur lucru: frica de a acționa împotriva puterii. Poate că știau prea bine cât de cumplită este mașinăria care veghează la coeziunea partidului nazist, pentru a se alătura în mod activ vreunui complot. Nu puteau să se bazeze decât pe faptul că altcineva va executa pentru ei sarcina cea mai dificilă: va înlătura pe Hitler și atunci ei vor prelua cârma evenimentelor în mâinile lor.

Această teamă trebuia să cedeze locul conștientizării faptului că cel de-al Treilea Reich se destramă și va veni curând ziua când rușii vor intra în Berlin. Nu vor avea nicio milă pentru soldații în uniforme negre. Comandanții SS care luptau în est se putuseră convinge de acest lucru cu ochii lor, găsind cadavrele SS-iștilor care ajunseseră în mâinile soldaților sovietici și mai ales ale partizanilor. Mutilările cumplite arătau că muriseră încet și în suferințe de nedescris. În cel mai bun caz, puteau conta pe un proces sumar și ștreang. Înțelegeau că meritaseră pe deplin aceasta pentru ceea ce făcuseră în fiecare oraș din Bielorusia, Ucraina și Rusia. Nici în vestul Europei situația lor nu era mai bună. Aliații, care nu mai cunoscuseră niciodată crime atât de atroce și de asemenea amploare, poate că s-ar fi purtat ceva mai blând, dar deznodământul ar fi fost același: condamnarea la moarte. Iar această amenințare a devenit foarte reală după 6 iunie 1944, când armatele engleze și americane au debarcat în Normandia.

În fața invaziei iminente, Germania nu avea decât o singură șansă: să concentreze diviziile de blindate în apropierea locației unde se bănuia că va avea loc debarcarea armatelor aliate. Numai în felul acesta, lovind imediat, puteau zdrobi unitățile încă slabe, lipsite de blindate și de artilerie grea ale forțelor de desant. Acesta era planul mareșalului Erwin Rommel, comandantul Armatei „B”, care urma să preia greutatea principală a luptelor de artilerie cu armatele aliate. În Franța, nemții aveau zece divizii de blindate, dintre care trei fuseseră repartizate Grupului de

În fața tribunalului german și condamnat la 9 luni închisoare pentru asasinarea unui membru SA înainte de război.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Armata „G” din sudul țării, iar una staționa în zona Anvers. Dar celelalte șase reprezentau o forță suficientă pentru respingerea invaziei. Dacă ar fi fost poziționate și utilizate în mod corespunzător...

Comandantul șef al armatelor germane din Occident, feldmareșalul Gerd von Rundstedt¹ considera că, în situația în care nu se știe unde vor lovi aliații, cel mai bine ar fi ca diviziile să se afle în preajma Parisului, adică la 150 km de țărmul normand. Era de părere că pădurile din jurul Parisului reprezintă o protecție bună împotriva atacurilor aeriene. Pe lângă aceasta, tancurile ascunse printre copaci puteau fi folosite împotriva forțelor aeriene de desant în interiorul Franței, iar în cazul unui desant pe țărmul mării, cei 150 km ar fi putut fi parcurși în câteva ore. Rommel nu era de acord cu această decizie. Experiența lui îi spunea că tancurile trebuie poziționate cât mai aproape de locul presupus al invaziei.

— Este mai bine să ai o singură divizie la locul debarcării în ziua debarcării decât trei divizii acolo trei zile mai târziu, încerca el să-l convingă pe Rundstedt, dar fără succes. Disputa se înfierbântase până acolo, încât Hitler a trimis în Franța un mediator - pe inspectorul armatelor de blindate, generalul Heinz Guderian. Acesta a sosit la sediul lui Rundstedt în martie 1944 și, după ce i-a ascultat argumentele, i-a dat dreptate, ceea ce nu a pus capăt disputei.

Hitler a împăcat cele două părți, luând decizia cea mai proastă din toate: patruzeci de divizii de blindate au fost luate de sub comanda lui Rundstedt și puse sub comanda directă a Comandantului Suprem al Wehrmacht-ului (OKW). Aceasta însemna că ele puteau fi trimise în luptă numai după ce se obținea acordul Führerului.

La 6 iunie, când s-a dat semnalul debarcării aliaților, feldmareșalul Rundstedt a trimis imediat acolo două divizii blindate: divizia 12 SS „Hitlerjugend”, care staționa între Paris și Caen, și „Panzer-Lehr- Division”. În același timp, a raportat la Comandamentul Suprem al Wehrmacht-ului, informând destul de neclar despre debarcarea aliaților.

¹ **Gerd von Rundstedt** (1875-1953), feldmareșal, unul dintre cei mai remarcabili comandanți germani, în timpul campaniei din septembrie din Polonia a comandat Grupul de Armate „Sud”. În 1940 a comandat Grupul de Armate „A”, care a jucat un rol esențial în zdrobirea apărării aliate. În 1941, a comandat Grupul de Armate „Sud”; în decembrie același an a fost demis din funcție. A revenit în serviciul activ în martie 1942, preluând comanda zonei de operare „Vest”; de la jumătatea anului 1943 a întreprins acțiuni energice pentru pregătirea țărmului Franței în vederea rezistenței împotriva trupelor aliate. După atentatul împotriva lui Hitler din iulie 1944 a fost reținut puțin timp; exonerat de învinuire a revenit la 5 septembrie 1944 în funcția de comandant principal al zonei „Vest”. Deși competențele lui fuseseră foarte mult îngrădite de Hitler. În martie 1945 a ajuns prizonier la britanici, dar, pentru că nu s-au găsit motive să fie acuzat de crime de război, a fost eliberat.

BOGUSLAW WOŁOSZANSKI

Între timp, Alfred Jodl, șeful statului major al comandamentului din *Oberkommando der Wehrmacht*, furios că Rundstedt a trecut peste el, a dat ordinul ca diviziile să fie oprite. Comandantul șef al armatei din Franța nu putea decât să facă apel la Hitler, dar acesta dormea. La ora 10.00, când s-a trezit, a aprobat ordinul lui Jodl. În momentul decisiv, pe plaja din Normandia au lipsit tancurile care ar fi putut decide soarta celei mai mari operațiuni de desant din istoria lumii. Ce e drept, Hitler și-a schimbat părerea chiar în aceeași zi și a fost de acord să se trimită tancurile, dar orele pierdute nu au mai putut fi recuperate. Avioanele aliate au întârziat deplasarea armatelor germane în așa măsură, încât diviziile de blindate au străbătut distanța de o sută de kilometri în câteva zile, iar în acest timp unități de desant s-au consolidat pe plajă.

La 29 iunie, Rommel și feldmareșalul Rundstedt au încercat pentru ultima dată să obțină de la Hitler împuterniciri mai extinse și libertate mai mare de acțiune pentru comanda armatei din Normandia. S-au dus la • ediul Fuhrer-ului de la Obersalzberg. Acolo au așteptat timp de șase ore în anticameră. Discuția a fost scurtă: nu au primit nimic! Hitler era în continuare convins că invazia din Normandia este un tertip al aliaților, care are drept scop să-i inducă în eroare și să-l facă să trimită acolo toate blindatele, pentru ca între timp să poată executa adevărata debarcare în zona Pas de Calais, unde nu vor mai fi blindate.

—Acesta este începutul sfârșitului!, a strigat Rundstedt în timpul convorbirii telefonice cu șeful OKW, feldmareșalul Keitel.

Știa perfect cât de gravă este situația pe plajele din Normandia și cât de repede vor reuși aliații să-și refacă forțele. Nu credea că lovitura va putea avea loc în altă parte. Scos din răbdări, se străduia să salveze ceea ce - după cum se părea - nu mai putea fi salvat.

— După părerea dumneavoastră, ce trebuie să facem?, a întrebat Keitel.

— Să încheiem pace, năărăule!, a răcnit Rundstedt. Ce altceva mai puteți să faceți?

Jignit, Keitel a făcut ceea ce făcea întotdeauna în astfel de situații: s-a dus la Hitler și l-a pârât pe comandantul armatei germane din Franța. Hitler, deja supărat pe Rundstedt, n-a stat mult pe gânduri și l-a trimis în locul lui, în calitate de comandant șef, pe Gunther von Kluge.

Acesta nu-l iubea pe Rommel. Știa că nici Hitler nu-l simpatizează în mod deosebit, dar s-a decis să-l păstreze pe comandantul Grupului de Armate „B” datorită experienței lui și a cunoașterii situației de pe front, în timpul primei întâlniri dintre ei nu și-a ascuns antipatia față de celălalt.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

— Domnule feldmareșal Rommel, și dumneavoastră va trebui să-mi îndepliniți fără comentarii ordinele, a spus Kluge. Acesta este cel mai bun sfat pe care pot să vi-l dau.

Rommel s-a revanșat oferindu-i alt sfat:

— Vă rog să nu luați nicio decizie până nu vă întâlniți cu comandanții și soldații și nu faceți o inspecție pe front.

Kluge a decis să urmeze acest sfat și a plecat într-o vizită de două zile pe front.

Pe peninsula Contentin, americanii aveau deja 14 divizii, cărora nemții le puteau opune numai 6. În partea cealaltă a frontului, lângă Caen, britanicii reluasera atacul împotriva orașului, care era un important nod de comunicare. Forțele germane se epuizau într-un ritm rapid. Până la 7 iulie, germanii au pierdut 80.783 de soldați: morți, răniți, dispăruți și luați prizonieri. Pierderile aliaților erau de asemenea mari: 61.732 de soldați, dar între timp din Marea Britanie mai sosiseră 79.000 de soldați. Kluge începea să înțeleagă ce voise să-i spună Rommel, când îi sugerase să facă cunoștință cu situația de pe front. Războiul din Franța era pierdut. Rommel își trăgea propriile concluzii, deși nu cunoștea tot tabloul disproporției de forțe, care se adâncea în fiecare zi în defavoarea Germaniei, că pe plajele din Normandia soseau alte forțe, oameni, arme și tancuri. Era suficient să privești de sus ca să vezi de ce superioritate dispuneau aliații. Avioanele lor stăpâneau cerul, iar soldații și comandanții germani nu puteau face decât ca țărâna - să aștepte să plouă -, adică să spera că se va lăsa ceața sau se va înnora, pentru ca pozițiile lor să fie protejate împotriva bombardamentelor și a tunurilor aliate. În ziua Z aliații puteau să arunce în luptă 3.482 de avioane de vânătoare și 2.546 de bombardiere, în timp ce Germania avea 420 de avioane de vânătoare și 400 de bombardiere. Superioritatea aliaților era, așadar, zdrobitoare. Raidurile aliaților împotriva rafinăriilor și a depozitelor de combustibil lipsiseră Luftwaffe de rezervele necesare. Kluge, care era de mult timp împotriva lui Hitler, inițiat în multe atentate împotriva Fuhrer-ului, deși nu avusese niciodată curajul să ia parte la ele, salvându-l în felul acesta pe Hitler de la moarte, după această inspecție a fost nevoit să-i dea dreptate lui Rommel. Din punct de vedere militar, lupta din Franța nu avea succes, iar frontul nu putea rezista mai mult de trei săptămâni.

Feldmareșalul Erwin Rommel a înțeles că paharul amărăciunii a dat pe dinafară. Era supărat pe Hitler pentru că îi nimicise trupele de elită din Afrika Korps, care în momentul hotărâtor nu primiseră cantitatea necesară de muniție, armament și echipamente și după aceea, cât au mai continuat luptele din Africa Nord-Vest, nu s-a decis să evacueze mai repede unitățile atât de valoroase, condamându-le la pieire. El, cel care



La câteva zile după ocuparea capetelor de pod - noi unități sosesc în

Normandia

Îl slujise cu credință pe Hitler în toți acești ani, care îi dăruise victoria din Franța când își condusesese în luptă cu atâta măiestrie Divizia a 7-a, după aceea în deșertul libian, s-a decis să pornească împotriva Fuhrer-ului. Numai disperarea putea să-l îndemne pe acest soldat credincios la o asemenea decizie. Probabil că acest lucru s-a întâmplat la jumătatea lunii iunie, la câteva zile după invazia aliaților, după sosirea lui Hitler la Chateau de la Roche Guyon, sediul feldmareșalului. Cu siguranță că atunci ar fi fost arestat și executat, dacă incredibilul noroc care îl însoțise ani la rând și îl ferise pe Hitler de atentate, nu l-ar fi protejat și acum. În ultima clipă și-a schimbat intenția și, în loc să se ducă la castel, s-a dus la sediul comandamentului din apropiere de Soissons. Rommel nu a renunțat la intenția lui de a-l răsturna pe Hitler de la putere, dar a făcut-o de astă-dată mai planificat și mai chibzuit.

Pe 9 iulie a ordonat locotenent-colonelului Caesar von Hofacker, unul dintre comandanții militari ai opoziției din Occident, să ia legătura cu aliații în numele lui și să-i informeze că armata germană va întrerupe

QAA

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

războiul din proprie inițiativă și se va retrage în Reich. Aceasta se referea la Wehrmacht, dar Rommel nu știa cum se vor comporta trupele SS. În Franța se afla staționat și corpul de elită I blindate SS, comandat de „Sepp” Dietrich și Corpul al II-lea blindate SS al lui Paul Hausser. Acestea două numărau împreună șase divizii de blindate și ar fi putut fi folosite de Hitler pentru a înăbuși revolta din Wehrmacht. Ce e drept, se poate presupune că la urechile lui Rommel ajungeau și nemulțumirile ofițerilor superiori din Waffen-SS, care se temeau să nu-și piardă trupele de elită și se gândeau și ei să se retragă în spatele liniei Siegfried. Dar trebuia să fie sigur în această privință. De aceea, s-a urcat neîntârziat în mașină pentru ca, sub pretextul unei călătorii de inspecție, să viziteze unitățile SS și să discute cu comandanții lor. Unul după altul, aceștia au fost de acord să se întoarcă împotriva lui Hitler. Chiar și ofițerii devotați Fuhrer-ului, precum „Sepp” Dietrich, erau gata să se revolte. Li s-a alăturat și SS-Obergruppenfuhrer Paul Hauser, care preluase comanda Armatei a 7-a.

În noaptea de 16 spre 17 iulie Rommel a ajuns la sediul lui Wilhelm Bittrich, SS-Obergruppenfuhrer, care după Hauser preluase Corpul al II-lea blindate SS.

— Informațiile mele nu se limitează numai la Normandia, domnule feldmareșal, a spus Bittrich, când Rommel l-a întrebat care este situația pe frontul de est. Văd că în fiecare zi cât de lipsită de sens este moartea tinerilor noștri, pentru că primim comenzi greșite de la superiorii noștri. Din acest punct de vedere, în viitor nu voi mai îndeplini ordinele absurde și voi acționa așa cum îmi va impune situația.

Abia atunci, auzind cât de furios este comandantul Corpului al II-lea blindate, Rommel s-a decis să-și dezvăluie scopul vizitei.

— Îmi dau seama că nu mai puteți acționa în continuare în felul acesta, a spus el. Am sesizat anumite intenții ale inamicului și trag nădejde că ne vom putea realiza planul de retragere din Franța ocupată în spatele liniei Siegfried¹.

— Domnule feldmareșal, a spus Bittrich imediat, dacă este așa de simplu, eu și Corpul II Blindate SS suntem cu dumneavoastră. Comandanții mei gândesc exact la fel ca mine.

Rommel avea motive să fie mulțumit. Își atinsese scopul. Îi avea de partea sa pe cei mai mari și mai puternici comandanți de unități din Occident. Dar condiția pe care o puseseră ca să acționeze alături de el fusese să nu se atingă de Hitler. Niciunui dintre ei nu-i trecea prin minte că ar fi putut ridica mâna împotriva Fuhrer-ului. Considerau că

¹ Linia Siegfried - sistem de întăriri germane ridicate de-a lungul frontierei germano- franceze,

HOGUSLAW WOLOSZANSKI



Rommel în timpul inspecției unităților care apărau Normandia

dacă îl vor pune în fața unui fapt împlinit, adică a retragerii armatei din Franța, aceasta va schimba total cursul războiului și le va da posibilitate germanilor să se concentreze în totalitate împotriva dușmanului cel mai important: Armata Roșie. Dar curând această condiție avea să se întoarcă împotriva lor.

În Germania, colonelul Claus conte von Stauffenberg¹ pregătea un atentat împotriva lui Hitler. Intențiile lui scăpaseră nedepistate de serviciile de securitate, căci intrase în cerul complotiștilor relativ târziu, iar infirmitatea îl elibera de suspiciuni. În aprilie 1943, în timpul serviciului din Tunisia, fusese grav rănit de mitralierele avioanelor de vânătoare

¹ **Claus Schenk, conte von Stauffenberg** (1907-1944), colonel german. În timpul luptelor din Polonia și din Franța a servit în Divizia a 8-a blindate. În 1943 a fost delegat în Tunisia, unde a servit în Divizia a 10-a blindate. A fost rănit grav de două avioane de vânătoare aliate. După câteva luni petrecute într-un spital militar, s-a întors la Berlin cu hotărârea de a organiza un atentat împotriva lui Hitler. A stabilit contacte cu complotiștii și împreună cu generalii Ludwig Beck și Carl Gerdler a pregătit planul de ocupare a principalelor instituții. La 16 iulie, complotiștii au decis că atentatul va trebui să aibă loc indiferent de prezența altor ofițeri superiori. La 20 iulie 1944, Stauffenberg, chemat la raport la sediul din Kętrzyn ca șef al Statului Major al Armatei de rezervă (de la 1 iulie anul acela pus bomba, a cărei explozie însă l-a rănit numai ușor pe Hitler. Arestat în ziua de 21 iulie la ora 23

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

inamice: își pierduse mâna dreaptă, două degete de la mâna stângă, ochiul stâng și în plus, schielele îi atinseseră un genunchi și ochiul drept, în timpul convalescenței, ajunsese la concluzia că trebuie să se pună capăt acestui război atroce, care provoca atâta nefericire și ducea poporul german la pieire.

În iunie 1943, după ce i s-au vindecat rănile și s-a întors în serviciul activ, a fost numit șef de stat major al Armatei de Rezervă, care răspundea de interiorul țării, de combaterea desanturilor aeriene ale dușmanului și de pregătirea de luptă a soldaților pentru front. În toamna anului 1943, când înfrângerea Germaniei devenise evidentă, Stauffenberg a stabilit legătura cu opoziția, evitând să fie demascată de serviciile de securitate. A dobândit încrederea și sprijinul lui Heinrich Himmler, care, neștiind nimic despre intențiile lui, considera că un ofițer infirm, a cărui misiune de experimentat în serviciul țării, trebuie să fie promovat. La jumătatea lunii iunie 1944, când generalul Guderian a afirmat că în Statul Major General trebuie să fie promovați ofițeri tineri și capabili, care să aibă și experiență de front, iar Stauffenberg ar trebui să fie șeful acestui stat major, Himmler i-a prezentat această opinie lui Hitler.

Poziția șefului Statului Major al Armatei de Rezervă crea condiții favorabile pentru executarea atentatului. Stauffenberg avea acces la Hitler, căci era invitat adesea la consfătuiri, iar Armata de Rezervă care se afla sub comanda lui putea să pună stăpânire pe situație imediat după înlăturarea Fuhrer-ului.

Curând, în jurul lui Stauffenberg s-au adunat ofițerii decise să scape de Hitler. Până atunci nu avuseseră nimic comun cu opoziția, fuseseră soldați loiali, cu merite în lupta pentru Fuhrer și țară. Aceasta le ușura misiunea, căci erau în afara oricăror bănuieli ale Gestapoului. Căpitanul armatei de blindate, baronul Axel von dem Bussche, a fost de acord să execute un atentat sinucigaș în timp ce i se prezenta lui Hitler noua uniformă și accesorii. În acest scop, trebuia să-și pună într-un buzunar secret al combinezonului o puternică încărcătură explozivă, care urma să acționeze la patru secunde după apăsarea pe declanșator. Dar în ianuarie 1944, până să prezinte uniforma, Bussche și-a pierdut pe front ambele picioare, iar dispozitivul a fost distrus în timpul unui bombardament al Berlinului.

Misiunea îndepărtării Fuhrer-ului a fost preluată de căpitanul Eberhard von Breitenbuch. La 11 martie 1944, în timp ce îl însoțea pe feldmareșalul Ernst Busch, a sosit la o conferință cu un pistol ascuns în buzunarul vestonului. Dar în ultima clipă nu a mai fost lăsat să intre în cabinetul lui Hitler.

BOOUSLAW WOLOSZANSKI

Atunci a venit rândul lui Stauffenberg. La 11 iulie 1944, a fost convocat la vila lui Hitler din Obersalzburg, unde trebuia să raporteze situația noilor unități ale Armatei de Rezervă. Ordinul pe care îl primise de la șefii organizației „Orchestra Neagră”, generalii Ludwig Beck¹ și Cari Gordeler² spunea că trebuie să-i ucidă în același timp pe cei mai apropiați colaboratori ai lui Hitler: Heinrich Himmler și Joseph Goebbels, ceea ce ar fi ușurat preluarea Berlinului și înfrângerea opoziției unităților care ar fi rămas loiale lui Hitler. Nici la 11 iulie, nici în zilele următoare, preajma lui Hitler nu s-au aflat colaboratorii lui. Stauffenberg nu a apăsat pe declanșatorul bombeii.

La 15 iulie a primit următoarea convocare la sediul lui Hitler. De astădată trebuia să meargă la „Vizuina Lupului” pentru a raporta situația cu recrutarea unităților care urmau să fie trimise pe frontul de est. Complotiștii au hotărât că nu se mai poate aștepta și trebuie să se execute atentatul, indiferent dacă Himmler și Goebbels sunt acolo sau nu.

Între timp, în Franța, în dimineața zilei de 17 iulie, feldmareșalul Erwin Rommel după ce își încheiase inspecția care decursese atât de bine, pornise cu mașina înapoi, spre sediul său. Mergea cu o mașină decapotabilă pe un drum îngust, printre câmpuri. La ora 16.20 pe cer au apărut două avioane de vânătoare britanice tip *Typhoon*. Piloții, văzând o mașină singuratică, au coborât și au început să tragă. Șoferul a mai apucat să frâneze pentru ca apoi să sară împreună cu Rommel și să se ascundă printre arbori, unde pietrele stârnite de proiectile l-au lovit pe acesta la tâmplă și în obraz, fracturându-i craniul. Ambulanța a sosit repede și i-a salvat viața lui Rommel. A fost dus la spital, unde doctorii au afirmat că viața lui Rommel nu este în pericol, dar următoarele trei zile a zăcut fără cunoștință. În momentul cheie lipsea omul care ar fi putut coordona acțiunile unităților revoltate pentru a prelua puterea.

Oare Stauffenberg și ceilalți complotiștii acționau în înțelegere cu Rommel? Nu există dovezi în acest sens. Nu se știe dacă își pusese ră

¹ **Ludwig Beck** (1880-1944), general german, șef al Statului Major al forțelor terestre din 1935. Dându-și seama că politica lui Hitler va provoca dezastrul Germaniei, în anul 1938 a intrat în opoziție antihitleristă. În octombrie același an, silit să demisioneze din funcția de șef al Statului Major, a rămas în continuare în funcție ca membru al cabinetului. După război a fost condamnat la moarte pentru că a fost unul din cei mai importanți oponenți ai lui Hitler. A fost executat la 23 ianuarie 1946.

² **Cari Friedrich Gordeler** (1884-1945), soldat din Primul Război Mondial, în anii '20 a sprijinit mișcarea nazistă. Între 1920 - 1930 a fost adjunctul primarului din Königsberg. Între 1930 - 1937, primar al orașului Leipzig. Profitând de relațiile sale foarte extinse, s-a străduit să formeze o opoziție împotriva regimului hitlerist. A fost condamnat la moarte la 7 septembrie 1944 și executat la 2 februarie 1945.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

de acord ținutele. Dar condiția pe care o pusese răzcomandanții SS când intraseră în complot, și anume ca Hitler să fie lăsat în viață, condiție acceptată de Rommel, pare să indice că planurile puciștilor din Franța și misiunea lui Stauffenberg nu erau legate între ele direct, deși nu este exclus ca, după moartea lui Hitler, cele două fracțiuni să fi ajuns la o înțelegere.

La 20 iulie 1944, colonelul Stauffenberg împreună cu adjutantul lui, locotenentul Werner von Haeften, au aterizat la ora 10.00 pe aeroportul din Gierloz. La ora 11.00 a început următoarea conferință în buncărul șefului OKW, feldmareșalul Wilhelm Keitel. Imediat ce s-a încheiat, Stauffenberg a cerut să i s acorde o pauză, ca să-și schimbe cămașa. În acel moment, adjutantul, care era anticameră cu servieta în care se afla încărcătura explozivă, aproape că s-a deconspirat. Fusesse tot timpul foarte emoționat și când se dusesse la toaletă, lăsase servieta pe scaun. Când s-a întors a observat că un SS-ist se apleca deasupra ei.

— Colonelul von Stauffenberg are nevoie de documentele din servietă pentru conferința cu Fuhrer-ul, a reușit să spună cu un glas suficient de calm și de firesc astfel că SS-istul s-a îndepărtat fără să spună nimic.

Stauffenberg a ieșit din sala de ședință, a luat servieta din mâna adjutantului și a intrat în încăperea în care putea să se schimbe. Acolo a scos un clește mic, ca să spargă două fiole de acid care trebuia să roadă firele de cupru ale declanșatoarelor celor două încărcături explozive. După aproximativ 10 minute, firul rupt ar fi eliberat arcul, iar acesta ar fi lovit declanșatorul și ar fi făcut să explodeze bomba în greutate de o jumătate de kilogram. Suficient de mare pentru a distruge încăperea și tot ce era în ea.

Dar mâna mutilată, cu două degete lipsă, nu putea ține bine cleștele, l-a scădat din mână de mai multe ori și a alunecat la fundul servietei. Stauffenberg a început să se enerveze, ceea ce făcea operația și mai dificilă.

În buncăr, Keitel începea să se neliniștească. Până la începerea conferinței la Fuhrer mai rămăseseră câteva minute, iar colonelul nu se întorsese. Nerăbdător, a trimis un SS-ist ca să-l ajute pe Stauffenberg.

Între timp, acesta reușise să spargă una din fiole. Când l-a văzut pe SS-ist intrând în încăperea și-a dat seama că ar fi devenit suspect dacă ar fi continuat să scoțacească în servietă. A închis-o și a pornit repede spre ieșire. Ajunsese la concluzia că, oricum, explozia primei încărcături va provoca și explozia celeilalte fără a mai fie nevoie să se activeze declanșatorul.

— Să vă ajut?, a întrebat Keitel întinzând mâna să-i ia servieta.

— Nu, mulțumesc, trebuie să mă descurc singur, a răspuns Stauffenberg, iar Keitel nu a insistat, ca să nu-l jignească pe ofițerul infirm.

Au pornit repede spre buncărul lui Hitler, aflat cam la 400 m. Dintr-odată, Stauffenberg a observat că au cotit pe o alee mărginașă, care ducea la o clădire de cărămidă. Nu știa că la buncărul lui Hitler se efectuau lucrări de întărire a tavanului și Fuhrer-ul se mutase în buncărul pentru oaspeți, iar conferințele aveau loc în această clădire.

Ce e drept, la ferestre erau obloane de oțel pentru a apăra interiorul de schije de bombe, dar în acea zi nu era pericol de raid aerian și ferestrele erau larg deschise. Era clar că într-un astfel de interior forța exploziei va fi mult mai mică, deoarece suflul ei va ieși pe fereastră și se va împrăști. Dar nu putea da înapoi. Declanșatorul bombei funcționa deja și nu avea cum să-l oprească.

În încăpere, conferința începuse deja când a intrat Stauffenberg. I-a dat servieta unuia dintre adjutanții lui Keitel și i-a rugat să-i dea un loc aproape de Hitler.

— Nu aud bine și trebuie să fiu aproape de Fuhrer, ca să aud ce mă întreabă a explicat el.

Hitler ședea pe un scaun înalt fără spătar la masa mare pe care se desfășuraseră hărțile. În dreapta lui era generalul Adolf Heusinger, care prezenta situația de pe frontul de răsărit. Mai departe era adjutantul generalului, care desfăcea harta. Stauffenberg s-a poziționat între Heusinger și adjutantul acestuia. A pus servieta pe jos, în partea stângă a piciorului masiv de beton al mesei. Un minut mai târziu, Stauffenberg s-a întors și, spunându-i adjutantului lui Keitel că trebuie să dea un telefon, a ieșit din clădire. Acolo îl așteptau locotenentul Haeften și șeful comunicațiilor armatei, generalul Erich Fellgiebel, amândoi inițiați în complot. S-au îndepărtat la 250 m, când o explozie puternică a zguduit văzduhul. Au văzut cum flăcările au țâșnit pe ferestre, un suflu puternic a smuls acoperișul și a aruncat țiglele la câteva sute de metri. Era ora 12.50.

Stauffenberg și Haeften au sărit în mașină și au plecat spre punctul de control. Acolo era mare confuzie, așa că au ieșit fără nicio problemă. Au trecut și de al doilea punct de control, dar comandantul celui de-al treilea punct primise deja ordin să nu lase pe nimeni să treacă. Din fericire, Stauffenberg a reușit să-l convingă pe unul din ofițeri că îndeplinește ordinul lui Hitler și trebuie să plece imediat la Berlin. I s-a dat drumul. La aeroport s-a urcat la bordul unui bombardier *He 111*, adaptat pentru transportul de pasageri. Era convins că Hitler nu mai este în viață. Nimeni din cei 24 de oameni de acolo nu ar fi putut să supraviețuiască

unei asemenea explozii, era absolut imposibil! Simțea forța acelei unde de șoc la un sfert de kilometru distanță, deci ceva trebuia să se fi întâmplat acolo, înăuntrul!

Ceva se întâmplase, dar nu ceea ce doriseră complotiștii. Adjutantul generalului Heusinger trebuia să desfacă următoarea hartă, când dăduse cu piciorul de servieta lăsată de Stauffenberg. A mutat-o în partea cealaltă a stălpului masiv de beton pe care se sprijinea masa. La 12.50 Hitler s-a aplecat deasupra hărții. S-a sprijinit în coate și a început să studieze situația, când dintr-odată blastul mesei s-a ridicat, s-a rupt în bucățele și o flacără l-a izbit pe Fuhrer în față. Șocul exploziei i-a spart timpanul și l-a aruncat la podea. Incredibil, Hitler rămăsese în viață. Fără îndoială pentru că explodase numai o singură încărcătură, iar piciorul de beton al mesei direcționase unda de șoc în sus, protejându-l pe Hitler. Construcția ușoară a clădirii nu a acumulat suficientă forță distructivă în interior, a eliberat-o pe fereastră și prin acoperiș.

Generalul Fellgiebel s-a dus imediat la sediul lui, unde a văzut că Hitler iese din clădire cu fața mânjită de funingine și vestonul pârlit. Generalul a alergat la telefon ca să telefoneze la Berlin unuia dintre complotiști, generalul Fritz Thiele.

— S-a întâmplat ceva cumplit. Fuhrer-ul este în viață.

A închis telefonul. Mai mult nu putea să spună, știind că toate convorbirile sunt ascultate. A dat ordin să se întrerupă toate legăturile telefonice cu Berlinul. Asta era tot ce putea face pentru a ușura pașii următori ai complotiștilor.

Heinrich Himmler, care în acest timp se afla în casa lui de pe teritoriul „Vizuii Lupului”, a aflat despre atentat de la șofer, Sturmbanfuhrer Lukas, care a năvălit în camera lui urlând:

— Atentat! Atentat împotriva Fuhrer-ului!

Au pornit imediat amândoi în direcția exploziei. Himmler era convins că bomba care fusese cât pe-aici să-l ucidă pe Fuhrer fusese zidită în pardoseala clădirii cunoscută ca unu dintre lucrătorii organizației Todt, care efectua aici toate lucrările de construcții. Stauffenberg a fost inclus în cercul suspecților numai pentru că unul dintre soldați a atras atenția că părăsise în grabă „Vizuii Lupului” și îi raportase acest lucru lui Himmler.

La Berlin, Kaltenbrunner era atât de sceptic în privința vinovăției lui Stauffenberg, încât trimisese în Bendlerstrasse la sediul comandamentului, unde se strânseseră complotiștii, doar un singur funcționar, Oberfuhrer Pisfrader, care fusese repede dezarmat și închis într-o încăpere.

Stauffenberg a aterizat pe aeroportul Rangsdorf la ora 15.00. Complotiștii, anunțați deja de Fellgiebel că Hitler trăiește, au cerut explicații.

— Fuhrer-ul nu mai trăiește, i-a asigurat Stauffenberg. Explozia a fost atât de puternică încât clădirea parcă ar fi fost lovită de un proiectil de 150 mm. De acolo nimeni nu putea ieși viu.

Suna foarte convingător. L-au crezut și au fost convinși că este momentul să treacă la preluarea puterii în Germania și în statele ocupate.

La Viena, la ora 18.20, colonelul Heinrich Kodre, șeful statului major al regiunii militare de acolo, a dat ordin să fie arestați toți înalții funcționari ai partidului nazist și ai Gestapo-ului, „deoarece câțiva activiști de partid lipsiți de scrupule se străduiesc să profite de situație pentru a lovi pe la spate armatele de pe front și pentru a prelua puterea în scopurile lor egoiste”.

Telegrama următoare preciza cine sunt cei care trebuie închiși în celule: „Gauleiter-ii, reprezentantul Reich-ului, miniștrii, șeful poliției, Gestapo-ului și ofițerii SS”.

Colonelul Kodre i-a convocat pe toți în cabinetul său și acolo, la ora 20.00, cu toată eleganța ostășească, i-a arestat.

Fără un cuvânt de protest, floarea ofițerimii SS din Viena a ajuns după gratii.

La Paris situația s-a desfășurat foarte asemănător. La ordinul genera-

lului Karl-Heinrich von Stulpnagel, guvernatorul militar al Franței, armata a arestat 12.000 de SS-iști și a preluat controlul total asupra situației din capitală. Generalul Behmer, adjunctul comandantului garnizoanei de capitală, i-a arestat personal pe comandanții supe-

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

sticlă de coniac bun într-o cameră de la hotel „Continental”. Mai puține menajamente s-au manifestat față de cei 1.200 de funcționari ai *Sicherheitspolizei* care au fost aruncați în închisoarea din Fresnes și în hrubele din vechiul Fort de l'Est.

Din acel moment, Stulpnagel avea nevoie de ajutorul comandantului șef pentru a profita de sprijinul armatei din nordul Franței. Dar Erwin Rommel, singurul om care ar fi putut acorda ajutor armat complotiștilor, zăcea fără cunoștință în spital. Decizia rămânea în mâinile feldmareșalului Kluge, dar acesta, deși cunoștea perfect planurile complotiștilor, nefiind sigur de succesul acțiunii, nu avea de gând să-și pună gâtul în joc. Comandanții Waffen-SS, precum „Sepp” Dietrich, Hausser, Bittrich, care fuseseră de acord să colaboreze cu Rommel, cu condiția ca Hitler să nu fie atins, considerau că atentatul îi eliberase de orice obligație de a respecta înțelegerea. Lucrurile începeau să ia o întorsătură din ce în ce mai nefavorabilă.

Generalul Erich Fromm, comandantul armatei de rezervă, care ar fi fost gata să se alăture complotiștilor dacă ar fi fost sigur că aceștia vor avea succes, a aflat că la feldmareșalul Keitel că atentatul eșuase. A decis atunci să se declare loial lui Hitler. A încercat chiar să-l aresteze pe Stauffenberg, dar complotiștii au fost mai rapizi decât el și l-au aruncat în arest. Încă nu le venea să creadă că Hitler supraviețuise.

La ora 21.00 Hitler a rostit un discurs la radio. Aceasta a fost ultima lovitură dată puciului, care se terminase la fel de repede cum începuse. La Berlin, generalul Fromm, care își recăpătase libertatea și era pe deplin stăpân pe situație, a dat ordin să fie arestați complotiștii cei mai activi: Stauffenberg, Haefliger, colonelul Albrecht Mertz von Quirnheim și generalul Olbricht. Trebuia să scape cei doi, căci fuseseră martorii rolului dublu pe care îl jucase în lovitura de stat. De aceea a dat ordin să fie lichidați imediat. Stauffenberg, care era rănit, și alți trei ofițeri au fost conduși în curtea clădirii Statului Major General din Bendlerstrasse și, la lumina farurilor camioanelor, au fost împușcați. Uciderea celorlalți complotiști a fost împiedicată de sosirea la Berlin a lui Ernst Kaltenbrunner, care dorea ca membrii complotului să fie ținuti în viață, pentru a obține de la ei prin tortură informații despre rebeliune. Generalul Fromm a fost arestat pe loc, căci era bănuțat de comportament duple în timpul evenimentelor dramatice, iar zelul cu care fusese prinsese și îi ucisese pe complotiști nu-l ajutase. Acuzat de lașitate, a fost condamnat la moarte și împușcat la 12 martie 1945.

La Viena, colonelul Kodre, oarecum stânjenit, le-a dat drumul deținuților săi, care și-au terminat păhărelele de coniac, au acceptat scuzele și s-au dus la culcare.

La Paris, la hotel „Raphael”, complotiștii adunați în jurul aparatului de radio ascultau consternați cuvântarea lui Hitler. Feldmareșalul Kluge a încercat să se salveze și a dat ordin să fie arestați cei mai activi participanți la complot și să fie eliberați din arest SS-iștii. Oberg și Knochen, conduși afară din camera de hotel care fusese arestul lor, erau gata să sară la gâtul generalului Stulpnagel.

—Domnilor, ceea ce s-a întâmplat la Berlin este o problemă, a spus dintr-odată ambasadorul Otto Abetz. Acum lucrul cel mai important este că în Normandia continuă războiul și Germania trebuie să demonstreze unitate.

Și atunci s-a întâmplat ceva ciudat: comandanții SS și ai Wehrmacht-ului s-au pus de acord că vor acționa împotriva câinilor din RSHA. În ziua următoare, Standartenführer Helmut Knochen, șeful trupelor SD din Paris, a explicat că arestarea oamenilor săi de către complotiști fusese un exercițiu, convenit mai dinainte între el și generalul Stulpnagel, ceea ce nu l-a salvat pe acesta din urmă.

Puciul se încheiase, iar salvarea lui Hitler și ieșirea lui din atentat numai cu câteva zgârieturi l-au cutremurat pe Himmler, întotdeauna înclinat spre misticism. Dacă se îndoie vreodată de Fuhrer-ul lui, acum, văzând clădirea distrusă, haine zdrențuite ale lui Hitler, părul lui părilit, credința față de el a crescut și la fel și devotamentul, l-a spus lui Kersten, în care avea toată încrederea:

—Acum a venit momentul meu. Am să înconjur banda asta și am și dat ordin ca trădătorii să fie arestați.

Kersten l-a ascultat fără convingere și zelul Reichsfuhrer-ului SS i-a permis să-și exprime îndoiala dacă e bine pentru Germania că Hitler scăpase fără nicio zgârietură.

—Ce tot spui, Kersten?, a izbucnit Himmler. Chiar așa gândești? Nici măcar prin minte nu ar trebui să-ți treacă, darmite să spui așa ceva! Protejându-l pe Hitler, Providența ne-a dat un semn. Fuhrer-ul trăiește, Providența l-a scăpat pentru noi, pentru ca să putem duce triumfători războiul până la sfârșit sub conducerea lui.

Exaltat, s-a dus la sediul lui Hitler ca să se pună de acord în privința atitudinii față de complotiști.

—Să fie împușcați toți cei care vor opune rezistență, indiferent cine ar fi! Hitler încă în stare de șoc, răcnea și mai tare, pentru că surzise din cauza exploziei și nu-și mai auzea propriile cuvinte. Este vorba de soarta poporului! Să fii fără milă! Himmler a sărit în picioare.

— *Mein Fuhrer*, poți conta pe mine!



Joachim von Ribbentrop, Adolf Hitler și Miklos Horthy

La 21 iulie ora 16.30, a aterizat la Berlin, pentru a pune în mișcare sângeroasa mașinărie, care avea să zdrobească opoziția. Iar după aceasta până la sfârșitul războiului nimeni nu a mai îndrăznit să facă planuri de îndepărtare a lui Hitler de la putere.

Paradoxul istoriei face că Himmler, cu deplină împuternicire din partea lui Hitler, voia să facă tocmai ceea ce încercaseră Rommel și complotiștii: să încheie războiul din Occident și să-și concentreze toate forțele pe frontul de est.

Zece zile mai târziu, pe frontul din Normandia, americanii au trecut la ofensivă. Cele șase divizii ale generalului George Patton au făcut o breșă în raionul Avranches. După evaluarea ofițerilor de stat major germani, în Franța nu erau suficiente forțe pentru a putea opri tancurile americane pe teren plat. O soluție a fost retragerea armatelor germane înainte să fie nimicite.

Armata Roșie ajunsese la Varșovia, unde izbucnise revolta, care punea în pericol liniile de comunicare cu Armata a 9-a care lupta încă pe malul drept al Vistulei. Indiferent de ceea ce spunea Stalin despre epuizarea trupelor sale, despre drumul lung pe care îl parcuseră, despre faptul că trebuiau să se oprească un timp ca să-și refacă spatele, fapt este că Armata Roșie a rămas pe malul drept, așteptând ca insurgenții din Varșovia să-și secătuiască forțele în luptă. Pentru Stalin, era și o

ocazie să scape de cel mai cumplit dușman polonez: Armata Națională, singura forță care, după război, ar fi putut să se opună cu adevărat introducerii în Polonia noului regim politic din est.

În sudul Europei Răsăritene, rușii au ocupat România, țară cu mare importanță strategică pentru Germania, căci de aici le venea țițeiul. Sistarea acestor livărări este ceea ce a decis, de fapt, soarta războiului în continuare. E drept că nemții măriseră producția de benzină sintetică, dar nu puteau înlocui cu ea tot necesarul de țiței. Mai rămâneau zăcămintele din Ungaria, dar acolo situația se complica mai mult. Spionajul raporta că regentul, amiralul Miklos Horthy, nu mai avea curaj să meargă alături de nemți și așteaptă o ocazie potrivită ca să semneze un armistițiu cu rușii. Pe teritoriul acestei țări staționa un milion de soldați germani și armistițiul ar fi însemnat pierderea acestora, ca să nu mai vorbim de slăbirea reprezentată de plecarea armatei ungare.

Situația economică din Germania era deosebit de dificilă. Raidurile bombardierelor americane și britanice continuau, iar apogeul lor a coincis cu începerea invaziei din Normandia. Cele mai mari orașe, uzinele chimice, electronice, șantierelor navale se transformaseră în grămezi de moloz. Producția de arme, care atinsese în august cel mai înalt nivel, a început să scadă vertiginos din cauza distrugerii locațiilor, a lipsei de materii prime și de forță de muncă.

Situația din Italia arăta la fel de rău. Armatele aliate înaintau încet spre nord, „cizmei italiene”. Liniile de apărare germane au cedat și, în iunie 1944, aliații au ocupat Roma. Mussolini, ce e drept, rămăsese credincios alături de Hitler, dar nu putea face mare lucru cu o societate pentru care războiul se încheiase. A înființat în nordul Italiei un stătuțel ciudat, pe care l-a numit Republica Salo¹, cu propriile forțe armate, dar acestea erau bune numai pentru lupta împotriva partizanilor, a căror forțe creșteau cu fiecare zi.

Ce îi mai rămăsese lui Hitler? Chiar își pierduse mințile și singurul lucru pe care îl putea face era să arunce în luptă alte și alte divizii? Să piardă milioane de tineri într-o luptă fără sens, care nu mai putea schimba nimic? Să privească cum se mistuie în flăcări orașele germane, în care piereau oameni lipsiți de apărare, monumente ale culturii germane? Nu. În gândirea lui totul avea sens.

I se părea de neînțeles să existe o alianță între marile puteri democratice, pe de o parte, și statul totalitar al lui Stalin, pe de altă parte.

¹ Salo - orașel în Italia de nord, din septembrie 1943 sediul guvernului fascist al republicii înființată de Benito Mussolini sub denumirea (din decembrie 1943) de Republica Sociale Italiana. Republica a căzut după ce Mussolini a fost prins de partizani în aprilie 1945.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Considera că acesta este un capriciu ciudat al istoriei, care trebuie să devină brusc de domeniul trecutului, lăsând locul unui curs al lucrurilor care va face imposibilă aprinderea focului cu ajutorul apei. În realitate, divergențele dintre aliați erau importante. Churchill și Roosevelt înțelegeau foarte bine că stalinismul și democrația nu pot exista alături unul de altul în Europa. Știau că Stalin își pregătește armata ca să ocupe Europa, ceea ce ar fi trebuit să se întâmple la începutul anilor '40. Hitler prognozase că atunci când se va încheia acest război, Armata Roșie, întărită cu livrările de tehnologie occidentală, experimentată în lupte, admirabil aprovizionată de industria gigantică sovietică și care putea să producă numai pentru armată, dându-le civililor atât cât să-și țină zilele, va dispune de o putere incomparabil mai mare decât cea a armatelor britanică și americană. Singura soluție pentru statele democratice era, așadar, să lase Germania ca o barieră care să apere Occidentul împotriva hoardelor rusești. Sau să-și unească forțele cu Germania, pentru a azvârli aceste forțe dincolo de Bug.

Așa gândea Hitler. Totuși, din motive pe care nu le putea înțelege, aliații occidentali, mai ales Roosevelt, aveau o atitudine deosebit de pasivă față de amenințarea sovietică, de parcă nici nu ar fi luat în considerare ceea ce se va întâmpla cu Europa după încheierea războiului. Dacă președintele nu voia să se opună acestei primejdii și să treacă de partea Germaniei, trebuia obligat. Politica pe care a dus-o Hitler din decembrie 1941 trebuia să se accelereze în a doua jumătate a anului 1944. Nu mai era timp pentru sondarea inamicului, pentru a trimite semnale din partea opoziției și pentru politețuri. Trebuia să continue apărarea înverșunată din răsărit, să cedeze cât mai puțin în fața sovieticilor și în vest, pentru ca aliații să știe că îi așteaptă încă și mai multe jertfe și lupte grele până vor ajunge la Berlin. Firește că Germania trebuia să sufere atât pe front, cât și în țară, în orașele bombardate, dar Hitler considera că nu are altă soluție. Ce altceva puteau să facă nemții? Să se predea, pentru ca în orașele lor să intre hoardele rusești, care să jefuiască, să incendieze, să distrugă tot ce întâlneau în cale? Să se predea, pentru ca peste câteva decenii nemții să ajungă într-o robie de ale cărei consecințe nu vor mai scăpa niciodată? Lupta până la capăt, aceasta era singura politică pe care o putea promova Hitler. Și pentru ca aliații să înțeleagă că îi așteaptă încă multe jertfe, trebuia să li se dea o lovitură usturătoare, ca să simtă acest război și să se decidă să-i pună capăt. Hitler știa că are încă un argument. Aștepta ziua în care bombele germane vor cădea peste orașele americane, așa cum căzuseră bombele Armatei a 8-a americane peste orașele germane pe care le incendiaseră. Până atunci, ostaticul urma să fie Londra.

Arma secretă

Un Volkswagen vopsit cu pete cafeniu-cenușii, care imita admirabil tu-fele de pe câmpiile pe care le străbătea ocolind drumurile distruse de bombe, a ieșit din micul orășel Watten de pe țărmul francez din apropi-ere de Pas de Calais. Jaluzelele caselor erau închise, ceea ce nu era de mirare într-o după-amiază de iulie, când soarele ardea puternic, dar maiorul Troots privea foarte nemulțumit.

— Îmi amintește de Paris în iunie 1940, s-a întors el către inginerul Hans Berg, șeful grupurilor de lucru din Organizația Todt, care ședea pe banchetă. Când treceam pe străzi, închideau toate obloanele.

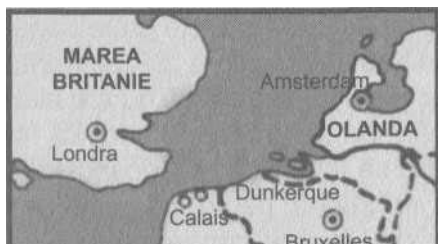
— Aliații sunt aproape. Berg nu avea chef de discuții. Știu și ei asta - se referea la locuitorii din Watten, pentru că ascultă BBC. În curând nu vor mai avea nevoie să asculte la radio, va fi de ajuns să iasă în stradă.

— Sunt dese raidurile pe aici? Troots se decisese să schimbe subiectul.

— Știți, suntem o țintă importantă și nu se vor lăsa până nu vor face totul una cu pământul. Eu am trecut o dată prin iadul acesta, când au avariât grav clădirea principală. Curând vor reveni.

— Știu ce înseamnă asta, am fost la Peenemunde. Maiorul vorbea despre raidul avioanelor britanice din august 1943 împotriva centrului de rachete din Peenemunde. Era unul dintre cei mai buni specialiști în mo-toare electrice de mare putere și de aceea fusese chemat la obiectivul secret de la Watten, unde avariile prea frecvente făceau imposibilă pu-nerea în funcțiune a stației principale de pompare.

Și-au întrerupt convorbirea, căci șoferul a frânat brusc în fața unei bariere de beton, care apăruse pe neașteptate de după cotitură. De sub adăpostul de crengi de la mar-ginea drumului au ieșit doi soldați ca să le controleze documentele, după



care au dat la o parte bariera din capre de lemn și sârmă ghimpată care închidea trecerea spre blocurile de beton.

Un drum îngust, pavat cu piatră cubică, ducea în jos și cotea în arc blând de cerc spre dreapta. Troots a văzut tunul antiaerian bine mascat în jurul căruia trebuiau soldații dezbrăcați până la brâu. Se bronzau la soare și nu dădeau atenție mașinii lor. În depărtare se vedea o colină împădurită.

— Aceea este destinația călătoriei noastre?

— Da, a spus Berg. Când veți vede clădirea, veți fi mândru că sunteți germani.

— Am mai fost în buncăre mari: Lorient, Brest.

Troots vorbea despre adăposturi gigantice din beton pentru submarinele care se construiau pe malul francez al Atlanticului.

— Nu se compară, veți vedea singur. Nu este vorba numai de dimensiuni, ci de tehnologia pe care am folosit-o la construcție și de instalațiile care funcționează acolo.

Berg se ridicase pe banchetă ca să vadă mai bine.

— După două sute de metri cotești la stânga, în pădure, i-a spus el șoferului care se vedea că merge pentru prima dată pe acest drum. Au oprit din nou în fața unui punct de control, unde verificarea documentelor a fost mai amănunțită. Troots a avut timp să se uite în jur și atenția i-a fost atrasă de gropile mari care rămăseseră în urma bombelor.

După alte câteva zeci de metri, în fața lor a apărut zidul înalt al marelui adăpost. Avea peste douăzeci de metri. În mijloc făcea o burtă și pe ambele părți ale ei se vedeau porțile înalte de câțiva metri. Aceasta era hala de montaj și de lansare a rachetelor V-2¹.

¹ V-2 (*Vergeltungswaffe-2*, „Arma răzbunării nr. 2”), prima rachetă balistică utilizată în luptă, a fost construită de colectivul dr. Werner von Braun. Primul start cu succes a avut loc la 13 iunie 1942, dar racheta a explodat după ce a zburat 1.300 m; testarea reușită a avut loc la 3 octombrie același an. Guvernul britanic a fost informat despre construcția acestei arme noi, printre alții, și de spionajul Armatei Naționale poloneze. Bombardamentul efectuat de avioanele britanice la Peenemunde în noaptea de 17 spre 18 august 1943 a întârziat lucrările și i-a obligat pe nemți să mute experimentele în zona satului Blizna, în voievodatul Rzeszow (Polonia), unde prima rachetă a fost lansată la 5 noiembrie 1943. Acolo, spionajul Armatei Naționale a obținut multe piese, studiate apoi de prof. Janusz Groszkowski; piesele adunate și documentația găsită au fost transportate în noaptea de 25 spre 26 iulie 1944 cu un avion special trimis de britanici.

Producția în serie a rachetelor V-2 a început în septembrie 1943.

După distrugerea de către aliați a adăposturilor și a bazelor de lansare din Franța, nemții au început să lanseze rachetele de pe baze mobile; 45 astfel de baze urmau să fie instalate pe țărmul francez între Calais și Cherbourg. Din cauza invaziei, acest plan nu s-a putut realiza. În cele din urmă, rachetele au fost lansate de la Haga; prima

BOOUSLAW WOLOSZANSKI

Roots, care lucrase la Peenemunde, asistase de multe ori la testările cu aceste rachete. Prima fusese lansată la 13 iunie 1942 și reprezentase un mare succes, deși explodase după ce parcursese numai 1.300 m. Abia la 3 octombrie racheta a parcurs 190 km de-a lungul țărmului Mării Baltice și s-a abătut de la țintă cu numai 4 km. Producția de serie a rachetei V-2 a început în septembrie 1943. De asemenea, a început construirea bazei de lansare. Werner von Braun, creatorul rachetelor, a insistat asupra necesității de a se construi adăposturi cu ziduri înalte de câteva zeci de metri și cu acoperiș, pentru a se proteja instalațiile de lansare împotriva avioanelor aliate și de a se amenaja și câteva baze mobile de lansare, ușor de ascuns și de mutat dintr-un loc în altul.

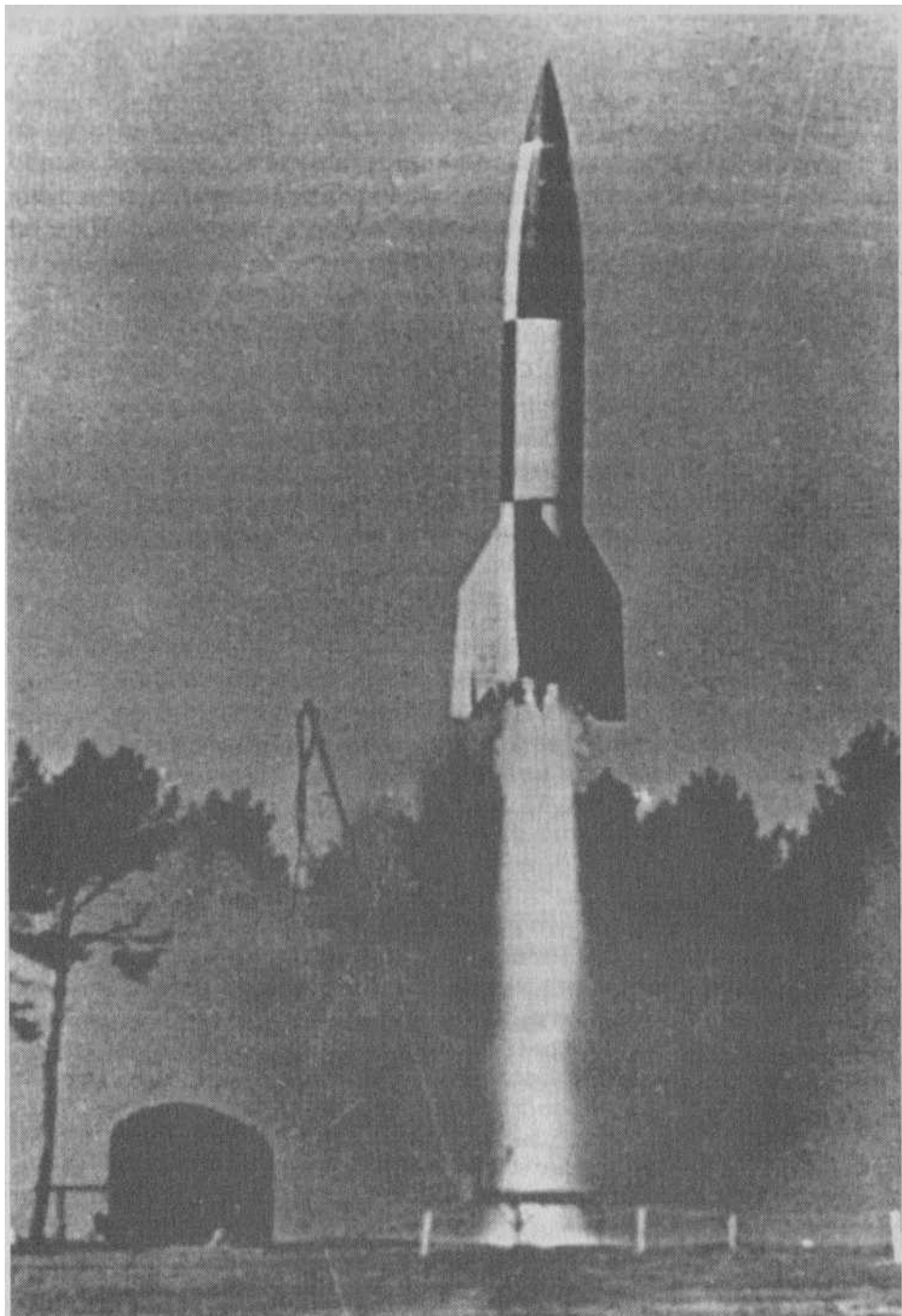
La sfârșitul lui decembrie 1942, oamenii de știință de la centrul Peenemunde au început să caute în Franța un loc convenabil pentru a construi o bază de lansare ascunsă. Alegerea lor s-a oprit asupra zonei Forêt d'Eperloques, din apropierea orașelului Watten de lângă Calais, la aproximativ 30 km de Canalul Mânecii. Lucrările de construcție au început în ianuarie 1943, dar la 16 mai 1943, britanicii au văzut în fotografiile luate din avion că în acel loc se construiește ceva cu dimensiunile de 310 x 242 m. La 28 august 1943, 185 de bombardiere B-17 din armata a 8-a britanică de aviație au distrus majoritatea instalațiilor și au avariat grav adăpostul principal, ceea ce i-a obligat pe nemți să ia totul de la zero. Pentru a evita pericolul de a li se distruge clădirea din nou, specialiștii germani au decis să instaleze o placă de plafon cu greutatea de aproximativ 31 mai întâi pe pământ, iar după aceea s-o ridice la înălțimea de 23 m. Marile macarale hidraulice au ridicat platforma aceasta centimetru cu centimetru, în timp ce de jos se construiau zidurile. După ce platforma a ajuns la locul prevăzut, s-a turnat încă un strat de beton, grosimea totală ajungând astfel de 5 m. Se părea că este o metodă absolut sigură de apărare împotriva bombelor aliaților, care se loveau și ricoșau de aceste ziduri ca o minge și explodau apoi fără a produce stricăciuni sub platformă.

În lunile următoare, aliații au executat mai multe zboruri, au folosit și bombardiere fără pilot tip B-17 încărcate cu materiale explozive în greutate de 11,21. Erau mașini pregătite special, în care fuseseră tăiate

a fost lansată la 8 septembrie 1944, ora 8.30 împotriva Parisului. Până la 27 martie 1945, din Olanda au fost lansate 5.500 de rachete, dintre care 2.894 au lovit Londra, 1.600 Anvers, Bruxelles și probabil că una Parisul.

Date tactico-tehnice: diametrul rachetei 1,65 m, anvergura aripilor 6,20 m, lungimea 14,03 m, greutatea rachetei gata de decolare 12.963 sau 13.000 kg, greutatea încărcăturii explozive 975 kg, viteză 2.900-5.500 km/h, raza de acțiune 320 (ulterior 380)km.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER



BOGUSLAW WOLOSZANSKI

uși mari prin care echipajul de două persoane trebuia să sară cu parașutele de explozie. Un astfel de bombardier, condus prin radio din cabina altui avion continua apoi zborul spre țintă. Dar în timpul unuia dintre zboruri, din motive necunoscute, explozia s-a produs în timp ce echipajul încă nu apucase să sara din cabină. Căpitanul Joseph Kennedy, fiul fostului ambasador al Statelor Unite Joseph P. Kennedy (și fratele viitorul președinte al SUA) și cel de-al doilea pilot au murit. Curând după aceea, comandamentul RAF a stabilit că trimiterea bombardierelor încărcate cu material exploziv este prea periculoasă, deoarece avionul poate să cadă și peste un oraș britanic, provocând distrugerii cumplite astfel că ideea a fost abandonată, cu atât mai mult cu cât efectele acestor bombardamente nu erau mult mai mari decât în cazul celor clasice.

— Deasupra va fi o cupolă blindată pentru a-i proteja pe tehnicienii care lansează racheta, a spus Berg, arătând spre zidul din față al buncărului. Vor sta pe cele două uși laterale. Înălțimea lor este de 17 m, grosimea de 1,5 m. Racheta instalată vertical în interiorul buncărului va fi umplută cu combustibil și, după deschiderea porților, se va deplasa pe aceste șine - a arătat șinele care venise la poarta clădirii de beton, până la locul de lansare. Rachetele vor fi lansate în jumătate în jumătate de oră, zi și noapte. După cum vedeți, există două lansatoare, ceea ce înseamnă că într-o zi vom lansa 96 rachete. Vă imaginați forța de foc reprezintă aceasta? Londra va fi transformată în iad. Zi după zi cu rachete. Aici coborâm.

Berg i-a spus șoferului să oprească mașina. A luat valiza oaspetelui de pe bancheta din spate și au pornit pe poteca ce mergea de-a lungul zidului.

— Birourile noastre sunt deocamdată în interior, în sala de deservire a adăpost, ca să fim feriți de bombardamente, dar vom merge ceva mai departe să vedeți obiectivul în întregime.

Au trecut de clădirea principală, de care era lipit un adăpost ceva mai scund au oprit în fața porții mari, unde ușile blindate încă nu fuseseră montate.

— Rachetele grele V-2 vor veni pe șine, a spus Berg, arătând spre linia ferată dintre copaci. Vor fi descărcate și montate în adăpostul acesta, după care vor fi transportate în poziție verticală în adăpostul principal. Acolo se află fabrica de combustibil pentru rachete.

Din pădure au ieșit mai mulți muncitori în salopete cenușii, însoțiți de un câine. Troots și Berg s-au întors și s-au îndreptat spre ușile mai mici, situate în mijlocul zidului lateral al clădirii principale. Când s-au apropiat de deschiderea cu înălțimea de 6 m și Jungimea de 8 m,

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

la un semn al gardianului de pază, zidul de beton a tresărit și a început să se deschidă încet.

— Cu asta încă mai avem necazuri, a spus Berg arătând spre poartă. Ne lasă motoarele electrice. Poarta are 2,5 m grosime și cântărește 250 t. Este absolut indispensabilă pentru siguranța fabricii de combustibil, care se va găsi în încăperea din acest adăpost.

După câteva zeci de secunde, poarta s-a deschis de tot și au intrat într-un tunel mare, cu o înălțime de aproximativ 20 m, luminat cu lămpi fixate în pereții laterali. Dacă în exterior nu se vedea niciun fel de activitate, în tunel se muncea febril. Zeci de oameni în salopete se deplasau după trasee exact stabilite, împingând vagonete pe liniile instalate provizoriu, roabe cu beton, pe care îl turnau în formă. Berg a observat la ce se uită colegul său și l-a apucat delicat de braț.

— Cu asta nu avem ce face. Șeful Gestapo-ului local este de părere să numere pedepsele exemplare îi obligă pe oameni să lucreze cu randament maxim. Organizează execuții publice și apoi nu permite să se înlăture cadavrele câteva zile la rând. Îi lasă spânzurați așa ca să le bage frica în oase celorlalți. Cu asta nu avem ce face, a repetat el. Aici el este stăpânul vieții și al morții.

Au mers mai departe pe coridorul lung, pe care în curând urmau să se deplaseze rachetele V-2, spre rezervorul de combustibil suspendat la o înălțime de câteva etaje, chiar sub acoperiș. Au trecut de hala pompelor și au urcat la etajul următor pe o scară metalică îngustă.

— Nu am apucat să vă pregătesc un apartament în Watten. Așadar, am să vă invit să petreceți noaptea aceasta aici. Diseară vin să vă iau să mergem la cină într-un local din preajmă.

A deschis ușa unei cămăruțe mici, unde se afla numai un pat de campanie și o masă simplă cu două scaune. Totul era luminat de un bec gol, fără abajur, fixat în perete.

— Cam modest, dar sigur..., a zâmbit Berg. A dat să mai spună ceva, dar s-a întrerupt imediat, căci prinsese un zgomot cu urechea. În lumina slabă, Troots a observat că însoțitorul lui pălise. Undeva departe, dincolo de zidurile buncărului, a auzit o bufnitură, iar după aceea în tunel a răsunat țipătul asurzitor al sirenei.

— Ați întrebat de raiduri, a zâmbit trist Berg. Imediat veți avea posibilitatea să vă convingeți ce se întâmplă aici.

A scos o țigară și s-a așezat pe unul din scaunele de lângă masă.

— Am să rămân puțin aici cu dumneavoastră, iar dacă vreunul din ăia de sus greșește ținta și nimerește în cârciumioara noastră, s-a zis cu cina din seara aceasta.

A tras fumul în piept cu nesaț. Se străduia să pară liniștit, deși se vedea că avioanele aliate care se apropiuau îl înspăimântau.

Dar Troots i-a propus să iasă pe coridor, căci de acolo se vedea mai bine ce întâmplă. Se auzeau scâncetul câinilor, țipete și tropăitul saboților sutelor de prizonieri pe care SS-iștii îi mâneau în adăpost. Îi vedea cum stau în mijlocul șuvoiului de oameni care alergau pe poarta de beton și împărțeau lovituri în stânga și în dreapta.

— Se tem că nu vor reuși să închidă poarta înainte de sosirea avioanelor și aceea îi gonesc așa, a spus Berg.

Deținuții se așezau pe lângă ziduri și se ghemuiau apărându-se de loviturile SS-iștilor care treceau printre ei și îi numărau să vadă dacă sunt toți și dacă nu încercase cineva să fugă. Sirenele din adăpost amuțiseră și se lăsase liniștea. Ținând seama că erau acolo sute de oameni, părea aproape neverosimil, dar acesta era efectul spaimei. Majoritatea mai trăiseră raiduri în acel loc.

— Nu avem de ce să ne temem, a spus dintr-odată Berg. Plafonul este suficient de rezistent și nicio bombă nu va reuși să-l străpungă. Vor ataca liniile cale ferată de alături și întregul șantier. Nouă nu ne vor face nimic. Vor distruge numai câteva betoniere.

De afară se auzeau zgomote, bufnituri înfundate.

— Prima formațiune își golește camerele cu bombe, a spus Berg acum perfect liniștit. A strivit țigara într-o scrumieră de metal și s-a întors, ca și când ar fi vrut se ducă înapoi, în cameră. Atunci au auzit o explozie atât de aproape, de parcă fi lovit trăsnetul. Tot buncărul începuse să se clatine. Lămpile din tunel s-au stins. O clipă mai târziu, s-au aprins din nou, dar erau mai palide, de sus au început să cadă pietricele mici, bucățele de cablu, de metal, până când cineva a strigat că zidul crăpase și se prăbușește. În acel moment, s-a dezlănțuit o panică de nedescris. Deținuții s-au năpustit spre ieșire, fără să mai țină seamă de loviturile gardienilor, care încercau să-i potolească. Abia câteva rafale de mitraliere au reușit să restabilească ordinea. Deținuții s-au oprit șocați, dar au constatat repede că panica era prematură și sunt mai în siguranță sub stratul de beton de câțiva metri decât afară, sub cerul liber. O clipă mai târziu, o altă bombă mare a nimerit în acoperișul adăpostului, improșcând tunelul cu o mulțime de bucățele de beton desprinse din tavan.

— Așa ceva nu a mai fost niciodată, a gemut Berg. Se ținea de zid de parcă ar fi temut că se va prăbuși. Este un adevărat cutremur.

Nu era departe de adevăr. Avioanele britanice aruncaseră bombe de mare calibru *Tallboy*¹, care cântăreau peste 5 tone. Fuseseră construite

¹ *Tallboy* - una dintre cele mai grele bombe aviatice folosite în cel de-al Doilea Război

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

special cu intenția de a distruge marile adăposturi de beton. La Watten, trei bom Tallboy au nimerit direct în clădirea principală. Rezistența plafonului și a zidurilor era atât de mare, încât bombele nu le-au dărâmat, ci au făcut numai găuri cu diametrul de 1,5 m. Dar nu acesta era pericolul pentru marele adăpost. Exploziile bombelor provocaseră crăpături lungi în betonul zidului și prin acestea se vedea structura fusese puternic afectată.

— Indiferent de ce s-a întâmplat aici, eram mândru de această clădire, a spus Berg, la câteva ore după bombardament, când în tunel s-au instalat reflectoare puternice ca să se evalueze distrugerile. Avea ochii plini de lacrimi, în timp ce se deplasa pe schele și măsura lungimea crăpăturilor apărute în ziduri și în plafon. Din fericire, am reușit să punem la timp platforma de sub acoperiș, căci altfel ar fi fost rău de noi.

Placa de metal cu o grosime de o jumătate de centimetru, care trebuia să protejeze interiorul de sfărâmurile de beton în locurile unde nimereau bombe mari, era crăpată și îndoită.

—Adăpostul acesta nu mai rezistă la încă un bombardament, a spus Berg. A venit aici la 17 iulie și în acea zi s-a încheiat și istoria adăpostului din Eperlecques. Trebuie să așteptăm evaluarea exactă, dar nu cred că mai există vreo șansă să putem termina construcția.

Avea dreptate. Câteva zile mai târziu, experții au constatat că nu are sens să se repare stricăciunile și lucrările au fost oprite înainte să poată fi lansată prima rachetă V-2.

O soartă asemănătoare a avut și altă clădire mare de la Mimoyecques, din regiunea Callais, unde ar fi trebuit să acționeze o armă neobișnuită: V-3. Era un tun a cărui țeavă cu calibrul 150 mm avea 127 m lungime. Era instalat pe un suport de beton puțin înclinat, la o înălțime de 130 m. Acolo ar fi trebuit să fie încărcat cu proiectile cu lungimea de 3 m. Se calculase că se va trage cu o primă încărcătură care va înainta primii 3 m prin țeavă. La fiecare 3 m, țeava avea fixa încărcături suplimentare pe ambele părți, sub un unghi de 45°. După, va avea loc explozia încărcăturii, iar gazele dezvoltate vor imprima încărcăturii viteză și energie. Când va ajunge în felul acesta la capătul țevii, proiectilul va părăsi tunul cu o viteză de 1.550 m/s și va avea o bătaie lungă de 160 km, așadar de la Mimoyecques ar fi putut atinge Londra. Locurile lor de ieșire din tunel trebuiau să fie înzestrate cu „gule” de beton cu grosimea de 6

Mondial, cântărea 5.430 kg. A fost construită de inginerul britanic Byrnes Wallis ca o versiune mică a bombei *Grand Slam* (10,955 t) și folosită pentru prima dată în iunie 1944, pentru distrugerea adăposturilor germane de pe teritoriul Franței. Până la sfârșitul războiului, un divizion special pregă

m, care să le protejeze împotriva exploziei bombelor, iar toate celelalte constr. aferente - magazii, adăposturi pentru echipaj etc. - urmau să fie ascunse sub pământ la o adâncime de 25- 130 m, aşadar se părea că vor fi în absolută siguranță în fața exploziilor celor mai grele bombe.

În mai 1943, ministrul armamentului Albert Speer l-a informat pe Hitler în legătură cu lucrările la noua armă și, deși încercările încă nu fuseseră încheiate (fuseseră efectuate, printre altele, și pe țărmul Poloniei), Fuhrer-ul a ordonat să se înceapă construcția adăposturilor pentru noul tun. Alegerea s-a oprit asupra regiunii Marquise Mimoyecques din apropiere de Pas de Calai. Lucrările de construcție sub numele de cod „Proiectul 51” au fost efectuate de Organizația Todt și au început în septembrie 1943. Au fost angajați aproximativ 5.000 de muncitori, în principal deținuți din lagărele de concentrare, care lucrau sub supravegherea a 430 de specialiști de la firmele Gute-Hoffnungs Hutte, Krupp Mannesmann. Proiectul prevedea că în prima etapă, până în iulie 1944, se vor construi cinci adăposturi, fiecare pentru câte 5 tunuri, iar în etapa următoare, cinci. Primul ansamblu ar fi avut 25 de țevi care ar fi putut arunca împotriva Londrei 600 de proiectile pe zi. Astfel, zi după zi, proiectilele cu calibrul de 150 mm ar fi căzut pe casele din Londra, transformând orașul în ruine. În fața acestor arme nu exista nicio posibilitate de apărare. Nimeni și nimic nu ar fi putut proteja orașul de ploaia de foc, care ar fi căzut neîntrerupt zile sau poate chiar săptămâni în șir. Dacă în 1940 aviația de vânătoare putuse să apere orașul, împrăștiind avioanele germane și doborându-le deasupra teritoriului Angliei, în fața acestor tun V-3 nu exista nicio posibilitate de apărare. Guvernul premierului Churchill afla în fața pericolului nimicirii totale a Londrei și a altor orașe din sudul țării și avea altă ieșire decât să-și retragă armata din Franța și să înceapă negocieri de pace. Englezii au înțeles pe deplin grozăvia, după ce în ziua de 18 septembrie 1943 un avion de recunoaștere al RAF a adus primele imagini în care se vedeau șinele de cale ferată ducând în interiorul tunelului din munte. Următoarele fotografii obținute în octombrie arătau clar șantierul din spatele tunelului. Așa singura șansă era să nu se permită acestui tun să tragă niciun proiectil, deși distrugerea rampei de lansare de sub stratul gros de stânci părea foarte greu de realizat. Și cu siguranță că nu s-ar fi reușit acest lucru cu bombe clasice, căci acestea aveau o forță de detonare prea mică. Primele raiduri efectuate de avioanele Armatei a 9-a nu provocaseră niciun fel de stricăciuni mai importante. Bombele clasice nu puteau distruge gurilele de șase metri grosime, care protejau ieșirea din țevii tunului și nici să avari-eze tunelurile aflate la o adâncime de 25 m sub stâncă. Abia în august 1944, când deasupra localității Mimoyecques au apărut avioanele din

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Divizionul 617 al RAF înarmate cu bombe *Tallboy*, pământul s-a cutremurat. Una din ele a explodat chiar lângă ieșirea primului tunel și acesta s-a prăbușit. Altele s-au izbit atât de violent de perețele de calcar, încât tunelurile de sub ele s-au fisurat, iar pereții lor nu au mai putut fi reparați, în coridorul de la nivelul cel mai de jos, la o adâncime de 130 m, acolo unde SS-iștii îi mânaseră pe muncitori, au murit striviți de dărâmături și înecați câteva sute de oameni. Îndepărtarea dărâmăturilor nu era posibilă. La sfârșitul lui august, din cauza înaintării rapide a aliaților, nemții au plecat din Mimoyecques.

Hitler pierduse o armă foarte puternică. Nu putea să câștige bătălii, căci nu se putea trage cu ea în armata inamică nici de la Eperlecques, nici de la Wizernes, nici din peninsula Cherbourg. Nu putea distruge depozitele de armament sau linii de comunicație, întrerupând astfel aprovizionarea armatelor pe front. Era o armă terorii, care putea să pustiască orașele - tunul V-3 era îndreptat permanent spre Londra - pentru a obliga guvernul britanic să cedeze și să accepte condițiile nemților. Ce e drept, din rampa de lansare de pe malul francez porniseră proiectilele *V-1*¹, dar apărarea antiaeriană terestră și aeriană putea să le

¹ **V-1** (*Vergeltungswaffe-1*, „Arma răzbunării” nr. 1), avioane fără pilot. Prototipul a efectuat primul zbor de încercare la Peenemunde la 23 decembrie 1942. Guvernul britanic, informat de spionajul Armatei Roșii despre lucrul la noua armă, a luat decizia să execute un raid la Peenemunde în ziua 17-18 august 1943; bombardierile au avariat centrul de rachete, ceea ce a întârziat considerabil lucrul la construcția V-1 (și a rachetelor V-2).

În 1943, în zona de nord a țărmului francez (Picardia, Normandia), a început construcția a 64 de rampe de lansare. La 24 decembrie aliații au efectuat primele raiduri deasupra lor, iar până la sfârșitul lui ianuarie 1944 au distrus 25% din ele. Pierderile importante l-au determinat pe comandantul Corpului LXV, gen. Heinemann, să propună în decembrie 1943 să se construiască o nouă rampă, cu o formă mai simplă, care să poată fi ascunsă cu ușurință printre copaci și să nu atragă atenția piloților aliați care vor căuta vechea instalație, cu forma tipică a unei rampe de schi. A început în același timp și construcțiile adăposturilor, în care, sub un acoperiș cu o grosime de 4,8 m, urmau să fie depozitate proiectilele aduse cu vagoane de cale ferată. Lansarea proiectilelor de pe rampa de start urma să aibă loc în afara adăpostului. La Siracourt a început construcția unei astfel de rampe în septembrie 1943, dar din cauza bombardamentelor aliaților, nemții au fost nevoiți să întrerupă lucrările. Clădirea celui de-al doilea buncăr din Lottinghem a fost întreruptă chiar în stadiu incipient.

Primul proiectil V-1 a fost lansat împotriva Londrei în noaptea de 13-14 iunie 1944. Până la sfârșitul războiului s-au produs 30.000-32.000 de proiectile, dintre care au fost lansate 10.492. Dintre acestea, aproximativ 2.000 au fost distruse imediat după lansare, 1.847 au fost distruse de avioane de vânătoare, 1.878 de artileria antiaeriană, 231 de baloane, 3.531 au ajuns în Anglia, 2.419 au

HOGUSLAW WOLOSZANSKI

distrugă relativ ușor. Din cele 10.492 de proiectile trase, 1/3 au căzut în Londra. Ca urmare a exploziilor au murit 6.184 de persoane, 17.981 au fost rănite. Nu era pierderi care să îngenuncheze guvernul britanic. La fel, V-2 au fost lansate din lansatoare mobile din zona Haga, iar acestea erau mai cumplite decât V-1, căci nu puteai apăra de ele. Focosul lor avea 125 kg material exploziv, dar tot nu puteai teroriza populația britanică¹, iar americanii erau în afara razei de acțiune a armatei germane. E drept că Werner von Braun plănuia să construiască o rachetă în mai multe trepte, A-10, care ar fi putut traversa Atlanticul și nimeri oricare din marile orașe americane, dar nu a mai avut timp să-și realizeze proiectul.

Hitler și Himmler visau la ziua când vor putea să lovească orașele americane în planul lor, după care voiau să-i oblige pe aliați să înceapă negocierile, acest lucru era deosebit de important. În timpul consfățuirii de la noul sediu din Hohenlychen, Reichsführer-ul SS s-a întors către Otto Skorzeny, care a amintit că specialiștii analizează posibilitatea de a lansa proiectile V-1 de la bordul submarinelor.

— Am putea bombarda New Yorkul?

— Teoretic, este posibil, dacă tehnicienii noștri vor reuși să construiască lansatoare pentru aceste proiectile la bordul submarinelor mari, a răspuns Skorzeny.

— Mă duc să discut chiar acum această chestiune cu Fuhrer-ul și cu amiralul Donitz (comandantul marinei militare - BW). New Yorkul trebuie să fie bombardat cu V-1 în viitorul cel mai apropiat. Trebuie să muți din loc cerul și pământul, Skorzeny, pentru ca acest lucru să devină posibil cât mai devreme.

Himmler era vizibil exaltat de viziunea bombardării New Yorkului. Străbătea cabinetul cu pași mari, oprindu-se des în fața globului pământesc de lângă biroul lui.

— Aș dori să vă sugerez să vă gândiți la ceva, a spus Skorzeny, care știa foarte mult despre V-1 și își dădea seama că realizarea unui astfel de proiect nu este posibilă. În timpul lansării de la sol se produceau adesea explozii; pe mare, o astfel de explozie ar fi putut distruge vasul.

După ce armatele aliate au ocupat țărmurile Canalului Mânecii, nemții au continuat să bombardeze Anglia, folosind avioane de bombardament He-111; dintre cele 142 de proiectile trase din aer 80 au căzut în Anglia. Nemții au tras în Anvers aproximativ 800 de proiectile și 341 în Lieges. Date tehnico-tactice: motor Argus As 014, anvergura 5,30 m, lungimea 7,90 m, diametrul 0,8 m, greutatea la lansare 2.180 kg., viteza max. 656 km/h, raza de acțiune 240 km, focos 850 kg material exploziv.

¹ Din septembrie 1944, s-au lansat aproximativ 5.500 de rachete, dintre care 1.894 au atins Londra.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Proiectilele cu aripioare nu-și puteau calcula foarte precis ținta nici de la sol, cu atât mai puțin pe mare, unde echipajul nu poate stabili foarte exact coordonatele locației unde se scufundase. Pe lângă aceasta, aliații dominau Atlanticul și fără îndoială avioanele dotate cu radare ar fi depistat și scufundat submarinul care a trebuit să rămână mai mult timp la suprafață ca să pregătească lansarea. Dar n-ales montarea unui lansator și a instalației la bordul unui submarin, încărcarea câtorva rachete - căci ar fi fost greu de imaginat ca vasul să plece într-o călătorie atât de periculoasă cu o sigură rachetă, toate acestea erau foarte puțin realiste.

Himmler l-a întrerupt brusc pe Skorzeny.

— Este o mare șansă, o șansă uriașă, care poate reprezenta momentul de cotitură în acest război. America trebuie să simtă gustul războiului. Americanii închipuie că sunt în afara oricărui pericol și că pot duce războiul împotriva Germaniei numai cu bani și câțiva soldați. După un astfel de atac șocul ar fi extraordinar. Nu au avut niciodată război la ei acasă. Se vor prăbuși sub o lovitură atât de neașteptată.

Skorzeny a vrut să mai spună ceva, dar a văzut cu coada ochiului cum îi facea semn Kaltenbrunner să nu mai prelungească discuția fără sens. Așadar a lăsat capul în jos, prefăcându-se că își notează ceva sânguincios, spre ușurarea tuturor celor de față, Himmler a schimbat subiectul. Curând, proiectul bombardării New Yorkului cu ajutorul rachetelor V-1 a fost dat uitării. Hitler avea altă armă secretă care ar fi putut „să-i facă pe aliați să simtă gustul războiului”.

La 20 octombrie 1944, Otto Skorzeny, care tocmai se întorsese de la Budapesta, a fost convocat la sediul lui Hitler.

— Bună treabă, Skorzeny, l-a salutat Fuhrer-ul. Te avansezi la gradul de *Obersturmbannfuhrer* retroactiv, de la 16 octombrie, și te decorez cu Crucea de Aur Germană. Nu mă îndoiesc că dorești distincții și pentru oamenii dumitale. Trebuie să vorbești cu adjutantul meu, Gunsch. Totul este pregătit. Acum te rog să-mi povestești.

Skorzeny a început să raporteze despre acțiunea de la Budapesta, unde îl trimisese Hitler ca să-l împiedice pe amiralul Horthy să semneze armistițiul cu rusea ceea ce dictatorul ungar era foarte nerăbdător să facă, știind câte pierderi va suferi armata lui în est și cât de rău stau lucrurile cu aliatul său german. Fuhrerul știa numai o acțiune specială îi putea schimba intenția amiralului. Într-adevăr, Skorzeny îl răpise mai întâi pe fiul amiralului, care se străduia să negocieze cu rușii prin intermediul comuniștilor iugoslavi. Amenințat cu moartea fiului său (singurul care îi mai rămăsese, căci cel mai mare pierise pe frontul de est), amiralul ¹

¹ în Waffen-SS echivalentul gradului de locotenent colonel

a fost obligat să întrerupă negocierile. La 16 octombrie, Skorzeny, în fruntea unui mic detașament, a atacat sediul lui Horthy, cu intenția să-l răpească. A pus stăpânire pe castelul din Budapesta, dar a întârziat, căci amiralul fusese arestat câteva zeci de minute înainte de ambasadorul german.

— Nu pleca, Skorzeny, a spus Hitler, după ce recent avansatul Obersturmbannführer și-a terminat raportul în legătură cu misiunea din capitala Ungariei. Am pentru dumneata probabil cea mai importantă misiune din toate pe care le-ai îndeplinit în viața dumată. Până acum foarte puține persoane știu despre pregătirea unui plan secret, în care urmează să joci un rol important. În decembrie, Germania va începe marea ofensivă, care îi poate decide soarta.

Timp de câteva ore, Hitler și-a descris planul de ofensivă din Ardeni:

— Propaganda aliaților ne prezintă ca pe un înecat pe care urmează să-l îngroape dintr-o zi în alta. Nu vor să înțeleagă că Germania se luptă și sângerează pentru Europa, că le blochează asiaticilor drumul spre Occident. Anglia și America sunt obosite de război și, dacă înecatul acesta se va ridica brusc și le va da o lovitură puternică, societățile lor și dezvoltarea falsității propagandei lor le vor obliga să se împace cu Germania. Atunci ne vom concentra toate forțele spre ea și, în câteva luni, vom îndepărta primejdia care vine de acolo. Predestinarea Germaniei este să fie o fortăreață împotriva Asiei.

Hitler ajunsese la concluzia corectă că britanicii și americanii își supraestimasera forțele și le dispersaseră pe o întindere prea mare. Pe un front de 700 km aveau numai 70 de divizii, și acelea obosite și fără aprovizionare suficientă. Armatele americane aveau nevoie în fiecare zi de 20.000 de tone de alimente, medicamente, echipamente, 24 de milioane de litri de combustibil, 2.000 de tone de muniție și singurul port prin care se făcea aprovizionarea era Cherbourg, aflat la sute de kilometri de front. E adevărat că portul Anvers, aflat mult mai aproape, fusese deja recucerit, dar nemții ocupaseră canalul de 80 km care îl lega de mare, astfel că blocau aprovizionarea. Drept urmare, Divizia a 7-a americană blindată se opri la Metz din lipsă de combustibil.

Trebuia să se aleagă un loc în mare secret, să se concentreze acolo trupele să lovească apoi pe neașteptate, pentru ca pumnul german blindat să strivească armata dușmană. Cea mai mare amenințare erau avioanele inamice, care stăpâneau spațiul aerian și puteau distruge orice coloană de tancuri depistată pe drum, dar vremea de toamnă târzie cu plafon gros de nori, cu ceață și ploi putea paraliza avioanele la sol, fie și numai câteva zile. Hitler avea în vedere cinci zori și în cele din urmă se decisese pentru Ardeni, un teren deluros de la frontiera dintre Belgia

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Franța și Luxemburg, unde în 1940 armata lui repurtase o victorie strălucită, care pecetluise soarta războiului din vest.

— Una dintre cele mai importante misiuni în această ofensivă îți va fi încredințată duminică, a spus Hitler. Va trebui să vă îmbrăcați în uniforme britanice și americane. Dușmanul ne-a provocat multe neajunsuri folosind uniformele noastre în operațiunile speciale. Acum câteva zile am primit un raport că niște unități americane în uniformele noastre au provocat mare confuzie și au ocupat orașul Aachen, primul oraș german din vest care a căzut în mâinile lor. Un detașament mic în uniformele dușmanului poate provoca mare haos în rândurile aliaților, dând ordine false, blocând comunicațiile, trimițând soldații în direcții greșite»; Pregătirile trebuie să se încheie până în 2 decembrie, detaliile le voi discuta cu generalul Jodl.

Skorzeny înțelegea ce înseamnă acest ordin: dacă vor fi prinși doi dușmani, soldații lui vor fi tratați ca spioni și duși în fața plutonului de execuție. E drept că juriștii pe care îi consultase în această chestiune; au spus că în Convenția de la Haga nu se precizează foarte clar acest aspect.

Ofensiva din Ardeni trebuia să fie ultima încercare de a-i aduce pe aliați la masa tratatelor. Dar câmpul de luptă nu avea să fie singurul lor unde Hitler va pune în joc soarta Germaniei.

Două bățalii

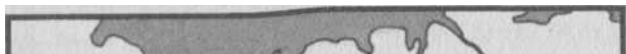
Reichsführer-ul SS Heinrich Himmler șovăia. Nu-i venea ușor să renunțe la ideea care îi călăuzise în toate acțiunile: exterminarea poporului evreu. Dedicase enorm de multă energie acestui scop. Crease o mașină a morții nemaîntâlnită în istoria omenirii în privința dimensiunilor și a eficienței. În fiecare zi, aceasta transporta, încarcera, ucidea și îndepărta rămășițele a mii de oameni și prelucra, în același timp, părul, dinții, hainele, aurul, obiectele de preț ale acestora. Era o industrie mare. Cea mai îngrozitoare pe care o crease omul de-a lungul întregii sale istorii. Și dintr-odată Himmler, principalul constructor al acestei fabrici a morții, care cuprinsese toată Europa, începuse să aibă îndoieli. Vorbind la Poznan în fața înalților funcționari SS, a spus:

„Am fost obligați să luăm o decizie tristă, și anume că acești oameni (evreii - BW) trebuie să dispară de pe suprafața pământului. Organizarea acestui efort a fost misiunea noastră cea mai dificilă. Dar ne-am descurcat și am îndeplinit-o, domnilor, și sper că pot să spun aceasta, fără a aduce atingere gândirii și spiritului conducătorilor și subordonaților noștri. A fost

o misiune deosebit

de periculoasă, așa cum este trecătoarea îngustă dintre Scila și Caribda, adică între primejdia de a deveni oameni fără suflet, insensibili la valorile vieții umane, sau oameni mult prea moi, slabi și suferind de prăbușire psihică”.

Aceste cuvinte în gura omului care până acum nu ceruse decât forță, brutalitate și lipsă de milă în realizarea „sarcinii mărețe de eliberare a omenirii



RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

de evrei”, trebuie să fi trezit nedumerire și speranțe că, din moment ce cel de-al Treilea Reich era pe cale să se destrame, conducătorii lui erau dispuși să dăruiască viața sutelor de mii de oameni.

Un lucru era sigur: dacă vor lua o astfel de decizie, vor dori s-o vândă foarte scump. Și ce preț ar fi putut fixa? În a doua jumătate a anului 1944 nimeni nu știu acest lucru, însă pentru deținuții evrei apăruse o șansă pe care nu aveau voie să piardă!

În același timp, cei mai înalți funcționari SS puteau să ia cuvintele șefului lor o permisiune să privească chestiunea exterminării evreilor într-un mod mai pragmatic; chiar mai mult decât până atunci, când era vorba numai despre folosirea cadavrelor umane și a posesiunilor evreilor. Firește, acest lucru nu se referea la fanatici precum Adolf Eichmann, care nu puteau vedea în schimbarea de politică decât o trădare a ideii național-socialismului și o sabotare a ordinelor la Berlin, care interziceau încetinirea ritmului uciderii oamenilor.

Himmler aflase încă din aprilie 1944 de propunerea înaintată de organizația numită „Waadat Ezra Vo-Hazzalah Bo-Budapest”, pe scurt Waadah, care s-ar putea traduce „Comitetul de Salvare al Evreilor Budapesta”, înființată în 1943 de trei evrei: Otto Komoly, Rezso Kastner și Joel Brand. Aceștia propuneau răscumpărarea evreilor pentru a fi eliberați din lagărele de concentrare. Himmler acceptat oferta lor și i-a ordonat lui Eichmann să stabilească prețurile și condițiile de realizare a înțelegerii. La 25 aprilie, Eichmann l-a chemat în cabinetul său de la Budapesta pe Brand și i-a cerut în schimbul încetării exterminării evreilor ungari i se livreze 10.000 de camioane, două milioane de bucăți de săpun, 200 de tone ceai și 200 de tone cafea. Nu avea însă intenția să respecte această înțelegere. Nu intenționa să încetinească câtuși de puțin ritmul mării vânători de oameni din Ungaria și a trimiterii lor spre lagărele de concentrare. Primise un ordin de la Himmler și trebuia să-l aducă la îndeplinire, dar prevăzuse în mod corect că realizarea lui va dura destul de mult timp, pe care el voia să-l folosească pentru lichida pe evrei. Și nu se înșelase. Joel Brand a trebuit să se ducă la Istanbul ca să ia legătura acolo cu activiștii Congresului Mondial Evreiesc. Aceștia nu credeau generozitatea ofertei lui Eichmann, așa după cum iepurele nu poate avea încredere în lupul care și-a înfipt colții în bregata lui. Au cerut o dovadă de bună credință: Eichmann să fie de acord ca 600-1.200 de deținuți să plece într-o țară neutră. Eichmann s-a decis să se joace cu cadavrele și a fost de acord. Așa cum prevăzuse în mod corect, la 17 mai, Brand s-a dus din nou la Istanbul, de această dată pentru a pune la punct ultimele amănunte în legătură cu înțelegerea „camioane în schimbul oamenilor”. Eichmann a început să se teamă că în curân

MOUUSLAW WUI

Înțelegerea va fi încheiată și el, în conformitate cu ordinul de la Berlin, va trebui să încheie activitatea din Ungaria. A acceptat, dar a hotărât că în această țară nu vor mai fi evrei pe care Brand să-i poată salva. Exterminarea a luat dintr-odată proporții neașteptate. SS-iștii au început să golească în ritm accelerat ghetourile ungare: până la sfârșitul lunii mai au fost trimiși la Auschwitz și uciși în camerele de gazare 289.000 de evrei, până la 17 iunie alți 50.805, până la sfârșitul lui iunie 41.500. Brand nu se mai întorcea. Mai târziu s-a aflat că ajunsese la Istanbul, dar nu reușise să-i convingă pe șefii Congresului Mondial Evreiesc de buna credință a nemților. În timp ce se întorcea prin Siria, Brand fusese arestat de britanici.

Himmler privea cu îngăduință la activitatea oamenilor lui, care căutau ocazii să dea la schimb pe deținuți pentru materiale pentru armată sau bani. SS-Obersturmbannführer Kurt Becher, șeful Biroului de arme de la SS-Führungshauptmat, a înțeles repede ce dorește șeful și, în mai 1944, a încheiat o înțelegere cu bogata și influența familie de evrei Weiss, proprietarii marilor uzine „Manfred Weiss” din Ungaria. În schimbul cedării a 55% din acțiuni și vărsarea în casa SS a 3 milioane de mărci, a fost de acord ca 35 de membri ai acestei familii să plece în Portugalia. Himmler, încântat de discreția și abilitatea cu care Becher încheiase această tranzacție, i-a recomandat să continue negocierile cu Waadah. Și de astă-dată Becher s-a descurcat bine și a încheiat o înțelegere care prevedea eliberarea a 1.684 de evrei din Ungaria în schimbul unei plăți de 1.000 dolari pe cap de om. La 30 iunie, de la gara din Budapesta a plecat un tren ducându-i spre libertate pe oamenii pentru care Waadah plătise o sumă uriașă pentru acea vreme peste 1,5 milioane dolari. Dar trenul nu a ajuns departe. Din ordinul lui Eichmann vagoanele au fost trase pe alte linii și trenul a ajuns după aceea la lagărul de concentrare de la Belsen. Himmler nu a protestat. Poate că nu știa despre decizia samavolnică a subordonatului său, dar poate că îi convenea. Noua lui politică față de evrei dobânda contur tot mai clar. Dăduse semnalul că este gata să negocieze și să oprească exterminarea, firește cu anumite condiții. În același timp, mai dăduse și alt semnal: „Nu stați prea mult pe gânduri, căci trenurile cu mii de oameni pleacă spre lagărele morții în fiecare zi”. Considera că legăturile cu Waadah și înțelegerile referitoare la evrei erau primul pas, după care trebuiau să urmeze propuneri concrete din partea guvernelor marilor puteri occidentale. Pe ce altă parte, pericolul intensificării ritmului de exterminare a evreilor putea să-i îndemne pe aliați să înceapă mai repede negocierile. Himmler aștepta momentul când se vor face auziți americanii. Era convins că lobby-ul puternic al evreilor din America îl va convinge pe președintele Roosevelt

KAtu VIUL SECRET AL LUI HITLER

să profite de șansa pe care o reprezenta pentru milioanele de evrei din Europa ocupată disponibilitatea lui Himmler. Aștepta.

Evreii înțelegeau și ei cât se poate de bine că nu este vorba de salvarea ce câteva mii de conaționali ai lor aflați încă în libertate, atunci când spectrul morții atârna deasupra milioanele aflate în lagăre de concentrare. Sesizaseră o schimbare în atitudinea șefilor SS și trebuiau să facă totul pentru a profita de ea. Războiul putea s-o anuleze în orice clipă.

La sfârșitul lunii septembrie, în Elveția a sosit din Statele Unite Roswell D. McClellan, președintele quakerilor, pentru a media negocierile dintre SS și organizația evreiască din America. Era o știre pe care Himmler o aștepta de mult cu nerăbdare. La 30 septembrie a informat Waadah că a dat personal ordin să oprească „acțiunea” în lagărul morții de la Auschwitz. McClellan a răspuns invitându-l la discuție pe SS- Obersturmbannführer Kurt Becher, iar consulatul american din Berna a intervenit pe lângă autoritățile austriece ca să-i acorde viză reprezentantului lui Himmler. Au sosit la 5 noiembrie și s-au întâlnit imediat cu americanul la hotel „Savoy”. Nu a fost singurul contact. La sfârșitul lui octombrie 1944, la Viena a sosit Jean-Marie Musy, președintele Altbund- ului din Elveția, pentru a avea o convorbire cu Heinrich Himmler, aranjată de Schellenberg. Himmler a fost de acord să oprească lichidarea evreilor și să le permită să plece din Elveția. Imediat după aceea i-a dat ordin șefului RSHAsă-i cruțe pe evreii închiși în lagărele de concentrare și în lagărele morții.

Calea înțelegerii cu Occidentul fusese deschisă. Alte progrese în începerea negocierilor de pace urmau să fie realizate după ofensiva victorioasă din Ardeni, urma căreia americanii vor suferi pierderi serioase.

În regiunea Ardenilor a fost concentrat un sfert de milion de soldați germani care așteptau ordinul de atac. Printre aceștia, acționa și detașamentul lui Otto Skorzeny, numit Brigada 150 blindate, deși era o denumire pompoasă, dacă ținem seama de dimensiunile aceste formațiuni. Firește, Skorzeny visase că unitatea sa va avea câteva zeci de mii de soldați, dar nu reușise să adune decât trei mii.

Prima problemă se pusese atunci când fusese nevoit să aleagă soldați care să știe engleză. Nu reușise să-i găsească în unitățile cele mai apropiate și se decisese să facă un pas foarte riscant, care depindea de păstrarea secretului asupra operațiunii. Trimisese o adresă tuturor unităților Wehrmacht-ului: „Strict secret. Numai pentru comandanții de armate și divizii. Ofițerii și soldații care știu limba engleză sunt căutați pentru îndeplinirea unei misiuni speciale. Voluntarii selecționați vor intra

în componența unui nou detașament, comandat de Skorzeny. Cererile trebuie trimise la sediul acestuia din Friedenthal”.

Printr-o întâmplare fericită, acest document nu a nimerit în mâinile spionajului aliaților, sau poate că acesta nu i-a dat atenție. La cazărmlile din Friedenthal s-a prezentat câteva sute de voluntari, dar abia 150 dintre ei știau engleză la nivel cșcoală, numai vreo 30-40 vorbeau fluent și doar câțiva fără accent nemțesc. Problema s-a complicat și mai mult, atunci când s-a lut decizia ca unitatea lui să folosită împotriva armatei americane, așadar soldații vor trebui să poarte uniforme americane și să vorbească o limbă care se deosebea mult de engleză. Câteva zeci de voluntari au fost trimiși în lagărele de prizonieri ca să prindă puțin accent american și câteva expresii specifice, dar fără cine știe ce rezultate. Skorzeny a hotărât ca soldații lui să nu vorbească, căci orice cuvânt i-ar fi trădat. Și așa a fost. Și apoi, nu puteau să imite atitudinea nonșalantă a americanilor. Disciplina prusacă se vedea la ei de la o poștă, precum căptușeala dintr-o haină ruptă.

În lagărul de lângă Nurnberg, soldații brigăzii lui Skorzeny învățau cum să țină mâinile în buzunar, să mestece gumă în prezența superiorilor, să se joace cu mingea de baseball imediat ce aveau o clipă liberă și să se odihnească în mașini cu picioarele pe volan.

Curând s-a constatat că procurarea de echipament american pentru brigadă este o dificultate chiar și mai mare decât să le scoată soldaților din sânge spiritul prusac. Generalul Alfred Jodl, șeful de stat major al OKW, a primit comanda să asigure 20 de tancuri Sherman, 30 de transportoare blindate, camioane pentru batalioane și arme antitanc și antiaeriene. Dar de unde să ia toate astea? De câteva luni, armatele germane se retrăgeau și nu era tocmai împrejurarea cea mai potrivită pentru a captura echipamente de la inamic, ci mai degrabă de a pierde propriul echipament. Așadar, în loc de 20 de tancuri, brigada lui Skorzeny a primit... două. Nemții au încercat să salveze situația și au transformat tancurile germane *Panther* ca să semene cu tancurile americane. Dar rezultatul nu a fost prea bun. Numai un soldat american total lipsit de experiență ar fi putut să spună că este un *Sherman*, dacă l-ar fi văzut de departe și pe înserate.

În loc de 30 de automobile blindate a primit 6. Ca urmare a insistențelor lui Skorzeny au mai sosit încă patru, dar s-a constatat că erau englezești. Nici jeepuri n-au putut primi, deși Skorzeny știa că multe astfel de vehicule se află în posesia armatei germane, dar ofițerii germani care mergeau cu ele, auzind de ordinul să trimită aceste mașini, le ascunseseră cu grijă. Așa de bine, încât nu au fost găsite decât 15 jeepuri ascunse în grajduri și în magazii.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

La 16 decembrie 1944, ora 5.00, câteva mii de tunuri germane au început să tragă în pozițiile americane. Imediat din brigada lui Skorzeny s-a desprins detașamentul „Einheit Stielau”, care avea nouă unități în jeepuri, câte patru în fiecare. Era o greșeală, căci americanii, care aveau suficiente jeepuri, pentru comoditatea soldaților mergeau către trei într-unul. Apariția unor mașini cu patru oameni a atras imediat atenția americanilor și mulți dintre oamenii lui Skorzeny au fost prinși așa mai târziu. Dar în primele ore de luptă, „Einheit Stielau”, profitând de panica stârnită în rândurile americanilor, a pătruns adânc înaintea, însă grosul forței Brigăzii 150 blindate a rămas pe loc, așteptând ca armata a 6-a blindate să rupă liniile de apărare americane. Abia atunci soldații lui Skorzeny urmau să forțeze înaintarea ca să ocupe podurile de pe Meuse și să le mențină până va sosi grosul trupelor.

Se părea că totul merge conform planului lui Hitler. Vremea era deosebit de urâtă. Un strat gros de nori aproape că atingea pământul acoperit de zăpadă, tot era învăluit în ceață, astfel că avioanele aliate nu se puteau ridica de la sol. Iar ca mai rămâneau pe aeroporturi, tancurile germane, printre care se aflau și cele mai puternice tancuri din cel de-al Doilea Război Mondial, *Königstiger*, puteau zdrobi apărarea americană. Dar orele treceau și breșa nu se realiza.

Armata germană a lovit pe un front cu o lungime de 130 km împotriva celor cinci divizii americane care nu se așteptau la un atac. Cel mai adânc a pătruns în apărarea americană Armata a 5-a blindate a generalului Hasso von Manteuffel; dar nu a reușit să ocupe două noduri cheie de comunicație din orașele St. Vith și Bastogne, pe care a fost nevoită să le ocolească și a pornit mai departe spre Meuse. În sud, Armata a 7-a a generalului Erich Brandenburg, după primele succese, a fost oprită de două divizii americane. La nord, Armata a 6-a blindate a lui Joseph „Sepp” Dietrich s-a oprit după trei zile la periferiile orașului Liege.

Skorzeny pândea zadarnic momentul în care grosul brigăzii sale va putea să pornească la luptă; văzând că planul străpungerii liniilor de apărare americane nu va fi realizat, a primit acordul să-și introducă oamenii în luptă ca o unitate regulată.

Între timp, 6 sau 8 unități „Einheit Steilau” se aflau deja în spatele americanilor în apropiere de orașelul Huy, la jumătatea drumului între Liege și Namur, în fața coloanei de camioane americane a venit în fugă un soldat care stătuse până atunci pe marginea drumului, într-un jeep.

— Nu puteți merge pe drumul acesta!, i-a strigat el șoferului din prima mașină. Mergeți pe ocolire, a spus el arătând spre pădure.

— Mulțumesc, băiete. Din cabina camionului un locotenent a făcut semn să se îndrepte coloana așa cum spusese soldatul din jeep. Nu

avea niciun motiv să creadă că soldatul cel îndatoritor era membru al unității speciale a lui Skorzeny. Câteva minute mai târziu, toată coloana lungă de mașini americane a dispărut în pădure pe un drum care avea să-i ducă exact în partea opusă față de locul unde intenționau să ajungă.

— Cum de au trecut Atlanticul fără să se rătăcească?

Soldatul care le arătase americanilor drumul prin pădure s-a întors la jeep. Nu venea să creadă că americanul nu-i verificase documentele, nu-l întrebase parola și nici din ce unitate este, ci pur și simplu mulțumise și plecase în partea cealaltă.

— Ai accent bun.

Soldatul din cabină a pus motorul în funcțiune și au plecat repede de la locul care putea deveni periculos pentru ei, dacă americanii și-ar fi dat seama prea repede că fuseseră păcăliți și s-ar fi întors.

Așa au acționat vârfurile brigăzii lui Skorzeny. Soldații germani în uniforme americane atârnavă în copaci stegulețe roșii care avertizau că drumul este minat, tăiau liniile telefonice, trimiteau unitățile americane în direcție greșită. În condițiile încheștării dure dintre armatele de blindate, ceea ce făcea ei păreau mai degrabă niște șotii de copii, decât lovituri care să provoace inamicului pierderi serioase. Totuși acțiunile brigăzii au dobândit alte dimensiuni după incidentul produs la o stație de benzină.

Șoferul jeepului a oprit lângă cisternă și a strigat:

— **Petrol, please!**

Soldatul de la pompă l-a privit bănuitor. Nici un soldat american nu spunea „*petrol*”, ci „*gas*” și niciodată nu spunea „*please*”, atunci când se grăbea.

— De unde ești?, a întrebat unul din soldații din jur.

Neamțul și-a dat seama că făcuse o greșeală care îl deconspirase. N-a mai așteptat. S-a aruncat în mașină și a încercat să scape, dar pe șoseaua alunecoasă mașina lui a derapat și a ajuns în șanț. Când cei patru soldați au fost scoși de sub caroseria strivită, cineva a observat că sub uniforme americane au uniforme germane. Trei dintre ei au refuzat să facă mărturisiri și au fost împușcați. Unul dintre ei, cel care dorise în mod atât de nefericit să-și umple rezervorul cu „petrol” în loc de „gaz”, și-a salvat viața mărturisind tot ce știa despre detașamentul lui Skorzeny. Știrea transmisă la statul major al aliaților a avut efectul unei scânteii într-o pădure uscată. Consecința imediată a fost un raport al serviciilor de informații care avertiza:

„Otto Skorzeny, specialist în răpiri de persoane și asasinarea înalților demnitari împreună cu un detașament de două sute de persoane, se îndreaptă spre sediul armatelor aliate al generalului Dwight Eisenhower. Soldații germani vorbesc englezește, au uniforme și mașini americane.

Semnul lor de identificare este lipsa plăcuțelor „dog-tag” (plăcuțe metalice de identificare purtate de soldații americani la gât pe sub cămașă - BW)”.

Statul Major al lui Eisenhower din apropierea Parisului și sediile altor comandanți aliați: Montgomery, Bradley, Patton au fost înconjurate cu bariere, s-au instalat tunuri, a fost întărită paza. Spionajul, îngrijorat pentru soarta comandantului șef, a mers chiar mai departe: în fiecare zi, între St. Germain și Versailles trecea o mașină decapotabilă din care privea ostentativ... generalul Eisenhower! Firește, era un ofițer care semăna foarte mult cu comandantul șef al trupelor aliate, sublocotenentul Baldwin B. Smith, care, din patriotism, acceptase misiunea foarte periculoasă de a atrage atenția asupra lui în cazul unui atac al nemților.

Zilele treceau și ma-

rea breșă la care spera
Hitler nu se producea.

Americanii, deși luați prin surprindere de ofensivă, făcuseră față primelor lovituri și, spre norocul lor, câteva zile mai târziu vremea s-a îmbunătățit suficient ca să poată trimite în luptă avioanele. Diviziile care apărau punctul central: intersecția drumurilor strategice din zona Bastogne, puteau să reziste și să respingă atacurile unităților Armatei a 5-a germane de blindate, datorită aprovizionării cu arme și alimente din aer. Avioanele au atacat coloanele germane de blindate și liniile de aprovizionare. La 22 decembrie, avioanele americane ale Armatei a 9-a aeriene au efec-

tuat 1.300 de zboruri. În *Soldat din „Einheit Stielau” înainte de*
ziua următoare 2 000 de
execuție

BOQUSLAW WOI OSZANSKI

bombardiere și avioane de vânătoare au atacat 31 de obiective, dezorganizând aprovizionarea cu muniție și combustibil a coloanelor germane. În sud, a pornit contraatac armata a 3-a a generalului George Patton. Din nord făcea presiuni Armata 1 americană.

Marea ofensivă germană nu mai putea dura mult, căci rezervele de combustibil ale armatei germane erau foarte limitate. După cinci zile de luptă, admirabilele tancuri *Königstiger*, cu care nu se putea măsura niciun tanc aliat, au început să fie abandonate pe marginea drumului cu rezervoarele goale. În detașamentele germane de blindate pierderile au fost mai însemnate din acest motiv, decât din cauza proiectilelor.

Și poate că tocmai conștientizarea înfrângerii iminente, a imposibilității realizării scopului principal al ofensivei i-a împins pe soldații germani la crimă. Dar poate acționau ca urmare a unui ordin dat numai ca să-l șocheze pe inamic, să-i producă cât mai multe daune.

Era în ziua de 17 decembrie, în apropiere de orașelul Malmedy. Soldații dintr-un detașament Waffen-SS înjghebat în grabă, numit „Kampfgruppe Peiper” de la numele comandantului, Obersturmbannführer Joachim Peiper, au înconjurat aproximativ 150 de prizonieri americani, i-au înghesuit într-o piațetă din apropiere de cafeneaua „Bodarwe” și, la un moment dat, SS-iștii au început să tragă în prizonieri. Fără îndoială că nu a fost o execuție organizată, ci un fel de răbufnire de ură, sau poate o acțiune ca urmare a unui ordin dat în pripă. Americanii au luat la fugă spre pădurea din apropiere. Cei care au ajuns la copaci s-au salvat, căc nemții nu i-au mai ajuns. Alții au căzut și s-au prefăcut morți, dar nu le-a ajutat prea mult, căci SS-iștii au verificat cine e mort și cine nu și i-au lichidat pe răniți cu pistoalele. Câteva minute mai târziu, în piață rămăseseră aproximativ 70 de cadavre. Nemții au plecat. În aceeași după-amiază, la locul masacrului a ajuns o patrulă din batalionul 291 geniști și seara, comandanții americani, informați despre acest incident, au decis să-l dea publicității. Dacă SS-iștii acționaseră la ordin, dorind să-i sperie de americani, nu reușiseră. Efectul a fost invers: crima de la Malmedy a ridicat moralul soldaților americani, care se confruntaseră pentru prima dată cu atrocitățile dușmanului. După război, organizatorii masacrului, printre care Joseph „Sepp” Dietrich, comandantul Armatei a 6-a blindate în componența căreia se găsea „Kampfgruppe Peiper”, și Joachim Peiper au răspuns în fața tribunalului 48 de SS-iști, printre care și cei doi comandanți, au fost condamnați la moarte. În majoritatea sentințelor nu au fost executate, iar Peiper, deși era direct răspunzător de masacrul săvârșit de soldații lui, a ieșit repede din închisoare¹.

¹ **Joachim Peiper** a luat după aceea decizia ciudată de a se stabili după război în Franța, unde în

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

La 24 decembrie, după opt zile de lupte, s-a întâmplat ceea ce era de așteptat: ofensiva din Ardeni a eșuat. Luptele au mai continuat, dar la 8 ianuarie 1945 Hitler a fost nevoit să admită că fusese înfrânt.

Pierderile aliaților erau mari: 76.980 de soldați răniți, morți și luați prizonieri. Dar aceasta nu a șocat opinia publică americană și nici nu i-a convins pe Roosevelt și pe Churchill să-i propună lui Hitler să înceapă negocierile pentru încetarea focului. Poate că nu era nevoie, căci de la Londra și de la Washington veneau semnale că Himmler va reuși să facă mai mult decât Hitler în Ardeni. Atutul lui, viața deținuților din lagărele de concentrare, părea mai puternic decât brigada lui Skorzeny și cele două armate de blindate.

A intrat din nou în scenă Peter Kleist, ceea ce sugera că superiorul lui, ministrul Joachim von Ribbentrop, aflând despre succesele lui Himmler, dorea să intre și el în joc și își trimisese reprezentantul la Stockholm. Dar ca și altă dată, Kaltenbrunner i-o luase înainte.

La începutul anului 1945, Kleist s-a întâlnit într-un hotel din Stockholm cu Gil Storch, reprezentantul Congresului Mondial Evreiesc.

— Domnule Kleist, v-am cerut o întrevedere deoarece doresc să discut cu dumneavoastră despre eliberarea a 4.300 de evrei din diverse lagăre de concentrare - a spus Storch imediat ce s-au așezat la masă. Care ar fi prețul?

— Mă jigniți, a protestat Kleist, dând energic din cap. Comerț cu oameni! Singurul lucru care mă interesează pe mine este o ieșire din război, care să nu distrugă Germania.

— Domnule Kleist, aceasta nu este o tranzacție comercială, a spus Storch cu multă amărăciune în voce. Este pur și simplu o înțelegere care va salva viața unor oameni.

— Nu pot și nu vreau să fiu implicat într-o asemenea chestiune, deoarece mi se pare că este jignitoare și murdară.

Kleist s-a uitat de sus la interlocutorul său.

— În plus, problema evreiască nu poate fi rezolvată pe baza unei operațiuni individuale. Aceasta se poate face exclusiv prin metode politice.

Storch asculta cu atenție. La început a crezut că făcuse o greșală când formulase Kleist o propunere atât de directă. Dar fiecare cuvânt rostit în continuare de Kleist l-a convins că are de-a face cu un negociator abil.

— În lupta împotriva celui de-al Treilea Reich antisemit, a continuat Kleist, președintele Roosevelt a fost influențat de industriașii evrei precum Morgenthau și aceasta, la fel ca și formula „capitulare necondiționată”.

¹ **H. Morgenthau**, secretar al Trezoreriei SUA, autorul planului de rezolvare a problemei germane

nată” nu a făcut decât să crească antisemitismul german. Drept rezultat, evreii vor fi nimiciți odată cu Europa, iar continentul va rămâne în mâna bolșevicilor. Dacă supraviețuirea națiunii evreiești poate fi negociată în schimbul supraviețuirii Europei, atunci avem în fața noastră o înțelegere pentru care putem să ne dăm viața.

— Trebuie să discuțați cu Ivar Olson, a spus Storch. Acesta este un diplomat de la ambasada americană de la Stockholm, consilier personal al președintelui Roosevelt pentru problemele refugiaților de război din Europa Occidentală și de Nord. Are acces direct la președinte.

S-a ridicat de la masă și s-a înclinat politicos. Pe fața lui nu se putea citi dacă este mulțumit, dar Kleist a înțeles că făcuseră un pas mare înainte. A mai privit câteva clipe în urma lui Storch, care pornise spre ieșire gârbovit, înfășurat în paltonul lui negru. A luat un ziar ca să afle ce se mai întâmplă în Polonia, unde la 12 ianuarie începuse ofensiva sovietică. Firește, putea obține informații de la ambasada germană, dar încetase de mult să aibă încredere în oamenii care lucrau acolo.

Câteva zile mai târziu, a primit un telefon de la Storch. Acesta era vizibil emoționat. Vorbea repede și pițigăiat.

— După părerea lui Olson, președintele Roosevelt vrea să salveze un milion jumătate de evrei din lagărele de concentrare „cu ajutorul politiciii”, cum ați spus dumneavoastră.

Era o știre de prim rang și Kleist a decis să se ducă imediat la Berlin, unde în nu s-a prezentat la superiorul lui, Ribbentrop, ci la Kaltenbrunner.

În timp ce îl asculta, Kaltenbrunner se plimba nervos prin cabinet, până când a oprit brusc.

— Știi prea bine în ce ți-ai băgat nasul. Trebuie să-i comunic imediat lui Himmler. Nu știu ce va decide în această chestiune.

A întins mâna după telefon, dar înainte să i se facă legătura cu Himmler, a ridicat capul:

— Să nu îndrăznești să faci niciun pas dincolo de poarta grădinii duminale până nu se lămurește chestiunea.

Kleist s-a ridicat în picioare. A zâmbit palid. Din nou arest la domiciliu. S-a înclinat și a ieșit din cabinet. Dar era convins că de astă-dată va câștiga. Și nu s-înșelat. Câteva zile mai târziu, Kaltenbrunner a trimis după el.

— Reichsführer-ul vrea să profite de posibilitatea oferită în Suedia, a spus el, strângându-i mâna prietenos lui Kleist, ca și când ar fi vrut să-l felicite. Apoi a adăugat: - Avem în mâinile noastre nu un milion și jumătate, ci două milioane și jumătate de evrei

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

La fel de surprinzătoare a fost și următoarea informație. Himmler, care fusese de acord ca Peter Kleist să se întoarcă în Suedia ca să înceapă negocierile, trebuia să anunțe că nemții eliberaseră din lagăre 2.000 de deținuți evrei, ca dovadă de bună credință din partea guvernului german.

Câteva ore mai târziu, în timp ce Kleist era deja acasă și își făcea bagajele, a fost chemat din nou la Kaltenbrunner.

— Chestiunea cu evreii este definitiv închisă pentru dumneata, a auzit el uimic. Nu mă întreba de ce. Nu ai avut niciodată nimic de-a face cu această chestiune și nu vei avea nici în viitor. Nu te mai privește pe dumneata, a spus el apăsător. Asta e tot.

Ce se întâmplase? De ce se produsese o întorsătură atât de bruscă? Își schimbase Himmler brusc părerea și renunțase să-i mai convingă pe americani să negocieze în schimbul vieții a două milioane și jumătate de oameni? Kleist nu reușea să răspundă la aceste întrebări. Între timp, plecase la Stockholm, în locul lui, Felix Kersten. Ce însemna aceasta? Poate că Himmler nu avea încredere în Kleist, căci se temea că acesta va rămâne loial superiorului său Ribbentrop și în momentul decisiv îi va transmite informațiile care îi vor acorda rivalului merite în ochii lui Hitler și ai istoriei.

Dar mai este posibilă și o altă explicație. La începutul lunii februarie 1945, după înfrângerea din Ardeni, când armata sovietică se afla pe Oder, iar în vest armatele anglo-americane trecuseră deja Rinul, nimic nu mai putea salva Germania. Aliații erau stăpâni pe uscat, pe mare și în aer. Bombele americane și britanice incendiau orașele germane și nimic nu le putea opri. În noaptea de 13—14 februarie, deasupra Dresdei au venit din direcții diferite 244 de avioane de bombardament *Lancaster* și până la ora 22.21 au aruncat bombe de 1.800 și 3.600 kg. La ora 1 a sosit al doilea val de 529 de bombardiere *Lancaster*, iar piloții vedeau de departe incendiile provocate de primul val. În acea noapte, 773 de bombardiere RAF au aruncat în centrul orașului 650.000 de bombe incendiare și explozive, cu o greutate totală de 2.659 de tone. Apărarea germană antiaeriană era foarte slabă și nu a doborât decât 6 avioane britanice de bombardament. La 14 februarie, atacul a fost reluat de 311 bombardiere B-17 din Armata a 8-a aeriană. Ultimul raid a avut loc la 15 februarie și a fost executat de 100 de avioane de bombardament americane. Dresda era în flăcări. Incendiile, exploziile și ruinele au înghițit zeci de mii de vieți omenești. Atât de multe, încât nu se va reuși niciodată să se stabilească numărul lor exact, căci în oraș erau și foarte mulți refugiați neînregistrați. Poliția a raportat că 18.375 de persoane fuseseră omorâte, 2.212 suferiseră răni grele, 13.719, răni ușoare. Se apreciază

nsă că bombardamentele au făcut cel puțin 35.000 de victime. Zăceau n ruine 27.000 de locuințe particulare și 7.000 de clădiri publice. Era un avertisment cumplit din partea aliaților: aceasta se poate întâmpla cu oate orașele din țara voastră! Poate că atunci Himmler decisese că tre- >uia să pună capăt loialității și venerației lui nemărginite față de Fuhrer ;i să-l îndepărteze de la putere, ca să ia cârma țării în propriile mâini. ³oate de aceea îl trimisese la Stockholm pe omul lui în care avea cea nai mare încredere și care câștigase și încrederea autorităților suedeze.

Într-adevăr, Kersten a ajuns fără niciun fel de probleme la Christian Dunther, ministrul suedez de externe, dar a discutat cu el despre eliberarea din lagăre a deținuților din țările scandinave. Problema salvării nilioanelor de evrei nu s-a pus. De ce? Dacă Storch îi spusese adevărul ui Kleist, că președintele Roosevelt este interesat de „o soluție politică”, aceasta însemna că exista șansa încheierii unui armistițiu în Occident. Dar aceste speranțe se risipiseră la fel de repede cum apăruseră. Cu siguranță, aceasta era o consecință a Conferinței de la Ialta, care începuse la 5 iulie. Stalin, Roosevelt și Churchill puseseră acolo bazele ordinii postbelice din Europa și președintele nu avea intenția să încalce acea înțelegere. De altfel, se gândea cu destulă naivitate că înțelegerea ncheiată între americani ruși în timpul războiului va continua și după război. Era convins că Uniunea Sovietică, cumplit de devastată, nu va dori să facă apel la marile puteri occidentale, singurele în stare s-o aju- e să-și refacă miile de orașe și localități distruse. Pe lângă aceasta, Roosevelt detesta imperialismul britanic, care, după părerea lui, trebuia să dispară după război. Și se părea că acesta era scopul lui. Iată ce îi spunea fiului său, Elliot:

— Colonialismul înseamnă război. Exploatarea bogățiilor din India, 3irmania, Java fără a se oferi nimic în schimb - educație, un nivel co- espunzător de viață, asistență medicală - toate acestea înseamnă legarea valorilor oricărei organizații care ar putea să servească păcii.

Roosevelt, care la începutul lunii februarie 1945 plecase la Ialta, era alt politician decât cel care începuse războiul. În 1940, când își riscase bariera politică, era decis să acorde ajutor Marii Britanii și să introducă \merica în război. Acum, când victoria era aproape, președintele se ho- :ărăse să creeze o lume nouă, mai bună. Nu sesiza pericolul pe care îl ■epresenta pentru această lume stalinismul, de aceea nu prevedea că /a avea un război cu el și se concentra pe lichidarea colonialismului.

— Cred că încerci să te distanțezi cumva de Imperiul Britanic, îi spusese cândva Churchill. Și nu se înșela.

S-a creat impresia că, la conferința de la Ialta Roosevelt se mulțumise :u asigurările date de Stalin că în Polonia și în celelalte țări din Europa



Centrală unde intrase Armata Roșie se vor organiza după război alegeri libere și se lăsa-se păcălit. Dar nu este adevărat. Nu, nu era naiv. Din însărcinarea lui, Averell Harriman, ambasadorul american de la Moscova, avuse-se convorbiri secrete cu Stalin pe tema instalării la Moscova după război a unui regim subordonat Moscovei¹. Harriman și-a notat:

„În mai 1944 președintele mi-a spus că nu-l interesează dacă statele limitrofe Rusiei vor deveni comuniste”.

După încheierea conferinței de la Ialta

BOOUSLAW WOLOSZANSKI

În ziua de 19 februarie 1945, Walter Schellenberg l-a condus personal pe suedez la sanatoriul dr. Gebhardt din Hohenlychen, unde se afla sediul lui Himmler.

— Nu credeți că nu mai are sens să continuăm războiul, din moment ce este clar că Germania nu mai poate câștiga? Bernadotte, care nu avea experiență în materie de negocieri, se hotărâse să înceapă cu o întrebare directă, care, după părerea lui, ar fi contribuit la crearea unei atmosfere de sinceritate.

— Fiecare german se va lupta ca un leu înainte să-și piardă nădejdea, a răspuns calm Himmler. Situația militară este serioasă, foarte serioasă, dar nu deznădăjduită. Nu există un pericol direct ca rușii să rupă frontul de pe Oder.

— În Suedia crește neliniștea în legătură cu luarea de ostatici și asasinarea unor oameni nevinovați, a spus dintr-odată Bernadotte.

— Nu este adevărat, a negat violent Himmler.

— Avem exemple... Bernadotte a început să înșire cazuri de asasinate săvârșite de soldații germani.

— Ați fost greșit informat, l-a întrerupt Himmler și a schimbat brusc subiectul. Aveți propuneri concrete?

— Nu ar fi mai bine să propuneți dumneavoastră anumite mijloace care ar putea îmbunătăți situația?, a răspuns Bernadotte cu o întrebare.

— Nu am nicio sugestie.

Atunci Bernadotte și-a prezentat propunerea sa: să fie eliberați cetățenii norvegieni și danezi și să fie trimiși în Suedia.

— Dacă aș accepta propunerea dumneavoastră, ziarele suedeze ar publica titluri mari, conform cărora criminalul de război Himmler, te- mându-se de pedeapsa pentru crimele sale, încearcă să-și cumpere libertatea.

Himmler a refuzat să accepte planul lui Bernadotte, dar, în cele din urmă a de acord cu eliberarea deținuților scandinavi, cu condiția ca aliații să-i ofere garanții că se va pune capăt sabotajelor din Norvegia.

— Nici nu poate fi vorba, a sărit prințul. Temându-se totuși că va pleca din Germania cu mâna goală, a revenit: Crucea Roșie Suedează ar armatei germane pe frontul de vest. Prețul pe care l-a cerut Bernadotte a fost eliberarea a 20.000 deținuți din lagărele de concentrare, printre care și 5.000 de poloneze din lagărul de la Ravensbruck. Himmler a acceptat această cerere, căci îl interesa să-și îmbunătățească imaginea care o aveau aliații despre el, dar nu s-a mai ajuns la negocieri. Din 1946, Bernadotte a devenit președintele Crucii Roșii Suedeze. În 1948 a participat ca mediator la negocierile dintre Israel și arabi. A murit asasinat de un naționalist evreu.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER



Hitler considera că această alianță este imposibilă
dori foarte mult să fiți de acord să viziteze lagărele de concentrare, mai ales cele
în care se găsesc mulți cetățeni din Danemarca și Norvegia.

— Ar fi foarte bine și nu văd niciun motiv pentru care să nu vi se acorde această permisiune.

Convorbirea a durat două ore și jumătate și nu s-a făcut niciun pas înainte în
problema generală: eliberarea deținuților din lagărele de concentrare.

Chiar în aceeași zi, Bernadotte l-a vizitat pe Ribbentrop, care aflase de vizita
prințului ca urmare a unei gafe a ambasadorului suedez. Convorbirea a durat
mult timp, deși a vorbit mai ales Ribbentrop, dar nu a dus la nimic concret.
Prințul a părăsit Berlinul fără să fi câștigat cine știe ce.

Se apropia sfârșitul lunii februarie 1945. Rușii se pregăteau de asaltul final
împotriva Berlinului și nimic nu putea să-i oprească.

Dar pe ce mai conta oare Hitler? După părerea lui, armistițiul artificial dintre
sistemele opuse reprezentate de Statele Unite și Marea Britanie, pe de o parte,
și Uniunea Sovietică pe de altă parte, se putea rupe în orice clipă. Mai ales în
ultima parte a războiului, când problema acțiunilor militare trecea pe planul doi
față de perspectiva edificării ordinii postbelice în Europa. Poate că aceasta era
speranța care l-a îndemnat pe Ribbentrop să-l informeze pe Hitler despre
disponibilitatea lui Stalin de

BOGUSLAW WOLOSZANSKI

a începe negocieri. Agentul lui de la Stockholm, Fritz Hesse, îi raportase o întâlnire cu industriașul suedez Joachim Wallenberg, fratele lui Răul¹. Acesta afirmase că demersurile diplomatice din Occident sunt destinate eșecului, deoarece Roosevelt și Churchill sunt decizi să nimicească Germania. Așadar, trebuia încercat ceva la Stalin. Această părere a câpătat și mai multă importanță când Hesse l-a văzut în presă pe fratele interlocutorului său stând pe treptele ambasadei Uniunii Sovietice alături de doamna Kollontai. Oare Joachim îi împărtășise nu opinia lui, ci ceea ce aflase fratele lui de la ambasadă? Poate că Stalin, temându-se că aliații s-ar fi putut răzgândi brusc, era gata să negocieze cu nemții și îl alesese ca intermediar pe Wallenberg?

Hesse s-a dus imediat la Berlin și și-a găsit șeful într-o stare jalnică. Ribbentrop stătea în pat și arăta foarte rău.

— Este zadarnic, a spus el cu vocea sugrumată. Nu există nicio șansă de a începe negocierile cu Occidentul. Dușmanii noștri vor să distrugă Germania împreună, lată de ce resping orice posibilitate de negociere, care ne-ar mai putea salva țara.

Pe măsură ce Hesse îi prezenta informațiile de la Stockholm, Ribbentrop începea să se înviorizeze. îi revenea speranța că poate nu este chiar totul pierdut. Ziua următoare, 16 martie, l-a chemat pe Hesse la birou, unde l-a informat că pregătise instrucțiunile referitoare la felul cum trebuie purtate negocierile cu rușii.

— I le trimit lui Hitler spre aprobare. Avionul dumitale este pregătit. Poți pleca chiar astăzi la Stockholm.

Optimismul acela brusc s-a stins câteva ore mai târziu. Ribbentrop a ridicat receptorul celui mai important telefon care îl lega direct cu buncărul lui Hitler. S-a auzit vocea lui Hewel, ofițerul de legătură dintre ministrul de externe și Cancelaria Reich-ului. Ribbentrop a ascultat concentrat și după o clipă a spus:

¹ **Răul Wallenberg** (1912-1947), diplomat suedez, trimis de guvernul statului său în Ungaria în 1944 ca să-l salveze pe evreii rămași în Budapesta după deportarea unui număr de aproximativ 450.000 de persoane de această naționalitate. După ce deportările au fost oprite din ordinul dictatorului Horthy, Wallenberg a coordonat activitatea ambasadelor din țările neutre, a nunțiatului apostolic al Crucii Roșii Internaționale în scopul salvării celorlalți evrei. Se estimează că a reușit să salveze peste 100.000 de persoane, inclusiv 30.000-40.000 de evrei, care au primit pașapoarte false și au fost răscumparați din lagăre și ghetouri. La 17 ianuarie 1945, după intrarea armatelor sovietice în Budapesta, Wallenberg s-a dus la o întâlnire cu mareșalul Rodion Malinovski și de atunci nu s-a mai auzit nimic despre el. Se pare că a fost arestat, căci autoritățile sovietice doreau să-l câștige de partea lor ca mediator cu Occidentul și cu mediile evreiești. Probabil că a refuzat să colaboreze și a fost asasinat (otrăvit?)

RA/BOIUL ȘI CREȚ AL LUI HITLER

— Vă rog să repetați...

O clipă mai târziu a pus receptorul în furcă și s-a întors către cei care așteptau încordați rezultatul convorbirii.

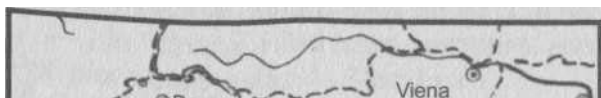
— Domnilor, Fuhrer-ul ne-a interzis orice fel de discuții cu puterile străine. Vă mulțumesc. Puteți pleca.

Probabil că Hitler primise deja informații din Italia și ajunsese la concluzia că dacă le-ar permite oamenilor lui să negocieze cu aliații le-ar oferi o acoperire personală celor care nu doreau binele Reich-ului. Corabia se scufunda, iar ei vroiau să se salveze...

Șobolanii

Comandantul Waffen-SS din Italia, SS-Obergruppenfuhrer Karl Wolff, avea o poziție foarte bună, care îi dădea posibilitatea să se salveze de la bordul corăbiei care se scufunda, deși era conștient de un anumit risc. El îl salvase pe papă și Vaticanul sau, oricum, așa dorea să fie interpretată purtarea lui. Hitler i-a ordonat să elaboreze un plan de răpire a Sfântului Părinte și Wolff pregătise un proiect după care 2.000 de SS-iști urmau să pătrundă în Vatican, să-l sechestreze și apoi să-l ducă pe Pius XII în Liechtenstein, jefuind și toate comorile din capitala statului papal. Dar a afirmat că nu avusese intenția să îndeplinească ordinul lui Hitler. Își dădea seama că zilele Reich-ului sunt numărate și va veni momentul când învingătorii îl vor pune în fața tribunalului, iar sentința nu putea fi decât una: condamnarea la moarte. Numai dacă nu ar reuși să găsească niște circumstanțe atenuante, cum ar fi salvarea Sfântului Părinte. Pentru o astfel de faptă îl aștepta poate nu numai absolvirea de păcate, cine

știe, chiar și grațierea. Așadar, trebuia să-l informeze pe Sfântul Părinte despre primejdia care îl pândește. Dar cum? Nu putea să se ducă în uniforma neagră de SS și să intre pe ușa din spate. Se temea că și dincolo de această ușă se află spioni ai SD, iar Hitler nu-l va ierta niciodată pentru trădare și îl va pune imediat la zid. Sarcina lui Wolff a fost ușurată de faptul că la Roma mai erau și alți ofițeri hitleriști care, ca și el, se temeau de pedeapsa de pe pământ și de cea din viața de apoi.



RAZBOIUL SLUHt: I AL LUI HILEK

Dr. Rudolf Rahn, ambasadorul german în Italia, și Ernst von Weizsâc-ker, ambasadorul german de la Vatican (și membru al opoziției antihitleriste), au fost acord să-l ajute să ia legătura cu prelații care ar fi putut să-l informeze pe papă despre primejdia care îl păștea și să-i înlesnească o întrevedere. La 10 mai 1944 Wolff s-a întâlnit în secret cu papa, cu ajutorul părintelui Pankretius Pfeiffer, șefu unuia dintre ordine.

„Înalt Prea Sfinția Sa Pius XII a fost informat de cardinali și de episcopi asupra modului în care mi-am îndeplinit obligațiile și despre eforturile în direcția încetării războiului”, a afirmat Wolff într-un interviu pentru revista italiană „Tempo” din februarie 1951. „Atunci m-a invitat în audiență cu condiția ca aceasta să nu provoace dificultăți legate de poziția mea. Astfel, la începutul lunii mai 1944, Pius XII m-a primit în audiență particulară. Înalt Prea Sfinția Sa a demonstrat o cunoaștere uimitor de amănunțită a problemelor celor mai importante. În cursul acestei întrevederi, de neuitat pentru mine, mi-am declarat disponibilitatea de a face tot ce stă în puterile mele pentru a grăbi încetarea războiului, dacă ar exista împrejurări favorabile”.

Ce frumos sună! SS-Obergruppenfuhrer Karl Wolff, cel mai apropiat colaborator al lui Himmler, cel care îl ajutase zelos să organizeze cele mai atroce crime, se distanța de superiorul său și, emoționat de întâlnirea cu papa, era gata să-și pună capul în joc pentru cauza păcii! Dar ce altceva putea spune după șase ani de război, decât să se arate într-o lumină cât mai favorabilă? Atunci, în mai 1944, situația era cu totul alta. El, Wolff, îl avea pe papă în mână, iar divizia Waffen-SS era în fața porților Vaticanului. Băieților în uniforme negre le era absolut indiferent dacă zdrobesc cu capul de pereți copii în Bielorusia sau trag în preoți în Vatican, mai ales că îi mai împușcaseră și în Polonia, și în est. Jefuiseră nenumărate biserici și nu era nicio diferență pentru ei dacă se aflau în Ucraina, în Rusia sau la Roma. Wolff se ducea la papă ca omul care dispune de o forță brutală, nu ca un ofițer politicos care voia să-i spună Sfântului Părinte ce persoană de treabă este el. Se dusese acolo ca să ajungă la o înțelegere. Firește, era vorba de viața lui, dar poate că nu numai. Oare atunci, în timpul întrevederii din mai, Wolff formulase condiții pe care papa trebuise să le accepte și să le respecte? Nu cumva fusese vorba de ajutorul acordat unora ca Wolff, care după război fugiseră din fața justiției?

Se pare că Wolff ar fi trebuit să mai aibă o întrevedere cu papa, dar înaintarea forțelor aliate, care la 4 iunie 1944 au ocupat Roma, a împiedicat realizarea ei. S-a mutat sediul în nordul Italiei, la Gardone pe lacul Garda.

În decembrie 1944, se pare că Wolff reușise să-l convingă pe Hitler că ocuparea Vaticanului va aduce mai mult pagubă decât folos.

— Dacă atacăm Vaticanul acum, nu vom putea stăvili populația. Vom avea mereu tulburări, acte de violență, greve și demonstrații de masă. Nu vom mai putea asigura aprovizionarea armatei mareșalului Kesselring, i-a explicat Wolff lui Hitler. Răpirea papei va avea consecințe extrem de negative, dacă luăm în considerare nu numai reacția germanilor catolici din țară și de pe front, dar și a catolicilor din întreaga lume. Vă rog să mă credeți, voi reuși să rezolv problema altfel.

Nu se putea nega că Wolff avea dreptate. Hitler a acceptat argumentele lui și s-a fost de acord să renunțe la planul de a ocupa Vaticanul.

La sfârșitul anului 1944, după ce ofensiva din Ardeni dăduse greș și era limpede că nimic nu mai poate salva Germania, Wolff a înțeles că trebuie să ia legătura cu americanii. Cunoștea foarte bine adresa din Elveția, Herrensgasse 2, unde locuia Dulles, dar nu se știe de ce a ales o rută ocolitoare. Poate voia să inducă în eroare Gestapo-ul, știind că astfel de contacte pot să-i pună în pericol viața. Drumul pe care l-a ales era foarte sinuos: un industriaș italian, cu care colabora de mult timp, Luigi Parilli, s-a dus la șeful spionajului elvețian, maiorul Max Weibl. Acesta l-a informat pe Dulles că ofițerul SS cu gradul cel mai înalt din Italia dorește să se întâlnească cu el. Dulles, temându-se de o capcană pregătită de spionajul german, l-a trimis la întâlnirea cu Parilli pe omul lui de încredere, Georg von Gaevernitz. Parilli, ca să-și demonstreze buna credință, l-a pus în legătură cu șeful biroului de contraspionaj SS din Genova, Guido Zimmer. Acesta se bucura de o bună reputație, căci salvase în trecut mulți italieni de Gestapo. Pe lângă aceasta, își exprima în mod ostentativ dragostea pentru cultura italiană și dorința de a salva această țară de distrugerile provocate de război. Zimmer l-a pus pe Gaevernitz în legătură cu un înalt ofițer SS, Eugen Dolman, iar acesta colabora foarte strâns cu Wolff. Cercul se închisese. Cei doi oameni care îl puseseră în mișcare, Wolff și Dulles, se puteau întâlni.

La 12 martie 1945, au sosit la Zurich, în Elveția, îmbrăcați civil, ofițerii SS conduși de Karl Wolff.

Dulles îi aștepta împreună cu Gaevernitz într-un mic hotel. Au bătut la ușă punctuali, exact la ora 22.00, crispați, emoționați de situația în care se găseau și mai ales neîncrezători. Știau că își riscă viața. Dulles, ca și când s-ar fi așteptat asta, alesese pentru întâlnire un apartament cu cămin, care crea o atmosferă intimă și liniștitoare.

— Nu știu dacă vă mai amintiți, domnule general, de o cunoștință a noastră comună, de o frumoasă prințesă germană, a spus dintr-odă-tă Gaevernitz.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

tensiunea care se simțea în aer. Cândva, prințesa intervenise pe lângă Wolff ca o ajute să-l elibereze din mâinile Gestapo-ului pe Romano Guardini, un filozof catolic.

Remarca lui Gaevernitz a avut efectul scontat și Wolff s-a relaxat. S-a așezat lângă cămin, în fața lui Dulles.

— Comandamentul se angajează să se abțină în timpul retragerii unităților de la distrugerea instalațiilor industriale și de comunicație, precum și să asigure liberă circulație a armatelor americane și britanice în Italia de Nord și Austria - a declarat Wolff. Sublinia că este inițiativa lui personală și nu așteaptă în schimb garanții de intangibilitate.

— Consider că Germania trebuie să se retragă din război, pentru a pune capăt distrugerilor inutile de vieți omenești și de materiale, a continuat Wolff. Pentru a demonstra sinceritatea, a propus să lanseze un apel comun împreună cu feldmareșalul Kesselring la comandanți și soldați să înceteze luptele și să se distanțeze de Himmler și de Hitler.

— Dacă reușesc să-l conving pe feldmareșalul Kesselring, Hitler și Himmler vor putea lua măsuri de prevenire.

Se părea că în Italia tancurile aliaților vor trece prin intersecții unde circulația fi dirijată de SS-iști. Această viziune i-a plăcut feldmareșalului Harold Alexander, comandantul șef al armatelor aliate din zona Mării Mediterane.

Dar această imagine a armoniei germano-aliată de pe frontul italian nu le plăcea foarte mult rușilor. La 11 martie, americanii l-au informat despre convorbirile cu nemții pe comisarul Veaceslav Molotov. În ziua următoare, acesta a răspuns ambasadorului american că guvernul sovietic nu are nimic împotriva acestor negocieri din Italia, cu condiția ca la ele să participe și trei ofițeri sovietici. Departamentul de Stat al SUA a considerat că cererea nu este îndreptățită, deoarece luptele din Italia sunt duse exclusiv de armatele anglo-americane. Aceasta a produs o explozie de furie la Moscova. Molotov i-a înmânat ambasadorului SUA o notă în care cerea încetarea oricăror convorbiri. Aliații occidentali nu erau dispuși să se supună ordinelor Moscovei și au continuat discuțiile. La 19 martie, în apropiere de Ascona, într-o vilă de pe malul lacului Maggiore, reprezentanții comandamentului aliat s-au întâlnit cu Wolff.

În același timp a ajuns la Vatican cardinalul Schuster de la Milano, acționând în calitate de emisar al lui Benito Mussolini, în speranța că papa va dori să-și folosească autoritatea pentru a le înlesni fasciștilor încheierea unei înțelegeri cu americanii. Era un episod neînsemnat, care nu avea niciun fel de consecințe politice, dar spionajul sovietic l-a informat pe Stalin. În felul acesta, informațiile care veneau la Kremlin din Italia formau imaginea unui mare complot, în urma căruia acolo urmau

să înceteze luptele, iar armatele germane să fie apoi transferate pe frontul de est încă și mai amenințătoare i se părea lui Stalin perspectiva încheierii unei înțelegeri între aliații occidentali și noul guvern german, care ar fi putut lua naștere după îndepărtarea lui Hitler de la putere. Stalin s-a decis să acționeze ferm. Președintele Roosevelt, speriat de mânia aliatului său, a trimis la 25 martie o telegramă în care se străduia să aplaneze conflictul, apărut tocmai la sfârșitul războiului. Explica în telegramă că discuțiile din Italia nu au „niciun fel de implicații politice și nu reprezintă o încălcare a principiului capitulării necondiționate.” Își exprimă primul regret că „negocierile legate de capitulare au creat o atmosferă de teamă și lipsă de încredere”.

Schimbul de corespondență a continuat punând parcă gaz peste foc.

La 3 aprilie, Stalin a răspuns într-un mod care se abătea de la relațiile dintre șefii de stat. Începea cu o afirmație sarcastică:

„Aveți dreptate să spuneți că în convorbirile anglo-americane cu conducerea germană domnește o atmosferă de teamă jalnică și neînțelegeri”.

Mai departe remarcă:

„Afirmați că deocamdată nu au fost începute negocierile. Firește că nu sunteți bine informat. Dar colegii mei militari, pe baza informațiilor de care dispun, sunt siguri că negocierile au început și s-au încheiat cu o înțelegere cu Germania, în care se prevede că feldmareșalul Kesselring, comandantul armatelor germane din fața frontului de vest, va deschide frontul în fața armatelor anglo-americane și le va permite să meargă spre vest, iar britanicii și americanii promit în schimb să înlănuieze condițiile de încetare a focului cu Germania. Cred că militarii noștri nu sunt departe de adevăr”.

Roosevelt avea să se enerveze citind aceste cuvinte, dar aceasta nu era totuși

„Drept urmare a acestui fapt, în momentul de față, Germania a încetat operațiunile militare de pe frontul de vest împotriva Angliei și a Statelor Unite. În același timp, Germania continuă războiul cu Rusia, aliatul Marii Britanii și al SUA. Acesta era de abia începutul atacurilor lui Stalin, care și-a amintit de un incident din timpul conferinței de la Ialta.

Atunci se produsese o neînțelegere, căreia nimeni nu-i dăduse atenție, dar explodase peste câteva zile cu asemenea forță, că fusese cât pe-aici să strice alianța americano-sovietică.

La 6 februarie, a doua zi a conferinței, generalul Alksei Antonov, șeful Statului Major General al Armatei Roșii, l-a întrebat pe generalul George Marshall dacă americanii știu unde se află puternica Armată a

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

6-a blindate SS, care luase parte la luptele din Ardeni și după încetarea ofensivei începuse să se deplaseze spre est.

— Am primit ieri o telegramă despre mișcările unora dintre diviziile Armatei a 6-a, care părăsesc frontul de vest, a răspuns Marshall. Am să strâng informații exacte în această chestiune și vi le transmit.

Marshall a vrut să pară în ochii lui Antonov mai bine informat decât era în realitate și imediat după această convorbire s-a dus la mareșalul Alanbrooke, șeful Statului Major al forțelor britanice, pentru a obține informațiile care îl interesau pe Antonov. Britanicul nu putea să-l ajute prea mult, dar știa ce se poate face. Armata a 6-a avea desigur legături radio, pe care britanicii le interceptau și le descifrau în Bletchley Park. Dar acordul pentru utilizarea acestor informații trebuia să vină de la șeful serviciilor secrete britanice, Stewart Menzies. Acesta și-a dat acordul și pe 9 februarie, șefii de stat major britanic și american au trimis la Moscova o telegramă pe baza informațiilor primite din Bletchley Park: avertizau că nemții formaseră două grupe de armate, dintre care una se îndrepta spre Pomerania, cealaltă, care cuprindea și Armata a 6-a blindate SS, spre Viena și Ostrava. Generalul Antonov a luat drept bune aceste informații și a trimis în acea direcție forțe însemnate, care trebuiau să preia loviturile Armatei a 6-a. La 5 martie, când a început atacul, s-a constatat că Armata a 6-a este în preajma lacului Balaton, iar rușii, nepregătiți să respingă un atac din acea direcție, au suferit pierderi grele. La 30 martie generalul Antonov i-a scris generalul Marshall:

„Consider că este de datoria mea să-l informez pe generalul Marshall despre datele false referitoare la Armata a 6-a, pentru a trage concluziile de rigoare cu privire la sursele sale de informare”.

Se părea că incidentul fusese dat uitării; așa cum se întâmplă la război, riscul de a primi informații incomplete sau false este foarte mare și asta este ceea ce l-a făcut să se întâmple americanilor și britanicilor când încercaseră să răspundă la întrebarea colegului rus. Dar Stalin a revenit la incident și i-a acuzat pe aliați că au indus intenționat în eroare, ca să nu permită Armatei Roșii să ocupe Viena.

Stalin proceda întotdeauna foarte logic. Gândirea lui suspicioasă aduna faptele pe care le considera părți ale unui eventual complot îndreptat împotriva lui. Când din această îngrămădire de fapte reieșea o concluzie care îi confirma suspiciunile, indiferent dacă erau întemeiate sau nu, pornea la acțiune. Așa s-a întâmplat și în ultima parte a războiului, când a fost convins că aliații occidentali îl păcălesc și a încheiat o înțelegere referitoare la frontul de vest cu germanii. A confirmat acest lucru într-o convorbire avută la 29 martie cu mareșalul Gheorghe Jukov, pe care îl chema la Kremlin.

BOOUSLAW WOLOSZANSKI

— Frontul german din vest s-a rupt în sfârșit și probabil că hitleriștii nu intenționează să facă nimic pentru a opri înaintarea armatelor aliate, în același timp, nemții își vor întări forțele în toate punctele de atac ale armatelor noastre.

Situația îl neliniștea pe Stalin, pentru că îi pune în primejdie planul de a creștea zona de influență sovietică în Europa postbelică. După datele spionajului rus, pe frontul de vest nemții aveau 60 de divizii. Dar după înfrângerea din Ardeni, unitățile acelea nu mai reprezentau o valoare de luptă deosebită. Nu aveau combustibil, muniție și rezerve. Aviația anglo-americană stăpânea spațiul aerian și putea să paralizeze mișcarea celor câteva coloane de blindate, pentru care încă mai erau combustibile. Aliații puteau arunca în luptă 80 de divizii în plină formă, dintre care 40 de blindate. Stalin avea așadar toate motivele să se teamă că armatele anglo-americanе vor ajunge la Berlin înaintea Armatei Roșii.

— Când pot trece la atac armatele noastre?, a întrebat Stalin.

— Frontul 1 Bielorussian poate începe atacul în cel mult două săptămâni, a raportat Jukov. Frontul 1 Ucrainean va fi gata tot atunci. Frontul 2 Bielorussian, după toate datele, în urma lichidării inamicului din zona Gdansk - Gdynia va rămâne acolo până la jumătatea lui aprilie și nu va putea începe atacul pe Oder în același timp cu Frontul 1 Bielorussian și cu Frontul 2 Ucrainean.

— Ei, va trebui să începem operațiunea fără să-l mai așteptăm pe Rokossowski, a spus Stalin. Se referea la comandantul Frontului 2 Bielorussian. Dar va întârzia câteva zile nu e mare nenorocire.

Stalin le cerea comandanților săi să se grăbească, nu le lăsa timp să-și pregătească operațiunea. Trebuia să se fi întâmplat ceva excepțional, care îl îndemna să se grăbească așa de tare. Dar ce anume? O clipă mai târziu, Stalin răspuns la această întrebare. S-a apropiat de biroul de lângă geam și a scos o foaie de hârtie de sub un teanc mai mare.

— Citește asta... și i-a dat-o lui Jukov.

Era o informație de la „un străin bine intenționat”, care raporta despre convorbirile ofițerilor superiori naziști cu reprezentanții aliaților pe tema posibilității capitulării armatei germane în vest și a deschiderii drumului către Berlin.

— Și ce spui?, a întrebat Stalin când Jukov a lăsat hârtia din mână. Dar n-a așteptat răspunsul și a continuat:

— Presupun că Roosevelt nu va încălca înțelegerea de la Ialta, dar Churchill este capabil de orice.

Stalin evalua corect situația. Americanii erau decizi să respecte înțelegerea. Planul de acțiune elaborat de comandantul șef al armatelor aliate, generalul Dwight Eisenhower, sugera în mod clar că nu intenționează

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER



Președintele Roosevelt cu câteva zile înainte de moarte
să meargă spre Berlin. Împrăștiase armatele aliate pe un front foarte lung, care favoriza mai degrabă operațiunea de „curățare” a terenurilor ocupate, decât un marș rapid. În schimb, mareșalul britanic Bernard Law Montgomery, comandant al Grupului de Armate 21, nu-și ascundea planul de a încheia războiul în capitala celui de-al Treilea Reich, ceea ce îi convenea foarte mult lui Churchill.

Stalin l-a chemat pe generalul Aleksei Antonov.

— Telefonați-i lui Konev și spuneți-i să se prezinte la 1 aprilie la Sediul Centrului de operațiuni al Frontului 1 Ucrainean și în aceste două zile lucrați cu Jukov la planul general.

La 3 aprilie, mareșalii Jukov și Konev, după ce lucraseră zi și noapte, aveau deja gata planul operațiunii pentru Berlin. La 16 aprilie, de pe Oder și Nisa vor porni două fronturi: Frontul 1 Bielorus al lui Jukov și

Frontul 1 Ucrainean al lui Konev. În general, în această operațiune vor fi angajate 19 divizii (dintre care și două poloneze), patru armate de blindate, patru armate aeriene și alte unități numărând în total 2.500.000 de soldați, 6.250 de tancuri, 7.500 de avioane și 41.600 de tunuri și mortiere.

Ce putea opune Hitler acestei forțe copleșitoare? Datele pe această temă sunt incomplete, căci nu s-au păstrat în întregime documentele germane referitoare la organizarea apărării, s-au format multe unități nestandard, iar după război istoricii sovietici au umflat considerabil cifrele referitoare la efectivele germane pentru a putea mări și mai mult meritele Armatei Roșii. Se poate presupune că pentru apărarea Berlinului, Hitler nu avea mai mult de 500.000-600.000 de soldați, distribuiți în 45 de divizii și grupe de luptă și câteva zeci de unități mai mici, care dispuneau de 3.000-4.000 de tunuri și mortiere, aproximativ 1.000 de tancuri și tunuri blindate și 400 de avioane. În favoarea nemților era faptul că dincolo de Oder aveau Colinele Seele foarte bine fortificate și se puteau apăra pe străzile Berlinului, care fusese transformat în citadelă. Dar superioritatea forțelor sovietice era atât de mare, încât înfrângerea definitivă a Germaniei nu era decât o chestiune de timp și număr de victime.

Stalin era perfect conștient de aceasta. A aruncat blana de oaie în care îl fermecase pe președintele Roosevelt în timpul conferinței de la Teheran din 1943 apoi la Ialta. Nu mai avea nevoie de aliații occidentali, ba mai mult chiar: menținerea armistițiului cu marile puteri democratice îl stânjenea în realizarea planului său de a subordona Moscovei Europa Centrală și de Est, în care intrase Armata Roșie. Trebuia să se retragă din alianța militară și să rupă toate contactele cu statele democratice, căci acestea îl împiedicau să subjuge Europa Centrală. Nu căuta decât un pretext, iar reproșul lipsei de loialitate era o justificare suficient de întemeiată pentru a se retrage din armistițiu.

Roosevelt a înțeles și el în sfârșit acest lucru. Era amărât că se lăsase atât timp dus de nas de Stalin. La 6 aprilie i-a trimis o telegramă lui Churchill, în care îi arăta cum își schimbase atitudinea față de Stalin. Recunoștea că Churchill avusese dreptate să spună că „Armatele aliate trebuie să se întâlnească cu armata URSS cât mai departe la răsărit și, dacă este posibil, să ocupe Berlinul”.

O frază era destul de șocantă:

„Armatele noastre vor fi în câteva zile în situația de a putea fi mai dure”.

Despre ce a scris președintele? Ce urma să se întâmple, ca să schimbe poziția armatelor aliate occidentale și să le permită o schimbare

radicală a politicii față de Stalin? Poate era vorba chiar de deschiderea frontului german în vest?

La 12 aprilie, președintele Roosevelt, care își petrecea weekendul în vila sa șase camere numită „Casa Albă Mică” din Warm Springs, Georgia, a rămas în p mai mult. Vremea proastă a făcut imposibilă decolarea avionului de la Washington care aducea poșta, așa că Roosevelt a stat în pat și a citit o carte până la ora 11.00.

— Nu mă simt foarte bine în dimineața aceasta, i-a spus el cameristei negre Lizzie McDuffie.

O oră mai târziu, s-a așezat într-un fotoliu de piele să stea la taifas cu două verișoare și o prietenă mai veche. Între timp, doamna Elizabeth Shoumanoff, ca stătea la geam, picta portretul președintelui.

La ora 13.00, plictisit de pozat, Roosevelt a spus:

— Ne-au mai rămas numai cincisprezece minute.

A aprins o țigară și dintr-odată a dus mâna stângă la tâmplă. Aținut-o acolo câteva clipe, după care mâna a căzut fără putere. A închis ochii și a spus foarte încet:

— Mă doare capul îngrozitor...

S-a prăbușit în fotoliu. Era ora 13.15. Medicul, comandorul Howard Bruenn, sosit imediat și a pus să fie transportat în pat. Avea pulsul foarte rapid, tensiune trecuse de 30. Medicul știa că este o hemoragie cerebrală.

La ora 15.32, pulsul a devenit aproape imperceptibil. Trei minute mai târziu, inima lui Roosevelt a încetat să mai bată.

În aceeași seară, la Berlin, când abia amuțiseră sirenele care anunțau sfârșitul alarmei după raidul avioanelor inamice, Rudolf Semmler se pregătea să plece din adăpostul Ministerului Propagandei, când a sunat telefonul. Cineva de la agenția de presă a spus:

— S-a întâmplat ceva neașteptat. A murit Roosevelt!

— Glumești?

— Agenția Reuters a trimis o telegramă: Roosevelt a decedat astăzi la amia Semmler s-a întors și a strigat:

— A murit Roosevelt!

S-a produs o zarvă de nedescris. Oamenii se îmbrățișau, râdeau și strigau.

Ministrul Joseph Goebbels nu era printre ei, căci plecase ceva mai devreme să inspecteze Armata a 9-a, care trebuia să blocheze drumul Armatei Rosii spre

ROGUSI AW WOLOS/ANSKI

ministerului. Pe trepte aștepta deja un grup de oameni care strigau cât îi ținea gură ce se întâmplase. Goebbels a făcut câțiva pași și când a înțeles despre este vorba a rămas încremenit. Se vedea că vestea morții lui Roosevelt îl șocase.

—Aduceți cea mai bună șampanie și să-i dăm un telefon Fuhrer-ului!, a strigat el imediat și a început să urce scara în mare grabă, trăgându-și piciorul infirm. Cum a ajuns în cabinet, a și pus mâna pe telefon.

— Mein Fuhrer, felicitări! Roosevelt a murit. A fost scris în stele că în a doua jumătate a lunii aprilie va fi un moment de cotitură pentru noi. Este vineri, 13 martie! (La Berlin trecuse de miezul nopții - BW) Soarta l-a doborât pe cel mai mare dușman al nostru. Dumnezeu nu ne-a părăsit. Te-a salvat de două ori de la moarte. Este o adevărată minune!

Amândoi, și Goebbels, și Hitler, aveau toate motivele să caute aici o explicație supranaturală. Previziunile elaborate înainte de război de astrologii de la cabinetul organizat în castelul lui Himmler afirmau că până în 1941 va fi un șir de victorii, după care vor urma vremuri grele. Insuccesele și înfrângerile atingeau apogeul la jumătatea lunii aprilie 1945, după care în a doua jumătate a lunii trebuia să urmeze un succes al cărui efect avea să fie încheierea păcii în august 1945. Pentru Germania, va urma o perioadă de restriște care va dura până în 1948, când statul va începe să renască.

Hitler credea în aceste preziceri. Era convins că soarta îl va salva, așa cum îl salvase pe Friedrich cel Mare (cu care se compara adesea), atunci când, în timpul războiului de șapte ani, moartea țarinei salvase Prusia de la înfrângere.

Trecuseră zile de euforie și de așteptare ca miracolul să se împlinească.

Între timp, pentru Wolff lucrurile începuseră să se complice. La 14 aprilie, Himmler l-a chemat la sediul său. Nu s-a supus. Se temea că ordinul de întoarcere poate însemna că se descoperiseră contactele lui cu aliații. În cele din urmă și-a dat seama că nu poate îndeplini coarda prea mult, căci în orice clipă ar fi putut fi declarat dezertor și trădător, ceea ce însemna condamnarea la moarte, iar la sediul lui mai erau încă mulți SS-iști care ar fi executat sentința pe loc. La 16 aprilie a aterizat pe un aeroport de lângă Berlin.

În aceeași zi, la ora 3.00, deasupra fluviului Oder străluciseră trei rachete: semnalul începerii pregătirii de artilerie. Cerul s-a luminat ca în timpul unei furtuni de primăvară și câteva clipe mai târziu s-au auzit primele bubuituri înfundate. După o canonadă de o jumătate de oră, cerul s-a luminat și mai tare datorită miilor de rachete de culori diferite.

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Și atunci s-a întâmplat ceva ciudat. Deasupra liniei frontului au apărut dâre azu care se înroșeau din secundă în secundă. Erau cele 140 de reflectoare ale avioanelor care luminau spre tranșeele inamicului. În lumina lor se vedeau siluetele soldaților și ale tancurilor care se grăbeau spre liniile de apărare germane.

Fusese ideea mareșalului Jukov să folosească reflectoarele, convins că soldații germani, adormiți, nu vor avea forță să se opună tăvălugului de blindate care pornise spre fortificațiile Colinelor Seele. Dar primele ore de luptă l-au convins că se înșelase. Ritmul atacului a început să slăbească. Unitățile germane, protejate bine în fața proiectilelor sovietice în tranșeele din linia a doua, s-au întors pe poziții și au început o apărare disperată. Tancurile își pierdeau avântul lovind se de tunurile antitanc perfect marcate. Tunurile neobișnuit de eficiente calibrul distrugătoare de tancuri și soldații cu grenade de mână au cules o recoltă cumplită de victime printre tancurile sovietice.

Dar nemții nu aveau nicio șansă. Puteau să întârzie înaintarea rușilor, dar nu putea s-o oprească, cu atât mai puțin să respingă armata atacatoare. Cantitatea uriașă de materiale pe care o îngrămădiseră rușii în această operațiune le dădeau siguranța că, mai devreme sau mai târziu, apărarea germană va fi străpunsă. Numai în prima zi, armata sovietică a tras 2.450 de vagoane de proiectile. Avioanele au efectuat 6.550 de raiduri. La 18 aprilie, apărarea a fost străpunsă.

Wolff, care s-a dus direct de la aeroport la Ministerul de Interne, avea dreptul să se teamă să se întoarcă la Berlin. Himmler, pe un ton oficial și distanțându-se de vechiul lui prieten, i-a cerut explicații în legătură cu contactele cu aliații. Dar Obergruppenfuhrer-ul era un adversar redutabil. Nu a negat existența contactelor, dar a afirmat că a acționat în conformitate cu instrucțiunile Fuhrer-ului din februarie 1945, care îi ordonase să ia legătura cu aliații.

Himmler a acceptat cu ușurare această explicație logică, dar înainte să-și ia rămas bun de la Wolff, în cabinet a intrat Kaltenbrunner.

— Pot să vă vorbesc între patru ochi?, l-a întrebat el pe Himmler, care i-a făcut semn lui Wolff să meargă la secretariat.

Abia atunci a început Wolff să se teamă. Știa că explicația lui este o caceală pe care o puteai accepta numai dacă doreai foarte mult să crezi că așa era. Dar trebuia să prezinte dovezi, iar șeful RSHA fără îndoială că avea destule. Nu se înșela. Unul dintre agenții SD raportase că Wolff se întâlnise cu cardinalul Schuster, mediator în negocierile cu aliații, cu care discutasese pe tema capitulării armatelor germane din Italia.

— Nu am negociat niciodată cu cardinalul Schuster, a negat vehement Wolff. Simțea însă că de astă-dată nu-l crede nimeni. Așadar s-a decis nu să se apere să atace.

— Domnilor, trebuie să vă rog să repetați și de față cu mine aceste acuzații scandaloase în prezența Fuhrer-ului.

Himmler a pălit. Nu îndrăznește să se prezinte în fața lui Hitler cu o asemenea chestiune, dar nu-i putea refuza acest privilegiu comandantului armatelor SS din Italia.

— Să mergem, domnule Kaltenbrunner.

La 18 aprilie ora 3.00 dimineața, au intrat în buncărul lui Hitler, care, zăbindu-l pe coridor pe Wolff a exclamat:

—A, ai sosit, Wolff! Bine, te rog să aștepti până se încheie conferința.

O oră mai târziu intrau în cabinet.

—Ce ai dumneata cu Dulles?, l-a întrebat Hitler, după ce Kaltenbrunner i-a explicat despre ce este vorba.

— Mein Fuhrer, la 6 februarie, în prezența ministrului Ribbentrop, ați spus că dacă introducerea armei secrete va întârzia, pasul următor va fi negocierea cu aliații. Acum sunt fericit că pot să vă raportez, Mein Fuhrer, că am raportat un succes și, cu ajutorul lui Dulles, am netezit drumul către președinte, către premierul Churchill și feldmareșalul Alexander. Vă rog să-mi dați instrucțiuni pentru viitor.

Hitler a încuviințat din cap, acceptând explicația lui Wolff.

— Întoarce-te în Italia, a spus, și menține contactele cu americanii, dar ai grije să obții condiții mai bune. Te rog să-i transmiți cele mai bune urări prietenului meu II Duce. Iar dumitale mulțumiri și felicitări.

SS-Obergruppenfuhrer Karl Wolff era salvat.

În aceeași zi s-a întors în Italia unde, împreună cu comandantul Wehrmacht-ului din Italia, generalul Vietinghoff, a semnat capitularea armatelor germane pe acest front.

Șobolanii fugeau din corabia pe cale să se scufunde.

SS-Obergruppenfuhrer Felix Steiner se gândea la un plan de asasinare a lui Hitler. Ernst Kaltenbrunner intenționa să-l trimită pe dr. Wilhelm Hottle în Elveția să-i propună lui Dulles predarea Austriei. Chiar și Joseph „Sepp” Dietrich, cel credincios ca un câine, era gata să facă un gest jignitor la adresa lui Hitler. S-a întâmplat după ce a primit o telegramă în care era informat că Fuhrer-ul le luase ofițerilor și soldaților din diviziile SS „Adolf Hitler”, „Das Reich”, „Hitlerjugend” și

— O să luăm o cutie, o să punem acolo toate medaliile noastre, o legăm panglică și scriem pe ea deviza lui Gotz von Berlichingen.

Ideea aceasta nu a fost dusă la îndeplinire. Cavalerul Gotz von Berlichingen, eroul dramei lui Goethe, îi spusese episcopului de Bamberg: „Pupă-mă în cuțit”. Joseph „Sepp” Dietrich nu avea curajul să vorbească în felul acesta cu superiorii săi. I-a trimis lui Hitler o telegramă în care a spus că mai degrabă se împușcă decât să execute acest ordin.

NOUUSLAW WOŁOSZANSKI

Eu, Schellenberg

Trecuse de ora 22.00, când un SS-ist l-a condus pe Hans-Ulrich Rudei¹ pe scară îngustă de beton în sala de așteptare a buncărului de sub Cancelaria Reich-ului.

— Vă rog să luați loc, domnule colonel.
Unul dintre adjutanți i-a împins un scaun.

— Fuhrer-ul vă va primi imediat.

Rudei s-a uitat nemulțumit la el. Nu-i plăcea să fie tratat ca un handicap. Câteva
două luni mai înainte, după atacul împotriva unui tanc sovietic, fusese nimerit de
un proiectil de artilerie antiaeriană. Schizele îi zbură - seră piciorul drept, dar reușea
să aterizeze pe o luncă din apropiere. Câteva zile mai târziu, fusese vizitat la spital
de Otto Skorzeny, care se aștepta să găsească un om prăbușit psihic: Hans-Ulrich
Rudei, legenda aviației germane - fără picior. Fusese de-a dreptul uluit când Rudei
îi ieșise în întâmpinare țopăind într-un picior și îi spusese imediat:

— Trebuie să încep să zbor!

— Și cum intenționezi să faci asta?

— Mecanicii mei îmi pregătesc o proteză de oțel pentru bont, ca să ajung la
pedale.

— Dar este absurd, Rudei! Gândește-te! Skorzeny era uimit, deși cunoștea
legenda acestui om. În primul rând, rana încă nu s-a închis. Nu poți merge pe
așa. Ai să faci cangrenă.

— Trebuie să plec de aici. Rudei s-a așezat pe scaun. Trebuie să-mi exers
piciorul mai scurt.

Skorzeny n-a mai spus nimic. Grimasa de durere de pe chipul prietenului arăta
că, indiferent ce i-ar spune, n-ar avea niciun efect. După alte câteva zile, când
revenise la spital, Rudei nu mai era acolo.

¹ **Hans-Ulrich Rudei** (1916-1982), pilot german pe bombardierele *Ju-87*, s-a evidențiat prin
scufundarea unui crucișător, apoi la 22 septembrie 1941 a cucerit satul sovietic *Marat*. Până la
sfârșitul războiului a distrus 519 tancuri sovietice (numai într-o singură zi, 26 martie 1944, a distrus
17 tancuri). În martie 1944 a fost doborât și luat prizonier de ruși, dar a reușit să evadeze. În
februarie 1945 a fost împușcat din nou, și-a pierdut piciorul drept. A dobândit cele mai înalte distincții
ale autorităților hitleriste (a primit un ordin creat special pentru el: Crucea de Cavaler cu frunze de
stejar de aur și diamante). După război a fugit în Argentina, unde a participat la activitatea
organizațiilor naziste. S-a întors în Germania în 1951.

— Nebunul acela a plecat, i-a explicat medicul.

La începutul lui aprilie, Hitler l-a chemat pe Rudei la buncărul lui din Berlin și propus să preia comanda unei unități care urma să grupeze toate avioanele de luptă și să asigure protecția aeriană a Armatei a 12-a a generalului Wenck. Era convins că soldații, protejați și sprijiniți de avioane pe care aliații nu le aveau, vor reuși să le provoace pierderi însemnate. Rudei a refuzat.

— Am respectat întotdeauna principiul să nu dau ordine pe care nu le pot îndeplini eu însumi, a explicat el.

Hitler l-a convocat din nou la 19 aprilie 1945. Ușa cabinetului s-a deschis înainte de ora 23.00 și Fuhrer-ul l-a invitat zâmbind înăuntru pe eroul aviator. Timp de o jumătate de oră au vorbit despre realizările savanților germani și despre teama aliaților de noile invenții care mai puteau schimba cursul războiului. În sfârșit, a trecut la tema principală:

— Dorința mea este să acceptți această misiune dificilă, dumneata, singurul care deține cea mai înaltă distincție germană pentru bravură.

Rudei a refuzat din nou. De astă-dată a recurs la alte argumente. A afirmat că armatele anglo-americane și sovietice vor face joncțiunea dintr-un moment în altul și vor tăia forțele germane în două grupări distincte. În aceste condiții, folosirea avioanelor de luptă este foarte problematică, deoarece au nevoie de o pistă de decolare prea lungă și sunt o țintă ușoară.

— *Mein Fuhrer*, nici de această dată nu-mi pot asuma răspunderea și refuz. nou. După părerea mea, nu putem încheia războiul cu victorie pe ambele fronturi. Putem obține victoria pe un front cu condiția să obținem armistițiul pe celălalt.

— Dumitale îți vine ușor să vorbești, a răspuns calm Hitler. Am încercat de nenumărate ori să închei pace, dar aliații nu au vrut. Din 1943 îmi cer capitulare necondiționată. Asta nu are importanță pentru soarta mea, dar orice om sănătos și capabil trebuie să admită că nu puteam să accept capitularea necondiționată a poporului german. Negocierile continuă și acum, dar nu mai sper că vor avea succes. De aceea trebuie să facem totul ca să trecem de această criză, pentru noua armă să ne aducă victoria.

Rudei a ieșit din cabinetul lui Hitler în jurul orei 1 noaptea, în ziua de 20 aprilie. În anticameră s-a întâlnit cu ofițerii care veniseră să-i ureze la mulți ani lui Hitler, care împlinea 56 de ani.

Despre ce negocieri vorbea Hitler? Singurele în curs erau cele ale lui Himmmler care se străduia să obțină pacea cu prețul vieții a 2,5 milioane de evrei închiși în lagărele de concentrare.

BOOUSIAW WOŁOSZANSKI

În același timp în care Rudei discuta cu Hitler, la sanatoriul dr. Gebhard de lângă Berlin, unde crucile mari roșii de pe acoperișul clădirii le dădeau locatarilor un sentiment de siguranță, Himmler și Schellenberg stăteau la un pahar de șampanie, pentru a sărbători aniversarea Fuhrer-ului. Erau departe de atmosfera sărbătorească de altădată într-o astfel de zi și mai aproape de cea de după moartea unei persoane apropiate.

Reichsfuhrer-ul stătea posomorât, cu capul lăsat în jos și părea aproape de criză de nervi. Sucea mereu pe deget inelul în formă de șarpe, ca și când ar fi vrut să-l rupă și odată cu el să scape de greutatea deciziei.

— Ești singurul om în afară de Brandt - Himmler se gândea la secretarul lui care am totală încredere. Nu putem negocia pacea cu Occidentul până nu îi luăm puterea lui Hitler. Dar cum să scăpăm de Hitler? Nu pot să-l împușc, să-i pun otravă în pahar, nici măcar să-l arestez, căci toată mașinăria de război se va răsturna cu susul în jos.

— Asta nu are importanță, nu sunt decât două posibilități, a spus Schellenberg. Să-l convingem pe Hitler să demisioneze sau să-l îndepărtăm cu forța.

Himmler s-a schimbat la față. Se vedea că aceste cuvinte îl dureau, căci îl obligau să facă un lucru de care nu era capabil. Atât de profundă era în el loialitatea față de Fuhrer.

— Dacă i-aș propune să demisioneze ar fi cuprins de turbare și m-ar împușca pe loc.

Schellenberg n-a mai spus nimic. Își dădea seama că atmosfera din seara aceea nu era prielnică pentru urzit planuri mărețe, dar nu a renunțat la intenția de a-l convinge pe Himmler să ia atitudine împotriva lui Hitler. A plecat de la Himmler direct la vila din cartierul berlinez Gut Hartzwalde, unde locuia Felix Kersten. Acesta tocmai se întorsese de la Stockholm împreună cu Norbert Masur, membru al Congresului Mondial Evreiesc, care trebuia să negocieze cu Himmler în legătură cu soarta deținuților evrei în numele lui Gilel Storch. Au stat de vorbă până la ora patru dimineața și au ajuns la o concluzie care îl interesa în mod deosebit pe Schellenberg: trebuie să facă totul pentru ca să-l oblige pe Reichsfuhrer să acționeze împotriva lui Hitler.

Dar de ce? Ce se mai putea obține într-un moment în care armatele sovietice străpunseseră apărarea Berlinului, veneau și dinspre nord și dinspre sud, strângând capitala ca într-un cerc, iar în zilele următoare soldații sovietici vor intra în oraș? Schellenberg nu-și pierduse speranța că îndepărtarea lui Hitler de la putere îi va convinge pe aliați să încheie armistițiul, ceea ce va împiedica ocuparea întregii părți răsăritene a Germaniei de către ruși. Avea vreun temei ca să viseze asemenea

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

planuri? Probabil că da, căci informațiile lui proveneau din cea mai bună sursă la care nu poate decât să viseze șeful spionajului: agentul lui era chiar alături de premier.

Alfred Kraus era un tânăr și chipeș ofițer al Wehrmacht-ului când apăruse la începutul anului 1941 în salonul parizian al fermecătoarei prințese Jacqueline de Broglie, moștenitoarea averii colosale a familiei americane Singer, producători de mașini de cusut. Domnișoara în vârstă de 22 de ani își împărțea timpul între castelul ei din Surenne și apartamentul din Paris, unde dădea recepții despre care vorbea tot Parisul și organiza întâlniri cu oameni deosebit de interesați. Războiul îi schimbase obiceiurile în așa măsură, încât în salonul ei începuseră să apară ofițeri superiori din Wehrmacht, căci Jaqueline înțelesese că asta se cere acum. Nu s-a întrebat cum găsisse Alfred Kraus drumul spre salonul ei, nici de ce după aceea un alt ofițer german îi spusese în timpul dansului că șederea ei în continuare la Paris depinde în întregime de bunăvoința autorităților germane.

— Știm că sunteți rudă cu Winston Churchill și că rădăcinile arborelui dumneavoastră genealogic din partea mamei sunt înfipte adânc în solul Angliei.

Era bine informat. Marguerite - mama Jaquelinei și nepoata lui Singer, era înrudită direct cu familia lui Churchill of Blenheim. După ce se căsătorise, locuise mereu în Franța, dar mergea des la moșia sa de la Donnington Hall din Berkshire. Originea aristocrată a soțului ei făcuse să aibă acces la cele mai distinse familii britanice, printre care și familia regală. Vărul Winston Churchill era un om apropiat cu care îi făcea plăcere să se întâlnească des.

— De ce nu vreți să ne ajutați în schimbul protecției pe care v-o acordăm?, întrebat bărbatul cu care dansa Jaqueline. Era un ofițer din Abwehr, maiorul Hermann Giskes, un bărbat deosebit de periculos și de viclean, căruia toată lumea îi spunea vulpoiul. Repurtase multe succese, printre care cel mai mare fusese „Cercul Polar”, îndreptat împotriva rețelei britanice SOE¹ din Olanda din 1941. Giskes a reușit să pună mâna

¹ SOE (*Special Operations Executive - Biroul Operațiuni Speciale*), organizație britanică înființată pe 17 iulie 1940 din inițiativa premierului Winston Churchill în scopul efectuării de diversiuni și al sprijinirii mișcării de rezistență din țările europene ocupate. Primul ei șef a fost Frank Nelson; după acesta a demisionat din motive de sănătate, în mai 1942 la conducerea organizației a venit Chrls Hambro (bancher de profesie), iar din septembrie 1943 a fost înlocuit de col. Colin Gubbins. Centru se afla în Baker Street 64 la Londra și avea sucursale în multe orașe europene și africane (Madrid, Lisabona, Stockholm, Bari, Alger). În 1941 a luat naștere un stat major regional la Cairo, care cuprindea Orientul Apropiat, statele europene din bazinul Mării Mediterane, Polonia și Cehoslovacia. Agenții erau școliți la centrele

BOGUSLAW WOLOSZANSKI

pe 18 puncte de contact radio și până în noiembrie 1943 i-a dus de nas pe britanici, transmițând cu ajutorul lor informații false și deconspirându-i pe diversioniștii trimiși din Marea Britanie.

— Nu dorim mult de la dumneavoastră, a continuat el. Vă rog să vă continuați activitatea de socializare. De restul ne ocupăm noi. Știm cum să facem și în afara de noi nu va ști nimeni nimic.

— Și ce doriți de la mine?

— Dacă îmi pot permite să fiu sincer, vă rog să ne permiteți să instalăm microfoane de ascultare la dumneavoastră în casă...

— Cum îndrăzniți... l-a întrerupt prințesa.

— Încerc numai să vă ajut, a spus Giskes și a condus-o la locul ei.

Convorbirea aceasta o șocase. Era convinsă că neamțul va reveni

peste câteva zile și va aborda din nou subiectul, iar ea se simțea absolut neajutorată. Ce puteau să-i facă? Să-i confişte averea, s-o arunce în închisoare? Războiul care pentru ea se asocia numai cu uniforme feldgrau de pe stradă, intrase în viața ei cu toată brutalitatea. Și atunci și-a amintit de Freddy, cum îi spunea ea lui Alfred Kraus. Era ofițer german, părea stăpân pe el, apropiat, curtenitor, l-a împărtășit problema ei. Alfred Kraus era deja de pe atunci agent al Abwehr-ului? Probabil că nu. Dar a devenit în momentul în care a început s-o ajute pe nefericita prințesă. Și s-a adresat omului despre care știa că este un ofițer adevărat, cunoscut pentru mintea lui limpede și gata întotdeauna să-și ajute prietenii la nevoie. Maiorului... Hermann Giskes.

— Este un adevărat scandal! Serviciile secrete germane să jignească o femeie atât de fermecătoare ca prințesa Jaqueline de Broglie! Giskes părea sincer indignat. Dacă este amestecat aici Abwehr-ul firește că voi face tot ce îmi stă în putință pentru ca fermecătoarea doamnă să fie lăsată în pace.

Și s-a ținut de cuvânt, prințesa nu a mai fost nevoită să audă propuneri jignitoare de cooperare cu spionajul german. Alfred Kraus, răsplătit pentru serviciile pe care îl făcuse prințesei, a devenit un oaspete frecvent în casa ei. S-au căsătorit în 1941, iar martor la cununie le-a fost chiar colonelul Giskes, care câștigase simpatia și prietenia Jaquelinei, căci îl crezuse pe soțul ei, care îi spusese că o salvase din mâinile Abwehr-ului. După aceea a început să vină și el tot mai des la casa familiei Kraus.

din Anglia și pe țărmul de vest al Scoției, unde învățau să manevreze armele, să lupte corp la corp, să sară cu parașuta, să obțină informații, cum să se comporte în timpul interogatoriilor etc. Numărul exact al lucrătorilor organizației nu se cunoaște, în primăvara anului 1944 colaborau cu SOE probabil 10.000 de bărbați și 3.000 de femei. O apreciere completă a activității SOE nu este posibilă, căci

RĂZBOIUL SECRET AL LUI HITLER

Jacqueline nu s-a gândit nicio clipă că în spatele vizitelor prietenești se ascunde un scop de serviciu. Totul arată că prințesa n-a știut că soțul ei devenise agent al Abwehr-ului și că Giskes venea ca să ia rapoartele lui Freddy și informațiile obținute. Acesta își alesese foarte bine prada, căci prințesa își pusese în minte să ia legătura cu mișcarea de rezistență. Casa ei de la țară devenise adăpost pentru agenții SOE care veneau din Marea Britanie sau care așteptau să fie transferați la Londra, iar casa din Paris era cutie de contact, unde veneau coletele secrete de organizațiile SOE care acționau în diferite părți ale țării. Alfred Kraus le ducea personal la Marsilia, care se afla în afara zonei ocupate a Franței și era un loc de contact prielnic pentru multe organizații de spionaj. Acolo, în biroul firmei de cosmetice „Savon Gibs”, lăsa pachetele, de unde acestea mergeau pe canale secrete la Londra. Firește că toate documentele erau fotografiate de specialiștii Abwehr-ului înainte să ajungă în mâinile conspiratorilor de la Marsilia. Unele dintre ele nu au ajuns niciodată la centrala din Baker Street, căci locul lor a fost luat de rapoarte false, pregătite după indicațiile lui Giskes. În casa de la țară a familiei Kraus au locuit și mulți aviatori britanici, americani și francezi, care, doborâți deasupra Franței, nu fuseseră prinși de nemți. Șaisprezece dintre ei fuseseră trecuți cu succes în Anglia, dar nimeni nu știe câți aviatori s-au ascuns la Chateau Surenne și câți dintre ei, deși au pornit spre Anglia, nu au mai ajuns acolo și au murit apoi în închisorile Gestapo-ului. Soarta fiecăruia era decisă de colonelul Giskes, informat de Kraus cine este adăpostit în încăperile castelului.

La 12 februarie 1944 Adolf Hitler a decis să treacă spionajul și contraspionajul militar în subordinea lui Heinrich Himmler. Cea mai mare parte a secțiilor Abwehr-ului se găsea sub conducerea lui Walter Schellenberg. Acesta, informat de Giskes de succesele lui Alfred Kraus, a decis că tânărul ofițer devotat va rămâne la Paris când în oraș vor intra armatele aliate.

La 24 august 1944, spre capitala Franței aflată în plină insurecție a pornit Divizia a 2-a blindate a Francezilor Liberi. În acea zi, câteva tancuri comandate de căpitanul Raymond Dronne au ajuns în Place de l'Hotel de Ville din centrul Parisului. Comandantul garnizoanei germane, generalul Dietrich von Choltitz, de primărie de la Hitler ordină să apere orașul până la ultimul soldat, a rămas destul de pasiv, căci nu avea chef să distrugă orașul. La 25 august a predat garnizoana.

Soarta căpitanului Kraus a urmat un curs foarte sinuos. La câteva zile după eliberarea orașului, a îmbrăcat uniforma de căpitan în armata britanică, lucru șocant, căci britanicii știau că este ofițer german. Se poate presupune că guvernul britanic, cunoscând așa-numitele lui merite

pentru mișcarea de rezistență, îi recunoscuse drept răsplată gradul de căpitan în armata britanică. Dar câteva luni mai târziu s-a constatat că nu se întâmplase nimic de felul acesta, așadar Kraus a primit uniforma ca pe un salvconduct care garanta drumul în siguranță spre Anglia. Ce te-ai fi așteptat să facă soția lui, după patru ani de despărțire de mama ei, care în acest timp nu-și văzuse nepoata? Desigur, să se urce alături de soțul ei pe vas și să se ducă la întâlnire cu mama. Dar Jacqueline și fetița ei rămăseseră în Paris. Oare erau ostatece?

Pe cheiul portului Dover aștepta soacra, care l-a dus imediat pe ginerele ei la vărul Winston Churchill, ca și când în aceste vremuri de război aceasta ar fi fost cea mai mare grijă a familiei ei! Nu există așadar nici cea mai mică îndoială că Alfred Kraus a venit la Londra ca trimis special al lui Schellenberg. Și nu era singurul.

Schellenberg încercase și mai înainte să ajungă la politicienii în mâinile cărora se afla decizia referitoare la Germania: Churchill și Roosevelt, prin intermediul generalului Eisenhower.

În aceiași timp în care se desfășura toată intriga lui Kraus, o încercare de stabilire a contactului între Schellenberg și Churchill a fost întreprinsă și de o altă persoană: vestita creatoare de modă Gabrielle Chanel¹, supranumită „Coco”. Era fată sărmană, o orfană dintr-un mic orășel, când soarta i-a zâmbit și i-a dat posibilitatea să aibă o carieră excepțională și să strângă avere. Rochiile realizate chiar de ea pe care le atârna în vitrina magazinului ei, plăceau tot mai mult clientelor. Magazinul aducea venituri tot mai mari. La Paris a început să se vorbească despre hainele splendide ale fetei din Sanmur, pe care doreau să le poarte toate franțuzoaicele. Cu atât mai mult cu cât cumplitul război mondial tocmai se încheiase, ceea ce favoriza dezvoltarea modei. La începutul anilor '20 Chanel era deja o femeie bogată, proprietara unor fabrici de confecții, iar în 1921 și-a mărit și mai mult succesul, dând numele său parfumurilor „Chanel No. 5”, căror miros a captivat femeile din întreaga lume. Printre prietenii ai apropiați era prințul de Windsor și Pamela Menzies, soția viitorului șef al serviciilor secrete britanice, precum și premierul Winston Churchill.

¹ **Gabrielle Chanel „Coco”** (1883-1971), orfană dintr-un mic oraș francez, a înființat în 1913 un magazin în care vindea haine de creație proprie, lansând așa-numitul stil de fată săracă, și care plăcea foarte mult celor mai bogate clientele. În cinci ani a strâns suficiente fonduri pentru a deschide fabrică de confecții și modelele ei nonconformiste care lansau comoditatea și simplitatea au făcut furori. În perioada de vârf, fabricile „Coco” aveau peste 3.500 de angajați. În 1922 a introdus pe piață parfumul „Chanel No. 5”, care a devenit imediat foarte cunoscut în întreaga lume.

În aprilie 1944, Schiebe, unul dintre subordonații lui Schellenberg, i-a pomeni acestuia de „o anume doamnă Chanel”, care îl cunoaște pe Churchill atât de bine încât ar putea încerca să negocieze.

— Este o dușmană înverșunată a Rusiei, a spus Schiebe. Este decisă să ajute Franța și Germania, deoarece consideră că destinele acestor țări sunt strâns legate.

Lui Schellenberg i-a plăcut acest proiect și a ordonat ca doamna Chanel să fie adusă cât mai curând la Berlin.

Aceasta a sosit împreună cu un fost agent al Abwehr-ului pe nume Dincklage, nu s-a lăsat rugată prea mult. Firește că aflase care este scopul întrevederii încă pe drumul spre Berlin și i-a prezentat imediat lui Schellenberg propunerea sa.

— Doamna Lombardi, care provine dintr-o familie britanică foarte bună, este căsătorită cu un italian și trebuie să fie eliberată din lagărul din Italia și trimisă la Madrid ca intermediar, a propus Chanel. Conform planului ei, urma să ducă la ambasada de la Madrid o scrisoare pentru premierul Churchill pe care o va scrie Chanel la dictarea lui Schellenberg.

Doamna Lombardi a sosit la Madrid probabil cam în același timp în care sosea la Londra căpitanul Kraus. Dar nu avea intenția să fie mijlocitoare în negocierile germano-britanice. Îi era suficient că își recăpătase libertatea și după ce s-a dus la ambasadă a afirmat că prietena ei Chanel este spioană germană. În felul acesta proiectul lui Schellenberg s-a prăbușit, căci era greu ca după o asemenea prezentare cineva de la ambasadă să propună continuarea acestei legături. Așadar, lui Schellenberg nu-i mai rămăsese decât Kraus, care fără îndoială că a ajuns la premierul Churchill și totul arăta că i-a prezentat propunerea superiorului său. Dar nu se știe ce s-a mai întâmplat ulterior cu această inițiativă.

Kraus a dispărut din Londra la fel de brusc cum apăruse. Sigur că trimiterea la Londra a unui funcționar al Abwehr-ului care servise foarte bine Germania tot timpul războiului nu fusese o idee foarte bună. Dar ușurința cu care putea să ajungă la premierul guvernului britanic părea să pună în umbră riscul că britanicii vor descoperi cine este cu adevărat și vor întrerupe discuțiile. Poate chiar așa s-a și întâmplat.

Problema lui Kraus a revenit pe neașteptate în atenție în aprilie 1945, când deputatul Edgar Granville a făcut o interpelare în parlament referitoare la chestiunea „chipeșului ofițer german, căpitanul Klaus, care, după ce traversase Canalul Mânecii, sărise cu parașuta ca să transmită guvernului informații importante, în schimbul cărora spera să-i fie iertate crimele de război”. Era vorba firește despre Kraus, al cărui nume fusese pronunțat greșit de deputat. Acesta adăugase și

eva informații născocite. A cerut explicații de la Ministerul de Interne, listrul Herbert Morrison, temându-se că problema va căpăta ecou a mare, a decis să lămurească toate aspectele.

— Alfred Ignatz Maria Kraus a fost adus la Londra fără a avea permi- nea să părăsească Franța, a recunoscut el. A primit o uniformă bri- ică, pe care nu avea dreptul s-o poarte. Ofițerul răspunzător pentru îst tratament atât de neobișnuit al unui dușman a fost trimis în fața unalului militar.

Din explicațiile ministrului se putea deduce că Alfred Kraus fusese nut, deși în discursul parlamentar nu se pomeniseră cuvintele „ares- ¹ sau „închis”, ci o afirmație din care se putea înțelege că „îl avem sub îtrol”.

Toată chestiunea era cu atât mai ciudată cu cât până la sfârșitul lui ilie 1945, britanicii nu și-au dat seama că Alfred Kraus este agent al wehr-ului. Abia în ultimele zile ale războiului, un ofițer al spionajului anic a descoperit legăturile lui cu Abwehr-ul și cu SS și Kraus a fost (Stat. Aceasta ar însemna că până în mai 1945 a rămas pe teritoriul rii Britanii sau a făcut naveta între Londra și Berlin. Ceea ce este încă nai curios, Kraus nu a fost arestat într-o închisoare obișnuită. A fost ,inut la Ham Common, o închisoare specială de maximă securitate a itraspionajului britanic. Acolo venea adesea o limuzină mare, neagră, e îl ducea câteva ore în afara zidurilor închisorii. Până într-o zi de ie din 1945, când nu s-a mai întors la închisoare. Cineva îi redase îrtatea, fără să- l mai aducă în fața tribunalului pentru crimele lui. Se e că după ce a divorțat de Jaqueline a locuit în Austria. Ce merite îa față de guvernul britanic, încât fusese iertat de pedeapsă?

La sfârșitul războiului, când s-a decis soarta lui Alfred Kraus, pre- îrul Winston Churchill i-a telefonat lui Harry Truman¹ pe linia telefo- ă transatlantică directă. Convorbirea s-a desfășurat în mod ciudat, și numai pentru faptul că alături de președinte erau și colaboratorii (Marshall, King, Huli), ceea ce pare să indice că urmau să aibă loc gocieri importante și nu un simplu schimb de opinii între țările prietene aliate. Truman bănuia ce va spune Churchill. La 20 aprilie îl rugase să

arry Truman (1884-1972), politician american, în noiembrie 1944 a câștigat gerile pentru funcția de vicepreședinte al SUA. La 12 aprilie 1945, după moartea ' .D. Roosevelt, a depus jurământul în calitate de al 33-lea președinte al SUA. Era lotriva continuării liniei politice a predecesorului său față de Uniunea Sovietică, ă din mai a oprit exporturile pe baza legii Lend-Lease spre Uniunea Sovietică. 25 aprilie 1945 a luat decizia de a arunca bombe atomice asupra Japoniei. A luat te la Conferința de la Potsdam, unde s-a decis configurația Europei postbelice. în •8 a câștigat

acelereze înaintarea
forțelor americane,
ca să ajungă la Berlin
și să ocupe cea mai
mare parte a teritoriului
Germaniei. Premierul
britanic știa că noul
președinte al Statelor
Unite nu dorește să
continue politica naivă
a predecesorului său
și va discuta dur cu
rușii. Deși nu putea să
știe că în aceeași zi, 23
aprilie, președintele îl

tratase sever, ba chiar

F. D. Roosevelt și H. Truman

arogant pe comisarul

sovietic pentru afaceri externe, Veaceslav Molotov, reproșându-i că Uniunea Sovietică nu respectă prevederile înțelegerii de la Ialta, în care se garantau alegeri libere în Polonia.

— Îmi pare rău să aflu că nu s-a făcut niciun progres în rezolvarea problemelor poloneze, spusese Truman la începutul discuției și încheiase cu cuvintele: - Statele Unite vor prietenie cu Uniunea Sovietică, dar eu vreau să fie clar că aceasta se poate realiza numai pe baza respectării reciproce a înțelegerilor convenite și nu pe baza unor decizii unilaterale.

— Nimeni nu mi-a vorbit așa în toată viața mea!, s-a indignat Molotov.

— Respectați înțelegerile și nimeni nu vă va mai vorbi așa!

Churchill își dădea seama că Truman intenționează să aibă altă politică față de Stalin decât Roosevelt și și-a propus să profite de asta.

— Dumneavoastră sunteți, domnule președinte?, a întrebat Churchill.

— La telefon președintele, domnule premier.

— Mă bucur să vă aud vocea, a spus Churchill.

— Mulțumesc. Și eu mă bucur, s-a revanșat politicos Truman.

— Am discutat de mai multe ori cu Franklin... Ați primit raportul de la Stockholm trimis de ambasadorul vostru? În mod clar, Churchill voia să spună altceva, dar se răzgândise. Se referea la propunerea lui Himmler de încetare a focului.

— Au ceva de oferit?, a întrebat Truman, gândindu-se la autoritățile din celălalt al Treilea Reich.

— Italia, Iugoslavia, tot frontul de vest.

BOOUSH AW WOLOS/ANSKI

Churchill părea mirat. Știa că este vorba despre Germania, o țară mare din centrul Europei, dar Truman se gândea probabil la înaintarea armatelor sovietice în jurul Berlinului.

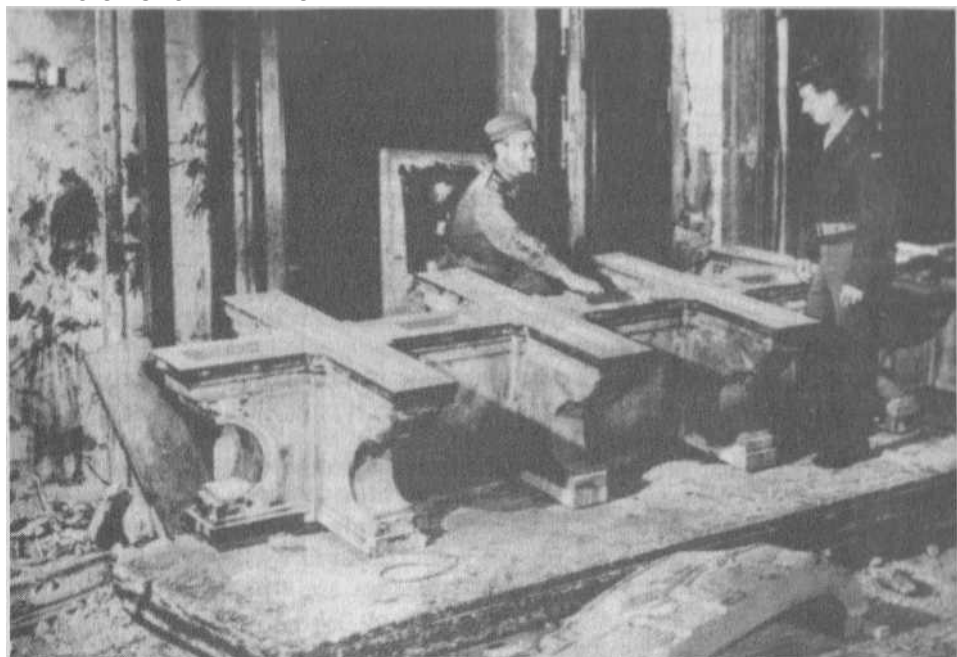
— Dar Himmler nu propune predarea armatelor de pe frontul de est. De acum am crezut că va fi probabil nevoie să-l informăm pe Stalin. Firește, ca să-i spun că, după părerea noastră, capitularea trebuie să aibă loc concomitent, în fața tuturor aliaților, în conformitate cu condițiile noastre.

Pentru niciunul dintre politicienii americani care ascultau această convorbire era un secret faptul că Churchill îl sonda pe Truman, ca să vadă cât de departe poate merge cu jocul pe care voia să i-l propună împotriva lui Stalin, și care conștientiza că în a împiedica Moscova să ocupe partea de est a Germaniei. Truman nu mai putea fi de acord cu acesta. Preluase funcția de președinte la 13 aprilie, așadar zece zile înainte de această convorbire. Fusese absolut uluit, ba chiar șocat de ceea ce se întâmplase la Casa Albă.

— Băieți, dacă v-ați rugat vreodată, rugați-vă acum pentru mine, le spusese ziariștilor la prima conferință de presă. Mă simt ca și când toate planetele, stelele și Luna s-ar fi prăvălit peste mine.

Experiența lui în materie de politică externă era limitată. Roosevelt îl ținuse departe de multe din acțiunile lui. Noul președinte trebuia să-și însușească, în decurs de câteva ore, cunoștințe extrem de vaste referitoare la o politică foarte complexă față de Marea Britanie, Uniunea Sovietică, Germania, Italia, Japonia. Trebuia să ia cunoștință de progresul la bomba atomică și să ia o hotărâre privitoare la utilizarea ei. Să se pregătească pentru a participa la marea conferință de înființare a Organizației Națiunilor Unite. Truman pur și simplu nu avea timp să schimbe ceva în politica trasată de Roosevelt. Dorea foarte mult să discute dur cu Stalin dar se temea că o greșeală din partea lui ar putea zădărnici ideea măreață de întemeiere a Organizației Națiunilor Unite. Era cu atât mai probabil cu cât Stalin care se vedea clar că intenționează să rupă legăturile cu aliații din timpul războiului, amenința continuu că nu va trimite o delegație la San Francisco, unde urma să aibă loc conferința.

Churchill înțelegea toate acestea. În timpul convorbirii din 23 aprilie, când îi dădea de înțeles președintelui că este gata să înceapă negocierile cu Germania pe tema încetării ostilităților pe frontul de vest, auzind că președintele nu abordează tema, s-a retras rapid. A prezentat un proiect de telegramă pentru Stalin, în care îl informa pe aliatul de la răsărit, că britanicii se pronunță ferm pentru capitularea necondiționată a armatelor germane în fața tuturor celor trei aliați.



Soldați aliați lângă resturile biroului lui Hitler în cabinetul lui din Cancelaria Reich-ului

— De acord cu această telegramă și am să-i trimit neîntârziat și una din partea mea, a spus el, în același sens.

— Mulțumesc foarte mult, a spus Churchill. Este exact ceea ce doream să aflu.

Cât sarcasm era în aceste cuvinte! Oare președintele înțelesese? Fără îndoie, da.

— Sunt mulțumit, a continuat Churchill. Sper că Stalin va răspunde: „Și eu sunt de acord.” (adică cu cerința ca Germania să capituleze în fața tuturor celor trei aliați și nu numai pe frontul de vest - BW). În acest caz, îi putem împuternici pe diplomații noștri din Stockholm să-i spună lui Bernadotte să-i transmită lui Himmler că în chestiune aceasta nu se mai poate face nimic, până nu acceptăm acest lucru de la toți trei (Truman, Stalin, Churchill - BW).

— În ordine, a răspuns Truman.

— Vă mulțumesc foarte mult, a încheiat Churchill convorbirea.

— Mulțumesc, a răspuns și Truman.

Această convorbire a încheiat lunga și furtunoasă istorie a negocierilor secrete cu ajutorul cărora Hitler a vrut să pună capăt războiului, fără a pierde prea mult din ceea ce cucerise. În fața deciziei lui Truman, cu care Churchill a fost nevoit să fi de acord, eforturile ulterioare ale

300 USTAW WOŁOSZANSKI

ui Himmler și Schellenberg nu mai aveau niciun sens. Dacă Folke Bernadott
fost informat sau nu de diplomații americani sau britanici cu privire la rezulta
convorbirii nocturne dintre președinte și premier, cu siguranță că a ținut ace
informații pentru sine. Pe el îl interesa să scoată cât mai mulți deținuți din la
de concentrare naziste. Ar fi putut așadar să-i inducă în eroare pe interlocu
germani cu privire la posibilitatea încheierii unei înțelegeri cu aliații occidenta
În realitate, această șansă nu mai exista. Soarta Germaniei și soarta Europe
fuseseră pecetluite pentru mulți ani de acum înainte...

Epilog



Adolf Hitler s-a sinucis sau a fost ucis în buncărul de sub clădirea Cancellariei Reich-ului la 30 aprilie.

Heinrich Himmler s-a ascuns în Germania de nord până la 21 mai. Și-a ras mustățile și și-a pus o bandă neagră peste un ochi, ceea ce l-a protejat bine împotriva identificării. A căzut victimă propriei pedanterii, căci, îmbrăcat în uniformă de ofițer de la *Geheime Feldpolizei*, a prezentat actele de identitate la un punct de control, trezind astfel suspiciuni. În zilele acelea puțini oameni

mai aveau documente de identitate. Gardianul a decis să-l rețină pe acest om care „era în ordine”, cu atât mai mult cu cât purta uniformă unei formațiuni pe care aliații o urmăreau în mod deosebit pentru a face dreptate.

Himmler a rămas în continuare nerecunoscut la Barfeld pentru interogatoriu. Acolo, din motive necunoscute, a declarat singur cine este.

Poate se simțise jignit de tratamentul ireverențios care

se aplica lui, înalt ofițer. A fost

transferat pentru interogatoriu la comandamentul Armatei a 2-a, unde s-a sinucis, strivind în dinți o fiolă cu otrăvă.

Bibliografie

Andrew Ch.: *For President's Eyews Only*. Harper Collins, London 1995.

Bernadotte F.: *The Fall of the Curtain*, Cassel & Co, London 1945.

Bloch M.: Ribbentrop. *Wydawnictwo EM*, Warszawa 1995.

Boberach H.: *Meldungen aus dem Reich*. Hermann Luchterhand Verlag, Berlin 1965.

Brissaud A.: *Canaris*, Grosset and Dunlap. New York 1974.

Bross W.: **Gespräche mit Hermann Goring während des Niimberger Prozesses.**
Wolff Verlag, Hamburg 1950.

Bryant A.: **Tryumph in the West. A History of the War Years Based on the Di arie s of Field-Marshal Lord Alanbrooke, Chief of the Imperial General Staff.**
Doubleday, New York 1959.

Central Intelligence Agency: **The Rote Kapelle: The CIA's History of Soviet Intelligence and Espionage Networks in Western Europe 1936-1945.** *Washington 1984.*

Compton J. V.: **The Svastika and the Eagle: Hitlerand The United States, and th Origins of World War II.** *Houghton Mifflin, Bosto 1967.*

Dallin A.: *German Rule in Russia 1941-45*. Macmillan & Co, New York 1957.

Delarue J.: *The History of the Gestapo*. Macdonald, London 1964.

Documents on British Foreign Policy 1919-1939- Londson HMSO.

Dulles A.: *Germany's Underground*. Macmillan, New York 1947.

Dulles A.: *The Secret Surrender*. Weidenfeld & Nicolson, London 1946.

Farago L.: *The game of the Foxes*. Book Club Associates, London 1972.

Foley Ch.: *Commando Extraordinar/*. Longmans Green & Co, London 1954.

Kersten I *The Kersten Memoirs 1940-1945*. Hutchinsons, London 1956.

Kersten F.: *Totenkopf und Treue*. Robert Molich Verlag, Hamburg 1952. Kessel
The Man With Miraculous Hands. Strauss & Cudahy, New York 1961.

Kesselring A.: *Zolnierz do konca*. Bellona, Warszawa 1996.

Kramarz J.: **Stauffenberg, the Life and Death
of an Officer.** Andro Deutsch, London 1967.

Padfield R.: *Himmler, Reichsfuhrer SS*. Interart, Warszawa 1997.

Papen F. von: *Memoirs*. Andre Deutsch, London 1952.

Polmar N., Allen Th. B.: **Spy Book, The
Encyclopedia of Espionago.**

Greenhill Books, London 1997.

Rudei H-U.: *Czas wojny*. Kagero, Lublin 1995.

Schellenberg W.: *The Labyrinth: Memoirs*. Harper & Bros, New York
1956.

Schellenberg W.: *Wspomnienia*. KAW, Wroclaw 1989.

Sherwood R.: **Roosevelt and Hopkins: The
Intimate History.** Harper & Bros, New York 1948.

Skorzeny O.: *Skorzeny's Special Missions*. Robert Hale Ltd, London
1957.

Smith B.: *Heinrich Himmler, A Nazi in the Making*. Stanford 1971. Sudoplatow F
Special Tasks. Warner Books, London 1996.

Tarrant V.E.: *Czerwona Orkiestra*. Magnum, Warszawa 1996.

**The Secret History of World War II,
Wartime letters and cables of
Roosevelt, Stalin and Churchill.** W.H.
Allen, London 1987.

Toland J.: *Adolf Hitler*. Anchor Books, London 1976.

Tolland J.: *The Last 100 Days*. Phoenix, London 1995.

Trevor-Roper H R : *Hitler's Secret Conversations*. Weidenfeld & Nicolson, London

BOGUSLAW WOLOSZANSKI

Cuprins

Agonia	5
Misiunea neobișnuită a comandantului aviației.....	10
Noua misiune a lui Hermann Goring.....	71
Numai sânge, sudoare, lacrimiși trudă.....	35
Neobișnuitul zbor al lui Rudolf Hess	42
Arma secretă a lui Adolf Hitler.....	57
Stalingrad - actul I	76
Drumurile spre Caucaz	105
Un alt front.....	113
Lovitura din Africa	136
Un Gestapo neobișnuit de blând.....	145
Stalingrad	160
Începutul sfârșitului	168
Ofițerul de legătură elvețian	174
Polițiști și complotiști	184
Kursk.....	194
Duce, sunteți liber!	212
Garda rebelă	235
Arma secretă.....	258
Două bătălii	272
Șobolanii	290
Epilog	334

